

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

Sl. 187.

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K. K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

47.L2.187

El. 187.

1645. Anst. 1711. 18. 1. 10. 10. 10.

HUGO. GROTIUS.

*Reginae Regniqve Indici Consiliarius
eorundemqve ad Regem Christianissimum
Legatus ordinarius quondam Syndicus Ro-
terodamensis, eisdemqve Urbis in Convocato
Ordinere Hollandiae et Westfrisiae Delegatus.*

VINDICIARVM
GROTIANARVM
PARS POSTERIOR

LECTOR BENEVOLE,

EX Magni illius *Gustavi Adolphi*,
Gothorum Regis, iactura, cu-
ius ego, VINDICIARVM GRO-
TIANARVM Parte priore, feci men-
tionem, perspici haud obscure pote-
rit, quantopere fuisset opus *Gustavo*
quodam rediuvio, qui res omnes
diutius ordinasset, *Protestantium* Re-
ligionem longius defendisset, oppres-
sam *Germanorum* Principum liberta-
tem, eorumque una Priuilegia, uin-
dicare pertendisset, Principes ipsos
arctius confociaffet, qui prudenti de-
nique uigilantia sua, et perspecta
omnibus uirtute, non sine maximo

) (

Ger.

P R A E F A T I O

Germaniae leuamento, insequens tam diuturnum bellum mature deleuisset.

Ab excessu *Gustau* *Adolphi*, res *Germanorum* pariter, ac *Sueonum*, eo erant statu, ut tantum non omnia inciperent deesse. Dux erat ereptus et Autor, operisque, tam pulchre coepti, continuatio interrumpebatur, aeraria bellica erant exhausta, difficultates uero hominum et molitiones minime deerant, aduersumque istud *Nordlingense* proelium armis *Sueonum* uictricibus tanti instar obicis erat, uti res eorum ad extrema iam spectare uiderentur.

Eodem quidem tempore, duo, uelut Alumni *Gustauiani*, emergent, longe manu fortissimus alter, alter consilii plenus, *Bernbardus*, inquam, Dux *Vinariensis*, et *Axelius Oxenfirna*, Regni *Sueonum* Cancellarius, qui rem omnem, ad *Gustau* *M.* quasi genium, uel restituere, uel constituere, posse uidebantur, sed regium utrisque genus deerat, et illa Regis *Gustau* *M.*, tum armis uictricibus,
tum

P R A E F A T I O

tum longo rerum usu, collecta partaque apud omnes Maieſtas, immo, creſcens utriuſque dignitas maximos quoſque *Germanorum* Socios ab ſocietate *Sueonum* ſeiungebat.

Ad futuros igitur alios caſus aduerſos uel euitandos, uel ſuſtinendos, de aliorum ope Principum iam erat diſpiciendum. Haec ipſa uero e *Gallia*, hanc ad rem uel maxime idonea, in primis affulgere uidebatur, propterea, quod *Gallis*, quemadmodum, ab *Sueonum*, ad *Nordlingam*, clade, *Caefareorum* ſucceſſus armorum ſudes in ipſorum oculis erant, ita *Suecicorum* ſupplere locum Sociorum, foedus cum iis renouando, non parum eſſet procliue.

Neque tamen hoc perſuaſum ſit cuiquam, *Proteſtantium* in gratiam *Gallos* arma contra *Caefareos* arripuiſſe, uerum priuati ſui potius compendii cauſa, quippe, cum *Proteſtantium*, in hoc bello, emolumentum adeo non intuerentur *Galli*, ut, ex callidis eorum machinis, infirmis tergiuer-

P R A E F A T I O

sationibus, futilibus, frigidis, iisque ad nauseam saepe repetitis, excusationibus, haud difficulter animaduerti posset, *Gallis* neque *Caesaris*, neque *Protestantium*, incrementa curae cordique esse, illud quoque una lucidissime appareret, quantaemolus negotia, morte *Gustavi Magni, Sueonum Legatum, HVGONEM GROTIUM*, in *Aula Gallorum*, manerent. Qua de re, si quis est, qui dubitat, is uero GROTI nostri, in hisce VINDICIIS perstricta breuiter, Acta Legationis, et molestae, et ancipitis, perlustret, animaduersurus, quanta cum solertia uigilantiaque, per ipsos decem annos, eo sit munere perfunctus: Res agenda GROTIIO erat in aula eiusmodi, quae, Pontificis addicta sacris, uictricia *Sueonum* arma, Rege ipsorum, *Gustauo Adolpho*, nondum extincto, limis inuidisque oculis intuebatur, immo, quae, *Sueonum* arma *Caesari* quidem contraria, non tamen *Caesare* superiora, esse, cupiebat. Res erat EIDEM cum Pontificio Purpurato-

P R A E F A T I O

ratorum Pari, *Armando*, inquam, *Richelio*, et *Iulio Mazarino*, Ministris Aulae *Gallicae* principibus, uerum neque *Protestantium*, neque Religionis ipsorum, fautoribus et amicis. *Richelius* certe, in amplificando *Galliae* incremento, artibus uti solebat eiusmodi, quibus factum est, uti *Maximo Heroi*, *Bernbardo*, Duci *Vinariensium*, mors tandem oppetenda, *Oxenstirnae* curarum plus satis exhauriendum, GROTIUS ipsi, *Sueonum* quippe Legato, nihil non laboris taedique fuerit deuorandum, utque de HVGONE GROTIUS nostro dici uere possit, uitam eius priuatam, aerumnis plenam, cum plena miseriarum aulica uita, tanquam uinculis quibusdam, fuisse constrictam. Atque hoc tamen ipso Legationis siue munere, siue onere, ipsius testimonio *Christinae*, *Sueonum* Reginae, tanta cum laude solertiae, defunctus est GROTIUS, ut *Lector* haud iniquus, uelit, nolit, fateatur, oportet, Legatum, hoc Iuris Naturae et Gentium Vindice maiorem,

P R A E F A T I O

post hominum memoriam , uix , ac
ne uix quidem , extitisse.

Optandum igitur utique esset,
GROTIANAЕ Legationis Acta, mo-
menti quippe non uulgaris , colligi
tandem ab aliquo, et, cuiusdam in-
star speculi, in medio proponi, in
quod intuentes, et merita ueterani
huius Legati contemplantur Legati
iuniores, et uirtutes imitari una di-
scant, et hisce VINDICIIS deinceps
augendis nouam identidem praebe-
ant occasionem. Ipsis quidem Ciui-
bus GROTIANIS cum haec Acta mi-
nus nota esse uideantur, quam *Gallis*,
ab *Gallo* quodam, eoque ueritatis pa-
riter, ac Nominis GROTIANI, inge-
nuo Vindice, optime ista, per omnem
Galliam uel dispersa, uel recondita,
tanquam e fuga et latebris, retrahi in
lucem possent, cum praesertim since-
rus ille HVGONIS amor, quo Gentem
hanc olim profecutus est, ab eadem
Gente tale sibi monumentum, iure
quodam suo, deponere sit uisus.
Quae enim presse a me sunt et cursim
his

P R A E F A T I O

his VINDICIIS aspersa, ea uero prorsus eius esse generis, *Lector* aequus intelliget, ut intra VINDICIARVM quasi limites fuerint coarctanda.

Illud quoque optauerim, ordine semper iusto et accuratiore nexu potuisse a me exponi res eas, quae ad has VINDICIAS spectant, sed, plurimum inopiam documentorum his etiam optatis meis obstitisse, *Lector Beneuolus* credat.

Ante et post Narrationem finis GROTIANAЕ Vitae, in primis famam Viri integerrimi, ab infamia, qua, et ante obitum, et in mortis agone, et post ipsos cineres, a male feriatis quibusdam, est aspersus, uindicandam esse, duxi, innocentiam eius demonstrando, et manifestas, quibus erat undique petitus, obtrectatorum calumnias, pro uiribus diluendo, uocatis plerumque in subsidium ipsius GROTI, et optimorum quorumque testium, uerbis, in causa potissimum Religionis, cui religiosissimus ille Vir fuerit addictus.

his

P R A E F A T I O

Atque, ut magnitudinem, praestantiam, eruditionem, celebritatem, rarissimi huius *Batauorum* PHOENICIS, modis haud unis, cognoscat LECTOR GROTIANVS et interius pensitare discat, in harum extremo VINDICIARVM, *Scriptorum* H. GROTH, tum *editorum*, tum *ineditorum*, quandam ueluti BIBLIOTHECAM, eamque, maximam partem, ex optimis quibusque *Catalogis*, quos uocant, erutam, adornare coepi, et uel ideo subiungere sum ausus, quo facilius GROTHIANI Monumenta ingenii et doctrinae, etiam hac mea qualicumque Enumeratione, uel per me, uel per alios, deinceps augenda, ab indignissima obliuione, ipsoque tandem interitu, quodammodo uindicentur.

TV VERO VALE, LECTOR BENEVOLE, ET, HOC QVICQVID EST OPERAE STVDIIQVE MEI, BONI CONSULE, DIUISQVE DIVI GROTHI MANIBVS, VNA MECVM, BENE COMPRECARE.

Post

Post *Regis* mortem, eamque tam inopinatam, *Dux Bernhardus*, cui, tormenti maioris globo, pileus capite deiectus erat, non quiescebat, sed, una cum exercitu, hostem fortiter inuadebat, uictoriam adeptus. Quo eodem in proelio frater illius, *Dux Ernestus*, non minus se fortiter gerebat, in primisque agmini militum inferiori, quod *Tribunus* militaris, *Pappenhemius*, inuadebat, tale praestabat auxilium, ut ipse *VVallensteinius* exploso tangeretur globo, *Pappenhemii* quoque femur globo minore ita pertunderetur, ut, altero die, *Lipsiae*, non sine cruciatu summo, animam efflaret, uir consilio iuxta, ac manu, pollens, cuius in corpore cicatrices amplius centum numerabantur.

Dux Bernhardus, ad quem summa imperii militaris, morte *Regis*, redierat, ut exercitum, uulneribus laboribusque prope confectum, recrearet, *Leucopetram* reuertit, cum *Saxoniciis Lune-*

Aa

bur-

burgicisque copiis, quae iam erant in itinere, victoriam profecturus. *Oxenstirna*, *Norimberga* relicta, *Erfurtum*, quo tabularium auehebat, transiens, nuntium ad Senatum Regni *Sueciae*, mittit, qui, quo in statu res sint *Germaniae*, narret, nouisque una mandatis ipse instruat, quae quidem, non ita multo post, luculentissima sunt allata, ut ipse per omnem *Germaniam*, pariterque ad finitimos Reges ac Respublicas, ad exercitus item *Sueonum*, Legatus, non sine plena liberrimaque potestate, ordinaretur, regendis belli pacisque consiliis, ab quo tantum non omnes ministri Regii, tum pacis, tum belli, imperia expectarent, ac penes quem esset, pacem, inducias, foedera, per se suosque, concludere, atque nihil non suomet agere arbitrio, quodcunque uel *Gothorum* Regno, uel communi *Protestantium* rei, expedire putaret. Certe * huius *Oxenstirnae* prudentia singularis, non domi solum, sed etiam foris, non modo apud amicos, uerum apud hostes quoque, in admiratione summa fuit. Erat in ipso uis quaedam animi incomparabilis, quam, cultu disciplinae uariae, alebat ita et confirmabat, ut omnes ac singulas res celerrime cognoscere, summa fide exponere, administrare autem prudentissime dexter-

* ut ipsorum Suegicorum Scriptorum uerbis utar.

dexterrimeque posset. Nunquam répentinum temporis momentum ipsum praeuertit, nulla fellit occulta dilatio. Iam cuncta fere prius, quam acciderent, habebat cognita, et ad illa se comparabat. In rebus arcanis atque sanctioribus indagandis pariter, ac diffimulandis, quasi nesciret, quae perspexerat dudum, longe plurimum ualebat. Nemo ipsi credita ignorabat solertius, neque, recondita se scire, uerius ostentabat. Nemo temporis occasione, audendo iuxta, et abstinendo, felicius utebatur. Quare ab *Vrbano* ipso, P. R., inter tres ciuillum, aetate sua, rerum peritissimos numerari consueuit. Ac profecto habuit immortalis gloriae *Gustauus Adolphus* hunc, a primis imperii sui annis, e cuius sinu perpetuo depromeret consilia, difficilimis in negotiis, fuitque plane ipsi *Axelius*, quod olim Augusto *Maecenas*. Neque omittebat ipse hortari *Regem* et monere, quoties e re publica esse uidebatur. Quodam tempore, cum in *Prussia* *Gustauus* paulo animosius, pro ignea illa ui animi sui, quam cautius, negotium, periculi plenissimum, esset aggressurus, atque *Oxenstirna* dehortaretur eum ab incepto, euentumque monstraret dubium, tum ad ipsum Rex, *Tu uero nimis frigidus es semper cunctis in negotiis, currentique moram iniicis.* Ad quod sapienter

Aa 2

Axelius,

Axelius, At ego, nisi hoc frigore calorem tuum restinguerem subinde ac temperarem, totus iam olim flagrasses. Quo prudenter monuit, uirtutem, quanto acrior pertinaciorque fit, nisi consilio regatur, detrimenti plus asferre, quam emolumenti, neque prudentiae magis aduersum esse quicquam, ac nimiam festinationem. Ipse profecto, nullum tempus, arbitrabatur, amitti, quod accuratae negotiorum incipiendorum meditationi tribueretur, quanquam, si res ita posceret, capere consilium quoque ex tempore ualeret. Quod saepissime in eo animaduersum est, etiam ab ceteris Regni *Senatoribus*, quorum aliquando ex praecipuis non nemo testabatur, inuenisse illum saepius e uestigio, citraque meditationem, etiam in negotiis difficilimis uiam optimam utilissimamque, quam, diebus plusculis, ceteros uniuersos. Immo, eximius hic Regni *Minister* suam in patriam fidem, nullo non tempore, etiam, cum ipse premeretur, constanter spectandam praebuit atque testatus est. Ad memoriam posteritatis transmitti meretur dictum eius, plenum sane multiplicis erga patriam amoris. Vocato enim ad imperium *Carolo Gustavo*, cum *Axeli* res aliquantum inciperent succedere, ad pristinumque redire statum, accedens aliquis dignationis magnae Vir ad eum, qui

qui familiarius cum ipso uiuere confueuerat, pristinos honores, cum autoritate summa et estimatione restitutos, ei gratulatur. Cui *Axelius* agere primum gratias, mox, reuocatis temporum superiorum uicibus, *Habui equidem, o, bone Vir, ait, causas, neque paucas, neque leues, ob quas, exemplo aliorum, maxime Radziefskii alicuius, uel Vlfeldii, deserere meos et ad alios transire potuissem, uerum semper malui, et nunc quoque mallet, cum Innocentio meo, (refero ipsa eius uerba) descendere in forum, ceruicemque praeberere carnifici, quam uicinis aemulis, Suecicaeque libertati insidiantibus, manifestare patriae meae imbecillitates, atque ita ipsam in exitium, me in sempiternam proditae illius infamiam, conuicere.* Idem ille *Oxenstirna*, speciosissimis a *Cesare* conditionibus, ab excessu *Gustau*i, internuntio *Arnhemio*, sollicitatus, si ornamentum emolumentumque *Sueonum* aliorumque *Protestantium* destituere uellet, quodlibet prodicionis praemium magno animo spreuit.

Ab obitu *Gustau*i *Adolphi*, Regni *Sueciae* Proceres eidem *Oxenstirnae*, plenam conferebant potestatem bellum in *Germania*, prout fas iustumque ipsi uideretur, continuandi, una cum dignitate *Plenipotentiarum Sueciae supreni*. Proceres omnes, ipsique Imperii *Romani* Principes,

solis *Electoꝝ* exceptis, ut *Vicquefortius** uult, agnoscebant hoc graue in eo munus, primum ei locum concedentes. Multi perinuiti id cogebantur admittere, aegre ferentes, Nobilem peregrinum tantum sibi sumere autoritatis, quae uel ipsam dignitatem Principum, superiorem in terris non habentium, transcendere uideretur. Et sane, fateri, oportet, eum tanta cum grauitate hoc munus gessisse, ut ansam dederit *Paci particulari*, ab El. Saxone, *Pragae*, A. MDCCXXXV, cum *Imperatore* factae, Principem quoque *Vinnariensem*, ad amplectendas partes *Gallicas*, permouerit. Idem ille *Axellus*, pro summa potestate, sibi concessa, ad eminentem functionem ac dignitatem, post fata *Regis maximi*, GROTIUM, plus semel, speciatim ad LEGATI obeundum in *Gallia* munus, quod *Rex*, cum adhuc uiueret, IPSI conferre in animo habuerat, A. MDCCXXXIV, *Francofurtum ad Moenum*, iussu Reginae *Christinae*, euocauit, ut ipse GROTIUS confirmat.

¹⁾ *Causa mutandae* (Hamburg.) *sedis fuit Vir nostro seculo maximus*, Suecici Regni *Cancellarius*, qui et literis, ualde honorificis, me aduocauit, et benignitate summa excepit.

²⁾ *Iam sum Francofurti*, eo uocatus non semel a Viro,

* de Legato, l. 1, p. 45. 1) Ep. CLXIII, ad Iac. Putean.

2) Ep. CLXI, ad Guilielmum Luffonium.

Viro, cuius ueterum comparando, Suecici Regni Cancellario, qui me, in umbra literaria delitescen- tem, in lucem resque magnas uult protrahere. Ego uero nihil magis metuo, quam, ne opera mea tanti uiri conceptae de me spei minus respondeat.

1) Vult enim Regni Suecici Cancellarius opera mea, ad res non leues, uti.

Officia ergo sua praestabat Regno et Reginae Sueciae, cum dignitate CONSILIARII REGNI SUECIAE INTIMI, et ad Regem Christianissimum, Ludouicum XIII, LEGATI. Loquitur de hac sua LEGATIONE, in Epistolis ad Claud. 2) Salmasium, et Nicol. F. Peirescium 3) hunc in modum. *Puto, iam praeuensse famam, sed tamen mei quoque officii credidi, tam bene de me, deque omnibus literarum amantibus, merito significare, missum me huc, Reginae Regnique Suecici LEGATVM, atque ita, extricatum ex patriae meae discordiis, et Germaniae, tam longo ambiguoque bello, malis, frui et coeli Gallici, et amicitiarum ueterum, suauitate, ita, ut mihi ad res, ut in mortali uita, beatas, nihil desit, praeter conspectum uultus, sermonisque tui usuram.*

Huic autem oblato muneri eo promptius as-
furgendum, duxit, partim, quod ILLI, nec peten-
ti, nec per commendationes ambienti, sed inopi-

A a 4

nan-

1) Ep. CLX, ad Ioann. Cordesium.

2) N. CLXXI.

3) N. CLXXIII.

nanti, et hinc, procul dubio, diuina prouidentia, hoc fuerit oblatum, partim, quod tali modo, nancisceretur opportunitatem in *Galliam*, cui semper fauebat, redeundi, dulcesque amicos reuifendi, et coram agendi gratias, speciatim *Thuano*, *Coridesio*, *Puteanis*, *Pelleterio*, quorum nomina in animo penitus habebat infixata, quocumque ipsum fortuna ferret. Quare LEGATIONEM hanc suscipiebat, cum praesertim testem in ea re haberet conscientiam, uitae innocentis studium, et eius, qui innatus erat EI, Patriae status fidum; licet infaustum, amorem. Ac tum quidem, officii esse sui, credidit, *Roterodamensis* urbis Rectores, de suscepta ab se LEGATIONE reddere certiores, quo uidelicet, liberati ab iis, quas cum eo iniurant, conditionibus, uacanti ab eo demum tempore urbis suae *Affessurae* prouidere possent, id quod etiam fecerunt, eligendo, in eius locum, amplissimum ac disertissimum uirum, *Simonem Bellemontium*, *Herberti Bellemontii*, de quo supra diximus, patrem.

GROTIVS igitur, cum literis honorariis, scriptoque Mandato, ex *Germania* in *Galliam*, A. MDCCXXXV, ineunte Martio mense, iterum, tanquam LEGATUS ORDINARIUS, reuertit, non magis dignitate LEGATIONIS, quam fama doctrinae et uirtutum, insignis, omnibusque notus. Haec electio

electio displicebat Cardinali *Richelio*, limis oculis intuenti VIRVM, cui beneficia Regis ademerat, ueluti cum triumpho, in regnum reuertentem. Verbis enim exprimi uix potest, qua fama tunc temporis fuerint *Sueones*, qui, ab *Septentrione* suo, niuibus, scopulis, rupibus, horrido rigidoque, effusi, suorum terrore armorum, *Europam* impleuerant uniuersam, nullumque fere orbis angulum sine lauru praetermiserant ac tropaeo. Aduersus *Caesareos* praecipue uictricia arma, pro salute et incolumitate *Protestantium*, per omnem circumferebant *Europam*, tantaque fortitudinis fama iam *Occidentem* compleuerant totum, ut, ab eo tempore, hodieque *Gothorum* illud nomen concelebretur, ante omnes uero Magnus ille *Gustauus Adolphus*, fulmen illud belli, seculi sui prodigium, qui, ad maximi cuiusque exemplum Ducis, cum sanguinis uitaeque suae iactura, inter confertissima hostium tela, ad uictoriam iter suis, sub id tempus, aperuerat, gentemque exaltauerat suam.

Cardinalis quidem nullum non lapidem mouebat, hunc uelut ictum modis omnibus auertere, Cancellariumque *Oxenstirnam* eo deducere, ut, GROTH loco, alium ipsi acceptioremque mitteret, frementibus una, in agro *Batauo*, GROTH aduersariis, qui neruos omnes intendebant, ne

DAMNATI apud se HOMINIS actiones, per admissio-
nem ad eam dignitatem, ueluti purgarentur.
Hac ratione GROTIUS, qui *Lutetiam Parisiorum*
ferme attigerat, et in *Fano S. Dionysii* morabatur,
neceffe habebat, reditum expectare curforis, eo
nomine, in *Germaniam*, ad Cancellarium *Oxen-*
stirnam, missi, ut ultimum eius consilium hac de
re referret. Sed *Oxenstirna* in sententia pristi-
na persistebat, ut adeo GROTIUM Purpuratus
iste necessario recipere cogeretur. ¹⁾ *Magnum,*
ut in omnibus negotiis, inquit, ita et in hoc, animum
praestitit magnus Suediae Cancellarius, cum ma-
ximos obices, oppositos mihi mandandae legationi,
perrupit. Nam et - - qui hic agit, incitan-
te --, nihil non mouit, ne admitterer, traxitque
in auxilium sui Reformatorum Principes, et Pon-
tificiorum feruidiores meam praesentiam, aliis de
causis, suspectabant.

Superata igitur hac difficultate, ingressum
suum GROTIUS *Lutetiae Parisiorum* celebrabat,
ut ipse refert.

²⁾ *Dies iam octo sunt, cum ab oppido Dionysiano*
in urbem εἰσῆλασα, missis, qui me deducerent, a
Rege, Estraeo, Franciae Marescallo, et Comi-
te Brulono, Regis admissionali, cum carruca Re-
gis

1) Ep. CLXXII, ad Lud. Aub. Maurer.

2) Ep. CLXXI, ad Claud. salmasium.

gi & Reginae, multisque aliis. Postea ad me priuatim Rex misit Comitem Nancaeuum, qui ipse in me testaretur beneuolentiam et gaudium, quod mihi potissimum, quem magni faceret, haec obtigisset legatio, bono publico regni utriusque, ut confideret, futura. Nudius quartus iter medium confecit inter urbem et Siluanectum. Mane postero, missus a Rege Dux Mercurius, cum Brulono, qui me, per armatas cohortes turmasque (honoris is summus habetur) medium, ad Regem deduceret, a quo auditus sum, non tantum μετὰ πολλῆς Φαντασίας, ut Regales Legati solent, SED ET CVM MVLTIS * ANIMI BENEVOLI REGIS IN ME TESTATIONIBVS.

Alibi notanter haec addit.

1) Cardinalis abest. Interim, eo uolente, cum patre Butillerio coepi agere.

Culpam quoque, cur, ut LEGATVS, non introductus statim fuisset, negotio isti, quod Regis fratri cum Puylaurentio intercedebat, tribuere conabantur.

2) Comes Brulonus, Regis admissionalis, quod nondum me in urbem introducere potuerit, causatur motus aulae, qui, octo iam dies sunt, erupere,

* supra p. 286.

1) Ep. CLXXII, ad Lud. Aub. Maurer.

e) Ep. CCCLIII, ad Oxenstirn. in ep. mai. epist.

pere, capto Duce Puylaurentio, et intimis eius, Fragisio et Montpensiero. Secutae mox choreae, quas iste casus distulit, & hilaritati dicati dies duo, hodiernus uero expiationi, culparum probabilium reddunt excusationem, nisi illud magis certum est, ut ex Freuquerio Lagrangioque resciscerent, quid ab illustrissima Excellentia uestra sperare deberent, priusquam legationi, mihi impositae, honorem haberent, quem aliis habuerunt.

Haec dum geruntur, filiam, natu minorem, GROTIUS amisit, itinerum molestiis frigidisque urentis ui confectam.

Ac prima quidem eius expeditio haud parui erat momenti. Cum enim, A. MDCCXXXIV, Caesarei *Nordlingam* obsidione cingerent, ad eamque liberandam, Dux *Bernhardus* et *Gustauus Hornius* uires coniungerent (quanquam *Hornius* putabat, rerum summam non esse committendam unico casui, in primis propter locum tam exigui momenti, sed hostem potius cogendum, ut alio se uerteret) nihilo minus Dux *Bernhardus* proelium committendi consilium inibat, castraque impugnabat *Caesarea*, sed euentu adeo infelici, ut ex copiis *Suecicis* uirorum caederentur millia, sex uero millia caperentur, quos inter *Gustauus* ipse *Hornius* erat, tormentis quoque et impedimentis omnibus amissis. Prius uero, quam hoc
 fatale

fatale proelium accideret, *Sueonibus* alibi fortuna fatis fauebat, si quidem non solum Dux *Lotharingiae* a Comite *Rhenano*, haud procul pago *Waltuueyler*, in fugam coniciebatur, et Arx *Philippoburgica*, fame pressa, in manus *Saeonum* ueniebat, sed Dux quoque *Luneburgenfis*, *Georgius*, *Hildeshemium*, et imperator *Bannierus*, *Francofurtum ad Viadrum*, expugnarat. Nec minus *Caesarei*, a duce exercitus Electoris *Saxoniae*, *Arnhemio*, prope *Lignicium*, paene ad interuentionem, delebantur, *Caesareorum* quatuor milibus occisis. Proelium uero aduersum prope *Nordlingam*, commoda haec omnia peruertebat, et postea *Virceburgum*, *Suinefurtum*, et alia loca plurima, *Franconiae*, *Sueuiaequae* et ad *Rhenum*, in Caesaris potestatem redigebantur, immo, *Sueones* cogebantur, *Alsatiam* et *Philippiburgum* Gallis concedere, tantum, ut eorum amicitiam sibi conseruarent.

Post hanc cladem *Nordlingensem*, uires *Protestantium* paulatim accisae, et *Austriorum* sensim auctae, aleam *Martis* dubiam reddiderunt. Ipse *El. Saxo*, qui, in conuentu *Hailbrunnensi* et *Francofurtensi*, Protestantes ad firmam concordiam et continuationem belli socialis ferebatur adhortatus, iam, quasi fortunae diffidens sociorum, oblati, quae antea respuisse uisus erat,

pactis

pactis particularibus, cum *Imperatore* Pacem iniit *Pragae*. Hac *Transfatione Pragensi* confecta, arma cum *Caesare* contra *Sueones*, coniungere non dubitavit, sinistros aliorum sermones nihil, aut parum, moratus, fideique, *Caesari* debita, utique memor. *Causae* obtendebantur, quoniam, attritis, clade *Nordlingensi*, *Protestantium* rebus, uis, quae res *Caesaris* secundas compefceret, fefe exeret nulla, quodque *Sueones* ad fuum arbitrium nihil non ordinare per omnem *Germaniam* cuperent, tum aliae infimul externae gentes hoc implicarentur bello, quae Imperium tantum non pefundaturae crederentur. Alii exiftimant, *Saxonem* inique tuliffe, quod imperium exercitus *Suecici Bernhardo*, Duci *Vinariensi*, fuiffet commiffum, utpote, quem fere fufpectum habuerat, quafi *dignitatem Electoralem*, familiae quondam fuae innexam, animo foueret, teffe *Vicquefortio*, in libro, de l' Election de l' Empereur ¹⁾. At *Elector Saxo* ipfe, in literis fuis, ad *El. Brandenburgicum*, in *Theatro* ²⁾ *Europaeo* extantibus, innuit haud obfcure, omnium indigniffime fetuliffe, poft exceffum Regis *Sueciae*, fummam bellicae rei non *fibi*, fed *Oxenfirnae*, traditam

1) Cap. XV

2) Tomo III, p. 655.

tam fuisse. ¹⁾ *Mirum est*, inquit GRÖTIUS, *quæ referat de aemulatu Saxonis in Suecos, ita, ut plane in mentem mihi Cornelianum illud adduxerit, Nondum uictoria, iam discordia, erat. Danus paci dat operam, uolente et Caesare, et Saxone.*

Hanc *Pacem* plurimi sequebantur *Ordines Imperii Romani*, eademque *Pace* familia *Palatina* et alii excludebantur. Eandem *Pacem Pragensem* *Consiliarius Darmstadiensis, VVolfius*, et *D. David Doeringius*, concinnasse perhibentur, pro quo labore hic ab *Caesarea Mai.* accepit aureorum aliquot millia, in ciuitate *Hamburgensi*. Arguebatur quoque *Saxonum Theologus, Matthias Hoëus*, decem uncialium millia ab *Caesare* accepisse, eximendis Principis sui animo scrupulis, quos alioqui facile *Pax* ista poterat generare.

Pacem hanc *Sebottendorffius*, *Consiliarius Saxonis* intimus, aliique, dissuasisse dicuntur. In primis autem tota *Suecia* contra hanc *Pacem* detonuit, editoque *Scripto*, minus gratum *Saxoni* animum exprobrauit, quod, cum *Gustauus Adolphus* omnia, pro conseruanda *Saxonia* atque religione puriore, ac tandem uitam quoque ipsam, impenderit, *Saxo* tamen *pacem* seorsim, exclusa prorsus *Suecia*,
cum

¹⁾ *Ep. CLIII, ad lac. Putean.*

cum *Caesare* suo sit inire ausus. In *Gallia* uero Scriptum illud, et notum, & superiorum notitiae temporum inseruiens, prodiit, *Lutetiae Parisiorum*, anno insequente **MDCCXXXVI**, cum hac inscriptione, *Iusti Asterii Deploratio Pacis Germanicae*, siue, Tractatio de Pace *Pragensi*, tam infauste, quam inique, inita *Pragae Bohemorum*. Adiecit idem Scriptor excerpta literarum, e *Saxonia* datarum, ex quibus apparet, Transactionem illam per corruptionem fuisse impetratam. Summa *Excerptorum* haec est. Ante triduum *Hamburgi* quatuor millia *Philippicorum*, per N.N., et x millia regalium, per N., *Antuerpia Dresdam*, ad N., per cambium destinata, aere praesenti exoluta, fuisse. Hoc aurum *Hoeum*, ut communis tum temporis fama fuit, occaecasse, ut infamiam et pericula illius initalae *Pacis* ne cerneret. *Carpzovius* hunc *Asterium* (sub quo nomine non **GROTIUM**, sed *Tilemannum Stellam*, esse quaerendum, recte putant alii) refutauit, licet Refutatio, satis bona, cum Dissertatione paria facere haud uideatur. Prodiit etiam alius Liber, inscriptus, *Exequiae Pacis Pragensis*, ubi, per xvii Rationes, ostenditur, nullam *Pacem* unquam funestio-rem *Libertati Germaniae*, in sacris et civilibus, fuisse, quam hanc ipsam. Namque,

I, Pacem

I, Pacem religiosam, antehac ex Pragmatica Sanctione *Imperii*, et reciproca omnium Statutum obligatione, pendentem, fulcris suis priuatalibidine duorum Principum, rem summi momenti, agi, nulla omnino de conclusis in futurum securitate praestita.

II, Restitutionem omnium Bonorum Ecclesiasticorum immediatorum, cum summo praeiudicio *Protestantium*, intra XL annos, praescribi.

III, Exercitium Religionis *Protestantium* solum ad ius territoriale restringi.

IV, Reformatae Religionis Exercitium, occultis cuniculis, e *Romano* Imperio eliminari, ut, *Protestantibus* inter se diuisis, facilior sit victoria contra *Reformatos*, ubi tamen *Lutherani* plus non habituri sint beneficii, quam ordinis etc. Vnde multi quoque Pacem hanc improbabant, qua de re liberum Iudicium ap. *Pufendorf*. Rer. Suec. Parte I.

Ioann. quidem *Gerhardus*, pius ac celebris Theologus *Ienensis*, Pacem hanc postea defendere satagit, sed inuita *Minerua*. Et sane grauius postmodum *Saxonia* tam infelicem Pacem tulit, ultionem *Suecis*, mille per incendia et bustum totius *Saxoniae*, quaerentibus. Quanta enim agrorum uastitas, urbium miseria, familiarum dissipatio, sit consecuta, nemini latet.

Bb

Post

Post hanc uictoriam *Nordlingensem*, instaurationis Caesaris uiribus, *Ratisbonam* Electores, A. MDCCCXXXVI, *Caesar* conuocabat, proponens, ut Electores *Caesari* de socio laborum Imperii, Rege *Romano*, prouiderent. Id ad sui non minus solatium ac leuamentum, quam Imperii stabilitamentum ac tranquillitatem, pertinere, cui nihil luctuosius accidere possit, quam, ut, hoc turbatissimo statu, sine Rectore, sine capite, relinquatur. Porro dubitari non posse, quis ad id fastigium euehendus sit, cum, DEI munere, filium sit nactus, iam *Hungariae Bohemiaeque* Regem, sic a teneris institutum, et inter gubernacula quasi natum, ut ad tanti muneris dignitatem, idoneis uirtutibus, sustentandam, nihil desiderari possit. Dedit hunc, iam ante biennium, specimen uirtutis ac felicitatis suae, caeso *Suecorum*, apud *Nordlingam*, exercitu, qua uictoria tota paene *Germania* ad obsequium et fidem Imperii redierit. Ab eo tempore regimen eum militiae Imperii, feliciter inchoatum, adhuc, rara prudentia, exercere.

Cum uero *Treuirensis* Elector, quem in captiuitate *Hispani* detinebant, ad hanc Electionem euocatus non esset, causae item aliae, momenti haud leuis, accederent, notum illud Scriptum
emer-

emergebat in lucem, *Iusti Asterii Examen Comitiorum Ratisbonensium*, siue Disquisitio Politica, de nupera Electione nouissimi Regis *Romanorum*. Vbi ostendere satagit, neque *Conuentum* Electoralem *Ratisbonae* recte institutum, neque *Designationem* Regis *Rom.* legitime esse celebratam, sed peractam potius fuisse contra normam iuris et aequitatis, contra mores et instituta maiorum, contra Imperii leges et instituta. Qui liber nonnullorum in se oculos conuertit, solicite perquirentium, quis demum *Autor* esset *Libri*. Verum latuit sub eo nomine *Tilemannus Stella*, quod clare patet ex *Patini* Epistola v, ubi et de *Scripto* quaeritur, et ipso *Scriptore*.

Pour le Sieur Stella, je ne fais ueritablement d'ou iletoit. Mais en un certain Panegyrique qu'il fit au Cardinal de Richelieu l' A. c1010 cxxxiv, il s'y nomme Tilemannus Stella, Bipontinus etc. P'ai lui ai donne plusieurs fois diuers bons memoires. Mais le dessein et le Style sont de lui tout seul.

Georg. quidem *Hornius* putat, autorem scripti *HVGONEM GROTIUM* esse, reclamantibus tamen aliis, quoniam stylus toto coelo differt a stylo *GROTI*, licet ex *HVIVS* *Epistolis* haud obscure perspici possit, eum cum *Asterio* amicitiam coluisse interiorem. Eo pertinent, quae ad *Frider. Lindembrogium*, A. c1010 cxxxvii, scribit.

B b 2

Dauua-

1) Dauuasium in notitiam tuam introduxi. Nunc idem officium Stellae negare non potui, multae eruditionis uiro, aulae huius potentibus charo, quique, Regis mandato, it, ut eius, quem dixi, legati labores subleuet peritia sermonis rerumque Germanicarum, quam aliquot Scriptis ostendit. Ego, qui norim, quam tua comitas omnibus pateat, eam ut imiter, non uereor, uiros literatos, qualis hic est, interdum et literarum amantes, tibi excolendos tradere.

Idem, A. CIÖICXXXVII, indicat huius Libri Scriptorem ad Ludou. Camerar.

2) Quem uidere desiderasti librum, contra Electionem Regis Romani, eum tibi fert Scriptor ipse, Stella, in hac aula sane gratiosus, datusque a Rege D. Dauuasio ad res Germanicas adiutor. Ille, qui, se multa, tua bonitate, discere posse, sperat, publico profutura, pro magno habuit, tuam amicitiam mereri. Ego officium adiuturo parandi, quod nemini literato eram negaturus, huic eximio literato, et uiris magnis probato, lubens praestiti. Plura non addo. Nam, gnarus eorum, quae hic geruntur, ipse ea proferet.

Idem ille, Ep. DCCLXV, ad Ludou. Camerarium, indicat fata huius Scripti, et, cur Autor tum loci, tum suum, nomen mutarit.

Stellae

1) Ep. DCCLXIII, in mai. Op. Epist.

2) Ep. DCCLXIII, ad A. CIÖICXXXVII, Op. mai. Epist. p. 327.

¶ *Stellae liber prodiit quidem, sed, tanquam Hanouiae, sine ipsius nomine, uitandas ad offensas. Sed haec ipse dicet melius.*

Et, in eiusdem Epistolae extremo.

Cadanensis pactionis mentionem non inutilem fecit in suo libro Stella, sed frustra aliquid in hac re a Gallis speramus, cum Pontifex iam pro electione pronuntiauerit, cuius auctoritatem qui oppugnare audeat, nemo est. Si qui sunt, quibus id facere animus, ii nihil possunt. Valde e re erit, arcana consiliorum aduersus nostros, quorum autor Arnheimius, ex ipso cognoscere.

Mortuo etiam *Ferdinando II*, Caesare, denegabant Galli *Ferdinando III* nomen Romani Regis, aut Imperatoris, ex his rationibus.

Treurensem adhuc in custodia teneri.

Moguntinum, iam per quinquennium, *Hispanica* uictitasse pensione.

Bauari ius ad Electoratum esse nondum satis euictum, mouente controuersiam *Palatino*.

Coloniensem esse cum obnoxium fratri *Bauaro*, tum *Hispanica* uinctum pensione.

Legatos *Saxonis* et *Brandenb.* a mandatis discessisse.

Multa *Ratisbonae*, in ipsa Electione, aëta insolenter, *Hispanosque* ibi dominatos esse.

B b 3

Galli

1) pag. 327, Op. mai. Epistol.

Galli quoque Pontificem, teste *Pufendorfio*, sollicitabant, ut ipse quoque litem *Ferdinando* moueret, sed spe frustrati sunt. Apud *Sueciae* Rectores idem postulabat *Rorteus*, Baro, *Galliae* Regis nomine, qui uero suam facere controuersiam hanc nolebant, ne uia rebus transigendis obstrueretur, praesertim, cum Electores iam omnes a partibus starent *Ferdinandi*. Scriptum hoc refutare deinde aggressus est *Petrus Ostermannus*, IC. et Consil. Imp. aulicus, *ῥαμαίω βασιλικῶ σφάτω*, i. e. *Corona throni regalis*, sed frigide nimis.

In Conuentu *Vormatiensi Oxenstirna* quae-
rebat, cum, a clade *Nordlingensi*, Ordines Foederati maximam partem sint distracti, ceteri uero quantumuis foedere nondum penitus rupto, publicae rei cura parum teneantur, ut, nisi res aliter ordinentur, foedus per se sit expiraturum, quid Ordinibus in posterum fieri uideatur? Si foederis continuatio placeat, censendum esse, de instaurandis copiis, de stipendiis, de com-
meatu instructuque militari, de tormentis, de foedere praeterea *Gallico*, quid, intuitu singu-
larium *Saxonis* cum *Caesare* conditionum, debeat obseruari? Quid *Neoburgico*, ad neutram partem inclinanti, quid Regi *Daniarum*, ad literas de mediatione, reponendum? Ad Foederis continua-
tio-

tionem, Ordinibus, qui aderant, uoluntatis erat satis, facultatis parum, de pecunia uel maxime silentium, de com meatu tamen aliisque rebus, ad bellum necessariis, aliquid spei ostendebatur. De conditionibus Foederis, cum Rege *Galliarum* ineundi, dubia Ordines non nulla mouebant, ad quae *Ministri Gallici* uerbis utcunque faciebant satis, uerum, ut mutatio quaedam, aut explicatio, Foederi subiungeretur, permittere renuebant. Quae tametsi essent utique duriora, *Electores Palatinus*, *Administratores* item *Bipontinus*, *Virtembergicus*, *Hassus*, *Badensis*, cum quibusdam Comitibus, induci se, ferebant, ut ista Foederis momenta, sine ulla exceptione, comprobarent. De Regni *Sueonum* emolumentis, ad singulare cum *Oxenfirna* colloquium, rem differebant. Verum, *Gallicis* Legatis hoc Foedus *Oxenfirnae* subscribendum offerentibus, respuit Foederis condiciones *Oxenfirna*, obtinens, eas passim obscuritate laborare et ambiguitate, non nulla ne penes Foederatos quidem esse, praestare, in his illud, de singularibus *El. Saxoniae* tractatibus impediendis, Foederis item, *Gallos* inter et *Sueonas*, robur uideri fractum. Quod quidem ipsum ne *Gallorum* mentes auerteret, *Oxenfirna* HVGONEM GROTIUM, prout ante do-

cuius, ad Regem *Galliae* mittit LEGATVM, rationes repudiatae subscriptionis expositurum.

ACGROTIO quidem uehemens primum disputatio, apud Regem Regisque amicos, excipienda erat, quippe qui in pactis conuentis cum *Loeffero* modis omnibus persistere malebant, tanquam sine ulla exceptione initis, una mirati, acta ei, qui tanti mandata momenti accepisset, dubia uideri. Contra ea, GROTIUS docebat, conuenta ista, nisi rata haberentur ab iis, ad quos id negotii pertinebat, haud ualere, consuetudinem quoque et ius reclamare, si ab legatis tanto rigore conueniretur, in rebus maxime improuifis, superiores quoque indissolubili quodam uinculo constringi. Hanc talem necessitatem nullis Mandatis, licet copioso uerborum apparatu instructis, contineri. Cardinalis *Richelius* GROTIUS quasdam obiiciebat difficultates, quoniam literas Consilii Status *Sueciae* hic exhibere haud poterat, neque Mandatum generale Dominorum *Plenipotentiariorum* tam late patebat, alium representationis, quam uocant, dignitate ornare. Sed Cancellarius *Oxenfirna*, qui iter in *Sueciam* aggressurus erat, per *Argentoratum* et *Lotharingiam*, Regem ipse adit *Compendii*, exceptus habitusque perquam splendide. Magna totius Aulæ in *tanti nominis Legatum* erat comitas,

tas, ex more *Gallico*, ut animos ad sua commoda trahant. Ostendebat uero *Cardinali* idem Mandatum, quod ipsum ad negotia *Gallica* idoneum redderet, GROTIUM quoque habilem utique reddere ad agendum. Neque uero detrectare *Cardinalis* poterat, ut Cancellarius Regni, *Oxenfirna*, perseveraret in proposito, GROTIUM, ut LEGATUM ORDINARIUM, *Parisiis* relinquendi, quam stationem ferme decem annos administravit, neque unquam eo perduci potuit *Oxenfirna*, ut GROTIUM, sollicitante *Richelio*, reuocaret. *Oxenfirna* linguae *Gallicae* non satis erat peritus, ideo GROTIUS, LEGATUS *Sueciae* ORDINARIUS, eius ut esset interpret, necesse erat, cum *Cardinali* autem, toto tempore, *Latine* colloquebatur, et consensum offerebat de renouatione Foederis, quia *Cardinalis Richelius*, *Gallicorum* auctor consiliorum, de Pace *Pragensi* certior factus, periculosum esse, iudicabat, *Austriacam* in *Germania* potentiam, *Suecis* solis, cum duobus Principibus semiexulibus, minime suffecturis, denuo conualescere, quippe quae deinceps oppugnatum haud facilis foret, nisi *Gallia* et consilia, et arma, rebus *Suecicis* et *Germaniae* principibus afflictis, iungeret. Itum ergo in nouum quoddam foedus, cuius capita haec erant.

Cam Austriis pax, aut induciae, ne fiant, nisi,

B b 5

cum

cum utriusque Regni, Gallici et Suecici, consensu, locus aliquis munitus hosti restituitur. Uterque etiam Foederatis Ordinibus auxilium ferat.

De pecuniis, a *Gallia* subministrandis, in aliud tempus consultatio differebatur. *Oxenfirnam* digredientem annulo Rex admodum pretioso, nec minoris pretii gemmis, donabat, licet idem *Cancellarius*, quo minus Regis sui emolumentis invidia obesset ministri, negotium *Gallicum* uel *Holmiam*, uel *Hamburgum*, perducere niteretur, quo minor *Sueciae* LEGATO *Richelium* adeundi necessitas imponeretur.

At, excitando *Galliae* Regi ad causam communem strenue amplectendam, literas Rectores *Sueciae* dabant, quas dum tradit LEGATUS, HUGO GROTIUS, oratione copiosa, rem altius repetens, commemorat, quam intrepidum se gesserit *Oxenfirna*, cum e *Gallia* in *Germaniam* peruenisset, quanquam non desertus modo a *Germanis* Principibus, sed etiam oppugnatus, ac potuisse tunc quoque illis in locis, in quibus bellum erat, sustentari, si ex alia parte hostibus negotium factum fuisset. Ista * a Rege, magna cum attentione audita, uehementer probabantur, et, ita futurum se, promittebat.

Hinc arma *Caesar* maxime contra *Galliam* parabat.

* Plura, de hac longa GROTIORATIONE, proferunt scriptores Suecici.

parabat. Mox etiam euulgatum est Scriptum,
de Iustitia armorum Caes. contra Gallum,

Quod Rex *Galliae*, contra nuperam belli *Mantuani* pacificationem, *Ratisbonae* initam, cum hostibus *Caesaris* et Imperii colluderet.

Quod *Sueciae* Reginam et Duces illius armis, pecunia, militibus et commeatu, iuaret.

Quod urbes Imperii uel inuaderet ipse, uel, ab hostibus auro ademptas, suis praesidiis confirmaret, magno libertatis Imperii praeiudicio, cui semper haec externorum Regum et Principum molimina fuerint suspecta.

Etsi autem *Galli* arma contra *Caesarem*, in *Germania* superiore, ut iam dictum, ferre iam instituerant, nihilo tamen fecius, quod potissimas uires suas contra *Hispanos*, in *Belgium* atque *Italiam*, direxerant, remissius, quam res ipsa requirebat, bellum *Germanicum* administrabant. Ac *Caesareis* quidem, frustra licet, *Galliam* inuadere tentantibus, tempus relictum fuerat, omnes *Rheni* ripas, excepta *Argentoratensium* ora, occupandi, *Gallosque* ingressu in *Germaniam* prohibendi. Immo, postea quoque, tentata per *Picardiam* inuasionem, *Hispani* *Caesareos*, ad defendenda sua, reuocabant. Duci etiam *Bernbar-do* mediocres interim copias opponere cogitauerant

uerant *Caesarei*, quoniam, haud uno in loco, *Sueonas* omni ui represserant, uel certe, ad oram maritimam, in angustias redegerant. Neque uero *Galli*, indictum hoc intuendo bellum, bona fide erga *Sueones* utebantur, non paucis exoptantibus, ut *Sueones* succumberent *Gallis*. Cum igitur LEGATUS *Sueonum*, GROTIUS, minime ad eam rem procliuis crederetur, modis haud unis *Galli* hunc remouere nitebantur, incitato etiam *Venetorum* Legato, ut de loco honoratiore litem GROTIUS intentaret, obtendendo, non ab *Regina*, uerum ab *Oxenstirna* solum, literas eum fiduciaras accepisse, qui tamen ante, hac re nihil impediendo, capite aperto, uerba coram *Gallo* fecerat. Contra ea, *Pontifex* haud segniter *Gallis* consilia obtrudebat pacis, praecipuo arcanorum arbitro, Patre *Iosepho*, frigidam suffundente, cui purpura sacra, loco praemii, propter pessundatas ubiuis, sub imagine foederum, res *Protestantium*, decreta fuit. Quoniam autem *Gallorum* intererat uel maxime, siue pacem, siue bellum, cum *Austria* domo *Sueones* mallent, *Austrios* distineri *Sueonum* armis, ideo, pacem cum *Saxonia* impedire, ope summa conabantur. Neque uero non efficiebant, ut *Oxenstirna*, cum *Chaumontio*, *Gallorum* Legato, *Vismariae*, rationes foederis, inter se pangendi, sibi suscipiendas, putaret. Lites uero,

uero, tunc natae, remoram non nullam attulerunt. Cupiebat enim *Oxenfirna*, ut *Caesarem Gallus*, *Caesarisque* affeclas, pro hostibus haberet, et, una cum *Sueonibus*, aperte contra eos castra haberet. *Chaumontius* huic rei consensum in hoc praebere volebat, nisi acceptis prius mandatis. De donationibus etiam, quas *Rex Gustauus* et *Oxenfirna*, nomine Reginae, fecerant, minus conuenire inter eos uidebatur. Instabat *Gallus*, ut ad certum militum numerum obligarent sese *Sueones*, his ipsis urgentibus idem. Postremo ad certum tempus pactionem, eamque spatii quadrimestris, inierunt inter sese, qua sanxerunt, uti pars utraque bellando interea contra *Austrios* modis omnibus perseueraret, donec uerum nec simulatum, utraque inter regna, foedus ineatur. Itaque tunc, *Gallum* inter et *Ducem Vinariae*, res est confecta, ita, ut *Gallus* quadragies centena librarum millia quotannis, perdurante bello, ea quidem lege, se collaturum, polliceretur, ut suas *Vinariensis* copias, ad millia equitum *Germanorum* sex, XII peditum, adaugeret, cunctasque, his alendis, suppeditaret impensas, rei quoque tormentariae sufficientem compararet apparatus. Deinde, ne cum *Caesare*, sine Regis uoluntate, quicquam perageret, *Rege* pariter pollicito, Pacem sese nullam initurum, qua

qua *Dux*, cum iis, quos circa se haberet, excluderetur. Arcanis quoque pactionis capitibus cautum, uti *Dux* copias ducat, uoluntate iussuque Regis, neque aduersus hostem ullum ire grauetur. Singulari *Ducis* stipendio promissa sunt librarum XL millia, et, post pacem initam, librarum CL millia, singulis, per omnem eius uitam, annis, ei pendenda. Donatus eidem est *Landgrauia tus Alsatiae*, cum *Praefectura Hagenoensi*, recognoscendus a *Gallo*, cum iuribus iis omnibus, quae ad domum pertinuerunt *Austriam*, sic tamen, ne Pontificii ritus et sacra bona ullo modo laederentur. *Gallus* quoque operam daturus erat, ut, per propositiones pacis, *Alsatia*, una cum omnibus, quae dono dedissent *Sueones*, maneat sub iure *Ducis*, aut certe fundo quodam, pretii non minoris, *Duci* satisfieret ab *Rege*. At enim, nullius momenti ista fuit conuentio, cum, praeter sex mensium pensionem, nihil quicquam daretur. Conquesti igitur milites *Ducis*, sese, dum instar propugnaculi sint *Gallis*, ad discrimina primos, extremos ad stipendia, haberi, signa relinquerebant, uix ut pars dimidia superesse uideretur. Ne tamen omnes dilaberentur copiae, *Lutetiam Parisiorum Dux* ipse petere instituit, coram *Rege Richelioque* rem suam commendaturus. Operto, *Rex* capite, *Dux* aperto, consuetudi-

ni

ni *Gallicae* gentis hoc esse datum, interpretatus est. Verum, alia nouaque conuentione cum *Gallo* facta, magno cum auri argentineque pondere, nec sine muneribus amplissimis, reuersus in *Alsatiam, Tabernas Alsaticas* in extremum perductas caesum, ad deditiōem cogit, quo eodem loco *digitum indicem*, in urbis obsidione uulneratum, refecare post coactus fuerat, in *Guil. Ernesti, Vinar.* hoc tempore *Ducis*, conclauis hodieque conspiciendum.

Breui post, *Lotharingiae Dux*, cui *Caesareorum* se copiae *Burgundionumque*, sub *Mercio*, adiunxerant, prope *Crysam*, proelio succumbit, amissis e numero suorum octingentis, captisque amplius mille ducentis, in quibus Comes *Reuxius*, tribunus, tres item subtribuni, praefecti turmarum tredecim, aliique ductores non pauci, uexilla praeterea sexdecim, cum impedimentis uniuersis. Ceteri ex fuga sese *Vesontionem* receperunt.

Dux interim, non sine labore multo, impedimenta atque machinas bellicas, *Haileriumque*, una cum *Gallis, Rhenum* transire recusantibus, transportauerat, ponte nauali extructo, ad quem pontem sternendum *Argentoratenses* tum nauigia, tum alia, quaecunq̄ essent usui, suppeditabant.

tabant. Exiſte, plus ſemel, *VVertanum* repente inuadere, ad pugnamue inducere, periclitabatur, et, coactis undecunque exercitibus, ualidior in dies, re frumentaria quoque *Offenburgi* coaceruata, hoc moliebatur, uti *Ducem* ad flumen *Rhenum* ſubſiſtere cogeret, laſſatumque, et inopia confectum, trans *Rhenum* ageret. Neque uero, uim ut in perrumpendo adhiberet, lue decrescens quotidie exercitus, maiorque numerus equorum extinctus, impediabant. Quae mala ne animaduernerent aduerſarii, nouae, quae ſingulis diebus accerſebantur, acceſſiones faciebant. E *Gallia* quidem ut idonea quaedam ſupplementa nanciſceretur, tum *Dux* ipſe, tum, nomine *Sueonum*, GROTIVS, ut LEGATVS, continenter urgebant, quod, omnibus modis, in *Pomerania* inſtans hoſtis, inuaſione in *Germaniam* ſuperiorem facta, diſtinendus mature erat. Atque his quidem large *Rex* pollicebatur, indicatis quoque legionibus, magno iſtuc numero mittendis. Verum, neque ullae accedebant copiae, exceptis paucis tironum centuriis, et, quas *Hailerius* adduxerat copias, hae, ab *Rheno* longius deduci, nolebant, etiam ipſae ad quatuor prope centurias redactae, *Hailerio* diſmiſſionem non ſolum flagitantibus dante, uerum ſponte quoque ſua offerente. Ideo *Dux* etiam praedicabat,

ſen-

sentire sese, a *Gallis* nihil aliud agi, quam, ut ipse perdat, quo modo Dux *Robanaeus* ab ipsis perditus fuerit in *Rhaetis*. Annisurum sese tamen, ut, si interire cogatur, intereat honeste. Ea sane *Ponica*, *Ducis* minister, *Lutetiae Parisiorum* aperte, non tamen quasi iussu *Ducis*, enuntiabat, licet *Galli* etiam hunc, duodeviginti librarum millibus datis, eo deduxerant, ut dominum suum prolibidine sua, huc illuc flecteret. Re quidem ipsa pertimescebant *Galli*, ne Dux *Vinariensis*, pede trans *Rhenum* fixo, frenum morderet, dictoque audiens esse desisteret deinceps.

Non multo ante commissi inter sese erant *Britannorum* et *Sueonum* LEGATVS, H. GROTIVS, inquam, cum *Leicestrensi* Comite, quo tempore Legatus, a *Batauis* missus, pompa solenni, *Lutetiam Parisiorum*, ingrediebatur. Huic *Batauorum* Legato suum GROTIVS carpentum miserat obuiam, idemque fecerat *Leicestrensis*, nullo domesticorum suorum relicto, missis a GROTIUS paucis tantum quibusdam. Locum priores occupauerant *Sueones*, eumque obtinuerant per aliquod tempus. Coorta deinceps utrinque lite, ferroque stricto, *Forcaeus*, *Marescallus*, ad introducendum in urbem Legatum ab Rege *Galliae* missus, rixam dirimere coepit. *Sueonibus*, iniuste se rei patrare nihil, af-

Cc

seue-

feuerantibus, Marefcallus reponebat, *Henrico* in uiuente, conftitutum ita fuiſſe, ut *Britanni Sueonas* anteirent. At *Sueones*, ſcire ſeſe, negabant, num, per id tempus, e *Septentrione* ſuo in *Gallias* penetrauerit ullus Legatus unquam, neque *Gallorum* officere ſibi poſſe decretum, cum praefertim ipſa regni ſui antiquitate quam iuſtiſſime defendantur. At, cum, haudquaquam pari *Marte* diſceſſuros ſeſe, *Sueones* animaduenterent, ſi res ad uim perduceretur, Mareſcalli Regii conditiones, ſalua tamen iuris ſui ratione, tandem admittunt *Sueones*, ita, ut carpentum utrumque aequali pompae genere deduceretur. Conquerenti poſtea apud *GROTIUM Leiſeſtrenſi* Comiti, quod dignior ſibi locus ſit denegatus, cum *Daniarum* tamen ac *Noruagiae*, Regni pariter antiqui, Rex *Britannis*, ea in re, haud grauatim cedere ſoleat, reſpondit *GROTIUS*, Quem ad modum, aut, quam ob rem cauſamque, in eo genere ita ſe gerant aliae gentes, exploratum ſibi ſatis haud eſſe, neque, ſi res uel maxime ſic ſe haberet, ea ratione ius *Sueonum* uiolari. Nihilo inſuper magis obſtare *Sueonibus*, quod paulo ſerius *Chriſtianorum* religionis diſciplinam admiferint, cum *Gentes* quoque non *Chriſtianae*, ipſique *Turcae*, non minus longe lateque, nec impari iure, quam antiquiſſimi *Chriſtianorum* Reges, dominantur.

In

In tabulis sane alteris foederum, cum *Galliae* Regno initorum, nomen *Sueonum* priore utique conspici loco, cum quidem antiquitus iam obtinuerit, *Gallis* ut *Britanni* locum semper digniorem concesserint, licet superioribus demum proximis annis litem ea de re excitauerint *Britanni*. Ac profecto, quae paulo post in conspectum producebatur Formula foederis, *Gallos* inter ac *Britannos* icti, *Galliarum* Regis nomen, in utroque tabularum exemplari, loco priore conspiciendum praebebat. Cum *Britannis* tamen, in hac eadem lite, *Gallos* facere, tum perhibebatur, publicarum quoque relationum, singulis hebdomadis dispergi solitarum, conditor, qui, sine consilio concessuque *Potentiorum*, chartis suis temere nihil consueuerat inferere, *Britannos Sueonibus* anteposuerat, non sine suspitione studii partium, subiungens, litem hanc iam esse diremptam, quam quidem bonus iste narrator, uel omnem omnino praetermittere silentio potuisset, nisi aliorum ei iussa hic fuissent exequenda. Vtramque igitur rem in istis relationibus corrigendam esse, monebat GROTIVS, uerum nihil promouebat. Illud etiam disceptatum inter *Sueonas* erat, singulari ne capite prae cauendum esset, ut Legati *Sueonum* eodem, quo Regum aliorum Legati, loco numeroque duce-

rentur, cum praesertim *Grotius Lutetiae Parisiorum* plus semel indigne nimis habitus esset. Verum, penitius omnia cum perpenderentur, optimum uidebatur esse, haec in praesentia dissimulare, ne priscam Regni *Suecici* dignitatem magis dubiam reddidisse, quam confirmasse, uideri possent. Ad euitandas tamen eiusmodi uellicationes, censebatur, reuocandum ex aula *Gallorum* esse *Grotium*, surrogato in eius locum alio, qui sola *Residentis*, ut uocant, dignitate gauderet. Ac iam pridem male *Sueonas* habebat, *Grotium*, donec *Legatus* esset *Sueciae*, scripta emittere in lucem, quae tum *Pontifici R.*, tum affectis eius, fauere haud parum uiderentur, quam rem *Protestantium* plerique interpretabantur sinistre, confirmante licet *Grotio*, *haec omnia se facere amore ductum pacis.*

Interim *Bernhardus* castellum *Rheinfeldam* obsidione cinxit. Initio quidem, cum *Duces Caesarei* sese coniungerent, *Dux* hic loci satis percellabatur, sed, ubi, finita liberatione, *Sauellius* in hac regione commorari coepit, non obstante, quod *Warthius* fideliter suadebat, ut redire festinarent, *Dux* audax inibat consilium, *Caesareos* ex improviso opprimendi, reportabatque uictoriam iustam, in qua omnes quatuor capiebantur *Duces*. Finita uictoria, *Dux*, sine mora, ob-
sidio-

fidionem *Rheinfeldae* aggrediebatur denuo, quod castrum *Dux*, cum reliquis urbibus Syluestribus, *Friburgum* item in *Brisgouia*, capiebat. Post haec premebat *Brisacum*, et fame expugnare tentabat, in qua urbe inopia summa erat frumenti, quoniam urbis Praefectus, *Caesareis* copiis ibi commorantibus, maximam eius partem relinquere fuerat a *Duce* iussus, aut, quod *Reinacherus* paulo ante, quam obsideretur, frumentum uetus, incitante auara sua coniuge, uendiderat, spe nouum coemendi, cuius facultas mox ei interclusa fuerat. Idemque uetusti frumenti genus, maiori ex parte, ad *Ducem Vinariensem* erat perlatum, quippe qui milites suos, ad illud frumentum eo largius tutiusque coemendum, clam, et rustico indutos uestitu, emiserat. Eam uero culpam *Reinacherus* postea, singulari quadam obstinatione, uelut expiare studuit et compensare. *Caesarei*, urbem hanc tam eximiam in periculo esse, animaduertentes, duce *Goezio*, opem ei ferre cogitabant, uerum, ad pagum *Veidemeierium*, non sine ignominia, reiciebantur, cumque rursus subsidio ueniret *Lotharingus*, haud procul a *Thanna*, turpiter, nec sine iactura, profligabatur. Itaque urbs, diuturniorem famem * sustinere non ualens, certis quibusdam

Cc 3

con-

* De qua fame uid, Meriani *Topographia Aegyptiae*, p. 6.

conditionibus, dedere sese ad extremum est coacta.

Ac iam peropportunum tempus sese offerre uidebatur *Protestantium*, in superiore *Germania*, res subleuandi, si firmas *Galli* auxiliares copias Duci *Vinariensi* mature submittere uoluissent, quod ipsum tamen et Gubernatores *Sueonum*, apud Regis *Galliae* ministrum, *Holmiae*, et GROTIVS noster, *Lutetiae Parisiorum*, impense flagitabant. At enim, tarde nimis et languide res haec omnis agebatur a *Gallis*, ut intelligi facile posset, *Gallos* optare quidem, molestias *Austriis* creari, res tamen *Protestantium* ita crescere, nolle, uti suis sese uiribus possent sustinere. Gubernatores uero *Sueonum*, e signis haud unis perspiciabant, *Gallum* ab Caesare haud ita esse alienum, prout *Gallici* quidem ministri prae se ferebant. Is, diu, ab obitu *Ferdinandi II*, nemine opinante, uestimenta induerat lugubria, legatisque interdixerat, alio, quam hoc, uestitus genere ad se adire. At *Regem* interea GROTIVS accedere intermittebat, qui de excessu *Imperatoris* haec habet,* *Imperatoris necem a ueneno, quidam, profectam, putant, quod dederint ei VVallensteinianae mortis propinqui uindices.*

Suc-

* *Epist. oper. mqi. Ep. DCCXXVIII, ad Axel. Oxenstirn.*

SUCCESSUS haud felicior erat Transactionibus illis, reparandae communis causa Pacis *Coloniae Vbiorum* susceptis, quem in locum haud quenquam e suis delegare in animo *Sueones* habebant. Non solum enim urbs haec omnis inimica in *Sueonas* mente animoque erat, uerum Pontificii quoque legati suorum expertes sacrorum ne aspectu quidem ullo dignari solebant, ita, ut, *Pontificius* quidam, *Veruinum* quondam, ad Pacem, *Gallos* inter et *Hispanos*, conciliandam, delegatus, abitu minaretur, nisi aditu prohiberentur *Britanni*. Verebantur etiam, ne non effugi posset altercatio, de Legatorum utrinque praerogatiua honoris, animos, dubio procul, exacerbatura. *Gallum* quidem arrogare sibi locum, ab *Romano* Imperatore secundum, uerum, in *Conciliis*, ad Ecclesiam spectantibus, illud unum est obseruatum, ut, quo maturius Regnum quodque *Romanae* sese Religioni associasset, eo digniorem occuparet locum. In rebus uero ciuilibus rem longe aliter se habere. Immo, ab Archiepiscopo *Vpsaliensi*, locum primum Regno *Sueonum*, antiquitatis ergo, relinquendum esse, iam olim, in *Basileensi* quodam *Concilio* erat disceptatum. Quod si, ante omnia, in diiudicanda Regnorum dignitate, uel antiquitas cuiusque, uel finium amplitudo, spectanda sit, his ipsis *Sue-*

ciam facile Regnis aliis praestare. Si quis obii-
 ciat, iam praecupatum esse hoc ius ab Rege
Gallorum, id uero, si uel maxime ita se haberet,
 longius tamen latiusque extendi haud posse,
 quam in illos, qui iam cesserint hoc iure. *Sueoni-*
bus, ab longo tempore, extra *Septentrionem* suum,
 nihil fuisse negotii, intra orbem uero suum eos
 haud cuiquam cessisse. Postea uero, quam lon-
 gius latiusque uirtutis suae dotes exeruissent, in
 foederibus ineundis, ceterisque rebus consti-
 tuendis, cum Regibus *Gallicis* paria fecisse. Ni-
 hilo tamen magis *Auangurius*, in *urbe Sueonum*
regia, flagitare desistebat, uti *Coloniam* legatio-
 nes destinarentur. *Pontificem R.* controuerfius,
 nisi *Pontificiis*, sese immiscere nequaquam con-
 sueffe. *Protestantium* res cum aliis, tum *Venetis*
 in primis, curae cordique fore. *Gallum* suos
 forsân legatos *Holmiam* similiter antemissurum,
 prius tamen, quam *Sueones* accederent, geren-
 dum haud quicquam esse. Quare, confestim
 legatos in *Batauiam* ire, iuberent, uti, literis
 commeatus ab Legato *Veneto* muniti, *Coloniam*
Vbiorum recta petere queant. At enim, haec
 talia *Sueonum* Gubernatoribus parum placebant,
 cum praesertim ne *Veneti* quidem res *Sueonum*
 curare uiderentur, quippe qui eo loco numero-
 que apud *Venetos* non erant, quo *Hispaniarum*,
 Gal-

Galliarum, Britanniarumue, Reges, qui, rebus quoque Gallorum in Italia inclinatis, Hispaniae Regi operam nauare annitebantur, inualefcente hac apud Venetos, iam inde a temporibus antiquis, consuetudine, pro flatu uenti dirigere uela. Verum, neque a Venetis Sueonum Reginae oblata erat ulla mediatio, neque ceterorum ullus Regum, de Conuentu illo, cum hac Regina, transegerat quicquam, exceptis Galliae Ministris, cum necesse tamen omnino esset, a Mediatoribus operam studiumque offerri mature, Sueonumque Reginae pariter, atque aduersariis, instituti rationes explicari, partis utriusque sententias audiri, supra rerum agendarum initiis, communi utrinque suffragio, ordinari, neutriusque partis uel honorem negligi, uel securitatein. Atque has quidem res cunctas Sueonum Gubernatores declarant Auaugurio, ob easdemque ab nemine in uitio sibi temere positum iri, docent, si paulo cautius ad hunc ignem accedant. Si iusto tamen more modoque res haec instituat, morae in se nihil fore. Veneti, non ita multo post, missis ad Sueonum Reginam literis, conciliandae sese Paci nequaquam uelle deesse, confirmabant. At, uel eo nomine, parum arridebant hae literae, quod non Potentissimae, uerum solo Serenissimae, nomine Reginam compellassent. Insequenti tamen

tamen tempore, *Venetorum* Legatus, *Lutetiae Parisiorum*, coram H. GROTIUS, *Sueonum* LEGATO, rem istam ita conabatur purgare, Nequaquam hoc fecisse *Venetos*, quasi minoris, quam decet, momenti *Sueciae* Regnum ducerent, uerum consuetudine sua, iam antiquitus recepta, neque uel *Galliarum* Regem alio, quam *Serenissimi* et *Christianissimi*, uel Regem *Hispaniarum* alio, quem *Serenissimi* et *Catholici*, nomine in literis appellari. Regerebat GROTIUS, haud quicquam sese *Venetorum* Reipublicae uelle praescribere, illud tamen constare, *Sueonum* Reges ab Regibus et *Gallorum*, et *Britannorum*, *Serenissimorum* nomine ac *Potentissimorum* compellatos nunquam non fuisse, esseque iniquum, ab ullo Principum eos, aut ab ulla Republica, nomine alio compellari. Pari ratione, Reges memoratos nomen fortasse *Christianissimi*, nomenque *Catholici*, haud minoris facere, quam *Potentissimi* nomen Reges *Gothorum*. Minime uero latebat, quem ad modum istud erroris genus ab Republ. *Veneta* commissum esset. *Pontificis* enim *Romani* aula Reges hereditarios electis anteponebat consuevit, *Serenissimi* tantum nomen tribuens electis, hereditarios autem appellatione insimul *Potentissimi* ornans, quam consuetudinem, cum Imperatore, imitantur *Veneti*, quippe

quippe quibus de Regni *Gothorum*, sub *Gustavo Adolpho*, commutatione haud multum innotuisse, credibile est. Quodcunque igitur hac in re accidisset, illud omne a *Pontifice R.* dimanasse putabatur, cum praesertim *Resp. Veneta* in *Austriam* gentem societatemque propensa esset *Polonorum*, ab *Sueonibus* haud quicquam uel boni sperans, uel metuens mali. Legatus quoque *Venetorum* GROTIUM nostro, *Lutetiae Parisiorum*, honorem debitum deferre grauatus erat, multoque apertius, anno proxime insequenti, Legatus alter, impulsu, haud dubie, tum aulae *Pontificis R.*, tum aliquot *Gallorum*, *Sueonibus* parum aequorum. Causa haec interferebatur, GROTIUM ab *Oxenfirna* solo, non ab ipsa *Sueonum* Regina, fiduciariis esse literis stipatum. Alter tamen iste Legatus, paulo post, misso ad GROTIUM certo homine, de offensa facere satis annitebatur, quicquid admissum esset, non dolo ulli malo, uerum errori, ex re minus perpen-
sa orto, ascribendum esse, confirmans.

Ex iis, quae *Coloniae ad Rhenum*, hoc anno, in causa Pacis peragebantur, addam non nulla. Indicauerat *Galliarum* Rex *Ginetto*, Purpurato, *Pontificis R.* Nuntio, legationem sese *Coloniam* destinaturum, nisi Rex *Pannoniae* cunctis, foedere cum ipso coniunctis, literas salui conductus
im-

impertiret, in primisque Principibus *Germanis*, item, nisi *Belgis* eadem in re gratificaretur Rex *Hispaniarum*, ab quo nihil tale adhuc potuerat extorqueri. Ad extremum Imperator, continentibus *Ginetti* precibus permotus, suis sese Legatis *Coloniae* praecipere uelle, pollicebatur, uti Principes quoque *Germani* literas accipiant salui conductus, conditione tamen haud alia, quam, ut *Germanorum* Delegati nihil, nisi per *Gallicos* Legatos, expedirent. Quare in spem ueniebat *Ginettus*, fore, uti prospere negotium hoc omne succederet, quoniam Rex effet pollicitus, si eius, quod dixi, generis literae fociis suis impertirentur, sese pariter et huiusmodi literas, pro Legatis Imperatoris, et *Coloniam* Legatos, transmittere uelle.

Post neque ita multo, H. GROTIUS, *Lutetiae Parisiorum*, iussu *Sueonum* Reginae, ut matura-
rentur *Transactiones*, urgenti, Rex indicabat, li-
tem sese, quam *Ferdinando*, de titulo Imperato-
ris, mouere coepisset, sopitum, si is, pro Regni
fociis et amicis, literas salui conductus impertiri
non detrectaret. Postulante autem GROTIUS,
annitendum esse, ut ipsis, eorumue Delegatis,
cum *Ferdinandi* Legatis, se interprete, liceret
colloqui, regerebatur, in ea re operam adhuc
frustra esse impensam, siquae haec crambe reco-
quatur,

quatur, fore, ut intempestivius materies moris suppeditetur. In quo responso GROTIVS quoque ad extremum acquiescebat, eo facilius, quoniam rem, quam Imperator flagitabat, et in qua Rex *Galliae* haud abnuerat, Reginae fraudi non fore, sentiebat, credens, cum eius dignitate potius coniunctum iri, si res sociorum per Reginae Legatos transigerentur. Missae tandem sunt ab Imperatore *Coloniam* literae salvi conductus, pro Legatis *Gallicis*, proque sociis, eodem, quo *Sueonum*, genere formulae, quarum exemplum, cum *Hamburgi*, mittente *Ginetto*, acciperet *Auauxius*, suae, quam ipse concinnaerat, formulae tantum non praeferebat, haud quicquam desiderans in ea, exceptis uocibus his duabus, *Nondum Reconciliatos*. Contra ea, formula pro *Belgis* missa, utramque paginam facere haud uidebatur. Quamvis enim *Hispani* nomine *rebellium*, quo abstinebant inuiti, *Belgas* non compellabant, *Belgis* id nomen spernentibus, *liberi* tamen *Populi* nomen expetentibus denegabant, solum commune istud *Regis Hisp. Foederatorum* nomen ipsis largientes. Verum, pactione induciarum, alio formulae genere Legatis eorum erat prouisum, flagitarique iam ab iis haud posse uidebatur, ut alia ipsis formula et ab illa discrepans obtruderetur. Recusata igitur hac formula, commone-

batur,

batur, priorem illam, quae sub tractandarum tempus induciarum fuerat perscripta, in praesentia formulam esse repetendam.

Ad Inducias quod attinet, anno isto, agitantur non multa. Harum principio mentionem cum iniecisset *Pontifex R.*, iubente mox *Sueonum* Regina, de eisdem illis, H. GROTIUS, *Luetae Parisiorum*, cum *Chauignio* est collocutus. Ac *Chauignius* quidem, mirari sese, dictitabat, *Sueonas* ea sibi spe blandiri non dubitasse, totidem suppetias *Galliae* Regem ipsis, per Induciarum tempus laturum esse, quot quidem ad bellum gerendum is pollicitus fuisset, quando quidem Induciae ad tempus haud breue sint faciendae. Inter alia, existimabat *Chauignius*, constitui utrinque numerum posse copiarum, quibus ab utraque parte limites sint muniendi. At GROTIUS censebat, *Sueonibus* hoc perinde esse periculosum, ac *Belgis*, qui necesse duxerint, per Inducias suas cauere, ne sibi non liceret, quantumcumque uellent, militum numerum, ad limites firmandos, referuare, eandemque in sententiam ab Rege *Gallorum*, *Henrico IV*, tantundem ipsis suppetiarum, durantibus Induciis, quantum belli tempore, sine ulla detractioe, suppeditatum fuisse. Reponente *Chauignio*, Inducias illas hoc futuras esse certiores, quoniam
haud

haud uni has ineuntes plus uirium essent habituri, quam, ut ab hoste possint disturbari, subiiciebat GROTIVS, Loca, *Sueonibus* retinenda, tam procul ab ipsorum Sociis esse remota, ut in *Sueonum* potius, quam illorum, ope horum salus locorum sit sita. Postremo, uncialium millia ducenta, quotannis ab Rege submittenda, offerebat, immenso eius passim iactans sumptus, longius quoque, ut putabatur, progressurus, nisi *Petrus* quidam *Smalzius*, * per quem sua GROTIVS mandata ab Regina *Sueonum* acceperat, intempestiuo quodam et inani aduersus GROTIVM genere aemulandi, Ministris *Galliae* spem prae buisset, confore, uti *Sueonum* Regina suorum aliquid postulatorum remittat, resque adeo, quas in mandatis ab Regina GROTIVS habebat, turpiter enuntiaffet. Hinc *Auauxio* nominatim praecipiebatur, ut istam de Induciis transactionem, una cum *Saluo*, in urbe *Hamburgensi*, tentaret, uncialium tamen haud plura, quam ducen ta, millia, in singulos annos, polliceretur. Eum pecuniae numerum respicientibus *Suecis*, irritum uidebatur, Inducias moliri, maxime, cum initia iam se exerent Pacis ipsius, feliciores, quam istae

* *Smalzius* impurum et sordidum esse hominem, ineptum iuxta, atque indignum id genus negotiis, iudicabant *Caesarei*, teste *Pufendorfio*.

istae Induciae, progressus, ut apparebat, habitura, quippe, cum Induciae Bellum different illae quidem, una tamen cum Belli uelut apparatu essent coniunctae. Tametsi uero, Pacem minus, quam Inducias, *Richelio* arridere, plerisque persuasum erat, quod, redeunte Pace, reditura non dubie quoque Regina, mater, esset, cuius sane reditus non parum erat metuendus huic *Purpurato*, quod item, occasione Induciarum, *Lotharingiam*, locaque alia, quae occupauerant *Galli*, e manibus dimittere nolebat, una cum Pace fortassis reddenda, *Germanorum* tamen Ordines, Inducias cum non dubio *Germaniae* interitu coniunctum iri, iudicabant. Quin etiam *Sueonibus* Induciarum tractatus urgendi nequaquam sunt uisi, quam diu potiundae spes ulla Pacis relinqueretur.

Sub hoc uero tempus, d. v Septembr. eoque Dominico die, A. CIO IO CXXXVIII, in *S. Germano* susceperat *Ludouicus XIII*, Rex *Galliae*, ex Vxore sua, *Anna Maria*, *Hispani* Regis sorore, filium, *Delphinum* appellatum, *Ludouicum XIV*, Regem, postea factum, cum summa laetitia illius Regni, et cum admiratione totius orbis, nempe, quod hic partus successisset fere sine exemplo, uicesimo tertio sterilitatis anno illius Reginae, (licet
Bassom-

Bassompetrus, * tradat, *Reginam* A. CIOICXXII iam fuisse grauidam, abortum tamen passam,) seu ipsiusmet Regis, ex occultiore quodam corporis uitio, in primis auersi, ut aiunt, naturalis meatus, catarrhique a capite ad uitalia membra defluentis, proueniente, ex quo Rex ille male affectas uires habebat, ut non tam pallidum, quam luridum, uultum praeferret. Quo quidem uitio, sagacitate cuiusdam medici, tandem deprehenso, facileque curato, et habitum corporis bonum, et foecunditatem, recuperauit. Alterum filium Regina peperit A. C. CIOICLX, eiusdem mensis Septembr. die uicesimo primo, qui nomen accepit *Philippi*. De eodem *Delphino* scribit GROTIVS, ad *Oxenstirnam*,¹⁾ item ad *Christinam*,²⁾ eum, uix natum, dentibus praeditum fuisse, his additis etiam uerbis.

³⁾ *Delphinus, cuius augustum nomen felicem facit libri tui clausulam, nutrices non lassat tantum, sed et lacerat. Caueant sibi uicini a tam matura rapacitate.*

Verum a *Britannis*, iam ante, spes erat *Sueonibus* praebita, de Societate ineunda. Quamuis ergo *Suecici* Regni Rectores bonae spei parum fouerent, consultatio tamen de hac eadem re ne-

Dd

qua-

* Memor. suarum Tom. II. 1) Oper. Mai. Ep. CIOLXXXII.
2) Ep. CIOLXXX, CIOCI, et CIOCI. 3) Ep. CIOCCXXXI.

quaquam respuenda ipsis est uisa. Et *Palatinus* quidem, atque ipsa *Boiobemiae* Regina, *Britannicae* spem opis tantum non omnem deponebant, rati, si qua contra expectationem acciderent, in lucro esse deputanda. *Lutetiae* item *Parisiiorum* Comes *Leicestrius*, *Britannorum* Legatus, H. GRO-TIO, qui *Britannum Palatino*, uel ob affinitatem, ante alios subsidio esse debere, pronuntiauerat, hoc dederat responsi, Ad eiusmodi regulam a Principibus rationes consiliorum dirigi haud consueffe. Sic, de Duce *Lotharingo*, quam de *Palatino* Principe, restituendo, plus cogitare uidebantur *Britanni*, ne *Gallo* aemulus deesset in propinquo, firmiore iam cum *Britannis* uinculo coniunctus foederis, cuius inter alias conditiones etiam haec erat, Ne *Britanni*, in impetranda *Palatini* restitutione, ita consentirent ullo modo, ut *Lotharingo* fraudi esse possent ea consensio, neue ulla cum ullo pacta inirent, nisi iuxta *Lotharingi* restitutione diserte simul inserta.

Hoc foedus, quod *Lutetiae*, *Gallos* inter et *Anglos*, cudebatur, languide procedebat, et plane tandem frigebat, quandoquidem in aperto satis erat, *Anglos* bellum haud serio gesturos, sed potius, damno sumptuque alieno res suas agere, destinasse, neque florentissima suorum commercia,

temere

mere turbaturos. At in *Suaciam* tum ueniebat, ab *Angliae* Rege missus, *Ioannes Barclaius*, qui multis testabatur, de desiderio Regis amicitiae priora uincula cum *Suecis* arctius astringendi, deque certo proposito, *Palatini* restitutionem consilio simul, et re, promouendi, subinde Fœdus inculcans, utriusque Regni commodo pangendum. *Sueones*, cum intelligerent, *Anglum* in arma nequaquam erupturum, sed *Palatino* tantum opem laturum, ut adeo, quandoque placeret, partibus subducere se posset, modestis uerbis se declinarunt. Vnde *Balsacus*, in Epistola quadam ad *Cardinalem Valettum*, haud inscite, de mortuo *Palatino Friderico*, sic scribit. *Quemadmodum olim pecora, sacrificiis destinata, coronabantur, ita fortunam Principi huic Regiam obtulisse coronam, ut uita priuaretur.* Ea mente *Rex Daniarum*, sermones inter familiares, his usus erat uerbis, Sese, quouis, uel capitis, pignore posito, certaturum, ad *Palatini* restitutionem, communemue *Protestantium* rem causamque, a *Britannis* nihil quicquam collatum iri. Nihilo tamen secius, *GROTIUS*, *Lutetiae Parisiorum*, per illud ipsum tempus, *Britanniae* Legatum urgente, Vt *Britanniae* Rex, aliquo duntaxat pecuniae subsidio ad bellum gerendum ne deesset, Legatus pernegauerat, abunda-

re pecunia Regem, subiiciente statim GRO TIO, Vniuersi propemq̄dum orbis *Europaei* commercii in *Britanniae* uelut alueos confluentibus, non posse non capere incrementa redditus Regis, quippe, quae, illo tempore, sex milliones fere librarum *Britannicarum* excedere credebantur.

Sed non nihil querelarum hoc A. CIOIOXXXIX, inter utriusque Regni Legatos, intercedebat, cum, *Salatio*, super mora subsidiorum querenti, *Auauxius* culpam in LEGATVM, HVGONEM GRO TIVM, conferret, uelut, qui cum *Cardinale* & primariis Ministris parum communicaret, et in primis debitum *Cardinali* honorem, domi suae ipsum inuisens, denegaret. Illud quidem certum est, GRO TIVM, quoad in *Gallia* LEGATIONE functus est, *Richelium* non accessisse, quoniam negabat iste Purpuratus, primum sese locum concedere Legatis. Ac *Maurerius* quidem, in *Memor. suis*, GRO TIO id uitio uertit, quasi is priuatis affectibus suis non nihil dederit, pensionem fortasse, a *Richelio* subtractam, innuens magis, quam *Oxenstirnae* mandatum, *Maurerio* ignotum.

Ex singulari quadam, inquit, *pertinacitate*, quam ILLE contra eum concepisset, uel, si dicendum apertius, ex *Hollandica quadam et singulari obstinatione*, ILLVM, cum magno hoc Mini-

ni-

nistro, licet, ob negotia sua, indigere ipso minime posset, in gratiam redire noluisse, adeoque res suas tantummodo per subordinatos ministros, nempe, Butellierium, Chauignium, Bullionium aliosque, tractasse.

Immo, alius quidam, isque recentior, rerum harum Scriptor probare conatur, improbatam ab aula Suecica pertinacitatem fuisse GROTH, ideoque Legato Suecico, Magno Gardio, Comiti, A. MDCLXXVIII, munus legationis Gallicae post GROTIUM suscipienti, praeceptum fuisse, ut, ea in re omni, exemplum sequeretur Comitis Leicestrensis, Anglorum Legati. At res maioris momenti, maiorisque considerationis esse uideatur, quam, ut GROTIUS propere nimis hic redarguatur. Quod enim ab Richeliana parte solebat obiici, et Imperatoris R., et R. Hispaniarum, Legatos, ne in Purpurati quidem Richelii aedibus, dextri lateris honorem ei denegare, id quidem sane ultra, quam aduersum eos, qui iam cesserant, extendi poterat, nec Sueonibus, eorumque LEGATO, H. GROTHIO, Viro in disceptandis discernendisque Principum dissidiis uni longe omnium callentissimo, obstare ualebat, aut eorum derogare iuri, iustissima utique Regni causa innixo. Absonum quippe erat, Regem, alteri non concedentem Regi, ipsius cedere Mi-

nistro, *Paganis* ipsis, & ipsis *Mahumedanis*, iure haud impari gaudentibus regnandi. Cardinalitiae porro honos purpurae est causa physica, quae moralem effectum producere nequit, praerogatiuam uidelicet, digniorisque ius loci, et, cum Ecclesiae *Romanae* munia, extra eius moenia, parui pendantur, contra *Protestantium* religionis decus peccasset GROTIUS, si, quantum Catholici solent Reges, tantundem ipse honoris atque cultus purpurae isti exhibuisset. Vnde excusatio illa, quam *Maurerius*, in *Commentariis* suis, de GROTIO nostro, profert, suo minime destituitur fundamento.

La couronne de Suede, qui en estoit independente, ne deuoit pas souffrir ce mepris si preiudiciable a sa dignité.

Quare Legatus *Britannorum*, *Leicestrus* Comes, quod semel a se factum erat, hoc idem deinceps, cognito GROTH facta, qui cuius, in hoc genere, exemplum haud vulgare, momentique non leuis rationes, praebere posse iudicabatur, renuere coepit, libere professus, SI GROTIUS id faceret, exemplum sese GROTH uelle sequi. Neque uero causa GROTH erat ulla, quam ob rem, summa ratione sua neglecta, praecudicatas aliorum opiniones sequi mallet, aut exempla Legatorum, qui ab suorum partibus Principum

sta-

starent, quam iura tueri *Sueonum*, sigillatimque acceptis ab *Oxenstirna* mandatis inhaerere, qua de re cuiusdam *Anonymi*¹⁾ uerba, notatu digna, hic adiungam.

Mr. de GROOT etoit sans repoche, *Richelieu* l'admiroit, et le goudbit infiniment, et s' il lui temoigna quelque froideur, ce fut sur les soumissions, qu' il en pretendoit, et que le Chancelier *Oxenstern*²⁾ defendit bien expressement de lui rendre.

Id honoris genus an succedens *GROTIO* Legatus, Comes *Gardius*, Cardinali *Mazarino*, nude et sine ulla exceptione, concefferit, *Lectori*, ex insequentibus *Pufendorfi*³⁾ uerbis, ex eius *Rer. Suec. Opere*, A. *MDCLXXVIII*, depromptis, perpendendum, relinquamus.

Cum Comes *Gardius* *Ducem* *Aurelianensem*, salutaret, *dextrae manus honorem ipsi relinquebat*, uelut, qui *Altitudinis Regiae titulo*, *Tutorisque Regii*, et *summi per Galliam Vicarii*, praesulgeret. *Sed eundem honorem Mazarino, Cardinali, deferre, a Regina uetitum. Quod si tamen is legato dextrae manus honorem abnueret, uelut priuatus, et, exuta Legati pompa, ipsum adiret, ne, congressum plane defugiendo, offensae ansam praeberet. Inde, cum Cardinalis, in antecessum, ad Legatum misisset, sciscitatum, quo honore is ipsum affectu-*

D d 4

rus

1) Reflexions sur le Memoires pour les Ambassadeurs, p. 76.

2) quod etiam supra, ex p. 368, non obscure patet.

3) L. xviii, s. clxxix, p. 678.

rus sit, responsum, Reginam quouis ipsum honore dignum censere, sed neque Ministros Regum indignationis obtendere posse, quod aequalitatis cum Regibus indicium sit, et, quam Cardinalitiae purpurae uenerationem Catholici Reges deferre soleant, a se deferri, praeter decorum suae religionis esse. Ita deinde Cardinalem adiit, uelut deposita Legati persona, tantum Nobilibus quibusdam stipantibus, nullo Reginae Ministro, aut famulo, comitante, qui et dextram manum domus suae sibi uindicabat.

Verum, ad GROTIUM nostrum ut reuertar, instante *Auauxio*, ut *Saluius* de hoc submissionis genere literas *Holmiam* destinaret, quo GROTIUS, ea cultus et uenerationis apud *Richelium* delatione, *Purpurati* huius in res *Sueonum* studia magis magisque eliceret, docebat *Saluius*, Indecorum esse, Regem, alteri non cedentem Regi, Regis concedere Ministro, neque munia Pontificis R. extra Ecclesiae R. moenia, nedum in Regno *Gothorum*, magno loco numeroque haberi. Quae *Saluii* uerba declarant, *Richelio* cedere, concessum nequaquam fuisse GROTIO, interponenti autoritatem Mandati Regii, cuius tamen fidem cum in dubium uocarent *Galli*, controuersiam hanc omnem ad *Saluium* deferre malebant. Hinc illae lacrymae, hoc illud odium erat,

erat, quo GROTIVM Aulæ *Gallicæ* Purpurati, nominatimque *Richelius*, prosequerentur. De eodem, ut in suspicionem incideret *Sueonum*, euulgabant *Galli*, Ministeria eum *Britannica* prensare. Instabat sane *Chauignius*, euocandum e *Gallia* esse HVNC VIRVM, quippe a quo nihil non de *Gallia Gallisque* sinistri spargeretur. Nihil tamen fecius, anno ineunte proximo, idem iste *Gallus*, sui mandato Regis, GROTIO confirmabat, Et Regem, et *Richelium*, suspicere ipsum, cum eoque peramice collocuturos et sine fuce. Quicquid ei contrarium forsan contigerit ante, Patri *Iosepho* esse tribuendum. Sentire iam *Richelium*, falsis eum indignisque criminibus peti. GROTIVS ad haec respondebat, Haud ignorare sese, cuncta ista, quae contra se concinnarentur aduersa, manare a *Batauis* suis, ab quibus semel tam indigne impetitus, atrociora quaeque in posterum expectare cogeretur.

Neque tamen eo magis *Galli* his lenociniis effigere ualebant, ut de sincera ipsorum erga sese fide et propensione dubitare desisteret GROTIVS, quippe quem alia ratione modoque apud *Sueonas* euertere satagebant, nihil perinde habentes in uotis, quam, uti cum Camera, quam uocant, stationum *Suecica* ille committeretur, ipsisque tandem *Sueonibus* caedum sui, tot col-

litionibus, crearet. Ita *Galliae* Cancellarius, cum inuiseretur a GROTIO, hunc infra se locasset, nisi e uestigio sellam GROTIVS in locum digniorem transtulisset.

Vinariae Ducem, *Bernhardum*, ut in *Burgundionibus*, quam alibi, hiemare mallet, regionis ipsius, bellum quippe nondum expertae, rerumque omnium copia abundantis, amoenitas alliciebat, cum praesertim defectum equorum ibidem supplere facilius posset, quam in iis *Germanorum* locis, in quibus bellum gerebat. At enim, hoc tali, haud alioquin contemnendo, consilii genere ad ipsam rerum summam non multum proficiebat optimus ille *Dux*, consultius utique facturus, si, primo quoque tempore, forti ualentique in *Germaniae* fines impressione facta, manus hostium distinere maluisset ac dissipare, ne *Bannerius*, ab aduersariis, omni ui imminentibus, *Caesarearum* fines regionum, relinquere cogereetur. Neque uero paruum spem rerum, prospere hoc anno gerendarum, *Suecici* Rectores animo praecepisse uidebantur, imminente Imperatori, ab una parte *Bannerio*, ab altera, Duce *Bernbardo*. Verum ea spes cur decollaret, altercatione fiebat, *Gallorum* cum *Bernbardo*, de possidenda urbe *Brisaco*, quam obtinere mirum in modum anhelabant *Galli*, impense

se

se renitente GROTIO, uniceque hortante, uti *Gallorum* e faucibus oppidum extraheretur, Et optabat sane *Bernhardus* ille certum sibi, ad commodiorem tum belli, tum pacis, usum, eligere domicilium, eademque pariter ratione, et apud amicos, et inimicos, existimationem adaugere sui. Aperte quoque satis idem ille destinationes suas prodebat, nummo per id tempus cuso, *Saxonicis Brisacensibusque* insignibus superbiente. In ipso *Brisacensi* pacto, mentionem *Dux* haud ullam fecerat uel *Sueonum*, uel *Gallorum*, uel *Euangelici Foederis*, uerum cuncta solo sui nomine complexus erat. Quae quidem res mentes animosque *Gallorum* hoc magis commouebat, quia, cum *Alsatiam Galliam* antecessissent *Duci*, isque, huic *Brisacum* quoque, tanquam *Alsatiæ* partem, addi, flagitasset, repulsam a *Gallis* tulisset, ab quibus hoc etiam fuerat animaduersum, anxie nimis a *Duce*, quicquid characterum esset, ad *Brisacum Alsatiamque* omnem spectantium, fuisse requisitum, perinde, ac si, de urbe prouinciaeque in perpetuum retinenda, res iam in uado esset. Instabant ergo *Galli*, pares ut, pluresue, praesidiarias *Gallorum* cum *Germanis* cohortes in urbem intrmittere, ne recusaret, ut, si quid forsan accideret ei humano more, ab aduersariorum ea manibus tutior esset. Verum

Dux

Dux id exemplo purgabat *Philippiburgi*, eadem illa nationum diuersitate diffensioneque ab hostibus erepti. Ad auertendos tamen ab se sollicitantes *Gallos*, atque, ut tempus sibi suppeteret *Brisacum* e sententia sua communiendi, *Dux*, *Rhenum* relicturus, euulgauerat, Proficisci sese in Aulam *Gallicam*, *Guebriano Gallisque* ad unum omnibus, eo nomine, secum deductis. At *Galli*, cum hac uia res non successisset, ad blandimenta conuersi, *Ducem* ad se in *Galliam* illicere, instiruerunt, contendentes, incredibili quidam cupiditate Regem ardere *Ducis* tanti coram intuendi. Addebant, persuadendi causa, prompta parataque esse uniuersa, quae ad eum, pro dignitate, nec sine ambitione regia, excipiendum pertinere uiderentur. Verum, *Dux*, pro ea, qua pollebat, sagacitate, ne ad haec quidem annuebat, consultum haud fore, demonstrans, rebus in *Alsatia* passim minus plene perfecteque constitutis, se a militibus abesse, aulat praeterea deliciarum se penitus esse infuetum, quippe tantum non in ipsis natum altumque castris. Intelligentiores tamen ciuiliu reru existimabant, *Ducis* in aulam *Gallorum* aduentu, *Brisacum* haud dubie in manus peruenturum fuisse *Gallorum*, qui in ea re utique peccauerint, quod mature nimis suam prodidissent cupiditatem

tem urbis eius potiundae, cum illud ante omnia prouidere debuissent, *Duce* ut ipso potirentur. Atque has sane consilii rationes *Duci* suggesserat GROTIUS noster, hortatus eum, ut animum sibi fumeret Principe dignum, qui multas teneret terras, et cui, praeter summam necessitatem, relinquere fines suos, sine damno periculoque, haud liceret.

Cum neque his blanditiis aurem praeberet *Vinariensis*, operam dabant, Principem per matrimonium afficere, dum ipsi Cardinalis *Richelii*, neptem, *Mariam de Vignerot*, alias *Dominam de Combalet*, postea *Ducissam d' Aiguillon*, offerebant, quam ille, ut *feminam*, sanguini *Saxonico* longe inferiorem et inconuenientem, repudiabat. Vnde *Richelius* non parum irritabatur, quasi uinculum is contemneret propinquae cognationis. De hac *femina* iam tunc fama exierat, quasi cum ipso *Richelio* rem haberet. Crescebat haec fama post obitum eius, cum uulgo dicebant, *Ducem Richelium* eius ex Cardinali esse filium, eaque fama sic percrebuerat, ut non modo plebs, sed etiam *Optimates*, hanc rem passim iactarent. Eodem illo tempore accidebat, ut femina quaedam aulica, rixans cum hac *Maria*, obiiceret ipsi, quod concubina esset Sacerdotis, quo cum liberos aliquot genuisset. Et omni-

no

no res ita se habebat. *Ducissa*, more feminarum, hanc ob rem indignata, subito, nec sine lacrymis, adibat Reginam, et, ad eius prolapsa pedes, uindictam petebat. Regina, iubens, eam surgere, uerba eius interrompebat. *Charotus* una cum ipsa conclaue intrauerat, ut audiret, quid dictura esset *Maria*, quae, ob aliquas, inter se et illam ortas, dissensiones, similiter exosa ipsi erat. *Maria* coram Regina conquerebatur, a dicta femina sese *meretricem* (hoc enim ipsa utebatur uerbo) appellatam fuisse, quodque alii magis etiam mirabantur, erat, quod his uerbis falso subiiciebat, eandem dixisse, quinque, sex ue, liberos se suscepisse ex auunculo suo. Regina *Mariam* defendere cupiebat, sed *Charotus*, tantum temporis Reginae non relinquens, *Mariae* dicebat, Domina, non est, quod dere tam parui momenti commouearis. An ignoras, ex omnibus, quae in aula dicuntur, partem tantummodo minimam credi debere. Vix dum hoc uerbum protulerat, cum omnes, qui aderant, risum mouerent, et ipsa Regina, uidens, omnes ridere, simul ridebat, id quod *Ducissam* pessime habebat, cum, se coactam, uideret, sine satisfactione, ab Regina obtinenda, pedem referre. *Maria* uix erat egressa, cum decem et plures inuenirentur, qui, uocabulum *meretricis* exaggerantes,

rantes, dicerent, indecorum esse, illud audire ex viro, nedum ex femina. Et profecto haec Femina, quae, uiuente auunculo suo, tantum non omnibus iniecerat terrorem, ludibrio iam nemini non erat. Confirmat hanc famam *Patinus*.¹⁾ Vnde etiam facile colligi potest, qua de causa Comes *Suessionensis*, *Senneterrio*, Mariam ipsi, nomine Cardinalis, offerre iusso, alapam infixit, eundem haud dubie domo, non aliter, quam uerberibus, expulsurus, nisi astantes se opposuissent, uti patet ex *Vict. Siro*.²⁾

Prior *Bernhardus* in *Robanaei* Ducis Viduam iudicabatur, quod tamen arcanis *Galliae* consiliis aduersum erat. Periculosum enim uidebatur coniugium, per quod *Hugenottorum* res, iam labantes, denuo uires et fulcimentum acciperent. Denique id a *Bernhardo* poscebant *Galli*, ut, saltem in casum mortis, aut captiuitatis, *Brisacum Galliae* Regi cederet, quod tamen ipsam quoque recusabat, non parum frementibus *Gallis*, qui eam *Vinariensis* contumaciam *Sueonibus* eorumque consiliis tribuebant. Ne tamen omnino nihil ageret, *Erlachium*, Helueticum, in *Galliam* misit, qui negotia et morbum praetexeret, quod *Lutetiam* uenire *Dux* non poterit.

1) Ep. xix, p. 74

2) T. I, L. 2

tuerit. Cum isto *Galli*, de tradendo, si quid
Duci humanitus accideret, *Brisaco*, clam conue-
 niebant. Erat enim pecuniae auidus, quae tum
 temporis haud parce in ipsum conferebatur.
 Sparsa interim fama, spem Transactionis omnem
 decollare, haec ipsa tamen fama, quod ab ipsis,
 qui, haec tractabant, sparsa erat, suspicionem ex
 opposito auxit, maxime, cum constaret, *Erla-*
chium in iis difficilem non esse, quae lucrum et
 aurum praeberent. Ceterum, ut *Bernhardi* de-
 stinata eo magis infringerent *Galli*, et ad sua tra-
 herent uota, pecunias ipsi subtrahebant, quas e
Suecia subministrari non posse, satis nouerant.
 Hinc, cum, nomine Reginae *Sueciae*, H. GROTIUS,
 LEGATVS, apud Regem *Galliae* instaret, ut *Duci*
Vinariensi milite et pecunia subueniretur, prout
 in foedere promissum erat, quo bellum in ditio-
 nes *Caesareas* transferre posset, Rex ad illud pe-
 titum non tantum siluit, sed magnam quoque
 auri uim in *Heluetiam* et *Argentoratum* misit, ut
 milites conducerentur, ne scilicet suas *Vina-*
riensis copias et exercitum augetet. Nempe
 nolebant *Galli Vinariensem* habere uicinum et
 potentem, nec, ut bellum gereret suo, sed potius
Gallorum, nomine, atque ut eorum mercena-
 rius. Verum, abituram, haud dubie, rem in
 controuersias maiores, intercedens Ducis *Bern-*
hardi

hardi obitus, Gallis peropportunos, ratione optima componere est uisus. Bernhardus enim, uere iam inito, cum copiis ad fl. Rhenum iter dirigens, Neoburgum accesserat, altero die exercitum trans Rhenum transportare, atque hinc, uia Friburgensi, per Syluam, ut uocatur, Nigram, aduersariis obuiam ire, cogitabat, animosus speque rei feliciter conficiendae erectus, quoniam Bauari se nondum coniunxerant, quibus disiectis, in ipsam Bauariam sese effundere instituebat, allato praesertim, de Bannerii aduersus Hofkirchium uictoria, nuntio laetiore, et, ecce, tam repentino morbi genere implicatur, ut fateri cogeretur, per omnem uitam exquisitiores sese dolores aegrotando non sensisse, hanc unam addens querelam, Se iam, in ipso bene rei gerendae cursu, ualetudine impediri. Comimenti, inter alia, Mockelio, copias militares in fide retinendas esse Sueonum Reginae, regerebat, Eas nemini cuiquam sacramento teneri, quam eidem illi Reginae. Morbo ingrauescente, cum, extrema instare, uideret, testamentum paucis uerbis condidit, atque, id in secretum tempus certum asseruari, iussit, deinde animam suam, relictis terrenis curis, DEO commendauit, atque ita, inter clara pietatis indicia, placide expirauit, cum et sermonis, et rationis, usum,

E e

ad

ad extremum usque spiritum, retineret. **Hic** pius Princeps, quoties animaduerneret faeva miserorum damna, militum effrenem licentiam, atrocissima flagitiorum scelerumque exempla, in morem uersa, detestatus ea, Timere se, dixit, ne, si uel maxime insons esset ipse, contagione saltem commercioque impiorum, aeternum in exitium abriperetur. Quoties, inter breuem morbi postremi moram, fassus est, non se tantopere poena peccatorum, et, quam sentiret, et, quam formidandam haberet, angere, quantum poenitentia, qui DEVM, innumerabilium beneficiorum munificentissimum largitorem, inobsequente ingratoque animo, tot modis, offendere non dubitasset. Nam, ad poenam quidem quod attineret, illam praesentem leuem esse, imminenti CHRISTI meritum interuenire, at, ingratae mentis animique sui, etsi, noxam abolitam, sciret, pudore tamen et poenitentia serio indolescere.

Fama postmodum communis fuit, mortem eius ueneno festinatam fuisse. Illud certum, paucis ante mortem horis, nigras, per totum paene corpus eius, maculas erupisse. Vnde aliqui malignam febrem suspicabantur, quae etiam, dum *Pontarino* moueret, in castris, intra biduum, quadraginta homines absumperat.

Sed,

Sed, ueneno necatum, a pluribus creditum. Nam, neminem eorum, qui circa uiuum, aut mortuum, uersati fuerant, iste infecerat morbus. Excusare se quidem uoluerunt *Galli*, horumque *unus*, peste ipsum obiisse, confirmat, uerum ex insequentibus, rem aliter se habere, patet. *Non ueneno*, ait *Laborator*, in uita *Ducis Guebriantii*. Cum tamen suspiciones adsint contrariae, eaeque tam graues, uix ut, ea de re dubitare, permittant. Legatur subsequens *Medicorum*, qui corpus eius secuerunt, *Narratio*, eaque lecta, iudicium feratur, num, quatuor diebus illis, quibus decubuit, tanta commutatio fieri potuerit, et, si orta ex sese esset, an non multo ante aegrotandum ei fuisset.

¶ *Quo magis in mortem Ducis Vinariensis in-
quiro*, scribit GROTIVS noster, ad *Axel. Oxenstir-*
nam, eo certior fio, nullas in domo causas. Itaque
ueneni fama reualefcit, de maxime suspecto eius
medico Geneuensi, qui ad morbi colici remedia ac-
citus fuerat.

In corpore enim, quod, statim ab eius morte, apertum fuit, notae sequentes sunt animaduersae. In dextera colli parte, pustulae ingentes duae, nigricantes, ueneno turgidae, sub mento pustulae tres, igni rutilantes, totum cor-

E e 2

pus

¶ Ep. CIOCCCLIX, p. 566.

pus mortiferis oppletum maculis, idemque, post sectionem, foetore taeterissimo redolens intestinis quoque adeo suffusis, ac si coagulato nigricantique sanguini fuissent immersa. In corde malignitas quidem nulla perspici potuit, eius tamen latitudo ualde fuit coarctata, camera etiam cordis, quam uocant, aqua non parum repleta. Stomachi non tam exterior, quam interior, malignitas est reperta, lentoris uiscosi genere adhaerescente, nigro colore et adusto, ut uinaceo, quem uocant, pano haud absimilis uideretur. Pulmo uenenatis plenus erat pustulis, putre quid purulentumque destillantibus, hepar nigrum prorsus et putrefactum, bilis minime parua, sed tantum non uacua penitus, splen tantae magnitudinis, tantique tumoris, qualis a praesentibus medicis et chirurgis antea nunquam erat uisus, uesica sine ulla prorsus urina, spatium corporis concauum, aqua repletum, in eaque flauicoloris materia quaedam coagulata, sex manipulis maioribus, uix, ac ne uix quidem, exhaurienda, cerebro tamen eximie pleno integroque existente. Venenum sese accepisse, ratus est ipse. Cum enim Aurantium ei malum insigne obtulisset Medicus quidam, eo cupide comeso, confestim erga prope adstantem sibi tubicinem conquestus est his uerbis, *Quam male me habere*
inci-

incipio! Oblatum mihi uenenum est. Chirur-
 dum corpus aromatibus condit, manus paula-
 tim a cranio perstricta, statim intumescibat, mox
 et brachium tumore corripiebatur, idemque,
 gangraena accedente, undecimo post die, ex-
 tinguebatur, nullo alterius morbi signo.

Peculiarem Dominatum stabilire meditaba-
 tur *Bernhardus*, tertium aliquod factionis genus,
 in hoc bello, sibi comparaturus, cuius ipse esset
 caput, et cuius ope operaque *Gallos ac Suecos e*
Germaniae finibus expelleret, coeptum in *Al-*
satia dominatum confirmaret, eoque consilio,
 cum *Hassiacæ Casselana* Vidua, matrimonium ini-
 ret.

Annorum fuit quinque et triginta, quorum
 maximam partem in bello transegit, *Gustavi A-*
dolphi tiro insignis, nec infelix, immo, si uni-
 cam cladem *Nordlingensem* excipias (qua ne in
 hostium manus incideret, a centurione quo-
 dam, ex *Tupadelii* dimachis, subministratus equus
 effecit) paene semper uictor, producturus haud
 dubie palmas suas ulterius, si superuixisset, quip-
 pe quas praeclaras ei et uarias, in ultimis uitae
 annis, contulerat fortuna. Facta, quae orbis
 nouit, hic repetere, quid attinet? Illud inter
 omnes constat, necesse esse, ut opinionem homi-

num uirtute ualde uincant, qui efficere uolent, ne sequens tempus ostendat, quantum in hoc uno fuerit situm. Vnde GROTIUS, iure de ipso praedicat, *Decus eum et ultimam spem Germaniae fuisse.*

Pronepos fuit *Ioannis Friderici*, Electoris *Saxoniae*, quem, priore seculo, *Carolus v*, in proelio apud *Mulbergam* captum, Electoratu et magna ditionum parte priuauerat. Ipse A. MDLXIV natus est, minimus quidem inter undecim fratres, qui etiam fere omnes arma contra *Caesarem* gesserant, sed, belli gloria, animique magnitudine, et felicitate, omnium clarissimus. Nec foedum scelus, haud dubie a *Gallis*, autore *Cardin. Richelieu*, patratum, ab Ecclesiaste, concionem funebrem habente, dissimulatum fuit, idque a Medico *Geneuensi*, cui *Blandimo* nomen, mixtum ei putabatur. Perlatæ etiam *Basileam* erant Epistolæ, longinquis ex locis perscriptæ, explorantes citius de morte *Ducis*, quam, de ipso aegrotato, in eas regiones, unde uenerant, penetrare quicquam potuisset. In aula quoque Imperatoris *Romani* iam pridem aliquid eiusmodi percubuerat, *Bernbardum* uictoriis suis ad breue tempus fruiturum. Nimirum tantisper *Gallis* accepta uirtus erat fortissimi integerrimique *Heroni*, quoad usum erat ipsis et emolumento, iam
autem,

autem, cum luculentior ex ipsius interfectione spes commodi uideretur affulgere, immani et ab omnibus posteris execrando sceleris genere, non ab aduersariis, uerum ab ingratiſſimae mentis animique amicis, eſt extinctus. Haud multo ante obitum, cum *Bernhardum* Imperator, per *Sigismundum Heuſnerum*, familiarem quondam *Ducis*, in partes ſuas pertrahere conaretur, dene- gabat *Dux* corruptori aditum omnem, plagas ei minitans, niſi deſiſteret ſolicitando. *Heuſnerus*, mutata mox perſona, dixiſſe perhibebatur, Im- peratorem in uotis habere, ut Tranſactionum rationes inire *Bernhardus* et moderari ne detre- ctet, autorque adeo ſit reparandae Pacis. Co- gnoſceret ille tantummodo, quae uellet propo- nere, ſiue annuere, ſiue abnuere, ſiue cum *Gal- lis* ea communicare, mallet, id omne liberum ei licitumque fore, neque ſe quicquam per inſidias machinari cogitaſſe, Imperatorem quoque ipſum, facto iam initio, ampliori dignitate auto- ritateque praeditis hominibus Tranſactiones commiſſurum eſſe.

Diulgato *Bernhardi* obitu, atque in aulam perlato *Ludouici* Principis, El. *Palatini*, hic, in- ſtigante potiſſimum *Arauſionenſi* Duce, in *Brit- tanniam* contenderat, ad corradendas ibi pecu- nias militares, quo gratior eius aduentus accide-

Ee 4

ret

ret exercitui Ducis *Vinariensis*. Verum *Galli de Palatini* cupiditate iam certiores erant facti. Is apud *Molinum* detentus, pro captiuo habitus fuit, donec exercitum *Vinariensem* et *Brisacum*, ope maxime et auxilio *Erlachii*, in potestatem rede-gisset *Galli*. Primus, inter *Europae* Principes, factum detestatus est Rex *Daniarum*, qui, scriptis, sua manu, ad *Reuentlouiam* literis, postula-uit, ut liberationem *Palatini* apud *Auauxium*, Legatum *Gallicum*, urgeret. Ea nisi, absque mo-
ra et citra sponsonum uinculum, fieret, Regem iniuriam, Electori illatam, pro sua accepturam. Cui cum dictus *Auauxius*, comiter excusato facinore, responderet, Liberationem *Palatini* sta-tim secuturam, si *Anglus* arma cum *Gallis Suecifi-que* sociare uellet, *Reuentlouius* regeffit, neque de foedere, neque de aliis rebus, agendi locum fore, nisi prius in libertatem restituto Electore. Neque segnius *Rocorus* et *Rustorfius* apud *Salui-um*, Legatum *Sueticum*, querebantur, arguentes, id factum esse in gratiam *Bauari*, cui cum *Gallis* secreta foedera sint, simulque petebant, ut Regi-nae *Sueciae Palatini* causa commendaretur. Quae etiam postea, modestis literis, ac per LEGATVM EROTIVM, pro illo apud Regem *Galliae* libe-rando, intercedebat, facilem exorari, postquam destinatis suis potitus esset. Quanquam ita cau-
sant

iam iubebatur agere *Palatini* GROTIUS, ut ne offensam Regis, aut suspicionem, incurreret, uelut is, *Suecorum* instinctu, ea, quae in fraudem *Galliae* tendere uidebantur, consilia suscepisset. Interim de *Palatini* Electoris liberatione nihil non agebatur, quem iure meritoque ab sese retineri, *Galli* contendebant. Prius enim, quam e *Britannia* excederet, Regis *Galliarum* iussu, et cum ipso, et cum *Britanniae* Rege, de copiis *Vinariensibus*, Electori tradendis, non sine certis quibusdam legibus, actum fuisse. Verum, instigantibus *Hispanis*, eum in suam potestatem redigere has copias molitum esse, urbem quoque *Brisacum* et alias urbes, ab Duce *Bernhardo* quondam occupatas, uti, his restituendis, suum sibi *Palatinum* recuperaret, quae tamen *Palatini* conata ipse *Leicestrius* Comes *Britannorum*, noluerit approbare. Turbatis igitur his *Palatini* circulis, GROTIUM sua sponte *Chauignius* commonefaciebat, allatis nondum Reginae *Sueonum* literis, ut ad Electorem liberandum operam studiumque conferre ne grauairetur. Sensim uero paulatimque ut procedere uiderentur *Galliae* Ministri, proponebant initio, *Lutetiam Parisiorum* introeundi copiam *Palatino* denegatum haud iri, modo per certum scripti genus demonstraret, Nihil quicquam sese per *Vinarienses* copias tentare

E e 5

cogi-

cogitasse, sine uoluntate consensuque Regis, neque in posterum rem se ullam contra *Gallos* moliturum, atque, ut H. GROTIUS et *Leicestrus* Comes, interposita fide sua, caueant, Principem, *Lutetia Parisiorum*, inuito Rege, non discessurum. Verum GROTIUS, una cum Legato *Britannorum*, hoc tale cauendi genus respuebat, sentiens, ab *Gallis* haud obscure innui, exercitum *Vinariensem* Regis fuisse *Galliarum*. Paulo post, cognito, GROTIUM ab Regina *Gothorum* accepisse mandata, uti rem ageret Principis *Palatini*, custodes huic plures addebantur, quo certiolem fortasse maioremque cautionis formulam exhibere cogeretur. At GROTIUS, missas ex aula *Sueonum* literas, dato consueti moris aditu, tradebat, easdemque accommodato perapte ad misericordiam excitandam orationis genere comitabatur, luculenter exponens de inclytæ *Gentis Palatinae* splendore pristino, quæ, tot florentissimis antea regionibus felix, in secularium, qui uocantur, *S. Imperii R. Principum* numero, loco numeroque principe fuerit, Vicaria quoque gauiſa Imperii eiusdem administratione, iam autem, sine regione, sine populo, exulum more modoque, apud externas gentes degere cogatur. Iphis quoque *Gallis* nunquam non impense hanc Domum studuisse, *Henricique M.* ius in regno
 suc-

succedendi, quod ei, per maximam uim et iniquitatem, in controuersiam uocabatur, quoad eius rei fieri potuerit, tuendum suscepisse. Eidem Genti longe infensissimam, omni tempore, *Austriam* fuisse, quae adhuc quoque alterum *Palatinum* Principem retineat in custodia, continentemque eius captiuitatem exoptare creditur. E contrario Principis liberationem cunctis per omnem *Germaniam Protestantibus* compluribusque aliis, uel maxime gratam acceptamque fore. A dea Rex, in miserationem procliuor, cum regessisset, Non sine certa quadam ratione causaque haec esse facta, neque in Principem sese unquam alio, quam bono, fuisse animo, subiiciebat GROTIVS, Si qua in re aberratum a *Palatino* sit, ignoscendum id esse iunioribus eius annis, consiliisque aulicorum, minus interdum sanis, ascribendum. Optimum consultissimumque fore, ad reparandam utrinque beneuolentiam, ante acta sempiternae obliuionis lege sepelire. Comiti uero *Leicestrio* interdictum ab Rege *Britanniarum* erat, prius agere quicquam, in causa *Palatini*, quam libertati esset restitutus, perinde, ac si metu *Gallum*, ad Principem dimitendum, cogere niteretur, *Gallis* parum habentibus curae cordique *Britanniae* Regem, motibus intestinis iam tum plus satis distractum. Postremo,

mo, data *Palatino* potestate, quocunque cuperet, discedendi, formulam ei tamen cautionis Rex non reddidit, ab Electore ex custodia Regi missam, cuius haec erat summa, Sese nihil quicquam aduersus *Gallici* Regis acturum esse emolumenta.

Per idem tempus, A. C. MD CXL, Foedus nouum, *Belgas* inter et *Sueonas*, fanciebatur, licet de ipso negotio minus difficulter, quam de ceremoniis quibusdam, conueniret, propterea, quod *Belgae*, eodem loco numeroque duci, cupiebant, quo Regii Legati, idque ex Decreto illo, quod, anno proximo, ab OO. Generalibus confectum erat. Et initio quidem, transitum ab iis per *Hamburgensem* urbem, et *Saluio*, et *Auauxio*, in salutato, ea de causa fuisse factum, non nulli existimabant, quasi uererentur, ne, si prius *Auauxium* accederent, *Saluius* indignaretur, cumplerunque iste, qui, salutandi gratia uenit postremus, aditu soleat excludi. Verior tamen haec fuerat causa, transeuntes, ab illis priore loco salutari, maluisse, licet *Saluio* ne de aduentu quidem suo, consuetudine alioquin solenni, indicium fecissent ullum. Illud enim, Regios inter Legatos, cum quibus Legati quoque *Venetorum* cupiunt exaequari, usu uenit, ut is, qui prior est urbem ingressus, ab altero seriusque uenien-

niente, per certum ex eius comitatu hominem, de aduentu certior fiat. Tum uero, qui prior uenit in locum, ad alterum illum ex suis quendam remittere solet, qui tempus exploret, quae possit ipsum conuenire. At uero, circa Legatos e *Belgio* missos, uariatum fuerat *Lusetae Parisiorum*, plus semel. *Belgarum* enim Legati, qui uenerant ultimi, suum *Daniae* Legato aduentum significauerant, eundemque conuenerant priores. At *Britanniarum* Legatus, *Leicestrius* Comes, cui milites centum erant in *Batauia*, mittentibus ad eum *Belgicis* Legatis, et ipse ad eos miserat, et inuiserat apud eos prior. Idem exempli genus etiam GROTIVS sequi malebat, quam, uideri memoriam nimis adhibere calamitatum, quas olim in patria sua deuorare fuerat coactus. Licet res haec in exemplum abituram tum uideretur, quandoquidem, hoc facto, Legatus *Etruscus*, *Genuensis*, *Sabaudus*, idem honoris sibi genus expetierant, noua ista *Batauorum* Republica nequaquam se esse inferiores, utique contendentes. Tali modo nulla GRO- TIO facultas erat relicta cum iis colloquendi, quae res incommodum utrinque creabat. *Galli* uero, tametsi nunquam non aliis fuerat suafores, uti *Belgarum* Legatis quam libentissime concederent ubiuis, tamen, quae dicebant, ne ipsi

ipsi quidem obseruabant. Nec enim aditu Grotium dignatus est Galliae ad Venetos Legatus, neque nomine ipsum *Excellentiae* compellauit, neque *Belgis* idem, qui *Venetis*, honos in Gallia, sub ingressum, aut in admessione prima, exhibebatur, *Venetis* quoque ipsis, *Belgas* aequari sibi, ferentibus indigne. Nec ulli praeterea Legato, qui missus ab aliquo Rege non esset, *Excellentiae* nomen datum erat, praeterquam *Venetis* solis. Etiam apud *Britannos*, *Belgii*, extra ordinem Legatus, *Sommerdykius*, quantumuis, eo consilio, non pauca machinaretur, uti et a *Gallorum* Legato, et *Venetorum*, prior inuiseretur, compos tamen uoti non factus, *Galliae* Legatum adierat sua sponte. Huius igitur exemplo, Legatus etiam *Venetus*, in adeundo prior esse, recusabat. Quin etiam iidem hi Legati, *Holmiam* profecti, *Sueonum* Rectoribus tradebant literas, inter alia hisce uerbis inscriptas, *Circumspectis et ualde Discretis*. Etsi uero haec nomina mercatorum potius similisque hominum generis ordini conuenirent, post non tamen nullam dubitationem, referere literas postremo uisum est, Legatis quidem una commonitis, ut ab his talibus literis in posterum afferendis abstinerent. Neque illud non pariter insolens uidebatur esse, literas, quas uocant, *fiduciaras* argumentum simul exhibere
 ipsa-

rum rerum, ab Legatis exponendarum. Ac Legati quidem ad Reginam *Gothorum* admittebantur, Ducibus tamen non Senatoribus Regni, pro uti Regiis Legatis fieri solet, uerum aliis duobus uiris, dignitate praeditis haud uulgari. Dicturi, coram Regina, Legati, capita sponte operiebant, quae res ab aulici cultus indole non parum discrepare existimabatur, quando ne Regii quidem Oratores, Reginas allocuturi, licet inuitati, capita, nisi commonefiant, operire consuerint. Eadem illi, ad colloquendum cum Delegatis Reginae, deducti et a Regni duobus Senatoribus, apud extremos scalarum gradus, excepti, ad sinistrum sese latus recipiebant, Delegatis Reginae dexterum occupantibus locum, quos iisdem, quibus ipsi compellebantur ab iis, *Dominionum Illustratumque* nominibus excipiebant. Ne *Oxenfirna* quidem, Regni Cancellarius, alibi, quam ad conclauis introitum, cum ipsos, intuitendi gratia, forsan accessisset, erat exceptus, et, cum is digrederetur, intra idem comitandi spatium substiterat honos. Ea res, cum exprobaretur a *Sueonibus*, ab illis parum accurate excusabatur, et, cum, *Excellentiae* nomen sibi tribuendum esse, *Sueones* postularent, de hoc ipso in partem utramque, in Senatu Regni, disputabatur.

In

In Gallia *Henricus Deffiatus*, *Quinque Martius*, magnus stabuli Praefectus, et *Franciscus Augustus Thuanus*, libellorum supplicum Magister, triste spectaculum exhibuerunt. *Quinque Martius*, animi corporisque dotibus insignis, postquam in intimam Regis benevolentiam admittus esset, odisse coepit *Richelium*, per quem a speratis *Mariae Niuernensis* nuptiis prohibebatur, cum praesertim, potentiae pertaesus, multa de moribus et superbia *Richelii* conquereretur. Idcirco, ut se contra *Cardinalis* auctoritatem munit, *Aurelianensem* et *Bullionium* sibi coniungit, et promittit, deturbaturum sese eum, quem timeret, persuadet etiam Ducibus, cum *Hispane* foedus inire, quod, sequestro *Fontrallio*, *Madriti*, clam est perfectum. *Thuanum* quoque, licet dissuadentem, rei conscientia illigat. Haec prope, aut artibus *Richelii* detecta sunt, aut, quod apud *Gallos* taciturnitate nihil continetur, Regi denuntiata per *Chauignium*, ad omnia ministeria *Cardinali* deuinctum. *Narbons* igitur *Quinque Martio* et *Thuano* iniiciuntur manus, illo ipso die, quo Rex mane amplexibus et osculis *Quinque Martium* dignatus erat, et blanda allocutione egerat cum *Thuano*. *Casaliae* idem *Bullio* factum, qui tamen, Principis *Arausionensis*, affinis, commendatione, ac *Sedano* in pretium liber-

libertatis dato, cum uenia dimittitur. *Quinque Martius et Thuanus Lugdunum* deducuntur, ubi per selectos iudices, *Richelii* uindictae paratos, nondum audita accusatione, ultimo supplicio damnantur. Ferali in pegmate utriusque capita incisa, miserabili ciuium aspectu, moerentibus populis. *Richelius*, poena semper, nunquam poenitentia, contentus, iussit supplicium, et fere spectauit, ac, quasi suspiria morientium libens excepturus, *Lugduno* aegre est digressus. Omnium luctu comploratus est *Thuanus*, Vir togatus, ex *illustri* familia, cui Parens fuerat *Iacobus Aupustus Thuanus*, florentissimus rerum *Gallicarum* scriptor, in *Senatu Parisensi* nominis magni Praefes, longa auorum serie, insignes familias, per affinitatem, complexus, alienus omnino ab amici perfidia, unius silentii reus, morte damnatus, tunc uita dignior, cum eam, Christiano sensu, aspernaretur, mortemque, perspecta rerum mortalium uanitate, laetissimus obiret. Causa, cur in hunc *Thuanum* iuniorem, faeuitum sit, haec fuisse dicitur, quod Pater, modo laudatus, in Opere historiarum sui temporis, de *Antonio, Richelii* patre, liberius scripsisse uisus esset, qua de re *Guido Patinus* ¹⁾ ita loquitur.

L'Histoire de Mr. le President de Thou est belle,

Ff

et

1) Ep. CLXX, p. 46.

et plus, que belle. Mais elle deplait, si fort au Cardinal de Richelieu, qu' il en fit perdre la vie au fils ainé de l'auteur, qui étoit un fort honnet homme et cela pour un passage d' Antoine du Pleffis de Richelieu, qui est dans le 1 Tom. sous Francois II, l'an. CIOIOLX, apres qu' il a parlé de la conspiration d' Amboise &c. Ce passage commence ainsi, Antonius Richelius, uulgo dictus Monachus &c.

Et¹⁾ alibi,

J'ai touiours dans l'esprit le passage de l'histoire du President de Thou, ou il est parlé d' Antoine de Richelieu, appelé uulgairement le Moine, qui a couté la vie a son petit fils. Il eut bien mieux ualu ne pas écrire. Que sait on, si dans quelque siecle, il ne se trouueroit pas quelque tyran, qui lanceroit son foudre sur ma famille de chagrin, que j' aurois écrit quelque uerité de ses ancetres. On n'eut pas coupé la tete a Mr. de Thou, si le Cardinal de Richelieu n'eut cherché l'occasion de se uenger sur le petit fils, de ce qu' auoit écrit le grand Pere.

Vnde foror Thuani, manibus fratris large illacrymans, ad Richelii tumulum conuersa, haud illepidè exclamabat, Domine, si tu hic tum fuisses, frater meus mortuus non fuisset.

Verum, tam tristibus exequiis non diu superstes

1) Ep. LXXV, p. 250.

stes fuit *Richelius*, qui, cum ob ulcus internum, in laeuo brachio ortum, aeger decubuisset, iv Dec. cııııcxliı, anno aetatis lvii, mortalitatem exiit, opportune profecto, Regi haud ferendus, ut apud *Priolum*¹⁾ uiderelicet. Dies ei supremus fuit *Mercurii* dies, quo die GROTIVS ad *Maurerium*, a meridie, per iocum dicebat, *Non illum effodiam*, Epicedium ei mortuo succinebat tale.

CHRISTIANOS PRINCIPES MUTVIS ARMIS ET ODIIS
EXERCVIT. AVLAM HOMVNCIONIBVS * REPLEVIT.
LVSIT EVROPAM.

Cum quo consentit *Vict. Sirtius*, his²⁾ verbis. *Abstulit haeresi ccc arces, ne esset rebellis. Ostendit Protestantibus in Germania, placere eorum libertatem, non fidem. Vinam non et fax sibi alio sit in orbe, qui in hoc Europae fuit. Galliam subegit, Italiam terruit, Germaniam quassavit, Hispaniam afflixit, Lusitaniam coronavit, Lotharingiam cepit, Cataloniam excepit, Sueciam fouit, Flandriam truncauit, Angliam turbauit,*

F f 2

Euro-

1) Libr. i. Rer. Gall.

* Quod uerbum *homuncionibus*, interprete *Mauerio*, ex mente GROTII, non ad alios spectabat, quam ad lepidos istos uiros *du Pont de Courlay*, in primisque *de Noyers*, quorum unusquisque in se reducto uultu, humerisque incuruis, et forma deformi, praeditus erat.

2) P. xv, p. 58, 62, 1553, seqq.

Europam lufit. Mortui corpus rheda extulit, fecuti equites peditesque, magno numero. Faeces praetulerunt ephebi, crucem nemo, quia currus uehebat publicam. Rerum exitu, non confiliorum prudentia, felix. Regiae pecuniae prodigus, suae parcus. Crudelis, offensus, ubi offenderat, crudelior, extitit. Ne mortuae Reginae, Matri, parceret, supremas eius uoluntates rescindi, et insepultum cadauer, per v menses, post quos ille extinctus est, in cubiculo relinqui, uoluit. Nec, hominem mortalem se esse, meminerrat, etiam, cum ebullientes e multis ulceribus uermes admonerent, quam leui et foetidae corruptioni obnoxius esset.

Huic assentitur famosus Libellus, ante Annum MDCCCXXXVI, in ipsum editus, aliqua parte sic eum depingens.

Nostre Saul n'est pas entierement deliuré de cet esprit malin, attendu qu'il iette encore ses lances de colere contre ceux, qui avec la harpe de leurs persuasions tacherent de chasser ce Demon. h. e. Saulus noster, (Ca Cardinalem, per quem res omnes feruntur, autor uocat) nondum bona fide liberatus est a spiritu illo maligno (feruorem bel-
lige-

ligerandi innuit, et subditos notis exactionum commentis emungendi) quippe adhuc eiaculatur irae suae lanceas in eos, qui persuasionum suarum plectro atque cithara profigare hunc Daemonem conantur.

Ibidem hoc inter alia additum erat,

Les Medecins disent, que la maladie de Monseigneur le Cardinal uient de l'abondance du sang. Je le crois bien, car il est en cause de tout ce sang, qui a été repandu iusques icy en Alemagne et en France. i. e. Dicunt Medici, nimiam sanguinis copiam lecto affixisse Dominum meum Cardinalem. Equidem de facili credo. Ipso enim autore ac suasore omnis ille sanguis hactenus in Germania effusus est et in Gallia.

Et Patinus ait,

1) Le Cardinal de Richelieu n'en auoit que LVII, et n'a uecu que xxx ans plus qu'il n'etoit besoin pour le bien de la France et meme toute l'Europe.

Ipsemet moribundus non diffitebatur, Multa se fecisse, quae non omnibus probarentur, sed ita se iudicasse, pro persona, quam sustinebat, et rerum statu, fieri aliter non debuisse. Constat, a Principe Condaeo monitum fuisse Regem, ut circa externas res Richelii consilia sequeretur, circa internas et domesticas non item, ubi ille

F f 3

multum

1) Ep. LXVI, p. 214.

multum suis affectibus tribueret. Quod iudicium ualde Regi probatum. Liberiore tamen calamo *Rerum Gallicarum*, sub Ministerio Cardinalis *Mazarini* gestarum, *Autor* eum perstringens, testatur, ipsum, circa uitae finem, seu *Numine* exterrente, seu tot extinctorum recorde, nunquam moerore uacuum fuisse. Tantum *Gallici* sanguinis domi perditum, tantum militiae effusum, fatigare animum, moribundis membris iam inclusum et moestitia restringere. Non aliud peto ab ista legentibus, *pergit idem*, quam, ne permiserint, tot extinctos, tanquam fugitiuos, elabi. Detur hoc illustribus *Viris*, ut, quemadmodum exequiis a uulgo separantur, ita, in traditione supremorum accipiant propriam memoriam, *Vandomios, Ornanos, Maruillacos, Mommorantios*, et ceteros, de quibus silere, fatius duco, *Cramilliacis, Passompétris, Vitriacis, Castellonouis*, pollutos carceres, cum innumerabilibus. Et alia consecutus erat praeterea *Richelius*, quae, ut in imperante praeclara sunt, sic in subdito ambigua et ancipitia, cupiditas potentiae summae, aemulorum et parium, immo, Superiorum, intenta demissio atque humilitas, honoris et gloriae desiderium immensum, ambitio fastigii et honorifici cultus, qui ad uenerationem prope accederet, et cui subessent Principes Procereisque.

Richelieu

Richelto cum succederet *Mazarinus*, insequens
 Distichon effudit GROTIVS, idque *Maurerio* reci-
 tavit, una commonens, sub *artis* uoce Gall. *four-*
be, id est, *nequitiam*, sese innuere.

Vt domuit Gallos Romanus Iulius armis,

Romanus Gallos Iulius arte domat.

Hic Annus *Galliae* funestus fuit, ob mortem
 Regis, *Ludouici XIII*, qui, mense Maio, eadem die
 et hora, qua, ante triginta tres annos, Pater eius,
Henricus IV, a *Francisco Raualliano* confossus erat,
 animam exhalauit. Regni *Suecici* Historicus,
 testis est, iudicasse Medicos, haustum uenenum
 causam fuisse mortis. Regis obitus ab Rege
 nouo, *Ludouico XIV*, *Annaque Austria*, regente
 Matre, *Sueonum* Reginae per epistolam indicaba-
 tur, cuius in exordio tamen si mentio iniiceretur
 Foederis, insequentibus tamen uerbis, quibus
 in causa communi et reparanda Pace, operam
 studiumque suum pollicebantur, alium de Foe-
 dere silentium erat. Qua ex re colligi posse, ap-
 parebat, communi quidem causae defuturos
 haud esse *Gallos*, ea tamen lege, ne lege Foede-
 ris ulla tenerentur. Testabatur quoque, literis
 in *Sueciam* missis, GROTIVS, *Sueonum* in *Gallia* LE-

GATVS, ex omnibus atque singulis, quos cum Re-
 gis *Galliae* Ministris habuerit, sermonibus sese

Ef 4

animad-

animaduertisse, nihil perinde *Gallos* exoptare, quam uti firmiter *Sueones* credant, *Gallos* in Foedere constantes fore, re ipsa uero mentionem, de Foedere non uiolando, euitare, ne, Rege extincto, minus ipsis liberum esset, uel manere in Foedere, uel id negligere, prouti uel ex commodo *Galliae*, uel ex incommodo, res ea uideretur fore. At id quidem *Sueonum* Rectores adeo commouebat, uti, consultum esse, ducerent, ab Rege *Galliae* nouo renouationem flagitare Foederis huius, quam consueta quoque instrumenti formula sunt adepti, Purpurato *Mazarino* pernegante, Regis ob excessum, ullam in Aulae *Gallicae* consiliis factam esse mutationem. Rextamen ipse deinceps, commonefactus, idem Foedus usu recepto instrumento confirmare non dubitabat, licet ipsa Foederis formula praetermissa. Scrupuli *Sueonibus* haud quicquam mouebant ista, *Nos id approbauimus, quantum opus est, aut erit.* Ea enim uerba hunc in modum *San Romanus* exponebat, *Quantum opus est Reginae Sueonum*, non, *Christianissimo* Regi, perinde, ac si Reginae Rex cauere cupiat abunde, ipse uero nullam prorsus in partem uenire obligationis, fidemue compendio metiri suo. Atque haec ipsa scrupulositas, uel eam ob rem, haud superuacua credebatur esse, quia GRO-

TIVS

TIVS commonuerat, *Cauillatoribus Galliam haud vulgaribus abundare.* Etiam *Mazarinus* asseuerare non desistebat, *Ob Regem demortuum, mutationis nihil quicquam in Gallicis esse consiliis metuendum.* Instrumento plane gemino ab Rectoribus *Suecicis* Foedus *Gallicum* confirmabatur. Confirmationis tam *Suecicae*, quam *Gallicae*, Formula passim apud Scriptores occurrit.

Mansit igitur ibi GROTIUS, et, iis, ab quibus, et ad quos, *erat missus, pariter gratus, praecipuum tempus suum impendebat partim ministerio LEGATIONIS, partim studiis, partim salutationibus eorum, qui, uidendi EVM, et, consilia sua cum eo sociandi, gratia, ab omnibus *Europae* partibus, confluebant. Omnibus fores, omnibus mensa, omnibus officia, ipsius patebant, ne iis quidem ** exceptis, quorum parentes, post multas illatas ipsi iniurias, et carceris, et exilii, fuerant autores.

Non pauca iam *supra* diximus, quibus cum, in et extra *Galliam*, coluerit amicitiam GROTIUS, quos inter amicus eius intimus, Legatus, ad *Foederatos Belgii*, erat *Beniaminus Aubexius Maurerius*. Ad hunc destinabat *Epistolas suas*, amicis et familiaribus in *Batauia* suis tradendas, id quod

Ff 5

per

* *supra*, p. 286, et in primis p. 353.** *supra*, p. 248.

per *Maurerium* suum optime tutissimeque fieri posse, GROTIVS iudicabat. Innuit hoc, et ea de re gloriatur IPSE, in tam multis ad eum scriptis literis, quarum hic non nullas, ad pleniorum faciendam fidem, et adhibui, et deinceps adhibebo.

1) *In publicis, inquit, priuatisque calamitatibus solatio fuit manus tua. Eadem nunc quoque me, sub rumoribus saeuis atque continuis languentem, excitauit, et me mihi reddidit.*

2) *Primum autem, rogo, ignoscas, quod in re mea familiari usus te sim tam familiariter, deinde gratias ago, quod tu id, quod poscebam timide, liberalius praestiteris, quam poscebatur.*

3) *Ignoscas, precor, Vir illustrissime, quod toties Epistolis et chartis, ad amicos mittendis, negotium tibi exhibeo, parsurus otio tuo, si alia, aequae certae, eurandi ratio, appareret. Sed ita uidetur meum esse fatum, ut eos, qui mihi bene uolunt, semper meis rebus onerare debeam, sine ulla copia rependendae uicis. Quod me male haberet, nisi tua summa bonitas, perspecta, hanc mihi libertatem indulgeret.*

4) *Cum, literas has ad affinem tuto curari, interfuit, ausus sum eas tuo fasciculo includere.*

Ego

- 1) Ep. LXXI, ad Beni. Aub. Maurer. 2) Ep. LIII, ad eund.
3) Ep. LYI, ad eund. 4) Ep. LX, ad eund.

1) *Ego filio tuo Vitium iam nunc in exemplum propono. Dedi proficiscenti literas ad fratrem et affinem, qui eum et Bellemontii, et aliorum, notitiae tradent.*

Ac profecto *praestantissimus ille Vir* tam curae cordique sibi GROTIVM habuit, ut a fratre in fratrem plura proficisci non potuisse uideantur. Sigillatim, in liberando ex *Lupestenensi* custodia GROTIO, nullum non lapidem mouit * *Maurerius*, et, quot quantaque alia ipsi officia praestiterit, passim a me, in his VINDICIIS GROTIANIS, referuntur.

In quam arctam uero amicitiam penetrauerit ingenui illius *Iac. Aug. Thuani*, et huius post filii, *Francisci Augusti Thuani*, testatur insignis illa GROTII ad *Franc. Augustum Sylua*.

2) *Sylua mea, ut nihil habet eximium, ita uenia certe indigna non est. Nam, ut meliorem scriberem, non indulgit animus, partim in memoria, partim in sensu, malorum suorum aestuans, ut tacerem, non permisit reuerentia, qua uiri incomparabilis, Iacobi Augusti Thuani, memoriam prosequor.*

3) *Neque Thuanus mihi excidit, cuius quotidie libris utor, nescio, an non nimis familiariter.*

Multo

1) Ep. CII, ad Beni. Aub. Maurer.

* supra, pag. 194.

2) Ep. XLIV, ad eund.

3) Ep. LXXII, ad Petr. Russan.

Multo quoque magis id confirmant officia, quae *Thuano* GROTIUS, in conscribenda Historia sui Temporis, praestitit, prout ex ipsius GROTII, uerbis ¹⁾ constat.

Totus sum in colligendis iis, quae tibi in Annalibus Gallicis usui esse possint, plurimum patriae interesse, ratus, si eius gesta, uicinarum rerum occasione tam insigni, scripta prodantur.

²⁾ *Inter multa, quae in te admiratura est posteritas, ego ob illud unice obstupesco, unde tibi, modo in fori arce, modo in summa Republica, uersanti, otium, unde uis indefessa animi, ut res tot ac tantas, aut scribendas cognosceres, aut cognitae scriberes.*

Certe, inter alios Codices, manu exaratos, qui *Francofurti ad M.* afferuantur, *Supplementum* occurrit eorum, quae in illustrissimi Viri, *Iac. Aug. Thuani*, Hist. sui Temporis Libris cxxxviii desiderantur, et quidem ex H. GROTII *Aduersariis*, alia manu, excerptum. Ex quo colligi potest, quo loco numeroque et apud *Thuanum* fuerit GROTIUS, et apud GROTIUM *Thuanus*, et Historia illa *Thuani*. Immo, ex Epistola quadam GROTII, clare patet, excitatum fuisse GROTIUM a *Thuano*, ad *Annales* suos *Batauos* condendos, *Thuanumque* pariter a GROTIO, ad emittendos in lucem

1) Ep. III, ad Iac. Aug. Thuan.

2) Ep. XVII, ad eund.

cem XLVI Libros priores, quos ille premere malebat.

1) *Ceterum cum hoc tam diligenter agat tua Epistola, ut me ad Historiam scribendam excitet, inueni tamen in ea aliquid, quod me ab eo labore uehementer absterret. Nam, si tu, in tam excelso fastigio collocatus, tot undique septus praesidiis, XLVI Libros, humano generi utilissimos, pateris, inutiles iacere, iniquitatem seculi ueritus, quid me facere, uequum est, tanto ad omnes ictus fortunae apertiore?*

Idem hic *Thuanus*, GROTIVM, pro sua in EVM animi propensione singulari, paulo quidem serius, serio tamen, monuit, (licet GROTIVS, hanc ad rem ne taceret, et conscientiae * religione, et sui ratione muneris, obligatum se, crederet) ne *Gomaristatum* sese litibus immisceret, neue styllum in eos acueret, memorante id ipso GROTIO, cuius Epistolae maiorem hic partem legere, LECTORI haud ingratum, opinor, erit.

2) *Erasmi uestigiis cum quidam apud nos Pastores insisterent, sed, collegarum uehementia pressi, unicum haberent in Magistratum bonitate perfugium, adiunxi ME illis, qui, ferendum, non existimarunt,*

1) Ep. XVII, ad Iac. Aug. Thuan, in fine. * supra, p. 196.

2) Eadem Epist.

marunt, ut isto initio iret in exemplum res perniciosissima, ac palam fieret, moderata sectantes in ecclesiis nostris ferri non posse. Ad hanc rem mea opera delecta est, non, quod non multi idem rectius potuerint praestare, sed, quod is labor proprius videretur eius, quod tum obibam, muneris. Neque nesciebam, quid esset, irritare crabrones, sed, fretus honesti propositi conscientia, ausus sum me calumniis istis obicere, quas nunquam effugient, qui adulta et robusta vitia oppugnabunt. Tibi uero, Vir Illustris, gratias ago, simulque, et egregiam tuam in me uoluntatem, et sapientiam tuam, agnosco, cum suades, ut ab istiusmodi contentionibus postea abstineam. EGO uero, tum tua autoritate permotus, tum sponte mea eo totus propendens, omnia non necessaria certamina anxie defugiam, quod uideo, uti scribis, et ad animi tranquillitatem, et ad ualetudinem, quam non satis firmam experior, maximi esse momenti.

Et alibi, ubi mentionem fecit *Francisci Augusti Thuari*, his utitur uerbis.

1) Nihil laetius intelligo, quam, et ualere Franc. Augustum Thuanum, et honoribus, dignis suo genere suaque uirtute, augeri. Idem ut magis magisque fiat, mecum omnes optant, quibus Thuanum nomen in rebus sanctis est.

1) Ep. CXLIV, ad Ioan. Cordesium.

Fran-

1) Francisco Aug. Thuano *crescere honores, gratulor. Mihi gaudeo, in tam candido pectore amicam mei restare* memoriam.*

Inter potiores EIVS amicos erat *Gerardus Ioanu. Vossius*, qui sane nullo non tempore, litibus illis durantibus, quae prioribus annis seculi decimi septimi agitabantur, a partibus EIVS stetit, ac literarum cum ipso commercium habuit, unde tam multos sibi creavit inimicos, qua de re uid. Epist. *Vossii*, et *Buddei Lexicon Vniuers.* sub uoce *Vossius*.

Eidem *Vossio* filium suum mittebat GROTIUS, literis erudiendum.

2) *Ego, filium meum, natu maximum, hunc anuum patiar exigere Lugduni, sub Vossii oculis. Nam Erpenium pridem, Iacchæum nuper, amisimus, ceteri sibi uiuunt, mihi sunt mortui.*

Idem fecisse *Maurerium*, in filiis *Vossio* mittendis, impense alibi probat.

3) *Non potueras melius consulere liberis tuis, quam, quod eorum spem Vossio commendas, raræ tum probitatis, tum eruditionis, Viro. Memini, a Casaubono summis laudibus praedicari Oratorias eius Institutiones. Tum, quae de Pelagiana*

1) Ep. XLVI, ad Iacob. Puteanum.

* infra pag. 442.

2) Ep. C, ad Beni. Aub. Maur. 3) Ep. XXXIX, ad Gallos.

giana Historia conscripfit, maximi hic ab omnibus fiunt.

1) *Ad Virum optimum, et amicitia tua dignissimum, Gerardum Vossium, et scripsi antehac, et nunc scribo.*

Ob Integritatem sane miram hunc *Vossium*, sequentem, in modum, ceteris omnibus *Batauis* praeferat GROTIVS.

2) *Vossium nostrum iam propius noueris, quo, ueto, credas, animam esse candidiorem ullam in Batauis. Eius amicitia, quanquam dissiti non nihil, spero, effici posse, ne tibi ista habitatio nimium displiceat.*

Neque uero quicquam intermittebat GROTIVS, in Epistolis suis, quod ad optimi maximi-que huius uiri amplificandam gloriam spectare uideretur.

3) *Ceterum, ignorare te, non patiar, Vossium, pertaesum μικρολογίας Lugdunensium ἀγωνοθετῶν, Amstelodamum ire, euocatum honorario, bis mille et sexcentorum florenorum in annos, et habitatione commoda. Molitur enim eius urbis Senatus, non quidem Academiam iustam, sed quandam eruditorum coloniam, ut, qui cetera omnia*
abunde

1) Ep. XLIV, ad Beni. Aub. Maurer.

2) Ep. CXLV, ad Claud. Salmasium. 3) Ep. CXXI, ad eund.

abunde habent, ex omni terrarum angulo, ne hoc quidem commeatu destituantur.

Visitauit etiam GROTIVM *Vossius Parisiis, prout uidere licet ex Epist. Guid. Patini.**

Maximopere GROTIVS *Salmasium* suspiciebat, quem in Epistolis nunc *uirum maximum, nunc incomparabilem, nunc excellentissimum, nunc summum, nunc decus seculi, nunc lumen Galliae, pariter, et seculi uniuersi, uocat.*

1) *Felicem, me plane arbitrarer, Vir, supra, quam nos uel agnoscere possumus, de omni literarum genere merite, si ad tuos, aeternitate dignissimos, labores aliquid contribuere possem, et inter operas saltem tertias consistere.*

Cumque *Salmasius* obtreccationi liuorique multo in *Batauis* expositus, nec speratus ei honor usquequaque praestitus esset, GROTIVS quoque *fatum* haud dissimile subire cogeretur et experiri, mutuis se literis consolantur, alterumque alter ad constantiam patientiamque uario confirmandi genere usi, exhortantur.

2) *Neque, Lumen illud Galliae pariter suae, et seculi, uniuersi, Salmasium, haec detestanda aemulorum*

G g

lorum

* T. II, Ep. CCCXXVI, p. 19.

1) Ep. XCVI, ad Claud. Salmasium.

2) Ep. CXIX, ad eund.

lorum malitia eo adigit, ut deserat honorem literarum, cuius extrema salus in ipsius incolumitate sita est et rebus prosperis.

Idem GROTIUS aliam Epistolam his claudit verbis;

1) *Valde, Vir incomparabilis, et omnes in te latratus fortiter contemne, gnarus, nec lucem esse sine umbra, nec gloriam sine invidia.*

2) *Aduersus inuerecundos etiam nobis, quamquam contra morem atque ingenium, frons perfri-canda est.*

3) *Vale, excellentissime Salmasi, et mecum, aduersus malos homines, habe bonum stomachum.*

Salmasius quidem, hac etiam de causa, *Batauiam* relinquere cogitauit.

4) *Salmasium Lugdunensis habitationis iam poenitet. Non praestatur honos promissus, et regnat in Scholis, ut in Monasteriis, liuor, et, cum malignitate, aemulatio.*

Nec minus, quod aerem *Batauum* minus salubrem, sui que corporis temperamento et climati *Gallico* contrarium, experiebatur.

Salma:

1) Ep. CXXI, ad Claud. Salmasium. 2) Ep. CXXXIII, ad eund.
3) Ep. CXLV, ad eund. 4) Ep. CXLIV, ad Ioan. Cordef.

1) Salmasius *ad me scripsit, hoc uere experturum se, an possit restitui lapsa ualendo. Si nihil proficit, repetiturum Galliam.*

2) *Quanquam et coelum ne hoc quidem immerito accusas. Scio enim, quam illud graue sit, paululum suarum uaporibus madens, ex sicco tenuique aere uenientibus, sed et huic malo remedia non desunt. Primum, diuitiae Tibulli, lucens focus, deinde, ubi serenior aura est, in locis siccioribus deambulatio, uinum quoque paulo generosius, et rubellum maxime. Sed haec, et, quae alia ualent aduersus pituitam, ne Stoicis quidem, semper sanis; parcentem, si quid Horatio credimus, melius dicet tibi Eobaldus Schreuelius, Vir facetus non minus, quam eruditus, et, qui mihi saepe morbum, non Galenicis pharmacis, sed Plautinis salibus, quibus scatet totus, ademerit.*

3) *Immo, non tantum Lector Salmasii scriptorum diligens sum, sed, et alios esse tales, uolo. Itaque neminem a colloquio meo dimitto, non ante monitum, quantum ex postremi, atque, etiam inter tua, excellentissimi, operis lectione proficere possit.*

Hoc minus causae *Salmasio* fuit male de GRO-
TIO loquendi, ut *infra* pluribus cognoscere lice-
bit.

G g 2

Hie-

1) Epist. CLIX, ad Iacob. Puteanum.

2) Ep. CXLV, ad Claud. Salmas.

3) Ep. CXXI, ad eund.

Hieronymo Bignonio Librum suum, de *Veritate Religionis Christianae*, dedicabat, ex quo singularis eius de doctissimo *Galliae* uiro existimatio perspicui potest.

5) *Viro extra omnem comparationis aleam posito, Bignonio, si, memoriam mei tuo auxilio expe-
gesieri, poscerem, iniuriam facerem constantiae
ipsius, in qua ille, uelut sede solida, uirtutes ceteras
collocauit. Patietur uir maximus, hoc me sola-
tium multis aduersis opponere, quod, in illius animo
uiuere me, confido, quem ego supra seculum hoc,
supraque omnem, quamuis ingeniorum feracissi-
mam, Galliam pono.*

Et, in Epistola, ad *P. Putean.*

2) *Ex omnibus rebus, quae apud nos geruntur,
nullam magis ad me pertinere, intelligo, quam bo-
norum amicorum bonam ualetudinem, quos inter
scis, quem apud me locum obtineant Bignonius ac
Thuanus.*

Hos inter amicos etiam erat *Patinus*, qui *GRO-
TIANA* sua iuris publici facere decreuerat. *Epi-
stolia* quaedam *Patiniana* ex multis referemus.

3) *Defunctus GROTIUS etiam ex amicis meis unus
erat. Effuse gaudebam, quoties colloquerer cum
ipso,*

1) Ep. CXLVIII, ad Ioann. Cordes.

2) Ep. CL.

3) T. I. Ep. xxx, p. 78.

ipso, sed praemature, tum mihi, tum Reipublicae, decessit. Audita eius morte, adeo afflictus fui, ut in morbum caderem, et, per octo dies, moestus permanerem.

In alia Epistola, ubi *Patinus* loquitur de *Petro Grotio*, qui *Patinum* uisitauit, haec uerba occurrunt.

1) *Eius (GROTH) pater, HVGO, amicitia me quoque dignatus erat sua.*

Et porro,

2) *Ex iuniori de Linden intelligo, Dn. Gronouium Lugduni mortuum esse. Unus ille propemodum superfuit inter Belgii doctos uiros. Non enim amplius habet ista terra Scaligeros, Baudios, Heinsios, GROTIOS, Salmasios et similes.*

Iesuitas adeo non amabat GROTIUS, ut potius per omnem vitam in eos inueheretur, id quod ex Epistolis 3) eius *infra* clare satis constabit. Magni tamen quosdam ex eorum sociis faciebat, nominatim *Dion. Petauium* et *Iac. Sirmondum*.

4) *Sirmondi magna sunt in literas merita, quibus si Theodoretum addiderit, inuerecundum sit, ab ipsius senectute amplius aliquid postulare.*

Summatim, celeberrimi quique totius propemodum

G g 3

modum

1) T. II, Ep. D XLV, p. 580.

2) in Epist. quadam p. 581. seq.

3) Ep. CLIV, ad Ioann. Cordesium et Ep. CXLIV, ad eund.

4) Ep. CXXXV, ad Petr. Putean.

modum *Europa* Viri, et innotescere HVIC ORACVLO, cupiebant, et discere ab ipso, et, literis salutaris, gestiebant, quarum numerus ingens, in Opere *Epistolarum* Maiori, conspiciendum se praebet.

Stupenda autem EIVS doctrina et scientia hanc EI famam conciliauit, ut, ex omnibus terrarum locis, *Hamburgi* et *Lutetiae Parisiorum*, confluerent eruditi, nobiles, curiosi; desiderio ducti, hunc audiendi uidendique VIRVM, quod tanti aestimauit *Peirescius*, ut ICONEM quoque GROTHI penicillo *Duurisii* depingendam curaret, et, *Hagae* commoratus, discedere nollet, antequam agnouisset GROTHVM, quem, licet adolescentem, eruditio, plane matura, minimeque uulgaris, commendabat. Ipse uicissim GROTHVS, ut ex VINDICIIS HIS MEIS passim licebit perspicere, maximi fecit eruditissimum hunc *Gallum*, ab quo etiam in Iure Naturae concinnando suppetiae sunt ei latae. Non possum, quin hic subiungam Epigramma GROTHI, in obitum *Varii*, Sigilli *Gallicae* Custodis, quem acerbè *Peirescius* dolebat, confectum, et cum laude coniunctum *Peirescii*, quem hunc in modum est allocutus.

Quod tu, qui nuper Regni moderantibus omne
Arbitrium curis dulce leuamen eras,

Morte

*Morte super cunctos fasces extantis Amici,
 Attonitus tanquam, propria damna doles,
 Optime Peiresci, tanto indignissime casu,
 Invidet hunc luctum Gallia tota tibi.
 Atque, in communi Mundi Patriaeque dolore,
 Praecipuas partes unius esse, uetat.*

Nec pauci erant cupidi; nomen illud GROTHII, per maria, perque terras, illustri fama propagatum, in suis, quae uocantur, *Albis*, custodire, quae de *Baudius* ad GROTHIVM ita scribit.

1) *Iuuenis ille Vir, a quo hasce literas accepturus es, pro mediocritatis suae modulo, eximias doctes tuas ueneratur, ut hoc ipso ab humanitate tua impetrare posset, ne uelles ultro petenti denegasse, tritum tralatitiumque illud officium inscribendi alio nomen GROTHII, per maria ac terras illustri fama propagatum.*

Ex ipso etiam, longius a *Batauorum* finibus sito, *Poloniarum* Regno excurrebant, ad hoc orbis eruditi MIRACVLVM aspiciendum, homines generosi.

2) *Duplici de causa, Vir summe, studia tua interpello, primum, ut hos Polonos Nobiles tuae Amicitiae insinuem. Quanquam enim incertus sum, hoc ipso tempore, bellum ne Sueonibus meis*

Gg 4

fit

1) Epist. XXXI, Cent. III, p. 337.

2) Epist. CLXXVII, ad Claud. Salmasium.

sit cum ista gente, nec ne, ego tamen in meo proposito persto pro amicis habendi eos, qui communes literas amant.

Erga omnes, quicumque accederent IPSVM, summa erat humanitate et iuuandi promptitudine, desiderii ipsorum, tam ore, quam scriptis, respondens, permultos literis commendatitiis stipans, qua de re testem quoque admittere, iuuabit, *Augustum Buchnerum*, A. MDCCXXXIX, ad *Henricum a Frisen*, Nobilem Virum, *Hamburgo* redeuntem.

2) Hamburgi GROTIVM, τὰ πᾶν, allocutus, ita obstrinxit Frisius sibi, ut amicissime literis subinde eius diei memoriam recolat.

Item,

3) *Valde doleo, non uidisse* MAXIMVM NOSTRI SECVLI VIRVM.

Et, ibidem, paulo post, idem pergit,

Sed istud non adderem, nisi scirem, te, non exiguo tempore, cum illo ORACVLO HVMANAE SAPIENTIAE, HVGONE GROTIO, fuisse, quem et doctissimos docere aliquid semper posse, plane existimo.

Item alibi,

3) *Appello conscientiam tuam, Henrice, an tu,* MIRACVLVM SECVLI, GROTIVM, an, alios, quos
nomin-

1) Ep. xv, Part. 1, p. 17.

2) Ep. xxi, P. 1, ad Henr. Frisium.

3) Ep. xxv, P. 1.

nominare non attinet, quibus haec aetas tamen gloriatur in primis, aliter profecisse censes.

Idem, alibi, sic pronuntiat.

1) *Ac possis dicere, τῷ πάλῳ, GROTIUS, non nisi medium locum debuisse attribui. Ne alio, quam honoratissimo conspiceretur, qui dignitate non modo praecelleret reliquis, sed, iam transgressus prope modum ingenii ac eruditionis humanae terminos, sic emineret plerisque, ut, contra antiquitatis fiduciam, aut unus, aut cum paucissimis, seculum nostrum absoluat.*

Repetit hoc ille breuioribus uerbis.

2) *Neque enim scio, qui AMPLITVDINEM GROTIANI INGENII AC DIVINITATEM hodie excedat.*

Quamdiu posteritas stetit, certe nemo quis gratior uixit orbi, uiuitque et uiuet in posterum perpetuo in hominum memoria, admiratione, cultu, donec erunt, qui solidae eruditioni iustum statuere pretium didicerunt.

DURANTE LEGATIONE, iam *supra* memorauimus, Ecclesiastas *Charentonenses* IPSVM ad Synaxin sacram admittere noluisse. Interim hi Ministri, id sibi singulari fore honori, credentes, si, postquam LEGATVS tam inclyti Regni, nempe *Sueciae*, factus fuerat, congregationibus eorum interes-

Gg 5

set,

1) Ep. XLVIII, Part. III.

2) Ep. LXXXIII, Part. I.

fet, quendam coetus sui Sacerdotem, uria cum Senioribus Synedrii, ad IPSVM allegabant, petentes, ut CONCIONES PRAESENTIA SVA decoraret. Affirmabant, ipsos *Lutheranos*, breui ante tempore, per Decretum ultimae Synodi *Charentonenfis*, ad Sacra sua fuisse admissos. Verum satis aperte eis respondebat, Quoniam SE, cum esset PRIVATVS ET EXVL, deseruissent, neque admisissent, sese nunc, cum sit LEGATVS, eos esse deserturum. Ac profecto concionibus eorum interesse nunquam uolebat, sacra sua domi peragendo. Die solis, ante meridiem, concionabatur Sacerdos quidam Suecus *Lutheranus*, nomine Doctor *Ambreus*, a meridie, *Reformatus*, nomine *Dor*. Praeceptis iudicium hoc Clericorum, qui IPSVM pro fidei socio admittere uolebant, eo, quod religioni *Arminianae* addictus erat, postea uero EVM pro tali agnoscebant, famosum de NOSTRO excitauit rumorem, prout *infra* pluribus audiemus.

Emisit, durante diuturna LEGATIONE sua, uaria scripta, in his *Dissertationem Latinam*, contra *Isaaci Peyrerii* scriptum de *Praeadamitis*, inscriptam, de *Origine Gentium Americanarum*, in qua demonstrabat, gentes *Americanas* non esse adeo antiquas, et ex *Europa* eo peruenisse, uel, per coniunctionem Regionum, uel, quod per tempestatem

pestatem eo fuerint pulsae. *Nisi quis, inquit, Praeudamitas esse, dixerit, ut nuper quidam in Gallia somniauit.* Aduersus eum Doctor *Belgicus*, nomine *Laetius*, insurgebat, quae causa erat, cur alteram scriberet *Dissertationem, de Origine Gentium Americanarum*, in qua hunc *Laetium* pluribus refutat, et, cum hic *Laetius* spissam longamque barbam, more *Capucinatorum*, aleret, ad auctoritatem sibi conciliandam, in frontispicio suae *Dissertationis*, eundem, cum decumana eius barba, figura aenea expressum, sistebat, praeposita inscriptione,

Aduersus Obtrectatorem, opaca bonum quem facit barba.

Aliquot post diebus, pangebatur, delectationis gratia, *Distichon* in eum, innuens, male ipsum scribere Latine, quod *Epigramma*, prout is *Mauzerio* illud recitauit, ita se habet,

*Latius haud Latius satis est, nec scribere cessat
Latius. Ut si leas Latius, est satius.*

Scribebat praeterea *Historiam Gothicam et Vandalicam*, in honorem gentis, cui se in adoptionem dederat, ubi multum hausit ex *Procopio*, ut ipse testatur.

1) *Procopii Graecae editioni Hoescheliana quae deerant, me Roma Puteanorum, apud fratrem suum,*

1) Ep. CLXXXIII, ad Nicol. Peirescium.

suum, commendatione, accepisse, gaudeo. Verti in Latinum sermonem Gothica et Vandalica, in honorem gentis, cui ME in adoptionem dedi, a patriater uenundatus.

Bergeronis item Historiae Scythicae Compendium usui fuisse sibi, fatetur.

1) Librum de Scythis Bergeronis quanto cum studio lecturus sim, satis intelligis, qui noris, quanti EGO illius Viri et diligentiam, et iudicium, faciam.

2) Scythicae Historiae Compendium ubi a Berge- rone habebimus, (nihil autem ab illo proficisci potest, quod non limatissimi sit iudicii) multum nos IPSI debemus, nec minus tibi ipsi, quo excitante, ueternum excussit.

Peculiarem habemus Orationem, scriptam a D. Merula, seorsim editam, adiuncto *Boxhornii* eiusdem fere argumenti libello. Meretur ea de re legi *Laetius*, in libello, de *Confoederatis Pro- uinciis*. Omnes uero superat *Grotius*, in libro, de *Antiquitate Reipublicae Batavae*, quem Libellum scripsit, cum animaduerneret, Rempubli- cam intus* concuti a quibusdam, res nouas peri- culose molientibus, boni ciuis esse, ratus, pro uirili occurrere, et statum praesentem omnibus

com-

1) Ep. CLXVI, ad Ioann. Cordesium.

2) Ep. CXLII, ad Guilielmum Luffonium.

* supra, pag. 21.

commendare. Confirmat hoc ipse GROTIUS, ad *Thuanum*, * his verbis.

*Sic forsantener ausus est Catullus;
Magno mittere passerem Maroni.*

*Vt ego nunc tibi, Virorum illustrissime, Libellum hunc mitto, de Republica nostra, tibi, qui non Gallica tantum, sed orbis totius historiam, ita complexus es, ut talem nemo, uel ab otiosissimo homine, unquam expectauerit, tanta rerum copia, tantus uerborum nitor. EGO uero quid mitto? Opusculum tenue, si materiam spectes, non res totius generis humani, ac ne magni quidem Regni alicuius, sed unius gentis, angustiis inclusae finibus. Quid, quod nec huius res omnes, sed breue Compendium eorum duntaxat, quae ad summam Reipublicae administrationem pertinent, Plane nihil, quod ames, nihil, quod laudes, praeter animum tui similem; hoc est, amantem patriae suae, et minime νεωτερίζοντα. Exosculor illud Thucydidis, Ὅπερ ἐδέξατο τις ὀνήμα τῆς πόλεως, τῆτο δίκαιον, εὐδίασσε ζειν. Hoc tu in magno illo Aegæo praestas, nos conamur in symphu-
nio nostro.*

Sed, ** elegantiore postea stylo gesta *Batauorum*, in monumentis *Annalium* commendata posteris et tradita, omnium mortalium fama celebrantur. In hisce enim scribendis perficien-
disque,

* Ep. xi.

** *Papa. Grotii Praef. ad Patris Annales.*

disque, omnes coelestis atque immortalis ingenii sui thesauros aperuisse uideretur, tanta in iis, rerum actionumque arcana penetrans, elucet sapientia, tam naturalis semper, et ubique sibi aequalis sermonis pulchritudo, tanta rerum pondera et uerborum maiestas, ut pronuntiare haud uerear, omnium non modo laudibus, qui *Res Belgicas* scribere sunt aggressi, eximii huius Operis splendore tenebras obduci, sed ipsos etiam antiquorum grauissimos disertissimosque superari. Illam porro horum *Annalium Historiarumque* admirabilem dignitatem uehementer exornat AVTORIS perpetua in narrando fides, quem neque patriae, * neque religionis suae, amor, neque, tot Scriptores transuersos agens, partium studium, non spes, non metus, non odium, aut gratia, flectere unquam a uero potuit, neque efficere, quo minus sociis, hostibus, amicis, inimicis, nullo discrimine habitis, unicuique pro meritis, candide sua praemia persoluerentur. In his *Annalibus* historiam omnemque motus, ad pactas usque Inducias, peregregie et accuratissime, ea prudentia et neruosa breuitate, scripsit, ut cum *Tacito* optime mereatur comparari. Attentum ergo lectorem requirit. Dum enim *Tacitum* imitatur, propter styli breuita-

* supra, p. 16, 21, 23, imprimis p. 198, et p. 217.

uitatem, difficilis fit. Obseruandum tamen, in libris primis difficiliorem, in reliquis satis esse perspicuum.

Instigatum fuisse eum ad Historiam scribendam a *Iacobo Augusto Thvano*,* uidere licet ex Epistolis.

Cumque deinceps sese ad scribendam *Historiam* suorum temporum compararet, communicasse cum illo *Peirescium* tum monumenta uaria, tam priuata, quam publica, quae fuerunt ipsi prae manibus, tum complura, quae, ex *Italia* repetita, nominatim uero ab *Antonio Quaerengo*, docto et magni nominis uiro, obtinuit. Praeterea, cum ipse natus sit in *Hollandia*, et in aliqua Reipublicae parte aliquandiu uersatus, partim ex Actis publicis, partim ex relatu eorum, qui coram pleraque uiderant, de praecipuis huiusce belli successibus potuit cognoscere.

Multo ei labore constitit *Historia* haec in scribendo, nec minore in recognoscendo, et corrigendo, ut ipse, ad *Iac. Aug. Thuanum*** scribens, testatur.

Historiam belli nostri ad finem, hoc est, ad Inducias usque, pextexui. Superest nunc recognoscendi et corrigendi labor, ipsa prope scriptione molestior. Video, me tum, cum uacauit paulo attentius scribere, non satis solida rerum cognitione fuisse instructum.

* Ep. xvii.

** Ep. eadem.

structum. Nunc, cum res ipsas discendi paulo melior est copia, occupationes, multae magis, quam magnae, non satis permittunt, respondentia historiae uerba seligere. Multumque uereor, ne hiet opus, diuersique temporis scriptio non satis unius auctoris spiritum praeferat.

Anceps initio erat, scriberet ne Historiam hanc, ob tot inimicos suos, neque ante obitum exire in lucem passus est.

** Ceterum, cum hoc tam diligenter agat tua Epistola, ut me ad Historiam scribendam excitet, inueni tamen in ea aliquid, quod me ab eo labore uehementer absterreret. Nam, si tu, in tam excelso fastigio collocatus, tot undique septus praesidiis, XL Libros, humano generi utilissimos, pateris, inutiles iacere, iniquitatem seculi ueritus, quid me facere aequum est, tanto ad omnes fortunae ictus apertio-rem? Nisi forte existimas, ingratos, inuidos, calumniatores, ** uestri esse coeli homines, neque apud nos prouenire eiusmodi messem. Sed minime ita se res habet, Thuane amplissime, iidem fluctus in sympluuio nostro se mouent, qui in uestro mari Aegeo. Dabo tamen operam, te tanto autore, ut, quae scripsi hactenus, ea, quam fieri potest emendatissima, apud me extent, extra huius aetatis commercium, cum quo contrahere, periculosum est.*

* Ep. xvii, ad Thuan.

** supra, p. 431.

est. Posteritati rectius creditur, non, quod illa futura sit melior, sed, quod equior defunctis, quippe alios habitura, quos exerceat. Vale, Vir illustris, et me tui gregis scribe.

Viduae quidem GROTIANAE librarum Gall. duo millia persolvere, pro *Annalibus*, volebat *Sarranius*, neque tamen compos fieri poterat eorum. In his, editis post, *Annalibus*, solidum rerum pondus, et uiua tam actionum, quam personarum, simulacra, cum singulari sermonis castitate, narrationisque eximia perspicuitate, coniuncta, posterius omnes admirantur. Etsi enim terrestrium ratio proeliorum aliunde forsitan luculentius discatur, pugnarum tamen naualium, obsidionum oppidanarum, tutandarum item urbium, praecepta, Annales haud ulli, aut ullae Historiae, meliora tibi dabunt, aut plura. Horum praestantiam *Annalium* agnouerunt etiam alii, quos inter *Guido Patinus*, ita scribens.

1) *Mon relieur me rendit dernièrement mes annales de GROTIVS. J'ai commencé à la parcourir. Il est en beaux termes et tout plein de fort bonnes choses, si ce liure la uient iamais à être traduit en François, comme il est fort curieux, ie pense, qu'il se uendra bien. Il est fort bien, il n'est pas si particulier, que le *Farnianus Strada*, mais il est plus scanano et approche bien plus de *Corneille Tacite*.*

1) Ep. LXVI.

Hb

Et

Et *V Vicquefortius* * scribit,

Nicol. Machiaueli *Historia Florentina incomparabile perfectumque est opus.* Vberti Folietae *Historia Genuensis*, Ge. Buchanani *Historia Rer. Scoticarum*, Ioann. Sleidani *Commentarii de Statu Religionis et Reipublicae sub Carolo v*, Pauli Sarpii *Historia Concilii Tridentini*, HVGONIS item GROTH et Reidani *Annales Belgici*, in suo genere, ceteris omnibus facile antecellunt.

Sub *Neuillii* quidem cuiusdam nomine, sermone *Gallico*, GROTHIANI continuatio operis exiit, uerum de ista Continuatione uerba possent usurpari, quae *I. L. Viues*, de Continuatione *Caesaris* Commentariorum *Hirtiana*, habet.

Commentarii, ** ab *Hirtio* additi, uel *Oppio*, plane sunt alii, quam *Caesaris*. Minus et puritatis habent, et maiestatis, ut, *Caesareanos a Principe scriptos*, appareat, alteros a priuato.

Memorable est, quod *Iacobus Perizonius*, in Commentariis suis, *Lugduni Batauorum*, A. MDCCX, emissis, in dedicatione, de *Batauorum* insequenti tempore *gestis*, scribit,

Fatendum est, magno sane gentis nostrae dedecore, rem eo hic deuenisse tandem, ut, post VIRVM MAXIMUM, HVGONEM GROTHVM, per integrum iam seculum,

* *Iur. I. de l'Ambass.*

** *de Trad. Discipl. libr. III.*

culum, apud exteros deficiat ferme Reipublicae nostrae Historia, atque ideo succurrere ei uoluerint Galli, partim ex ipsa usque Gallia, unde GROTIANI habemus operis Continuationem, sed Gallica lingua, et falso Neuuillii nomine, uulgatam, partim in hacce terras profugi, qui, nostra cum Gallis bella, et Regis V Vilhelmi uitam, suo itidem sermone, enarrare nobis nuper studuerunt. At Batauos qui, de rebus suae gentis, quicquam, post GROTIUM, Latino certe ediderint stylo, habemus uix ullos.

Vt autem in omnibus suis Lucubrationibus MAGNVS fuit GROTIUS, sic etiam in Carminibus INCOMPARABILIS fuit et DIVINVS. *Lucanum* elegerat, Poetam SIBI maxime adamatam, quem etiam cum notis emisit. Multi crediderunt, GROTIUM gustum habere deprauatum, cum praefertim in hoc *Poeta* nec materia, nec forma, nec essentia, poematis inueniatur. Sed nihil hoc mouebat IPSVM, quanquam haud ignorabat, quid iudicii uterque *Scaliger**, Pater et Filius,** de *Lucano* tulissent, quidque de ipsius Poesi sparsissent in orbem. Certe hunc *Poetam* adeo aestimauit GROTIUS, ut eum nunquam non gestaret secum, immo, non raro exoscularetur, licet haud credam, eum certo statuisse, omnes in uno *Poeta* esse dotes. *Maurerius* enim, in *Me-*

Hb 2

morii

* in Critic. s. Poetices L. v, c. xv.

** in *Scaligeran. primis*, p. 103, sq.

moris suis, non minus affirmat, magni fecisse etiam Poesin Lyricam Matthiae Casimiri Sarbieni, Iesuitae Poloni, de quo GROTIUS dicebat, Non solum aequasse, sed etiam interdum superasse, Flaccum. De hoc Sarbienio hi extant Versus.

Matthiae Casimiro Sarbienio, aetatis nostrae Flacco.

*Cernis Hymettacae plenum, puer, alvear Ennae?
Cernis Hyblaearum nobile murmur apum?
Mella bibis, nam uerba legis, quibus ista papyrus,
Humet, ut ebriolae rore cadente loti.
Quae mihi deliciis avidas pluit undique fauces,
O, Casimire, meri ros genituae faui!
Linque, Melissa, rosas, thyma linque, Melissa, uenique,
Os tibi flos mellis quilibet istud erit.*

Sic ipse GROTIUS, in suorum Prooemio Poematum, fatetur, SESE *in stylo uarium esse.*

Singula * enim Carminum GROTII genera, ut ingeniosa sint, singulis dotibus gaudent. His omnibus observatis, NOSTER omne punctum fert, et omni genere satisfacit, in faciendis versibus Heroicis, Elegiacis, Iambicis, Lyricis, Pindaricis, Epigrammaticis, aequae felix atque idoneus.

* Vid. Anonymus.

neus. Iam, ab eo exprimitur *Virgilii* grauitas et pondus, iam adest *Ouidii* facilitas et lepor, iam affurgit *Statii* excelſitas numerorum et in fingendo alacritas, iam effunditur *Claudiani* florida quaedam luxuries, iam detonat *Lucani* alta et neruoſa ſententiis maieſtas, iam *Horatii* promicat acumen et ſenſuum reconditorum ſubtilitas. Id omne uerius longe ſibi noſter G R O T I V S uendicat, quo myſteria diuina nemo canit religioſus, nemo efficacius diuinis homines inſtitutis inſtruit. Naturali quodam ingenii bono, penetrat facile, quid cuiſlibet loco, tempori, perſonae, conueniat. Quantam hilaritatem ſpirat in argumentis laetis et ad iucunditatem inuitantibus? Sed, occaſione data flendi, quantum triſtitiæ refert et moeroris? Quo ſpiritu, quo amore affectuque, rem agit, et quam prudentiam adhibet, in ſeriis? Quam penſi habet inuentionem, fictionem, poeſis animam illam? Et, ſicut ex unguibus leonem, ſic ex oblatiſ carminibus, Philologum, Antiquarium, Polyhiſtorem, Philoſophum, et in primis Theologum, cognoſcere licet. Tanta eſt ubiuis ubertas, et dulcedo, et uarietas et dexteritas, ut certe non ſecus habendus ſit, quam ex Muſis natus, et in gremio educatus Muſarum. Ideo *Wilhelmus Grotius*, ut *Poemata* FRATRIS AMANTISSIMI uenerabundus

Hb 3

ſem-

semper exosculabatur, ita studiosissime cauit, ne uel minimum ex iis intercideret culpa sua. Antea enim pleraque, inscripta plagulis, circumuolabant, sparsaque in omnes angulos ac dissipata, non secus, ac *Sibyllae* folia, oberrabant. Hanc ob causam uno is uolumine edidit mature, ut ne *Poemata*, tantopere a multis desiderata, squalore corrumperentur ac situ, sed, ut, bene digesta et bono publico exhibita, INSTAR TVBAE ESSENT, IMMORTALEM POETAE GLORIAM EBVCCINATVRAE. Vnum alterumue Distichon post editionem demum confecit, ex quibus sequens, ut IMAGINI subiiceretur *B. Maurerii, Roterodamum* EI transmissum, qua in urbe *Pensionarius* olim GROTIUS erat.

*Docta tabella, refers HOMINEM, qui rectius ipse
Magnanimum Regem, CVIVS IMAGO loquens.*

In *Balsaci* Epistolis notari merentur, quae is habet de lite inter *Guyetum* et GROTIUM, super praestantia uini et cereuisiae, * *Francisci Guyeti* Epigramma pro uino, aduersus *Barauos*, cereuisiae potatores, illic legitur, GROTTII uero Phaleucus, pro Cereuisia, inter *Poemata* eius reperitur, licet inuenustus ille, hic elegans, dici possit. Inter *Poemata* moralia aestimabat maxime *Euripidis* Tragoedias selectiores, et in primis

* pag. 313.

mis Comoedias *Terentii*, quas non cessabat, etiam in maximis suis negotiis, legere, Sermones item *Horatii*.

In quibus scriptis, inquit ipse, *aliud notant adulescentes, aliud uiri mirantur. Illis placet linguae puritas ac nitor, hi uitam moresque hominum ibi, uelut in speculo, intuentur.*

Sicut autem in oratione numeris uincta, ita etiam in prosa, uariauit. In historia feliciter exprimit *Tacitum*, in Epistolis *Plinium*. Animaduertit *Morhofius*, ¹⁾ in libris Philosophicis interdum barbarissimos *EVMI* admittere, et philosophorum lingua loqui. Hellenismo interdum applausisse, miratur et improbat *Schurzsfleischius*, in Epistolis suis. Verum haec sunt eiusmodi, ut aliis quoque summis *Viris*, haud raro, uelut aliud agentibus excidere consueuerint.

Priusquam *GROTIUS* imitari coepit *Tacitum*, autore *Iosepho Iusto Scatigero*, *C. Iulii Caesaris* Commentarios legit diligenter, atque inde sermonis *Latini* rationem regulamque sumpsit.

Quos potissimum *Libros* suspexerit *GROTIUS*, aliisque commendauerit, eos in Epistolis ad *Gallos* reperire licet, nominatim in Epistola ad *B. Maurerium*, cuius initium est tale.

H. 4. ... Illu-

1) Polyh. T. I, p. 179.

1) *Illustrissime Domine, dum tempus aucupor, quo ad duos transcurram, praestiturus &c.*

In *Graecis* etiam laudatur GROTIVS, QUI, pro diuino, quo praeditus fuit, ingenio, in intimos *Pythagoricae* doctrinae recessus penetrasse, QUIQUE et *Hieroclem* fere integrum memoriter recitare potuisse, et omnium felicissime hoc Autore usus esse fertur, quemadmodum, cum reliqua eius scripta, tum in primis *Commentarii*, quos in *V. et N. Testamentum* composuit, et, in quibus multos passim *Sacri Codicis* locos, ex *Hierocle* aliisque *Graecis*, perleganter illustrauit, abunde testantur.

2) *Erit HUGO GROTIVS magnus et omnibus aemulis maior, inquit Schurzfleischius, et mihi hoc ipse admirabilis, quod Demosthenem, Lyfiam et ceteros Graecos, in succum et sanguinem conuertit.*

Verum, ad *EIVS* scripta ut redeamus, *Annotationes* potissimum suas in *V. et N. T. Libros* perficere annitebatur, eamque ob causam in suam sese bibliothecam penitus abdebat. Sunt uero *Commentaria* haec critica nouissime edita *Amstelodami, MDCLXXXVIII* ex off. *Boonii, Waesbergii aliorumque*, cum absolutissimis Indicibus *Auto-*

rum,

1) Ep. XVI, ad Beni. Maurer.

2) Ep. CLXXXI.

rum, Rerum, Locorum Scripturae, quorum maximus in Exegesi usus esse potest. De his *Commentariis* notandum est, in *Rabbinorum* locis citandis et explicandis non raro eos fallere, cum secutus plerunque sit GROTIUS in iis fidei aliorum. Plurima horum specimina errorum dedit olim harum literarum peritissimus Vir, *Esdrae Edzardi*, quae ipse *Morbosio* * aliquando ostendit.

Submittebat etiam *Dion. Petavii* iudicio suas *Observationes* in *V. et N. Testamentum*, prout videre est ex eius ad *Gallos* Epistolis, speciatim ex iis, quas ad hunc *Petavium*, *insignem*, ut eum IPSE in literis uocat, *Theologum*, misit, cui cum, quae sua scripserat manu, ad percipiendam melius sententiam suam, traderet, his usus est uerbis.

Liceat mihi, lumen de lumine accendere.

Graui operae Operis huius Sacri continenter inuigilabat, omniumque sese consuetudini hominum subducebat, ac, morosior suspicaciorque factus, optimis etiam fidelissimisque amicis non nullis diffidere coepit, nominatim fratribus *Puteanis*, quos, speculandi tantum gratia, uentitare ad se, opinabatur, expiscaturos, quid sentiret de *Richelio*, aut loqueretur, et ad eum relatu-

Hb 5

ros,

* Polyh. p. 537.

ros, cui non parum infensus erat GROTIVS, ob contemptum, quem ab hoc *Purpurato* fuerat expertus. Atque, hac ipsa ex re, *Osiandro*, in Prolegg. ad Ius B. et P., enatum est illud.

Neminem, sibi contradicentem, aequo animo ferre potuisse, Id nobilium Puteanorum (uirorum ut genere, sic eruditione, clarissimorum, in quos Gratiae et Musae, liberali plane manu exquisitissime sua munera effuderunt,) testabitur frater alter, quem, aiunt, Virum illustrem, immemorem etiam beneficidrum acceptorum, in suis aedibus parum moderate excepisse, et cum iurgiis a se dimisisset, quod, in uerba sua iurare, recusaret, et eius dictaturis obloqui ausus esset.

Inde postea figmentum istud magis magisque *Osiander*, in contumeliam VIRI TAM ILLUSTRIS, auxit.

Ceteris omnibus, pergit Osiander, uellet esse, quod discipulis suis Pythagoras, aut, alter Palae-mon haberi, qui, secum natus, secum moriturus, literas, clamitabat.

Cum tamen ex Epistolis GROTII et alii eius scriptis, publice extantibus, de uirorum eruditorum ad EVM confluxu, iam* memorato, alia omnia consent. Eodem fere tempore, *Maurerius*

* supra, pag. 431, 444, 445, 446.

reus in suspicionem eiusmodi sinistram uenisse uidetur GROTIO, qui *Maurerium*, modis omnibus pro ipso, in causa quadam difficili, laborantem, paulo inclementius excipere non dubitauit, ut ex ipsius Narratione *Maurerii* patebit.

Cum Princeps *Palatinus*, *Rothomago* in *Sueciam* reuerfurus, pernoctaret *Boissitii*, die *Ioanni*, *praecursori*, sacra, qua uesper ignes, solenni more, accendebantur, tunc, inter incolas et *El. Palatini* comites, in quibus erant non nulli *Dynastae* externi, *Comites*, ni fallor, *Valdeccenses*, contentio oriebatur. Ciues illi, uel per ebrietatem, uel per imprudentiam, plus semel *bombardas* displodentes, uulnerabant *pedissequum*, sclopo maiori, itemque *Polhemium*, *Landgrauii Hassiae*, Residentem, sclopo minori. Quemadmodum uero de hoc insultu in *Aula* nihil mouebatur querelae, sic neque ius ipsis reddebatur. GROTIVS percipiebat, laesis constitutum esse, uim hanc illatam uindicare. Ea tempestate, homines externi honoratoris conditionis, ingenti numero, ad IPSVM aduenerant, quibus praesentibus, minabatur GROTIVS *Baronibus d' Auau-gours et de Rorte*, Regis rebus tum inuigilantibus, cauendum esse, eo, quod *Comitem Palatinum* dolose interimere tentassent, neque is ullam accepisset

cepisset satisfactionem. Aſſeuerabat quidem *Maurerius*, *Aulae* nihil omnino hac de re compertum eſſe, ſequē, ſi *Grotius* uellet, rem ad *Cardinalem* delaturum, qui tunc in finibus *Picardiae*, propter obſidionem *Hesdini*, morabatur. Annuente *Grotio*, id fecit. Aliquot diebus praeterlapſis, ingentem literarum uim, ad Cancellarium *Sequierium* ſcriptarum, accipiebat *Maurerius*. Ad haec *Cardinalis*, per Archiatrum ſuum, *Citoyum*, quem aggreſſus idem *Maurerius* fuerat, ei dabat in mandatis, ut eas Domino traderet, quibus literis Cancellario iniungebatur, ut exemplum iuſtitiae ſtatuere, ſimul uero *Grotium* redderet certiore, ſi haberet, de quo conquereretur, ut ſtatim illos accederet, quibus externarum rerum cura eſſet commiſſa. *Maurerius*, ſuarum ſeſe rerum mirifice ſategiſſe, magnamque iniuſſe gratiam, ſibi perſuadebat, re tam bene geſta, cum uero ſacem *Grotio* tradere uellet, perplexo ille animo dicebat, quo tum perpetuo laborabat, fronteque ſeuera, poſſe iuſtitiam, ſi liberet, obſeruare, ſed ſacſe ſe onerari, iſtumque recipere, ſe in animo non habere. Tentabat amice illi perſuadere *Maurerius*, Mandatum oſtendendo, ut ipſi in manus traderet, at ille perſeuerabat in pertinacia ſua. Nemo unquam hominum fuit in eiufmodi anguſtia, in
qua

qua *Maurerius* hac occasione erat. Si fascem ad Aulam remisisset, hallucinatus incusatusque esset, futiles eum excitasse turbas, etiamsi rei ueritatem et insolentiam hominum exposuisset. Ad haec, fascem Cancellario tradere, in mandatis non habebat. Re tamen accuratius pensitata, ex duobus malis minimum eligendi consilium arripiebat, fascem, id quod factum maxime consultum et minus periculosum foret, Cancellario tandem tradendi. Hoc eo die fiebat, quo foras equitare constituerat. Cum ipsi *Maurerius* nuntiasset, fascem esse ex Aula, quem ipsi tradere in mandatis haberet, domum reuertebatur Cancellarius, sine mora, Præsidem Vicarium Criminalium, *Tardeum*, ad se accersebat, qui factum insolens adeo sibi commendatum habebat, in idque tam accurate inquirebat, ut incolas *Poissitii* ad misericordiam moueret. Ipse GROTIVS statim agnoscebat, *Maurerium* ab SE iniuria fuisse affectum, quoniam hoc EVM modo tractasset. Inuitabat ergo ipsum ad prandium, dicebatque ad eum aperte, in diuersorum praesentia hominum, ad prandium una inuitatorum, *Maurerium* esse optimum, ueracissimum et officiosissimum, amicorum suorum * omnium, addens, fascem recipere SE noluisse, ignarum quippe, quid in

32

* supra, pag. 431, sq.

SE contineret, hominesque suae conditionis nunquam recipere debere fasces clausos, et aliis inscriptos, nisi prius cognouissent, quid in se contineant, de qua tamen re, *Maurerio*, farcinam IPSI tradenti, ne uerbum quidem dixerat. Interim spatium habuit callidam hanc rationem excogitandi, et hac leui excusatione utendi, ne non obumbraret difficilem istum ingenii morem, quem eo tempore tenebat, inter EIVS uitia connumerandum. Scilicet nullum unquam ingenium magnum sine aliqua intemperie fuit natum.

Post mortem *Richelii*, retinere GROTIUM diutius noluerat *Oxenfirna*, qui tamen laudi sibi duxerat, retinere EVM ac defendere, *Richelio* uiuente, non obstante, quod sine intermissione sollicitauerat *Richelius*, ut EVM reuocaret. Cancellarius quoque Regni, qui sero nimis animaduvertebat, LEGATVM SVVM uiuentium commercio SESE subtraxisse, integrosque dies, et maximam quoque partem noctium, uersari cum mortuis, ad opera sua Theologica conficienda, et nihil, nisi noua, in ponte nouo *Parisiis* gesta, eleganterque Latine expressa, ad se perscribere posse, pertaesus tandem est LEGATI. Quanquam hoc continuo credere uix licet, cum e sequenti-

bus

bus longe res * aliter eluceat, quam hic *Maurerius* prodit, et alioquin *EV*M statim ab officio remouere, *EV*Mque in *Sueciam* reuocare, potuisset, nisi *Oxenfirna*, *IP*SVM in *Gallia* remanere, maluisset, cum praesertim culpa esset nulla *GRO*TII, nisi, quod nimium studiis incumberet, quam imbecillitatem, uerbis sequentibus ¹⁾ indicauit *Anonymus* quidam.

Monf. de GROOT le pere etoit la probité meme, d' un rare merite et incomparable en ces ecrits, mais ses amis iugoient pourtant, qu' il auroit encore mieux reussi s' il eut donné un peu plus de tems a son ambassade, et moins a ses etudes. Comme si c' etoit un defaut inquit porro scriptor iste de donner les heures a la lecture, que les autres donnent a une galanterie inutile, au ieu, a la promenade et a des amusements infipides, ou creux. Mais Mr. de GROOT etoit sans reproche.

Quem *GRO*TII morem his uerbis *Solmasius* excusat.

*GRO*TIVS in negotiis tractandis non adeo magnus fuit, NON, QVOD INGENIVM EI, SED APPLICATIO, deesset.

GRO-

* *infra*, p. 471.

1) *Reflexions sur les Memoires pour les Ambassadeurs a Ville Franche*, *CIDCCLXXVII*, 12, p. 76.

GROTIVS ipse fatetur, Aulae sese natum factumque haud esse.

1) *Ego, qui iam aliquoties, HOMO MINIME AD AV-LAM FACTVS, aulam coactus sum accedere, &c.*

Et alibi,

2) *Oxenstirna ME, in umbra literaria delitescentem, in lucem resque magnas uult protrudere.*

EGO VERO NIHIL MAGIS METVO, QUAM, NE OPERA MEA TANTI VIRI, CONCEPTAE DE ME, SPEI MINVS RESPONDEAT.

Aulicam EI uitam et impietatem nequaquam arrisisse, clare patet ex alterius Epistolae uerbis.

DE AVLA 3) *COGITANDVM FILIO TVO, NON ARBITROR. Si tamen pertendit, nullus est dignior, ad quem se applicet, Sueciae Rege, apud quem multum ualere poterit Camerarii commendatio.*

Licet, si res EIVS in *Gallia*, quas, ut supra narrauimus, in LEGATIONE sua ibi confecit, considerem, parum, aut nihil, offendam, in quo minus usui fuerit *Sueonum* Regno, quippe quorum ILLE res minime neglexit, iura potius eorum, omni data occasione, probe obseruauit, memor utique personae, quam agere in SE suscepisset. Contrarium igitur, an ab aliis demonstrari queat, uix, ac ne uix quidem, mihi possum persuadere, nec multos isti habebunt assensuros.

Oxen-

1) Ep. LXXVII, ad Beni. Aub. Maurer.

2) Ep. CLXI, ad Guil. Luffon. 3) Ep. CXXXVI, ad B. A. Maur.

Oxensterna ergo, extra ordinem, *Cerisantem* in *Galliam* mittebat, qui omnia, in Aula expedienda, in humeros suos suscipiebat, ne minimum quidem cum GROTIO communicans, siue iussus, siue elatione permotus animi, ostensurus in *Gallia*, *Sueciam* sua ipsi secreta commisisse, id quod tamen difficulter credi posse uidetur, cum, ex sequentibus, longe aliud constet. Si enim nihil conferre cum IP SO debuisset, ut LEGATVM remanere ibi GROTIVM passi haud fuissent. Causa igitur *Cerisanti* non suppetebat, cur ita insolentem erga GROTIVM se praeberet, qui sane, petente *Maurerio*, commendationem *Cerisanti* ad omnes amicos dederat, quos in *Suecia* habebat, ad eum ibi ornandum. Apertum hunc contemptum GROTIVS perferre amplius non poterat. Quamobrem suam expetebat dimissionem, quam etiam obtinebat.

In hac EMINENTI DIGNITATE GROTIVS, Sere-
niss. Reginae *Christinae* LEGATVS ORDINARIVS,
per totos decem annos, vixit, cum *Christina*,
Gustavi Magni filia iam maiorennis, finita EIVS
LEGATIONE, EUM in *Sueciam*, tum, ut alibi EIVS
opera uteretur, tum, ut rationem administra-
tionis EIVS postularet, ex *Gallia* reuocaret,
I TAN-

TANTA *) QUIDEM CLEMENTIA, UT NON MODO IN LITERIS SVIS IPSVM TOLLERET LAVDIBVS, SED MAGNIS QVOQVE PROMISSIONIBVS ALLICERET, SESE OFFICIORVM, IN ANNIS MINORENNITATIS PRAESTITORVM, MINIME OBLITVRAM ESSE, SED CLEMENTISSIME MEMOREM FVTVRAM. Insuper, in literis ad Reginam *Galliae*, actu regnantem, INSIGNE TESTIMONIUM DE EIVS, IN ADMINISTRANDA LEGATIONE, PRAESTITA SIBI FIDELITATE ATQVE PRVDENTIA, EIDEM IMPERTIEBATVR. Idem ILLE, cum testificatione Regiae planeque singularis benevolentiae, dimissionem suam, aegre licet ferente Regina, obtinebat. In *Sueciam* ** proficiscens GROTIVS, per *Hollandiam* iter fecit, iamque *Roterodamum*, ueterem habitationis suae sedem, peruenerat, ingenti ciuium ibi applausu et beneuolentia exceptus, cum inimici, non contenti iis, quibus eum tam diu persecuti erant, opprobriis et iniuriis, obire suarum partium domos, si quos possent ad se trahere, omnem mouere lapidem, ne *Ordines Hollandiae*, tunc forte congregati, per terras et urbes suas transire GROTIUM impune paterentur. Sed, mutata rerum facies erat. Plurimi eorum, qui, A. MDCCXVIII, statum Reipublicae concusserant, iam e uiuis decess-

* infra, p. 474, 478.

** vid. Anonymi Vita GROTI.

decefferant, non nulli eorum, qui, Anno eodem, a dignitatibus suis dimoti fuerant, moderatione Principis *Friderici Henrici*, ad pristina erant ministeria reuocati, quique novi ad rempublicam accesserant, ut factionibus non interfuerant, discernendae ueritati magis idonei erant. Ita factum est, ut referenti in Conuentu Procerum Hollandiae *Jacobo Catsio*, eorum tunc *Affessori*, quid sibi super ea re dictitatum esset, responsum a *Proceribus* sit, Vano timore liberaret homines, nimium meticulosos, Curae sibi fore, ne quid Respublica detrimenti caperet. *Amstelodamum* interea peruenerat GROTIVS, inde *Hamburgum* petiturus. Neque enim affectabat, ullis se Ciuitatibus uidendum praeberere, nisi per quas necessitas EVM cogeret transire.

Consulatum *Amstelodami* tum temporis obtinebant Viri sapientes et moderati, *Petrus Hasselarius*, *Andreas Bikerus*, *Gerbrandus Pancratius*, *Guilhelmus Bakerus*, qui, de aduentu in urbem suam GROTH, certiores facti, neque dissimulare cupientes, quanti facerent VIRVM TAM SOLIDE ERVDITVM, TAM BENE DE PATRIA MERITVM, TAMQVE ILLVSTRI, PER TOTVM TERRARVM ORBEM, FAMA CELEBREM, sine cunctatione EVM adire, optima

Ii 2

quae-

quaeque officia EI offerre, publico conuiuio excipere, et nauem, itineri IPSIVS aptandam, curare. Ita rursus patria, nunquam SIBI postea uidenda, excessit VIR SVMMVS, *Hamburgō*, terrestri maritimo itinere, *Lubecam* petens, honorificeque a magistratibus utriusque ciuitatis exceptus. Inde *Vismariam*, Ducis *Pomerani* oppidum, *Suecicis* praesidiis occupatum, peruenit, Erat eo tempore non longe ab eius portu, cum classe ingenti, *VVangelius*, Comes, Regni *Suedici Archibalassus*, qui, de aduentu tendentis in *Sueciam* GROTHII certior factus, continuo nauem bellicam, promouendo IPSIVS itineri, ad EVM misit, qua *Calmeriam* GROTHIVS uenit, inde *Holmiam* petiturus. Quo comperto, *Regina*, quae tum forte erat *Vpsaliae*, magnoque iam pridem uidendi GROTHII desiderio tenebatur, reditum suum in eandem urbem, imperii sui sedem, accelerauit. Postero die, ad alloquium *Reginae* admissus GROTHIVS, postquam multa, rebus ac tempori conuenientia, differuisset, LEGATIONIS SVAE partes exposuit, actionum suarum rationem reddidit, pro gratia, tam diu percepta, gratias egit, dimissionemque a ministerio suo petiuit. At *Christina*, ut erat omnium rerum, cognitione liberali dignarum, callentissima, literarumque et literatorum amantissima, IPSIVS etiam GROTHII, editorum-

torumque ab EO Scriptorum, perspicacissima existimatrix, sicut *inferius*, ex eius ad Viduam GROTH datis, literis, clarius patebit, ad reliquae orationis IPSIVS capita perbenigne respondit, et, quae promiserat EI, de officiis, sibi praestitis, bene remunerandis, diserte repetiuit, ad ultimum, ubi de dimissione sua locutus erat, tantum per ambages respondit. Adeo, ut non obscure pateret circumstantibus, mentem esse *Reginae*, GROTHVM apud se detinere, propiusque suis EVM consiliis admouere. Sensit hoc etiam ipse GROTHVS, neque dubitauit, hoc unum sufficere ad irritandam inuidiam illam, quam, a principio aduentus sui, in non nullis Regni Proceribus animaduerterat. Quare, nihil minus propositum EI erat, quam in ea terrarum parte habitationis suae sedem figere, ubi non minus cum ingeniis hominum, tam male sibi uolentium, quam cum aeris inclementia, luctandum quotidie foret.

*) *Discomus*, inquit, *ex te, ubi redieris, qualis sit illa mundi pars*, quam sibi rigidus Septentrio seposuit. *Etiamsi nihil ibi uideris, praeter magnum Cancellarium, satis erit causae, cur in illas mundi partes, si cum antiquitate loquamur, ultimas, excurreres.* EIVS ME AMICITIA SPECIOSIOREM, QUAM IPSA LEGATIONE, CENSEO.

Ii 3

Non

1) Ep. CLXXXVII, ad Ludou. Maurer. Beni. Filium.

Non desistit ergo, coram Regina, quoties ad eam accederet, dimissionem suam et ueniam ad suos reuertendi efflagitare. Ac *Maurerius* * quidem dicit, GROTIUM insalutata Regina discedere, iamque in loco isto, quem *Daeler* uocant, nauem conscendere, uoluisse, uerum ea mihi *narratio* non parum dubia uidetur et incerta. Etsi enim facere hoc iure potuisset, cum praesertim plus se mel discedendi ueniam flagitasset, suisque apud Reginam officiis nuntium misisset, neque inuitus retineri diutius posset, ex insequentibus tamen mox uerbis, *Domina, permaneo tuae Maiestatis subiectissimus seruus*, liquet res omnis, nec minus e *litteris* ipsius Reginae, *infra* reperiendis, ex *Anonymi* Vita item *huius Reginae*, uideturque originem aliunde hic rumor traxisse. Cum enim ad Reginam, e *Suecia* discessurus, orationem haberet, et Regina uerbis quibusdam, quod nullo modo remanere uellet, eum pungeret, nihil is reposuit, praeter uerba modo relata, DOMINA, PERMANEO TVAE MAIESTATIS SVBIECTISSIMVS SERVVS, et ita discessit. Haec uerba Regina male ferre coeperat, sed, cum *Gallus* quidam, nomine *Marrigny*, GROTIUS non parum fauens, diceret, eiusmodi discessum *Gallici* quoque moris esse, Regina

* *Memoires pour servir a l'Histoire d' Hollande*, p. 430.

na id credebatur. *Maurerius* quidem, Vir alias fidei minime subleſtae, uel ideo meretur excuſationem, quoniam hicrelata ab aliis refert. Ex his ea per ſe concidunt, quae de GROTIO fabulatur *Ludouicus* ¹⁾ *Crocius*, multos tunc temporis credidiſſe, GROTIVM, quaſi Pontificiorum dogmatibus fauentem, e gratia Reginae *Chriſtinae* excidiſſe. Regina, ²⁾ quae neque diuerſas terrarum regiones, neque diſcrepantes hominum mores, ignorabat, eoque minus dubitare poterat, quam difficile eſſet, ANIMVM VIRI NON AVARITIA, NON AMBITIONE DISTRACTVM, SED SOLIS STVDIIS ET VIRORVM ERVDITORVM COLLOQVIIS CONTENTVM, EX eo, ſub quo tam diu reſpirauerat, coelo, in eam mundi plagam trahere, quae uix ipſi, ibi natae, educatae ibi et regnanti, immo, ne uix quidem, placeret, ſtatuit, tandem deſiderio IPSIVS morem gerere, EVMQVE SINGVLARIS ³⁾ AFFECTVS DEMON-

I i 4

STRA-

1) Ep. ad Gerard. Ieann. Voſſium ſcripta.

2) Anonymi Vita GROTII.

3) Et generatim apud Reges et Principes magni aeſtimatus eſt GROTIVS, apud *Henricum* IV, Regem *Galliae*, a quo etiam torque aureo eſt donatus, pag. 18, apud eius regni Succeſſorem, *Ludouicum* XIII, p. 286, 353, 399, apud *Iacobum*, R. *Angliae*, p. 23, apud *Chriſtinam* Reginam *Gothorum* p. 475, apud Principem *Condacum*, pag. 16, apud Principem *Auriacum*, *Mauritium*, ante ortam *Arminianorum* litem, pag. 19, apud eius Fratrem *Fridericum* *Henricum*, pag. 284, et infra pluribus, apud Card. *Richelium*, quamuis propter ſubmiſſionem inuidentem, p. 397, immo, GROTIO iniuriam illatam deprecantem, p. 399, in medio, apud Senatum *Ambelo-*
damenſem, p. 473, apud *Axelium* *Oxenſirnam*, p. 475.

STRATIONIBVS CVMVLATVM DIMITTERE. **Regina** enim SVMMVVM HVNC VIRVM, per tempus bene longum, partibus suis in Regno *Sueciae* perfunctum, NON MODO IMPENSE COLLAUDAUIT, SED ETIAM, NE SINE MVNERE ABIRET, DVODEGIM MILLE IMPERIALIBVS, ut narrat *Maurerius*, uel, ut *Anonymus* Vitae Reginae *Christinae* scriptor habet, TREDECIM, HISQUE EX CVPRO CONFLATIS, DONABAT. Quamquam hoc munificentiae genus Reginae iam olim erat solenne. Constat enim, unicam *Freinsheimii* Orationem, qua natalem ipsius alterum et uicesimum celebrauit, mille imperialium praemio remunerasse, quale quid nihil ante unquam, aut usquam, facile accidisse, constat.

Ita, quamuis aegre consentiente Regina, *Holmia* discessit GROTIVS, corpore iam minus ualidus, contractaque, uti credebatur, infirmiore ualitudine, partim ex taedio retardati tam diu itineris, partim ex rigore aeris, naturae suae minus conuenientis. Sed sperabant, qui EI aderant, tam ualidam in eo futuram spem reuifendae propediem coniugis et familiae suae, ut praecipuam partem doloris, quam ex utriusque absentia contraxerat, dissipare posset. Mox nauim conscendebat, ut *Lubeca Osnabrugam*, ad Pacem ibi cum aliis conciliandam, iret, prout *Vondelius*, Poeta *Batauorum* celebris, et Scriptor, in uita GROTH
Gor-

Germanica, referunt, uel, ut *Anonymus Belgicus*, in uita GROTH, Latine scripta, uult, ex magno desiderio familiae suae uisendae, uel, sicut malunt alii, quanquam fide minus digni, in *Galliam* reuertendi, cupiditate inductum, ut LEGATIONEM ibi denuo susciperet ad *Poloniae* Regem. Proficiscens GROTIUS, ac reditum in Patriam, suafu Coniugis et Amicorum, parans, coelo sereno, uentisque satis fauentibus, e portu *Dalerensi* soluit nauis, quae transuehendum *Lubecam* GROTIUM susceperat, sed breuis fuit illa aeris serenitas, quoniam, insequenti die, uehemens tempestas, contrahere uela, iussit, et ingrauescens magis magisque sub uesperam, maiorem malum disciecit, eiusque pondere submersum paene nauigium, adeo contrariis undique uentis concussit, UT, FRACTO ALTERO QUOQUE MALO, PERCVLSVS GROTIUS, tandem in *Pomeraniam* ulteriorem, ad oram *Cassubiae*, quassatam perfluamque nauem littori impegerit. Notatu dignum est, quod, in Prolegomenis ad *Procopii* Historiam Belli *Gothici* ac *Vandalici*, * GROTIUS ipse commemorat, Mare *Balticum* generatim *turbulentum* quid notare.

Est autem, id nomen non proprium, sed commune. Nam, maris irruptionem eo significari, norunt Frisii. VVellen significat, cum impetu fluere.

* pag. 4.

Ii 5

Octa-

Octauo, postquam e portu soluerat, die, descendit in arenam cum comitatu suo GROTIUS, non longe a uico *Lyba*, decem et quatuor milliaribus *Germanicis* ab urbe *Dantiscana* distito, non minus animo, quam corpore, AEGER, cumque ne unum quidem diem, curando ac reficiendo corpori, ab animo, redire ad suos festinante, posset obtinere, rustico, quod aegre ibi nactus erat, uehiculo, iter, per medios uentos et imbres, qui uelut in lacrymas, ob miseram conditionem, instantemque VIRI HVIVS IMMORTALITATE DIGNISSIMI mortem, solui uidebantur, continuauit per aliud octiduum, donec, consumptis, per nimias agitationes et lassitudinem, uiribus, tandem *Rostuchium* peruenit, et lecto, *non resurrecturus*, SE commisit. Hic enim gradum sistere cogebatur. Defatigati ac fracti quippe Spiritus suadebant IPSI, ut Medicum *Stocmannum*, eodem die xvii Augusti, ad SE uocaret. Qui, accersitus, pulsu uenae obseruato, magnamque lassitudinem ac uires prostratas, immo, sudorem deprehendens lethalem, de uita EIVS actum esse, pronuntiabat. Licet *Anonymus* vitae GROTHII Belgicus referat, die xvii Aug. Medicinae Doctorem, *Stocmannum* fuisse accersitum, qui, pulsu uenae obseruato, eiusque debilitatem soli lassitudini ascribens, iudicari, requie et nutrientibus

cibus

cibus reficiendum esse CORPVS. Verum, eundem illum uirum, die sequenti XVIII Aug., A. MDCCXLV, reuerfum, cum animaduerneret, infirmitatem creuiffe, sudoremque prorupiffe lethalem, alia item figna deficientis naturae feſe exeruiſſe, tandem confirmaffe, finem aſſe uitae, IPSVMQUE iam uerſari in agone mortis. Interim *Quiſtorpio* magis credendum, quippe, QUI, TESTIS OCULATVS, OMNIBVS VEL INTERFVIT, VEL MELIOREM PERCIPERE NOTITIAM EX STOCMANNO, BALEMANNIA, ALIISQUE, POTVIT, neque uideo, cur a ueritate recedere, aut aliquid circa mortem eius memorabile uoluerit reticere. Illis igitur Medici uerbis GROTIVS permotus, praefentiam *Ioannis Quiſtorpii*, Doctoris ac Profeſſoris Theologi, Verbique Diuini ibidem Miniſtri celeberrimi, expetebat, qui etiam, circa nonam ueſperinam, ad GROTIVM accedebat, poſtque habitos cum EO ſermones, ſuper fragilitate humana, multifariis item mortalium peccatis, neceſſaria ob haec poenitentia, iifdemque ab DEO, propter merita CHRISTI, condonandis, de immenſa DEI clementia, quaeque his ſimilia morientibus proponi ſolent, ad preces ſe conuertit, quarum uerba, complicatis manibus, uoce ſubmiſſa, ſecutus GROTIVS, paulatim deficere, auditumque primo, mox et uifum, amittere, coepit, nec multo poſt,

nocte

nocte media, anno AETATIS SVAE LXII, placide exspirauit. MEMORIA tamen EIVS et EIVS meritorum, expirabit nunquam, uerum, uti floruit iam diu et uiguit, ita florebit longius, et longius uigebit, uigebit, inquam, donec circumfusus ille orbi terrarum Oceani cursus perennabit.

Quistorpii ad Calouium literas hic subiungemus, GROTHI MORTEM, accurata satis descriptione, complexas.

Contendis a me, ut perscribam, quo modo, mundo huic VALEDICTVRVS, LITERATORVM PHOENIX, HUGO GROTIUS, SE gesserit. En, paucis id habeo. Conscenderat ILLE Stockholmiae nauim, qua Lubecam ferretur, uehementibus per triduum in mari iactatus procellis, naufragium patitur, et AEGER ad Cassubiae littora appellit. Inde, perquam incommodo curru, pluuia tempestate, per LX et plura milliaria, Rostochium nostrum deuehitur. Diuertit ad Balemanniam, D. Stocmannum Medicum aduocari, curat, qui, aetate, naufragio, incommodis itineris, fractas uires aduertens, uitae terminum imminere, praesagit. Secundo, ab ingressu in hanc urbem, die, qui styli ueteris erat XVIII Augusti, me hora nona uespertina ad SE uocat. Accessi, propemodum in agone VIRVM constitutum offendi, compellauit, et, me nihil maluisse, affirmauit, quam,

quam, ut mihi cum IPSO incolumi sermones sociare licuisset. Regerit ALLE, ITA DEO VISVM EST. Pergo, ut ad beatam emigrationem SE componat, peccatorem SE agnoscat, super commissa doleat, moneo. Cumque, inter loquendum, publicani, peccatorem se fatentis, et, ut DEVS SVI misereretur, precantis, meminissim, respondit, EGO ILLE SVM PVBLICANVS! Progredior, ad CHRISTVM, extra quem nulla est salus, IPSVM remitto, subiicit ILLE, IN SOLO CHRISTO OMNIS SPES MEA EST REPOSITA. Ego, clara uoce, Precationem illam Germanicam Germanice recitabam, quae incipit, HERR IESV CHRIST, VVAHR MENSCH VND GOTT etc. ILLE, complicatis manibus, submissa uoce, ME insequetur. Quum finiissim, quae siui, an me intellexisset? Respondet, PROBE INTELLEXI. Pergo illa recitare ex uerbo DEI, quae iam morituris in memoriam reuocari solent, quaero, an me intelligat? Respondet, VOCEM TVAM AVDIO, SED, QVAE SINGVLA DICAS, DIFFICVLTER INTELLIGO. Cum haec dixisset plane conticuit, et, breui post, SPIRITVM exhalauit, in puncto XII nocturnae. Habes catastrophem uitae, a GROTIO, SVMMO VIRO, actae. CADAVER medicis post commissum est. INTESTINA, lebeti abeneo imposita, ut, in templi apud nos primarii, Virgini Mariae sacri, locum honoratissimum reponerentur, a templi praefectis facile impetraui. Molliter

CINERES

CINERES cubent! Vale. Dabam Rostochii, pro-
 pridie Michaelis, A. CIOIOXLV.

CORPVS MORTVVM, aromatibus conditum *Del-
 phosque Batauorum*, urbem EIVS natalem, transf-
 latum, ibidem, magna exequiarum pompa, pro-
 auorum sepulcro, in choro aedis nouae, ad de-
 xterum latus inclytæ illius areæ sepulcrorum
Principum Auriacorum, est illatum, ADEOQUE
 EIVS PATRIA, QVAE VIVO EI QUIETEM INVIDERAT,
 MORTVVM, EXTINGCTO IAM LIVORE, TANDEM RE-
 CEPIT. Epitaphium IPSE, iam aliquot ante mor-
 tem suam annis, SIBI composuit, ut ex Epistola ad
 fratrem, *Guilielmum Grotium*, data, * liquet. Est
 autem Epigramma sequens.

GROTIVS HIC HVGO EST, BATAVVM GAPTIVVS
 ET EXVL,

LEGATVS REGNI, SVEDIA MAGNA, TVI.

Ab EIVS morte, duo quoque Nummi sunt con-
 specti, quorum *unus*, facie priori, effigiem GRO-
 TII et NOMEN, posteriori facie, *Arcam*, duabus
 insignem Coronis, *Galliae* et *Sueciae*, prae se fert.
 Vnum praeterea latus Arcae solem ostendit *ori-
 entem*, latus alterum *Arcem* exhibet *Lupensteinia-
 nam*. Superne, haec uisuntur uerba, MELIOR.
 POST. ASPERA. FATA. RESVRGO. Inferne, An-
 nus

* Tom. II, Epistolarum, p. 915.

nus indicatur tum NATALIS EIUS, tum EMORTVALIS, NATVS. CIO IO LXXXIII. OBIT. CIO IOCXLV.

Nummorum *alter* exhibet, facie priori, GRO-TIANAM effigiem, cum his verbis, HVGO. GRO-TIVS. NATVS. CIO. IO. LXXXIII. DECIMO. APRILIS. OBIT. CIO. IOCXLV. VIGESIMO. OCTAVO. AVGVSTI. Posteriori facie hi leguntur Versus,

DE FENIX VAN HET VATERLANDT,
HET DELFSCH' ORAKEL T'GROOT VERSTANDT,
HET LICHT, DAT D'AARDE ALOM BESCHEEN,
DE GROOT VERTOONT ZICH HIER IN T'KLEEN.

Tali modo MAXIMVS HIC et INCOMPARABILIS VIR, eo tempore, VITAE HVIVS finem facere, et CORPVS SVVM corruptioni tradere, coactus fuit. VIVIT TAMEN, ET VIVET ILLE IDEM, ETIAM NVNC, IN SCRIPTIS SVIS AVREIS, PER SVVM EXCELLENS INGENIVM, QVOD IN EA INTVLIT, ET PER EA, VSQVE AD NOSTRA TEMPORA, ADHVC SVPERSTES EST, AC NOBISCVM ERIT, DONEC ERIT TERRARVM ILLE ORBIS. Non possum, quin hic addam Naenias ad Magnos Tumulos GROTIANOS.

VIATOR

VIATOR ET APOLLO.

V. MAGNVS HVGO PARVA NVM TVMBA CLAVDITVR ISTA?

A. NOMEN TAM MAGNVM CLAVDERE TVMBA NEQVIT.

V. NVNC DELPHIS, PATER, AT, CVR NON ORACVLA REDDIS?

A. ME, MEVS INTERPRES, MORTE, TACERE, IVBET.

Adiungam hic partim *impias calumnias*, quibus MAGNI HVIVS VIRI pium obitum inquinare et infamem reddere quidam conati sunt, quarum non nullae tam aperte sunt falsae, ut tantum non manibus palpari queant. At uero, HVIVS VIRI MERITIS ATQVE CINERIBVS, qui hoc ipsum, iure quodam suo, poscere videntur, ut tandem satisfiat, pietas ipsa, et ipsa aequitas, uelut imperare videntur. Perperam igitur ait * *Patinus*,

Audiuimus, mortuum esse GROTIVM, ex feбри quadam continua, in reditu ex Suecia, non sine ueneni suspitione. A parte Lutheranorum, dicitur sublatuS, ex hac ratione, quod de Antichristo scripserit in fauorem Papae.

Verum

* Tom. I, Ep. vii, p. 19.

Verum enim uero, nec ullus Scriptor alius hoc confirmat, nec confirmabit unquam, aut probabit. Ad haec nemo Medicorum, qui sectioni et unctioni interfuerunt, mentionem facit huius rei. Venenum enim si recepisset, in *Suecia*, oporteret, hoc esse factum, nec Medici *Rostochienses* singularis huius rei, nec *Quistorpius*, in epistola sua, mentionem eius facere, obliti fuissent. Ipse quoque *Patinus*, in Epist. eadem, hac de re dubitat, sicut ex ea uidere licet. *Sed, non credo, inquit, ueneno ibi quenquam facile tolli.* Quod si haec fama ueritate fuisset fundata, sequenti¹⁾ Epistola quam maxime rem hanc repetiisset, ita loquens.

DEFUNCTVS GROTIVS *etiam ex amicis meis unus erat. Effuse gaudebam, quoties colloquerer cum IPSO, sed praemature, tum mihi, tum reipublicae, decessit. Audita eius morte, Rostochii, urbe Arseatica, facta, reuertendo ex Suecia, ultimo die Mens. Augusti, A. MDCLXLV, natali meo, adeo afflictus fui, ut in morbum caderem, et, per octo dies, moestus permanerem.*

Idem alibi, sequentem in modum, loquitur.

2) GROTIVS *mortuus est Rostochii, A. MDCLXLV,*
Kk *reuer-*

1) Tom. I, Ep. xxx, p. 78.

2) Tom. II, Ep. 10XLV, p. 580.

reuertendo ex Suecia, ubi LEGATVS fuit Reginae Christinae, apud Regem nostrum.

Qui porro *circumstantias* considerat EIVS dimissionis, quam aegerrime impetrauit, clare perspiciet, quam falso haec sint dicta.

Rumorem longe etiam incertiolem refert *Maurerius*, eo captus ipse, quando, in suis, alioquin fide haud indignis, *Memoriis*, ita narrat.

MORIBVNDVM GROTIUM *uariarum religionum ministri, ut, Lutherani, Reformati, Pontificii, Sociniani et Anabaptistae, conuenerunt, ac eorum quilibet in suas EVM partes trahere laborarunt. At, his controuertentibus, et unoquoque, Religionis suae principia ceteris esse firmiora, demonstrare modis omnibus conantibus, GROTIUM aliud respondisse nihil, quam, Non intelligo. Consequentibus deinceps omnibus, illud unum addebat, Hortare me, ut Christianum morientem decet.*

Quod si haec omnia, hunc ad modum, ut *Maurerius* retulit, gesta essent, unde, quae-so, *Sociniani, Anabaptistae alique*, in aduentu GROTHII tam improviso, tempore tam exiguo, morte tam repentina, accessissent. Prius enim, quam aduentus GROTHII percrebuisset, adebat iam extremus ille GROTHII actus. Immo, narrante *Anonymo Vitae GROTHIANAE Belgico Scriptore,*

ptore, et Epistola *Quistorpii* confirmante, *Quistorpium* ipse accersendum curauit GROTIUS, ut adeo ne ille quidem, *Rostochii* licet habitans, aduentum GROTHII prius, quam accerferetur ab IPSO, cognouisse uideatur. Neque uero tanti momenti circumstantiam, de GROTHII morte, *Calouio* referre, obliturus fuisset *Quistorpius*, multo minus *Calouius*, de salute GROTHII dubitans, tanquam rem, demonstrationi suae uel maxime inferuituram, repetere intermisisset. Ad haec *Maurerii* uerba nequaquam cohaerent. Allocutionem enim GROTHII tribuit pluribus, dicens, *conticentibus deinceps omnibus*, contra, eius Responfionem collocat in numero singulari, *Hortare me, ut Christianum morientem decet*. GROTIUM ergo unam ex iis Religionibus elegisse, postea uero cum uno earum Religionum socio fuisse collocutum, necesse esset, alioqui dixisset, *Hortamini me, ut Christianum morientem decet*. Quo multitudinis numero *Maurerius* cum usus non sit, (id enim si fecisset, utique constaret, eius generis homines affuisse,) suae ipse fidei non parum detraxit. Quis autem non clare satis uidet, ex ipso *Quistorpii* extremo, ad GROTIUM MORITVRVM, sermone hoc omne fuisse natum, *Quistorpii* literis de obitu GROTHII nondum extantibus, e quibus eiusmodi calumniae refutari potuissent,

a uariarum fociis Religionum deinceps sparsae, quasi nulli certae Religioni SUMMVS ILLE VIR addictus fuisset. Ex quo haud obscure perspici potest, etiamsi, in memoriis suis, *Maurerius*, quid cum GROTIŌ, in *Gallia Bataviaque* gestum sit, fidem haud uulgarem promereatur, tantundem tamen fidei, in rebus *Suesicis*, ad GROTIŪM spectantibus, usquequaque non mereri, uti iam supra* est ostensum. Stat igitur *Quistorpii* EPISTOLA, LOCO TESTIS OCVLATI, PRO MILLE TESTIBVS.

Verum plures proferamus, Christianis minime conuenientes, eorum obtrectiones, qui, se regni coelorum clauis habere, iactant. Scribebat perpetuus eius Aduersarius, *Andreas Riuetus*,** IPSVM ad plures abiisse, neque ullum poenitentiae signum, quod notum sit, edidisse, multo minus satisfactionem de conuiciis et calumniis praestitisse. Attamen ille, sine dubio conscientia motus, addit, *Seruum alienum se iudicare nolle*. At eum tamen re iam ipsa iudicarat. Alius in hac uersabatur opinione, sub EIVS Confessione *Arminianum, Pontificium, Socinianum et Arianum*, latere posse, cum nimirum fidem suam in CHRISTVM tantum testatus fuerit, et metuendum, ne, sicut in *Suecia* dignitatis, in

Cassu-

* supra, p. 394, et supra, 477 passim.

** in *Αισθησι* p. 596.

Cassibia bonorum et uitae, ita in morte salutis suae aeternae, naufragium fecerit. At uero, MORIENTIS GROTH Confessio Fidei, breuis et neruosa, IN SOLO CHRISTO SPES MEA REPOSITA, has omnes diluit incusationes. SI ENIM UT SOCINIANVS * ESSET MORTVVS, AD SATISFACTIONEM ILLAM MERITI CHRISTI PROVOCARE HAUD POTVISSET, QUIPPE QVAM SOCINIANI NEGANT. *Vittembergensis* uero *Calouius* ille uitio uertebat D. *Quistorpio*, quod cum GROTH non statim de rebus fidei collocutus fuisset, sed, aliis sermonibus proletariis EVM morando, salutem EIUS animae fortasse obtitisset. Doleo, uiro, ceteroqui uenerando, excidisse uerba haec inhumaniora paulo et asperiora, quam moratorum leges gentium admittunt. Nempe, iam tum, quo quisque GROTH infensior esset ac maledicentior, eo diligentius studiosusque suo munere perfungi uidebatur. Quod ea tamen cautione dico, ut moneam, non deesse inter diuersarum Doctores Religionum, qui modeste, qui reuerenter grauitaque, et loquantur de HOC INCOMPARABILI VIRO, et scribant, quos inter Vener. *laegerus* est, qui scribit, *In extremo agone constitutum* GROTHVM, SOLA IN VNICVM SALVATORIS NOSTRI MERITVM FIDVCIA NIXVM, EMISISSE SPIRITVM, *testis est* Rostochiensium *Theologus, qui MORIBVNDVM inuisit, et, depromptis*

Kk 3

ex

* infra, p. 493.

ex uerbo diuino solatiis, non defuit. Accedit, ut alios omittam, optimo Tubingensium Cancellario, Doctor et Prof. Theol. Ienensium Cel., Ioann. Franc. Buddeus, in Lexico illo magno Hist., sub nomine GROTH.

At uero,

- - *Praesens male iudicet aetas,
Iudicium melius posteritatis erit.*

*Sententia igitur Calouiana aliorum iudicio relicta, de MORTVO NOSTRO sperare malumus ea, quae ipsi nobis exoptamus. Praeterquam enim, quod ista, quam hodie uocant, haeretificatio uulgo nimis dominatur, et in homines saepe etiam innocentes exercetur, ego saltem in extremo illo GROTH actu offendere eiusmodi nihil possum, quod me offendat, aut, quod a morte hominis Christiani abhorrere mihi uideatur. Re enim, non nomine, Christianum discerni, reor, atque illud praestruo, hominem abiturum e uita, cum mors et immortalitas in conspectu sint, uera dicere, eo quippe momento, quo mentiri neminem iuuat. Vicinus aeternitati, quasi aeternus, loquatur. Audi, Posteritas, si libet, uerba pae- ne ultra uitam prolata et uera. Lege *Quistorpi* Epistolam, de GROTH obitu, ab obitu GROTH scriptam, ne fallat, ad aeternitatem, ne pereat.*

Hora nona, Quistorpius inquit, uespertina,

ME

ME AD SE VOCAVIT. *Accessi, propemodum IN AGONE VIRVM CONSTITVTVM offendi. -- Pergo, ut ad beatam emigrationem SE componat, peccatorem agnoscat, super commissa doleat, moneo, cumque, inter loquendum, publicani, peccatorem se fatentis, et, ut DEVS sui misereretur, precantis, metinisssem. respondet, EGO ILLE SVM PVBLICANVS. Progredior, et ad CHRISTVM, extra quem nulla est Salus, IPSVM remitto. Subiicit ille, IN SOLO CHRISTO OMNIS SPES MEA EST REPOSITA. Ego, clara voce, Precationem illam Germanicam Germanice recitabam, quae incipit, HERR IESV CHRIST, VVAHR MENSCH VND GOTT etc. Ille, COMPLICATIS MANIBVS, SVMMISSA VOCE, ME INSEQUEBATVR. Cum finissem, quaesivi, An me intellexisset? Respondet, PROBE INTELLEXI.*

Si ergo, apud omnes gentes, sanctae sunt Defunctorum uoluntates, neque tantum, quae nuncupantur, aut, tabulis praescriptae, extant, sed etiam, si quas probabilibus argumentis affequitur coniectura, quid habes, quod profers, si non uis eas uiolare? Quod si has etiam rationes admittere detrectas, uirtutes inspicere hominis Christiani, in primis confidentiam erga DEVM, de qua iam ¹⁾ supra dictum, uexationem istam, ²⁾

Kk 4

quam

1) supra p. 258, 259, 260. 2) supra p. 193; et p. 231, et p. 246.

quam, ob *Arminianismum*, DEO permittente, est perpeffus, constantiam patientiamque 1) prope singularem, quam in his afflictionibus ostendit, amorem et officia, fidei plena, quae Patriae 2) suae, quantumuis omni contumeliarum genere affectus, praestare non dubitavit, charitatem, qua tantum non omnes, etiam SIBI 3) infensissimos, est profecutus, gratias, quas DEO, 4) pro tot tantisque beneficiis, ad miraculum usque, uti passim in *Epistolis* praedicat, sibi praestitis, laetus agit, et ingenue fateri cogaris, Christianum fuisse GROTIUM, nihilque rei Christianae ab IPSO alienum fuisse. Sed, cur diutius circa saxum hoc haeremus, neque potius ingentem illam 5) tempestatem, naufragiumque 6) illud, consideramus, et obuersantem ob EIVS oculos perpetuam mortis imaginem, octiduumque 7) illud ac permolestum, uersus *Rostochium*, iter, *Librum* item aureolum, de *Veritate Religionis Christianae*, et alia ipsius praestantissima scripta? Hoc enim facto, eiusmodi calumniae per se expirabunt, et opiniones parum Christianae amittent fidem, bonique omnes Christiani, pro conscientiae religione, confitebuntur, minime imparatum ex itinere

- 1) supra p. 195, et passim. 2) supra p. 16, 22, 23, in primis p. 198, 217, p. 247. in primis 245, p. 419. 3) supra p. 245, 80. 4) supra p. 240, et passim. 5) supra 479, 482. 6) eadem pag. 7) ibidem seq.

itinere hoc terrestri ad coeleste illud sese accinxisse. Qua religione uero, quo item profectu, et quam serua mortis meditatione, VITAE SVAE tempus quotidie transfegerit GROTIVS noster, illud sane tum EIVS Symbolum, *HORA RVIT, quo IPSO, cupiebat, admoneri, prout *Maurerius* ** docet, ut tempus, quod tanta celeritate effluere consuevit, quam optime, et in rebus quam optimis, identice collocare anniteretur, tum etiam multo magis *Epitaphium* illud, quod, *Disticho* inclusum, paucis ante obitum annis, IPSE SIBI adornauerat, iam *supra* 1) relatam a nobis, testatur.

Vnde uero eiusmodi *Censurae* prouenerint, operae pretium fuerit, perquirere accurate.

Causae igitur notiores fuerunt sequentes. GROTIVM, ex arce *Lupesteniana* 2) elapsam, *Lutetiamque Parisiorum* ingressum, Ministri Ecclesiastici, *Arminianorum* religioni, in Synodo *Dordracena* damnatae, addictiorem, admittere nolebant, sortem EIVS miseram, tali ratione, adaugentes. At, cum GROTIVS postea, ut Regni *Sueonum* LEGATVS, in *Galliam* reuertisset, Sacerdotesque *Charentonenses*, de *Arminianae* doctri-

Kk 5 nae

* Symbolum illud GROTIANVM admirator quidam VIRI SVMMI hoc inclusit monosticho,

HORA RVIT, RVIT HORA, HORAM DA, CHRISTE, BEATAM.

** *Memoires pour seruir a l'histoire d'Hollande*, p. 434.

1) *supra*, p. 484.

2) *supra*, p. 260.

nae fundamentis melius fuissent edocti, fatifque iam perspexissent, iniuriam sese GROTIΟ fecisse, missis ad EVM Senioribus, una cum Ecclesiaste quodam, petierunt ab IPΣO, uti Sacris interesse suis ne dedignaretur, confirmantes, *Lutheranos* ipsos, breui ante tempore, per Decretum ultimae Synodi *Charentonensis*, ad Sacra sua fuisse admissos. Verum GROTIVS eis respondebat, QVONIAM SE, CVM ESSET PRIVATVS ET EXVL, DESERVISSENT, NEQVE ADMISSISENT, SESE NVNC, CVM SIT LEGATVS, EOS ESSE DESERTVRVM.

Ac profecto, concionibus eorum nunquam volebat interesse, sed domi Sacra sua ante Legationem peragebat, LEGATIONIS autem tempore, Ecclesiasticis duobus ibidem utebatur. Praeceptum igitur iudicium hoc Clericorum, qui IPΣVM pro fidei socio admittere volebant, eo, quod religioni *Arminianae* addictus esset, famosum hunc excitavit rumorem, id quod etiam *Guido Patinus*,* ubi de GROTII cum *Riueto* certamine scribit, bene satis obseruauit, dicens, *Non bene constare potest de ipsius Religione per xx annos.* Vnicuique pensitandum relinquemus, an non huius rei causa fuerint ipsi *Sacerdotes*, qui huic separationi facile medelam potuissent parare, si Christiana charitate, pietate et moderata prudentia, uti uoluissent.

* Ep. VII.

Dein-

Deinde ad has *cenſuras* non parum faciebat, quod *Arminianos*, qui Chriſtianam concordiam mutuaque Religionum tolerantiam concedebant, eiſmodi homines eſſe, iudicarent, qui, nullo earum habito discrimine, Religionestantum non omnes ſuſque deque habere uiderentur. De quo tamen ipſa, *Arminianorum* uerba longe aliud teſtabantur. Scribebant enim ita non nulli.

Optandum eſſe, ut, qui publicis eccleſiis et officiis praeſunt, in confeſſione doctrinae ſuae, in ceremoniis et ſimilibus, intra limites ueteris illius ac primae Eccleſiae Chriſtianorum et Apoſtolorum, eorumque ſimplicitate et communitate, ſeſe continerent, quippe qui, unica ſaepe concione, aliquot hominum millia ad Chriſtianam Religionem conuertebant, uel, VT SOLIS ARTICVLIS SYMBOLI APOSTOLICI INHAERERENT, nec aliorum dominari conſcientiae auderent, ſed potius in omnibus communitatibus ſine offeſſione uerſarentur, ibique S. Coenam adminiſtrarent. HOC PACTO IN COMMVNIONE CONSERVARI PAX, VEL ETIAM INSTAVRARI, POSSET, LICET DOCTORES IN OPINIONIBVS SVIS DISSENTIRENT, SI QVILIBET LIBERTATEM INTERPRETANDI SCRIPTVRAM RETINERET, SINE DISSIDII METV.*

Recen-

* Barthol. Praeuoſtus, ap. Calou. confid. Armin. p. 30. Benhem. Hollandiſcher School- et Kercken. Staet cap. XIII, pag. 650.

Recentior quidam *Doctor*, idemque celebris inter eos, hac de re sic scribit.

NOS * REMONSTRANTES OMNIBVS COETIBVS CHRISTIANORVM, IN FVNDAMENTO FIDEI VNANIMIS, MUTVAM OFFERIMVS TOLERANTIAM, EOQVE TANQVAM CHARACTERE SOCIETATIS NOSTRAE, AB ALIIS SECTIS PECVLIARIBVS, QVAE CONFSSIONES NOSTRAS, VT SIGNA FRATERNITATIS, POSTVLANT, AGNOSCI VOLVIMVS AC DISTINGVI, VT, HAC RATIONE, PER NOS HABDQVAQVAM STET, NON OMNES, IESVM EX ANIMO SINCERO INVOCANTES, IN VNICVM COETVM COALESCERE, *nec omnium, cum amore non fucato, mentem animumque esse unum, cui dissensus IN REBVS EXIGVI MOMENTI NON DEBERET ESSE IMPEDIMENTO. Quod si alii hanc conditionem, a nobis oblatam, reiiciant,* NOSTRVM EST, AVXILIA, QVAE HVIVSMODI SCISSIONIBVS MEDEANTVR, INDICARE, ET FRATERNVM ILLIS AMOREM OFFERRE, VT HOC FACTO MODERATIO NOSTRA VNICVIQVE INNOTESCAT.

Habes GROTIVM ipsum, iis assentientem, Epistola xxxviii, ad *Guil. Vairium*, infra allegata,

Ipsi quoque, proposito suo et officio Christiano conueniens esse, ducebant, lenitatem suam
uni-

* Philipp. Limborch in Theol. Christ., ad praxin pietatis et promotionem pacis Christianae unice directa, L. vii, cap. xxiii, §. xiii. Add. Curcellaei verba apud Hornbeck. p. 379, et Episcopus, L. iv Inst. Theol. Sect. 1, c. xii, et xiii.

unicuique probare, unde etiam cum multis hominibus diuersarum religionum commercium habuerunt literarum. Sic, A. CIOICXXXI, GROTIUS ad *Ioannem Grellium*, notum Socinianum, scribebat.

Sese non ex numero esse illorum, qui, propter aliquas opiniones, fundamentum fidei nequaquam subruentes, alios infestent, aut amicitiam auerentur uiri pii. Gaudere se potius, iam reperiri homines, qui non tam Controuersiarum subtilitatibus studeant, quam ueram uitae quaerant emendationem quotidianumque sanctimoniae incrementum. Neque uero suis sese scriptis spectare aliud, quam, ut eiusmodi studium** in mentibus animisque plurimum excitetur.*

Plures Epistolae, huc facientes, ad alios Religionum socios perscriptae, suo deinceps loco inferentur.

Verum *inuidia* quoque, *obtretractio* et ambitio, communes illae, in omnibus Religionis controuersis, pestes, ad has censuras conferebant non parum, compluribus quippe summas GROTII uirtutes, ex inuidia et ambitione, commaculare ausis. Plus fatis hoc ex ipsis Theologorum

* supra. 32, 39, 40.

** supra, p. 436, p. 37, p. 51, p. 91, p. 97. multis seqq. p. 113, p. 115, in fine, et p. 16, p. 131 in primis p. 139, multis seqq. p. 159, 160, p. 167, 168, in primis p. 196.

rum uerbis constat, indignationem dissensionemque suam aperte satis testantium de eo, quod hic Vir, cum nec Doctor, nec Professor, esset Theologiae, nihilo minus Theologiae sese immiscuisset, posteaquam contra ius, ueris omnibus Christianis commune, sic dicti Laici a disquisitione rerum sacrarum exclusi fuerunt. Sic enim, inter alios, de hoc uiro loquitur *A. Riuetus*.

Nescio, an tolerandum sit, eum, in rebus fidei et religionis, pro iudice se gerere, turbas excitare, mixtamque hanc Theologiam, in Erasmo, Cassandro et VVicelio, iam olim damnatam, denuo nobis obtrudere conari.

A regimine seculari statim in res Ecclesiasticas irruit, ex Iure Consulto et Politico, praeter spem, in Theologum, immo, arbitrum religionis, conciliare annitentem, in Interpretem totius Scripturae, transformatus, quia per eam difficilimas quaestiones ac dubia soluere, et defendere omnes religiones, conatur.

Ac *Lubbertus* quidem, cum a seclis suis, a GRO-
TIO, prouti supra indicaui, retusus, ita de ipso scribit.

EVM * *omnem Ecclesiasticam Ordinationem,*
Con-

* in praef. resp. ad Pietatem GROTHII, p. 5, et 6.

Congregationes, Ministros uerbi, eorumque uocationem, item Potestatem Ecclesiasticam et Consistoria Ecclesiastica, malitiose perstrinxisse, immo, totam Ecclesiam Belgicam aggressum esse. Voluisse etiam omnia in manus Magistratus secularis tradere, ac defendisse, hic etiam, sine ulla Synodo, de Articulis fidei diiudicari posse.

Maior, inquit Anonymus quidam, apud posteros futurus fuisset, nisi Theologiae se immiscuisset. At uero, postquam Theologum agere uoluit, ingenio sifus, nimium sibi arrogauit, et, in tractandis sacris literis, audacem nimis censorem se praebeuit.

Ergo fortasse, Fratres Ignorantiae ad studium Theologicum esse aptissimos, putat, quae sane multorum, omni tempore, fuit opinio, in primis tamen illorum, qui, accuratioris Philosophiae et Critices ope, receptos firmiterque inueteratos errores ex theologia profligari, quam aegerime ferunt. Quo autem iure obiecerit GROTIUS, quasi in sacris literis censorem nimis audacem se praeberit, ego quidem nescio, qui sciam, EIVS *Annotationes in V. et N. Testamentum*, ut nunc alia scripta EIVS theologica silentio praetermittam, summo orbis eruditi exceptas esse applausu. Confirmant idem *Acta Eruditorum Germanica*.

** Minime enim negandum est, GROTIUM PRAEFERENDUM*

* pag. 930.

DVM ESSE OMNIBVS LITERATIS ET SVI, ET, *si uerum fa-
teri uolumus*, NOSTRI QVOQVE, TEMPORIS, *quippe qui,*
QVICQID EST AGGRESSVS . SINGVLARI QVADAM MEN-
TIS ANIMIQUE PRAESENTIA EST . AGGRESSVS. *Alio-
rum scripta*, IPSO TEMPORIS SVCCESV, VELVT EXO-
LEVERVNT, GROTIANA VEKO ETIAM NVNC VIGENT, ET
IN OMNI SECVLORVM MEMORIA VIGEBVNT. *Reperi-
untur adhuc, qui, in explicandis Codicis S. Libris
parum, aut nihil, dicere possunt, quod IPSE iam
non dixerit. Loquimur hic de sola eius Philolo-
gia in Codicem S., quatenus hic diuersae religionis
hominibus est communis, IN QVA PAUCI SANE EX
ADVERSARIIS EIVS IPSI PARES SVNT, MVLTII ETIAM,
EVM AGGRESSI, VALDE INFELICES FVERVNT. Singu-
laria, quae habet, dogmata, non quidem omni-
bus placent, sed, ne hoc quidem eius gloriae cali-
ginem inducit. IDEO INIQVIORI SENTENTIAE ILLO-
RVM, QUI, GROTIVM IVDAEVM SOCINIANVMQVE, FVIS-
SE, CLAMANT, VTIQVE RECLAMAMVS.*

Ibidem uerba haec occurrunt,

*Sequentibus cunctis Scriptoribus Iuris Naturae
et Gentium fundamenta iecisse GROTIVM. SCRIPTA
EIVS PHILOGICA ITA ESSE COMPARATA, VT FELICIS-
SIME TVTISSIMEQVE VESTIGIA EIVS PREMI POSSINT.*

*Ioannem Clericum hactenus recte scribere
arbitrantur Obseruatores Hallenses, QVOD HIE-
RONIMO PRAETVLERIT GROTIVM.*

Vt

Vt autem adhuc dictis maior uis, pondusque maius, concilietur, in medium producam Polyhistorum illum celebrem, *Schurzfleischium*, ita scribentem.

*Quandoquidem, * IN OMNI GENERE ERUDITIONIS, VIR PERFECTISSIMVS FVIT GROTIVS, NVLLO THEOLOGO MINOR, SI APPARATVM ANTIQVITATIS LINGVARVMQVE SPECTO, PRAETEREA OMNIBVS SVBSIDIIS INSTRVCTVS, QVAE VIX IN HOMINEM CADVNT, in profanis item et Christianis Scriptoribus exercitatus, ut, VI IVDICII, OMNES POPVLARES SVOS SVPERAVERIT, ET, SVAE GENTIS THEOLOGOS GALLICIS NE QVIDEM AEQVANDOS, putauerit, cum rationes eruditionis per se iniret, ceteraque omnia pari felicitate exequeretur. Ita enim, quae ab interpretatione recepta abeunt, quaeque mysteriorum sanctitati aduersantur, uel leuiter eruditus facile intelligat, animoque assequatur.*

Tota uero conuiciorum plaustra in EVM exonerant hostes eius, dicentes, *Pontificium fuisse, Socinianum, Calvinianum, Syncretistam, Atheum, et quid non? Ordine progrediamur, et locos, aduersariis fauentes, proferamus. Sic Patinus,*

*In litibus, ** inquit, quas contra Riuetum, exercuit, fauere dicitur partibus Romano Catholicorum.*

* Ep. cccclxvi, p. 755.

** Ep. vii, ad A. cixdclv.

rum. *Erat Hollandus, et fuerat Arminianus. Erat LEGATVS Lutheranae Reginae, mortuus est in ciuitate Lutherana, inter brachia ministri Lutherani, ille, qui tum Lutherum, tum Caluinum, odio habebat fortissimo. Quidam perhibent, EVM, Socinianismo infectum, e uita migrasse, talemque in animo fuisse, quicquid extrinsecus simularet.*

Et, paulo post,

Depuis que Mr. GROTIUS sortit de Paris on auoit imprimé de lui a Amsterdam un nouueau liure, contre Mr. Riuet, dans le quel il se range fort du party du Pape.

Et alibi idem scribit,

1) Car Monsieur GROTIUS etoit catholique en son ame et s'alloit declarer des qu'il eut été arriué.

Submittebat etiam Dion. Petauii iudicio suas *Observationes in Vetus et Nouum Testamentum*, prout uidere est ex eius ad Gallos Epistolis, speciatim ex iis, quas ad eundem *Petauium*, insignem, ut eum IPSE in literis uocat, Theologum, misit, cui cum, quae sua manu scripserat, ad percipiendam melius sententiam suam, traderet, his usus est uerbis.

2) In eo scripto, si quid est, aut catholicis sententiis

1) T. II, Ep. CXLV, p. 580, 581.

2) Osandr. Proleg.

tiis discongruens, aut ceteroquin a ueritate alienum, aut minus idoneum ad pacem, de eo abs te, Viro eruditissimo, et cuius iudicium plurimi facio, moneri, cupio. Rogo, permittas mihi, lumen de lumine accendere, etc.

Plura his addit *Osiander*, 'Prolegg. ad GROT. Lib. de I. B. et P.

Afferuntur etiam *Henrici Valesii* sequentia uerba, ex eius Oratione in obitum *Dion. Petauii*, Iesuitae, *Parisiis*, A. MDCLIII, habita.

Quid non praestitit Petauius, ut CLARISSIMUM VIRVM, HVGONEM GROTIVM, ad Catholicam communionem adduceret? Erat ille quidem minime a nobis alienus, ac paene noster, quippe qui, doctrinam Tridentini Concilii in omnibus sese amplecti, palam profitetur. Id unum supererat, ut, Ecclesiae Sacrarium ingressus, communioni nostrae sociaretur, quod ille, nescio, quas ob causas, dum ad Catholicae fidei unitatem plurimos secum sperat adducere, consulto differabat. Possent hoc loco sermones illos uobis commemorare, quibus Petauius eum adortus est tunc, cum ille, Lutetia excedens, post LEGATIONIS SUEVICAE munus, Petauium, ualedicturus, inuisit. Verum in aliud tempus haec seponere, satius fuerit.

L. l. 2

Testa-

Testamenti quidem GROTIANI *Osiander* meminit his uerbis

Vnde etiam Iesuitae Libellum, Belgica lingua, quem Testamentum inscripserunt GROTHII, passim in uulgus disseminarunt, ut ostenderent, partibus Pontificiorum accedere, paratum fuisse, et, professionis luculentae speciminibus, in scriptis praeluisse.*

Tandem Pontificiorum opinionibus, inquit Osiander, in Prolegomenis iam dictis, subseruire uoluit, quo animo, exprocaturus ne non leue auctoramentum, purpuram scil. et galerum, ut quidam existimant, an alia de causa, non definire licet.

Videtur hic non minimam congeriem uariorum Testimoniorum, Epistolarum et Argumentorum, sed, ut arbitror, leuium inanumque. Quid enim habent, quo GROTHII NOSTRI infament MANES? Si uacat, legite, examine, singula, uerborum strepitus accipietis, argumenta et testimonia nulla. Ostendam particulatim haec, quam potero, simplicissime. Assumam Patini Epistolam A. CIIOCXLV, amici illius GROTHIANI intimi, ex eaque sequentia uerba.

*Depuis** que Mr. GROTHIUS sortit de Paris on a-
voit imprime de lui a Amsterdam un nouueau liure
contre*

* Osiandr. Proleg.

** Ep. VII, ad A. CIIOCXLV.

contre Mr. Riuet, dans quel il se range fort, du party du Pape.

In eadem Epist. Anni eiusdem, quo mortuus est GROTIVS, negat Patinus, Catholicum fuisse GROTIVM, dicens,

Quidam perhibent, eum Socinianismo infectum euita migrasse, talemque in animo fuisse, quicquid extrinsecus simularet.

Addit, in eadem Epist. particulam dubiam, DICITVR.

In litibus, quas contra Riuetum, exercuit, fauere DICITVR partibus Romano Catholicorum.

Immo, *alibi EVM ipse A SVSPICIONE LIBERAT PAPISMI, remque ipsius GROTH confessione confirmat, dicens.

Feu Mr. GROTIVS m'a souuent dit, que pour reformer la France il y auoit III choses.

I. DE RETRANCHER L'AVTORITE DV PAPE, LA QUELLE S'ACCROISSE TROP EN FRANCE.

II. DE NE DONNER D'ECHUEVES QU'A DES CAPABLES DE PRECHER ET D'ENSEIGNER ET NON PAS A DES COVRTISANS ET A DE GENS DE MAUVAISE VIE, COMME ON FAIT AVIOVRDHI.

III. D'OTER TOVT VN COVP TANT DE MOINES, QUI SONT ICY SVPERFLVS *et il disoit ordinairement,* CIRCVMCIDENDVS ILLE MONACHORVM NVMERVS.

Ll 3

Cum

* Ep. xiv.

Cum qua Confessione conferri merentur *Epistolae* GROTTII sequentes, plane conformes, ex quibus haec *Papismi* calumnia clarius etiam ipsa se refutat. Quas quidem *Epistolas* ideo maxime subiungimus, ne forsan obiicias, GROTTIVM, in memorata *Patini* Epistola, politice ac de sola *Gal- lia* loqui. Paulo ante relatis *Patini* uerbis conformis Epistola est ad *Gallos*, A. CIΩICXXXI, ad *Claud. Salmasium*, qua de *Pontificis Romani* illegitima successione, sequentem in modum, loquitur.

Nunc palam est, eo haec tendere, VT, SVBLATA EPISCOPORVM necessitate, unus uere sit Episcopus, ROMANVS PONTIFEX, QVI, CETERIS OMNIBVS, ETIAM NON EPISCOPIS, TANTVM LARGIATVR, QVANTVM IPSI PLACET, QVAE HAUD DVBIÉ EVER- SIO EST CANONVM ET REGIMINIS ECCLESIASTICI, CVI IN MEMBRIS SINGVLIS PRAEEST EPISCO- PVS, VNIVERSITATI EPISCOPORVM CONVENTVS. Sed homines ἀναώνιστοι ista non curant, ne ii qui- dem, qui se speciali nomine, Canonicos uocant.*

Et alibi,

*De ** Ecclesia Catholica quod tibi obiecerunt, nullius est pretii. TAM ENIM ABSVRDVM EST, ROMANORVM ECCLESIAM CATHOLICAM DICL, QVAM HOLLANDICAM. ET HAEC, ET ILLAE, PAR- TES SVNT VNIVERSI CORPORIS, CVIVS CAPVT EST*
CHRI-

* Ep. CXIII, Op. mai. et inter Ep. ad Gallos CXX.

** Ep. xv, ad Fratrem Guil. Grot. Op. mai. epist. p. 758, 759.

CHRISTVS. EIVSDEM CORPORIS PARTES SVNT *Ecclesia Graeca, Syriaca, Aegyptiaca, Aethiopica, Moscouitica, Armenia et tot aliae, quae Romano Pontifici nihil debent.* HAS ILLI SCHISMATICAS VOCANT, QVIA NON AGNOSCVNT NOVVM ILLVM DOMINATVM EPISCOPATVS VNIVERSALIS, QVEM GREGORIVS, PONTIFEX ROMANVS, IAM PRIDEM NOTAM DIXIT VENTVRI ANTICHRISTI. *Plane certum est, latius patere Christianum nomen inter eas gentes, quae regnum illud Papale ignorant, quam, quae tam iniquum iugum subierunt. Quod si Romanus Pontifex ueteribus se teneret snibus, et satis haberet, primum Patriarcham, simulque Filium, non Dominum, Ecclesiae agere, spes aliqua esset restituendae unitatis, quae, tam manifeste oppressa libertate, sperari non potest.*

Quid *Monachis* denique et *Iesuitis* tribuat, et ex *Maurerii* *Memoriis*, et IPSIVS *Epistolis* GROTII, patebit.

GROTIVS IESVITAS NON AMABAT, SED PER TOTAM VITAM IN EOS INVEHEBATVR, inquit *Maurerius* in *Memor. suis*.

De iisdem *Iesuitis*, scribit, A. MDCCXXXIII, ad *Ioannem Cordesum*.

*Interim, *Iesuitarum artes, sub iactatione paupertatis, diuitias captantium, sub nomine Pontificiae*

LI 4.

ficiae

* Ep. CXLVI.

ficiae auctoritatis, suae Societatis laxam libertatem, uiuis coloribus depingi, forte non abs re fuit.

Et, in eadem Epist.

Sicut autem immanis est Iesuitarum, in illis scriptis, irreuerentia in Galliae Episcopos, in Theologos Sorbonicos etc.

Et, in alia, 1) A. CXCXXXIII, ad Ioann. Cordes.

Sed, heus, mi Senex, cur ego, de defenso Episcoporum Iure contra Loioliticis molitiones, nihil ex te?

2) *Monachorum ad hoc nullus usus antiquitus, quod, solitudinis promissores, coetus omnes, quantum fieri posset, defugere deberent, ut uitam agerent, nomini suo respondentem, quod esset plangentium, non docentium, docemur ab Hieronymo.*

Neque uero minus GROTIUS datum est uitio, quod cum *Dion. Petauio*, s. l., ob eruditissima scripta, per orbem celeberrimo, commercium habuerit literarum, quem *Petauium Patinus*,* ubi de *Salmasio* aliisque praestantissimis loquitur *Viris*, statim subiungit.

Absit, ut obliuioni tradam duos Iesuitas eruditissimos, ac ex suis primos, Iacobum Sirmondum
et

1) Ep. CXLIV. ad Ioann. Cordes. 2) Ep. CLIV, ad eund.

* Ep. CCXVI, p. 259.

et Dionysium Petauium, *omni laude mea maiores.*

Eundem, in alia Epistola, confirmat,

Graecae linguae probe gnarum fuisse, accuratasque, in suis Dogmatibus Theologicis, ubique Versiones inseruisse.

Eidem quidem *Petauio* laudem GROTIUS tribuit insignis Theologi, uerum, GROTIANAM NEQUE HOC GLORIAM VLLA RATIONE OBSCURABIT. Verba GROTHII ipsius, ad *Petauium* perscripta, inspiciamus. *Si quid est, aut catholicis sententiis discongruens etc.* Innuit ne his uerbis Romano Pontificiorum sententias, an uero communes Fidei sententias? Priores istas nequaquam. *Ecclesiam sane Pontificiam, alibi dicit, * nullius esse pretii, addens, TAM ENIM ABSVRDVM ESSE, ROMANORVM ** ECCLESIAM CATHOLICAM DICI, QUAM HOLLANDICAM. Et haec, et illa, partes esse uniuersi corporis, cuius caput est Christus. Eiusdem corporis partes Ecclesiam esse Graecam, Syriacam, Aegyptiacam, Aethiopicam, Moscouiticam, Armeniam, et tot alias, quae Romano Pontifici nihil debent.*

Romano Catholicas si innuisset sententias, ROMANO CATHOLICAS QUOQUE HAS APPELLASSET. *Veteris enim et Noui Testamenti Libros*

Ll 5

cum

* Ep. xv.

** supra, 508.

cum interpretaretur, mentemque una *Spiritus sancti* et communis fidei Christianae res explanaret, uerba haec ad *Petauium* scribebat, *Auceteroquin a ueritate alienum*, id est, cum Verbo DEI et COMMVNIBVS EIVS REGVLIS FVNDAMENTALIBVS HAUD CONVENIENS, NON, cum *Petauii* religione, quippe in qua ueritatem reperire non licebat, id quod minime GROTIUS ignorabat, et *Guido Patinus*, de *Petauio*, ipsius adhibitis GROTHII uerbis, haud obscure indicat,

GROTIUM de eius *Dogmatibus Theologicis*, a *Petauio donatis*, cum perlegeret, ita censuisse, EN INDIGESTAM RERVM VILIVM CONGERIEM! FRVSTRA HIC THEOLOGIAM QVAERES. (*id tamen habet praeclari liber, quod autor, Graecae linguae probe gnarus, accuratas ubique uersiones inseruit.*) His tamen *Latinis uerbis noster subiicit, Sed, dic, sodes, si morosus aliquis censor mearum Epistolarum interueniret, et quaereret, cui bono et quorsum tam multa a Petauio, statim illi responderem, nec aliter possem. Adeo mihi suaue est et iucundum, colloqui cum amico, ut, quoniam mihi deest, quod scribam, ad eiusmodi nugae confugiam, quibus impleam paginam.*

Verba sequentia multo etiam apertius hoc declarant,

De

De eo abs te, Viro eruditissimo, et cuius iudicium plurimi facio, MONERI, percipio.

Non dicit GROTIUS, *doceri*, sed *moneri*, si communes illas sententias minus recte exposuisset, aut aberrasset. *Petauius* enim Graecarum literarum longe peritissimus erat, a *Petauio* igitur, uiro et Romanae religioni, et *Iesuitarum* sectae, addicto, quae utraque GROTIUS erat exosa, *doceri* nolebat, sed, *moneri*, GROTIUS, DECISIONEM SIBI IPSI RESERVANS.

Dispiciamus uero, num locus ille, quem *Henricus Valesius*, in Oratione sua, honori supremo *Petauii* habita, ad imminuendam GROTIANA religionis fidem, augendamque una *Petauii* gloriam, habet, eiusmodi sit, ut ex eo, GROTIUM *fuisse Pontificium*, probari queat. En igitur sesquipedalia *Valesii* uerba.

Quid non praestitit Petauius, ut CLARISSIMUM VIRUM, HVGONEM GROTIUM, ad Catholicam communionem adduceret? Erat ille quidem minime a nobis alienus, ac paene noster, quippe qui, doctrinam Tridentini Concilii in omnibus sese amplecti, palam profiteretur.

Verum, unde haec probantur? An ex istis uerbis, dubii plenis, *Erat ille quidem minime a nobis*

nobis alienus, ac paene noster, quibus uerbis insequens firmum, scilicet, fundamentum, Quippe qui, doctrinam Tridentini Concilii in omnibus sese amplecti, palam profiteretur, inniti debet.

Sed infirmissimam Orationis *Valesianae* basim porro dimetiamur.

Id unum supererat, ut, Ecclesiae Sacrarium ingressus, communioni nostrae sociaretur, quod ille, nescio, quas ob causas, dum ad Catholicae fidei Veritatem plurimos secum sperat adducere, consulto differebat. Possent hoc loco sermones illos uobis commemorare, quibus Petauius eum adortus est tunc, cum ille, Lutetia excedens, post LEGATIONIS SVECICAE munus, Petauium, ualedicturus, inuisit, uerum, in aliud tempus hoc seponere, satius fuerit.

In hisce uerbis, quot lineae, tot dubia, latent. ID VNVM SVPERERAT, ut, *Ecclesiae sacrarium ingressus, communioni nostrae sociaretur.* Age uero, SI HAEC VNICA OBSTITIT CAUSA, cur ipsorum sese coctui GROTIUS associare noluerit, MAXIMI CAUSA MOMENTI FVERIT, NECESSE EST, QVA GROTIUS EST RETENTVS, eamque causam *Valesius* nequaquam reticere debuisset, qui mox addit, *Quod ille, nescio, quas ob causas, consulto differebat.* Probationem expectabam, in qua causae consistant, non inania uerba. Profiteretur, *se nescire, quas*

quas ob causas consulto distulerit. Ridicula sane ratio, qua probare nititur, *Pontificium fuisse* GROTIUM. Mox enim addit eiusmodi uerba, quae ipsius Orationi fidem tantum non adimunt omnem, *Dum, ad Catholicae fidei unitatem, plurimos secum, sperat, adducere.* Fortasse plurimos istos, post Suecicae munus LEGATIONIS, adducere debuit Ecclesiae Romanae ex ipsa *Suecia*, in itinere uero, prope *Cassubiensia* littora, naufragio abreptos. An uero, in extremo illo e *Gallia* ad Reformatos suos *Batauos* reditu, adducendi erant?

Possent hoc loco, pergit *Valesius*, *sermones illos uobis commemorare, quibus Petauius EVM adortus est tunc, cum ille, Lutetia excedens, post LEGATIONIS SUECICAE MUNUS, Petauium, ualedicturus, inuisit.*

Quae uerba quo perpenduntur accuratius, hoc maior suboritur dubitandi causa, cum *Valesius*, neque in hac Oratione, neque alibi, commemoret, quanam summa illorum fuerit sermonum. Quorum si recordari non amplius potuit, dubiam reddit orationem suam, sin consulto reticuit eos, ut ipse fatetur, non parum profecto sublestam ipse suam reddidit fidem. Eos enim ipsos si retulisset sermones, fidem facere

cere potuisset, si minus aliis, at credulis tamen fortasse orationis suae auditoribus, uerum germanumque coetus Romani GROTIUM fuisse membrum. Addit porro,

Eo illud tempore factum esse, quo, rebus LEGATIONIS suae confectis, Lutetia Parisorum discessurus, Suecicumque iter ingressurus, ultimo Petauium salutauerit GROTIUS, etc.

Superfedere tamen his ambagibus facile potuisset. Satis est, quo tempore *Petauio Valesius* parentauit, uiuere iam desuisse GROTIUM, adeoque se defendere non potuisse.

Verum in aliud, finit Valesius, tempus haec (GROTII dicta) seponere, satius erit. Quicumque uerba, superius relata, Erat ille minime a nobis alienus, ac paene noster, etc. illa item, *Idunum supererat, etc.* memoria recolet, is uero statim animaduertet, quo pertinuerint ea, quantumue ad probandum ponderis in iisdem fuerit situm.

Iam a *Papismi* crimine GROTIUM satis uindicatum esse, credebam, sed bonus ille *Osiander*, de nouo me in arenam descendere cogit, ab ipsis etiam uenerandis, quos IPSE tamen minime* omnium uenerari consuevit, e *Soc. Ies. Patribus*, cum suo, in uulgo disperso, GROTII Testamento, testimonii testiumque loco, inductus.

Vnde

* supra, pag. 443.

Vnde etiam, inquit, Iesuitae Libellum, Belgica lingua, quem Testamentum GROTHII inscripserunt, passim in uulgus disseminarunt, ut ostenderent, Partibus Pontificiorum accedere paratum fuisse, et professionis luculentae speciminibus in Scriptis praelusisse.

Verubar non parum, quam periculosa GROTHIANAE memoriae macula inureretur, sed res omnis consimilibus plane, quam priores illae reprehensiones, id est, mendacibus, nititur coniecturis. Neque minus miror, ab *Osiandro* laudatum modo *Testamentum*, argumenti testimonii-que instar, produci, dicente, *Vnde etiam Iesuitae Libellum, lingua Belgica, quem Testamentum GROTHII inscripserunt, passim in uulgus disseminarunt.* Minime uero demonstrat *Osiander*, conditorne *Testamenti* fuerit GROTHIVS, item, Belgicane illud lingua IPSE confecerit, quod utrumque si probasset *Osiander*, utramque sane hac in re paginam fecisset. Quis uero fraudem non statim animaduertat Patrum s. i., uel ex his uerbis, *Passim in uulgus disseminarunt.* Scilicet, quia fraudem uulgus minime omnium curabat, Patribusque, modo laudatis, nequaquam resistebat, de *Testamento* autem supposito minus dubitabat.

Pergit

Pergit *Osiander*,

Vt ostenderent, partibus Pontificiorum accedere paratum fuisse etc.

Si *Testamentum* istud, ab ipsis prolatum, uerum germanumque GROTH *Testamentum* est, cur ad illud neque priores, neque posteriores, *Pontificii* prouocant, cur ue in scriptis suis, *Socinianum* fuisse GROTHVM, confirmant, in his, *Episcopus Meldicensis*, qua de re *infra* pluribus agetur.

Sed, iam tempus est, absurdam ridiculamque referre causam, compendium uidelicet priuatum ac temporarium GROTH, iam tum senescens, quam inter alias ipsi causam fuisse, cur ad *Pontificiam* religionem sese conuerterit, cum aliis coniiicit *Osiander*, uerbis usus sqq.

Tandem, Pontificiorum opinionibus subseruire uoluit, quo animo, exprocaturus ne non leue auctoramentum, purpuram scilicet et galerum, ut quidam existimant, an alia de causa, non definire licet.

Quis uero cordatus homo credat, GROTHVM, deserta uxore tam fida, id quod faciendum utique IPSI fuisset, *Purpuram* et *Galerum* uoluisse prensare. Certe, quisquis supra* legerit GROTH, e *Suecia* discessuri, expetitam ab Regina tam anxie ueniam, molestum item mortisque plenum

* supra, p. 475.

num iter, pago *Lyba Rostochium* uersus, per-
 penderit, cuius anxii discessus periculofique iti-
 neris causa, VNVM ILLVD TENERRIMVM GROTH
 CONIVGIS LIBERORVMQVE DESIDERIVM, fuit, quif-
 quis porro aliarum locos epiftolarum¹⁾ perlu-
 strauerit, QVANTIS VXOREM IBI²⁾ LAVDIBVS EX-
 TVLERIT, QVANTAM IPSA, IN MARITI CVSTODIA,
 FIDEM IPSI, QVANTVM, IN AERVMNIS EIVS ET MOR-
 BIS, LEVAMENTVM, NON SINE SVAE DETRIMENTO
 PERICVLOQVE VITAE, PRAESTITERIT, ILLE VERO HIS
 TALIBVS NVGIS ET OBTRACTATIONIBVS FIDEM NVN-
 QVAM ADHIBEBIT. Quis credat, GROTHVM, qui,
 iam antea, una cum *Oldenbarneueldio*, fuerat
 incufatus, quasi Pontificiam Religionem in *Ba-*
tauiam introducere cogitasset, EAQVE DE CAUSA
 ILLVSTRI³⁾ CVIDAM RELIGIONIS EIVSDEM VIRO,
 MVNIA, IN AVLA HISPANIARVM REGIS OBEVNDAM,
 OFFERENTIS, REPVLSAM DEDERAT, HOSTIBVS SVIS
 NOVAM SVSPICANDI, CALVMNIANDI ACCVSANDIQVE,
 MATERIEM PRAEBERE, ADEOQVE IPSVM SE REVM
 FACERE, VOLVISSE? Putas ne, GROTHVM, uirum tam
 prudentem, patrem familias, tam de suis folici-
 rum, sibi suisque liberis uiam ad omnem fortu-
 nam, atque ad munia in *Batauis*, uel consequen-
 da noua, uel pristina, de quibus fortasse ei in
 itinere ultimo, perinde, ac de exoptatissimo in

M m

pa-

1) supra, p. 241, et Ep. XLIV, XLVI ad Gallos. 2) supra, p. 255,
 256, et Ep. L, ad Beni. Aub. Maurer., in primis Ep. LXXXIV,
 ad B. A. Maur. 3) supra, pag. 299.

patriam reditu suo, spes perampla erat facta, propediem recuperanda, temere fuisse praeculurum.

An alia de causa, pergat Osiander, desinere non licet.

Illud tamen ipsum erat in quaestione, et omnino tale, de quo certa ponderosaque argumenta *Osiander* afferre debebat, quibus probaret, GROTIUM hac Religionis calumnia grauatum iure meritoque fuisse.

Verum, *Sociniani* quoque labe aspersa, uel maxime GROTIUM premere sunt moliti, sectae quippe ante alias omnes exosae. Dispiciamus, fuerit ne *Sociniana* addictus religioni, prout *Osiander* copiose fatis, tum in Prolegg. suis GROTIANIS, tum alibi passim, criminatur.

Defecisse autem, inquit, ad Photinianismum, et, per sinceriora grassatum uestigia, ad maioris impietatis et licentiae circum, docent cum omnia, tum Commentarii in V. et N. Testamentum, in quibus quoties arat Socini uitula? Quoties loligine huius haereseos textum sacrum conspergit, et deuenustare studet? Familiaritas cum istiusmodi surfuris hominibus, partim per Epistolas, partim per conuersationem, ut etiam, Martinum Ruarum hospitio Lutetiae excepisse illum, ferant, ipse denique liber

*ber prae manibus, in quo aliquoties plumae Soci-
nianaе conspiciuntur, quibus sua uel uestire, uel
colorare, uoluit, nec ueritus est scribere ad Vossium,
Non me pudeat, consentire Socino, si quando is in
ueram ueteremque incidit sententiam, ut sane
fecit in controuersia de Iustitia per fidem, et aliis
non nullis. Luculentum autem indicium Symboli-
cae Religionis exhibet Epistola ad Crellium, * in qua
haec leguntur.*

*Constitui et legere, et perlegere diligenter, quae
cunque a te profiscuntur, expertus, quo cum fru-
ctu id antehac fecerim. Eo ipso tempore, quo lite-
ras tuas accepi, uersabar in lectione tuae interpre-
tationis in epistolam ad Galatas. Quantum iudi-
care possum, et scripti occasionem, et propositum,
et totam seriem dictionis, ut magna cum cura in-
dagasti, ita feliciter admodum assecutus. Quare
DEVM precor, ut et tibi, et tui similibus, uitam det,
et quae alia ad istiusmodi labores necessaria. Mi-
hi ad iuuandam communem Christianismi causam,
utinam tam adessent uires, quam promptus est ani-
mus. Quippe, me, a prima aetate, per uarias
disciplinarum genera iactatum, nulla res magis
oblectauit, quam rerum sacrarum meditatio. Id
in rebus prosperis moderamen, id in aduersis sola-
tium, sensi. Pacis consilia et amaui semper, et*

Mm 2

amo

* Epist. singul. ap. Colones. p. 117.

„amo nunc quoque, eoque doleo, cum uideo, tam
 „pertinacibus iris committi inter se eos, qui, CHRI-
 „STI se esse, dicunt, si recte rem putamus, quantillis
 „de causis?

In alia Epistola, *Eidem quoque* (Crello) gra-
 tias egisse fertur, quod se melius de omnibus erudi-
 uerit. Vbi, qui haec refert, ait, *Ipsum imitatum*
esse Paracelsum, qui uel Diabolo gratias egisset.

Immo, *Patinus* diferte* ait,

Quidam perhibent, eum, Socinianismo infe-
ctum, e uita migrasse, talemque in animo fuisse,
quicquid extrinsecus simularet.

Antea uero, quam, GROTIVM non fuisse *Soci-*
nianum, demonstremus, haud alienum erit, quis,
 quantaque uir doctrina, *Martinus* ille *Ruarus*
 fuerit, an item GROTIVS noster indiguerit *Rua-*
ro, docere. Natione *Ruarus* fuit *Ditmarsus*, uir
 doctus, Graecae linguae scientissimus, ac pro-
 pterea omnium illarum Controuersiarum, quae
Socinianis intercedunt cum Orthodoxis, prae
 aliis gnarus, disputator acutus, cui accedebat
 notitia antiquitatum sacrarum, uir alioquin,
 exceptis sectae suae, quae fuit *Socini*, erroribus,
 sic fatis probus, qui, ob summam eruditionem
 et maximas ingenii dotes, non modo inter suos,
 illustre obtinuit nomen, sed magnis ubique ui-
 ris,

* Ep. vii, ad A. cxiocxlv.

ris, a religione eius alioquin alienis, gratissimus uixit. Prostat Epistolarum *Centuria* prior Theologicarum Viri huius doctissimi, *Amstelod.* A. MDCLXXVII, in qua multa habentur, quae ad historiam *Socinianismi* pertinent. Multae quoque sunt illic ad GROTIUM Epistolae, multae ad alios Theologos, quas illi forte, abesse inde, malint. Altera *Centuria* ab aliis illustribus doctisque uiris ad *Ruarum*, uel, eius causa, scriptarum Epistolarum selectarum, a *Dauid filio*, *Amstelod.* A. MDCLXXXI, edita fuit, ex quibus Epistolis et ingenium huius uiri, et apud alios existimationem, conicere licet.

Cum uero GROTIUS, *Annotationes* suas, in Vniuersum Codicem Sacrum, elaboraret, eamque ad operam et libris, et doctorum consilio uirorum, indigeret, etiam cum hoc erudito Viro, in Hebraicis, Graecis Latinisque, tum literis, tum antiquitatibus, longe uersatissimo, eamque ob peritiam non apud suos modo, uerum apud alios quoque, per celebri, commercium instituit literarum. Eum autem hoc literarum commercium ex ullo cum *Socinianis* consensu habuisse, ex eius scriptis et actionibus haudquam patet.

Immo, in principio Libri, de *Pietate Ordinum*

M m 3

Hol-

Hollandiae, ¹⁾ disertis uerbis GROTIUS confirmat,

Neminem Arminianorum fuisse, qui defendere Socinum. Absit, ait, nos rebus indulgere Socinianorum. Status (Ordines) non euertunt fidem ueterem, neque tollunt uniuersalium doctrinas Synodorum, monstro Polonico et Sociniano haud conuenient.

Confitetur ipse *Martinus Ruarus*, ubi de GROTHII Scripto, de Satisfactione Christi, aduersus Socinum, agit. *Neminem* ²⁾ *bactenus eruditius contra Socinum scripsisse.* Neque Epistola *Patini VII* hic aliquid probat. Si enim animo fuit *Socinianus*, ³⁾ si mortuus fuit *Socinianus* cur, in extremo agone suo, IN CHRISTO SOLO SPEM SIBI SVAM OMNEM ESSE REPOSITAM, CONFIRMAUIT, *Socinianis* quippe alteram in DEITATE negantibus personam.

Quam facile *Socinianismus* eo tempore hominibus fuerit aspersus, e subsequentibus patet. Cum Professor Lugduno Batauus, *Caspar Barlaeus*, hunc GROTHII Librum, de Pietate OO. inscriptum, contra *Nicolaum Vedelium* defenderet, Librumque, de Controuersis Ecclesiasticis, (*Kerkelyken Verschillen*) ederet, in quo Clerum haud leuiter perstringebat, partes alioqui *Remonstrantium* tenens, iisdem quoque annu-

1) pag. 12.

2) Cent. I, p. 59.

3) supra, p. 417.

merabatur, qua de causa, paucis tantum eius hoc loco faciam mentionem. In primis uero, notari de eo, meretur, *Barlaeum* aperte et serio contra *Socinianos* egisse, doctrinam eorum *pestem* appellans et interitum fidei Christianae.

Plerunque autem his accusationibus nihil, nisi apparens quid et in coniectura positum, protulerunt. Sic, in Articulo de Satisfactione Christi, *Sociniani* ipsum aequipararunt, quod scripsit,

Christum esse nostram iustitiam, eadem ratione, qua est nostra sanctificatio, id est, causam in nobis tam iustitiae, quam sanctitatis.

Item, *Verum dogma et catholicum hoc esse, Christum satisfecisse pro omnium hominum peccatis, sed, a Gomaristis magnopere corrumpi, adeo, ut error Gomaristarum in hac re periculosior sit, quam Socini ipsius.*

Plures possem addere defendendi rationes, **GROTIVM** *Socinianum* non fuisse, nisi occupasset hanc operam *Vir Summus, Stellingfleetius, Episcopus VVorchestriensis*, ac *Britanniae* suae, immo, totius literati orbis hodierni, ingens et immortale decus, in Libro, * de *Defensione doctrinae Trinitatis*. Maior quidem uis, maiusque pondus,

Mm 4

du,

* in Libro, *Defense de la Doctrine de la Trinité, c.viii.*

us, et memoriae, et defensiononi, * GROTIANAEE, ut concilietur, memorat laudatum hunc *Stellingfleetium*, praeter alios, *Ioannes Clericus*, in Bibliotheca sua Vniuersali, Artic. III, cuius uerba Gallica hic referemus.

L'autre chose, qui est bon de remarquer, c'est que l'on trouueta l'apologie de GROTIUS, concernant, les sentiments dangereux qu'on lui attribue dans la lettre XVII, des sentimens de quelques theologiens d'Hollande sur l'histoire critique du uieux testament. Aiuutes encore a cela que Monsieur Stillingfleet, Eueque de V Vorchester, qui a escrit avec beaucoup de uehemence contre les Sociniens, A DEFENDV GROTIUS, CONTRE CEVX QUI L'ACCVSENT D'ETRE DE L'OPINION DE CE GENS LA au chap. VIII de son liure intitule, Defense de la doctrine de la Trinite. On ne peut pas accuser ce scauant Eueque, d'auoir fauorisé en aucune maniere le Socinianisme. De sorte, que l'on peut etre persuade, QUE SON IUGEMENT EST FONDE SVR L'OPINION, QU'IL AVOIT DE L'ORTHODOXIE DE GROTIUS, DONT IL APPORTE EN EFFETS DE RAISONS SOLIDES.

Pergit, in eodem Artic. III.

Cependant un autre Eueque, mais de l'eglise Romaine a taché de puis peu de diffamer GROTIUS autant, qu'il a été possible. Je ueux dire Mr. Eueque de

* supra allegata Acta Eruditorum Germanorum. p.417.

de Meaux, dans sa premiere defense imprimée a Paris, cccciii, contre Mr. Simon, ou il semble me-
me promettre un ouurage, ou il entreprendra de
destruire l'autorité de GROTIVS dans l'esprit de ceux,
qui etudient l'écriture sainte. Comme les gouts
ne se ressemblent pas, a l'égard des viandes.
Les iugemens de l'esprit ne sont pas les memes a l'e-
gard des liures et des sentiments. I'AVOUE QUE IE
NE CONNOIS AUCUN INTERPRETE CE L'ECRITVRE,
QUE L'ON PUISSE EGALER A GROTIVS. Mais, si Mr.
Eueque de Meaux veut nous faire, qu'en nous
montrant, perdre la haute estime que nous avons
concue de ce grand homme, il ne scauroit mieux le
faire, qu'en nous montrant, quelque autre inter-
prete, qui uaille mieux que lui, et qui a suiui une
route differente, ou plus tot en produisant lui meme,
quelque chose de meilleur. Car en disant seu-
lement, que GROTIVS etoit Socinien, tout ce qu'on
auancera c'est, que le public aura de meilleurs
sentimens des Sociniens, s'il est un fois perlua-
dé, que le plus habile de tous les interpretes de
l'écriture sainte, a été de leur coté. Il y a des gens
qui ennemis de doute raison, appellent Socinien tout
ce qui paroît plus raisonnable, que ce que l'on dit
vulgairement. On fait par la beaucoup d'hon-
neur aux Sociniens, et un tres grand tort a la ue-
rité. Puisque cette conduite suppose, que ceux, qui

Mm 5

la

la defendent, ne font aucun usage de leur raison. Si l'on dit, que les Sociniens ont decouvert plusieurs de ces choses que l'on trouue raisonnables, il ne s'en suit pas, que l'on doive traiter ces pensees de Sociniens, puisque le bon sens doit estre, ce me semble, autant du coté de la uerité, que de celui de ceux, qui l'attaquent. Ce qui est de bon sens appartient a tous les hommes et en particulier a tous les Chretiens, qui le doiuent embrasser avec plaisir dans quelque auteur, qu'il se trouue. Mais ce n'est pas la un suit, que l'on puisse traiter en passant.

Quod si uero *Meldicensis* Episcopus, *Socinianum* fuisse GROTIUM, contendit, ubi, quæso, *Valesii*, *Patini*, *Osiandri*, firmis, scilicet, testimoniis, *Catholicum* fuisse, locus relinquetur? Vbi manebit *supra** allegatus Pontificius, qui, illum in religione *Caluino* affixum et immortuum esse, prædicat, ubi manebunt *Iesuitæ*, cum suo, *Belgice* confecto a GROTIO conficitoque, *Testamento*, cum professione Fidei Pontificiæ coniuncto?

Ex his ergo fatiis abunde patebit, primo, GROTIUM neque *Papismo*, neque *Socinianismo*, fuisse addictum, ringentibus licet non nullis hominibus, qui pugnantia inter se dogmata, *Socinianismum* et *Papismum*, LONGE DOCTISSIMO RELI-
GIO-

* pag. 281, in medio.

GIOSISSIMOQUE VIRO obiiciunt, *secundo loco*, quam bellua immanis *invidia* sit, et quam bene ab *Ouidio*, * sit descripta. Hoc enim monstrum tot malorum iam et calamitatum Iliades myriadesque in homines deriuauit, ut, cum *Constantino Manasse*, merito exclamare liceat, O, *invidia*, ** *bellua nocens, latrocinatrix, caedibus, persecutionibus et haeresibus, gaudens, scorpio, stimulis infinitis praedite, tigris, homines deuorans, dracaena uenefica, lethalis herba, telum, ferri expers, cuspis acutissima, qualia designas et improbe committis? Quas calamitates, et quae mala, struis? Quas haereses, quae nomina, fingis?*

Videamus ergo, qualis demum in Religione GROTIVS fuerit. VIR fuit religioso utique praeditus ingenio, nulli se religionis Sectae associans, fatius esse, ratus, si, secundum normam uerbi diuini, sicut id uerum Christianum esse uult, ita se gereret in fide et uita. Atque haec, si perpendamus, e principiis dimanabant *Remonstrantium*, ut ab aduersariis nominabantur. Sententiam suam, quam de recto ueroque ueri DEI cultu habebat, iam in Libris suis, de *Religionis Christianae Veritate*, satis declarauit, speciatim in Epistolis quibusdam, ex quibus potiora tantum hic proferemus.

Addu-

* L. II Metamorph. ** Annal. p. 126.

Adducere ¹⁾ *me non potuerunt, quanquam et promissis, et minis, tentatum, ut RECTE ET EX VETERE FORMVLA DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO SENTIENTIVM OPPRESSIONI ACCEDEREM.* * *Serua-bit mihi, ut spero, hunc animum DEVS, ut, neque spe, neque metu ullo, abductus, factis dictisque seorsum eam ab eo, quod animus sentit.*

²⁾ *Nihil autem odiosius, non dicam, Ecclesiis nostris, sed celeberrimis Ecclesiarum nostrarum Doctoribus, obiicitur, quam, quod, RIGIDA QVAEDAM DOGMATA, ET ZENONIS MAGIS, QVAM SALOMONIS, PORTICVM, REDOLENTIA, NIMIVM VRGENDO, DEO ASSIGNENT PECCANDI CAVSAS, ET τῶ τῷ αἰετῆ λόγῳ CVRAM PIETATIS EVERTANT.*

³⁾ *Semper autor illis fui, VT DOGMA, DE CVIVE VERITATE AC VTILITATE PERSVASI IN ANIMO SVO ESSENT, SVPER PRAEDESTINATIONE ET REBVS COHAERENTIBVS, AD FRVGEM BONAM, ET SEMOTA ACERBITATE, PROPONERENT, atque ultiores controuersias declinarent, quo pax Ecclesiae ubi supererat, ubi luxari aliquatenus coeperat, hoc facilius restitui posset.*

In primis PLACIDISSIMI VIR FVIT INGENII, a li-
tibus

1) Ep. xxxviii, ad Guil. Vairium. * supra, p. 195.

2) Ep. xvii, ad Iacob. Aug. Thuan.

3) GROTII Apologia.

tibus * maximopere abhorrens, quique contentiones et rixas, in DEI coetū uel maxime noxias, modis omnibus fugit, et, quamuis IPSI non raro ab aliis causae essent allatae altercandi, semper tamen, omni studio, est annisus, ut in tempore lites componerentur. Hanc rem ipsam optime confirmant, praeter alia, haec ipsius uerba.

1) *Scis, quam ab ingenio meo abhorreat rixa.*

2) *Dolendum est, magis magisque animos intumescere, ut media suadentium uocibus aures non pateant.*

3) *Immo uero, ad Pastorale munus commendauit homines modestos, monuitque Pastores, ut, quantum eius fieri posset, in publicis allocutionibus, harum controuersiarum tractationem defugerent, cuius rei multos Roterodami testes habeo.*

Conf. Locus, paulo ante iam memoratus, *Semper autor etc. pag. 530.*

Huius principium rei, neque id momenti leuis, spectemus, potiolem defensionis inde rationem una repetentes.

Cum genus mortalium, in illa sibi innata libertate naturali, delectationem

I.
Ex Lumine
Naturæ.

qui-

* supra, p. 436, et pag. 378.

1) Ep. XXXVII, ad Beni. Aub. Maur. 2) Ep. XLV, ad eund.

3) GROTII Apologia, cap. XIX, p. 271.

quidem suam reperiret, simul tamen animad-
 uerteret, sine societate cum aliis, uitae hu-
 manae difficultates casusque aduersos supe-
 rari nullo modo posse, ex omnibus primum
 esse uidebatur, imperfectae huic felicitati,
 AMICA HVMANAQVE COLLOQVENDI RA-
 TIONE SVBVENIRE. His colloquiis, atque hac
 constanti consuetudine, ea inibantur consilia,
 quibus consociarentur homines et perpetuo
 continerentur. Eiusmodi societates re nulla
 perinde, quam lingua prudentique sermone,
 colligantur. Data enim soli homini est *Ora-
 tio*, tanquam *munus maxime necessarium* ac mul-
 to praestantissimum, si praesertim eum, ab quo
 donum illud profluxit, spectemus. Vinculum
 ea et firmamentum est humanae societatis, men-
 tis animique dextera manus, qua consilia pariter,
 et auxilia, tum flagitat, tum communicat, omni-
 um interpret actionum, sine qua neque pax fieri
 neque confici negotia, neque artes animique do-
 tes dispensari, possunt. AMICAM HANC ET HVMA-
 NAM CONFABVLATIONEM, GROTIUS animam du-
 cebat esse uniuersae societatis, ratus, hanc, sine
 illa, consistere nequaquam tranquille posse.
 Qui lucem ipsam non necessariis rationum mo-
 mentis ostendere conantur, iniuriam haud le-
 uem et lectoribus faciunt, et causae, et sibi quo-
 que ipsis, *Lectoribus*, tanquam caecis, *causae*,
 tan-

tanquam ancipiti dubiaeque, *sibi* denique, uelut ex instituto ineptis. Eadem ergo ratio me prohibet, allatae rei fundamentum anxie conquirere, cum illius ueritas melius *prose* loquatur, et natio quodam fulgore omnium aciem oculorum praefringat. Sane, cum nos homines ab natura ad societatem facti simus ciuilem, ut *Aristoteles* passim demonstrat, et ab hominibus illa, quam extollimus, uirtus, humanitas, * nomen sibi repetat, euidenter et necessario sequitur, HOC BEATIVS IN CONSVETVDINE QVOTIDIANA VIVERE NOS, QVO ENIXVS AMICIS ET HVMANIS HIS CONFABVLATIONIBVS, ET COMMODIS MORIBVS, ET AMABILI ILLA OFFICIORVM INCVMBIMVS FACILITATI.

IDEM, homini iniunctum hoc esse ^{II.} cuius, perspiciebat, ex Theologia ^{Ex Theologia} naturali, cum egregium opus suum, *de Veritate Religionis Christianae*, elaboraret, ubi recondita quaeque, ad naturalem societatem, ad religiosam fraternitatem et eius uinculum, facientia, perquirat, docens, quantum in ea re sit momenti situm, ubi, tam diuersa ac dispari opinionum ratione, uariantes sententiae sint de DEO, et, ubi non sit procliuè cuiuslibet, accurate DEVM cognoscere, concludens, omnem religiosae uim coniunctionis, omnem autoritatem,

* Cicero L. i offic. Liberalitate ac humanitate nihil est humanae naturae accomodatius. Ineptum est, probare res manifestas laboriose.

tem, lenitate consilii, suasionis, * doctrinae, terminari, eamque, si inanis sit, nec demat animo labem, discedere ab societate, contumacia non audientis praecipua rationis. Illam solam esse potestatem, illam iustam et probabilem coercionem, uidebat, ultra excedi non posse; huc posse perueniri. Iudicabat, quamuis essent uariantes de DEO sententiae, DEVM tamen, tam diuersa ac dispari opinionum ratione, suam uelle gloriam illustrare, quo singuli DIVINAM MAIESTATEM magis reuereantur. Non enim difficile fuisset DIVINAE MAIESTATI, ** si ei placuisset, omnem humani generis Religionem sub unam coarctare formulam, unam omnibus de religione inspirare opinionem, sicut omnibus parem boni malique dedit sensum, sitis et famis, frigoris atque aestus. Quod si maus cum re Arithmetica conferre, non ne conuincimur, uel eius autoritate exempli, DEVM, circa sui cultum, potuisse, quod in Numeris effecit, in quibus, quia eundem omnibus formauit ueri intellectum, ea est gloria pulcherrimae artis, et humanis usibus necessariae, ut, si, ad certi regulas, omnes exigantur scientiae, una omnes superet et omnibus locis,

* *Dolendum est, inquit, magis magisque animos intumescere, ut media suadentium uocibus aures non pateant.* Ep. XLV, ad Beni. Aub. Maurer.

** ut cum ipso quodam Belgarum ipsorum magno ciue loquar.

locis, omnibus temporibus, apud omnes per-
 aequae homines, sine discrimine conditionis,
 fortunae, sectae, frad digitos descendant, duo
 et tria, uerbi gratia, faciant quinque, eamque
 ueritatem nullam, siue odio, siue superstitione,
 siue auaritia, siue ambitione, siue alia quadam
 animi libidine, moueatur, confundere possit.
 Sed, o immensam, o admirabilem, DEI sapientiam!
 Bone DEVS, quam parum est nostrarum uirium,
 tua inuestigare consilia! Quam certo ea reue-
 ri debemus, etiam, cum ignoramus causam! Ali-
 ud tibi in Numeris, aliud placuit in Religione.
 Proinde, quantae est dementiae, aut arrogantiae,
 illud, quod DEVS, cuius summum in animos im-
 perium est, materiem esse uoluit suae benignita-
 tis, sui occasionem odii, suaeque improbitatis, fa-
 cere uelle, dum imperium et potestatem regendi
 conscientias, odio et improbitate interuenien-
 te, sibi arrogat, contra, DEO, summum ius in con-
 scientias hominum habenti, derogat, et aduersa-
 tur foederi immensae diuinae gratiae, cuius uin-
 cula amoris et consensus in agnitione DEI sum-
 ma, honestatis item, uirtutisque, in consuetudi-
 ne uitae, homines peramanter copularunt arcte-
 que constrinxerunt. Quid uero iniustius dici
 potest, quam, defendere fidei discrepantiam, ex-
 cludere humanitatis consortia, et, quae pietas

N n

naturam

naturam debet perficere, contra eiusdem iura allegare. Alia paranda defensio est, non indigemus odio, nec improbitate, sed ratione, sapientia, intellectu, firmatur religio, quae uera est. robe inspiciamus intellectum, exploremus rationis in animo uim ac proprietatem, summa semper huc redit, non esse humani arbitrii intellectum. Tantum is patitur, se doctrina duci et consilio regi, conuictusque, assensum necessariae praebet demonstrationi, diris imprecationibus, iurgiis, contentionibus rixosis, effici nihil potest. Qui enim homines ad uerae Religionis rigorem contentionibus anxiiis, rixosisque disceptationibus, inflectere conatur, is profecto humanae imbecillitatem conditionis non intelligit, sed ferus est, aut crudelis, si hac non mouetur. Qua enim ratione, aut spe, iubeat, aut uetet, quod a luxuria, avaritia, rusticitate, sordida, uanitate, superstitione, ineptia, libidine, temeritate, tam late regnante, ne suppliciorum quidem comminatione, impetret. Nec tantum frustra, sed etiam iniuste, argueret non obseruantes illud, quod eorum egreditur uires. Quid, si praeterea metui possit, ne, quod optime iubetur, sine periculo maioris mali, sperari nequeat? Cur de illo desperas, etiam, cum nihil speras? Quin saepe cogita, quod nunc non sit, post fore, resque

resque super nos agere DEVM. An non quotidianis discimus experimentis, quam parum, immo, quam nihil, per nos stet, quid animo uoluamus? Dic, si potes, an quis cogitationes, quas uelit, aut optet, inueniat sibi? An quis eas suo former arbitrio? Nonne singulis mutantur momentis, non sponte, homini? Nonne incidunt eae unicuique continenter, et inuito, et ignoranti? Iam, si exciderint, an reuocari a fuga, ullius diligentia, aut arte, possunt? Nempe, hoc non alio pertinere, arbitramur, nisi, ut intelligas, neminem natum hominem, qualiscunque sit dignitatis, loci, aut fortunae, mentis, non dicam, alienae, sed suae, potestatem habere, sed unum eius Rectorem, Dominum atque Arbitrum, esse immortalem DEVM. Non lusus hic est uerborum, res ipsa loquitur satis. Quis nouit animum, quis uidet? Nonne DEVS? Quis flectit, quis regit? Nonne DEVS? Qui illum iure suo fingit atque format, cerae more, nec quicquam relinquitur homini, praeter obsequium erga DEVM. Ad redarguendos enim et conuertendos errantes, ad conuincendos item refellendosque haereticos, prout Spiritus S. immensa gratia sua, diuinoque influxu et instinctu, omnia dirigit, ita in hisce concurrat et cooperatur ratio, suo modo, non, quod idonei simus, ex nobis ipsis cogitare quicquam

N° 2

quam

quam, tanquam ex nobis ipsis, sed, quod idonei fumus, id ex DEO est, ut ipse gentium Doctor, in tertio haec edoctus coelo, diuus *Paulus*, fatetur. Certe, si Theologi attendere uellent ad hoc discrimen ingeniorum, rixarum multo minus foret in Ecclesiis, et, sanando uulneri sarcinaeque paci, remedia haud longe a futura.

III.
 Ex Scriptura
 Sacra. Nihil aliud reperiēbat, immo, multo plus, in conficiendis *Commentariis ad V. et N. Testamentum*, ubi haec omnia longe arctius, maiorique cum pondere, reuelata esse et inculcata, animaduētebat, hancque tanquam partem Christianismi, uel maxime necessariam, fructum exinde decerpens insignem, intuebatur. Quid enim Christianos onerare grauius potest, quam, propter diuersas et uariantes Religionum sententias, lenitatem, humanitatem, amorem fraternum, tollere, et eum odio persequi, quem ipse DEVS non odit, et cum quo continenter usum solis atque imbris DEVS communicat, licet eum posset statim ac mille modis, si uellet, affligere, cruciare, perdere. Quod si DEVS non est infestus, sed parcit et prodest ei, ab quo sit laesus, cur homo odit eum, qui ei non obfuit? Si Magister noster sumus, in praeceptis, Amorem sanctissime praecipit, nec ullam professionis externae, aut Religionis, habet rationem, nec ullum unquam odium

odium ulli mortalium commendauit, quem ad modum parabola de Samaritano, uberrimam homini isti semimortuo misericordiam praestante, abunde satis docere potest, Luc. X, 30. sqq. quid a seclis Christianis, nomenque Christi libere professis, non erit faciendum? Quis crederet, Christianismum, Christianae uitae sanctitatem, morumque Christianorum integritatem, Christianam charitatem fraternitatemque, ab illis toties iactatam, inter Christianos regnare, cum in Ecclesia Christiana, nihil, nisi dirae imprecationes, contentiones rixosae, stentorei controuerfiarum clamores, stomachosi opinionum conflictus, accusationes, damnationes, excommunicationes, fori disceptationes, Synodi, Concilia, toties audiantur. Faceffant igitur haec omnia et singula, faceffant et exulent penitus ab coetibus illis diuinis Christianorum. Longe alia sunt arma Christianorum, alia Christianismi sunt fundamenta, aliud Christianos uox docet, ab ipso inculcata Christo.

Hanc mutuo se ferendi aequitatem
amicamque hanc et humanam confa-
bulationem adhiberi non posse tantum, sed
etiam debere, docent, ex Theologis ueteribus,
praeter alios, *Athanasius, Arnobius, Ambrosius,*
Augustinus, Vincentius Lerimensis, ex recentiori-

N n 3

IV.
Ex Consensu
Hominum.

bus

bus *I. Caluinus*, in opere *Instit. Christ. Rel.* 1) *Guil. Perkinsus*, in *Comment. ad Galatas*, 2) *I. A. Thuanus*, Praefat. illa plane aurea, *Historiae suae praemissa*, *Hieron. Oforius*, in *Hist. Emanue- lis, Regis Portugalliae*, 3) *P. D. Huetius*, in suis passim scriptis. conf. de hac re la *Bibl. Vniuersel- le*. 4)

Ex Regibus et Imperatoribus tum Christianis, tum non Christianis, huc pertinent, *Constantinus* ille *M.*, *Valentinianus*, *Valens*, *Gratianus*, etiam *Midas* ap. *Iustin.* 5) *Pompeius M.*, *Iulianus*, ap. *Ammian. Marcell.* 6) et, patrum nostrorum memoria, *Maximilianus II*, in *Epist. ad Lazarum Suendum*, quae est in editione *Operum Mureti*, *Jacobus I*, *Rex Angliae*, aliique plures.

Ex integris nationibus non Christianis, habemus hic *Arabes*, qui tolerant omnes religiones, immo, gloriantur, sese nullas unquam religiones persecutos esse, *Mahumetanos* item, apud quos tuto licet omnes profiteri religiones.

Ex Philosophis ueri DEI ignaris, addendi sunt, *Socrates*, *Anacharsis*, *Themistius*, *Plinius*, quos inter in primis digna sunt uerba *Themistii*, oratoris non quidem Christiani, sed digni, qui saepe

1) Lib. 17, sect. 12. 2) Cap. I, comm. 2, et cap. III, comm. 15.

3) fol. 14, 15. 4) T. XII, p. 292. 5) L. VII, 6) XXII, 5.

pe multumque ab hominibus etiam Christianis
 euoluatur, cuius *Themistii* uerba, faeuituro in
 Orthodoxos *Valenti*, Ariano, opposita, ex inter-
 pr. Gallica, eaque pereleganti, Abbatis *Flechie-*
ri, dare licebit.

*Le Philosophe Themistius, allé trouuer l'Em-
 pereur, pour lui dire: Qu'il persecutoit sans suiet
 des gens bien. Que ce ne doit pas un crime, que de
 croire et penser autrement, que lui, qu'il ne falloit
 pas s'etonner de cette diuersité d'opinions, que les
 gentiles etoint beaucoup plus diuisés entre eux, que
 les Chretiens, que chacun en uisagerit la Verité par
 quelque endroit, et, qu'il auoit plu a Dieu de con-
 fondre l'orgueil des hommes, et de se rendre plus ue-
 nerable par la difficulté.*

Immo, animaduertebat noster ille GROTIVS,
 VNIONEM TRIVM RELIGIONVM INTER DISSIDEN-
 TES FIDEI SOCIOS, A GRAVISSIMI SVMMIQUE INGE-
 NII VIRIS, NON EX NVMERO NOSTRO, SED EX IPSO
 PONTIFICIORVM, COETV, INCVLCATAM SERIO FVISSE
 ET COMMENDATAM, VELVT VNIVERSALEM QUAN-
 DAM ET CONIVNCTIONE INSVPER CONFIRMATAM;
 VRGENTIBVS FIDEI BASIN. Memoratu digna sunt
 uerba, quibus, in illo cum *Hugonottis*, A. CIO IO
 LXI, *Boissitii* habito, Colloquio, usus fuit Cancel-
 larius Galliae, *Mich. Hospitalius*.

Nn 4 Non

*Non tam infensos Protestantibus esse debere Pontificios, fratres quippe fratribus, VNO EODEMQUE SACRI FONTIS LAVACRO REGENITOS, VNVM EVNDEMQUE ADORANTES CHRISTVM. ut relatum legitur a Thuano.**

Perpexerat haec sane, si quis alius, *Iosephus Hallus*, prudentissimus ille Excestrensis in *Britannia* Antistes, qui, in Synodo *Dordracensi*, his, amore uere Christiano plenis, utebatur uerbis.

Sumus omnino Fratres et Collegae. Quid nobis cum titulo Remonstrantium, Contraremonstrantium, Caluinianorum et Arminianorum? Simus Christiani et Concordantes. SVMVS VNVM CORPVS, SIMVS ERGO ETIAM VNANIMI, OPORTET.

In Academia *Lugdunensi Batauorum*, cum aliquoties de *Praedestinatione* Colloquia essent instituta, testati sunt, *Gomarus, Trelocatius, Arminius, Cucblinus*, INTER SE NVLLAS ESSE CONTROVERSAS, AD FVNDAMENTVM PERTINENTES.

Sic, in Symbolo suo, *Heluetii*, eandem in sententiam, loquuntur.

Abunde piae uetustati mutuus ille erat, in praecipuis Fidei dogmatibus, inque sensu orthodoxo et charitate fraterna, consensus.

Docet

* Hist. L. LEMER, p. 372.

Docet id ipsum *Benthemius*, et in primis *Pa-reus*, locis pluribus, nominatim in *Comm. i Corinth. iii*, et copiosius in *Libro, de Vnione Euangelicorum*, ubi his utitur uerbis.

Qui in fundamento conueniunt, ait, *in bona conscientia coitionem facere possunt et debent. Quamuis in minus principalibus aliqui, nimum curiosi, ab illis rudioribus differenter sentiant. Si enim omnes per omnia consentire possent, quorsum hortaretur Apostolus, ut alii alios tolerent, ut firmi, fide infirmos suscipiant, ut alii aliorum onera portent, ut, si quis quid aliter sentit, a DEO reuelationem petat et expectet? Si Reformati in uno alteroque antebac disceptatō articulo primario, salua conscientia Ecclesiae Lutheranae, inquit Benthemius, sese iungere possunt, cur Reformati, in aliis capitibus, idem facere non licuisset? Si Lutherani, ope suae doctrinae, saluari possunt, et, in fundamento Fidei cum Reformati, sicut ipsi fatentur et docent, conueniunt, ui etiam conscientiae obligati erunt, in reliquis capitibus, minus grauibus, remittere, et coniungere se cum iis, eosdemque tolerare.*

Considerabat porro GROTIVS CELEBREM ILLAM GEORG. CASSANDRI, *de Articulis, Catholicos inter et Protestantes, controuersis*, CONSVLATIONEM, A. CIDIICXLII, *Helmstadii*, CVRANTE HERM. CONRINGIO, RECVSAM, ET A COMPLVRIBVS APPROBATAM.

Nn 5

Hanc

Hanc *Annotatis* ille suis, in gratiam Vnionis amantium, illustrabat, quibus suas post *Animaduersiones* opponebat *Andr. Riuetus*, qui tamen, omnium, Pacis amantium, iudicio uirorum, sapientius utique fecisset, si, operi huic promouendo potius, quam impediendo, uias et rationes uel inire, uel ostendere, maluisset.

Videbat idem GROTIVS noster, CIVEM SVVM, MAGNUM ILLVM ERASMVVM, PLANE FACERE CVM PACIS AMANTIBVS, NEQVE MINVS COMPLVRVM ALIORVM EORVMQVE PACEM SECTANTIVM PASTORVM, PIORVM ITEM PRINCIPVM, INSVPTVM LABOREM, IN COMPONENTOS CVM LVTHERANIS REFORMATOS ALIOSQVE DISSIDENTES, QUOS inter silentio praetereundus non est Potentissimus *Poloniarum Sueonumque Rex, Vladislaus IV*, ob pacis concordiaeque Christianae studium promouendum, et diffidia atque scissiones tollendas, aeterna recordatione dignissimus, qui, *Thorunii Prussorum*, A. MDCCXLIV, Colloquium indixit. Celsissimus quoque Princeps, Landgravius *Hassiae, Philippus*, qui Colloquium de Coena Domini, *Marburgi* habitum, ad diffidia Religionum Euangelicarum tollenda iam A. MDCCXXXV, conuocauit, Serenissimus Elector *Palatinus, Fridericus III*, Dux *VVurtembergicus, Christophorus*, qui, per Colloquium, A. MDCCXLVI insti-

institutum, dissensiones, in Religione Euangelica uigentes, dissipare, animosque omnium, *Augustanae* Confessioni addictorum, ad concordiam transferre, haud contemnendam susceperunt. Nostri aetate, Potentissimus *Prussorum* Rex, *Fridericus*, tam ob ciuilibus, quam sacrae Pacis, studium, sedulo promouendum, nauiter fuit sollicitus, qua diuina opera aeternam nominis sui gloriam dudum est consecutus, et plures alii, qui, uirulentos controuersiarum clamores et biliosas opinionum altercationes auersati, pio et laudabili instituto, nec minus amplis et Regiis plane sumptibus, Concilia, Synodos, *Colloquia*, quae uocantur, *charitatiua*, coegerunt, conuocarunt, instituerunt. Tantus enim *Principum*, Pacis religiosae studium anhelantium, numerus reperitur, ut cum ipsis *Theologis*, nomen *pacificorum* DEI *filiorum* affectantibus, numero certare, immo, facile numerum superare, posse uideantur, id quod dictu difficile, probatu autem sit facilimum, si lenitatem pietatemque *Principum*, *Theologorum* uero uehementiam, et inconditos saepe mores, cognitos habeas atque perspectos.

Laudabilem ergo sese operam suscipere, no-
ster etiam, Pacis et Concordiae Christianae longe
amantissimus, GROTIVS existimauit, ut ad uni-
enda

enda consopiendaque Religionum diffidia cogitationes suas leniores, studiaque sua, humanitatis plena, conferret, prout ipse hoc innuit,¹⁾ **ILLAESA TAMEN VERITATE**, addens. In primis diffidium, quod inter Lutheranos, Reformatos et Pontificios, exarserat, funesti ominis loco accipiebatur a cordato nostro **GROTIO**, qui sane optabat, uulnera Christiani coetus sanari, dolens impense, cicatrices, solo litigantium studio, toties refricari, uniceque optans, ut Ecclesia Christiana tandem aliquando Concordia frueretur, diraque Theologorum bella, suum uel tandem nanciscerentur finem. *Reperti*²⁾ *sane sunt homines*, inquit **GROTIUS**, *tam feri, qui dicerent, Ecclesiasticam Vnitatem retinere uelle cum illis, qui circa dogmata aliqua dissiderent, id uero esse, Christum miscere Beliali. Sed alia nos omnia docet uox a DEO inspirata.*⁴⁾ Eiusmodi homines, truncos stipitesque repraesentare, malunt, quam organa DEI in sancta Ecclesiae Christianae uinea esse. Etiam alibi **GROTIUS** pacificas cogitationes suas aperit sequentem in modum.

³⁾ *Mihi, ad iuuandam communem Christianismi causam, utinam tam adessent uires, quam prom-*

1) Ep. xxxviii, ad Guil. Vairium, Franciae Cancellarium et **GROTII** Apologia cap. iv, p. 36. 2) Apologia l.c.

3) **GROTII** Epist. ad Ioann. Crellium.

4) Rom. xiv, i. Phil. II, 4, II, 5. I Cor. ix, 19, XIII, 14. 2 Tim. II, 22.

promptusest animus etc. Pacis consilia et amari semper, et amo nunc quoque eoque doleo, cum uideo, tam pertinacibus iris committi inter se eos, qui, Christi se esse, dicunt, *si recte putamus, quam illis de causis.*

1) *Semper in uotis habui, nec habere desinam, ut communionem, quae a Papa Romano, grauissimis de causis, sese separauerunt, in animis suis, per certos testes, arctius coniungantur.*

2) *Vtinam uero DEVS Ecclesiae Rectoribus, ipsisque Regibus ac Potestatibus, Spiritum charitatis ac mansuetudinis potenter suppeditet, ut, omnibus difficultatibus superatis, Ecclesiae, quam proxime fieri potest, primaeuam illam pulchritudinem, maxime uero solidam pacem, ILLAESA VERITATE, restituant. Multa hominum millia, quorum gregi accenseri, uolo, sanctum hoc propositum piis uotis prosequantur, et frequentes concurrent ad sublatum uictoriae uexillum.*

3) *Nescio, an uideris, Georgii Calixti Praefationem, ad editos a se libros Augustini de doctrina Christiana etc. Probo uiri iudicium, et, cum pacis amore coniunctam, antiquitatis reuerentiam.*

Ad praeclarum hunc Pacis finem consequendum,

- 1) Epist. ad Ioann. Duraeum. 2) Ep. xxxiix, ad Guil. Vairium.
3) Ep. clxiv, ad Ioann. Cordesium.

dum, *tria* reperiēbat GROTIUS *remedia*, remouendis impedimentis idonea,

Primum, VTI SECTAE CERTAE SE NVLLI ADICERET, GROTIUS consultum ducebat, quoniam inuentio et exulceratio sectarum, cum peculiaribus nominibus, iam Ecclesiae non exiguum damnum intulerat, quippe ab qua membra Christi resciderant et separauerant, fatius esse, ratus, si, secundum normam Codicis S., sicut ille uerum ¹⁾ Christianum esse uult, ita se gereret. Atque haec, si perpendamus, e principiis *Remonstrantium*, dimanabant, quorum, ad rem hanc magis illustrandam, uerba, post uerba GROTHII sequentia, referamus.

Sibi propositum semper fuisse, inquit, ²⁾ non alicui earum seruire partium, in quas, ingenti seculi nostri malo, diuisi sumus Christiani, sed Christianis plane omnibus.

Aliorum, relata iam *supra*, uerba repetere licebit, quae sic incipiunt.

Nos Remonstrantes omnibus coetibus Christianorum, in fundamento fidei unanimes, mutuam offerimus tolerantiam.

Huc pertinet alter, a me iam indicatus, locus.

Optandum esse, ut, qui publicis ecclesiis etc.

Vnam

1) *supra*, p. 529, 492, 493 seq. in pr. p. 497. 2) Praef. Eccles.

Vnam ergo uel IN PRIMIS AVERSABATUR GROTIUS FOEDAM ILLAM, AC RE CHRISTIANORVM INDIGNISSIMAM, HAERETICOS FACIENDI INSANIAM, ueram et unicam illam causam, quae, inde a primis Christianismi incunabilis, in coetu DEI, scissiones ac diffidia fecit, quaeque, sublato uerae pietatis et amoris fraterni uinculo, in impietatem, odium, tandem in accusationes, iurgia, fori disceptationes, supplicia, exilia, bella, caedes, et quid non, degenerauit. Hinc *haeresin*¹⁾ *pestem et uenenum Ecclesiae uocare* solebat.

Videbat, durante isto Religionis diffidio, *Arminianos* inter et *Gomaristas*, disputandi licentia et contumacia inflexibili²⁾ atque effreni reddita, NIHIL EFFICI, NISI, VT DISSIDIIS, TURBIS, SEDITIONIBVS, CONCILIABVLIS, PUBLICVM OTIUM, ET QVODAMMODO NATVRAE FOEDVS, VNIO³⁾ SPIRITVALIS INTER PROTESTANTES ET CHRISTIANOS, INTERPELLARENTVR, quique hanc praetendant famae, irae, temeritati, aliisque affectibus, eos magnopere nihil agere, nisi, ut, disciplinae ac religionis imagine, deleant bonitatem, iustitiam, pudorem, fidem et cetera, quibus salus

1) Osiandr. Prolegg. p. 24.

2) supra, p. 33, in primis p. 34, et multis seqq.

3) Videatur Ioann. Laur. Moshemii *gründlicher Beweis, dass die Autorität des Dortrechtischen Synodi der geistlichen Vereinigung unter den Protestanten das größte Hinderniß sey*, edit, Hamb. A. MDCCXXVI, 8.

salus humani generis sustinetur. Eosdem haud minus aduersus DEVM, quam sceleratos et nefarios aduersus homines, uideri, quia, constitutam naturae lege ac diuina prouidentia, inter homines cognationem, sine iure, sine causa, euertant.

** Scit ille, (DEVS) quanto dolori mihi pridem fuerit, quoties prima illa Christianismi primi, nominis tanti mensuram implentis, tempora cum nostra hac miserrima aetate conferrem, qua populi, in summis fidei capitibus consentientes, ex rituum atque opinionum dissidiis, in factiones aguntur et bella, uel profanis gentibus pudenda. Neque uero dubium est, quin multi, horum malorum pertaesi, charitatem aduersum Christianos omnes animo retineant, externam quoque unitatis faciem ardentem exoptent, parati tanti boni causa, ex Apostolico praescripto, aptare se alienis infirmitatibus, et ad ultimos usque diuinae legis terminos patientiam et aequitatem suam extendere.*

Alterum ergo remedium potius adhibebat, nempe MANSVETVDINEM, TANQVAM PRAECIPVVM CHRISTIANISMI CAPVT. Sentiebat enim, per mansuetudinem et mitissimum CHRISTI Spiritum, scissiones et haereses, a DEO, poenae loco, immixtas, per hoc maxime subsidium eradicari, unde,

— * Ep. xxxviii, ad Guil. Vairium, supra, p. 498, 499.

de, proposito suo Christianoque officio conueniens esse, ducebat, si lenitatem suam notam faceret omnibus, eandemque obrem, cum uiris diuersarum religionum haud unis, consilia sua communicare non dubitauit, ut hac occasione eos inuitaret, ad melioremque reduceret mentem, ut supra, ex Epistola GROTH ad *Ioann. Crellium*, notum istum Socinianum, A. MDCCXXXI, patet.¹⁾

Et, haud dubie, hic ipse *Crellius* exinde meritum agnouit Christi, ut publice confitetur. Ita enim, Comment. in Ep. ad Hebraeos, ²⁾ scribit.

Eo, quod sub Veteri Testam. contigit, nempe, quod et ipsum Testamentum sanguine fuerit sancitum, et, quod omnia fere sanguine mundarentur, peccata saltem sine sanguinis fusione mundari non possent, ex hoc, inquam, per similitudinem (Apostolus) colligit, mortem sanguinisque fusionem Nouo quoque Testamento interuenire debuisse, ut et ipsum Testamentum sanciretur, et crimina nostra emundarentur.

Et, ibidem, ³⁾ sic pergit,

Quasi dicat, (Apostolus) hoc certum est, peccata, sine sanguinis fusione, sub lege non remitti, uel, etsi tandem aliqua, sine sanguine, purgantur peccata,

O O

sine

¹⁾ supra, p. 499.

²⁾ IX, 18, Tom. II, fol. 160.

³⁾ ad v. 22, fol. 161.

sine eo purgari nequeunt. Vnde merito colligitur, debuisse quoque sanguinis fusionem interuenire, ad emundandas nostras conscientias, seu, ad expianda peccata, conscientiam pollutentia.

Tertium illud remedium erat, ut, PRVDENTIA SACRA, TANTOPERE NECESSARIA, VTENDVM SIBI ESSE, EXISTIMARET, Aut fallor ego, aut sectarios sectasque hodie paucas haberemus, si olim, quibus, paulo post discipulorum Christi obitum, sacrarum cura rerum credita erat, charitatem prudentiamque Christianam, ab ipso Christo uel maxime inculcatam, diligentius in consilium uocassent et ab ista haeretificatione¹⁾ crebrius abstinuissent. Qua in re, an non Ethnicos supergressi sint, id uero perquirere iam superfedeo, saltem hoc negandum non est, hos Christianos, qui nodum in scirpo quaerebant, nec aliorum tam mores, aut crimina, quam errores, eosque leuissimos, nec raro malitiose ac pro arbitrio fictos et excogitados, accusabant, aut, ubi altissimum erat otium, ibi insidias, hostes, bella, conclamabant, non magni tantum ingenii homines et honestos, uerum pietate quoque ac zelo ardentis, habitos fuisse. Per hanc ergo Christianam charitatem, pietatem et moderatam prudentiam theologiam, omnibus hisce

¹⁾ supra, pag. 45 et 46.

hifce malis medelam parari poffe, exiftimabat, fi ageret cum hominibus infirmis et a uera Religionẽ Christiana alienis, prout ratio Christianifmi et Spiritus manfuerudinis illud exigunt, quo omnibus omnia fiamus, ut omnino aliquos feruemus, fecundum Paulum. 1)

Plura hic proferre poffem, fed, cum fupra 2) pluribus ea res fit pertractata, remitto ad ea Lectorem.

At, qualem accepifti mercedem, MAGNE GROTI, pro fufceptis tuis Theologicis et Irenicis laboribus, apud *Clerum*? Tuos, pro communi Ecclefie bono, labores, tam utiles et falutares, cum hos laudare debuiffent, criminari et haerefeos infimulare publice maluerunt. Hinc enim ifti clamores funt Theologorum, dictitantium, *Nouum monftrum, quod Remonftrantibus, Pelagianis, Socinianis, Pontificis, immo, Iudaeis* ipsis, aftipulatum fit, item, totum illum GROTIUM fuiife deditum infelici Pacis Ecclefiafticae ftudio, idque maxime effe dolendum. Quafi uero id uoti genus, ftudiumque illud, non effet laudandum, ut ueritatis et pacis amore omnes tandem coniungeremur, et in ouile unum, fub uno 3) paflore, Chrifto, congregaremur. At iftis intem-

O o 2

pefti-

1) 1 Cor. IX, 22.

2) pag. 38, feq. et in primis p. 46, multis feqq.

3) fupra, pag. 508, et p. 511.

pestius clamoribus suis popelli gratiam captare histentores, sibi que ad famam, et, quod fama illis antiquius est, ad opima Sacerdotia, uiam munire, conantur. Nam, quo quisque infensior tibi ac maledicentior erat, eo fere diligentius studiosiusque munere suo uidebatur fungi. Apparet ergo, quam male opera GROTHII, in conciliandis partibus litigantibus, ex serio Pacis desiderio, impensa ab ipso, illi sit compensata. Cum enim ita se gereret GROTHIVS, ut parti neutri esset addictus, et, Ecclesiam Christi in pace atque concordia, quam haeresibus dilaceratam, uideremallet, rixosa pars exosa fuerit ipsi, oportet.

Pacem fucatam et fallacem Ecclesiasticam etc. inquit *Riuetus*. Quasi fallacem Concordiam et Pacem Ecclesiae GROTHIVS proposuerit, nec ueram Pacem, in utilitatem Ecclesiae, optauerit, id quod calumnias et aperta mendacia sapit. Serio enim contendebat GROTHIVS, Christianos in uniuersum coniunctos uidere. Hinc inter alia, ad *Ioann. Duraeum* sic scribebat.

Semper in uotis habui, nec habere desinam, ut communionem, quia Papa Romano, grauissimis de causis, sese separarunt, in animis suis, per certos testes, arctius coniungantur.

Alii paulo mitius iudicium ferre maluerunt
eique

eique Religionem tribuerunt Prudentum, quam inde GROTIANAM dixerunt. Plurimi conuesti sunt, Se nescire, cui Sectae iungendus sit, cum certe unaquaeque, tam prudentem et ILLVSTREM VIRVM sibi vindicare, optet. Ideo eundem *Nouum*, ut paulo ante dixi, uocarunt *Monstrum*, quod *Remonstrantibus, Pelagianis, Socinianis, Pontificiis, immo, Iudaeis* ipsis, sit astipulatum.

Atque hi fere sunt usitatiores modi, quibus calumniatores utuntur. Nam omnes quis enumeret. *Monstrum* est calumnia, cui mille figurae, mille sunt artes nocendi. At illorum quidem plane ferendi mores non sunt, qui *Atheismum* ei, aut, si quod crimen grauius, aspergere non erubescunt. Poterat fortasse ferri, *Iudaizantem, Socinianum, Arminianumue*, GROTIUM appellari, poterat condonari, *Syncretistam* uocari, *Codicis S. corruptorem* nominari, et si qua alia monstra sunt appellationum, quibus VIRVM HVNC SVMMVM commaculare passim sunt ausi, uerum, inter *Atheos* eundem referri, impium est impiorum crimen, probis omnibus improbandum. Certe, post mortem EIVS, *Atheismi* aperte reus est factus, licet non modo Scripta eius, cum alia, tum speciatim incomparabilis eius Liber, *de Veritate Religionis Christianae*, alia omnia contestentur. Ego sane nulla Atheismi uestigia in

GROTII feu Vita, feu scriptis, deprehendere potui, et, nisi fallor, etiam HIC VIR EXIMIVS illorum adaugebit numerum, qui, praeter omnem culpam suam, in *Atheismi* suspicionem apud alios incurrerunt. Sed, neque de his, neque aliis, VIRI SVMMI rebus plura loquar. Quisquis eius dotes, cum primisque incomparabilem eius eruditionem, quam ne ex acerrimis quidem eius aduersariis ipsi denegat ullus, cognoscere cupit, Scripta eius euoluat. Indoctis quoque noti sunt eius, quos modo laudaui, *Libri de Religione¹⁾ Christiana*, qui, *Latine* scripti primum, *Germanice* post, *Anglice*, *Belgice*, *Gallice*, immo, etiam *Graece*, *Arabice*, *Malabarice*, redditi, ante oculos uersantur, et a nemine sine fructu leguntur. Quo minor causa fuit *Aegidio Menagio*, cur VIRVM hunc nullius plane esse duceret religionis, id quod in subsequens ingeniosis potius, quam Christianis, *Versibus*, haud obscure indicauit.

Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Pylos, Argos, Athenae,

Siderei certant uatis de patria Homeri.

GROTIADAE certant de religione, *Socinus, Arius, Arminius, Caluinus, Roma, Lutherus.*

Gisb. Voetius hominem eum uocat, *dubiae, aut uariatae, Religionis.* *Ioannes Mullerus*, in *Libro de Atheismo*, odiose nimis de ipso scribit,

Eum,

¹⁾ supra, pag. 199.

Eum, in Commentario suo super Prophetas, 1) Iudaizare nimis, et, si uixisset, Turcam euasurum.

Si hoc alicuius artis est, noua nomina, nouaque haereses affingere, uel quiuis audaculus et sciolus idem praestare posset. *Andreas Riuetus*, inhumanus paulo in haec erumpit uerba,

Magnus ille HVGO, magnus NUGO.

Immo, malitia et inuidia in EXCELLENTIS VIRI dotes ita faeuit, ut, uelut a daemone obsessi, exclamarent, *In daemonio istius Viri daemoniacum quid latitare.* Quae calumniae partim diabolicum quid prae se ferunt, partim, ut opinor, eotendunt, ne Scripta eius, cedro digna, legantur, quibus tamen inania, quae imputantur ipsi, dogmata funditus euertuntur. Sed fatum illud esse solet illorum, qui medii esse cupiunt, quibus tamen id minime imputandum, sed furori concertantium, qui ferre non possunt, quos non in omnibus secum habent consentientes. Miseri igitur sunt moderati illi Viri, non per suam culpam, sed per improbitatem istorum ac petulantiam, qui, sub zeli clypeo latitantes, impune in quosuis, siue nocentes sint, siue innocentes, grafsantur. Sed, ignoscat iis DEVS, quod unum ipsis imprecor, melioresque cogitationes iniiciat animis eorum, ut ueritas, pacis amor, et multorum improbitate depressa uirtus, innocentiaeque

1) supra, p. 504.

defensio interclusa, uel tandem emergant. Ma-
 neat ergo MAGNO GROTIUS sua laus illibata, quam
 nulla unquam uetustas delebit, nulla obliuio
 offuscabit, neque morosum illud genus ho-
 minum, qui, ambitioni suae, crudelitati et
 odio dirissimo, feruoris pii speciem obtenden-
 tes, in omnes, ab se dissentientes, impotenti
 quodam animi affectu, intransuersum acti, fae-
 uiunt, nihilque omnino rectum putant, nisi,
 quod conueniens est moribus illorum. Qui,
 cum plerunque ineptissimi sint mortalium, re-
 rumque ignari omnium, foedissimarumque sua-
 rum ferui cupiditatum, magno tamen superci-
 lio in quoscunque uiros doctos censuram exer-
 cent, haereseosque notamiis inurunt, qui illo-
 rum non uenerantur placita, eo, quod, se diui-
 nitus inspiratos, credunt. De hisce igitur pro-
 nuntio, eos ne dignos quidem esse, qui cum
 GROTIUS comparentur, nedum, qui tribunal in
 orbe literato conscendant, sententiamque, aut
 in GROTIUM, aut in uiros alios, eodem ingenio,
 iisdemque moribus et dotibus, praeditos, fatif-
 que similibus obrutos, ferant.

A litibus utique abhorruit GROTIUS, cupiens
 optansque, controuersias a suggesto arceri, ut
 Ecclesiarum Christianarum unitas constituere-
 tur.

tur. Non male. Moderatum ergo eius pacif-
que amans ingenium, iure laudatur. Etiam hoc
bene recteque. Laudanda enim utique sunt eiuf-
modi ingenia. Hanc moderationem, a uirtute
profectam, credas. Ex indole atque genio haec
GROTHII fluxit. *Oeconomiam*, formam et disci-
plinam, Ecclesiarum optime per Episcopos diri-
gi posse, putabat, Episcoporum, perspiciebat, ui-
tae genus et characteres morum in Codice S.
plus satis esse delineatos. Videbat, Episcopos,
maximam partem, in orbe Christiano, in *Anglia*,
Suecia, *Dania*, *Gallia*, *Bohemia*, *Hungaria*,
in *Graecia* item, in *Russia* et *orientali Ecclesia*,
introductos esse, colligebatque, hanc formam
Ecclesiae esse perutilem, sic tamen, ut alias Eccle-
sias, quibus Episcopi praesunt nulli, hanc ob
causam non reiiceret, easue unico subiiceret
Episcopo. Priori sane sententiae libens subscri-
bebat, id quod *Clar. Ioannes Clericus* hisce con-
firmat uerbis.

*Qu'a l'egard de la discipline ecclesiastique, l'E-
piscopale sans tyrannie est la plus ancienne, et qu'il
seroit a souhaiter qu'elle fut par tout etablié. Mais
qu'on ne doit pas causer des seditions et du tumul-
te, ni damner ceux, qui suiuent une autre forme de
gouuernement, parcequ'ils n'ont pas pu mieux fai-
re. Que c'a ete le sentiment de GROTHIUS. Et qu'il
seroit*

seroit dont a souhaiter, que l'on imposat a personne, que ce qu'il trouue dans le nouveau testament et qui a toujours été cru puis, qu'il n'y a point d'autre moyen d'establi la paix, parmy le Chretiens, que celui la.

Episcopalem Oeconomiam, ipsosque Episcopos, ¹⁾ quo loco numeroque habuerit, ex infrequentibus, iam iterum repetendis, eius Epistolis clarius liquet.

²⁾ *Ceterum, ni fallor, longe maioribus ac ualidioribus fundamentis inaedificata est Episcopalis eminentia, ut Ecclesiis primum singulis ex uno duce unitas constaret, deinde et plures simul inter se, Episcoporum conuentu, aut certe consensu, colligerentur, ipsum denique illud corpus, per totum terrarum orbem diffusum, formatarum commercio cohaereret, non alia in re magis admiraculum usque se exerente Christianorum ueterum prudentia, cui post DEVM immortalem acceptum ferendum est, quod Ecclesia adhuc aliquid sui uultus retinet.*

³⁾ *Sed, heus, mi Senex, cur ego de defenso Episcoporum Iure contra Loioliticis molitiones nihil exte? Cur, me, quis Petrus sit Aurelius, ignorare, pateris? Vtinam et opus ipsum uideam. Scis enim, fauere me priscae Ecclesiae gubernationi, nec*
amare

1) supra, p. 508.

2) Ep. CXLVIII, ad Ioann. Cordesium.

3) Ep. CXLIV, ad eund.

amare tot laxationes moris antiqui, quas dispensationum, et exemptionum, et, nescio, quibus non, nominibus nouis res nouas appellant.

1) *Episcopalis functio tanti semper priuilegii in Ecclesia fuit, etc. Et, paulo ante. Hac de re, si antiquitatem sequimur res est expedita. Nam, ista facere, est, Episcopi, aut eorum, quibus id Episcopus, conscio, ut mos antiquus habet, Presbyterio, permisit.*

2) *Vides, quid sit, Regis aures animumque illis tradidisse, qui gloriae sibi ducunt, Episcoporum Iura minuere.*

3) *Sicut autem immanis est Iesuitarum, in illis scriptis, irreuerentia in Galliae Episcopos, in Theologos Sorbonicos etc.*

4) *Nunc palam est, eo haec tendere, ut, sublata Episcoporum necessitate unus uere sit Episcopus Romanus Pontifex, qui ceteris omnibus, etiam non Episcopis, tantum largiatur, quantum ipsis placet, quae haud dubie euerfio est canonum et regiminis Ecclesiastici, cui, in membris singulis, praeest Episcopus, uniuersitati Episcoporum conuentus.*

Speciatim *Britannica* Ecclesia GROTIUS magno opere placebat, id quod non modo elucet ex eo, quod superius, 5) de *Arminianorum* doctrina, copiose

1) Ep. CLIV, ad Ioann. Cordes.

2) Ep. CXLVIII, ad eund.

3) Ep. CLIV, ad eund.

4) Ep. CXX, ad Claud. Sarrau.

5) pag. 112, p. 114, et 115.

piose indicatum est, sed etiam ex Dedicacione Libri *de Veritate Religionis Christianae*, quam *Ioannes Clericus*, ad Archiepiscopum Cantuariensem, scripsit, cuius, inter alia, haec sunt uerba.

Cum recuderetur opus aureum summi Viri, HUGONIS GROTII, de Veritate Religionis Christianae, cui non nulla mea adiungenda uisa sunt, ad quae accedunt Testimonia, ex quibus, quam optimè GROTIUM de Ecclesia Anglicana sensisse, liquet, etc.

Et, in Bibliotheca Selecta,¹⁾ addit sqq.

Dans le tems, que ie pensois à ce que l'on uient de lire Mr. Neuton, Enuoye Extraordinaire de Sa Maïeste Britannique, ches S. A. R. le grand Duc de Toscane, m'a fait tenir des preuues, qu'il auoit ramassées, pour montrer, que GROTIUS approuuoit extremement la discipline et la liturgie de l'eglise Anglicane, et qu'il recommenda a sa ueuue, auant que de mourir, de se ioindre a cette eglise. Comme elle le fit en suite a Paris, dans la chapelle de l' Ambassadeur d'Angleterre. On trouuera cela dans trois lettres, qui sont a la fin de ce Liure de la Verité de Religion Chretienne.

Idem, in Epistola ad Lectorem, in H. GROTII Librum de Veritate Religionis Christ.

Visus mihi sum omnibus, GROTIANI nominis aman-

1) Art. VI, p. 243, ad A. C1515CCIX.

amantibus, rem gratam, nec parum Ecclesiae Anglicanae honorificam, facturum, si eas Epistolas sqq. hic ederem. Ex iis certe constare potest, SVMVM VIRVM quam optime sensisse de Ecclesia Anglicana, et in illa, si licuisset, libentissime uicturum fuisse. Iis ergo, Candide Lector, fruere, DEQVE VIRO, QVI TAM BENE DE REPUBLICA CHRISTIANA MERITVS EST, BENE SENTIRE PERGE. Vale.

I.

HENRICVS DE NOVA VILLA (NEVVTON)
 PETRO HIERON. BARCELLINO,
 ABBATI S. EVSEBII DE VRBE,
 S. D.

Florentiam Liburno Pisisque, ubi febrim paene ex aeris intemperie contraxeram, sanus salusque tandem reuersus, nihil prius habui, Optime Barcelline, amplissima Illustriss. Magliabechii Bibliotheca instructus, quam meam de SVMMO VIRO, HVGONE GROTIO, fidem liberare, et ex Scriptis eius, praesertimque Literis, ubi ueritas, ubi candor, ubi animi simplicitas, ac intimi mentis sensus, reteguntur, ostendere, quam magnifice, omni uitae tempore et paullo ante obitum, cum illi mors et immortalitas in conspectu essent, de nobis senserit scripseritque. Noui, quid de eo dixerint, sui ordinis princeps, Petauius, Brietius, Valesiusque, et tot alii Vestrae Communionis celeberrimi Viri, qui bene uolebant fauebant-

uebantque VIRO, BONO CHRISTIANITATIS COMMUNI NATO. Notum quoque uniuersis, quanta et in Patria, et in Exilio, postquam etiam ad gradum sublimiorem, apud Exteros, euectus fuerat, a Caluini sectatoribus in bonis, dignitate ac fama, perpeffus fuerit, et quantum denique controuersiarum aestus (dum paci in Republica et inter Ecclesias procurandae unice mentem intendebat, quod multis, quam mirandum, quam dolendum? displicuit) indolem alias pacificam ac modestam, cum, se modis indignis a suis tractari, uideret, transuersam egerit, MITIQVE SAPIENTIAE, QVAE ILLI A NATURA IVDICIOQVE INERAT, INTERDVM PRAEVALVERIT. Attamen haec non impediuerit, quo minus ita de PATRE SVO magnus quoque filius Carolo II, Magnae Britanniae, cui opera patris dicauit, maximo Regi, simulque omnibus dixerit ea, quae mox subiiciam, cum nullas adulandi, aut metuendi, causas haberet, quippe in Republica partes aduersas filio sororis Caroli secutus, cumque iam priuatus esset, rustico ac literato otio conditus, senex, et morti, ideoque libertati, uicinus. Patris enim Opera edidit, edita non uidit, et uita eius una cum uita parentis, eodem uolumine, cernitur legicurve. Tu enim, inquit Petr. Grotius, inter omnes Reges unus ille es, quem Protectorem suum pars Christiani Orbis, si non maior, sanior certe,

certe, iamdiu agnoscit. Tu idem ille, cuius se *Fidei ac Defensioni* ipsa Fides Christiana non inuita subiecit, cuius potissimum in regnis, is sacrarum litterarum intellectus, is DIVINI NVMINIS cultus, is, in exercenda nimia illa disputandi de arcanis fidei dogmatibus licentia recepta, est modus, QVIBVSCVM CONVENIRE SE, AVTOR IDEM ET PARENS MEVS IAM PRIDEM TESTATVS ET PVBLICE SCRIPTIS HIS PROFESSVS EST.

Nunc ipsum audi H. GROTIVM, sua uerba loquentem, suos ita exprimentem sensus, in Epistola, Parisiis, A. MDCCXXXVIII, ad Ioann. Coruinum, data, non Anglum, sed Batauum alius Ecclesiae Theologum et itidem Iurisconsultum, adeoque rerum diuinarum humanarumque scientem, de Reformatione Religionis, apud nostros, superiore seculo facta. In Anglia, uides, quam bene processerit dogmatum noxiorum repurgatio, hac maxime de causa, quod, qui id SANCTISSIMVM NEGOTIVM procurandum susceperere, nihil admiserint noui, nihil sui, sed ad meliora secula intentam habuere oculorum aciem. Tunc illa etiamnum florebat, nondum coorto bello ciuili, nec Rege debellato, aut captiuo, nedum damnato et securi percusso. Ea demum, contra spem omnem humanam, reducto in solium auitum Filio, obstupescente Europa, denuo resloruit et quasi renata est, ac deinde, post uarios casus,

casus, minas metusque, adhuc illaesa et secunda manet uigetque.

*Neque tantum sentiebat ipse bene de Ecclesia Anglicana, sed etiam amicis praecepit, qui a suis partibus erant in Batavia, et, quod non minimum periculorum damnorumque communione coniuncti, ut ordines sacros ab Episcopis nostris susciperent, quos certe non eo nomine Schismaticos, non Haereticos, esse, credidit, aut, ab aliis credi, uoluit. His igitur uerbis Fratrem compellat. SVADEREM IIS (scilicet Remonstrantibus) VT CONSTITVERENT INTER SE QVOSDAM IN EMINENTIORI GRADU, VT EPISCOPOS, ET VT HI *χριστοδωτας* SVMERENT AB ARCHIEPISCOPO HIBERNO, QVI IBI EST, ET, ITA ORDINATI, ORDINARENT DEINDE PASTORES CETEROS, etc. Et, hoc ineunte A. CIOIOXLV, qui illi fatalis erat, adeoque et literis ipsis admodum infelix. Episcopus, de quo loquitur, erat, ni fallor, Ioannes Bramhallus, tunc temporis, apud Hibernos, Episcopus Derrensis, et, restituto in regna Carolo II, Archiepiscopus Armachanus, ac proximus eruditissimo Ufferio, Hiberniae Primati, quique postea, iisdem in terris, Ecclesiae nostrae Vindicias in Mileterium edidit. Vide etiam, quid, de publico DEI apud nos cultu, VIII Aprilis, A. CIOIOXLV, eidem dixerit. LITVRGIA ANGLICANA, AB ERVDITIS OMNIBVS, HABITA SEMPER EST OPTIMA.*

Vide-

Videtur admodum probabile, HVNC VIRVM, qui Reformationem Anglicanam SANCTISSIMVM NEGOTIVM uocat, qui, datos susceptosque ab Episcopis eiusdem Ecclesiae, sacros ordines et in Anglia statos sacrorum ritus, praeceptasque publice SVMMVNVMEN adorandi formulas, cunctis ceterarum in orbe Christiano Ecclesiarum praestare, credidit, VOLVISSE SE EI ECCLESIAE ADIVNGERE, VT ANIMI SENSVM, ITA ET EXTERNO CVLTV, ET SIC DEMVM, VT VOTO ANTEA, SIC RE IPSA, MEMBRVM FIERI ECCLESIAE CATHOLICAE. Verum, rem effectam dare non potuit, quia paulo post uenit ei summa dies. Eodem quippe anno, e Gallia Holmiam delatus est, LEGATIONEM RENVNTIATURVS, atque inde domum rediens et naufragium passus, XXVIII Augusti, uita Rostochii excessit, NVNQVAM SATIS DEFLENDVS, CVM, QVOD VITAE EIVS DECESSIT, DECESSERIT ETIAM STVDIIS LITERISQVE, NEC VNQVAM SATIS LAVDANDVS, OB EA, QVAE, IN OMNI LITERARVM GENERE, INCEPIT PERFECITQVE, Pacis, illaesa Veritate, habita temporum et dissidiorum ratione, ueterisque in Ecclesia regiminis, quod apud Anglos ab initio, et, si Ecclesiasticis Annalibus fides, ab ipso Apostolorum aeuo, obtinuit, abusibus ubique sublatis, amantissimus, IMPERIORVM DENIQVE ECCLESIAEVMQVE CONCORDIAE, QVA SERMONIBVS, QVA EXEMPLO, QVA SCRIPTIS, SEMPER STVDENS CONSVLENSQVE. Sit apud DEVM,

Pp

Domini

*Dominum communem, ei sua merces! SIT ET EIVS
GRATA SEMPER APVD POSTEROS MEMORIA!
Vale. Florentiae, XII Cal. Maias, CIOCCCVI.*

II.

HENRICVS DE VILLA NOVA
IOANNI CLERICO

S.

*En nouum amplissimumque tibi, doctissime Cle-
rice, de HVGONE GROTIQ testimonium affero, at-
que priore, si dignitas in Republica, aut rerum in
Autore notitia, spectetur, siue etiam, quod, GROTIQ
adhuc superstite, scriptum fuerit, grauius. De-
sumptum est e literis ad maximum Praesulem,
Gulielmum Laudium, tunc Archiepiscopum Can-
tuariensem, quo cum etiam litterarum commer-
cium saepius habuit, Parisiis, XXIV Octobris, stylo
Gregoriano, A. CIOCCXXXVIII, scriptis, quarum co-
pia mihi nuper facta est ex Anglia, beneficio Illu-
strissimi Viri, D. Ioannis Sommeri, summi olim
florentissimi regni Cancellarii, tunc legum, * nunc
studiorum, praesidis. In iis litteris, sequentia de
GROTIQ habet Illustrissimus Vicecomes, Scudamo-
rus, eo tempore in Gallis nostrae gentis legatus.*

*„Cum primum LEGATVM GROTIQ uidebo, non
„praetermittam id facere, quod mihi de illo man-
„dasti. Sane, Domine, per sua sum mihi est, eum ex
„animo*

** Hoc A. CIOCCCLX Concilii Prinati Sereniss. Reginae Praefes factus est.*

animo et uehementer amare, et reuererite, et rationem, qua te geris. PROFITETVR, SE CORPORE ET ANIMO FAVERE ECCLESIAE ANGLICANAE, ET HOC FERT DE EA IVDICIUM, VIDERI ILLAM OMNIUM ECCLESIARVM, QVAE HODIE SVNT, MAXIME PERENNATVRAM.

Cum uero ex Scriptis tuis abunde constet, non sine nostra quidem laude, neque maximo Exterorum emolumento, te optime quoque Anglicum callere sermonem, ipsa nunc Scudamori uerba, ad finem Epistolae, lubens subiiciam. Vale. Genuae, XVII Cal. Febr. MDCCVII.

The next time i see Embassador GROTIUS, i will not faile to perform your commandements concerning him. Certainly, Mylord, i am persuaded that he doth unfeignedly and highly loue and reuerence your person and proceedings. Body and soul he professeth himself to be for the Church of England and giues this iudgement of it, that it is the likeliest, to last of any, Church this day in being.

III.

ALEXANDRO FORRESTERO

S. D.

FRANCISC. CHOLMONDELEIUS.

(Ex Anglica Lingua uersa.)

Quod cupis scire de H. GROTIO, MAXIMO PROPE-

Pp 2

MODVM

MODVM VIRO OMNIVM, QVOS VNQVAM VLLA TVLERIT AETAS, *sic habe. Contigit, me LVTETIAM venire, paulo post rem transactam. Cum uero notissimus essem D. Crowdero, SAEPE MIHI CONFIDENTER DIXIT, FVISSE HOC VLTIMVM MONITVM, QVOD MAGNVS ILLE VIR VXORI DEDIT, sicut, sui officii esse, credidit, VT, EVM MORI IN COMMVNIONE ECCLESIAE ANGLICANAE, DECLARARET, IN QVA ECCLESIA OPTABAT ET IPSAM VIVERE. HOC IPSA APERVIT, CVM, DATA OPERA, VENISSET AD NOSTRAM ECCLESIAM (quae erat in aedibus Ricardi Brownii, qui tunc in Gallia erat nomine Regis Angliae) VBI E MANV D. CROVDERI, Cappellani eo tempore Ducis Eboracensis, COENAE DOMINICAE SACRAMENTVM ACCEPIT. FACTVM HOC EST STATIM POST MORTEM EIVS VIRI, quam primum per ipsius rationes licuit. Archiepiscopus Bramhallus, Hiberniae Primas, in defensione sui ipsius et Episcopalis Cleri, contra Ricardi Baxteri, Presbyterani, accusationem Papismi, ita de GROTH Religione loquitur, P. 21, ILLE AFFECTV ERAT AMICVS, ET DESIDERIO VERVS FILIVS, ECCLESIAE ANGLICANAE, QVAM VXORI SVAE ET ALIIS AMICIS LAUDAVERAT, AVTORQVE FVERAT, VT EI FIRMITER ADHAERERENT, QUATE NVS EIS OPPORTVNVM ESSET. EGO IPSE ET ALII MVLTIVIDIMVS EIVS VXOREM, MANDATIS VIRI PARENTEM, QVOD PALAM ILLA TESTABATVR, SAEPE AD PRECES NOSTRAS ET SACRAMENTORVM CELEBRATIONEM VENIENTEM. Cum Matthias Turnerus*

RUS

rus, summus GROTHII amicus, cuperet scire, cur ipse non adiret communionem Ecclesiae Anglicanae, respondit, Se libenter id facturum fuisse, nisi ratio muneris LEGATI Sueciae obstaret. Ceteroqui VEHEMENTER PROBAT DOCTRINAM ET DISCIPLINAM NOSTRAM, ET IN NOSTRA COMMVNIONE OPTABAT VIVERE ET MORI. Si quis putet, se melius nosse mentem GROTHII, ex coniectura et confectariis, quam ipsum, aut, dissimulasse eum, apud uxorem et liberos, fruatur sua ipsius opinione, sed non multos habebit ipsi assentientes. Vale. E Valle Regia, XXIII Junii, CIOIOCCVII.

Ex aliis eiusdem literis, datis VI Octobr. CIOIOCCVII.

Nuper tibi narraui plenius, quod noram de uidua MAGNI ILLIVS VIRI, HVGONIS GROTHII. Deinde in memoriam reuocaui pium illum et bonum prorsus uirum, Spencerum, Comptonium Equitem, Comitum Northamptoniae filium, mihi narraffe, SE PRAESENTEM AFFVISSE, CVM VIDVA GROTHII HOC PROFESSA ESSET ET SACRAMENTVM ACCEPIT.

Loquitur de hac re *Ioann. Clericus copiosus, in sua Bibliotheca, sequentem in modum.*

On a pris soin des' informer, de ceux, qui restent de cette familie en Hollande, ou qui la connoissent le mieux touchant cette particularité. Mais comme ceux, qui en pourroient sauoir quelque chose,

Sont morts, on n'a pu auoir aucunes lumieres la dessus. Cependant on ne trouue rien dans ce fait, qui soit opposé a aucun autre, dont la uerité soit asseurée de sorte, que l'on a suiet de croire, que ce qui est raconté, dans la derniere de ces lettres, touchant la ueuue de GROTIUS est ueritable, ce qui est d'autant plus croyable, que cela s'accorde a ce que GROTIUS lui meme disoit et escriuoit a ses amis, touchant l'Eglise Anglicane, comme on le uerra dans le deux premiers lettres. On peut uoir par la a quelle Eglise GROTIUS se seroit ioint, si cela lui auoit été libre, ou ils eut pu aller en Angleterre. Pour sa ueuue, elle a uecu et est morte dans la communion de l'Eglise Remonstrante a la Haye, sans negliger pour cela les derniers ordres de son epoux. Puis que le Remonstrans ne regardent pas l'Eglise Anglicane, comme une Eglise, avec la quelle ils ne puissent pas communier. Mais plutot comme l'un des membres les plus considerables du corps spirituel d'un chef, qui auant toutes choses nous a recommandé la charité et la paix.

Liberos, discedens, quatuor, filios tres, Cornelium, Petrum et Didericum, filiam uero unicam, reliquit. Ex filiis Cornelius, natu maximus, et Didericus, natu minimus, ambo coelibes obierunt. Filiae nomen Cornelia fuit, cui soror ἀνωμοτος, Lutetiae Parisorum, ante Patris in urbem ingres-

ingressum, mortua, debet accenseri. De reliquis liberis sequentem in modum loquitur *Maurerius*, in *Memoriis suis*.

Le Premier, Cornelius, qui fut quelque tems attaché au Chancelier Oxenstirn, étoit asses bon Poete Latin, (comphra eaque haud inuenusta Poemata in Vincentii Fabricii Poematis occurrunt, itemque, Opitii Sylvarum Libro I, Carmen illud ad Cornelium GROTIUM, p. 19, seq.) mais il étoit paresseux et aimoit les plaisir.

Le troisieme Dieteric, dit il, auoir été nourri page chez Mr. le Duc Bernard de VVeimar, et fut depuis son ayde de camp, bien fait de sa personne et en reputation de bon homme de guerre, ayant eu un grand Maître de ce metier la. Lui et son frere l'ainé, lors que la Reyne Christine eut quitté sa couronne en faueur de Mr. le Prince Palatin, qui étoit le feu Roy Charle Gustave, pere du Roy de Suede d'apresent, s'acheminerent tous deux uers ce Prince, qui auoit fort connu et estimé leur Pere en France, en intention de lui offrir leur seruire et d'obtenir quelque employ. Etant donc partis d'Hollande a ce dessein, quand ils furent a la moitie du chemin de Hamburg entre Emden et Bremen. Un malheureux ualet, qui auoit serui le second plusieurs années tenté par l'argent, qu'il leur auoit ueu,

resoluit de les tuer tous deux. Dabord il entra dormit dans la Chambre du puiné. Car en ce pais froid il n'y a dans les hotelleries, que de petites cellules ou il n'ya qu'un lit, pour etre plus chaudement et tua son maitre d'un coup de Pistolet etant endormi, et avec un autre pistolet, s'en alloit traiter l'autre de meme, que son cadet. Mais par bon heur pour lui, il ne dormoit pas et compose quelque Epigramme Latine. Si tot qu'il entendit tirer pres de lui, il se saisit d'un pistolet, qu'il auoit sur un chaise pres de son lit, et l'ayant bandé et uoyant le meurtier uenir a lui tout doucement tete baissée, car il faisoit clair de lune, sans lui donner le loisir de l'approcher trop pres il le tira le premier et l'entendit dans la place. A ce bruit, tout le monde de l'hotterie s'étant eueillé, on saisit ce scelerat, qui etoit fort blessé, et qui fut supplicié sur les lieux.

Filia¹⁾ *Cornelia*, Patri superstes, nupsit *Ioanni Barthoni*, Vicecomiti de *Mombas*, primariae apud *Pictones* Nobilitatis, et illustrissimis *Galliae* familiis innexo. Hic, a prima inde adolefcentia, more *Gallicae* Nobilitatis, nomen suum militiae dedit, et, post uarios, gestos in patria, honores ac dignitates, tandem ad *Tribunatum* equestrem euctus, in gratiam uxoris, aerem *Gallicum* non ferentis, in *Hollandiam* cum ea remigra-

1) Anonym. Belg. in Vita M. GORTII.

migrauit, ubi uir, ingenio pollens, manu strenuus, rei militaris longa experientia subactus, inter primos equitum Magistrorum ascitus, ad maiores dignitates assurgebat, sed, incertum, suo, an eius, cui se per matrimonium innexuerat, familiae, fato, captus, damnatus, uix difficili fuga, capitali se periculo, A. MDCLXXII, subduxit.

Petrus Grotius, eiusdem HVGONIS nostri *filius secundus*, patriae suae luctuoso funere, ereptus, apud bonos triste sui desiderium reliquit. Hunc Parens, a teneris, patriae suae ac togae dicauerat, ut gentis suae moribus ac genio imbueretur, eumque in *Hollandiam*, A. MDCCXXIX, misit, ubi, sub *Theodoro Schreuelio*, Scholae *Lugdunensis* Rectore, suorum fundamenta studiorum iecit, aduolentiorque factus, in Philosophia *Casparum Barlaeum*, in Historia et Politica *Gerardum Vossium*, patrem, in Iurisprudentia *Ioannem Coruinum*, audiuit. Post haec, A. MDCCXXXVII, omnigena eruditione instructus, in *Galliam*, ad patrem, reuertit, ubi, non tam annis, quam praecoci ingenio ac iudicio, rebus agendis maturior, non inutilem saepe operam Parenti praestitit, tam in uisitandis amicis et expiscandis Aulæ arcanis, quam componendis Legationis literis, cum temporis angustia, aut absentia id exigeret Patris. Anno sequente, in patriam reuersus, aliquandiu

Pp 5

rebus

rebus forensibus animum admouit, publicis tamen commodis, quam priuatis, inferuire propensio- rem. Sed nulla spes erat, ut ad Reipublicae clauum tantae stirpis patritius iuuenis admitteretur ab iis, qui PARENTEM, VIRVM INTEGRIMVM, ad perpetuos carceres damnauerant. Iccirco uitam priuatam egit, donec, Pace *Monasteriensi*, restitutus in *Palatinatum* suum Serenissimus et Sapientissimus Princeps, *Carolus Ludouicus*, S. R. I. Princeps Elector, hoc Viro uoluit uti, qui res suas apud Praepotentes *Foederati Belgii* Proceres administraret. Cum paulatim in patria uerteretur rerum facies, tandem, A. MDCLX, oblatam sibi *Assessuram Ciuitatis Amstelodamensis*, septem annos, summa fide et industria, gessit. A. LXVIII ab OO. FF. Legatus ad Reges septentrionis missus, primum *Hafniam* accessit. Postquam Ordinum mandata esset executus, ab *Daniarum* Rege, *Friderico III*, exceptus benignissime et dimissus, *Holmiam* peruenit. Hic, a *Carolo XI*, et uniuerso Regni Senatu, magno in honore habitus, ultra annum permansit, cum, mortuo in *Gallia* Legato, *Guilhelmo Boreelio*, ad Christianissimum Regem ab Ordinibus Delegatus, domum reuocaretur, ubi *Assessuram Ciuitatis Roterodamensis*, paternam olim prouinciam, ab Rectoribus eius urbis oblatam, suscepit. Le-
gatio-

gationes omnes, praecipue Gallicam, summo labore, summa industria et mirifica uigilantia, non sine magno Foederatorum Procerum applausu, obiuit, quippe quibus spectata erat fides eius et sedulitas, hostium arcana, et insidias uimque, quam in patriam molirentur, indagare sagax, ac patriae Rectoribus significare prompta. Tandem, in patriam reuersus, et in Conuentum Foederatorum delegatus, ex eo honorum culmine, a fatali illo *Batauiæ* turbine, quem plebs rabida et tumultuans conciuerat, deturbatus, et cum optimis et sapientissimis patriae Rectoribus, suis dignitatibus est exutus. Neque sic satiatus est furor. Nam, uix elapsus manibus ficariorum, qui pugiones in necem eius acuerant, amicorum consilio, et circumstrepentibus undique periculis, persuasus est, tempori cedere, et aliquandiu, donec istae remitterent turbæ, patriam relinquere. Primum *Antuerpiam*, celeberrimam *Brabantiae* Ciuitatem, se contulit, et, non sine ingenti uitae discrimine, uixit sub praesidio illustrissimi Comitis, *Monteraei*, Regis *Hispaniarum* Gubernatoris, qui non semel ipsum monebat, ne, manendo diutius in urbe, *Hollandiæ* tam uicina, irritaret animos eorum, qui in caedem eius coniurauerant. Itaque, ne se diutius aduersariorum telis exponeret, primum *Leodi-*
um,

am, inde *Aquisgranum*, postremo *Coloniam Agrippinam*, urbem non tantum natura, sed propter Legatos quoque Pacis, ibi negotia tractantes, tutissimam, profectus est. Vbi, partium arcana expiscando et perferendo ad Legatos Foederatorum, non inutilem patriae suae operam nauavit. Post exactum biennium, rediit, cum non pauci, furore paulatim deferuescente, ad rectam rationem ueritatemque oculos aperirent. Iam innocentia eius gaudebat uultum erectum et pectus, nullius flagitii conscium, aduersariis offerse, pertaes etiam, more maleficorum, diutius extorris a patrio solo, de quo tam praeclare meruerat, fugitiuam degere uitam. Primo tranquille, nemine obstante, in uilla aetatem agebat, sed, cum se *Hagam* conferret, a Fiscis procuratore accusatus, quod cum *Abrahamo Viquefortio*, Serenissimi Ducis Brunswicensis ad Foederatos Proceres publico Ministro, literarum commercia habuisset, quodque detecta hostilium Legatorum secreta, de Pacis negotio, ad Legatos Foederatorum detulisset, sola iudicium integritate, uitam, famam, facultates, quibus simul inhiant, conseruauit. Sic bona tandem causa triumphauit, ringente frustra plebe. Exinde, ne aduersarios ureret aspectu suo, migravit cum familia in *Villam*, quam, non procul *Harlomo* sitam, habere-

habebat, ubi, liberos suos educando, optimos quosque Scriptores terendo, amicos excipiendo, *Scipionis Africani*, et illustrium aliquot Virorum exemplo, uitam nemini grauem, sibi que nec iniucundam, nec indecoram, colere coepit. Cum sic, priuatus, quiete aetatem ac tranquille, ageret, morbo correptus, anno aetatis septuagesimo, constanti hilarique mortem uultu excepit, utpote, quae in stationem tutam deduceret Virum, inde a puero iam, plurimis uitae fortunaeque procellis agitatum. VBI LIVOR, QUI PASCITVR IN VIVIS, SESE CONSUMPSERIT, ET PARTIVM STVDIA DEFERBERINT, HONORIBVS INTAMINATIS FVLGEBIT HVIVS VIRI DECVS, EIVSQUE VIRTVTES AC FACTA, quae summatim attigimus, POSTERORVM ANNALES LOQVENTVR. Iam uero, pauca quaedam de eius habitu corporis et mentis dotibus delibare, animus est. Corpore erat procero et obeso. Papulae, quas PARENSES¹⁾ ad *Beni. Aub. Maurerium* de nostro scribens, ait, fuisse uelut abortiuum partum effoetae pestilitatis, faciem eius deformauerant, et alterum pedem ita contraxerant, ut totam uitam claudicaret. *Vlysses*, ferunt, non formosum fuisse, sed facundum, et in *Periculis* labris *Suadae Deae* sessitauisse, quae uere in nostrum competebant. Animo erat aperto, moribus ingenuis, in prospere

tis

1) supra, p. 277.

ris eius comitas, in aduersis constantia, in omnibus uitae actionibus intemerata fides, elucebant. Post Diuinam Legem, lex ei suprema erat Patriae Salus. De Republica bene mereri, amicos colere, inimicos beneficiis sibi deuincire, summa ipsi uoluptas et studium fuit. Verum de *Petri huius Grotii* uita, si DEO uisum fuerit, alio tempore opportunius commentandi locus erit.

De VXORIS GROTTIANAE uirtute singulari mentionem iam *supra*^{d)} feci, quae item fuerit, et quam, sua sibi erga Maritum fide, nomen condiderit immortale. Habet de ea *Maurerius*, ratione prodigiosae ipsius staturae, non iniucundam narrationem, quam hic, sequentibus uerbis Gallicis legere, Lectorem non pigebit.

Elle estoit d'une grosseur prodigieuse, et a son sujet, il ne faut pas oublier de mettre icy une chose fort plaisante, que la reyne Mere, me dit un iour a S. Germain a son diner, ou Madame la Comtesse de Brassac, sa Dame d'honneur, tante de Mr. le Duc de Montauzier, du nom de St. Maure, m'auoit mené. Qu'une fois, que Madame Grotius estoit assise au cerche (car elle y alloit quelques fois, quand son Mary fut Ambassadeur de Suede.) Mr. le Cardinal de la Valette, fendant la presse pour s'approcher et en-
uisa-

d) *supra*, p. 208, seqq. et elogium eius pag. 213, 518, 519, 255, 256.

uisageant de loin cette grosse femme qu'il ne connoissoit point, demanda a une Dame au Cercle a l'oreille, qui estoit cet Our assis aupres de la Reine. A quoi ayant repondu, c'est ma Mere, Monsieur, car il s'etoit iustement adressé, a Mademoiselle de Groot, nommé Cornelia. Confus de cette horrible me prise, le visage plus rouge que son habit et tout grand qu'il estoit, il fit le plongeon dans le cercle et se retira aussitot hors de la, attendant, que le cercle fut leué, pour faire part de son auanture a la Reyne.

Plinius scribit, Omnes scire cupiunt, qualis fuerit aliquis. Praeterquam enim, quod Physiognomi confirmant, naturam internos mentis animique, tum ad uirtutes, tum ad uitia, impetus, certis quibusdam faciei lineamentis notisque designasse, operae pretium esse uidetur, paulo fusius describere, et GROTIANI corporis habitum, et animi mores, et ingenii studia. Tametsi enim ex VINDICIIS GROTIANIS, cui immoratus adhuc sum, pleraeque uideantur intelligi posse, innumerabilia tamen supersunt, quae luculentiorum uis Vitam reddant, quaeque, ab eruditis compluribus expetita cum fuerint, haud ingrata sint iis futura.

Non parum SIMILIS, tum facie, tum membris, fuisse fertur GYSTAWO ADOLPHO, immortalis Sueo-

NUM

num Regi, cuius Filiae quoque, *Christinae*, a morte patris, LEGATVS fuit, a patre ipso, iam olim, ad hoc munus destinatus.

Gustavo, Regi omnem supergresso laudem, et, quem ipsi etiam hostes summa sunt admiratione profecuti, corpus erat bene firmum, magnae vires, par agilitas, artus probe compacti, laboris militaris tolerantia summa, singularis in actu quouis gratia decorque, facies candida, eximiam humanitatem, maiestate temperatam, spirans, aspicientibus reuerentiae non minus excitans, quam amoris, nasus leuiter gibbosus, oculi resplendentes, licet minus acuti, frons lata, mentum angustius, quod perinde, ac labrum superius, barba mediocri uestiebatur. Laudabiliores multo erant *Gustavi* mentis animique dotes, in his animi magnitudo, liberalitas, affabilitas, misericordia, mira praeterea sagacitas, circa expediendas difficultates perspicacia, in consiliis promptitudo. Iuuenilibus annis, praeter Latinam, Gallicam quoque et Italicam didicerat linguam, Historiarum insuper, ueterum et recentium, callens, aliarumque literarum, quantum Regi decorum, quibus naturalis plane suada accedebat, summa porro in DEVM pietas, et sacrorum reuerentia, quod religiosae pietatis decus primo quidem loco memorandum erat, cum prae-

praefertim, seriam fuisse pietatem eius, nec aurae populari captandae compositam, ex infinitis documentis, totoque uitae curriculo, cernere detur.

GROTIVS ¹⁾ forma corporis erat vulgarem non multum excedente, facie satis formosa pulchraque, genis rubore temperatis, fronte ampla, capillitio fusco, mento angusto, quod labrum item superius, decenti barba, coloris pariter fusci, contegebatur, naso in aquilinum uerso, oculis scintillantibus, vultu sereno, membris bene compactis et robustis, adeo, ut ambulando, currendo, saltando, in aetatis flore, uix quonquam parem sibi reperiret. Solertia praeterea fuit incredibili, et, in literariis laboribus exhauriendis, ²⁾ tolerantia prorsus inuicta. Praeter Belgicum suum, Britannicum, Gallicum, Etruscum, sermonem callebat, linguae literarumque, tum Latinarum, tum Graecarum, immo, totius propemodum Orientis, adeo peritus, ut nihil supra. Ne Turcicae quidem linguae fuisse expertem, ex Epistola ³⁾ quadam eius perspici potest. Quanam uitae ratione in *Batauia* sit usus, clare satis IPSE exposuit *Salmasio*, quo tempore is siccum *Galliae* coelum cum humidiorum *Batauorum* terra commutarat.

Qq

Quan-

1) Anon. Vita H. GR. 2) supra, p. 179. 3) Epp. ad Gall. CXIII, ad Claud. Salmas.

Quaquam ¹⁾ *et coelum, ne hoc quidem immerito, accusas. Scio enim, quam illud grave sit, paludum suarum uaporibus madens, ex sicco tenuique aere uenientibus. Sed et huic malo remedia non desunt. Primum diuitiae Tibulli, lucens focus, deinde, ubi serenior aura est, in locis siccioribus deambulatio. Vinum quoque paulo generosius et rubellum maxime. Sed haec, et quae alia ualent aduersus pituitam, ne Stoicis quidem, semper sanis, parcentem, si quid Horatio credimus, melius dicit tibi Eobaldus Schreuelius, uir facetus non minus, quam eruditus, et, qui mihi saepe morbum non Galenicis pharmacis, sed Plautinis salibus, quibus scattet totus, ademerit.*

Cum primis uita delectabatur ²⁾ *agresti, more modoque Batauorum, ab qua ne in Gallia quidem abstinere solebat. In rebus suis expediendis quanta seueritate cautelaque sit usus, partim supra iam narrauimus, partim alia ipsius uel gesta, uel scripta, contestantur. Praecipuum tempus suum impendebat, partim ministerio LEGATIONIS, partim ³⁾ studiis, partim salutationibus ⁴⁾ eorum, qui, uidendi eum & consilia sua cum eo ⁵⁾ fociandi gratia, ab omnibus Europae ⁶⁾ partibus, confluebant. Apud amicos ⁷⁾ hilaris*

1) Ep. CXLV. 2) supra, p. 470. 2) supra, p. 242, 243.

3) supra, p. 243, passim. 4) supra, p. 445. 5) supra, 431, 444.

6) supra, p. 445, 298. 7) supra, p. 425, 429, 446, 447, 449.

hilaris, apud omnes affabilis, erat. Nemini aedes ipsius, nemini uictus, nemini supellex, aut opera eius ulla, defuit unquam, ne his quidem, ab quorum parentibus, post tot contumelias, tum in custodiae angustias, tum in exilii calamitates, fuerat redactus.

Conuictus eius, tempore praesertim SVECICAE LEGATIONIS, tantum non 2) omnibus patebat, et, ratione habita conuiuorum, ita coenabat, ut, non multo post, lectioni sese aut scriptioni, dederet, feramque in noctem, 3) ac per saepe etiam ad auroram usque, studii diligentiam protraheret.

Aperto sinceroque erat 4) animo, fide moribusque antiquis et omnino eiusmodi, ut iure meritoque amicos habuerit eos, quibus non potuerunt esse amiciores, de quibus supra 5) copiose fecimus mentionem.

Memoria pollebat felici tenacique, unde *Beniaminus Maurerius*, Regis Christianissimi Consiliarius atque ad *Belgas* Legatus, intimusque GROTHI amicus, testatur, *Memoria IPSVM tanto opere ualuisse, ut, quicquid legeret, id omne retineret, ne in ullis quidem circumstantiis aberrans.* Seu enim partus ingenii, seu thesaurus memoriae, seu

Q 9 2

animi

1) supra, p. 80, 286. in pr. 245, 353, 431. 2) supra, p. 467.

3) supra, p. 468. 4) supra, p. 19. 5) supra, p. 431, multis seqq.

animi motus, efferendus esset, adeo non inuita uerba occurrebant, ut distincte, grauiter, ornate, copiose, omnia diceret, utque res, si fuissent coram positae, conspici luculentius haud potuissent.

Ingenio iudicioque maturo, solido planeque admirando, fuit, adiutus praesertim tanta experientia, lectione et rerum meditatione, unde insignis ille Galliae Iureconsultus, *Hieronymus Bignonius*, dicere solebat,

Post Aristotelem, uixisse neminem quenquam hominem, tanta ingenii capacitate ac solertia praeditum, tanta longe lateque patentis doctrinae abundantem copia, quam GROTIVM. Consentit cum hoc D. Heinsius, eundemque Viri summi et incorruptissimo iudicio praediti laude ornat.

Quis enim nescit, eum non hominis, sed APOLLINIS instar DELPHICI, fuisse? Cuius ex ore oracula de rebus ¹⁾ omnibus abstrusis et incognitis tunc reddebantur quotidie, et ex scriptis eius egregiis adhuc redduntur, et quam diu scripta eius aurea perdurabunt, reddentur. *Diodorus Siculus* ²⁾ refert, *Cum, eo in loco, ubi nunc templi Delphici adytum est, terrae hiatus pateret, circumque pascerent caprae, contigisse, ut una ex grege frequenter ad hiatus illum accederet, et, introspicens,*

1) supra p. 431, 444, passim.

2) *Bibl. Hist. L. xvi.*

ciens, miris quibusdam exultationibus, et uoce prius ei insolita, incredibilem caprario suo admirationem concitaret, adeo, ut ipse, spectatum eius loci situm, accederet. Tunc eundem, quod capra euenerat, perturbatione ingenti fuisse correptum, conceptoque spiritu, simili modo exiliisse, et uaticinia fundere incepisse. Famam increbuisse, et fuisse peruulgatam. Factum esse concursum ingentem ad hiatum, et, quotquot se demiserint, statim, fatidico spiritu afflatos, furibundis similes euassisse. Ex ingenii quidem et doctrinae GROTIANAE reliquiis, spiritu plenis, debitaque perlustratis attentione, haud aliter, dixerim, mentes animosque lectorum velut afflari, ut nihil ne ipsi quidem deinceps, nisi APOLLINE hoc nostro DELPHICO dignum, uel mente, uel ore, uel calamo, prodere posse uideantur.

Animus eius non quærebat ¹⁾ diuitias, sed illud maxime spectabat, ut cum dignitate quadam aeuum hoc transigeret, relinqueretque famae, etiam ab obitu propagandae, monumenta. De charitate in Patriam, charitates omnes complexa, quid hoc attexam loco? Nam, qua mente animoque fuerit in patriam, patria ²⁾ quoque exul, ostendit, cum, in extremis constituto angustiis, praeter bonam uoluntatem, reli-

Qq 3

ctum

1) p. 477. 2) supra, p. 16, 21, 23, 197, 198, 452, 217, 247, 419, in pr. 245, 291, 232.

ctum nihil esset, id uero ex iis, quae *supra iam* retulimus, haud obscure colligere licet. Certe, tantum non ubique, amoris in Patriam constantia sese, nulla temporum ui, nullis aduersariorum contumeliis, imminuta, nedum fracta, exerit, ut pietatem cultumque in Remp. Batauam non ante, quam uitam, deposuisse uideatur.

Haud minus constans in aliis omnibus, ac sincera in DEVM fide amoreque fuit, maxima quaeque de tanta maiestate sentiens, et optime de eius bonitate sperans. De solertia eius, patientia, ¹⁾ integritate, temperantia, modestia, moderatione, et omni Virtutum choro, apertius ex ipsis eius scriptis, quam ex aliorum testimoniis, colligetur. Quisquis eius uel naturae, uel doctrinae, dotes, plane incomparabiles, quas ne ex acerrimis quidem eius aduersariis ipsi denegat ullus, cognoscere cupit, ille Scripta VIRI euoluat, maxime aureolum illud de Veritate Rel. Christianae opus, passurus, eum, si quem alium, diuinae maiestatis decus et incrementum nunquam temere neglexisse, nunquam non ante oculos habuisse, omnique tempore, et modis omnibus, amplificare contendisse.

Illud superest, ut GROTHII MEMORIAM ueneratione

¹⁾ supra, pag. 195, & passim.

ratione prosequar, et de scriptis ipsius ea Testi-
monia transmittam ad posteros, quae incom-
parabilis eius eruditio et merita, nunquam fa-
tis aestimanda, deposcunt.

Sic liberis illis, ab se assertis, in uasto, libero im-
mensoque, Oceano, Navigationibus, non apud
Delphos solos, aut solos *Batauos*, sed *Germanos*
Anglos, *Hispanos*, *Italos*, *Danos*, *Sueonas*,
Polonos, IN ADMIRATIONEM SVI, IUVENIS ADHVC,
PERTRAXIT, prout *infra* dispiciemus.

In primis, per illos sex Libros, de *Veritate*
Relig. Christianae, HIC DIVINI NVMINIS VINDEXT,
IMMORTALITATEM SIBI CONCILIAVIT, in quibus
inuenit suam *Arius* ruinam, *Socinus* interitum
suum, suam *Atheus* destructionem, suam *Goma-
rus* emendationem, neque hi libri partes tan-
tummodo penetrarunt terrarum singulas, Ba-
tauiam, Galliam, Germaniam, Angliam, Sue-
ciam, Arabiam, Persiam, Malabariam, Grae-
ciam, uerum omnes quatuor terrarum orbis
plagas peruolarunt, omnem Europam, Asiam
utramque, Americam, Africam simul et Aethio-
piam forsân extremam.

Neque terrestribus spatiis sese FAMA ET
GLORIA CONTINUIT MERITORVM GROTHI NOSTRI,
uerum Maris quoque procellas tentauit. *Can-
tulenae* enim EIVS *Sacrae*, de *Ver. Relig. Christia-
nae*,

nae, Lupeffenii licet, in carcere, ab ipso confectae, quo non penetrarunt, ubi non IPSVM fecerunt notum, quas non uias ad aeternam posteritatis memoriam aperuerunt, ut non solis fluuiis, Vahali ad Arcton, non Danubio, auro-ram uersus, non maris Atlantici insulis, non insulis mediterranei Balticique maris, nec intra Cassubiae littora coarctarentur, sed Oceanum ipsum, tam Orientem uersus, quam occiduum illum, polum Arcticum et Antarcticum, nautis uastum immensumque terrarum orbem circumnauigantibus, longe lateque personarent, GROTIUMQUE nostrum quotidie celebrarent, celebraturae in posterum quoque, DONEC HARVM SACRARVM HONOS CONTILENARVM CONSTABIT.

Tandem MAXIMI HVIVS REGVM ASSERTORIS tres libri, de *Iure belli et pacis*, ORBI VNIVERSO THEATRVM GLORIAE FVERVNT. Non enim a maximis solum uiris et Rerumpublicarum consultis, earum uidelicet, quae, praeter DEVM, obnoxiae sunt nemini, et *Naturae* tantummodo atque *Gentium Iure* utuntur, ingenti sunt applausu excepti, sed in omnibus deinceps Regum aulis et curiis, in omnibus Academiis *Europae*, ad *commune Ius Gentium*, ueluti signo sublato, dominari coeperunt, in iisque ornan-
dis

dis et extollendis magni uiri certarunt, super-
futuris haud dubie, quam diu Principes et Res-
publicae in orbe terrarum erunt.

GROTHI quidem dotes explicare, uniuersas
ac singulas, arduum, immo, plane immensum,
mihi uidetur, de CIVIS INDOLE NOMEN, DE ANI-
MI DOTIBVS EGREGIA CONSILIA, DE PRVDENTIA
RES GESTAE, DE ERVDITIONE SVMMA TOT LIBRI,
TESTANTVR. Mihi, ut Germano, non Batauo,
excusatio a conatu, uotum pro uiribus, erit,
cum praesertim ipsa uoluminis ratio, nimiam
excrefcentis in molem, me moneat, ut uela
contraham, manibusque GROTHI succlamem.

Hoc unum uniuersa TVA, MAGNE HVGO, DECORA
comprehendit, quod ad maximum totius regni
negotium es adhibitus, hoc est, quod splendidis-
sima functus es, apud *Ludouicum* XIII et XIV, LE-
GATIONE, quod *Christina*, magni illius *Gustawi*
filia, Cancellariusque regni *Sueonum* inclytus,
TE VNVM ELEGERVNT, QVONIAM VNVS TV ERAS
DIGNVS ELIGI, ALTER ILLE ELIGERE DIGNVS.

De ILLVSTRISSIMO NOSTRO HVG. GROTHIO, de
Petro item *Grotio* et *reliqua eius familia*, haec
attigimus, ut autem, quae de HVG. GROTHIO, uelut
PRAECIPVA SCENAE HVIVS NOSTRAE PERSONA, di-
ximus, maiorem habeant fidem, *Literas* subiun-
gimus

295

gimus *Friderici Henrici, Arausionensis, Foederati Belgii Gubernatoris, et Reginae Christinae*, quae paulo post sequentur, QUORVM AMPLISSIMA TESTIMONIA EFFOETAE IAM DIVTVERNITATE ET VERITATIS LVMINE PRAESTRICTAE MALEDICENTIAE PRAEVALEBUNT.

COPIE DE LA LETTRE, ECRITE DE LA HATE, LE IV,
AVG. A. 1675. PAR FRID. HENRT, PRINCE
D'ORANGE, AV SIEVR
HVGQ DE GROOT.

DOMINE,

Ago gratias pro bonis iis officiis, quae mihi apud quosdam praestitisti, qui regi sunt a consiliis, rogoque, ut sic pergas, tam apud eosdem, quam alios, quos non inidoneos iudicabis, meam dans fidem, me non immemorem futurum huius benevolentiae, sed, qualiscunque se occasio offerat, operam tibi daturum. ORO ETIAM, VT PERSVASVM HABEAS

1) MEVM ERGA TE FAVOREM, QVO TE SEMPER PROSEQVOR, INDVCTVS EO AFFECTV, QVEM MIHI OMNI TEMPORE FECISTI TESTATISSIMVM. *Rogavi affinem tuum D. Reygersbergium, ut ad te desinite et distincte de rebus quibusdam scriberet, AD QVAS INTELLIGERE SENTENTIAM TVAM GESTIO. HANC SI MISERIS, MAGNO BENEFICIO ME TENE- BIS OBLIGATVM, sicut nuper, cum memoriale ad me mitteres, pro quo gratias ago maximas.* VTI-
NAM

1) supra, p. 293.

NAM HIC POSSEM REBUS TVIS VTILEM OPERAM AF-
FERRE, EAM SANE EX ANIMO IMPENDEREM. *Sed ni-
bil te fallit eum nunc esse rerum statum, ut ait ego,
aut reliqui amici, commodis tuis ex uoto* 1) *inseruire
nequeamus.* SPERO TAMEN, QVOD TEMPVS MVTA-
TIONEM 2) HISCE INFERET, QVODQVE TE BREVI VI-
DEBO EXISTIMATIONE ET HONORIBVS IIS FLOREN-
TEM, QVOS EXIMIAE DOTES TVAE REQVIRANT. *Vn-
de non minor mihi uoluptas suborietur, quam olim
ex tua libertate.* Interim, dum extorris a patria
uiuis, exopto tibi omnia grata, fausta, prospera, ipsi
tibi quae optare possis. Precor Deum, ut hoc tibi
donet, MIHIQVE OCCASIONEM, VT TIBI QVEAM RE
IPSA OSTENDERE, QVOD SIM omni affectu tibi in-
seruire pronus.

DOMINE,

FR. HENRICVS A NASSAV.

Magnum fui, mortuus, desiderium 3) re-
liquit, IDEOQVE ERVDITI IPSVM, DE COMMVNI
OMNIVM SVFFRAGIO, OB EXCELLENTEM SAPIEN-
TIAM ET BONITATEM, SICVT INDIGETEM, ET ERV-
DITORVM ORACVLVM 4) ATQVE INTERPRETEM,
OMNIBVS LAVDVM PRAECONIIS, AD SERAM VSQVE SE-
RAE POSTERITATIS MEMORIAM, CONSECRARE NON
DESI-

1) supra, p. 295. 2) supra, p. 296.

3) supra, p. 433, 444. 4) supra p. 446, seq. et passim.

DESISTENT. De illa existimatione singulari, quam, eximiae cuiusdam et minime vulgaris doctrinae scientiaeque copia, apud summos perinde, atque infimos, sibi comparauerat, optime testari *Litterae* possunt *Inclytæ Gothorum & Sueonum Reginae, Christianae*, magni illius *Gustavi Adolphi* filiae, ad GROTH defuncti relictam uiduam datae, in quibus ab ea *divi scripta*, pro largo pretio, flagitans, splendorem una tantum addit VIRO, quantum ei haud ulla unquam praeconia, quibus eum summi in literis uiri, 1) *Scaliger*, 2) *Vossius*, *Heinsius* 3) *Peirescius*, 4) *Barlaeus*, *Jacobus Gillotus* 5) aliique, tantum non extulerunt in coelum, conciliare potuerunt.

RESPONSIO

REGINAE CHRISTINAE,
AD MARIAM REYGERSBERGIAM,
H. GROTHI VXOREM.

Ex literis tuis, decimo septimo Cal. Aug. ad me datis, intellexi, quo pacto Legatus meus iussa mea sit executus in conciliandis mihi mariti tui, DOMINI GROTHI, p. m., libris, quodque, neglectis aliorum, qui eorum possessores esse ambiebant, oblati, maiorem habueris rationem, meis desideriis ut morem geres, quam propriis commodis, quorum spes ab alte-

ra

1) supra p. 10. 2) supra p. 3. 3) supra p. 96.
4) supra p. 444. 5) supra p. 8.

ra parte affulgebat. Equidem, inter uoluptates istas, quas ex bonorum autorum lectione capio,
 D. GROTH SCRIPTA ITA DEPEREO, VT, SI, SPE MEA FRV-
 STRATA, NEQVEAM ISTA BIBLIOTHECAE MEAE AD-
 IUNGERE, NVNQVAM ME VOTI COMPOTEM ARBI-
 TRATVRA SIM. *Legatus meus fortasse tibi retulit*
partem summae illius existimationis, qua uigent
apud me eius admirabile ingenium, et egregia,
quae mihi praestitit officia, SED PERFECTE NON
 POTVIT EXPRIMERE, EIVS MEMORIA MIHI QVAM SIT
 CHARA, ET SCRIPTORVM MONVMENTA QVAM SVSPI-
 CIENDA. *Sane, SI IN AVRO ET ARGENTO ALIQVID*
 ESSET MOMENTI AD REDIMENDAM VITAM TAM
 CLARAM, QVICQVID ESSET IN MANV MEA, ANIMO
 LVBENTI IN HVNC FINEM CONFERREM. *Ex hisce*
colligas, quod egregia haec monumenta et reli-
quias non possis committere manibus, a quibus me-
lius excipiantur et habeantur, quam meis. Cum
horum Autor VIVVS MIHI FVERIT ADEO UTILIS,
 NE PATIARE, VT EIVS MORTE ILLVSTRIVM EIVS
 LABORVM FRVCTV PLANISSIME PRIVER. *Sic intelligo,*
 VT VNA CVM ALIORVM LIBRIS MIHI OMNIVM ME-
 MORIALIVM MANVSCRIPTORVM ET BREVIARIORVM
 FACIAS COPIAM, *secundum promissa, per literas*
tuas ¹⁾ *mibi facta. Nunquam mihi posses te-*
stationem facere tuam benevolentiam, quam hac
occasione. Nec deest mihi, gratia DEO, unde hanc
gratiam rependere teque remunerari quom,
 quorum

1) Quae scripta quoque accepit Regina.

quorum Legatus meus te certiore faciet, cui acquiescens, DEVM rogo, ut te sanctissima sua gratia protegat.

Holmiae, A, CIO IO CXLIX, prid. Idus Augusti,

CHRISTINA.

Huic eruditi Gynaeci pariter, ac *Gothorum*, Magnae Reginae, CHRISTINAE, de GROTIŌ Epistolae, e Gallico Latine redditae, longiori breuius, non tamen leuius, iudicium Maximi Patris addo,

VNUM ESSE GROTIUM, id est, *non habere parem.*

ALIORVM
DE H. GROTIŌ.

ELOGIA.

Galli, generatim, GROTIUM *Salmasiumque uere doctos fuisse*, pronuntiare consueuerunt.

Beniamin Maurerius, Consiliarius Gall. Regis et ad Belgas Legatus, testatur,

Memoria GROTIUM tantopere ualuisse, ut, quicquid legeret, id omne retineret, ne in ullis quidem circumstantiis aberrans.

Claudius Nicolaus Fabricius Peirescius GROTIUM *altero tanto doctiorem habuit Salmasio, IPSI etiam Iosepho Iusto Scaligero praeferebat in multis.*

Magnus

Magnus ille Gallus, *Hieronymus Bignonius*,
dicere solebat,

*Post Aristotelem, vixisse neminem quenquam
hominem, tanta ingenii capacitate ac solertia prae-
ditum, tanta longe lateque patentis doctrinae
abundantem copia, quam H. GROTIUM.*

Daniel Heinsius, in animaduers. ad Sene-
cam Trag., eum nominat

Maximum HVGONEM, item,

Virum summum et incorruptissimi iudicii.

Cl. Salmasius, in literis ad ipsum GROTIUM
datis, diuinis ornateum laudibus, VIRVMQVE ap-
pellat SVPEREMINENTISSIMVM, item, MONSTRVM
INGENII.

Idem, in Exercitt. ad Solin. eum appellat

*Virum excellentissimae doctrinae in omni gene-
re literarum.*

G. Vossius, pater, confirmat,

VNIVERSVM TERRARVM ORBEM DOCTIVS EO
NIHIL VNQVAM HABVISSE.

Ab *Ioanne Seldeno* appellatur,

*Vir acuminis et omnigenae doctrinae prae-
stantia incomparabilis.*

Ioann. Limnaeus, ad Capitulationem Ca-
roli v, ait,

GRO-

GROTIVM unum plura scire, quam alios centum.

Dominicus Baudius de GROTHIO, adhuc iuvene, Maris liberi assertore, dixisse fertur,

Se de EIVS indole, doctrina, probitate, et admirandis laudibus in omni genere uirtutum, nihil tam magnifice dicturum esse, quod EIVS meritis respondere queat.

Dempsterus de eo scribit,
Criticum acutum et insignem fuisse.

Maurerii de GROTHIO uerba Gall. apponam.

Il etoit humaniste consommé, bon poete, Graec et Latin, parlant et sachant bien toutes les langues, tant mortes, que uiuantes, grand Theologien, grand Iurisconsulte, et grand Historien.

Ab *Herm. Conringio*, in eius passim scriptis, nominatur,

Magnus, incomparabilis et admiratione dignissimus uir, qui, pro sui magnitudine ingenii et perspicacitate, incomparabile illud Opus suum emisit in lucem. (de I. B. et P.)

Caspar Zieglerus sic de eo loquitur.

Ego tum GROTHII stupendam, et, in omni literarum genere, oppido quam exercitatum eruditionem, tum et in rebus probe subactum et uersatum iudicium, reueritus, num quid in hoc genere praestare,

stare, et eius sermonem, concisum saepe et inuolutum, iusto interpretamento indipisci possem, mecum dubitabam.

Fridericus Vlricus Calixtus ait,

HUGO GROTIUS admiraculum usque eruditus, atque in antiquorum scriptis ita versatus, quam, qui versatissimus.

Guido Patino, Gallice de ipso loquenti, est.
Le premier homme de son Siecle.

Item,

Il a ete le plus bel esprit de son tems.

Et, in alia eius Epist.

GROTIUS a ete le plus scauant homme de son tems.

Dan. Heinsius,

ΠΡΟΣ ΓΡΩΤΙΟΝ, ΤΟΝ ΠΑΝΤ.

ΓΡΩΤΙΑΔΗ περίπυσε, τετιμένε πασι Θεοῖσιν,

Ἄρχων ἱστορίας, ἔρμα δικαιοσύνης,

Πᾶσαν τὴν σοφίην μεμυημένε, δόχυσσο τοὺς δε

Ἀστέρας, ἀρχαίης ἠγεμόνας σοφίας.

Εἰσὶ δε τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα, τῶν κλέος αἰεὶ

ἔσεται, ἐκ Μουσῶν πάντα ἀειδόμενον.

Εἰ δὲ περισσῶι ἔασι, τί τὸ πλέον; Εἶς γὰρ ἀριθμὸν

Ἀσίπων ΓΡΩΤΙΑΔΗΣ ἀγχιον ἐκτελέσει.

Rr

i. e.

GROTIADÉ *incl̄yte, uenerande omnibus Diis,
 Princeps historiæ, fulcrum iustitiæ,
 Omnem sapientiam edocte, accipe hosce
 Viros, priscae duces sapientiae.
 Sunt uero quadraginta et nouem, quorum decus
 semper
 Erit, a Musis ubique celebrandum.
 Si uero desunt (quidam,) quid tum? Vnus enim nu-
 merum
 Superstes GROTIADÉS perfectum reddet.*

Danielis Heinsii Epigramma, in effigiem
 HVG. GROTH, tale est.

*Depositum coeli, quod iure Batauia mater
 Horret, et non credit, se peperisse sibi.
 Talem oculis, talem ore, tulit hic maximus HVGGO.
 Instar, crede, hominis, cetera, crede, DEI.*

HVGANO GROTHIO, IANI F.

*Magne Puer, Magni¹⁾ dignissima cura Parentis,
 Nomine sis, dubito, Maior, an ingenio.
 Grande quidem, sed enim debes Maioribus illud:
 Maior et ingenio Laurea parta tibi.*

Omi-

1) Ad nomen eius gentilicium, quod vernaculo sermone *Ma-*
gnum sonat, allusio. vid. Iani Douſæ, Nordouici, Eche etc.

4, Hagae Comit. 1603, p. 41.

Omina principis certe tam grandibus insunt.

Fallor, an et talis noster Erasmus erat?

*Credo equidem, neque me fallunt praesagia, tam
nil*

Vel puerile sapis corde, uel ore sonas.

Quodque aliis aetas per taedia mille laborum,

Hoc Natura ultro gratificata tibi est,

Vndecimae uix dum egresso confinia brumae,

Vno in te Leges ausa migrare suas.

Quid dignum tanta prece indole? Perge Iuuentae

Exemplo et Genii luce praecire tui.

Et Lugdunensi iam nunc assuesce teatro,

Et Patriae in laudes crescere perge tuae.

Tempus erit, cum te mox mirabuntur adultum

Certare Antiquis, exsuperare Nouos.

*Caspar Barlaeus sequentem in modum
loquitur*

Qui, Puer, hoc scripsit, quod stupere Senes.

*Paulus Flemmingius, in Epigrammatibus
suis Latinis, sequens eius honori dedit.*

HVGONI GROTIUS, SECVLI HVIVS VARRONI.

Sive uelis dare, sive neges, sibi munus habendi

Ambit amicitiam mens mea tota tuam.

Quae licet, icta tui radio fulgoris, bebescat,

Ales ut ad medium, noctis alumna, diem.

Hoc magis ad tantum tamen euolat acta nitorem,

Ipsa uolens radiis esse corusca tuis.

Rr 2

Ipsa

*Ipsa suam sibi, quam non est par demere, noctem
Hoc simul a GROTIŌ sperat habetque die.*

*Tarraei Hebii, Nobilis a Speriga, seu Casp.
Bartbii, Berolinensis, in H. GROTIŌ Effigiem
Epigramma.*

*Qualem istum in tabula GROTIŌM depinxit aëna
Pictor, in inuesti corpore talis homo est.
Ingenium atque animum, custos sôphiæ, omnibus
armis,*

Pingere si lubitum est, dic, DEVS hic habitat.

Non quidem nulli excellentis Viri huius scriptis caliginem offundere sunt conati, quos inter *Ioannes Feldenus*, in Acad. Iulia Professor Iuris et Matheseos, qui insurgere in GROTIŌM, eiusque dicta, in quibus a tanto sapientiae magistro dissenferat, atro notare lapillo, fuit ausus, neque huius conatus displicebant illis, qui famam et gloriam GROTIŌ aegris limisque oculis intuebantur.

Claudius item *Salmasius*, qui inuidiae suae luculentum hoc extare voluit monumentum, in Epistola quadam ad *Claudium Sarrauium*, quam e tenebris produxit *Thomas Cretnius* *) qua GROTIŌM *Voffiumque* inter se contendit, posterioremque, multas ob causas, antepo-

*) Animaduers. Philol. & histor. T. 1, p. 22.

nit. Verba Epistolae *Salmastianae* potiora dabo.

In Philosophicis, si disputandi solertia spectetur, uix mediocribus par est. Nec unquam uidi, qui minori cum cura ratiocinetur. Id quod testantur scripta eius, quibus Riuetus et Maresius rescripserunt. In studio literarum multos habuit pares, et plurimos superiores. In Iure quantum excelluerit, ostendit Sparsio Florum ad Ius Iustinianum. Librum eius de Iure B. et P. refutandum suscepit Professor Almae Iuliae, qui amicis aliquot, quos uidi, affirmavit, se ostensurum esse, nullam paginam uacare insignibus erratis.

Nihil dubito, quin *Feldenum* designet *Salmastius*, qui, quo animo ad hanc censuram accesserit, uel ex hoc ipso intelligere licet, quod, nullam paginam erratis uacare, se ostensurum, pollicitus sit. Prodierunt vero tandem *Feldeniana* ista, A. MDCLIII, quibus *Theodorus Graswinckelius*, uir doctus ciuiliūque rerum haud imperitus, Anno insequente *Stricturas* opposuit, quas duobus HVG. GROTHI filiis uoluit esse sacras. Non defuit quidem sibi *Feldenus*, sed *Responsonem* ad istas *Stricturas* edidit, tacente tamen *Graswinckelio*, fortasse, quod perspexisset, optimam hanc esse homines rixosos uincendi rationem, si, suas sibi res habere, iubeantur. Id omne uero ex

Rr 3

aemu-

æmulatione sola et liuore *Salmafii* profectum esse, iam olim suo tempore, obseruauit *Guido Patinus*, dicens ¹⁾

Ils n' estoient pas tous deux de meme avis en beaucoup de choses.

Et, quamuis *Salmafius* de GROTIO contemptim scripserit, omnia tamen ipse desumpsit ex GROTIO, teste *I. Franc. Buddeo*, Hist. Iur. Natural., quodque magis mirandum, GROTIVS *Salmafius*, in literis ad ipsum GROTIVM datis, diuinis ²⁾ ornat laudibus, uirumque appellat *Supereminetissimum*, item, *Ingenii Monstrum*. Verum, plus satis constat, quot quantosque, in Iure admiserit errores *Salmafius*, et, quam temere se in res ciuiles ingesserit, quas tamen cum ignarissimis sciebat, prout uno iam, alterove, exemplo docuit, post *Ott. Taborem*, sagacissimus Iuris olim Antecessor, iam uero, non sine peracerbato dolore meo, *Batauis* ereptus, *D. Gerardus Noodus*, in egregiis Opp. suis. Specimen Errorum *Salmafii* in *Theologia*, immo, in ipsa etiam *Philologia*, *Vittembergae* pridem exhibuit *Iosua Arndius*, Theologus aequae, ac Philologus minime uulgaris, ac, postremo tempore in *Meclemburgica* dioecesi Sacrorum Antistes. Iniustus igitur hic obtrektor fuit *Claudius*

¹⁾ Ep. 545.

²⁾ supra, p. 597.

dius Salmasius, qui GROTIVM quoque nostrum ignorantiae, Epistola ad *Sarrauium*, arguere est ausus, cum tamen scriptoris haud unius testimonio ista cauillatio refellatur. Illud sane in confesso est, *Salmasium* neminem quenquam, sibi contradicentem, ferre potuisse, cum tamen eos, de quibus iudicium ferret, tam exciperet inhumane, ut plures redderet inimicos sibi, quam amicos, ne maximis quidem Viris, nominatim, *Lipso*, *Scaligero*, *Heinsio*, *Sirmondo*, *Spanhemio*, *Blondello*, *Amyraldo*, *Boissardo*, pluribusque aliis, facile parcens. Memoria quidem pollebat is plane singulari, sed nec fastu minori. Cum enim aliquando, una cum *Gaulmino*, et *Maussaco*, in Bibliotheca Parisiensi Regia versaretur, et *Gaulminus* ad alteros duos diceret, *Crediderim, nos tres coniunctim eruditis in Europa tantum non omnibus pares esse posse*, contemptim *Salmasius* in haec erupit uerba, *Vos ambo, uel cum aliis omnibus Europae doctis, coniungite uires, et tamen par ero uobis.*

At literas omnes ac disciplinas GROTIVS euexit ad summum. Ferunt, a *Galatone*, pictore, *Hommerum* fuisse pictum, eumque uomentem, reliquos autem Poetas ea, quae ipse euomuisse, haurientes. Haud dissimiliter ex nostri fonte GROTH, tanquam abyssus quadam et immenso

Rr 4

mari,

mari, hauserunt, ac, uelut ex equo Troiano Duces, sic eruditi et clarissimi uiri ad aetatis nostrae gloriam, ex eius Schola prodierunt.

Hos inter, qui, GROTIUM iam mortuo, uitam, doctrinam, famam, fortunam, et quid non, debent, locum facile principem tenent, ne *Salmasio* quidem excluso, *I. H. Boeclerus*, *Samuel Pufendorfius*, *Casp. Ziglerus*, *Vlr. Obrechtus*, *I. G. Kulpisius*, *Gerardus Noodus*, *Phil. Reinh. Vitriarius*, *Excell. Christianus Thomastus* et alii plures. Prudens enim hic Vir atque peritus, in republica ueluti large scaturiens erat scaturigo, ex qua boni consilii copiam haurire licebat, erat longe lateque relucens Pharus, quae uacillantem nauem in suo incerto dirigit cursu, erat, immo, est eritque, uaticinans uelut oraculum, ad quod identidem recurrere licebit.

Iam ad extremum uitae GROTIANAE actum et finem reuertor, solitariisque meis cogitationibus infausta *Cassubii* maris littora oberrans, nec procul a pago *Lybae* SEMIANIMEM, e nauis quassata, elatum, uehiculoque rustico, parum ornato, illatum, conspiciens, a lacrymis temperare mihi non queo. Eaedem profundae moestaeque cogitationes in memoriam hic mihi reuocant eximium quendam, prudentia, doctrina, pietate, Virum, nomine *Gail. Neserum*.

Hic

Hic, aestiuo tempore scapham ingressus piscatoriam, *Albim* traiecturus, ad truncum, sub aqua latitantem, nauem sic illisit, ut, inuersa conuassataque nauicula sidente, cum effugere non posset, tandem suffocaretur. Qui miserabilis exitus ipsum tunc LUTHERVM in primis afflixit, tantoque affecit moerore, ut, cum *Neseni* corpus, ad ripam fluminis appulsum, tandemque ex *Albi* extractum, cerneret, astans, et in coelum, non sine lacrymis, suspiciens, exclamaret, O, NESENE, *si mihi datum esset donum miraculosum excitandi mortuos, ullumue unquam excitassem, te nunc excitarem.*

CORPUS GROTII mortuum, iam in pace quiescit, iam fama quoque eius, et eius memoria, indigna iniquorum labe commaculata, sine labe et macula uiget, atque in dies magis magisque emergit ex scriptis eius tam egregius, rarique ipse instar PHOENICIS, uelut e cineribus suis reuiuifcit, permanens, donec ille uelox solis, omnis terrarum orbis plagas perlustrantis, cursus perdurabit.

Atque hic quidem, in *Cassubiensibus* illis *Balticisque* littoribus, audire mihi uideor altam ac tristem quandam uocem, quae olim praeternauiganti insulam *Paxin Thamo*, homini *Aegyptio*, acclamabat.

MAGNUM ILLVM PANA EXPIRASSE,

uocem, inquam, una iubentem, ut in *Balticis Belgicisque* littoribus, ac tantum non in omnibus, ab ortu Solis ad Solis occasum, regionibus et locis, diuulgentur eadem illa, tristissimi nuntii plena, uerba, *Thamo* non soli, aut solis comitibus *Thami*, iam pridem attonitis et mirabundis, horrorem summum religiosissimamque uenerationem incussura, uerum soni repercussione, multa hominum millia, ex omnibus terrarum orbis partibus, in moeroris luctusque communis societatem pertractura.

Contumulatus iam GROTIVS NOSTER, dignus utique, immo, haud paullo dignior, est ELOGIO ILLO, quo *R. Iosis, Ben Iosis*, merita et memoriam posteris celebraturi, sepulcrum ornabant Iudaei,

HIC VIR. EST. SITVS
IN QVO SAPIENTIA OMNIS
SEDEM. FIXIT.

Certe, in nostro GROTIO, dotes illae interiores uniuersae poterant animaduerti, haud aliter, atque olim in *Solonis* exemplo perfectum totius *Graeciae* decus. Arbiter erit ille dies, postquam inuidiam aetas purgauerit, quo etiam *Bataui* omnium gentium accedent calculo, testaturi,

MAIVS

MAIUS ORNAMENTVM APVD SE GROTIQ. NVLLVM VNQVAM EXTITISSE.

Quare in spem venio, ILLUSTRIS VIRI HVIVS, cunctis Romanae Atticaeque antiquitatis sapientibus audacter opponendi, uirtutes, res item actionesque praecipuas, ab EIVS obrectatorum infamia, qua toties EVM aspergere sunt ausi, opera mea qualicunque purgatas esse, vindicatas summatinque propositas, ut VIRI TAM EXCELLENTIS totus uitae cursus, pro asserenda libertate auita, domi, militiae, terra, mari, incredibili quadam patientia constantiaque, aerumnosissime confectus, luci exponatur publicae, meusque hic labor, ad asserendam GROTHI innocentiam, ad amorem VIRI diligentioremq. Scriptorum EIVS lectionem, ad exemplum et imitationem uirtutum GROTHIANARVM, aliquid conferat, in primisque, uti coeleste illud auxilium, in uniuersa GROTHI uita, factis fatisque, tantopere conspicuum, iustis laudum praeconiis concelebretur a piis, atque ad omnem posteritatis memoriam et admirationem transmittatur.

Abstini ab arctiore omni controuersia, dictisque quibusuis acerbioribus, quantum potui, quae abesse deberent ab omnibus scriptis, si modo per aduersarios liceret. Certe peccat ille contra

tra leges aut naturales, aut ciuiles, immo, quod maximum, contra regulas Christianae charitatis, quisquis contra VIRI tam innocentem uitam aliquid sinistri molitur. Aperiet aetas futura haec omnia magis magisque, quam ego scriptis quoque meis delegi magistram.

Restaret, ut IMMORTALIS MEMORIAE VIRI OSSIBVS, iam pridem *Delphos Batauorum* deportatis, tumuloque illatis, *Inscriptionem* in Tabula suspenderem, plura item, quae passim latent, de DIVO memorabilia eruere pertenderem, sed, tempore aliisque rebus exclusus, aliud in tempus ista cogor differre, HVGONI interim GROTIIO nostro, ut omnes humani ingenii terminos, sic nulla non quoque laudum praeconia, longe multumque supergresso, hic Bonae Mentis uehuti ponens ARAM.

BIBLIOTHECA GROTIANA.

Scripta, quae noster GROTIUS posteritati reliquit, uel edita sunt, uel non edita, spectantque uel ad *Philologiam*, uel *Historiam*, uel *Philosophiam*, uel *Iurisprudentiam*, uel *Theologiam*. Sane, cum multos HVGONIS MAGNI Libros, non sine summa admiratione portentosi cuiusdam ingenii, ab ipso etiam prope adhuc Puero, exceperit Eruditus Orbis, operae utique pretium erit,

erit, *Scripta* eius hic generatim, inferius autem omnia et singula, cum omnibus *Editionibus* *Versionibusque* et *Notis*, enumerare, ut ab oblivione uel sic uindicerentur.

EFFODIANT ALII RADIANTIA MARMORA ROMÆ,
 VT REGVM RADIOS RVDERA PARTA FERANT.
 EX TENEBRIS REVOCASSE, IUVAT, MONVMENTA
 H V G O N A S,
 QVEIS CEDVNT RADII, MARMORA, ROMA NOVA

HVG. GROTH

SCRIPTORVM EDITORVM,
 PLENIVS INFRA ENVMERANDORVM,
 BREVIS CONSPECTVS,
 ORDINE ANNO RVM.

A. C. CIOIQ.

- 1, H. GROTH Carmina quaedam.
- 2, *Simon. Steuini* Liber de inuestigandorum ratione Portuum, e Belg. Latine, per H. GR.
- 3, ad *Martianum Capellam* H. GR. Notae.

A. C. CIOIQ.

- 4, H. GR. Mirabilium Anni cioic, quae *Belgar* spectant, Semestre prius.
- 5, ad *Arati* Phaenomena H. GR. Notae.

A. C. CIOICI.

- 6, H. GR. *Adamus* Exul, Tragoedia.
- 7, H. GR. Epistolae ad *Gallos*.

A. C.

A. C. CIOICIII.

8, *Theocriti Idyllia quaedam, interprete H. GR.*

A. C. CIOICIII.

9, H. GR. *Myrtillus, siue Eidyllum Nauticum, ad Dan. Heinsium.*

A. C. CIOICVIII.

10, H. GR. *Christus Patiens, Tragoedia.*

A. C. CIOICVIII.

11, H. GR. *Mare Liberum, suppresso nomine.*12, H. GR. *Epiced. in Iac. Arminium.*13, H. GR. *Commendatio Annuli, carmine.*

A. C. CIOICX.

14, H. GR. *de Antiquitate Reip. Batavorum.*

A. C. CIOICXIII.

15, H. GR. *Pietas Ordinum Hollandiae et Westfrisiae.*

A. C. CIOICXIII.

16, H. GR. *Bona Fides Sibrandi (Lubberti.)*17, *ad Lucanum Notae H. GR.*

A. C. CIOICXVI.

18, H. GR. *Oratio, ad Senatum Amstelodamensem, de recta mente Ordinum, in conseruanda uera Religione reformata.*

A. C. CIOICXVII.

19, H. GR. *Chronicon Hollandiae.*20, H. GR. *de Satisfactione Christi, contra Socinum.*

A. C.

A. C. CIOIOCCXXII.

21, H. GR. Syluae sacrae, et Sylua, ad *Iac. Aug. Thuanum*.

22, H. GR. Cantilenae sacrae de Verit. Rel. Chr. *Belgice*.

23. Ex *Ioanne Stobaeo* Excerpta, Graece et Lat.
H. GR.

24, H. GR. *Disquisitio Pelagiana*.

25, H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae Westfrisiaeque*, et uicinis quibusdam Nationibus, ex legibus praefuerunt, ante mutationem, quae euenit A. CIOIOCCXXVIII.

A. C. CIOIOCCXXIII.

26, *Plutarchus et Basilius M.* de usu Poetar. Graecorum, Gr. et L. per H. GR.

A. C. CIOIOCCXXIII.

27, H. GR. de Veritate Religionis Christianae
LL. VI.

A. C. CIOIOCCXXV.

28, H. GR. de Iure Belli et Pacis LL. III.

A. C. CIOIOCCXXVI.

29, Ex *Tragoed. et Comoed.* Graecis Excerpta, emendata et Latinis versibus reddita ab H. GR. Graece et Latine.

A. C. CIOIOCCXXVIII.

30, H. GR. *Obsidio Grollae*, cum annexis, A. C. CIOIOCCXXVII. cum Tabulis Geograph.

A. C.

A. C. CIÖICXXX.

31, *Euripidis* Tragoedia, Phoenissae, Graece et Latine, H. GR. interprete.

A. C. CIÖICXXXI.

32, H. GR. Introductio ad Iurisprudentiam Batavicam, *Belgice*.

A. C. CIÖICXXXVII.

33, H. GR. de omni genere Studiorum recte instituendo, Dissertatio.

A. C. CIÖICXXXVIII.

34, H. GR. de S. Coenae Administratione, ubi Pastores non assunt. It. An semper communicandum per Symbola.

A. C. CIÖICXXXX.

35, H. GR. Explicatio Decalogi.

36, H. GR. de Fide et Operibus.

37, H. GR. de absoluto Reprobationis Decreto.

38, H. GR. de Antichristo.

39, H. GR. Theologica quaedam.

40, H. GR. Notae ad *Tacitum*.

A. C. CIÖICXXXXI.

41, H. GR. in *Euangelistas*.

42, H. GR. Annot. in *Nouum Testamentum*.

A. C. CIÖICXXXXII.

43, H. GR. Notae in Consultationem *Ge. Cassandri*, et de Christianae pacificationis et Ecclesiae reformandae uera ratione.

44, H.

- 44, H. GR. Via ad Pacem Ecclesiasticam.
- 45, H. GR. Votum, pro Pace ecclesiastica, contra
Examem *Andreas Riueti*, et alios irreconciliabiles.
- 46, H. GR. Animaduersiones in Animaduersiones *Riueti*.
- 47, H. GR. Discussio Apologetici *Riuetani*.
- 48, H. GR. de Origine Gentium *Americanarum*,
Dissertatio prima.
- 49, Ad *Iustinian*. Ius H. GR. Florum Spargio.
- 50, H. GR. Epistola, ad *Iac. Laurentium*, anatomizata.
- 51, H. GR. Poema de Baptismate et Eucharistia.
A. C. CIOICXXXIII.
- 52, H. GR. de Origine Gentium *Americanarum*
Dissertatio altera, aduersus *Obtrectatorem*,
opaca bonum quem facit barba.
A. C. CIOICXXXIII.
- 53, Ad *Vetus et Nouum Testamentum* Annot.
H. GR.
A. C. CIOICXXXVII.
- 54, H. GR. de Imperio summarum Potestatum
circa Sacra.
A. C. CIOICXXXVIII.
- 55, *Philosophorum Veterum* Sententiae de Fato,
et de eo, quod in nostra est potestate, per
H. GR.
A. C. CIOICLII.
- 56, H. GR. quaedam, ante inedita.

Ss

A. G.

A. C. CIOICLIII.

57, *Historia Gothorum, Vandalorum et Longobardorum*, ab H. GR. partim uersa, partim in ordinem digesta, cum EIVSD. Prolegg., ubi Regum *Gothorum* Ordo et Chronologia, cum Elogiis. Accedunt nomina appellatiua et uerba *Gothica, Vandalica*, cum Explicatione. Scriptores sunt, *Procopius, Agathias, Iordanes, B. Isidorus, Paulus VVarnefridus*.

C

A. C. CIOICLVII.

58, H. GR. *Annales et Historiae de rebus Belgicis*, usque ad A. C. CIOICIX.

A. C. CIOICLX.

59, H. GR. aliorumque praestantium Virorum *Epistolae Ecclesiasticae et Theologicae*.

A. C. CIOICLXVII.

60, H. GR. et *M. Berneggeri* *Epistolae mutuae*.

A. C. CIOICLXX.

61, H. GR. *Epistolae ad Isr. Iaskium*.

A. C. CIOICLXXIII.

62, H. GR. *Epistola Consolatoria, ad Beni. Aub. Maurerium*.

A. C. CIOICLXXV.

63, H. GR. *Historia Iacobitarum*.

A. C. CIOICLXXVII.

64, H. GR. et *Martini Ruari* *Epistolae mutuae*.

A. C.

A. C. CIOICLXXXV.

65, H. GR. Epistolae ad *Sim. Episcopium*, de *Tileno*, cum *Camerone* certante.

A. C. CIOICC.

66, *Iustini, Martyris*, Apologia, cum H. GR. Notis.

A. C. CIOICCCIX.

67, *Menandri et Philemonis Reliquiae*, Graece et Latine, cum H. GR. Notis.

Ex Operibus HVG. GROTHII *ineditis* quaedam in antecessum dabo, quamvis infra, in Bibl. MSS. GROTHIANORVM, repetenda. Referuntur autem a *Ioanne Meurfio*, in Athen. Bat., seqq.

Commentationes in LEGES quasdam *Iuris Iustino* difficiliore, nominatim seqq.

L. Mater ff. de *inofficioso Testamento*.

L. Frater a Fratre ff. de *condit. indeb.*

L. Eius, qui ff. de *rebus creditis*.

L. Lecta, eodem Tit.

L. Gallus ff. de *Lib. et posth.*

L. C. *Familiae erciscundae*, et alias quasdam Iuris partes, exercitii gratia conscriptae.

In *Orphei* hymnos, qui dicuntur, H. GR. Notae.

Mosaicae Historiae Illustratio, ex *Ethnicorum* scriptis.

Comparatio Rerum publicarum, *Arbeniensis, Romanae* veteris, et *Batauae*.

De hisce H. GROTHII MSS. notandum, a *Christina*,
Ss 2

na, *Suec. Regina*, ut ex ipsius *Epistola*, ¹⁾ ad HVG. GROTH Viduam scripta, patet, a Vidua modo laudata, impenso pretio, empta fuisse, et in Bibliothecam *Holmiensem* translata. Vtrum spes aliqua superfit, haec luce tandem aliquando donatum iri, an, in nupero *Holmiensi* incendio flammis, una cum aliis libris, sint consumpta, aut, id quod non nulli plane suspicantur, ab ipsa *Gothorum Christina Romam* usque sint deportata, pro certo ponere non possum.

Antea uero, quam omnium atque singulorum GROTH Operum Editiones recensere aggrediar, Operisque GROTHIANI palmarii, de *Iure Belli atque Pacis*, Editiones referam, tum de *Opere* ipso, tum de *Operis Interpretibus*, non nulla hic praemittere licebit. Ac principem quidem curam GROTHVS noster, si recte calculum duco, posuit in limatissimo hoc celebratissimoque *de I. B. et P. Opere*, quippe de quo dirigendo et in ordinem redigendo pauci cogitauerunt, rem certe ipsam, propter difficultatem, tentauit nemo. VNUS ante alios GROTHVS, unus, post GROTHVM, *Sam. Pufendorfus*, Viri, uel hoc nomine, immortaliter meriti, difficilimam rem, eo ausu, ea felicitate, sunt aggressi, ut, uno tempore, et nata

pars

1) supra p. 594. conf. Obseru. Hall. T. VII, obseru. XV, §. XXIV, p. 350.

pars haec Iuris, et uirile decus aetatemque, raro sane exemplo, consecuta uideatur, ac, sicut in Opere hoc GROTIANO magna omnia, et omnia solida, sunt, ita fundamenta ibi Iuris posita inuenias, frustra alibi quaerenda. Hinc tres hi Libri, *de Iure B. et P.*, in omni uita ualent, rationum pleni et exemplorum, ex omni memoria desumptorum, ceterosque libros omnes, qui de hac materia scripti sunt, longe multumque antecedunt. Suscepit hanc scriptionem, hortatu et subsidiis Illustris Viri, *Nicolai Claudii Fabricii Peirescii*, Senatoris apud *Aquisextienses* multo eruditissimi, et, felicissimo successu, luculentissimam Doctrinae Morali lucem affudit hoc Opere suo, *Parisiis*, A. MDCCXXV, in 8, ut uocant, maiori, primum edito, ob summamque sui praestantiam, communi omnium Eruditorum applausu, audiffime recepto.

Ante GROTHI tempora, *Philippus Melanchthon*, communis ille *Germaniae* Doctor, et *Franciscus Baconus Verulamius*, Eques *Britannus*, uiam reformandae Philosophiae, in Ethicis suis, feliciter ostenderunt, *Benedictus* item *VVinclerus*, in libro suo de Principiis Iuris, A. MDCCXXV, radios quosdam clarioris luminis sparfit. Scripsit etiam, ante GROTHIVM, *Albericus Gentilis*, *Italus*,

lus, de Iure Belli, Libros tres, duosque, de Iure Romanorum Armorum, doctos quidem et eruditos, nec civilis solum Iure, sed morali quoque et civili Prudentia, illustratos. Quibus tamen omnibus palmam praeripit, re et nomine magnus, ille noster *Batauus*, HUGO GROTIUS, in uere palmario suo, de *Iure Belli et Pacis*, Opere, qui *Gentilem* et imitatus est, et castigauit, et superleuit, et superauit, acutius disputans, atque altioribus e principiis eruens sua, explicatius quoque omnia proponens. Nihil GROTIUS defuisse in hoc literarum genere, audacter confirmo, in quo nec acumen Philosophicum, nec Historiae notitiam, nec Iuris scientiam, temere desideret ullus. Ingenium, iudicium, memoria, labor, omnia summa, in illo, ut credam, neminem in hoc argumento perfectius aliquid adhuc dedisse.

Sunt, qui, libris Relectionum *Francisci Vi-Floride, Hispani*, O. D. G., usum fuisse GROTIUM, autumant, quanquam illae raro ab eo laudantur, quarumque, nisi memoria me fallit, mentio uel semel est facta in *Prolegg. de I. B. et P.* Extat Liber iste Relectionum, et Theologis pariter, ac Iuris, maximo esse usui potest, adeo quippe accurate et subtiliter differens de rebus
 morum,

morum, ut sine admiratione legi non possit. Occurrunt Dissertationes de Bello, de Usuris, aliisque, in his Relectionibus, editis, et *Antuuerpiae*, et *Ingolstadii*, A. MDCCCXXX, *Lugd. Gall.* MDCLVII, et MDCLXXXVI, 8. Rarissimae sunt, et magno saepe pretio uenditae. Magna illis elogia tribuuntur a *Medina*. Quare non miratus sum, HVGONEM GROTIUM tantum ex hoc scriptore profecisse, cum praesertim ingenio praestaret *Gallos* tantum non omnes et *Hispanos*, nedum *Batavos* suos.

Discipuli *Francisci Victoriae* fuerunt, *Ferdinandus Vasquius* et *Didacus Covarruias*, ambo *Hispani*, quos diligentissime GROTIUS legit. Neque uero minus in eodem opere Quaestionibus est usus *Franc. Hottomanni* illustribus Controuersiarum. Quae circa Quaestionem illam habet, *An iusta sit belli causa pro subditis, ut ab eis arceatur imperantis iniuria?* GROTIUS hausit e *Stephani Iunii Bruti* Vindiciis contra Tyrannos, cuius libri haud alius Autor, quam *Hubertus Languetus*, fuit, quae uero de *Iudaeorum* doctrina, in Libris de Iure B. et P. afferuntur, e *Guil. Schiccarti* *Mischpat* deprompsisse uideatur.

Kormartus, in Libello, *Abregé des Memoires*
 Ss 4 res

res illustres, post recensitos alios commentarios, (vulgo *Memoires*) ad recensionem Libelli Gallici, *Essais de Montaigne illustre*, ¹⁾ post insequentia uerba Gallica et allatum GROTII testimonium, *a scauoir, ou le uaincre par force, est plus glorieux, que par fraude*, (uid. GROTII. Lib. III, c. 1, §. 20, n. 3, de *Iure B. et P.*) statim adiicit, *qui* (GROTIUS) *huius Autoris* (Montaigne) *doctrinam in multis, et saepius de uerbo ad uerbum, annotauit.*

Similiter uult *Thom. Crenius*, eum, in hoc Opere, *Dionis Chrysostomi, Leon. Lessii*, aliorumque *Iesuitarum*, scriptis fuisse usum.

Verum, ne hoc quidem gloriae illi GROTIANAE caliginem inducit, splendorique uel *Operis*, uel *IPSIVS SCRIPTORIS*, detrahit quicquam, satis est, optima quaeque, et cum iudicio delectuque, delibata ab ipso, quaeque recocta, et incomparabili huic Volumini fuisse inserta, uix ut ab ullo alio plenior operis huius perfectio in posterum speranda sit et expectanda.

Ius Romanum appellatur *Ratio scripta*, item, *Ius scriptum*, etiam a *Christophoro Thuano*, *Senatus Parisiensis Praeside*, a *Carolo* item *Molinaeo*,
alii-

1) L. I, c. 1, p. 617.

aliisque Iureconsultis, idem ius tam æquum, ac tam rationi consentaneum, pronuntiatur, ut, omnium fere Christianarum usu et approbatione Gentium, Ius commune sit effectum, unde Reges quoque *Hispanorum*, quamvis ab Imperio *Romano* omnino se liberos profitentur, in Legibus tamen suis Leges Romanas *Ius* appellant *Commune*. Ita ipsi etiam *Iudaei*, lege *Mosai- ca* deficiente, ad Ius hoc *Romanum* recurrunt, *Turcique* Codicem habent Iustinianæum, quo utuntur in causis decidendis, *Ioanne Leunclauio* teste. Quid uero non dicendum erit de hoc incomparabili Opere GROTIANO? In quo fontes illi perennes monstrantur, ex quibus *Romani* Iuris limpidi riui rationesque firmissime deducuntur, quodque toties est recusum, in tot translatum linguas, ut exinde *Britanni, Bataui, Germani*, alique populi, sint excitati, ad præstantissimi huius studii cultum mature suscipiendum. Vnde etiam *Iurisprudentia Naturalis*, proximo superiore seculo, plures habuit progressus, quam antea, per sesquimille et plures annos, cum præsertim finis, ne nunc quidem, ullus sit tot *Editio- num, Notarum, Animaduersionum, Commenta- riorum, Stricturarum*, et similibus, in Opus illud, *Commentationum*. Dolendum modo, Doctores, in Iuris Naturalis principiis inter se discre-

pantes, mutuo se proscindere, et Heterodoxiae, immo, Atheisimi, inculpare audere, ut adeo haec Iurisprudencia haeretificandi rixandique malo inquinata fuerit, uerborum magis, quam rerum, rationem habentibus iis, qui uanis sese dediderunt *λογωμαχίας*, erroribus sese implicantes haud unis, & in suis quisque principiis mirabiliter uariantes.

Alii enim, ut GROTIANI, Scholasticorum principia sequuntur.

Alii cum *Pufendorfio* quodammodo sentiunt. *Alii* ab utroque discedunt.

Alii noua plane principia introducere studuerunt.

Alii, nulli se astringentes principio, libera procedunt uia.

Alii, fundamenti loco, reuelatam substituunt religionem.

Extat de *Iure N. et G.*, ex mente *Hebraeorum*, Liber *Ioannis Seldeni*, qui Ius Naturae ad Iuris *Noachidarum* vii Capita reduxit. Propositum ipsi fuit, in hoc uolumine congerere, quicquid Iuris N. et G. ex sententia populi *Hebraei* habetur, utpote, cuius Leges, ex origine diuina et antiquitate, quam maxime memorabiles sunt. Ratione is igitur et uia peculiari usus, ex unius sententia gentis, de Iure N. et G. scripsit hunc Librum,

Librum, cui debent eiusdem addi, de Synedriis *Hebraeorum*, et de Vxore *Hebraea*, Libri. *Seldenus* certe nimis philosophice tractare uidetur *Ius Naturale*, non contemnendus ille quidem, sed Dialogis suis inuoluit sententias et abscondit, ac, nescio quid, interdum Platonicizare uidetur. Hinc imperfectum omnino istud habetur Systema, tum, propter omissa I. N. Praecognita, tum, propter obscurum quoque, incertum et minus domesticum, fundamentum.

Paulo ante obitum GROTH, *Thomas Hobbesius*, *Malmesburiensis Anglus*, uir subtilis et peracuti ingenii, iudicii que profundissimi, emisit, *Lutetiae Paris.*, A. MDCLXII, Librum suum de *Ciue*, ubi, naturalem hominis statum talem esse, docebat, in quo bellum omnium contra omnes, et ius omnibus in omnia, et uoluntas laedendi in omnibus, sit. Quanquam uero non inelegans est illud de *Ciue* opus, saepe tamen caute legendum uenit.

Aliquot post annis, A. nempe MDCLII, alter eius foetus, cui *Leuiathanis* titulum fecit, prodiit, cum Libro de *Ciue*, *Amstelodami*, MDCLXVIII, *Gallica* etiam et *Anglica* lingua recusus. Ego, quanquam, neminem adeo esse amentem, credam, quin *Hobbesio* nimis tribuat, ingenue tamen

men fateor, omne eius institutum mihi displicere, licet haud ignorem, ipsum *Samuelem*¹⁾ *Pufendorfium* non pauca ex his fontibus haussisse, et ductu licet dispari, in suos ex GROTIUOS corruisse. Nam, etsi interdum acutius forsitan cernat *Hobbesius*, uir in recondita hac lateque patente disciplina ceteroquin apprime uersatus, pleraque tamen eius chimaerae sunt, et contemplationi magis, quam usui, inferuiunt, ut optimum hic consilium sit *Conringii*, dissuadentis nimiam *Hobbesii* admirationem, ac multum praeponentis GROTIUOS doctrinas, quae non magis ad philosophiam, quam ad omnes bonas literas, et ad Ius quodlibet, erudiunt. Quo magis etiam mihi in deliciis Christiana GROTIUOS principia sunt, quam *Hobbesiana*, cum haec profana sint nimis et paradoxa, e quibus Ius Naturae plane aliter formauit, quam, quod e sanioris Philosophiae principiis extrui consueuit. Singulari hunc refutauit *Richardus Cumberlandus* *Disquisitione, de LL. Naturae, Londini Anglorum, A. MDCLXXII*, edita, ubi illud, quod est in *Hobbesio*, praecipue tangit ulcus, quo detecto, non est tantus a gangraena ista in progressu Iuris metus. Ceteri huius

1) *Sam. Pufendorfius* tale iudicium de *Scriptis Hobbesianis*, tulit. *Nec parum debere nos profiteri Thomae Hobbes, cuius bypotheses, in libro de Ciue, etsi quid profani sapiant, tamen cetera satis arguta et sana.*

huius *Britonis* aduersarii fuerunt, *Scharroccius*, *Bramshallus*, *Heydius*, *VVardus*, *Clarendonius*, *Grandis*, *Coquius*, *Eadvoorthius*, *Morus*, *Barkerus*, *Haringthonius*, *Baxterus*, *Rachelius*, *Strimesius*, *Oslander*, *VVallisus*, *Conringius*. Alii, causam incongruentium ei fuisse dogmatum, putant, partim nouitatis, ex ambitione affectatae, amorem, partim Regi suo, *Carolo*, complacendi studium, partim intimam cum *Gassendo*, Epicuri sectatore, amicitiam, unde etiam defenditur a *Gassendo*, *Becmano* item, *Bredeloo*, *Velthuiso*, aliisque paucis.

Omniū ergo laudem supergressus est MAGNVS ILLE HVGO eorum, qui Iuris N. et G. interiora scrutari tentauerunt, nec defuerunt, qui, post eius mortem, ad aeternum et inimitabile hoc opus, quod erudito orbi, ad perpetuam et immortalem nominis sui gloriam reliquit, commentarios, notas, animaduersiones, obseruationes, collegia, stricuras, edere certatim contenderunt.

Ante alios fere omnes in GROTII libros commentari coepit, *Ioannes Henricus Boeclerus*, uir ad haec studia natus, sed tantum usque ad VII Caput Libri II progressus. Nec possum hic celare, GROTIUS interdum ipso hunc esse

esse obscuriorem. Molesta autem res est, si obscurior sit interpretis eo, quem interpretandum suscepit.

In Libro I uix aliquid eximii praestitit, quippe in quo paucissima est interpretatus, cum tamen multa in eo Libro contineantur, quae magna indigent explicatione, et interpretis officium sit, sententiam exhibere Lectori claram. Occasione suppeditata, digressiones magnas facit, et argumenta pertractat, quae brachio nituntur leuiori. Illud tamen laudem meretur, quod primus explicauerit *Dominium eminens*, in quo consistat. Ante GROTIUM hoc termino usus est nemo, sed *Boeclerus* id *Dominium* exposuit, in quo consistat, eumque secutus est *Hornius*, qui tamen *Boeclero* pleraque debet, licet copiosius ea et dilucidius proponat.

In Libro II nihil affert, quod ad explanationem contextus pertineat, multasque facit digressiones ad uaria argumenta. Est quidem interdum aliquid in hoc commentario, quod, alicuius controuersiae, uel argumenti, occasione, uberius pertractari mereatur, non tanta tamen copia, nec tantis digressionibus utendum erat, ut constare uix posset, utrum in GROTIUS, an in alio scriptore,

ptore, uerferis. Vnde Ill. Chr. Thomasus, 1) Specim. Iurispr. Judiciariae, haud incite de ipso hunc in modum scribit.

Boeclerus *felix quidem fuit in dubiis mouendis, sed non aequè feliciter definiuit* 2) *quaestiones, cum plerunque lectorem relinquat incertiorē, quam antea fuerat, aut, sicubi quicquam definiat, ratio tamen assensum lectoris non ineretur, partim, ob deficientem potissimorum arcanorum Iurisprudentiae naturalis scientiam, partim, ob nimiam adhuc Aristotelicae Philosophiae adorationem, et odium eorum, qui limatius philosophari intenderant, partim, ob nimiam impatientiam dissidentes etiam modeste ferendi.*

Promiserat etiam Boeclerus, ad finem se opus suum perducturum, sicut in *Catalogis Nundinarum Lips. et Frf.* plus semel fecerat, incertum tamen dubiumque est, an steterit promissis. Putauerunt, Boineburgium in culpa esse, uerum traditio ista mihi non satis uera uidetur. Quid enim, quaeso, decessisset Illustr. Boineburgio, si integrum

1) CAP. VI, §. IV, p. 62, seq.

2) De hoc commentatore Sarcinasus, suo Conradus Sam. Schurzstelschius, A. MDCCCLXIX, iudicabat, *Eum magis ex commentariis, quam ex ingenio, sapere, eumque scribere saepe in rebus moralibus frigide, definire controversias Iuris Nat. et G. perplexe, decidere dubitanter.*

tegrum opus lucem aspexisset? Sed, ut ego quidem existimo, omittent heredes edere, Opus tam imperfectum. Quoniam enim *Boeclerus* ipse manum suis ultimam non addidit, magna eorum ~~anxieta~~ speranda uix esset. Quod si uero continuasset opus suum *Boeclerus*, haud paruam sane occasionem dedisset enucleandi uarias materias, praecipue, quae in Iure publico et inter Societates uigent. Editum est in Belgio *Ius* ejus *Feciale*, quod faciem habere uidetur eam, quam uoluit ostendere in continuatione operis *GR. Boeclerus*, sed iste liber est paruus. Interea hoc etiam laudandum in *Boeclero*, quod bonas *Tabulas* in *GROTIUM* concinnauit, affixas extremae *Parti* primae, ubi uiam utique insignem monstrauit legendi operis *GROTIANI*. Eas uero *Tabulas* ab illustriss. Barone *Boineburgio*, Equite aurato, Sereniss. Principis *Moguntini* Consiliario intimo et supremo Mareschallo, accepit, qui, pro singulari suo in studia quoque ciuilia animo, id monumenti, a Consiliario Regni Suecici, *Ioanne Paulino Olivecranzio*, teste *Simone Henrico Musaeo*, confecti, *Boeclero* liberaliter summisit. Cum autem, in ampla illa et usitata forma, minoris moduli libris parum commode iungantur *Tabulae* eiusmodi, contractis ad paginarum

men-

mensuram, numero autem multiplicatis spatiis, proposuisse, nec argumento, neque Lectori, opinor, fuerit fraudi. Optandum hic quoque esset, ut acutissimi item *Iacobi Thomasti* in GROTIANVM Opus *Tabulae*, in usum GROTIANAЕ huius Philosophiae Cultorum, recuderentur, quin etiam celeberrimi *Ioann. Christoph. VVagenseilii* Annotata in eos GROTII locos, quos ex *Rabbinorum* monumentis passim indicauit, uel tandem proferrentur in lucem, lucem pariter aureo huic operi non dubie allatura.

Secundus GROTII Interpres est *Ioann. Feldenus*, Professor Mathematicum *Helmsst.*, qui scripsit *Animaduersiones* in GROTIVM, urgens dubia Logicae et Aristotelicae Philosophiae. Communicauerat is priuatim cum auditoribus dubia non nulla circa GROTIVM, eo animo, nunquam ut in lucem ederentur, unde etiam *Animaduersiones* uocabantur *Auditorum*. Erat enim uir ingenio fatis acuto et iudicio acri. Eiusmodi tamen *Animaduersiones* aliquis publici iuris fecit, praeter mentem et consilium *Feldeni*. Vbi coeperunt in publicum prodire, in manus uenerunt *Theodori Grasuinclii*. Is *Defensionem* instituit GROTII sui, calamumque strinxit in *Feldenum*. Hic, cum liber ederetur, tueri se uoluit, sed ita exacerbatus saepe fuit, ut calamum

Te

in

in mensam proiecerit, ob *Grasvincelii* imperitiam in Philosophia, in qua sane tam erat hospes, quam quis esse potest, nulloque modo potuit comparari cum *Feldeno*, qui Philosophus erat insignis. Verum, ob iram, ut dicitur, non potuit eum recte refutare, et melius fecisset, si *Animaduerfiones*, uti nominat, non edidisset. Interim permotus fuit, sententiam suam proponere paulo plenius, et ostendere, andabatarum more modoque aduersarium pugnare.

Tertius est *Caspar Ziglerus*, Iureconsultus *Vittembergensis*. Is *Animaduerfiones* scripsit in GROTIVM, sed modeste satis. Non enim temere ipsum inculcat, quin laudat potius, et alios cohortatur, ut diligentes sint in eius lectione. Quaedam in Opere confirmavit, quaedam etiam confutavit, in primis uero, quae theologicos errores sapere uidebantur, quaedam limitavit, autorem tamen non explicavit, sed intra suas sese *Animaduerfiones* continuit, quod ipse fere his profiteretur uerbis.

Non possum, nec uolo, multa de eo promittere, quandoquidem tumultuaria saepe opera excidit, ut fieri solet, quando ad demensum temporis res peragenda est. Doleo enim uero, atque id tam saepe male me habuit, quod liber tam insignis, tam praeclara prudentia refertus, non potuerit enucleari consideratius.

Et

Et ibidem, paulo post.

Ego, tum GROTHI stupendam, et, in omni literarum genere, oppido quam exercitatum, eruditionem, tum et in rebus probe subactum et uersatum iudicium, reueritus, num quid in hoc genere praestare, et eius sermonem, concisum saepe et inuolutum, iusto interpretamento indipisci, possem, mecum dubitabam.

Quartus est *Ioannes Adamus Osiander*, qui *Observationes* in hoc Opus scripsit, quibus impugnat ea, quae *heterodoxa* uidentur. Sed facile est, aliquem in lapidem impingere, cum in alienae Religionis Scriptoribus insidias semper metuamus. In reliquis uitulo arat *Zigleri*. In Libro I copiosior est, in II parcus, in III deficit prorsus. Quod ad Librum I attinet, in eo multa Theologica immiscet, et praecipue ex scriptis *Rabbinorum* et ueterum Christianorum. Vbi quicquam in GROTHIO inuenit, quod ex iis illustrari posse uidetur, est copiosior, et integra folia e *Rabbinis* conscripsit. Verum GROTHIVS in *Rabbinorum* scriptis longe illo uersatior fuit. Argumenta praeterea, quae habet, saepe sunt imbecilliora. Interdum tamen, fateor, non contemnenda intersperfit, in primis, quae faciunt ad Codicem S. explicandum. Nam id, tanquam Theologiae Doctor, praestare potuit, officio-

T i a .

que

que eius congruit, licet, contra cordati officium Theologi, modestiae terminos excedat, quod fieri saepe solet a Theologis, quippe qui suos etiam habent naeuos, nec minus, quam homines alii, humani nihil ab se alienum esse, putare debent. In Libro II cur pauca attigerit, causa haec est, quod non fuerit Iureconsultus. Quicquid ex aliis excerpere potuit, arripuit, studeatque semper aliquid in Scholasticis DD. inuenire, quod GROTIUS adderet. Verum ipsam rem relinquit, ut plerunque faciunt illi, qui relinquunt ea, quae praestare non queunt. Libro III tantum non plane nihil agit. Itaque etiam hic Scriptor parum Lectoribus prodesse potest, praecipue circa contextus expositionem, quippe quem plane non explicat, uerum, si quid in theologicis inuenit, hoc audacter aggreditur; cetera prorsus intacta relinquens.

Quintus est *Henricus Henniges*, qui nec ipse explanat GROTIUM, mentem eius in multis haud affectus, id quod patet, si interpretatio eius coniungatur cum GROTII contextu. In Philosophia morali non uidetur admodum uersatus, unde titubanter illos attingit locos, qui explicandi essent e Philosophia practica, et, ubi digressionem facere potest, non id intermittit, Quaestionesque Politicas infer-

fercit. Verum, non opus est, in GROTIOPOLITICA tractare. Quare Annotationes eius parum habent utilitatis. Tractat multa aliena et nihil facientia ad interpretationem GROTII, sicut inter alia copiose agit de hac Quaestione, *An Iudaei in Republica sint tolerandi?* Haec res est otiosa, cum in *Recessibus Imperii* receptum ita sit, ut tolerentur. Voluit praeterea sua dicta tanquam oracula uenditare, ut ipse scribit in Praefatione, *si quis audeat contra hunc scribere, sibi caueat, quasi foenum habeat in cornu, et quasi apud illum res omnis sit in saluo.*

Ioannis Frider. Gronouii Commentarius extemporalis esse uidetur, neque a *Gronouio* ea mente concinnatus, ut lucem aliquando aspiceret, ex eo tamen potissimum commendandus, quod in *Vocabulorum GROTIANORVM ΕΥΕΓΧΕΙΛΩΝ* inquirat, iisdemque saepius substituat clariora. *Corn. van der Meulen*, in suo ad GROTIUM Commentario, Annotata *Gronouii* reliqua adiecit, ante non edita, breuiora illa quidem et plerunque in operis dispositione occupata, aut in critica *Vocabulorum* quorundam explanatione, sed, ubi exempla, uel alia memorabilia, ex ueteribus a GROTIOPOLITICO adducuntur, sibi uel addit locos scriptorum praetermissos, uel commendat alios, in quibus ea de re legi plura possunt. *Gro-*

nouius, Junior, male tulisse dicitur horum editionem *Annotatorum*, quippe quae hoc consilio minime sint ab Autore elaborata, iuris ut publici fierent, ut ipse quoque mirer, Dn. *Mylium* eo animum induxisse.

Ex *Ienensibus* D. *Ioann. Georgius Simon* bene multas *Notas* et *Animaduersiones*, paucas tamen ad explicationem contextus *GROTII* facientes, editioni suae *Ienensi* subiunxit. Peculiarem is dedit operam, ut locos, quos uocant, *parallelas* accurate annotaret, per commodos ad hoc opus ita uersandum, ut *GROTIUM* ex ipso *GROTIUS* intelligamus recte, nobisque familiarem reddamus, de qua editione non parum gloriatur *Bailius*, in *Lexico* suo *historico Critico*, *GROTIUS*, *apres sa mort, a obtenu un honneur, que l'on n'a fait aux anciens, qu'apres une longue suite de siecles, ie ueux dire, qu'il a paru, cum commentariis uariorum, a Francfort sur l'Oder, l'an. ciorocxci. Parallela haec Simonis in operis ora simul sunt adiecta, de quibus Autor Praefationis sic loquitur.*

Non solum distinctis celeberrimi Dn. Simonis, animaduersionibus illustrata, sed et nouis Locorum Concordantium adiectionibus marginalibus, quatenus quidem ab eiusdem Auditoribus impetrari potue-

uerant, fideliter aucta. Utilitatem laboris tua sponte, Lector, experieris, tum maxime, si quando tecum pensitaueris, quot structurae, quot dissensiones, quot refutationes, inter eruditos, ex unilaterali censura huius Autoris assertorum, propullulauerint, quibus tamen non parum te mederi ualere, arbitror, si multifarias tractationes, hypotheses aequae, ac exortas ex iisdem conclusiones, sedulo collegeris, inuicem comparaueris, et decenter combinaueris.

*Ioannes Tesmarus, in Notis suis plura sane ornamenta, quam subsidia Iuris naturalis prudentiae, exhibet, multa in GROTIUM *Exempla*, tum alia, parum necessaria, conseruans.*

*Promiserat quoque Martinus Schookius quaedam in illum, quae tamen non uiderunt lucem, sed morte eius sunt intercepta. Dubito autem, an operae pretium facturus fuisset. Nam, quantum ex Dissertatione eius, de *Iure Naturali*, colligere licet, operose quidem satis in hoc argumento, sed non tanto cum delectu, versatur. Fuit enim illi plerumque extemporalis librorum scriptio, qualem certe ab argumento tam graui abesse prorsus, decet.*

Valentinus autem Veltbemijs, utrum Introductione sua a GROTIO magis abducat, an

in eius opus introducat, iudicent alii, *) sane parum conducit ad percipiendum GROTIUM, occupatus potissimum in uariarum uentilatione *Controuersiarum*, res claras obscuritatibus metaphysicis inuoluens, unde paucis satisfacit, ut uel sola ignorantio Iuris ciuilibus *Velshemium* ab hoc labore detinere debuisset.

Vlricus Obrechtus Commentarium scripsit, *Tesmariano* subnexum, sed eruditioni *Obrechtianae* haud respondentem.

Gotthofr. Spinaci, Prof. Lugdun. *Bataui*, Notae ex *Ziglero*, *Osiandro* et *Gronouio*, sunt exscriptae.

Ioan.

- *) Verum utique est, quod ill. *C. Thomaeus*, in progr. quodam, §. xxvii, profert, GROTIUM a professoribus et eorum commentariis magis partim obscuratum fuisse. Ex *Kulpisius*, in praefat. Collegii GROTIANI, sequentem in modum loquitur. Si isthoc scribendi genere perrexerimus, futurum pensus, credo, ut paria sequantur GROTIUM fata, ac Ius Romanum et Philosophia Aristotelis, multa infelicitate, ferserunt, ex quo infinitae interpretum quorumcumque expositiones accesserunt traditionesque, siquidem deinceps non tam de rebus ipsis, quam uerbis GROTII, procul dubio, effemus solliciti, ac tandem super ipsis interpretum sententiis diuersisque opinionationibus philosophamur, donec notarum notae et in commentatores commentarii iterum prodirent, qua quidem re nihil est stolidius, nihil ad impediendam ueram eruditionem fortius, nihil ad Barbariem propius. Quanta cautus fuerit, cum ipso GROTIUS propiore quandam contraxisset necessitudinem, ac disciplinam eius potius imbibisset.

Ioannes Georgius Kulpifus GROTHII libros in Disputationes eruditas redegit, additis subinde scriptoribus, qui cum locis GROTHIANIS sint conferendi. Hoc Collegium GROTHIANVM, A. MDCLXXXII editum, Commentarius proprie non est in libros de *Iure Belli et Pacis*, neruosam tamen et lucidam GROTHII expositionem exhibet, ibidemque Commentatores inueniuntur et Auctores, qui a GROTHIO uel dissentiunt, uel consentiunt cum eo.

Conradus Samuel Schurzfleischius

GROTHIVM, cum Annotationibus, in lucem edere uoluit, sed, morte praeuentus, propositum suum exequi non potuit.

Samuel Pufendorfus denique hoc argumentum, de *Iure N. et G.*, speciatim sibi tractandum sumpsit, quem ipsum loquentem audiamus, *Praef.* ad Opus suum de *I. N. et G.*

*Palnam hactenus tulisse iudicatus fuit, non praeter meritum, HUGO GROTHIVS, qui et primus seculum ad istam disciplinam aestimandam euocasse uidetur, et ita in eadem est uersatus, ut circa magnam ipsius *) partem ceteris nil, nisi spi-*

T t 5

cile-

* Nec est, quod quis obiiciat, GROTHIVM suos hinc et inde passum esse manes. Id enim nemo negabit, cum passim errorem GROTHIANORVM Elenchi inueniantur, nec ipse diffitea-

cilegii laborem, reliquerit. Fatendum tamen est, non pauca ab ipso plane esse praeterita, quaedam leui duntaxat brachio tractata, quaedam denique admista, quae, et ipsum hominem fuisse, arguerent. In primis autem non exiguam nobilissimo operi labem aspergunt, quae passim a receptis orthodoxae) Ecclesiae sententiis diuersus abit.*

Ille

atur, se non consummatum opus confecisse, sed eiusmodi, cui adhuc quam plurima addi deberent ac possent.

- *) Sed *Pufendorfius* postmodum ipse eiusdem Heteroziae inculpatus fuit. *Iofus enim Schwarzius*, theologiae Professor *Lundinus*, qui, A. MDCLXXIII, Indicem nouitatum quorundam, quas *Sam. Pufendorfius*, in libro suo de Iure Naturae et Gentium, contra orthodoxa fundamenta, *Lundini Scanorum*, suppresso nomine, edidit, *Pufendorfius* ut hominem pessimum descripsit, eumque *Socinianismi*, *Zuinglianismi*, *Gentilismi*, *Hobbefianismi*, *Cartesianismi*, et nescio cuius adhuc grauioris haereseos, accusauit. Hinc ergo, postpositis omnibus his naeuis, opus *GROTIANVM*, de *Iure Belli et Pacis*, magni fecerunt omnes omnium nationum eruditi & illustres uiri. Interim mihi arrident uerba *Becmani* non parum ad defensionem *GROTI* inservitura. *Dolenda certe, inquit, rei literariae ista infelicitas, qua gloriae nobis uertimus, si quid boni ab altero prolatum impetere possimus, quasi uero non omnibus nobis in excitanda e rudicibus imagine diuina laborandum sit, quod certe, non subtrahendo rebus inuentis, sed addendo, effectum dabitur. Mechanici longe melius in rebus suis versantur, quibus, si bonae frugis sunt, non ueni ab aliis suis fortis male gestam corpore, sed eandem etiam perfectam magis perficere, curatio est, unde et tanta rerum, a mechanicis dependentium, nostro tempore sublimitas. At nos, meliorum bandquaquam satagentes, setis nobis ducimur,*
alio-

Ille, scribunt Collectores Actorum Eruditorum Lipsi., ad A. MDCCLVII, literarum humaniorum et Philosophiae, ac in primis Matheseos, singulari scientia, iudicio solido, exquisito et a praeiudiciis aliorum libero, sedula optimorum Autorum lectione, eruditorumque suae aetatis familiariora, adiutus, incluta in primis GROTHI vestigia sequi, et, quae imperfecta, in Iuris N. ac Gent. doctrina, uidebat, heroico conatu, successu felicissimo, freudentibus licet plurimis, tantique gloriam operis ipsi inuidentibus, ipse perficere coepit. Meditatus enim ea, quae in GROTHIO, Hobbesio aliisque, legerat, et ordine Geometrico complexus, amicorum suavis, primum in Belgio edidit, A. MDCCLX, Elementa Iurisprudentialiae Vniuersalis.) Deinde, Heidelbergam ab Electore Palatino, Carolo Ludouico, Professor Iuris N. et G. uocatus, dum GROTHIVM publice interpretaretur, quid suis deesset Elementis, quotidie magis intelligens, illustrissimi potissimum Boineburgii suavis, excitatus, quam Boe-*

aliena refutasse. Sic, quid res non sit, scimus cum ignarissimis, quid uero demum sit, aeternum ignoramus. Optimum monitum, cunctis, caeco studio praeoccupatis, merito commendandum.

- *) *Haec Carolo Ludouico, Comiti Palatino ad Rhenum, Electori, inscripta sunt, ubi, in praefatione, non diffitetur autor, quod Erhardus VVeigelius, quondam Matheseos Professor Senepsis, apud quem, totum per annum MDCCLVII, ut patet ex Eride Scandica, moratus erat, Pusendorfium ad hoc opus incipiendum adhortatus fuerit, in non nullis quoque facem ipsi utilissime praetulerit.*

Boeclerus, Conringius, Rachelius, praestare operam, de formando methodico Iurisprudentiae Naturalis Systemate, noluerant, ipse modeste suscepit, dexterrime praestitit, edito, A. MDCLXXII, Londini Scanorum, quo Professor Iuris primarius a Rege Sueciae uocatus fuerat, opere maiore de Iure N. et G., quod, duobus interiectis annis, quarta fere parte auctius prodit Francofurti. Hoc opus cum interpretandum auctor noster susciperet, accurata potius paraphrasi, quam Panegyrica opera, desungi maluit, quam potissimum superfluam, censuit, esse in eo opere, quod communi nunc eruditorum approbatione teritur, tot repetitis editionibus imprimitur, studio tanto et ab aliis gentibus desideratur.

Quam clementer uero dedicatio et ipsum opus ab illustrissimo Electore Palatino acceptum fuerit, testantur literae sequentes, ad Pufendorfium perscriptae.

CAROLVS LVDOVICVS, DEI GRATIA, COMES PALATINVS RHENI, S. R. I. ARCHITHESAVBARIVS ET ELECTOR DVX BAVARIAE.

Doctissime uir singulariter nobis dilecte,

Accepimus, una cum literis tuis, librum, nuper a te editum nobisque inscriptum. Grata nobis non minus est eius dedicatio, quam iucunda erit lectio, utpote ab argumento commendabilis, et qui Auctoris eruditionem publice manifestam facit. Gratitudinem nostram, eo nomine, tibi testari non inter-

intermitteremus, et, ut singulari omnes favore prosequimur, qui bonis literis promovendis operam suam impendunt, ita et te eodem nos complecti, tuaque erga rem literariam merita in pretio habere, plane te persuasum esse, cupimus. Heidelbergae, d. 29 Sept. MDCLX.

Amicus tuus beneuolus,

CAROLVS LVDOVICVS.

Doctissimo Viro, singulariter nobis dilecto, Samueli Pufendorfio.

Epitomas ex Opere GROTH confecerunt, *Guilielmus Grotius, HVGON. frater, Mullerus, Schefferus, Vitriarius, Suicerus, Willembergius, Ianus Klencius*, qui Libello suo titulum suspendit magnificum *Institutionum Iuris N. et G.*, nihil tamen aliud agit in illo, quam GROTH pedilequum, ratione usus *erotematica*, sententiasque eius in summam redigens, quae eo conducunt, ut ex iis breuiter perspici ea et repeti possint, quae fusc GROTHVS tractat, quam ob causam, una cum *Pufendorfi* Libro, de *Officio Hominis et Ciuis*, a uiris doctissimis commendatur hic Libellus, praesertim iis, quibus uia breuior placet et sufficit, licet non raro *Klencius* hic a GROTHIANA mente recedat.

Ab *Curtino* male in linguam *Gallicam* traductum, Notisque obscuratum magis, quam illustratum, esse GROTHIANVM Opus, testatur. 1) *Barbeyracus*. Idem

1) in praef. ad Vers. Gall. *Pufendorf. S. xxx, extr.* quatenus illa rationes sui dissensus ibi non adduxerit. Noua editio *Barbeyracianae* uersionis prodit A. MDCCXXIV.

Idem Opus, cum *Annotatis* ipsius *Autoris*, e Latina in *Germanicam* linguam translatum est a P. P. S., nato Schuzio, Comitum Ruthenicorum Plauiensium Consiliario, rerumque feudalium Directore et Ephoro, cum Praefatione ill. D. *Christiani Thomasi*, Lipsiae, A. MDCCVII, de qua *Versione* ita *Acta Erudit. Lips.* loquuntur.

In genere igitur nobis asserendum est, quod summa diligentia ac exquisito iudicio, tum textus GROTHII, tum singula ejus *Annotata*, Germanice reddita sint. Et, ne quid desiderari posset, *Versus*, quos, ex probatis autoribus, sparsim inseruit GROTHIVS, metro Germanico noster quoque eleganter inclusit.

Et, alio loco.

Quam potens Schuzius linguae Germanicae sit noster, doctissimis scriptis aliis, aevi huius editis, quorum nos quoque mentionem fecimus, in *Actis Anni superioris*, p. 91, 92, abunde hactenus comprobavit.

Restat, ut de *Epistolis* aliquid et *Poematis* addam. Ut in omnibus *Lucubrationibus* suis magnus est GROTHIVS, ita in *Epistolis*, itemque *Poematibus*, INCOMPARABILIS PRORSVS AC DIVINVS FVIT, ausimque dicere, nihil ab utrisque maximae TANTI HEROIS FAMAE decessurum. Opus uastum *Epistolarum* GROTHIANARVM, quae antehac in bibliothecis uirorum illustrium delituerunt, editum a Blae-

a *Blaeuio* est. Continentur in illis uaria, ut ingenium ipsi fuit ad omnia natum, Politica, Ecclesiastica, Iuridica, Philologica, iudicia de libris, et alia, notata maxime digna. Nec deest *Epistolis* orationis cultus, quanquam stylus, ut *Morhofius* 1) iudicat, ipsi interdum ex argumento sordes aliquas trahat, et se ad hominum, quibus scribit, indolem componat. Reperiuntur enim, *pergit Morhofius*, 2) interdum *Epistolae*, simplici plane humilique dictione scriptae, ac sine ulla morosa meditatione. Verum, GROTHI ne, an *Morhofii*, stylus palmam promereatur, cuius perpendendum relinquo. Certe, cum rem aliquam unice GROTIUS agit, nemo uel disertior est Orator ipso, uel dulcior Poeta, uel neruosior Historicus, adeo ubique uir ille sui similis est, et, uelut in fundo suo, dominatur. Quis enim lenioribus, aut magis ad gratiam compositis, uerbis amicos affatus est? Quis magnificentioribus uerbis laudauit? Quis disputauit fortius et pressius? Quis ornatius, quis ordinatius, uel narrauit, uel docuit? Quis est, inter eos, quos commercio *Epistolarum* dignatur, quin, doceri se et ad uigorem quendam altiorum cogitationum transferri, sentiat, quoties GROTIANA legit? Quem non rapit in stuporem illa tot scientiarum expedita et in promptu posita notitia, illud, e lo-

cuple-

a) Polyh. I, xxiv, 194. b) d. l.

cupletissimo memoriae penu, tot nominibus, tot libris, exuberans iudicium, illa par rebus, par nationum ingeniis, non unius linguae, eloquentia, qua in publicis nihil grauius exactiusque, in priuatis familiarius nihil ac dulcius, illa, inter immensam curarum illustrium molem, tot amicorum et clientium desideriis literisque sufficiens, assiduitas? Ne per singula arduius eam, fatebuntur uel aemuli, omnem omnium eruditionis orbem perlustrasse, qui de rebus omnibus ita potuerit loqui. Hoc fatendum certe, in Epistolis GROTII multa esse, quae statum uniuersae illo tempore *Europae* declarant, quaeque aliunde uix, ac ne uix quidem, petantur. Haec enim *Epistolarum* natura et potior, uis est, nuntiare, quae geruntur passim, notare scopulos lapsusque mortalium, indicare pericula obuia, conuicere de futuris, et autoritate innoxia res diiudicare praesentes. Verum plura de GROTIANIS *Epistolis*, earumque editionibus, et, ubi locorum *ineditae* complures lateant, insequens *Bibliothecae* Scriptorum H. GROTII, tum *editorum*, tum *ineditorum*, Enumeratio, seu maior, Bibliotheca, docebit. Vnum hic addo, certis quibusdam *Numeris* fictisque *Nominibus* usum in *Epistolis* esse non raro GROTIUM, quorum ego *Clauem* si fortasse adhuc impetrauero, eam, Lector beneuole, communicare, uel in operis huius extremo, licebit.

NO-

NOTITIA CATALOGORVM ET C.

EX QVIBVS

HVGONIS GROTII

SCRIPTORVM,

TVM EDITORVM, TVM INEDITORVM,

INSEQVENS BIBLIOTHECA,

MAXIMAM PARTEM, EST COLLECTA,

ORDINE REGIONVM

ET SITARVM IN IIS VRBIVM.

IN BELGIO.

AMSTELODAMI.

Henrici Laurentii, 1647, 8.

Ioannis Blaeu, 1659, 8.

Laurentii uan der Hem, 1684, 4.

Petri Coeniffen, 1698, 4.

Cornelii Nicolai, 1698, 8.

Wetsteniani Bibliopolii, 1699, 8.

Alberti Bentesii, 1702, 8.

Daniel Arendts, 1705, 4.

Ioann. Theodori Schalbruchii, 1720, 8.

Petri Calkoen, 1724, 8.

Journal des Sçauans, ad A. C. 1724.

FRANEQVERAE.

Joannis uan der Wayen, 1702, 8.

HAGAE COMITVM.

Dalmann, 1723, 8.

Un

Theo-

Theodori uan der Lith. & Ioannis Tuldeni,
1724, 8.
S. Philippe, 1726, 8.
Iacobi Kryfii, 1727, 8.

LVGDVNI BAT.

Nicolai Heinsii, 1682, 8.
Adriani uan der VValle, 1684, 4.
Iacobi Oifelii, 1687, 12. mai.
Ripperti a Groenendick, 1696, 8.
Friderici Spanhemii, Fr. F. 1701, 8.
Dauidis Knibbe, 1702, 8.
Iacobi uan Zanen, 1704, 8.
Gerardi Casteleinii, 1705, 8.
Lugdun. Bat. Academiae, 1716, F.
Anonymiana (*prout ipse libri titulus habet*)
cum Danielis Desmarets coniuncta, 1716, 8.
Ioannis Meursii Athenae Batauae, 1625, 4.

TRAIECTI AD RHENVN.

Ioannis Georgii Graeuii, 1703, 12. mai.
Ultraiectinae Academ. 1670, F.

IN BRITANNIA.

LONDINI.

Prestoniana Bibliothecæ, 1697, 4.
Mr. du Prat, 1699, 8.
*Guiljelmi Batefii Vitae selectorum aliquot uiro-
rum*, 1681, 4.

OXONII.

Bodleiana Bibliothecæ, 1674, F.
Angliæ et Hiberniæ Librorum MSS., 1697, F.

IN

IN GALLIA.

LVTETIAE PARISIORVM.

Ioannis Cordesii, 1643, 4.

Caroli Mauritiū le Tellier, 1693, F.

I. A. & F. A. Thuanorum, 1679, 8. (rec. Lauemburgi ad Albin, 1704, 8.

Card. du Bois, *Hagae Com.* 1725, 8.

IN ITALIA.

ROMAE.

Ioann. Gualteri Slufii, 1690, 4.

IN GERMANIA.

ALTONAVIAE.

Daniel Saffii, 1718, 8.

ARGENTORATI.

Vlrici Obrechti, 1721, 8.

BEROLINI.

Andr. Erasmi de Seidel, 1718, 8.

Io. Frid. Mayeri, 1715, 8.

N. Brunfenii, 1724, 8.

Bibl. insignis, Auctionis lege uend. d. 16 April. 1725, 8.

CASSELLIS.

Ioannis Bertrami Crameri, 1724, 8.

DRESDAE.

Matthiae Zimmermanni, - - , F.

Sebastiani Schuberti, 1682, 4.

Adami Christophori Jacobi, 1691, 8.

Us 2.

N. Star-

- N. Starckii, *Cniliarcbæ*, 1696, F.
 Christophori Schraderi, 1710, 8.
 N. Alemanni, 1720, 8.
 Henrici Pippingii, 1723, 8.
 Anonymi Bibl. uend. d. II Junii, 1694, F.
 d. 12 Martii, 1725, 8.

FRANCOF. AD MOEN.

- Martini Lipenii Biblioth. Philosophica, 1682, F.
 Theologica, 1685, F.

FRANCOF. AD VIADRVN.

- Iohreniorum, 1717, 8.

GEDANI.

- Abrahami Heyfeli, 1692, 4.
 Andr. Kuhnii, 1702, 4.

GLVCKSTADII.

- Ioachimi VVolters, 1721, 8.

HALAE SAXONVM.

- Christophori Kraufii, 1709, 8.
 Ioannis Francisci Buddei in Præf. Lutheri Epistoliarum Tomum, III, 1717, 4.
 Vffembachianae Bibliothecae MSS. 1720, F.
 Ioannis Michaelis Heineccii, 1723, 8.

HANNOVERAE.

- Kielmannseggiorum Pars I, 1724, 8.

HAMBVRGI.

- Samuelis Schulzii, 1701, 8.
 Ioann. Alberti Fabricii Bibl. Graeca, 1705, -1722, 4.
 Eiusd. Notitia Veterum Auctorum Latinorum,
 1713, 8.

Kiel-

Kielmannseggiorum Pars II, 1719, 8.
Pars III, 1720, 8.

Bernhardi Matfeldii, 1722, 8.

Joan. Alberti Fabricii Notitia eorum, qui Veritatem Religionis Christianae, aduersus Atheos, Mahumedanos aliosque, defendunt, 1725, 4.

HELMSTADII.

Antonii Gueneri Cunonis, 1707, 8.

IENAE.

Ioannis Christophori Koecheri Dissertatio Epistolica, Historiam Libelli GROTIANI, de Veritate Religionis Christianae, completens, 1725, 4.

KILONII.

Marquardi Gudii, 1706, 4.

LIPSIÆ.

Christiani Friderici Franckensteinii, Senioris, 1679, F.

Iacobi Thomasi, 1685, F.

Valentini Alberti, 1698, 8.

Friderici Benedicti Carpzouii, 1700, 8.

Ioann. Christoph. Falkneri, 1704, 8.

Ioachimi Christoph. Ludouici, 1705, 8.

N. Freislebeii, 1708, 8.

Henr. Augustini Groschupffii, 1711, 8.

Thomae Fritschii, 1711, 8.

Ernesti Guntheri Boeschenii, 1712, 8.

Ioann. Gottlieb Hardii, 1714, 8.

Ioannis Iacobi Rysseii, 1714, 8.

Uu 3

Ioan-

- Ioannis Guntheri, 1715, 8.
 Alexandri Christii, 1715, 8.
 Ioann. Gottlieb Kraufii *Ephemerides rei litera-
 riæ nouæ, Germanice, ab A. 1715 usque ad
 1726, 8.*
 Christiani Godofredi Franckensteinii, 1718, 8.
 Ioannis Dornfeldii, 1721, 8.
 Abrahami Ihlii, 1721, 8.
 Adami Rechenbergii, 1722, 8.
 Frider. Hasserti, 1722, 8.
 Ottonis et Ioann. Burchardi Menckeniorum,
 1723, 8.
 Myliorum, 1723, 8.
 Frider. Ernesti Kettneri, 1723, 8.
 Melch. Eccardi, 1723, 8.
 N. Opelii, 1724, 8.
 Immanuelis Hornii, 1724, 8.
 Andr. Stubelii, 1725, 8.
 Georgii Adolphi Schubarti, 1725, 8.
 Christiani Mißleri, 1726, 8.
 Christiani Godofredi Alberti, 1727, 8.
 Anonymi, uend. d. 12 Octobr. 1705, 8.
 d. 16 Julii, 1708, 8.
 d. 1 Dec. 1710, 8.
 d. 6 Sept. 1717, 8.
 d. 20 Mart. 1721, 8.
 d. 6 Dec. 1723, 8.
 d. 17 Ianuar. 1724, 8.
 d. 30 Octobr. 1724, 8.
 d. 12 Martii, 1725, 8.
 d. 3 Sept. 1725, 8.
 d. 11 Martii, 1726, 8.

Der Leipzigerischen Teutschen Poetischen Gesellschaft Verzeichniß aller Deutschen Poetischen Schriften. 1724, 8.

Allgemeines Histor. Lexicon, Leipz. 1722, E.

LVBEGAE.

Henrici Zeidleri, 1689, 1690, 1691, 8.

NAVPOTAMI.

(uulgo, *Schiffbeck*, haud procul Hamburgo.)

Friderici Adolphi Hansen ab Ehrencron, 1717, 4.

NORIMBERGAE.

Christophori & Andreae Arnoldi, 1725, 8.

VINARIAE.

Vilhelmi Ernesti Tenzelii, 1714, 8.

VVISMARIAE.

Henningi Ioachimi Gerdesii, 1703, F.

VVITTEMBERGAE.

Casp. Ziegleri, 1708, F.

Ioannis Baptistae Roeschelii, 1713, 8.

Georgii Beyeri, 1715, 8.

VVOLFENBUTTELII.

Ioannis Christophori Meisneri, 1726, 8.

ZITTAVIAE.

N. Guntheri, 1725, 8.

IN DANIA.

HAFNIAE.

Petri Scauenii, 1665, 4.

Un 4

IN

IN SVECIA.

Widetur supra, p. 272.

Optarem, Bibliothecae *Petri Grotii* Catalogum a me haberi potuisse, quippe ex quo fortasse plura de scriptis HVGONIS GROTH, Patris, haurire potuissem. Meminit eius Catalogi *Ehrencronianus*, sub inscriptione sq.

Petri Grooten Catalogus Librorum. *Hamb.* - 12.

Ehrencron. B. C. p. 387.

Grotiana Bibliotheca, *Hamburgi*, 1680, 8.

Ehrencron. B. C. p. 351.

BL

**BIBLIOTHECA
HVGONIS GROTH
SCRIPTORVM
TVMEDITORVM, TVMINEDITORVM
AB
INIVRIA TEMPORVM
ET
HOMINVM OBLIVIONE VINDICATA.**

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

SCRIPTORES VETERES
GRAECI,

AB

HVGONE GROTIŌ,

VEL EDITI, VEL TRANSLATI, VEL EMENDATI,
NOTISVE ILLUSTRATI

Syntagma Arateorum.

H. GR. *Aratea*, in quibus non modo fragmenta *Ciceronis*, eo ordine, quo *Arato* respondent, exhibet, sed etiam alio literarum charactere uersus, qui deerant, ex suo ingenio suppletos, interserit atque adiungit, cum *figuris æneis*. Ex officina *Plantin. ap. Christoph. Rapheleng.* 1600, 4.

Heinsii B. C. P. II, p. 71.

Oizel. B. C. T. II, p. 21.

Gudi. B. C. T. I, p. 362.

Van der VVall. B. C. P. I, p. 112.

Et alii plures.

H. GR. *Syntagma Arateorum*, Græce et Latine, cum eiusdem notis et figuris æneis de *Gbyn*. Ex officina *Plantiniana*, ap. *Christoph. Raphelengium*, 1600, 4. cum notis MSS. uiri docti, teste *Cat. Bibl. uan der VVall*, p. 172.

Cordeſi. B. C. p. 464.

Preston. B. C. P. I, p. 14.

Bentſi. B. C. P. I, 145.

H. GR. *Syntagma Arateorum*, ſ. *Notæ ad Aratum, ac Auicunum et ad Germanici Phœnomena*

mena etc. *Opus Astronomiæ et Poeticæ studio-
sis utilissimum. Ex officina Plantin.* 1600, 4.
*Quod exempl. Nicolans Heinsius diligenter cum vet. codd. contulit
et varias lectiones plurimas passim notasque aliquas manu sua ad-
iecit, teste eius (N. Heinsii) B. C. P. II, p. 81.*

Sluf. B. C. P. V, p. 589.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 91.

*Iac. de Gheyn, sculptoris, Aratea, s. signa cœle-
stia aeneis formis expressa, Amstelod.* 1621, Fol.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 91.

Scauenii B. C. p. 295.

Idyllia Theocrit.

Idyllia quædam *Theocriti* et Epigrammata
omnia, Latine reddita a *Dan. Heinsio* et *HVG.
GROTIO*, et alia quædam. *in Bibliopol. Commeli-
niano*, 4.

Cunon. B. C. p. 219.

Dan. Heinsii emendationes et Notæ in *Theo-
criti* Idyllia, eiusdem et *H. GR.* poemata, *Maro-
nis* ecloga decima ab eodem et *Iosepho Scaligero*
Dorice, reddita *ap. Commel.* 1603, 8.

Oizel. B. C. T. II, p. 175.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1167.

H. GR. non nulla in *Theocriti* Idyllia, *Lugd. B.*
1603, 8.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 274.

Theocriti, Moschi, Bionis, et Simmiæ Rhodii,
quæ exstant, Gr. Lat. cum *Graecis in Theocritum
et Simmiam* scholiis antiquis, *Iosephi Scaligeri* ad
Theocritum Moschum et Bionem emendationi-
bus,

bus, et *Is. Casauboni* ac *Dan. Heinsii* Læctionibus *Theocriticis*. Accedunt quaedam *Theocriti*, Latine reddita, ita ut uersus uersui respondeat, a *Dan. Heinsio* et H. GR. Item ecloga *Virgilii* decima, Dorice reddita a *Iosepho Scaligero* et *Dan. Heinsio* apud *Commel.* 1604, 4.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 148.

Stobaeus.

H. GR. *Stobaeus Paris.* 1622, 4.

Meurs. Athen. Bat. L. II, p. 207.

Freisleb. B. C. p. 95.

Ioann. Stobaei Florilegium ad *Epimium* filium, siue, *Collectaneorum* liber, scite reddita, dicta et praecepta, continens, emendatus et latin. carmine redditus ab H. GR. Accedit *Plutarchi* et *Basilii* M. libelli, de usu Graecorum poetarum, *Paris. ap. Nicol. Buon.* 1623, 4.

Thuan. B. C. T. II, p. 248.

Cordef. B. C. p. 464.

Preston. B. C. P. I, p. 14.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 151.

Et alii plures.

Stobaei Florilegium, s. dicta poetarum uet. quae apud *Io. Stobaeum* extant, emendata et Lat. carmine reddita ab H. GR. Item *Plutarchus* et *Basilius* M. de usu Graecorum poetarum, *Paris. ap. Nicol. Buon.* 1625, 4.*

Cunon. B. C. p. 226.

Oizel. B. C. P. II, p. 311.

Fr.

Spanhem. B. C. p. 86.

Scauen. B. C. p. 225.

Et alii plures.

• vid. supra p. 172. et 203.

Plutarchus et Basilius M. de usu Graec. Poetarum.

*Plutarchus et Basilius M. de usu Graecorum
Poetarum, cum Latina interpr. H. GR. in Sto-
baci Florilegio Editionis Paris. 1623, 4.*

Carpzou. B. C. P. II, p. 211.

Groenendyk B. C. p. 124.

*Plutarchus et Basilius M. de usu Graecorum
Poetarum cum latin. interpret. H. GR. in Sto-
baci Florilegio editionis Paris. apud Nic. Buon.
1625, 4.*

Cunon. B. C. p. 226.

*Plutarchi liber, quomodo Iuueni audienda
sint poemata, et Basili M. Homil. ad iuuenes,
quomodo cum fructu legere possint Graeco-
rum libros, cum interpret. Lat. H. GR., uarianti-
bus it. lectionibus et notis Io. Potteri Oxonii, e
theatro Scheldoniano, 1674, 8.*

Cunon. B. C. p. 544.

*Plutarchus et Basilius M. de legendis Grae-
corum libris, Graeca cum interpret. lat. H. GR. et
notis Potteri, Oxon. 1694, 8.*

Fritsch. Cat. libror. aundin. Lips. 1711.

Ex-

Excerpta ex Tragoed. et Comoed. Graec.

Excerpta ex Tragoed. et Comoed. Graecis, tum quae extant, tum quae perierunt, emendata Latinis uersibus reddita ab H. GR. et cum eiusdem notis, *Parif. ap. Nicol. Buon. 1626, 4.*

Cupon. B. C. p. 219.

Bodlei B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. II, p. 72.

Cordef. B. C. p. 464.

Et alii plures.

H. GR. Excerpta ex Tragoediis et Comoediis Graecis, uersibus Latinis reddita, *Parif. 1627, 4.*

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 325. T. II, p. 1485.

Excerpta ex Tragœdiis et Comoediis Graecis, tum, quae extant, tum, quae perierunt emendata et Latinis uersibus reddita, ab H. GR. cum eiusdem Notis, *Parifis, 1636. 4.*

Groenendyk. B. C. p. 124.

Euripidis Phoenissae.

Euripidis Tragoedia, Phoenissae, Latine facta ab H. GR. Parif. ap. Iac. Ruart. 1630, 8.

Cordef. B. C. p. 501.

du Bois B. C. P. IV, p. 796.

Kielmannfegg. P. III, p. 846.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 78.

Euripidis Phoenissae, Graece cum uers. Latina H. GR. Amstelod. 1630, 8.

Carpzou. B. C. T. II, p. 276.

Euri-

Euripidis Tragoedia, Phoenissae, emendata et Latine facta ab H. GR. Amstelod. 1631, 8.

Gudi. B. C. T. I, p. 261.

De Fato.

Philosophorum Sententiae de *Fato*, et de eo, quod in nostra est potestate, collectae per H. GR. *Parif. 1648, 4.*

Bodleii B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. I, p. 239.

Thuan. B. C. T. II, p. 42.

Gud. B. C. T. I, p. 199.

Et alii plures.

Philosophorum Sententiae de *Fato. Amstelod. 1648, 12.*

Oizel. B. C. T. II, p. 85.

Arnold. B. C. T. I, p. 157.

Iacobi B. C. P. II, p. 236.

Kielmannsegg. P. III, p. 1165.

Et alii plures.

H. GR. Philosophorum Sententiae de *Fato, exstant etiam Tomo III Opp. Amstelod. 1679, F.*

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 681.

Anglicana Versio.

H. GR. Discourses of God and his Providence, and of Christ and his Miracles and Doctrine, into English, by B. C. *London, 1652, 8.*

Lipen. B. C. Theolog. P. II, p. 571.

Bodelei. Bibl. p. 308.

Hierocles.

Pythagorae Carmina aurea Fragmenta metrica, Epistolae et Symbola, Gr. Lat. Hieroclis Vi-*

ta,

* p. 462.

ta, et in carmina *Pythagorica* commentarius,
Gr. Lat., interprete *Io. Curterio* It. alia *Hieroclis*
Gr. Lat., interpretibus *Fed. Mollero*, et HVG. GRO-
TIO, et *Meric. Casaub.* notae ad commentarium
Hieroclis in aurea carmina, Lond. 1654, 8.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 31.

Procopius et Agathias.

H. GR. *Historia Gothorum, Vandalorum et Lon-
gobardorum, Amstelodam.* 1654, 8.

Christ. B. C. p. 93.

*Historia Gothorum, Vandalorum et Longobar-
dorum* ab H. GR. prouersa, pro in ordinem di-
gesta, cum Eiusd. Prolegom. ubi Regum *Gotho-
rum* ordo et chronologia, cum elogiis. Acce-
dunt nomina appellatiua, et uerba *Gothica, Van-
dalica, Longobardica*, cum explicatione. Au-
tores sunt, *Procopius, Agathias, Iornandes, B.
Isidorus, Paulus VVarnefridus.* Amstelod. ap. Lu-
dou. Elz. 1655, 8.

Teller. B. C. p. 227.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. P. I. p. 331, et 360.

Cunon. B. C. p. 332.

Et alii plures.

*Historia Gothorum, Vandalorum et Longobar-
dorum*, edita ab H. GR. *Lugd. Bat.* 1655, 8.

Iohreniorum B. C. n. 314.

Suecica Versio.

Norlandz Chronica, sampt Dan. Gylden-
staelpé
Xx

staelpæ foeretaal, och H. GR. pæ *Goethernes VVaenders*, auch *Langebarders Historia* (in lingua Suecica.) *VVysingzborg* 1670, F.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 12.

Iustini, Martyris, Apologia.

Iustini, Martyris, Apologia I, pro Christianis ad *Anton. Pium*, Graece cum Vers. *Langi*, subiunctis Emendat. et Notis *Stephanorum*, *Scaligeri*, *Casauboni*, *Montacutii*, *Salmasii*, *GROTH*, *Valesii*, *Cotelerii*, *Kortholti* et al., ex Edit. *Grabii Oxoniae* 1700, 8.

Pipping. B. C. n. 1876.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 3.

Menandri et Philemonis Reliquiae.

Menandri et Philemonis Reliquiae, Graecæ & Latine, cum notis H. GR. et *Io. Clerici*, *Amstelodam.* 1709, 8.

Du Bois. B. C. T. IV, p. 796.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 78.

S. Philippe B. C. P. III, p. 389.

Stubel B. C. p. 147.

Emendationes in *Menandri et Philemonis Reliquias*, ex edit. *Io. Clerici*, autore *Phileleuthero Lipsiensi* (i. e. *Rich. Bentleio*) *Trai. ad Rhen.* 1710, 8.

Menck. B. C. p. 101.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 78.

Philargyrii Emendationes in *Menandri Reliquias* *Amstelod.* 1711, 8.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 78.

Capel-

SCRIPTORES VETERES

LATINI,

AB

HVGONE GRO TIO,

VEL EMENDATI, VEL ILLUSTRATI

* * *

Capellae Satyricon.

Martiani Minei Felicis Capellae Satyricon, f. de Nuptiis Philologiae et Mercurii libr. 2, et de VII Artibus liberalibus libri tot. sing; omnes emend. et notis et febris illustr. ab H. GR. Effigies *Heinr. Borbonii*, Principis *Condae*, decennis, et HVG. GROTHII, quindecennis in hoc exemplari extant. *Lugd. Bat. ex officin. Plantiniana Rapheleng.* 1599, 8. cum annotat. MSS, G. I. Vossii, teste *Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 162.*

Cordef. B. C. p. 498.

Bodlei. B. C. p. 308.

Kielmannsegg, B. C. P. III, p. 1014.

Cunon. B. C. p. 546.

Et alii plures.

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis H. GR., *Lugd. Bat. ex officin. Plant. Rapheleng.* 1599, 8. *Accedunt observationes et emendationes manu Nicolai Heinsii, teste eius B. C. P. I, p. 357.*

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis H. GR., *Lugd. Bat. ex officina Plantin. Rapheleng.* 1599, 8. *Accedunt notae MSS. in margine, teste Otzelii B. C. P. II, p. 219.*

Xx 2

Mar-

Martiani Capellae Satyricon, cum notis H. GR. Antu. 1599, 8.

Boeschen. B. C. p. 123.

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis et febris H. GR., Lugd. Bat. ex officin. Plantin. Christ. Rapheleng. 1600, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 108.

Eralmi de Seidel. B. C. in app. p. 47.

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis siue febris H. GR., Antu. 1600, 8.

Mensken. B. C. p. 118.

Sluf. B. C. P. V, p. 603.

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis H. GR., Lugd. B. 1601, 8.

Franckenstein sen. B. C. n. 381.

Lucanus.

Marci Ann. Lucani Pharsalia, cum notis H. GR., Lugd. B. 1603, 16.

Lipen. Bibl. Philosoph. p. 850.

M. Ann. Lucani Pharsalia, ex emendatione et cum notis H. GR., Antuerp. ex officina Plantin. Rapheleng 1614, 8. Cum notis MSS. viri, docti Tasse Graenii B. C. in app. p. 221.

Cunon. B. C. p. 516.

Preston. B. C. P. I, p. 18.

Oizel. B. C. T. II, p. 317.

Gud. B. C. T. I, p. 290.

Et alii plures.

M. Ann. Lucani Pharsalia, per H. GR., Lugd. Bat. 1614, 8.

Casp-

Carpzou. B. C. T. II, p. 252.

Bodlei. B. C. p. 308.

Van der VValle B. C. P. II, p. 125.

Obrecht. B. C. p. 246.

Et alii plures.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum notis Thom. Farn. aliorumque Londin. 1618, 8.

Desmarests B. C. p. 611.

M. Ann. Lucani de bello ciuili Libri. x, ex emend. H. GR. Amstelod. 1619, 16.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 1373.

M. Ann. Lucani, Pharsalia, cum notis H. GR. Lugd. B. 1624, 8.

VVerstein. C. Libr. uenal, 1699, p. 252.

M. Ann. Lucani Pharsalia cum notis H. GR. Amstelod. 1626, 12.

Anon. B. C. uend. Lips. 1717, 6. Sept., in app. p. 47.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum Pulmanni uariis lect. et H. GR. notis auctoribus Lugd. B. ap. Ioan. Maire 1626, 8. Nicolai Heinssi cuius manu adscriptae sunt uariantes lectiones e duobus manuscriptis uetustis codicibus Rumphianis Teste B. C. Gudii in app. p. 512.

Cordef. B. C. p. 500.

du Bois. B. C. T. IV, p. 806.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 267.

Heinf. B. C. P. II, p. 108.

Et alii plures.

Lucani Pharsalia, ex emendatione H. GR. Lugd. Bat. 1627, 8.

Desmarests B. C. p. 611.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum notis H. GR. Amstelod. 1627, 12.

Spanhem. B. C. p. 207.

Zeidler. B. C. T. I, p. 429.

Alemana, B. C. n. 2150.

Lucanus, cum notis et emendatione H. GR. Amstelodam. et Francof. 1628, 16.

Lipen. Bibl. Philosoph. p. 850.

Lucanus, cum notis Thom. Farnabii et H. GR. Lond. 1635, 8.

Fabricii Bibl. Lat. L. II, p. 168.

M. Ann. Lucanus, ex emendatione H. GR. Amstelod. 1636, 12.

Boeschen. B. C. p. 237.

Bentel. B. C. P. III, p. 95.

M. Ann. Lucanus, cum notis H. GR. et cum supplemento Thomae Maii, Lugd. Bat. 1640, 12.

Heinf. B. C. P. II, p. 124.

M. Ann. Lucani Pharsalia siue de bello ciuili Caesaris et Pompeii libri X, cum notis H. GR. in fine, et Th. Farnabii in margine, Amstelodam. Blaeu, 1643, 12.

Cunon. B. C. p. 516.

Lugd. Bat. B. C. p. 267.

Heinf. B. C. P. II, p. 124.

Carpou. B. C. T. II, p. 287.

Et alii plures.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum H. GR. et Thomae Farnabii notis, Amstelod. 1650, -

Anon. B. C. uend. Dresdae 1694, n. 496.

M. Ann.

M. Ann. Lucanus, cum notis H. GR. *Amstelod.*
apud Iansson. 1651, 12.

Cunon, B. C. p. 630.

Franckenstein. Iunior. B. C. p. 283.

Heinf. B. C. P. II, p. 124.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1223.

Et alii plures.

M. Ann. Lucanus de bello ciuili, cum H. GR.
et *Farnabii* notis integris et uariorum selectiffi-
mis, accur. *Cornel. Schreuelio*, in quo etiam subii-
citur *Lucani* supplementum, Libris VII a *Thom.*
*Mai*o, Anglo, elucubratum *Amstelod. ex officin.*
Elzeuier 1658, 8.

Cunon. B. C. p. 516.

Fabric. Bibl. Latin. L. I, p. 383.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 91.

M. Annaeus Lucanus, de bello ciuili, cum not.
H. GR. et *Farnabii* uariorumque, edit. a *Cornel.*
Schreuelio, *Lugd. Bat.* 1658, 8.

Iohreniorum B. C. n. 217.

Fabric. Bibl. Lat. L. I, p. 383.

Bentef. B. C. P. III, p. 78.

M. Ann. Lucanus, ex emendatione H. GR. *Lugd.*
1663, 16.

du Bois B. C. T. IV, p. 866.

M. Ann. Lucanus, cum notis H. GR. *Amstelod.*
1665, 12.

Fabric. Bibl. Latin. L. II, p. 168.

Bentef. B. C. P. III, p. 95.

M. Ann. Lucanus, cum notis H. GR. *Thom. Far-*
nabii et aliorum, curante *Cornel. Schreuelio*, in
Xx 4 quo

quo etiam subiicitur *Lucani*, supplementum a
Th. Maio elaboratum, *Amstelod.* 1669, 8.

Ehrencron. B. C. p. 340.

Fabric. Bibl. Latin. L. I, p. 383.

M. Ann. Lucanus, cum notis H. GR. et *Farnabii*
integris, et uariorum selectis, accurante *Cornel.*
Schreuelio Lugd. B. et *Roterod.* 1669, 8.

Oizel. B. C. T. II. p. 317.

Carpsou. B. C. T. II, p. 352.

M. Ann. Lucanus de bello ciuili, cum H. GR. et
aliorum notis, Tom. I, II, *Lugd. Bat.* 1669, 8.

Heinfii B. C. P. I, p. 121.

Dalmann. B. C. p. 362.

Groenendück B. C. p. 180.

M. Ann. Lucanus de bello ciuili, cum not. uar.
per *Schreuelium*, addito supplemento *Maii.*
Lugdunij. 1670, 12.

Carpsou. B. C. T. II, p. 252.

Anon. B. C. uend. Lipsiae 1725. 3. Sept. P. I, p. 214.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum notis H. GR.
Amstelodani 1671, 12.

Hainec. B. C. p. 355.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum notis H. GR. et
Farnabii, *Amstelodami* 1681, 12.

Prekon. B. C. P. I, p. 32. P. II, p. 13.

Groenendyck. B. C. p. 193.

M. Ann. Lucanus cum notis H. GR. et *Farnabii*
Lugd. Bat. 1693, 24. *

Fritsch. G. acadin. Lips. ed. A. 1792.

* *supra* p. 477.

No-

Notae in Tacitum,

Corn. Tacitus, ex Edit. *I. Lipsii* cum not. et. Emend. H. GR. *Lugd. Bat. ap. Elzevir* 1640, 12.

Tellier B. C. p. 278.

Prefion. B. C. P. II, p. 13.

Desmarts B. C. p. 573.

Corn. Tacitus, ex recensione H. GR. *Amstelodami* 12.

Io. Blaeu. C. libr.

Corn. Tacitus, cum integris *Iust. Lipsii*, *B. Rhenani*, *Fulu. Vrsini*, *Ant. Mureti*, *Curt. Pichenae*, *Ios. Merceri*, *Iani Gruteri*, *Acidalii*, H. GR., *Freinsheimii*, et selectis aliorum, commentariis, ex recensione *Io. Frid. Gronouii*, cum eiusdem notis, et *Iac. Gronouii* excerptis ex uariis lectionibus MS. Oxoniensis, *Amstelod.* 1672, 8. Voll. II.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 57.

Tacitus cum Observationibus *Io. Fridr. Gronouii*, *Rhenani*, *Vrsini*, *Mureti*, *Acidalii*, *Freinsheimii*, H. GR. aliorumque, *Amstelod.* 1673, 8.

Fabric. Bibl. Latin. L. I, p. 472.

Corn. Tacitus cum Notis H. GR. *Amstelodami* 1685, 8.

Fabric. B. Latin. Lib. I, p. 472.

Corn. Taciti opera, quae extant, integris *B. Rhenani*, *Fulu. Vrsini*, *M. Ant. Mureti*, *Iusti Lipsii*, *Val. Acidalii*, *Curt. Pichenae*, *Iani Gruteri*, H. GROTIJ, *Io. Freinsheimii*, *Io. Frid. Gronouii*, et sele-

ctis aliorum, commentariis illustrata, ex recensione et cum notis *Iac. Gronovii, Vltraiect.* 1721, 4. uol. I. pagg. 794. uol. II. pagg. 736.

I. G. Krauffii *Ephemerides rei literar. nouae ad Annum 1721. n. LXII, p. 489.*

Florum Sparfio ad Ius Iustinianum.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iustinian. Paris. Pelé 1642, 4.*

Thuan. B. C. P. I, p. 223.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. I, p. 135.

Carpzou. B. C. P. I, p. 310.

Et alii plures.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iustinianum, Amstelod. ap. Io. Blaeu. 1643, 12.*

Cunon. B. C. p. 737.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 101.

Anon. B. C. uend. Lipsiae 1708, 16. Iulii p. 86.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iustinian. Amstelod. ap. Ioann. Ianffon 1643, 12.*

Cunon. B. C. p. 380.

du Prat. B. C. p. 40.

Heinf. B. C. P. I, p. 155.

Gud. B. C. P. I, p. 128.

Et alii plures.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iustinianum, Amstelod. 1643, 8.*

Preston. B. C. P. I, p. 21.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iuftinianeum*
Amftelod. 1643, 4.

Stubel. B. C. p. 185.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iuftinianeum*
Amftelod. 1648. -

Defmarets B. C. p. 499.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iuftinianeum*
Amftelod. 1660, 12.

Io. Blacu. C. Libr.

Scriptores, qui hoc titulo ad alias materias ufi funt.

Iac. Lydii *Florum Sparfio ad hiftoriam paffio-*
nis Iefu Chrifti, Dordrecht 1672.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 1279.

Knibb. B. C. p. 128.

Schulzii *Florum Sparfio ad loca quaedam in*
re literaria controuerfa, Erf. 1707, 12.

Stubel. B. C. p. 176.

Casp. Matthiae Schwarzii *Florum Sparfio ad*
Ius Militare Suecicum. 4. -

Gerdef, B. C. sub uoce Schwarz.

H V G O G R O T I I

O R A T I O

A D

C O N S V L E S

E T

SENATVM AMSTELODANENSEM.

Oratie van HVGO de GROOT, *Achabs* Biddeg
ende

ende uerscheide aendre Zwift-Schriften, tuschen de *Remonstranten* ende *Contraremonstranten*, 4.

uan der VValle B. C. P. I, p. 28.

Oratio, ab H. GR. uernacule habita, in Senatu *Amstelodam.* IX. Cal. Mai. 1616. *de recta mente Ordinum in conseruanda uera religione reformatâ, Ultraiecti* - 4.

Thuan. B. C. T. I, p. 419.

H. GR. Oratio, in Senatu *Amstelod.* habita, cum ab Ordin. *Hollandiae* et *Vestfrisiae* delegatus esset, 1616, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 341.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 167.

H. GR. Oratio ad Consules et Senatum *Amstelodam, Francf.* 1616, 4, *

Oizel. B. C. T, I, p. 55.

* supra p. 49.

Thysii, Boxbornii, Buchneri, Vassii, Schurzfl. Mochingeri, GROTH et aliorum orationes et carmina, 10 Volumina, 4.

Desmaretz B. C. p. 376.

Cui libet, is referre huc potest H. GR. *Apolo-
giam pro iis qui etc.* Item *Pietatem Hollandiae etc.*
quas ego tamen, cum libri potius sint, quam
Orationes, iidemque historico politici, infra in-
ter historica eius opera malui referre.

HVG.

HUGONIS GROTII
EPISTOLAE

TVM SEORSIM, TVM IVNCTIM,
EDITAE.

Epistolae ad Gallos.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat.* 1601, 24.

Du Prat. B. C. p. 41.

Anon. B. C. uend. Lipsiae 1725. 3. Sept. p. 119.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat.* 1648, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 457.

H. GR. Epistolae * ad Gallos, *Lugd. Bat. ex officina Elzevir.* 1648, 12.

Thuan. B. C. T. II, p. 394.

Heinf. B. C. P. II, p. 59.

Teller. B. C. p. 414.

Preston. B. C. P. I, p. 21.

Et alii plures.

* De hac epistolarum editione, quam *Puteanis* fratribus acceptam referunt *Elzevirii*, a se procurata, sed mendis inquinata, queritur ad *Vincentium Fabricium Claudius Sarrauius*, Epistolarum p. 247, 248. *Hactenus me poenituerat, petentibus Elzeviriiis, facilius concessisse, quas, diligenter conquistatas, mihi servabam, GROTHII ad Gallos Epistolas. Tot enim mendis deformes editae sunt, ut, si reuivisceret suspiciendus postfuturis seculis omnibus autor, eas pro suis uix, saltem non sine uerecundia, agnosceret. Veruntamen, quia uideo, qualemcunque conatum nostrum tibi non im-*

improbari, habeo, quod mihi gaudeam, de secunda praesertim, quam apud eosdem procurare non cesso, editione auctiore et emendatiore. Certe tanti Viri amicitia liceat mihi superbire, cui uel innotuisse non potest non esse gloriosum.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat. ex officina Elzevir. 1650, 12.*

Cunon. B. C. p. 625.

Heinf. B. C. P. II, p. 62.

Bentef. B. C. P. III, p. 92.

Ehrencron. B. C. p. 375.

Et alii plures.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Amstelod. 1650, 12.*

Sluf. B. C. P. V, p. 612.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat. 1651, 12.*

Beyer. B. C. n. 1619.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 457.

H. GR. Epistolae ad Gallos, cum *Salmasii et Sarrauii* Epist. ad GROTIVM, per *Ioach. Gesenium, Lipsiae 1674, 12.*

Carpzou. B. C. T. II, p. 203.

Thomaf. B. C. P. II, app. n. 90.

Rechenberg. B. C. T. II, p. 94.

Zeidler. B. C. p. 204.

Et alii plures.

H. GR. Epistolae ad Gallos, editae a *Ioach. Gesenio, Lipsiae, 1675, 12.*

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 457.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lips. 1676, 12.*

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 605.

H. GR.

H. GR. Epistolae ad Gallos, cum *Salmasii* et *Saravii* Epist., ad H. GROTIUM *Lips. et Francof. ap. Mauri. Georg. VVeidmann.* 1684, 12.

Carpzov. B. C. T. II, p. 203 et 504.

Arnold. B. C. p. 195.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lips.* 1686, 12.

Carpz. B. C. T. II, p. 202.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat.* 1691, 12.

Cat libror. uenaliū ap. VVerstein, 1699 p. 252.

Epistola Consolatoria, super obitu Mariae Magdalenae, uxoris Ben. Aub. Maurerii.

H. GR. Epistola Consolatoria ad *Ben. Auber. Maurerium*, *Lupisteni* III. Calend. Martias, 1621. scripta, in omnibus editionibus epist. H. GR. ad Gallos occurrit.

H. GR. Epistola * Consolatoria ad *B. A. Maurer.* singulariter edita cum aliis ei. argumenti *Kilon.* 1674, 4.

Matfeld. B. C. p. 512.

Gud. B. C. T. I, p. 307.

Kielmannsegg. B. C. P. I, p. 67, P. II, p. 516, 660, P. III, p. 114, 199, 405, 637, 653.

* vid. supra p. 199, 200.

Anglica Versio.

The Mourner comforted, or an Epistle consolatory to *Mr. du Maurier.* London 1652, 8.

Bödle. B. C. p. 308.

Epi-

Epistola de studio politico.

Ignatii Hanniclis, H. GROTH et *Ioan. Heinr. Alstedii* Confilia de Politico studio instituendo cum *Aeg. a Lancken*. Ep. de educatione nobilium 1636, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 279.

H. GR. Epistola de studio Politico, *Lugd. Bat.* 1642, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. Epistola de studio Politico, 16.

Gerdes. B. C. sub GROTH.

Naudaei Bibliographia Politica. Access. H. GR. Epist. de studio politico, *Leidae*, 1642, 12.

Saff. B. C. p. 344. n. 562.

Gallica Versio.

Naude Bibliographie Politique, avec un lettre de Mr. GROTH et du Sieur *Hamel* sur la meme subiet, *Paris* 1642, 8.

Acad. *Lugd. Bat.* B. C. p. 152.

Anglica Versio.

Politick Maximes and Observations, into English by H. C. S. T. B. *London*, 1654, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

De studiis recte instituendis.

H. GR. et aliorum dissertationes, de omni genere studiorum recte instituendo, *Lugd. Bat. ex officina Commeliniana* 1637, 12.

Cordel.

Cordef. B. C. p. 490.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. I, p. 60.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1205.

Et alii plures.

H. GR. et aliorum de studiis instituendis dissertationes, *Amstelod.* 1643, 12.

Groschupf. B. C. p. 2.

H. GR. et aliorum de studiis instituendis dissertationes, *Amstelod.* 1645, 12.

Nicol. B. C. P. I, p. 116.

Carpzou. B. C. T. II, p. 204.

Gud. B. C. T. I, p. 308.

Ehrencron. B. C. p. 386.

Et alii plures.

H. GR. dissertatio epistolica de studiis instituendis, *Amstelod.* 1645, 8.

Hard. B. C. p. 119.

Epist. ad Iacobum Laurentium.

H. GR. Epistola ad *Iacob. Laurentium* anatomizata, *Amstelod.* 1642, 8.

Gud. B. C. P. I, p. 68.

Albert. B. C. in app. p. 287.

Freisleb. B. C. p. 186.

H. GR. Epist. ad *Laurentium*, *Hagae* - 8.

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 605.

Iacob. Laurentii Resp. ad Ep. H. GR.

Iacobi Laurentii Responso ad Ep. H. GR., *Amstelod.* 1642, 8.

Freisleb. B. C. p. 202.

Yy

Bel.

Belgica Versio Ep. Laurent.

Iacobi Laurentii Antwort op GROTH brief, -8.
Laurent. B. C. p. 241.

Epistolae Arminianorum.

•*Iacob. Arminii, Episcopii*, HVG. GROTH, et aliorum praestantium Virorum Epistolae Ecclesiasticae et Theologicae, per *Christ. Hartsoecker* et *Pbil. a Limborch*, *Amstelod. ap. Henric. Dendrin.* 1660, 8.

Acad. Ultraiect. B. C. P. II, p. 62, 140.

Oizel. B. C. T. I, p. 104.

VVall. B. C. P. I, p. 46.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 867.

Et alii plures.

Praestantium ac eruditorum Virorum Epistolae Ecclesiasticae et Theologicae, maior pars scripta a *Iacobo Arminio*, *Ioanne Vtenbogardo*, *Conrado Vorstio*, *Ger. Io. Vossio*, HVGONE GROTHIO, *Simone Episcopio*, *Casp. Barlaeo*, editio secunda auctior, *Amstelodam. apud H. VVetstenium.* 1684, F.

Teller. B. C. p. 46.

Meyer. B. C. P. I, p. 309.

Roeschel. B. C. P. I, p. 154.

Bentef. B. C. P. III, p. 10.

Et alii plures.

Iacob. Arminii, Conr. Vorstii, HVG. GROTHII,
Casp. Barlaei, praest. ac erudit. Virorum, Epistolae

stolae Ecclesiasticae et Theologicae, uarii argu-
menti, *Amstelodam.* 1690, 4.

Schulz. B. C. p. 77.

Epistolae Ecclesiasticae et Theolog. Viror.
praestant. et erudit. uulgo *Arminiorum*, uideli-
cet *I. Arminii*, *Io. Vtenbogardi*, *C. Vorstii*, *G. I.*
Vossii, HVG. GROTH, *S. Episcopi*, *C. Barlaei* et alio-
rum, *Amstelod.* 1704, F.

S. Philipp. B. C. P. I, p. 249.

Pipping. B. C. n. 2356.

Belgica Versio.

Brieuen ouer ueelerband hoogwigtige stoffen,
door de uermaerste Mannen der uoorl. Eeuwe, in-
sonderbeyt, *I. Arminius*, *I. Vytenbogaert*, HVG
de GROOT, *S. Episcopus*, etc. *Amsterd.* 1662, 8.

Castelain. B. C. p. 171.

Knibb. B. C. p. 114.

Carpzou. B. C. T. I, p. 267.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 972.

Et alii plures.

Epistolae ad Berneggerum.

H. GR. et *Mattb. Berneggeri* Epistolae mutuae,
Argent. 1667, 8.

Lipen. Bibl. Phil. F. I, p. 457, et P. I, p. 605.

H. GR. et *Berneggeri* Epistolae mutuae, *Ar-*
gent. 1667, 12.

Carpzou. B. C. T. I, p. 379.

Zeidler. B. C. T. I, p. 208.

Stubel. B. C. p. 190.

Desmaretz. B. C. p. 634.

Et alii plures.

Yy 2

H. GR.

H. GR. et *Mattbiae Berneggeri* Epistolae mutuae, *Argent.* 1670, 12.

Oizel. B. C. T. II, p. 352.

Meyer. B. C. P. II, p. 563.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1310.

Sluf. B. C. P. V, p. 612.

Et alii plures.

Epistolae ad Israel. Iaskium.

H. GR. Epistolae ad *Israelem Iaskium*, ex *muco Teskiano*, *Dantisci*, 1670, 12.

Heinf. B. C. P. I, p. 115, P. II, p. 65.

Obrecht. B. C. p. 210.

Heyfel. B. C. p. 66.

Sluf. B. C. P. V, p. 612.

Et alii plures.

Epistolae eruditiss. Virorum et H. GR. ad *Israel Iaskium*, *Amstelod.* 1705, 12.

Pipping. B. C. n. 966.

Epistolae ad Mart. Ruarum.

Martini Ruari, HVGONIS GROTH, *Martin. Marsenni*, *Mick. VVittichii*, *Nerani Gruneuualdi*, *Petri Bertii*, *C. Bergii*, *Abr. Calouii*, *Franc. Limburgii*, *Dan. Zwickeri*, *Steph. Curcellaei*, ad ipsum *Ruarum*, Epistolarum selectarum Centuria una, in quibus res magni in religione momenti, inter diuersarum sententiarum atque sectarum homines, tractantur et examinantur. *Amstelod.* 1677, 8. et 1679, 8. Centuria altera *Amstelod.* 1681, et 1687, 8.

Heinf. B. C. P. II, p. 47.

Meyer. B. C. P. I, p. 351.

Kryf.

Kryf. B. C. p. 184.

Lipen. Bibl. Theolog. T. I, p. 609.

Et alii plures.

Epistolae Operis Maioris.

H. GR. Epistolae, *Amstelod. F.*

Rechenberg. B. C. T. I, p. 161.

H. GR. Epistolae, quotquot reperiri potuerunt,
Amstelodam. ex officin. P. et I. Blaeu 1687, F.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 279.

du Bois. B. C. T. I, p. 74.

Carpzou. B. C. T. II, p. 110.

Cunon. B. C. p. 76.

Et alii plures.

Epistolae ad Simonem Episcopium.

H. GR. Epistolae, ad Sim. Episcopium, de Ti-
leno, cum Camerone certante, edidit *Thom.*
Crenius in suis Animaduersionibus Philol. & hi-
storiciis A. 1695.

Nec industria *VVilelmi Meelii* hic tacenda
erit, qui selectas epistolas edidit, et in quinque
diuisit centurias, quarum prima H. GR., uel ad
GROTIVM, secunda, tertia et quarta, *Scruiერი*
uel ad eundem, quinta uero uariorum ad *Bar-*
laeum, datas epistolas complectitur. *Amstelodam.*
1701, 8.

Buddei praef. in Tom. III. Epistolarum Lutheri.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 367.

Epistolae ad Dominicum Baudium.

Historia Vitae *Jac. Arminii*, descripta a *Cass. Brantio*, Past. Remonstrant. Eccl. Amstelod. cum epistolis H. GR. et *Dominici Baudii*, *Amstelod.* 1724, 8. I. Alph. 8. pagg.

Krausii ephmerides rei literas nouae ann. 1725, n. LII, p. 512.

Fortasse Lector in sequentibus epistolis, quasdam epist. H. GR. inueniet, harum euolutionem ergo illi relinquimus.

Illustrium & clarorum Virorum Epistolarum a *Belgis*, uel ad *Belgas*, scriptarum, Centuriae II. *Lugd. Bat. ap. Ludou. Elzeuir*, 1617, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 308.

Knibb. B. C. p. 117.

Cordef. B. C. p. 496.

Epistolae clarorum Virorum Cent. III, ex autographis collectae, per *Sim. Abbes Gabbema Harling. Fris.* 1663, 8. *Harling.* 1664, 8. *Harling.* 1669, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 945, 995, 1068.

Marqu. Gudii et doctorum Virorum ad eum epistolae, accedunt & uariorum eruditiss. uiuorum epistolae ex Bibliotheca *Gudiana* et *Claudii Sarrauii* epistolae, ex eadem Bibliotheca auctiores, curante *Petro Burmanno*, *Vltraiecti* 1697, 4.

Nicol. B. C. P. I, p. 102.

GVGO-

HVGONIS GROTH
 POEMATA,
 TVM SEORSIM, TVM IVNCTIM,
 EDITA,
 EAQVE TVM PROFANA TVM SACRA.

* * *

Poemata nonnulla.

H. GR. Poemata nonnulla, f. characteres *Pontif. Rom. Regis Gall., Regis Hisp., Card. Alberti Austr., Reginae Angliae, et Ordinum Foederat. Lugd. Bat.* 1598, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 82.

Bentel. B. C. P. III, p. 49.

HVGVELANI GROTH Poemata nonnulla, f. characteres *Pontif. Rom., Reg. Gall., Reg. Hisp., Card. Alberti, Reginae Angliae, et Ordin. Foeder. Lugdun. ap. Rapheleng.* 1599, 8.

Kielmannfegg, B. C. P. III, p. 747.

Franckenstein. Senior. n. 889.

Syntagma Arateorum.

Videatur supra, p. 657.

Mirabilia ann. c1010cc. etc.

H. GR. Mirabilium Anni c1010cc, quae *Belgas spectant, Semestre prius, Hagae Com. ex typog. Alberti Henrici, 1600, 4.*

Cordef. B. C. p. 464.

Heinf. B. C. P. II, p. 82.

Yy 4

Kiel

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 586.

Carpzou. B. C. P. II, p. 229.

Et alii plures.

Adamus, Exul, Tragoedia.

H. GR. *Adamus, Exul, Lugd.* 1601, 8.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 1485.

H. GR. *Sacra Poemata, in quibus Adamus, Exul. Hagae Com. ex typogr. Alberti Henrici,* 1601, 4.

Cordef. B. C. p. 464.

Heinf. B. C. P. II, p. 82.

Meurf. Ath. Bat. libr. II, p. 207.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 446.

Et alii plures.

H. GR. *Adamus, Exul, Lugd.* 1608, 8.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 11.

H. GR. *Sacra, in quibus Adam, Exul, Amsteod.* 1635, 4.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. II, p. 1485.

Theocriti Idyllia.

Videatur supra, p. 658.

Batauia.

H. GR. *Batauia, siue Epithalamion, Cornelio Mylio et Mariae Oldenbarneueldiae dictum, Hagae Com.* 1603, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 82.

Bentef. B. C. P. III, p. 49.

Myr-

Myrtillus.

H. GR. Myrtillus, siue, Eidyllum nauticum ad
Dan. Heinsium, 1604, 4.

Bodlei. B. C. p. 308.

Christus Patiens.

H. GR. Tragoedia, Christus Patiens, *Lugdun.*
Bat. 1608, 8.

Thuan. B. C. P. II, p. 297.

Meurf. Athen. Bibl. Bat. L. II, p. 207.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 958.

Carpzov. B. C. P. II, p. 273.

Et alii plures.

H. GR. Christus Patiens, *Leidae*, 1608, 12.

Scauen. B. C. p. 274.

H. GR. Christus Patiens, *Monacii*, 1626, 12.

Carpz. B. C. P. II, p. 510.

H. GR. Sophomoneas. Accefferunt, Christus
Patiens, et sacri argumenti alia, 1617, *Amstelod.*
ap. Guil. Blaeu. 1635, 4.

Cordef. B. C. p. 464.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. II, p. 82.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 199.

Et alii plures.

H. GR. Tragoediae *Sophomoneas* et Christus
Patiens, *Amstelod.* 1635, 12.

Castellein. B. C. p. 190.

Thomas. B. C. P. II, n. 1307.

Carpzou. B. C. P. I, p. 285, P. II, 510, 513.

Iacob. B. C. P. I, p. 191.

Et alii plures.

Yy 5

H. GR.

H. GR. *Christus Patiens*, *Lips.* 1666, 12.

Meyer. B. C. P. II, p. 562.

Franckenstein. sen. B. C. in app. n. 190.

H. GR. *Christus Patiens*, *VVittenberg.* 1671.

Carpzou. B. C. P. II, p. 510.

Rechenberg. B. C. T. II, p. 29.

Beyer. B. C. n. 1116.

Freislebii B. C. p. 220.

Et alii plures.

Frid. Rappolti Poetica, s. ueteris Tragoediae Expositio, quae ex mente *Aristotelis* uniuersae Tragoediae ratio explicatur, et exemplis, *Senecae*, in Troadibus, et H. GR. in Christo Patiente, illustratur, *Lips.* 1678, 12.

Cunon. B. C. p. 638.

Io. Bapt. Giattini Tragoediae IV, de Christo Patiente, *Dilingae* 1682, 12.

Carpzou. B. C. P. II, p. 289.

H. GR. *Christus Patiens*, carmen heroicum, *Lond.* 1713, 8.

du Boif. B. C. P. III, p. 818.

H. GR. *Christus Patiens*, cum notis, *Tubing.* 1714, 12.

du Boif. B. C. P. IV, p. 800.

S. Philippe B. C. P. III, p. 329.

H. GR. *Christus Patiens*, per *M. Hiller.* *Tubing.* 1715, 12.

Misleri. B. C. p. 599.

H. GR. *Christus Patiens*, cum uersione *Germanica*

manica notisque D. VVilbelmi Trilleri, Lips.
1723, 8. II Alph. pagg. 8.

Verzeichnifs teutschen poetischen Schrifften, p. 28.

Belgica Versio.

H. GR. *ouer bet Lyden Cbristi*, 8. -

Laur. Cat. libr. p. 220.

Anglica Versio.

Georg. Sandys Translation of GROTIUS his
Tragoedy of Christs Passion in to English, with
Notes on the Same, London. 1640, 8. *

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Theolog. p. 434.

* De hac uersione H. GROTIUS in Ep. cío cc
LXXXV, ad Gerard. Vossium Patrem sequentem
in modum loquitur: *Translatorem Regi Britan-
niæ banc dedicasse, eumque hunc librum singulari
gratia excepisse.*

Germanica Versio.

H. GR. *Leidender Cbristus, Trauer-Spiel, aus
dem beygefügten lateinischen Texte ins Teutsche
übersezet, und mit uollständigen Anmerckungen er-
läutert, auch einen poetischen Anbang, verschiede-
ner Passions-Andachten begleitet, von Daniel
VVilhelm Trillern, Phil. et Med. Doctor, Lipsiæ,
1723, 8.*

Krauffi Ephemerides rei literar. nouæ ad Annum

1723. n. XLII, p. 403.

Se-

Samuel Benedictus Carpzovius publice hanc Tragoediam Auditoribus suis exposuit, ut insequens scriptum testatur.

Poetices et Humanioris Literatura Cultoribus S. P. D. eosque ad H. GR. Christum Patientem, Tragoediam, publice ab se exponendam, peramanter inuitat *Samuel Benedictus Carpzovius* Poef. Prof. Publ. *Wittembergae, typis Matthæi Henckelii, Acad. Typogr. 1671, 4.*

Epicedia in Iac. Arminium.

Dominici Baudii et H. GR. Epicedia in *Iacobum Arminium, Lugd. Batav. 1609, 4.*

Heinf. B. C. P. I, p. 50.

Iohreniorum B. C. n. 317.

Cantilenae Sacrae de Veritate Rel. Christ., Belgicis uersibus.

Vid. infra inter ed. Libri de Verit. Rel. Chr.

Sylua, ad Franciscum Augustum Thuanum.

H. GR. Syluae sacrae, et Sylua ad *Franciscum Augustum Thuanum, Parisiis, 1622, 8. **

Bodlei. B. C. p. 308.

* supra p. 457.

H. GR. Sylua ad *Fr. Aug. Thuanum, Parisiis, 1634, 4.*

Heinf. B. C. P. II, p. 59.

Zeidler. Lat. B. P. II, p. 265.

H. GR.

H. GR. Sylua ad *Fr. Aug. Thuanum*, 4.

Laurent. Libr. Cat. p. 120.

Stobaeus.

Videatur supra p. 659.

Alloquium ad Arcam.

Incomparabilis Viri, H. GR. Patris Patriae, AL-
loquium ad Arcam, qua e carcere elatus est, edi-
tum ex museo *Ioachimi Morsii*, - 4. *

* *Iustus Christoph. Boebmerus* in *Hermannii Conringii* Musis Errantibus quas collegit, et *Helmstad.* 1708, 8. edidit, ita loquitur, in praefatione dicti libri, de hoc alloquio ad arcam: *Ad- didi in fine carmen unum ad arcam, qua HUGO GROTIUS e carcere elatus fuit, sub persona GROTHII factum. Adscripsit illud Conringius propria manu editioni, qua usus est, carminum GROTIANORVM, nullo addito autore, qaumque in d- uersis, quas equidem uidi, poematum GROTHII editionibus, hic Scazon non reperiatur, sicque, a GROTHIO illum esse scriptum, credere nequeam, a Conringio ipso eum esse compositum conuicio. Dignus certe mihi uisus fuit publica luce.*

Belgica Versio.

H. de GROOT *Aenspraeck tot de Kiste*, -

Laurent. B. C. p. 137.

Poema

H. GR. Poema Latinum.

In honorem Coniugis et memoriam Liberationis ex arce Lupestenii.

Videatur inter eius poemata.

Belgica Versio.

H. GR. *Gedichte, ter eere syner Huysfuron door Jan. uan Vondel. uertaelt.* Reperitur in Annalibus Belgice translatis. *Amstelod.* 1681, F.

Excerpta ex Comoed. & Tragoediis.

Videantur supra, p. 661.

Euripidis Phoenissae.

Videantur supra, p. 661.

Sophompaneas.

H. GR. *Sophompaneas, etc. Amstelod. ap. Guil. Blaeu, 1635, 4.*

Thuan. B. C. P. II, p. 297.

Ehrencron. B. C. p. 278.

VValle B. C. P. II, p. 72.

Bodlei. B. C. p. 308.

Et alii plures.

H. GR. *Sophompaneas, etc. Amstelod. 1635, 12.*

Iac. B. C. P. I, p. 191.

Carpzou. B. C. P. I, p. 285.

Castlein. B. C. p. 190.

Boesch. B. C. p. 308.

Et alii plures.

Cate-

Catechismus, carmine.

Videatur inter eius Poemata.

H. GR. Catechismus carmine, cum Metaphrasi Graeca, per *Chr. VVase*, et praxi in eandem per *Barb. Beale*, Londin. 1668, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Albert. B. C. p. 13.

Lipen, Bibl. Theolog. T. I, p. 248.

Belgica Versio.

H. de GROOT *t' Samenspraeck tuschen Vader en Soon*, 4. -

Laurent. Cat. libror. p. 237.

Germanica Versio.

H. GR. *Catech. Fragen in Teutschen Reimen*, durch *S. Gerlach*. Lübeck, 1639, 8.

Zeidler. B. C. P. II, p. 150.

H. GR. *Frage und Antwort über den heil. Catechismus für seine Tochter Cornelia gestellt*, Lübeck, 1640, 12.

Meyer. B. C. P. I, p. 150.

H. GR. *Catechismus Fragen, aus den Holländischen ins Teutsche übersetzt und mit Sprüchen heil. Schrift erläutert, nebst angehängten Leben Christi in Versen* durch *Sam. Gerlach*. Lübeck, 1640, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 922.

Ioach. Rachelii Christlicher Glaubens Vnterricht oder Gespräch zwischen Vater und Sohn, aus GROTH lateinischen, rhythmic, Tubing. 1666, 12.

Carpznu. B. C. P. II, p. 301.

H. GR.

H. GR. *Gespräch von der Christl. Religion, Alrena,*
1668, 12.

Carpzou. B. C. P. II, p. 367.

Ioach. Rachelii (Catechet.) *Vnterricht oder*
Gespräch zwischen Vater und Sohn, meist aus den
Lateinischen H. GR. 1670, 12.

Kielmannsegg. Cat. Bibl. P. III, 1414.

Ioach. Rachelii *Gespräch zwischen Vater und*
Sohn in Versen, Bremen, 1707, 12.

Verzeichniß Poetischer Gedichte, p. 35.

Anglica Versio.

H. GR. *Catechismus carmine (Anglice) Lond,*
1668, 12.

Albert. B. C. p. 13.

Baptisma.

H. GR. *Poema de Baptismate, Eucharistia. etc.*
Lugd. B. 1642. -

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 128.

H. GR. *Poema de Baptismate, Eucharistia* -
1642, 8.

Teller. B. C. p. 126.

VVaeyen. B. C. p. 132.

Belgica Versio.

HVGO de GROOT *van den Doop* -

Laurentii Cat. lib. p. 237.

Euchâ-

Eucharistia.

H. GR. Poema de Baptifmate, Eucharistia,
Lugd. B. 1642.

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 128.

H. GR. Poema de Baptifmate, Eucharistia -
1642, 8.

VVaeyen. B. C. p. 132.

Teller. B. C. p. 116.

H. GR. Trochaei de Eucharistia, cum notis
Ioan. Schultzii, Budiffinensis Rectoris edium,
Budiff. 1704, 4.

Natiuitas Christi.

Videatur inter eius poemata.

Belgica Versio.

H. GR. *ouer de Geboorte Christi* - 8.

Laurent. Cat. Libr. p. 220.

Phaleucus.

Lis inter *Guyetum* et H. GR., de Praestantia
cereuisiae et uini, reperitur in *Balzaci* epistolis,
Phaleucus vero H. GR. inter eius poemata. *

* vid. supra p. 460.

Precatio Dominica.

Vid. inter Eius poemata.

Belgica Versio.

H. GR. *ouer 't Vader onfer*, in 4.

Laurentii Cat. libr. p. 237.

Zz

H. GR.

H. GR. Notae ad Menandri et Philemonis reliquias.

Vid. supra, p. 658.

Cum schedula quaedam mihi exciderit, Poema sequens, paulo maturius, anno quippe 1609, collocandum, hunc demum locum debuit occupare.

H. GR. De Annulo.

H. GR. Commentatio Annuli, metricae. *Lips.* 1609, 4.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. Commentatio de Annulis. Extat cum *Kitschio, Lips.* 1614, 4.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 75.

Bodlei. B. C. p. 308.

Sacra Poemata.

H. GR. Sacra Poemata, *Hagae, ex Typogr. Alberti Henrici.* 1601, 4.

Cordef. B. C. p. 464.

Heinf. B. C. P. II, p. 32.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 446.

Meurf. Athen. Bat. L. II, p. 207.

Et alii plures.

H. GR. Sylvae sacrae, et Sylva ad *Fr. Aug. Tbuannum, Parisiis* 1622, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. *Sophompaneas.* Accesserunt, Christus Patiens, et sacri argumenti alia, *Amstelod. ap. Guil. Blaeu.* 1635, 4.

Cordef.

Cordef. B. C. p. 464.

S. Philipp. B. C. P. II, p. 299.

Thuan. B. C. P. II, p. 297.

Gud. B. C. P. I, p. 257.

Et alii plures.

H. GR. Tragoediae duae, et alia sacri argumen-
ti *Amstelod.* 1635, 12.

VVaeyen. B. C. p. 299.

Poemata omnia.

H. GR. Poemata collecta et edita a *Guil. Grotio*,
Fratre, *Lugd. ap. Andr. Clouquium* 1617, 8.

Cordef. B. C. p. 502.

Bodlei. B. C. p. 308.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1153.

Castelein. B. C. p. 187.

Et alii plures.

* *supra*, p. 459.

H. GR. Poemata, *Lugd. Bat.* 1620, 8.

du Prat. B. C. p. 26.

H. GR. Poemata, ex recensione *Guil. Grotii*, fra-
tris publicata, *Lugd. Bat.* 1637, 8.

Bentf. B. C. P. III, p. 81.

Thuan. B. C. P. I, p. 294.

Heinf. B. C. P. II, p. 115.

H. GR. Elegiae extant in Poematibus, per *Guil.*
Grotium auctis, *Lugd. Bat.* 1639, 12.

Thuan. B. C. P. I, p. 294.

Heinf. B. C. P. II, p. 127.

Desmaref. B. C. p. 617.

Scauen. B. C. p. 268.

Et alii plures.

H. GR. *Poemata, Amstelod.* 1639, 12.
Sluf. B. C. P. V, p. 612.

H. GR. *Poemata, Lugd. Batav.* 1644, 12.
Boeschen. B. C. p. 135.

H. GR. *Poemata, Lugd. Bat. ap. Hieron. Vogel.*
1645, 12.

Cunon. B. C. p. 634.

Gud. B. C. p. 289.

Blaeu Cat. libr.

Schalbruch. B. C. P. III, p. 26.

H. GR. *Poemata omnia, Lugd. Bat.* 1646, 12.
Freisleb. B. C. p. 221.

H. GR. *Poemata, Londin.* 1650, 8.
Sluf. B. C. P. V, p. 612.

H. GR. *Poemata omnia, Amstelod.* 1670, 12.

Heinf. B. C. P. I, p. 126.

du Bois. B. C. P. IV, p. 813.

Preston. B. C. P. II, p. 15.

Gronendyck. B. C. p. 196.

Et alii plures.

*Poemata doctiss. Belgii Virorum, H. GR.,
Dom. Baudii, Dan. Heinsii, Petr. Scriuerii, alio-
rumque, 4.*

Kielmannsëgg. B. C. P. III, p. 329.

*Thysii, Boxhornii, Buchneri, Vossii, Schurz-
schii, Mochingeri, GROTII et aliorum, Orationes
et Carmina, 10 uolumina, 4.*

Desmarests B. C. p. 376.

Belgi-

Belgica Versio.

Verscbeyde Nederduitse Gedichten, uan H. GR.,
Hooft, Barlaeus, Huygens, etc. 2 Voll. *Amster-*
dam, 1651, 8.

Oizel. B. C. P. II, p. 328.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 901.

Verscbeyde Nederduitse Gedichten uan H. GR.,
Hooft etc. *Amsterdam, 1653, 8.*

Oizel. B. C. P. II, 328.

Verscbeyde Nederduitse Gedichten, uan H. GR.,
Hooft, Barlaeus, Huygens, Vondel etc. *Amster-*
dam, 1657, 8.

Opel. B. C. p. 132.

Anon. B. C. uend. Lips. 1714, 17 Januarii, p. 132.

Verscbeyde Nederduitse Gedichten, uan H. GR.,
Hooft, C. Barlaeus en aendre, *Amsterdam, 1659, 8.*

Kielmannsegg. B. C. P. II, 900.

Groenendyk B. C. p. 174.

Ouergebleuen Rymstukken, of Veroolgb der
Versen uan de Heeren en Meesters, Ian. Huygens,
Vilhelm et Pieter Groot, met eenigbe, hier en
daer op zyn plats ingeuoegde uan den Vytgeuer
der zeluor, Delft. 1722, 8. 10 pagg.

Krausii Ephmerides rei literar. nouae ad A, 1714, n. 13,
p. 125.

HUGONIS GROTII
OPERA HISTORICA.

Antiquitas Reipubl. Batavae.

De Antiquitate Reipubl. *Batauicae* Aut. H. GR.,
Lugd. Bat. 1601, 4. *

Gud. B. C. P. I, p. 422.

* Fortasse loco 1601, legendum erit 1610. supra p. 20.

H. GR. de Antiquitate Reipubl. *Batauicae*, *Lugd.*
Bat. ex officina Plant. ap. Raphelengium, 1610, 4.

Cordef. B. C. p. 235.

Bodlei. B. C. p. 308.

Meyer. B. C. P. II, p. 615.

Meurf. Ath. Bat. libr. II, p. 207.

Et alii plures.

H. GR. de Antiquitate Reipubl. *Batau. Lugd.*
Bat. 1630, 24.

Thuan. B. C. P. I, 421.

H. GR. de Antiquitate et Statu Reipublicae *Ba-*
tauicae Lib. cum notis Autoris et *Paul. Meru-*
lae de eadem diatr. *Amstelod.* 1633, 8.

Kielmannsfegg. B. C. P. III, p. 734.

Heinf. B. C. P. I, p. 251.

Iacob. B. C. P. II, p. 321.

H. GR. liber de Antiquitate et *P. Merula* de
Statu Reipubl. *Batauicae*, *Amstelod.* 1633, 12.

Kielmannsfegg. B. C. P. III, p. 1419.

du Bois. B. C. P. IV, p. 737.

Belgica Versio.

H. de GROOT, *van de Oudbeyt van de Bata-*
wische

uiscbe en Hollandse Republyk, Grauenhaeg.
1610, 4.

Kielmannsegg. B. C. P II, p. 285.

H. de GROOT *uan de Oudbeyt der Batauische en
Hollandse Republique*. Harlem, 1641, 4.

VVolter. B. C. p. 109.

H. de GROOT *uan de Oudbeyt der Batauische en
Hollandse Republyk, ende de vrye Zeeuaert*, Haer-
lem, - 4.

Kielmannsegg. B. CP. III, p. 355.

H. de GROOT *Batauische Oudbeyd*, Amster-
dam, 1651, 4.

Oizel. B. C. P. II, p. 145.

H. de GROOT *Nederlandse Iar-Boecken, Histo-
rien, t' Zedert het Iaer 1555 tot het Iaer 1609, met
de Belegering der Stad Groll, ock het Tractaet
uan de Batauische, nu Hollandse Republick etc.*
Amsterdam 1681, F.

Castelein. B. C. p. 94.

Gallica Versio.

H. GROTIVS *de l' Antiquité de la Republique des
Hollandois*, Amsterdam, 1648, 12.

Krauf. B. C. P. p. I, 361.

Chronicon Hollandiae.

H. GR. et Iani Doufae, Patris et Filii, *Chroni-
con Hollandiae, s. de Hollandorum Republica et
rebus gestis Commentarii*, Lugd. Bat. 1611, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 355.

H. GR. et *Iani Doufae*, Patris, et *Iani Doufae* filii,
Chronica de *Hollaudorum* Republica et rebus
gestis, *Lugd. Bat. ap. Io. Maire*, 1617, 4.

Cordeſ. B. C. p. 285.

Cunon. B. C. p. 142.

Nicol. B. C. P. I, p. 82.

Scauen. R. C. p. 245.

Et alii plures.

H. GR. et alii, de Republica *Hollandiae*,
Lugd. Bat. ex officin. Io. Maire, 1630, 12.

Cunon. B. C. p. 612.

Gud. B. C. P. I, p. 379.

Boeschen. B. C. p. 53.

VVolter. B. C. p. 394.

Et alii plures.

H. GR. Respublica *Hollandiae* et Vrbes *Tra-*
iecti. 1630, 12.

Starck. B. C. n. 133.

Antequam inſequentia duo GROTHII ſcripta,
nempe, Pietatem Ordinum Hollandiae, et Apo-
logeticum eorum, qui etc. recenſeam, haud alie-
num erit, alia quaedam aliorum ſcripta praemit-
tere, quae ad utrumque H. GR. librum, et res ibi
comprehenſas, lucis non parum aſſerre Lectori poſ-
ſe uidentur.

Historia * Initia et Progressus Turbarum
Eccleſiaſticaſarum in *Hollandia* ex Bibliotheca
Frederici de Vry, Conſulis *Amſtelod.*, *Amſtelod.*
1621, 4.

Kielmannſegg, B. C. P. II, p. 599, 618.

Ehrencron. B. C. p. 166.

* Historiam harum turbarum vide ſupra p. 33, 34, et multis
ſeqq.

lac.

Iacob. Arminii * *Analysis Cap. ix ad Rom.*,
Lugd. B. 1612, 8.

Zeidler. B. C. P. III, p. 218.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 680.

* *supra*, p. 29.

Sibrandi Lubberti *Comm. ad 99 errores Contr.*
Vorstii, Franek 1613, 8.

Dornfeld. B. C. p. 194.

Schulz. B. C. p. 219.

Laet. B. C. n. III.

Contr. Vorstii *Catalogus errorum Sibrandi*
Lubberti, Lugd. Bat. 1612, 4.

Rechenberg. B. C. p. 53.

Requeste uan de Studenten tot Leyden, aengaen-
de de Beroepinghe Contr. Vorstii tot de Professie de
H. Theologie, - 1611, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 361.

Contr. Vorstii *Oratio Apologetica, in confes-
su* *Ordd. Holl. et VVestfrisiae habita, Hagae Comit.*,
Lugd. Bat. ap. Io. Patium. 1612, 4.

Cunon. B. C. p. 212.

Specimen Conscientiae, Candoris, Veracita-
tis, Simplicitatıs, et Pietatis D. Vorstii, in loco
de *Immensitate s. omnipraesentia Essentiae Dei*,
scriptum a Pastoribus Ecclesiae Leouard.,
Franek. 1617, 4.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 919.

Arminianorum *Libellus supplex*, sub titulo
Remonstrantiae, *Illustr. Ordin. Foeder. tradita*,
in quo flagitant, ut *Confessio Belgica*, *Catechesis*
item *Heidelbergensis*, accuratius examinetur, sua

de suis V Articulis sententia relinquatur libera, ipsique interim in tutelam recipiantur. vid. supra p. 40.

Gomaristarum Responsio, sub titulo *Contraremonstrantia*, ad *Arminianorum* Remonstrantiam, vid. supra, p. 41.

Secunda *Remonstrantia* Ministrorum Ecclesiarum Hollandicarum et *VWest-Frisicarum*, qui *Remonstrantes* uocantur, Illustr. Ordinibus *Hollandiae* et *VWest-Frisiae*, mense April A. 1617, tradita, *Lugd. Bat.* 1617, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 618.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 663.

Secunda *Contraremonstrantia*, siue Responsio ad *Remonstrantiam* secundam, in qua demonstratur, *Remonstrantes* nouam doctrinam in Ecclesias Reformatas introducere uelle, iisdem Illustr. Ordin. Foeder. mense August. 1617, tradita, *Lugd. Bat.* 1617, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 618.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 663.

Responsio Necessaria ad *Contraremonstrantium* contrariam Declarationem, continens perspicuam et solidam eius Refutationem, *Lugd. B. ap. Ioannem Patium.* 1618, 4.

Cordef. B. C. p. 69.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 663.

Epistola Ecclesiarum *Remonstrantium* ad exteros Reformatos, circa Artic. controu. de Praedestinatione *Lugd. Bat.* 1617, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 618.

Contr.

Conr. Vorstii Apologia, pro Ecclesiis Orthodoxis, Hanou. 1607, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 260.

Sibrandi Lubberti *Brief aen den Aertsbischoop van Cantelberg, contra Vorstium, Delph. 1613, 4.*

Diecinann. B. C. p. 97.

H. GR. Pietas Hollandiae.

H. GR. *Ordinum Hollandiae et VVest-Frisiae Pietas, * Lugd. B. ap. Ioan. Patium, 1613, 4.*

Cordef. B. C. p. 65.

Heinf. B. C. P. I, p. 35.

Oifel. B. C. P. I, p. 54.

Suaning B. C. p. 67.

Et alii plures.

* *supra*, p. 41.

H. GR. *Pietas, Leouardiae, 1614, 4.*

van der Lith. B. C. p. 143.

Belgica Versio.

H. GR. *Godts-Dienstigheid der Staaten van Holland - 4.*

Oifel. B. C. P. I, p. 57.

Gallica Versio.

La Pieté des Estats d' Hollande et VVest-Frise, par H. de GROOT, Leide, 1613, 4.

Oifel. B. C. P. I, p. 57.

Sibran-

Sibrandi Lubberti et Ioan. Bogermanni
Responsio ad hanc Pietatem.

Sibrandi Lubberti Responsio ad Pietatem
 H. GR., * *Franck.* 1614, 4. et *Franek.* 1614, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 166.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 299.

Carpzou. B. C. P. I, p. 98.

Laet. B. C. n. 1, in libris incompactis.

Et alii plures.

* *supra* p. 41.

Antwoort uan Sibrandus Lubbertus op de
Goods-Dienstgheyt uan H. de GROOT, Franeker.
 1614, 4.

Suening. B. C. p. 22.

Io. Bogermanni, Annotationes ad scriptum H.
 GR. de sua Pietate, in causa *Vorstiana et Remon-*
strantium, cum *Fr. Iunii* de Synodis aduersus
Bellarmin. Disp. *Leouard. ap. Abraham Radaeum.*
 1614, 4.

Cordel. B. C. p. 65.

Heinf. B. C. P. II, p. 263.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 217.

VVaeyen. B. C. p. 81.

Et alii plures.

Io. Bogermanni, ad scriptum H. GR. Annotationes,
Franek. 1614, 4.

Kuhn. B. C. p. 71.

Io. Bogermanni, ad scriptum H. GR., in quo
tractat causam Vorstii et Remonstrantium, an-
notationes, Francof. 1614, 4.

Thuan. B. C. P. I, p. 179.

Io. Bogermannus et Sibrandus Lubbert., contra
H. GR. de Pietate Ordinum *Hollandiae*, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 55.

Decretum Ordinum *Hollandiae* adu. Lubberti Resp. ad Pietatem.

Decretum Ordinum *Hollandiae*, contra li-
bellum *Sibrandi Lubberti*, inscriptum, *Responsio*
ad Pietatem H. GR. *Lugd. Bat.* 1614, 4.

Thuan. B. C. P. I, p. 419.

H. GR. Pietas Ord. Holl. Vindicata et Bona Fides Sibrandi Lubberti.

Ordinum *Hollandiae* et *VVest-Frisiae* Pietas,
ab improbissimis multorum calumniis, prae-
sertim uero a *Sibrandi Lubberti* epistola, quam
Archiepiscop. *Cantuariens.* scripsit, vindicata,
per H. GR., *Lugd. B.* 1613, 4.

du Bois. B. C. P. II, p. 486.

Kielmannsfegg. B. C. P. III, p. 386.

H. GR. Ordinum *Hollandiae* ac *VVest-Frisiae*
Pietas, aduersus *Sibrandum Lubbertum* uindi-
cata, *Lugd. Bat.* 1613, 4. cum notis MSS.

uan der VVaeyen B. C. p. 169.

H. GR. Bona Fides *Sibrandi*, *Lugd. Bat.* 1614, 4.

VVaeyen B. C. p. 41.

Volu-

Volumen scriptorum Eristicorum Belgg. H. GR., *Sibrandi Lubberti*, al. 18. St. 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 466.

Ioan. Andr. Coruini Responsio, ad Annotat. *Bogermanni* de Pietate H. GR., *Lugd. B.* 1614, 4.

VVaeyen. B. C. p. 81.

Misler. B. C. p. 21.

Dicmann, B. C. p. 92.

Sibrandi et Sopingii Responsio ad Bonam Fidem.

Sibrandi Lubberti Bona Fides demonstrata ex libro superiori, *Lugd. B.* 1614, 4.

Thuan, B. C. P. I, p. 166.

Godofridi Sopingii Apologetica Responsio ad *Sibr. Lubberti* Bonam Fidem et H. GR. *Pietatem*, cum ipsa Bona Fide et auctoris uita, *Franekerae*, 1616, 4. 2 Alph. $\frac{1}{2}$ B.

Zeidler. B. C. P. II, p. 108.

VVaeyen. B. C. p. 81.

Godofridii Sopingii Resp. ad *Sibr. Lubberti* Bonam Fidem et H. GR. *Pietatem*, *Francof.* 1616, 4.

Dicmann. B. C. p. 120.

Ordinum Hollandiae ac West-Frisiae Decretum, pro pace Ecclesiarum, * *Lugd. B. ap. Ioan. Patium*, 1614, 4.

Cordef. B. C. p. 61.

Iac. B. C. P. I, p. 287.

Gud. B. C. p. 424.

Lipen. Bibl. Th. T. II, p. 663.

* supra, p. 41.

Or-

Ordinum Hollandiae et West-Frisiae Decretum pro Pace Ecclesiarum, munitum S. Scriptura, Conciliorum, Patrum, Confessionum et Theologorum, Testimoniis, *Ultraiect*, 1614, 4.

Zeidler. B. C. P. III, p. 30.

Kuhn. B. C. p. 71.

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 95.

Tuba Pacis Clangens Bono publico Prouinciarum Belgii Confoederatarum, ad Iac. Regem Angliae, - 4.

Gud. B. C. p. 424.

Diekmann. B. C. p. 96.

Epistola Regis Angliae ad Ordines Foederatos, qua, mutuam tolerantiam Arminianorum et Gommaristarum suadet, A. 1613. vid. supra p. 82, 83, et multis seqq.

Declaratio Serenissimi Magnae Britanniae Regis, qua, quid, cum Generalibus Foederatarum Belgii Prouinciarum Ordinibus, super re Vorstii, actum sit, explicatur sigillatim, Lond. 1612, 4.

Lipen. B. Theol. T. II, p. 929.

Declaratio Anglice, Lond. - 4.

Lipen. Bibl. Theol. P. II, p. 929.

Declaration Jacques Roy d' Angleterre, sur les actions de les Estats Generaux des Pais - bas unis, touchant le fait de Conr. Vorstius. Lond. 1612, 4.

Lipen. B. Theol. T. II, p. 929.

Dudlei

Dudleii Carletoni, Legati Angliae Oratio etc.

Oratio Dudleii Carletoni, M. Britanniae Regis Legati, ad Generales F. Belgii Ordines, de initio turbarum Ecclesiastic. et de instituenda ocyus synodo. *Lips.* 1713, 8.

Belgica Versio.

Oratie, gedaen uan den Ambassadeur Dudley Carleton, uan wegens den Oorspronck en Oneenigheden in de Kerck en Politie, 1617, 4.

du Bois B. C. P. II, p. 312.

Oiscl. B. C. p. 57.

Refutatio huius Orationis.

VVeegschael uan de Oratie uan de Ambassadeur Dudley Carleton, met de VVederlegging uan deselue, - 1618, 4.

Oiscl. B. C. P. I, p. 55.

Historiae Synodi Dordracenae initium, pro et finem,

Vide supra late descript. p. 130.

Iudicium Synodi *Nationalis* Reformatarum Ecclesiarum *Belgicarum*, habitae Dordraci A. MDCCXVIII, MDCCXIX. cui subiecta sunt
1) Sententia aduersus *Io. ab Oldenbarneveld*, etc. et XIV. *Arminianos*, qui Synodo interfuerunt.
2) Iudicium Synodi *Dordracenae*, de *Conr. Vorstii*,

stii doctrina etc. 3) Edictum Ordinum Generalium, contra Conuenticula *Arminianorum* etc. *Lugd. Bat.* 1619, 4.

Lipen. Bibl. Theolog. T. I, p. 95.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 612.

Kuhn. B. C. p. 71.

Acta et Scripta Synodalia *Dordracena* Ministrorum *Remonstrantium* in *Foederato Belgio*. *Har-deruic. ex officin. Typographi Synodalis*, 1620, 4.

Cordef. B. C. p. 69.

Acta Synodi Nationalis *Dordracenae*, A. 1618 et 1619. *Lugd. B. typis Isaaci Elzeuiri*, 1620, F.

Cordef. B. C. p. 47.

Grouuael de Veruuoestinge, of Nulkitæten des Nationel Synodi tot Dordrecht, II. Deele, Engh. 1622, 4.

Kielmannfegg, B. C. P. II, p. 282, 599.

'*T Hemelsche Synodus, tegen 't Aerdische Synodus tot Dordrecht*, 1619, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 599.

Enoticon disiecti *Belgii*, per *Salomonem Theodotum*, *Vrsellis, ap. Vendelinum Iungben.* 1618, 8.

Cordef. B. C. p. 103.

Ultraiect. Acad. B. C. p. 78.

Laet. B. C. n. 116, in libris incompactis.

Inquisitio Io. Oldenbarneueldii et H. GR.

Articul en Ordeel ouer Ian uan Oldenbarneueld, Aduocat uan Holland, - 1619, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, 157.

A a a

Onder-

Ooderfoeck H. de GROOT. - 4.

Laurentii B. C. p. 270.

Brands Historie, uan de Rechts pleging, gehouden omtrent Io. uan Oldenbarneveld, Mr. Rombout Hogerbeets, en Mr. H. de GROOT. Rotterdam, 1708, 4.

du Bois. B. C. P. II, p. 486.

S. Philipp. B. C. P. II, p. 233.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 101.

Apologia Io. Oldenbarneveldii.

Remonstratie des Herrn Aduocaten uan Oldenbarneveldaen de Staeten uan Holland. Grauenhaegh. 1618, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 250.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 628. P. III, p. 125.

Mysteria Hollandica, s. Oldenbarneveld. Apologia ad Status Holl. et West-Frisiae. Durocortori, 1618, 4.

Cordef. B. C. p. 287.

Alemann. B. C. n. 2592.

Zeidler. B. C. P. III, p. 218.

Io. ab Oldenbarneveld Apologia, ex interpret. et cum notis Petri Holderi. Durocortori 1618, 4.

Iacob. B. C. P. I, p. 298.

Meyer. B. C. P. II, p. 807.

Roefchel. B. C. P. I, p. 291.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 403.

Io. Oldenbarneveld Mysteria Hollandica f. Apologia ad Status Hollandiae etc. Francof. 1618, 4.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 161.

Sen-

**Sententia Io. Oldenbarneueldii, H. GROTHII
Aeg. Ledenbergii et R. Hogerbecii.**

Sententie ouer Ian uan Oldenbarneueld, Groning. 1619, 4.

Gud. B. C. in app. p. 501.

*Sententia lata et pronuntiata aduersus Ioan-
nem Oldenbarneueldum et alios, Hagae Com. ap.
Arnoldum Meuris, - 4.*

Cordef. B. C. p. 287.

Sententia contra Io. Oldenbarneueld. Haeg.
1619, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 111.

Roefchel. B. C. P. I, p. 290.

*Sententien ouer Io. uan Oldenbarneueld, Aegid.
uan Ledenberg, Rombout Hogerbeet, en HVG. de
GROOT, Grauenhaegb.* 1619, 4.

Kielmannfegg B. C. P. II, p. 599.

*Sententia Ordin. Hollandiae et Westfrisiae ad-
uersus Aegid. Ledenberg, Rumold. Hogerbecium
et H. GROTHIVM. Hagae Comitum.* 1619, 4.

Roefchel. B. C. P. I, p. 190.

Dicmann. B. C. p. 96.

**Vita et Mors Ioannis Oldenbarne-
ueldii.**

Historie uan Ian Oldenbarneueld Doodt,
1620, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 125.

Aaa 2

Het

Het Leuen en Steruen uan Ian uan Oldenbarneueld. - 1648, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 250.

Bentf. B. C. P. II, p. 87.

Historie uan het Leuen en Steruen uan Io. Oldenbarneueld op Loeuesten - 1658, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 135.

Waerachtige Historie uan wylen Heer I. uan Oldenbarneueld, Amsterdam, 1669, 8.

Saff. B. C. p. 256.

Waerachtighe Historie uan 't Leuen, Bedryf en Dood uan Ian uan Oldenbarneueld, uermeerdert met einige Schriften uan Ian Francken, met Kooper Plaeten. Rotterd. 1670, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 93.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 747.

H. GR. Apologia.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae, Westfrisiaeque* et uicinis quibusdam nationibus, ex legibus praefuerunt, ante mutationem anni MDCCXVIII, quo ea referuntur, quae aduersus H. GR. et *alios* acta iudicatae fuerunt. *Paris. ap. Nicol. Buon.* 1622, 8.

Cordef. B. C. p. 290.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. I, p. 365.

Suening. B. C. p. 82.

Et alii plures.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae Westfrisiaeque* et uicinis quibusdam nationibus
ex

ex legibus praefuerunt, ante mutationem Anni
 CIO IOCVIII, *Paris*. 1622, 8. *Infertae sunt exemplari Ico-*
nes quorundam illustrium Virorum.

S Philippe B. C. P. III, p. 253.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae*
Vestfrisiaeque et uicinis quibusdam nationibus
 praefuerunt, ante mutationem, An. CIO IOCVIII,
 factam, cum refut. eorum, quae aduersus
 ipsum atque alios acta et iudicata sunt, *Heidel-*
berg. 1629, 8.

Mayer. B. C. P. II, 631.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lugd Bat. Acad. B. C. p. 217.

Thuan. B. C. P. I, p. 419.

Et alii plures.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae* etc.
 praefuerunt, *Paris*. 1630, 12.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1296.

H. GR. Apologeticus eorum qui *Hollandiae* etc.
 1631, 8.

Oizel. B. C. P. II, p. 200.

Carpzou. B. C. P. I, p. 702.

Gud. B. C. p. 426.

Desmaret. B. C. p. 47.

Et alii plures.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae* etc.
 praefuerunt, *Paris*. 1631, 12.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1209.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae* et
Vestfrisiae praefuerunt, ante mutationem, quae
 evenit anno CIO IOCVIII, etc. *Paris. ap. Guil. Pele*
 1640, 12.

Aaa 3

Cordef.

Cordef. B. C. p. 290.

Cunon. B. C. p. 581.

Nicol. B. C. P. I, 15.

Gud. B. C. p. 427.

Et alii plures.

H. GR. Apologia Praefectorum *Hollandiae*, ante mutationem anni MDCCXVIII, *Amstelodam*. 1640, 12.

Fritsch. Cat. Libr. iurid. Lips. 1707.

H. GR. Apologeticus eorum qui *Hollandiae* etc. praefuerunt, ante mutationem MDCCXVIII, *Paris*. 1665, 12.

Preston. B. C. P. II, p. 15.

Spanhem. B. C. p. 204.

Schrader. B. C. P. I, n. 1412.

Rechenberg. B. C. P. II, p. 53.

Et alii plures.

Autentycke Stucken, raackende de Saaken van
H. de GROOT. - 1642, 4.

Gud. B. C. in app. 501.

H. GR. *Autentycke Stucken* - 4.

Laurent. Cat. Libr. p. 262.

Belgica Versio.

HVGO de GROOT *Verantuoorting van de uuettylycke Regeering van Holland en VVest-Vriesland en eeniger naeburige Prouintien, soo als deselve uuas uoor de Veraendering van den laere MDCCXVIII, mitsgaders VVederlegging de Proceduren en Sententien, soo tegen denselben de GROOT en aendere gehouden, alles ueruat in xx capitteln,*
uuel-

uuelkers Register achter 't VVerck tesien is. Accordert met het Latynse gedruckt, tot Paris. 1622, 4.

Castlein. B. C. p. 121.

Nicol. B. C. P. I, p. 11.

Gud. B. C. p. 423.

Kielmannfegg. B. C. R. III, p. 270.

Et alii plures.

HVGO de GROOT *uuettelicbe Regeringb* uan
Holland en VVest-Vriesland - 1630, 4.

uan de VValle B. C. P. I, p. 62.

GR. Grolla:

H. GR. *Obsidio Grollae, cum annexis an-
1627, et cum tabulis geographicis, Amstelodam-
Blaeu. 1629, F.*

Thuan. B. C. T. I, p. 419.

Heinf. B. C. P. I, p. 295.

Lipen. Bibl. Philos. p. 623. et P. II, 1024.

Désmaretf. B. C. p. 39.

H. GR. *Obsidio, Grollae Francof. 1629, F.*

Lipen. Bibl. Philosoph. P. I, p. 623.

Belgica Versio.

H. GR. *Obsidio Grollae, Francof. 1648, F.*

Lipen. Bibl. Philosoph. P. I, p. 623.

HVGO de GROOTS *Nederlandse Iaerboecken, en
Historien, t' Zedert het Iaer 1555, tot het Iaer 1609,
met der Belegering der Stad Groll, en den aenckle-
uen des Iaers 1627. etc. tot Amsterdam 1681, F.*

Castlein. B. C. p. 94.

Aaa 4

Taci-

H. GR. Tacitus.

Vid. supra, inter Scriptores Latinos, p. 671.

H. GR. de Origine Gentium Americanarum.

Praedamitae, quibus inducuntur primi homines, ante *Adamum* conditi, - 8.

S. Philippe B. C. P. III, p. 40.

H. GR. Dissertatio prior de Origine Gentium Americanarum. *Parisii* 1642, 8.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 208.

Carpzou. B. C. P. II, p. 57, P. II, p. 69.

H. GR. Dissertatio prior de Origine Gentium Americanarum, *Amstelod.* 1642, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 148.

Blaeu. Cat. Libr.

Ihl. B. C. P. II, p. 191.

Anon. B. C. uend. Lips. 1721, 20 Mr. P. II, p. 191.

H. GR. Dissertatio de Origine Gentium Americanarum, *Amstelod.* 1643, 8.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 35.

Io. Laetii Refutatio huius Dissertationis.*Ioann. de Laet* Notae ad Dissertationem H. GR. de Origine Gentium Americanarum, *Amstelod.* 1643, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 70.

Kiel-

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 369.

Oizel. B. C. P. I, p. 259.

Et alii plures.

Ioann. de Laet Notae ad Dissertationem H. GR. cum obseruationibus aliquot, *Paris, Pelé* 1643, 8.

Thuan, B. C. P. I, p. 458.

Io. de Laet Notae ad Dissertationem H. GR. de Origine Gentium Americanarum, *Amstelod.* 1693, 4.

Gud. B. C. P. I, p. 448.

Responsio ad Refut. *Io. Laetii.*

H. GR. de Origine Gentium Americanarum, Dissertatio altera, aduersus obtrectatorem, opaca bonum, quem facit barba. *Paris, Cramoisy.* 1643, 8.

Thuan, B. C. P. I, 458.

Carpzou. B. C. P. II, p. 57.

Ioan. Laet. Responsio ad Dissertat. secundam H. GR.

Ioann. de Laet Responsio ad Dissertationem H. GR., de Origine Gentium Americanarum. *Amstelod.* 1643, 8.

VVetsteinii Cat. libr. uenal. Amstel. 1699. p. 267.

Desmaret. B. C. p. 587.

Ioan. de Laet Responsio ad Dissertationem secundam, de Origine Gentium Americanarum H. GR. *Amstelod. Elzeuir.* 1644, 8. *

* vid. supra p. 460.

Aaa 5

Heinf.

Heinf. B. C. P. I, p. 358.

Thuan. B. C. P. I, p. 459.

Schalbruch, B. C. P. II, p. 70.

Desmaret. B. C. p. 514.

Et alii plures.

Ioann. de Laet Responſio ad Diſſertationem ſecundam H. GR., de Origine Gent. American. *Amſtelod.* 1646, 8.

Iac. B. C. P. II, p. 337.

H. GR. Iornandes, B. Iſidorus, Paulus VVarnefridus.

Vid. ſupra, p. 663.

Annales et Hiftoriae.

H. GR. Annales et Hiftoriae, *Amſtelod.* 1654, -
Lipen. Bibl. Philoſoph. T. I, p. 161.

H. GR. Annales, *Amſtelod.* 1655, 8.

Lipen. B. Philoſoph. T. I, p. 162.

H. GR. Annales, *Amſtelod.* 1655, 12.

Lipen. Bibl. Philoſoph. T. I, p. 168.

De his Editionibus fit fides ap. Autorem.

H. GR. Annales et Hiftor. Belgg., uſque ad Inducias anni 1609, Lib. xviii. *Amſtelod. Blaeu,* 1657, Fol.

Nicol. B. C. P. I, p. 72.

Bodlei. B. C. p. 308.

Carpzou. B. C. P. II, p. 16, et 69.

Sluf. B. C. P. V, p. 529.

Et alii plures.

H. GR.

H. GR. *Annales et Historiae Belg., Amstelod.*
1658, 8. et *ib. apud Ioann. Blaeu* 1658, 12.

Cunon. B. C. p. 590.

Nicol. B. C. p. P. 1, p. 93.

Sluf. B. C. P. IV, p. 529.

Suaning. B. C. p. 100.

Et alii plures.

H. GR. *Annales, Amstelod.* 1688, 12.

Schulz. B. C. p. 266.

Fortasse leg. 1658.

Gallica Versio.

Annales et Histoires de Troubles de Pays-bas, par

H. GR. Amsterdam 1662, F.

Teller. B. C. p. 315.

Dalmann B. C. p. 100.

Groenendyck. B. C. p. 66.

Sluf. B. C. P. IV, p. 529.

Et alii plures.

Annales et Histoires par HUGO de GROOT Am-
sterd. 1672, F.

Oizel. B. C. P. II, p. 104.

Histoire d' Hollande, depuis ou finit GROTIVS
1609, iusqu a notre tems par Monsf. de la Neufuille,
T. 1. 2. 3. 4. Paris 1702, 12.

Ehrencron. B. C. p. 221.

La meme, continué iusqu a la paix de Ryswuck,
1704, 8.

Eritsch. Cat. Libt. Gall, Lipsf. 1704.

Belgi-

Belgica Versio.

HVGO de GROOTS *Nederlandse Iaer-Boecken, en Historien, 't Zedert bet Iaer 1555, tot bet Iaer 1609, met de Belegering der Stad Groll, en den aekleuen des Iaers 1627, oock bet tractaet uan de Batauische nu Hollandse Republyck, en de urye Zeeuaert met antekennigen, met zuue uolkomen Registers en ueele konstige Kopere Plaeten uerryckt door Ioan Goris, tot Amsterdam, 1681, F.*

Castlein B. C. p. 94.

Groenendyk B. C. p. 65.

VVerstein. Cat. libr. uenal. 1699. p. 363.

Bentf. B. C. P. II, p. 57.

Historia Iacobitarum.

HVGONIS GROTHII *Historia Iacobitarum, Oxon. 1675, 12.*

Rechenberg. B. C. P. II, p. 51. *

* *Catalogus hic me induxit, ut hunc librum supra p. 616. HVG. GROTHIO adscriberem, sed, quia postea sequentem uidi librum, eodem anno, eodem loco, eademque forma, me hic uolui corrigere.*

Iosephi Abudani, S. Barbati Historia Iacobitarum, s. Coptorum, in Aegypto, Lybia, Nubia, Aethiopia, Oxon. 1675, 12.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 53.

Antequam a scriptis historicis H. GR. discedo, aliquid monendum erit de scriptis Iusti Asterii, quae Georgius Hornius Orb. Polit. Part. II, p. 38. HVGONI GROTHIO sub hoc Asterii nomine

ne adscribit. Vide quae. supra p. 358. de his scriptis dixi. Guido uero Patinus Epist. V, eum nominat Tilemannum Stellam, in Panegyrico quem dixit Cardinali Richelio, ad cuius confirmandam epistolam Panegyrici edit. hic addam.

Tilemanni Stellae Panegyricus Card. Richelio dictus, Parisiis, 1634, F.

Boefchen. B. C. p. 186.

Nunc ad scripta ipsius alia me conferam.

Iustus Asterius de Pace Pragensi.

Dissertatio de Pace Pragensi, tam infauste inita Praegae Bohemorum, 30. May 1635, Lutet. Paris. ap. Sebastian Cramoisy, 1636, F.

Cordef. B. C. p. 296.

du Bois B. C. P. I, p. 208.

Iusti Asterii (D. Stellae, uti notauit possessor libri, qui eum ex dono autoris acceperat, teste Bibl. Cat. Kielmannsegg. P. II, p. 89) Dissertatio de Pace Pragensi, tam infauste, quam iniuste, inita, Paris. 1636. F.

Heinf. B. C. P. I, p. 294.

Obrecht. B. C.

Christ. B. C. p. 202.

Iusti Asterii Deploratio Pacis Germanicae, f. Dissertatio de Pace Pragensi, Lutet. Paris. ap. Sebastian Cramoisy, 1636, 4.

Cunon. B. C. p. 699.

Gud. B. C. P. I, p. 432.

Iac. B. C. P. I, 279.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 185.

Et alii plures.

Gal-

Gallica Versio.

Discours sur la Traité de Prague, fait entre l'Empereur et le Duc de Saxe, le 30 May, 1635, Paris. 1637, 8.

Refutatio huius Scripti.

Anon. Vindiciae fec. Libertatem Germaniae, contra Pacificationem Pragensem (Germanice) Stralsund. 1635, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 402.

Franckenstein. B. C. p. 157.

Mencken. B. C. p. 256.

Anon B. C. uend. Lips. 1725, 3. Sept. P. II, p. 93.

Ablehnung etlicher wieder den Pragischen Friedens-Schluss mouirter dubiorum 1636, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 489.

Anon. B. C. uend. Lips. 1725, 3. Sept. P. I, p. 240.

Dicmann. B. C. p. 201.

Francisci Zypaei hiatus Iacobi Cassani obstructus, de Iustitia belli Hispanici Gallo Belgici, cum Discept. de Pace Pragensi, aduersus Asterium, it. super Vindiciis Gallicis Antuwerp. 1639, 8.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 808.

Iusti Asterii Examen Comitiorum Ratisbonensium, 1637.

Examen Comitiorum Ratisbonensium, siue, Disquisitio Politica de nupera electione nouissimi Regis Romanorum, Hanou. apud Eleutherium Meinhardum, 1637, F.

du Bois, B. C. P. I, p. 368.

Scauen. B. C. p. 168.

Iusti Asterii Examen Comitiorum Ratisbonensium s. disquisitio politica de nupera electione Regis Romanorum, cum actis, *Hanouiae*, 1637, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 400, 537. 657.

Suaning. B. C. p. 105.

Germanica Versio.

Stellae Bericht von den Reichs-tag zu Regensburg Norimb. - 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 537.

Refutatio huius Scripti.

Petri Ostermanni Corona Romana Ferdin. III. Imp. (Austriaci) legitima imposita, s. Epicrisis Examinis Asteriani nouissimorum comitiorum Ratisbonensium. - 1640, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 332, 647, 537.

Ehrencron. B. C. p. 175, 181.

Mencken. B. C. p. 157.

IN MATHESI.

H. GR. de Portuum inuestigandorum
Ratione.

(e Belg. *Sim. Steuini.*)

(s. ST.) De Hauen-Vindingh, *Leyden*, 1599, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 250.

Διμηνευετική, siue, Portuum inuestigandorum

rum Ratio, Metaphraſte H. GR., Batauo, cum
 dedic. ad Ducem, et S. P. Q. Venetum, *ex offi-*
cina Plantiniana, ap. Chr. Raphelengium, Acade-
miae Lugd. Bat. typogr. 1599, 4.

Iac. B. C. P. II, p. 68.

Cordef. B. C. p. 149.

Thuan, B. C. T. II, p. 115.

Metaphraſis Latina libri, Belgice ſcripti a S.
Steuino, cui nomen Διμηνευρητικη, ſive Portuum
 inueſtig. Ratio, - 1601.

Meurf. Athen. Bat. L. II, p. 207.

Portuum inueſtig. Ratio, Metaphraſte H. GR.,
Lugd. Bat. 1621, 4.

Anon. B. C. auct. Lipſ. 1710, Dec. I, n. 286.

H. GR. Ratio Portuum inueſtigandorum, *Lugd.*
 1624, 4.

Franckenſtein. ſeri. B. C. n. 624.

Iac. B. C. P. I, p. 89.

Deſmarets B. C. p. 307.

Aratea.

Vid. ſupra, p. 657.

In Phyſicis.

Referri poſſunt Sententiae de Fato iam ſupra,
 p. 662. relatae.

HVGONIS GROTHII
 POLITICO IVRIDICA.

H. GR. Poemata non nulla.

H. GR. Poemata non nulla, ſ. characteres
Pontif.

Pontif. Rom. Reg. Gall., Cardin. Alberti, Reginae Angliae, et Ordin. Foeder. vide supra, p. 685.

H. GR. Princeps.

H. GR. Princeps, *ap. Christ. Raphaelengium, 1599, 8.*

Cordef. B. C. p. 448.

H. GR. Mare Liberum.

Mare Liberum, f. *Diff. de Iure, quod Batavis competit ad Indicana commercia, XIII. capitibus diuisum. Lugd. Bat. apud Elzeuirios, 1609, 8. sup-presso nomine.*

Cordef. B. C. p. 448.

Bodlei B. C. p. 308.

Meurs. Athen. Bit. L II, p. 207.

Schrader. B. C. P. II, n. 45.

Et alii plures.

Mare Liberum, siue, de Iure, quod *Batavis* competit ad Indica commercia, *Dissertatio, Lugd. Bat. 1611, 8.*

Horn. B. C. p. 122.

H. GR. de Mari Libero, siue, de Iure, quod *Batavis* competit ad Indica commercia, *Lugd. Bat. ex officin. Elzeuiriana, 1618, 8.*

Thuan. B. C. P. I, p. 235.

Bodlei. B. C. p. 308.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 115.

Scauen. B. C. p. 122.

Et alii plures.

Bbb

H. GR.

H. GR. Mare Liberum, feu, de Iure, quod *Batauis* competit ad Indicana commercia, *Lugd. Bat.* 1619, 8.

Lipen. Bibl. Philos. T. I, p. 161.

H. GR. Mare Liberum, *Amstelod.* 1632, 8.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

Seidel. B. C. in app. ult. p. 2.

H. GR. Mare Liberum, f. de Iure Nauigationis quod *Batauis* competit ad Indicana commercia, Editio noua, prioribus longe emendatior, *Amstelod. ap. Guil. Bleau*, 1633, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 858.

H. GR. Mare Liberum, *Lugd. Bat.* 1633, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Philos. T. I, p. 161.

H. GR. Mare Liberum, *Paul. Merula* de Mari-
bus, *M. Zuer. Boxhornii* Apologia, pro nauiga-
tionibus Hollandorum, *Lugd. Bat. apud Elzeui-
rios*, 1633, 12.

Cordef. B. C. p. 452.

Roefchel. B. C. P. II, p. 130.

Castelein. B. C. p. 200.

Heinf. B. C. P. I, p. 372.

Et alii plures.

H. GR. Mare Liberum, & *P. Merula* de Mari-
bus, *Lugd. Bat.* 1633, 16.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1378.

Saff. B. C. p. 344. n. 558.

H. GR. de Mari Libero, *Leida*, 1633, 24.

Blaeu

Blaeu. Cat. Libr.

Nicol. B. C. P. I, p. 95.

Lipser. Bibl. Philosoph. T.I, p. 726.

Apologia pro Nauigationibus *Hollandorum*
aduersus *Pontum Heuterum*, cum Mari Libero
H. GR., item Clauso *Seldeni*, - 1638, 8.

Boxhorn. Cat. Scriptor. in edit. Epistolarum eius,
Amstelod. 1662, 12.

H. GR. Mare Liberum, *Lugd. Bat.* 1659, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 186.

H. GR. aliorumque Dissertt. de Maribus, *Frf.*
1663, 12.

Albert. B. C. p. 209.

Haffert. B. C. p. 130.

Boeschen. B. C. p. 159.

Christ. B. C. p. 170.

H. GR. Mare Liberum, *Francof.* 1669, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. aliorumque Dissertt. de Maris Dominio
Francof. 1699, 12,

VVolters B. C. p. 356.

Christ. B. C. p. 170.

Alemann, B. C. n. 3205.

Anon. B. C. uend. Lipsf. 1705, 12. Octobr. p. 131.

H. GR. Mare Liberum, *Amstelod.* - 24.

Stuf. B. C. P. II, p. 232.

H. GR. Mare Liberum, *Ien.* 1673, 4. in editione
Simon. Op. de Iure B. et P.

Schrader. B. C. P. II, n. 1061.

Iacob B. C. P. I, p. 264.

Roefchel. B. C. P. II, p. 2.

Rechenberg. B. C. in app. p. 134, 240.

Bbb 2

H. GR.

H. GR. *Dissertatio de Mari Libero, et Libellus de Indulgentia, Aequitate et Facilitate, Hagae, 1686, 8.*

Heinec. B. C. p. 221.

H. GR. *Mare Liberum Francof. ad Moen. 1696, F. Editioni Op. Ioann. Tesmari de Iure B. et Pacis annexum.*

Eccard. B. C. P. II, p. 43.

Schubert. B. C. p. 221.

Christ. B. C. p. 7.

Ehrencron. B. C. p. 223.

H. GR. *Libellus de Mari Libero, Amstelod. ex officin. VVerstein. 1712, 8. Operi de Iure B. et Pacis annexus.*

Nolo Lectorem fatigare pluribus recensendis editionibus, si plures lubet legere, euoluat editiones

H. GR. de Iure B. et Pacis, ubi plerumque hunc L. inueniet operi annexum.

Belgica Versio.

Vrye Zeeuaert of Beuuyys, uan't Recht dat den Hollanders toekompt ouer den Indischen Coop-handel, Lugd. Bat. 1614, 12.

Gud. B. C. P. I, p. 396.

HVGO de GROOT *Vrye Zeeuaert. Haerlem, 1641, 4.*

VVolters. B. C. p. 109.

Kielmannsegg, B. C. P. II, p. 355.

H. GR.

H. GR. *Vrye Zeeuaert*. Amsterdam 1681, F.
cum Editione Op. de Iure Belli et Pacis.

Castlein. B. C. p. 94.

* * *

Nationes, quas H. GROTIUS, fere in tota *Euro-
pa*, eo tempore per hunc suum Libellum de Mari
Libero, prout supra, p. 16, 589. memoravi, excita-
uit hanc prosequendi Maris materiam, nomina-
tim, *Itali, Dani, Poloni, Sueones, Angli, Germa-
ni et Bataui*.

MARE ADRIATICVM.

Iulius Pacius a Beriga.

Iulii Pacii, a Beriga, Jurisconsulti, de Dominio
Maris Adriatici Disceptatio inter Regem *Hisp.*
ob Regnum *Neapol.* et Rempublicam *Venetam*,
Lugd. Cl. Landry 1619, 8.

Teller. B. C. p. 218.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 718.

Carpzou. B. C. P. II, p. 73.

Franckenstein. sen. B. C. n. 993.

Et alii plures.

Iulii Pacii aliorumque Dissert. de Imperio
Maris, *Frf.* 1663, 12.

Albert. B. C. p. 109.

Hassert. B. C. p. 130.

Christ. B. C. p. 170.

Boeschien. B. C. p. 159.

Francof. 1669, 12.

VVolters B. C. p. 356.

Christ. B. C. p. 170.

Bbb 3

Alc-

Alemann B. C. n. 3105.

Anon. B. C. uend. Lips. 1705, 12. Octobr. p. 121.

Il Consolato del Mare con il Portolano del Mare,
Venet. 1637, 4.

Scauen. B. C. p. 110.

Ioann. Palatius.

Io. Palatius de Dominio Maris, Venetiis 1663, 12.

Heinf. B. C. P. I, p. 155.

Boesch. B. C. p. 159.

MARE LIGVSTICVM.

Ioann. Baptista Burgus.

Io. Baptistae Burgi de Dominio Reipublicae
Genuensis in Mari Ligustico Libr. II, Romae,
1641, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 246.

Carpzou. B. C. P. II, p. 444.

Mencken. B. C. 428.

Ludouici. B. C. p. 19.

MARE BALTICVM.

Nic. Helduaderus et Anonymus quidam.

Nic. Helduaderi Sylua chronologica Circuli
Baltici, i. e. Historischer Wald und Umzirck des
Baltischen Meers oder der Ost-See. Nurnberg.
1623, 4. et Hamburg, 1624.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 218.

Desmaret. B. C. p. 363.

Mare Balticum, i. e. Historica Deductio, utri
Regum, *Daniae* ne, an *Poloniae*, praedictum Ma-
re

re a multis iam annorum centenariis, afferente, non fallaci hominum censura, sed ipsa nunquam fallibili natura, se desponsatum fateatur et agnoscat. - 1638, 4.

Obrecht. B. C. p. 91.

Ehrencron. B. C. p. 161.

Mare Balticum, siue, Deductio discursui necessario cuiusdam *Poloni* opposita, - 1638, 4.

VVolter. B. C. p. 113.

Antimare Balticum, - 1639, 4.

Ehrencron. B. C. p. 161.

Ioann. Loccenius de Iure Maritimo et nauali, *Holmiae*, 1650, 12. et - 1652, 12.

Graeu. B. C. p. 116.

Io. Loccenii et *Mart. Schookii* Ius et Imperium maritimum. *Amstelod.* 1669, 12.

Iac. B. C. P. I, p. 372.

MARE BRITANNICVM.

Ioann. Seldenus.

Io. Seldeni Mare Clausum, feu, de Dominio Maris. *Londin. ap. VWilhelm Steneſbeium*, 1635, F.

Cordel. B. C. p. 434.

Gastelein. B. C. p. 36.

uan de VValle B. C. P. II, p. 20.

Scauen. B. C. p. 90.

Et alii plures.

Io. Seldeni Mare Clausum, feu, de Dominio Maris, *Lugd. Bat. ap. Ioann. et Theod. Maire* 1636, 4-

Bbb 4

Thuan.

Thuan. B. C. P. I, 235.

Zanen. B. C. p. 21.

Gud. B. C. P. I, p. III.

du Prat. B. C. p. II.

Et alii plures.

Io. Seldeni de Mari Clauso Libr. II. acced. Marc. Zuerii Boxhornii Apologia pro nauigationibus Hollandorum aduersus Pontum Heuterum, et Tractatus mutui commercii et nauigationis inter Heinricum VIII. Regem Angliae, et Philippum Archiducem Austriae cum fig. aeneis. *Londin.* 1636, 8.

Meyer. B. C. P. II, p. 683.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 798.

Cordeſ B. C. p. 452.

Desmarets B. C. p. 500.

Et alii plures.

Io. Seldeni Mare Clausum, seu, de Dominio Maris libri duo, cum Boxhorni apologia pro nauigationibus Hollandorum, aduersus *Pontum Heuterum.* *Londin.* 1636, 12.

VVolter. B. C. p. 365.

Graeu. B. C. in app. p. 116.

Scauen. B. C. p. 122.

Io. Seldeni Mare Clausum, *Amstelod.* 1636, 12.

Carpzou B. C. P. I, p. 379.

Thuan. B. C. P. I, p. 235.

Io. Seldeni Vindiciae pro scripto Maris Clausi, contra Vindicias Maris Liberi, *Londin.* 1653, 4.

Carpzou. B. C. P. I, p. 342.

Scauen. B. C. p. 110.

Io.

Io. Seldeni Vindiciae existimationis suae, de
 scriptione Maris clausi et liberi, aduersus *Petr.*
Bapt. Burgum, Lond. 1653, 4.

Ehrencron. B. C. p. 280.

Boeschen. B. C. p. 199.

Carpzou. B. C. P. I, p. 342. P. II, p. 421.

Io. Seldeni Mare Clausum, cum *M. Zuerii Box-*
hornii Apologia, pro Navigationibus *Hollando-*
rum aduersus *Pontum Heuterum*, et tractatus
 commercii atque navigationis inter *Henricum*
VII. Angliae Regem et *Philippum Austriacum*
Londin. 1656, 8,

Iac. B. C. P. I, 358.

Io. Seldeni Mare Clausum, siue, de Dominio
 Maris. *Lugd. Bat.* 1686, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 170.

Guil. VVeluud de Dominio Maris, *Hagae*,
 1653, 4.

Scauen. B. C. p. 110.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 380.

Theod. Grafuwinckelius.

Theod. Grafuwinckelii Vindiciae Maris liberi,
Hagae Com. 1652, 4.

VVaeyen. B. C. p. 270.

Carpzou. B. C. P. II, p. 421.

Meyer. B. C. P. II, p. 522.

S. Philippe B. C. P. II, p. 87.

Et alii plures.

Theod. Grafuwinckelii Vindiciae Maris liberi,
 aduersus *P. Baptistam Burgum*, Ligustici mariti-
 mi domini assertorem, *Hagae*, 1653, 4.

Bbb 5

Blacu

Blaeu. Cat. libr.
 Ehrencron. B. C. p. 280.
 Scauen. B. C. p. 110.

Theod. Grasuinckelii Vindiciae aduersus
Guil. Veluudum, Britannici maritimi Dominii
 assertorem, *Hagae Com.* 1653, 4.

Carpzou B. C. P. II, p. 421.
 Scauen. B. C. p. 110.

HANSEATICVM IVS MARITIMVM.

*Der Hansee-Städte Schiffs- Ordnung und See-
 Recht.* Lubeck, 1614, 4.

Ehrencron. B. C. p. 152.

Reinbold Kuricke Ius maritimum Hanseati-
 cum, *Hamb.* 1667, 4.

Carpzou. B. C. P. II, p. 421.
 Ehrencron. B. C. p. 79.
 Desmarez. B. C. p. 253.

Bataui, Germani, aliique, qui tunc
 temporis de Mari libero et non
 libero scripserunt.

Io. Isaaci Pontani Discussiones Historicae,
Argent. 1617, 12.

Sluf. B. C. P. V, p. 432.

Io. Isaac Pontanus de Mari libero et non libe-
 ro, *Harderuici Gelrorum*, 1627, 8.

Cordef. B. C. p. 450.

Io. Isaac. Pontani Discussionum historicarum
 libr. II, quibus quatenus et quodnam Mare
 liberum

liberum, uel non liberum, expenditur. Accedit *Cass. Vairreni* de Ophyra regione et ad eam navigationem Comm. et *Bartb. Lekermanni* problemata nautica, cum commonit. de utroque *Harderwic.* 1637, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 896.

Thuan. B. C. P. I, p. 235.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 65.

Scauen. B. C. p. 122.

Et alii plures.

Hogerbeets *Inleydingbe tot de Practyck uan Iustitie, uan den Houe uan Holland, en ury's Zeeuwart*

- 4.

uan Hem. B. C. p. 18.

Iac. Godofr. de Imperio Maris et Iure naufragii colligendi, 1637, 4.

Carpz. B. C. P. I, p. 327.

Scauen. B. C. p. 94.

Iac. Godofredus de Imperio Maris, et de Iure naufragii colligendi, legeque Rhodia, *Geneu.* 1654, 4.

Scauen. B. C. P. I, p. 94.

Iac. Godofr. aliorumque Diff. de Imp. Maris, *Frif.* 1663, 12.

Albert. B. C. p. p. 209.

Haffert. B. C. p. 130.

Iac. Godofr. aliorumque *Differtat. de Imperio Maris, Frif.* 1669, 12.

VVolters B. C. p. 356.

Christ. B. C. p. 170.

Cornel.

Cornel. Lerke Oratio de Mari libero, *Leidae*,
1637, 4.

Scauen. B. C. p. 110.

o *T. Boeck der Zee-Rechten*. Middelburg, 1637, 4.
Amsterdam 1648, 4.

Ehrencron. B. C. P. p. 83.

Desmaret. B. C. p. 253.

Io. Strauchii Dissertat. de Imperio Maris,
Brunsv. 1662, 4.

Carpzou. B. C. P. I, p. 344.

Mart. Schookii aliorumque Dissertt. de Iure
et Imperio Maritimo, *Amstelod.* 1669, 12.

Iac B. C. P. I, p. 372.

Mart. Schookii aliorumque Dissert. de Impe-
rio Maris, *Frif.* 1669, 12.

VVolter. B. C. p. 356.

Christ. B. C. p. 170.

Hermann Conringius de Dominio Maris,
Helmst. 1676, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 314.

Hermann. Conringius de Maritimis Commer-
ciis, - 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 355.

Ioann. Groningii nauigatio libera, *Lubec.*
1698, 4.

Carpz. B. C. P. II, p. 421.

H. GR. Tacitus.

Vid. supra, p. 671.

HVGO-

HVGONIS GROTII

D E

Iure Belli et Pacis Libri III.

HVGGO GROTIVS de Iure Belli et Pacis, *Parisi.**Buon.* 1625, 4.

Thuan. B. C. P. I, p. 234.

Bodlei. Bibl. p. 308.

Gronendyk. B. C. p. 107.

Matfeld. B. C. p. 1135.

*Et alii plures.*H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Francof. ad Mos-**num.* 1626, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1073.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Eccardi. B. C. p. 46. n. 759.

Suaning. B. C. p. 75.

*Et alii plures.*H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod. Blaeu,*

1631, F.

Teller. B. C. p. 214.

Ultraiect. Acad. B. C. P. II, p. 130.

Meyer. B. C. P. I, p. 425.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

*Et alii plures.*H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelodam.* 1631, 8.*cum annotat. MSS. Io. Georg. Gracuii, teste eius B. C. p. 82.*

Bodlei. B. C. p. 308.

du Prat. B. C. p. 22.

Eccard. B. C. P. II, p. 69.

H. GR. de Iure Belli ac Pacis Libri tres, in quibus Ius Naturae et Gentium, item Iuris Publici prae-

praecipua explicantur. Editio noua, ab Autore ipso recognita et correcta, de qua uide pagina * sequenti, cum Priuilegiis S. Caesarum Maiestatis, et Christianissimi Galliarum Regis, *Amstelod. ap. Guiliel. Blaeu, 1632, 8.*

* *Editionem librorum meorum de Iure Belli ac Pacis quae post illam Guilielmi Blaeu in folio, ut loquuntur, factam, facta est in octauo a Ioanne Ianfonio, nulla parte auctiorem esse illa Guilielmi Blaeu, in multis uero locis Graecorum maxime scriptorum minus castigatam, factam denique me inconsulto, hanc uero eiusdem Guilielmi Blaeu in minori octauo editionem me uolente expressam ad exemplar a me recognitum atque emendatum testabar. Amstelodami VIII Aprilis MDCCXXXII.*

H. GROTIUS.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelodam. 1633, F.*

du Bois. B. C. P. I, p. 131.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Annotatione Autoris. Accesserunt et Annotata in Epistolam Pauli ad Philemonem, *Amstelodami Blaeu, 1642, 8.*

du Bois. B. C. P. III, p. 444.

Thuan. B. C. P. I, p. 234.

Bodlei B. C. p. 308.

Desmarets. B. C. p. 471.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod. 1646, 8.*

Oizel. B. C. P. I, p. 370.

du Prat. B. C. p. 21.

Gud. B. C. P. I, p. 124.

Brunsen. B. C. Sect. II, p. 42.

Et alii plures.

H. GR.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1646, 4.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 175.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Annotationibus Autoris, *Amstelod.* 1647, F.

Oizel. B. C. P. I, p. 144.

S. Philippe B. C. P. I, p. 63.

Lipen. Bibl. Philos. T. I, p. 175.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Annotatis. *Amstelod.* 1650, 4.

Scauen. B. C. p. 97.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri III, cum Aut. in eisdem Annot. et Comment. in Epist. ad Philemonem, *Amstelod.* 1650, 8.

uan Hem B. C. p. 19.

Gud. B. C. P. I, p. 124.

Rechenberg. B. C. in app. p. 262.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1651, 8.

Spanhem. B. C. p. 170.

Iac. B. C. P. I, p. 358, 365.

VVolter. B. C. p. 314.

Rechenberg. B. C. P. II, p. 23.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1652, 4.

Nicol. B. C. P. I, p. 137.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri tres, in quibus Ius Naturae et Gentium, item Iuris publici praecipua, explicantur. Editio noua, cum annotatis Autoris, ex postrema eius ante obitum cura, multo nunc auctior. Accesserunt et Annotata

tata in Epist. *Pauli ad Philemonem, Amstelodam.*
ap. Ioannem Blaeu. 1660, 8. *Codex anott. MSS. Carpz.*
refert: ff. teste eius B. C. P. I, p. 370.

Kielmannsfegg. B. C. P. II, p. 880.

Blaeu. Cat. Libror.

Crist. B. C. p. 37.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1663, 8.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Tenzel. B. C. p. 76.

Großchuph. B. C. p. 185.

Anon. uend. Berolin. 1725, 16. April. Sect. III, p. 5.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Ep. *Pauli* ad
Philemon. atque Dissertat. de Mari Libero, *Am-*
stelod. 1667, 8.

Meyer. B. C. P. I, p. 439.

Falckner. B. C. P. I, p. 52.

Alemann. B. C. n. 3373.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, in quibus Ius Na-
 turæ et Gentium, item Iuris Publici præcipua
 explicantur. *Amstelod. Blaeu* 1670, 8.

S. Philipp. B. C. P. II, p. 106.

Carpzou. B. C. P. I, p. 370.

Kryf. B. C. p. 122.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Notis *Io-*
Frid. Gronouii, Amstelod. 1680, 8.

Preston. B. C. P. I, p. 21.

du Prat. B. C. p. 22.

Alemann. B. C. n. 192.

Sluf. B. C. P. II, p. 84.

H. GR.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Notis ipsius
Autoris, et Annotat. Io. Fr. Gronouii, *Hagae Co-*
mitum, 1680, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 12.

Roefchel. B. C. P. II, p. 14.

Heinecc. B. C. p. 221.

uan Zanen. B. C. in app. n. 78.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, etc. itemque
Mare liberum, *Amstelod.* 1684, 8.

Stark. B. C. n. 137.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Notis *Grono-*
uii, *Amstelod. ap. Ianfonio VVaesbergias*, 1689, 8.

Groenendyk. B. C. p. 170.

Jacob. B. C. P. I, p. 354.

Cunon. B. C. p. 291.

Boefhen. B. C. p. 151.

H. GR. cum Notis Aut., et Io. Fridr. Gronouii,
Amstelod. 1700, 8.

Fritsch. Cat. Libr. Iurid. nundin. Lipsf. 1707.

H. GR. de Iure Belli et Pacis libri tres, cum An-
notatis Autoris, accesserunt Annotata in Epist.
Pauli ad Philemonem. Diss. de Mari Libero et Li-
bellus de Aequitate, Indulgentia et Facilitate.
Nicol. Blancardi et Io. Frid. Gronouii Notae
in totum opus de I. B. et P. *Amstelod.* 1701, 8.

Saff. B. C. p. 243. n. 637.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 106.

du Bois. B. C. P. III, p. 444.

Stubel. B. C. p. 1117.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Notis Variorum,
Amstelod. 1702, 8.

Kryf. B. C. p. 375. q. II 3 0 5 2 2

CCC

H. GR.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri tres. Accesserunt eiusdem Dissertatio de Mari Libro et Libellus singularis, de Aequitate, Indulgentia et Facilitate, cum Not. *Io. Fr. Gronouii*, *Amstelod.* 1712, 8.

Albert. B. C. P. II, 49.

Desmarets, B. C. p. 472.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri tres, in quibus Ius Naturae et Gentium, item Iuris Publici praecipua, explicantur, cum Annotatis Autoris, eiusdemque dissertatione de Mari Libero ac Libello singulari de Aequitate, Indulgentia et Facilitate, et *Io. Frid. Gronouii* notis. Editionem omnium, quae hactenus prodierunt emendatissimam, ad fidem priorum et optimarum recensuit, loca pleraque autorum laudatorum distinctius designavit, innumeros in illis errores sustulit, indicavit, notulas denique addidit, *Ioannes Barbeyrac. Amstelod.* 1720, 8. *

S. Philippe B. C. P. III, p. 106.

Krauf. Ephem. Rei literar. nouae ad A. 1720. n. 25.

p. 199.

Albert. B. C. P. II, p. 49.

Vid. supra, p. 264, seqq.

INDEX

AD

HVG. GROTII

DE

IVRE BELLI ET PACIS LIBROS III.

Index in H. GR. de Iure B. et P. Libr. III, et alia huius generis. - 4.

Carpou. B. C. P. II, p. 339.

Bel-

Belgica Versio.

HVGO de GROOT *Recht des Orloghs en Vredes*,
Haerlem, 1635, 4.

van Zanen. B. C. p. 19.

HVGO de GROOT *Recht van Oorloghen en Vrede*,
quaerint' Recht der Nature en der Volckern, neuens
de voornaemste Stucken van 't publycke Recht ver-
klaert uerden, Amsterdam, 1651, 4.

Castlein. B. C. p. 119.

HVGO de GROOT *drie Boeken van 't Recht des*
Oorloghs en Vredes, met des Auteurs Aentekennin-
gen, Delft 1652, 4.

Blau. Car. Libr.

Drie Boeken van 't Recht des Oorloghs en Vredes,
daerin het Recht der Nature en der Volckeren, oock
de voornaemste Stucken van het publycque Recht
uerklaert uerden door Mr. H. de GROOT; nae de
leste Druck, en met des Auteurs vermeerderde
Aentekeningen (by hem ouersien) getrouuoelyk
ouergheset door B. D. den Tweeden Druck, seer
nut en dienstigh in dese zydt, niet alleen voor Prin-
cen, Ouerheden, en Regenten, maer oock voor Sec-
retarissen, Notarissen, en alle Liefhebbers van Bil-
lick heydt en Rechtueerdigheyt. Amsterdam, by
Ian Hendrick en VVillem, van Beaumont
Boeckuerekkopers, 1657, 4.

* In praef. huius editionis haec occurrunt uerba: *VWat oock*
den Auteur deses VVercks belangt, wuens wytmuande gho-
leerrheydt, sonderlinge deught, en vnghyuanlycke liefalligheyt
hem bouen alle geleerde en vermaerde Mannen, deser en der
worloden eenuenen doet wyssteken, ende van alle booghe en aller

Eeren uuaerdig achten, alsoo hebben 1666 Ed. Grootachtb. alle-tydt tot hem ghetooni een uytnemende affectie en vriendelycke ghebenghentheydt, sels in de tyden synder droeftheyt en uersootinghe, daer van deselde menighmael klaer blyck en bewys in uerscheyden ghelegentheden gegeuen hebben, ende onder anderen als hy in syne laefste reyse uyt Frankryck nae Sueden aen haere Coninghlyck Maestheyt reysende, syn naegh naem door 1666 Ed. Grootachtb. Stadt, om van daer te Scheps te gaen, aluuaer hy van deselste met alleer vriendelyck ontfangen. beleefdellyck begroet, gheuuellekomt, en gheberberghtwierdt, maer oock uoor syn af-scheyt heerlyck ende magnyfchlyck onthaelt, ghetoest, en ghetraecteeret, hem gelick op syne Reyse wuenshende, en alle teyckenen van Eere, gunste, en hoogh toe-gedane Gewogenheyt bewysende. uid. supra, p. 473

Suecica Versio.

Vid. supra, p. 272, 304.

Anglica Versio.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, (Anglice) Lond. 1654, 8.

Rodlei. B. C. p. 308.

H. GR. de Iure B. et Pacis, cum eiusdem uita, quae petita est ex Bailii Dictionario London. 1715, 2 voll. 11, 8.

Kraufii Ephem. Rei Literat. nouae ad A. 1715, n. 23. p. 169.

Gallica Versio.

Le Droit de la Guerre et de la Paix, par H. GR. traduit en Francois par de Courtin Paris 1687, 4.

Vetstein Cat. libr. uenal. 1699. p. 363.

dü Bois B. C. P. II, p. 225.

Vid. supra, p. 643.

Le

*Le Droit de la Guerre et de la Paix, par M. H. GR.,
traduit par M. de Courtin, Amsterd. 1688, 8.*

Carpz. B. C. P. I, p. 379.

Ehrencron. B. C. p. 361.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725, d. 12. Martii. n. 4733.

H. de GROOT *de la Guerre et de la Paix, Hagae,
1688,*

S. Philippe B. C. P. III, p. 107.

*Le Droit de la Guerre et de la Paix, par M. GRO-
TIUS, traduit du Latin en Francois par Courtin, a
la Haye, 1703, 8.*

du Bois B. C. P. III, p. 444.

S. Philippe B. C. P. III, p. 107.

Meisner. B. C. n. 988.

H. GR. *Traité du Droit de la Guerre et de la
Paix, 3 vol. - 12.*

Fritsch. Cat. Libr. Gall. Lips. 1704.

*Le Droit de la Guerre et de la Paix, par HV-
GVES GROTIUS. Nouvelle Traduction par Jean Bar-
beyrac, Professeur en Droits a Groningue et mem-
bre de la Société Royale des Sciences a Berlin. Avec
les Notes de l'Auteur meme, qui n'avoient encore
paru en Francois et des nouvelles Notes du Tradu-
cteur. A Amsterdam, 1724, 4. VI, Alph.*

Krausii Ephem. rei liter. nouae ad A. 1724. n. 53.

p. 529.

Germanica Versio.

H. GR. *Drey Bücher vom Rechte des Kriegs
und des Friedens, aus dem Lateinischen ins
Teutsche übersetzt durch P. B. S. g. Schütz, nebst
Ccc 3 einer*

einer Vorrede Christian Thomasi, Leipzig, 1707,
4. *

VVolters B. C. p. 33.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725, 12. Mart. n. 6962.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725, 3. Sept. p. 44.

* vid. supra p. 644.

H. GR. Drey Bücher von Kriegs und Friedens Rechten, samt general und special Tabellen von Biörehkiau und Müllers, übersetzt von Io. Nic. Serlin, und Comment. von unterschiedenen Auct. Francofurt. 1709, F. *

du Bois. B. C. P. I, p. 478.

- * Gallorum Ephemerides de GROTIJ Libro de Iure Belli et Pacis iudicant, eumque laudant, et quidem iure. *Er wird in d. Tabernakeln nach sich ziehen.* Vnde Rex Sueciae dixit: *Vnum esse Grotium, i. e. non habere parem.* Et Galli, *Grotium et Salmasium vere doctos esse pronuntiarunt, scil. excellenter.* Schurzfl.

Quam, quibus consentit Autor Ephemeridum Lips. sequentibus uerbis. *Der vortreffliche GROTIUS hat einen besondern Vorzug vor seinem Vorgängern, deren Hochachtung meist nicht lange gedauert. Es begehret ihm niemand den Ruhm streitig zu machen; daß er zuerst, das heut zu Tage so hoch geachtete Rechts der Natur, auf einen festen Fuß gesetzt und dasselbe auch zuerst systematisch vortragen. Seine Grund-Sätze sind vortrefflich, und von allen VVeltweisen, die nach ihm einigen Nahmen erhalten, mit allgemeinen Beyfall angenommen uerden, sein schoenes VVerk de Iure Belli et Pacis aber bleibet ein Schatz, welchen die spaete Nachwelt vielleicht nicht weniger als Ciceronis und Senecae Schrifften verehren und bewundern wird. Und in der That ist er aller dieser Ehre mehr als würdig. Er hat eine Bewundernswürdige Belesenheit, ein vortreffliches Iudicium, eine wunder schöne Schreibart in gebundener und ungebundener Rede, eine grosse Sanftmuth und Mäßigkeit und zwar jedes von diesen Stücken in sehr hohen Grade besessen. Gewiß es bringt die Natur kaum in 100 Jahren*

Jahren einen solchen Mann zuuege, zum wenigsten ist in den 80. Jahren seit dem er gestorben, niemand aufgestanden, der alles das beyammen gehabt, uonmit Natur und Fleiß GROTIUM berühmt gemacht, und es findet sich noch niemand, uelchen man ihm mit Rechte an die Seite setzen könnte. etc. Sein Buch de Iure Belli et Pacis ist von Mr. Io. Barbeyrac Professor zu Groningen aufs neu ins Französische übersetzt und 1724. sauber ans Tage Licht kommer, und solche dem Könige in England von ihm dediciret worden, in uelcher derselbe bewercket, daß GROTIUS die Ehre gehabt fast bey allen Auflagen gekrönten Hæauptern zugeschrieben zu uerden.

COMMENTATORES

IN

HVGONIS GROTII

DE

Iure Belli et Pacis Libros III.

*Ioan. Feldenus.**Amstelod.* 1652, 12.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 175.

Ioan. Feldeni Annotata in H. GR. de Iure Belli et Pacis, Amstelod. 1653, 12.

Blaeu Cat. Libror.

du Bois B. C. P. III, p. 444.

Meyer. B. C. P. II, p. 442.

Stuf. B. C. P. II, p. 285.

*Et alii plures.**Io. Feldeni Annotata ad H. GR. de Iure Belli et Pacis, quibus immixtae sunt Responsiones ad Stricturas Graswinckelii, Ienae* 1663, 12. *

Iac. B. C. P. I, p. 375.

V Volter. B. C. p. 426.

* Vid. supra, p. 631.

CCC 4

Carp-

Carpzou. B. C. P. I. p. 378. 380.

Kielmannsegg, B. C. P. III, p. 1357.

Et alii plures.

Theod. Grafuinkelii.

Stricturae ad Censuram

Ioan. Feldeni.

Theod. Grafuinkelii Stricturae ad Censuram *Ioan. Feldeni* in libros H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1653, 4.

Blaeu Cat. libror.

Amstelod. 1653, 12.

Blau, Cat. libror.

Carpzou. B. C. P. I, 380.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1357.

Amstelod. Io. Blaeu, 1654, 4.

Cunon. B. C. p. 684.

du Bois B. C. P. II, p. 225.

Gud. B. C. P. I, p. 111.

Ehrencron. B. C. p. 232.

Et alii plures.

Amstelod. 1654, 12.

Oizel. B. C. F. I, p. 220.

Iacob. B. C. P. I, p. 375.

Bentel. B. C. P. I, p. 111.

Beyer. B. C. n. 865.

Et alii plures.

Ienae, 1675, 12.

Carpzou. B. C. P. II, p. 436.

Schrader. B. C. P. II, n. 1711.

Brunsen, B. C. in app. v, p. 66.

Christ. B. C. p. 40.

Et alii plures.

- 1678, 12.

Ludouici B. C. p. 67.

Ioann. Henricus Boeclerus.

Io. Henr. Boeclerus in GROTH de Iure Belli et Pacis, L. I, et capita VII, Libr. II. *Tubing.* 1661, 8.

Albert. B. C. p. 161.

Io. Henr. Boeclerus ad GROTIUM de Iure Belli et Pacis, eiusdem Dissertationes V ad GROTIUM, *Argent.* 1663, 8.

S. Philippe B. C. P. II, p. 128.

uan der VVayen B. C. in app. II, p. 285.

Rechenberg. B. C. in app. p. 194.

Stuf. B. C. P. II, p. 285.

Et alii plures.

Argent. 1664, 8

Graeu. B. C. p. 82.

Roefchel. B. C. P. II, p. 14.

Iacob. B. C. P. I, p. 358.

Io. Henr. Boecleri in H. GR. Ius Belli et Pacis, item Dissertationes V. et Tabulae ad commentationem GROTIANAM, *Giessae Hassorum ap. Casp. VVaechtler*, 1687, 8. *

Meyer. B. C. P. II, p. 439.

Castelein. B. C. p. 173.

Beyer. B. C. n. 145.

Desmarets B. C. p. 480.

Et alii plures.

* Vid. supra, p. 627, sq.

In H. GR. Ius Belli et Pacis ad Illustrissimum Baronem Boineburgum Commentatio *Io. Henrici Boecleri* cum praefatione *Io. Schilteri*. Accedunt *Boecler.* Dissertationes V ad GROTIUM, it.

CCC 5

Tabu-

Tabulae in H. GR. Ius Belli et Pacis. *Argentorati ex officina Dulfsekeriana, 1704, 8.*

Obrecht B. C. p. 184.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725, 12. Martii. n. 2627.

Caspar Zieglerus.

Casp. Ziegleri in H. GR. de Iure Belli et Pacis Libros Notae et Animaduersiones, *VVittenb. sumpt. haered. Meuii et Schumacheri 1666, 8. cum plur. in margine annot. MSS. F. B. C. test. Carpzou, B. C. P. I, p. 370.*

Ziegler B. C. P. II, n. 265.

Gud B. C. p. 124.

Ehrencrön. B. C. P. II, p. 265.

Sluf. B. C. P. II, p. 285.

Et alii plures.

VVittenb. 1669, 8.

Schulzii B. C. p. 212.

VVittenb. 1676, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 444.

Roeschel B. C. P. II, p. 14.

Rechenberg. B. C. in app. p. 24.

OPel. B. C. in app. p. 63.

Et alii plures.

*Casparis Ziegleri, IC. Consiliarii Elect. Sax. et Facult. Iurid. in Acad. VVitteberg. Ordinarii, in H. GROTII de Iure Belli ac Pacis, Libros, quibus Naturae et Gentium Ius explicauit, Notae et Animaduersiones subitariae * Editio Tertia, indice auctior, Francof. et Lipsiae impensis Quenstedt et Schumacheri typis Balth. Christ. VVustii, 1686, 8.*

* supra. p. 632.

Castlein,

Castlein. B. C. p. 173.

Stubel. B. C. p. 317.

Kuhn. B. C. p. 172.

Diecmann. B. C. p. 324.

Et alii plures.

L. 1686, 12.

Eccard. B. C. P. II, p. 12. n. 205.

Eadem esse uiderur cum antecedente.

Wittenberg. 1696, 8.

Kettner. B. C. in app. II, p. 90.

Argent. 1706, 8.

Schneider. B. C. P. II, n. 5500.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Freiflieb. B. C. p. 238.

Ioann. Adamus Osiander.

Io. Adami Osiandri Typus Legis Naturae ex Rom. c. II. expressus et exhibitus, Tubingae, 1669, 4.

Seidel. B. C. p. 65.

Diecmann. B. C. p. 148.

H. GR. Ius Belli et Pacis Observationibus Io. Adami Osiandri illustratum, Tubingae, 1670, 8.

Obrecht. B. C. p. 252.

Hassert. B. C. p. 113.

Tubingae. 1671, 8.

Gracu. B. C. p. 82.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 976.

Sluf. B. C. P. II, p. 285.

Desmarets B. C. p. 474.

Et alii plures.

* Vid. supra, p. 633.

Tu-

Tubing. 1674, 8.

Kettner. B. C. in app. II, p. 59, 60.

Tubingae, 1675, 8.

Oizel. B. C. P. I, p. 205.

Tubingae, 1711, 8.

Rechenberg. B. C. in app. p. 193.

Henricus Henniges.

Henrici Henniges Observatt. Politico-Morales in H. GROTIUM de Iure Belli et Pacis, *Solisbach*, 1672, 8.

Roefchel. B. C. P. II, p. 14.

Solisbach, 1673, 8.

Oizel. B. C. P. I, p. 205.

Meyer. B. C. II, p. 439.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Stuf. B. C. P. II, p. 285.

Et alii plures.

Norimberg, 1673, 8. *

Fritsch. Cat. Libror. mundin. Lips. 1707.

* supra, p. 634.

Io. Fridr. Gronovius.

Is Commentarius passim reperitur inter editiones H. GROTII, supra, p. 635, 742.

Sam. Pufendorfii

Elementa Jurisprudentiae uniuersalis.

Sam. Pufendorfii *Elementa Jurisprudentiae uniuersalis*, *Hagae*, 1660, 8.

Oizel.

Oizel. B. C. P. I, p. 206.

Christ. B. C. p. 33.

Dieckmann. B. C. p. 316.

S. Pufendorfii Elementorum Iurispr. uniuer-
fal. Libr. II, Cygn. 1668, 8.

Kettner. B. C. app. I, p. 32.

Desmarets B. C. p. 478.

Ienae, 1669, 8:

VVolter. B. C. p. 274.

Rechenberg. B. C. in app. p. 194.

Anon. B. C. uend. Lips. 1708, 16 Iunii p. 60.

Francof. 1680, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 452.

Beyer. B. C. n. 166.

Francof. 1688, 12.

Fritsch. Cat. Libr. iuridic. Lips. 1707.

Cygn. 1688, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 10.

Christ. B. C. p. 37.

Prf. 1694, 12.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1386.

Beyer. B. C. n. 985.

1699, 12.

Anon. B. C. uend. Lips. 1721. 20 Martii, P. I, p. 32.

Samuel Pufendorfii

De

Iure Naturae et Gentium Libri VIII.

Sam. Pufendorfii de Iure Naturae et Gentium
Lib. VIII, Londin. Scan. 1672, 4.

Vid. supra, p. 639.

Meyer.

Meyer. B. C. P. I, p. 430.

VVolter. B. C. p. 52.

Desmaret. B. C. p. 236.

Rechenberg. B. C. in app. 193.

Et alii plures.

Lipf. 1672, 4.

Myl. B. C. p. 202.

Francof. ad Moen. 1684, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 170.

Diecmann. B. C. p. 81.

Anon. B. C. Lipf. uend. 1721. 20 Martii P. I, p. 238.

Anon. B. C. uend. Dresdae 1725, 13 Martii n. 1264.

Sam. Pufendorfii Eris Scandica, *Frf.* 1686, 4.

Schulz. B. C. p. 123.

Sam. Pufendorfii de Iure N. et Gentium Libri
VIII, *Amstelod.* 1688, 4.

du Bois. B. C. P. II, p. 224.

Rechenberg. B. C. in app. 208.

Frf. ad Moen. 1694, 4.

du Bois. B. C. P. II, p. 224.

Frf. ad Moen. 1696, 4.

Anon. B. C. uend. Berolin: 1715, 16 April. Sect. I, p. 11.

Amstelodami, 1698, 4.

Calkoen. B. C. p. 9.

Francof. 1699, 4.

Groschupf. B. C. p. 78.

Amstelod. 1704, 4.

Desmaret. B. C. p. 236.

S. Philippe B. C. R. II, p. 86.

Kryf. B. C. p. 149.

Albert. B. C. P. II, p. 2.

Fran-

Francos. ad Moen. 1716, 4.

Eccard. B. C. P. I., p. 129.

Gallica Versio.

Le Droit de la Nature et des Gens, traduit de Latin de feu Mr. le Baron de Pufendorf. par Jean. Barbeyrac, avec des Notes, Amsterdam. 1706, 4.

S. Philippe B. C. P. II, p. 88.

Eccard. B. C. P. II, p. 63.

Anon B. C. uend. Dresd. 1725. 12. Martii n. 1902.

Anon B. C. uend., Lipsf. 1717, d. 6. Sept. p. 82.

Le Droit de la Nature et des Gens de Mr. Pufendorf, traduit par M. Jean Barbeyrac. Amsterd. 1711, 4. Alph. VII. 6 plagg.

Kraufii Ephemer. Reiliterar. nouas ad A. 1715. p. 466.

Le Droit de la Nature et des Gens par Pufendorf avec les Notes de Barbeyrac, Amstelodam. 1712, 4.

Desmarts. B. C. p. 236.

Germanica Versio.

Sam. Pufendorffii uom Natur und Völker Rechte mit Anmerckungen uon Iohan. N. Hertio, und Io. Barbeyrac, Frf. 1711, 4. 2. vol.

du Bois. B. C. P. II, p. 603.

Rechenberg. B. C. in app. p. 218.

COM M E N T A T O R E S

A D

O P V S P U F E N D O R F F I I

D E

I V R E N A T . E T G E N T I V M .

Sam. Pufendorffius de Iure Nat. et Gentium,
cum

cum Annotat. *I. N. Hertii*, accedit *Eris Scandica*,
feu, de Controuersis de Iure Naturae, *Frif.*
1706, 4.

Franckenstein sen. B. C. p. 17.

Beyer. B. C. p. 58.

Hic, de Aduersariis Pufendorffii, sigillatim ali-
quid esset addendum, sed, quia hanc materiam
elegantè tractauit *Iac. Frid. Ludouici*, in libro, cui
titulus, *Delineatio Historiae Iuris Diuini, Natu-
ralis et Positiui Vniuersalis*, editio secunda, Hatae
1714, 8. ad hunc librum, lectorem remitti-
mus.

Samuel Pufendorffius
de
Officio Hominis et Ciuis.

Sam. Pufendorffius de Officio Hom. et Ciuis,
Lond. Sc. 1663, 8.

Christ. B. C. p. 38.

S. Pufendorffius de Officio Hom. et Ciuis Lond. Sc.
1673, 8. in margine diuersis in locis not. *Beyeri* teste eius catalo-
gi, n. 166.

Carpzou. B. C. P. I, p. 364.

Rechenberg. B. C. in app. p. 261.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 31.

Desmarets. B. C. p. 113.

Et alii plures.

Lond. 1675, 8.

Ketner. B. C. in app. II, p. 7.

Frif.

Erf. 1678, 12.

Ihl. B. C. P. I, p. 245.

Anon. B. C. Lips. uend. 1721, 10. Martii P. I, p. 245.

Rudolstadt. 1678, 12.

Rudolstadt. 1679, 12.

Carpzou. B. C. P. I, p. 381.

Sam. Pufendorf. de Offic. H. et C. eiusque Elementa iurisprudentiae, quibus adiecta appendix de Sphaera morali, *Frif.* 1680, 8.

Myl. B. C. p. 33.

Rudolst. 1681, 12.

Schulz. B. C. p. 257.

Hamb. 1684, 12.

Anon. B. C. Lips. uend. 1708. 16. Iulii p. 87.

Holm. 1689, 12.

Anon. B. C. Lips. 1705, 12. Octobr. p. 57. p. 134.

Hamb. 1689, 12.

Brunsen. B. C. App. III, p. 14.

Anon. B. C. Dresd. 1725, 11. Martii n. 5381.

Anon. B. C. Lips. uend. 1725, 3. Sept. P. II, p. 65. P. II, p. 120.

Hamb. 1693, 12.

Dornfeld. B. C. p. 233.

Magdeb. 1693, 4.

Stubel. B. C. p. 184.

Ultraiecti. 1696, 12.

Graeu. B. C. p. 115.

Holmiae, 1701, 12.

Saff. B. C. p. 320.

Opel. B. G. p. 51.

Anon. B. C. Lips. 1724, d. 17. Ianuar. p. 51.

Ddd

Lon-

Londin. Sc. 1702, 12.

Christ. B. C. in app. p. 40.

Anon. B. C. habit. Dresd. 1725, 12. Mart. n. 2268.

Ultraiect. 1705, 12.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 127.

Erf. 1705, 8.

Boeschen. B. C. p. 293.

Kettner. B. C. p. 17.

Hamburg, 1709, 8.

Anon. B. C. hab. Lips. 1725, 3. Sept. P. II, p. 6.

Gallica Versio.

Les Devoirs de l'Homme et du Citoyen, suivant la loi naturelle, par Pufendorf. Berlin. 1696, 12.

S. Philippe B. C. P. III, p. 129.

Fritsch. Cat. Libr. Gallic. Lips. 1704.

Les Devoirs de l'homme et du Citoyen, traduit du Latin de Mr. de Pufendorf par Jean Barbeyrac, Amst. 1707, 8.

Groschupf. B. C. p. 197.

Les Devoirs de l'Homme et du Citoyen, tels qu'ils lui son prescrits par loi Naturelle, traduits du Latin de feu Mr. de Baron de Pufendorf, par Jean Barbeyrac. Avec quelques notes du Traducteur, a Amsterdam, 1708, 8.

Auerbach. B. C. n. 166.

Les devoirs de l'Homme et du Citoyen, traduits du Latin de feu M. de Pufendorf, par Io. Barbeyrac, Docteur en droits et Professeur en la meme faculté a Groningue, et membre de la societe royale des sciences de Berlin. Quatrieme edition, reue-

ue

ue avec de soin et augmente d'un grand nombre des notes du Traducteur, de ses deux discours sur la permission et le benefice des Loix, et du Jugement de Mr. Leibniz sur cet ouvrage, avec de Reflexions du Traducteur, Amsterd. 1718. T. I, pagg. 344. T. II, pagg. 420.

Krauf. Ephem. rei liter. non. ad A. 1718, p. 239.

Commentatores in Libellum Pufendorfii

de

Officio Hominis et Ciuis.

Immanuel VVeberus.

S. Pufendorf. de Officio Hominis et Ciuis, cum notis Imm. VVeberi, Francof. 1700, 8.

VVolter. B. C. p. 460.

Anon. B. C. Lips. 1705, 12. Octobr. p. 126.

Ryffel. B. C. p. 6.

Francof. 1702, 8.

Fritsch. Cat. libror. Lips. 1711.

Francof. 1709, 8.

du Bois. B. C. P. II, p. 517.

Francof. 1710, 8.

Eccard. B. C. P. II, p. 31.

Pipping. B. C. n. 169.

Anon. B. C. Dresd. 1715, 12. Martii n. 2628.

Gottlieb. Gerb. Titius.

Gottlieb. Gerb. Titii Observaciones in lib. Sam. de Pufendorf, de Officio Hom. et Ciuis, Lips. 1703, 12.

Ddd 2

du

du Bois. B. C. P. III, p. 517.

Anon. B. C. Lips. 1708, 16. Iulii, p. 91.

Lips. 1709, 8.

Schubart. B. C. p. 44.

G. G. Titii Collegium MS. in Pufendorf. de Offic. H. et C. -

Anon. B. C. Lips. 1725, 3. Sept. P. II, p. 60.

D. Gottl. Gerh. Titii Einleitung zum Natur- und Voelker-Recht -

Opel. B. C. p. 45.

Andr. Ad. Hochstetterus.

*Andr. Ad. Hochstetteri Collegium Pufendor-
fianum super libr. de Offic. Hom. et Ciuis, Tubing.
1710, 4.*

du Bois. B. C. P. II, p. 224.

Kettner, B. C. in app. II, p. 40.

Io. Rodol. a VValdkirch.

*Io. Rodol. a VValdkirch Annotata in Libr. Sam.
Pufendorf. de Officio H. et Ciuis, Basil. 1711, 8.*

du Bois. B. C. P. III, p. 517.

Pagenstecherus.

*S. Pufendorf. de Offic. Hominis et Ciuis, per
Pagenstecherum, Groning. 1712, 8.*

Ryffel, B. C. p. 34.

Rotberus.

*Rotberus ad S. Pufendorf. de Officio Hominis
et Ciuis, L. 1719, 8.*

Anon. B. C. habit. Lips. 1725, 12. Martii n. 5413.

H. GR.

H. GR. Commentatores.

Ioannes Georgius Simon.

HVGO GROTIVS de Iure Belli et Pacis, cum notis
Io. Geo. Simonis, Eiusque Mare liberum, *Ienae*,
 1673, 4.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

Schrader. B. C. P. II, n. 1061.

Rechenberg. B. C. in app. 134 et 240.

Iac. B. C. P. I, p. 21.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Epist. ad
 Philemonem et not. *I. G. Simonis*, *Ienae*, 1680, F.

Albert. B. C. p. 29.

Falkner. B. C. P. I, p. 52.

Anon. Cat. Lips. 12. Octobr. 1705. p. 120.

Anon. B. C. Lips. 16. Iulii 1708, p. 8.

Et alii plures.

Ienae, 1680, 4.

Menken. B. C. p. 524.

Anon. B. C. Lips. 6. Sept. 1717. p. 124. 108.

Albert. B. C. P. II, P. 41.

Ienae, 1685, 4.

Rechenberg. B. C. in app. 173.

Frf. 1688, 8.

Anon. B. C. Lips. 6. Sept. 1717. p. 42.

Conrad. Sam. Schurzfleischius.

Conradi Sam. Schurzfleischii Notae ad H. GRO-

D d d 3

TIVM

TIVM de Iure Belli et Pacis, *Vittemberg.*
1674, 4. *

Lipen. B. Philos. T. I, p. 176.

* *Has nunquam uidi, credo potius, notas MSS. esse.* Vid. supra,
p. 639.

Valentinus Velthemius.

Valentini Velthemii Vera & Genuina Funda-
menta Vniuersi Iuris Naturae, Ienae, 1675, 4.

Schulz. B. C. p. 117.

Valentin. Velthemii Introductio ad H. GROTII
Opus de Iure Belli et Pacis, ubi, simul elem.
scient. de Iuris Nat. et Gentium prudentia, cum
praecip. Mat. Moral. et Polit. ut et quaest. con-
trou. *Ienae, 1676, 8.*

Kielmannsegg, B. C. P. III, p. 917.

Oizel, B. C. P. I, p. 205.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Opel. B. C. p. 45.

Et alii plures.

Ienae, 1676, 12.

Anon. B. C. Lips. 1725, 3 Sept. p. 60.

*Ienae, 1677, 8. **

Carpzou B. C. P. II, p. 435.

Beyer. B. C. n. 174.

* supra, p. 637.

Chr. Fr. VVaechtlerus.

Christ. Fr. VVaechtleri Lectionum GROTIANA-
RVM Libr. I, *Lips.* 1680, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 375.

Brunsen. B. C. in app. v, p. 66.

Beyer. B. C. n. 987.

Hassert.

Haffert. B. G. p. 124.

Et alii plures.

Christ. Fr. VVaechtleri LECTIONES GROTIANAЕ,
VVittemb. 1682, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 375.

Anon. B. C. Lips. 1721. 20 Martii, P. I, p. 34.

Io. Georgius Kulpisius.

Io. Georg. Kulpisii Collegium GROTIANVM, f.
Synopsis Operis GROTIANI de Iure Naturae et
Gentium, *Francof.* 1682, 4. *

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 136.

Ehrencron. B. C. p. 252.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

Desmarets B. C. p. 236.

Et alii plures.

* Vid. supra, p. 639.

Giessae, 1682, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 170.

Ehrencron. B. C. p. 84.

Giessae, 1686, 4.

Rechenberg. B. C. in app. p. 193.

Stutgard. 1697, 4.

Mencken. B. C. p. 525.

Christ. B. C. p. 26.

Meisner. B. C. n. 265.

Opel. B. C. p. 65.

Et alii plures.

Io. Georg. Kulpisii Collegium GROTIANVM *Stut-*
gard. 1701, 4. *cum notis MSS. docti cuiusdam, teste Dornfeld.*
B. C. p. 300.

Meyer. B. C. P. I, p. 430.

Halae, 1708, 4.

du Bois, B. C. P. II. p. 235.

Ddd 4

S. Phi-

S. Philipp. B. C. P. II, p. 87.

Ryffel. B. C. p. 23.

Halae, 1709, 4.

Heinecc. B. C. p. 208.

Io. Christ. Becmanus.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum excerptis Annotat. Virorum insignium, edente *Becmano*, *Francof. ad Viadrum* 1691, 4. c. *Ind. sep.*

Carpzou. B. C. P. I, 342.

Roeschel. B. C. P. I, p. 2.

Desmarets B. C. p. 252.

Bentel. B. C. P. I, p. 102.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri III. cum Annotat. Aut. et excerptis Annotat. Virorum uariorum, opera *Io. Christoph. Becmani*, *Frf. ad Viadrum*, 1699, 4.

Schrader. B. C. P. II, n. 5378.

Meyer. B. C. P. I, p. 430.

Brunsen. B. C. Prodr. II, p. 19.

Groschupf. B. C. p. 58.

Et alii plures.

Philippus Reinhardus Vitriarius.

*Philippi Reinhardi Vitriarii Institutiones Iuris Nat. et Gentium, in usum Principis Christ. Ludouici, March. Brandenb. ad Methodum H. GR., Lugd. Bat. 1691, 8. **

Meyer. B. C. P. II, p. 439.

* Vid. supra, p. 643.

Frib.

Frib. 1691, 8.

Ehrencron. B. C. p. 313.

Lugd. Bat. 1692, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 785.

Beyer. B. C. n. 175.

Fritsch. Cat. Libr. Iurid. nundin. Lipsf. 1707.

Philipp. Reinhard. Vitriarii Institutiones Iuris Nat. et Gentium, accedit Io. Fr. Buddei Historia Iuris Naturalis, Halae, 1695, 8.

Carpz. B. C. P. I, p. 370.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Fritsch. Cat. Libr. jurid. Lipsf. 1707:

Halae, 1701, 8.

Schubert. B. C. p. 48.

Philippi Reinhardi Vitriarii Institutiones Iuris Nat. et Gentium, accedit Io. Francisc. Buddei selecta Iuris Naturae et Gentium Historia, eiusdemque Historia Philosophiae Hebraeorum, Lugd. Bat. 1704, 8.

du Bois B. C. P. III, p. 444.

Menck. B. C. p. 610.

Stubel. B. C. p. 127.

Lugd. Bat. 1711, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. I, p. 103.

Ioann. Tesmarus et Vlricus Obrechtus.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum notis Aut. et *Io. Frid. Gronovii*, Comment. perpet. *Io. Tesmari*, et *Vlrici Obrechtii* Obseruatt. separ. Acced. Mare Liberum, *Argent.* 1696, F.

Christ. B. C. p. 7.

Ddd 5

H. GR.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libr. III. cum Notis ipsius Autoris et *I. F. Gronouii* et Commentariis perpetuis *Io. Tesmari* et *Vhrici Obrechtii*, *Francof. ad M.* 1696, F. *

Obrecht. B. C. p. 17.

Beyer B. C. n. 108.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 42.

Ehrencron. B. C. p. 223.

Et alii plures.

* Vid. supra, p. 637.

Guilielmus uan der Meulen.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Comment. *Guil. uan der Meulen*. Acced. ipsius Autoris et *Io. Fr. Gronouii* Notae, *Ultraieci* 1696, 1700, 1703, F. voll. II.

Graeu. B. C. p. 71.

Nicol. B. C. P. I, p. 8.

Schrader B. C. P. II, n. 1698.

Bentef. B. C. P. I, p. 63.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Commentariis *Guil. uan der Meulen*, *Amstelod.* 1704, F. vol. III. *

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 115.

Ehrencron. B. C. p. 223.

Meyer. B. C. P. I, p. 425.

* Vid. supra, p. 635.

Ioannes VVolf. Iaegerus.

Io. VVolf. Iaegeri Obseruationes Theologicae et Morales ad H. GR. Libros de Iure Belli et Pacis, *Tubing.* 1710, 8.

du

du Boif. B. C. P. III, p. 444.

Meyer. B. C. P. I, p. 431.

Rechenberg. B. C. P. II, p. 70, 139.

Eccard. B. C. P. II, p. 55.

Nec hic sunt praetereundi sequentes Viri de Iure Naturae et Gentium celeberrimi.

Io. Frid. Hornius.

Io. Frid. Hornius de Subiecto Iuris Naturalis, *Traiect. ad Rhen.* 1663, 12.

Rechenberg B. C. P. II, p. 198.

Carpzou. B. C. P. I, p. 381.

Opel. B. C. p. 45.

Albert. B. C. p. 248.

Io. Frid. Hornii, Politicorum Pars Architectonica de Ciuitate, *Traiect ad Rhen.* 1664, 12.

Oizel. B. C. P. I, p. 220.

Carpzou. B. C. P. I, p. 381.

Rechenberg. B. C. P. II, p. 198.

Francof. 1670, 8.

Sluf. B. C. P. III, p. 410.

Frif. 1672, 8.

Christ. B. C. p. 39.

Hard. B. C. p. 77.

Christianus Thomafius.

Christ. Thomafii Inffit. Iurispr. diuinae, f. Iuris Diuini Positiui Vniuerfalis et Iuris Naturalis, *Fr. et Lipsf.* 1688, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 325.

Fran-

Francof. et Lips. 1688, 8.

Kettner. B. C. in app. II, p. 66.

Christ. Thomasi Institutionum Iurisprudentiae Diuinae Libr. III, cum scholiis et appendicibus, *Halae*, 1694, 4.

VVolter. B. C. p. 73.

Christ. Thomasi *Göttliche Rechts-Gelehrtheit*, Halle, 1702, 4.

Ryffel. B. C. p. 13.

Fundamenta Iuris Nat. et Gentium, in usum auditorii *Thomasi*, *Halae*, 1705, 4.

Meyer. B. C. P. II. p. 665.

Ryffel. B. C. p. 12.

Fundamenta Iuris Nat. et Gentium in, usum auditorii *Thomasi*, *Hallae*, 1708, 4.

Christ. B. C. app. p. 39.

Opel. B. C. p. 65.

Anon. B. C. uend. Lips. 1724, d. 17 Ianuar. p. 65.

Christ. Thomasi *Grund-Lehre des Natur- und Voelcker-Rechts*, Halle. 1709, -

Ryffel. B. C. p. 13.

Christ. Thomasi Specimen Iurisprudentiae Iudicialis ex Iure N. et Gentium, *Halae et Lips.* 1706, 4.

VVolter. B. C. p. 73.

EPITOMATORES

OPERIS GROTIANI

DE

IURE BELLII ET PACIS ETC.

Ianus Klenckius.

Iani Klenckii Institutiones Iuris Naturalis et Gentium,

Gentium, ex H. GR. de Iure Belli et Pacis Libb.
III excerptae, *Amst.* 1662, 12. cum Notis MSS. *

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 557.

Kryf. B. C. p. 122.

* supra, p. 643.

Amstelod. 1665, 12.

Beyer. B. C. n. 871.

Kettner. B. C. in app. II, p. 49.

Amstelod. 1666, 12.

Arnold. B. C. p. 197.

Ienae, 1666, 12.

Carpzou. B. C. P. I, p. 380.

VVolter. B. C. p. 420.

Christ. B. C. p. 40.

Alemann. B. C. n. 3194.

Et alii plures.

Iani Klenckii Institutiones Iuris Nat. Gent. et
Publ. ex H. GROTIUS excerptae, addita est eius-
dem Dissert. de Ciuitatum Mutationibus, *Pa-
ris.* 1670, 4.

Ehrencron. B. C. p. 292.

Stubel. B. C. p. 185.

Paris. 1670, 12.

du Bois. B. C. P. III, p. 443.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1304.

Carpzou. B. C. P. I, 380.

S. Philippe B. C. P. III, p. 90.

VWilhelmus Grotius.

VWilhelmi Grotii de Principiis Iuris Natu-
ralis Enchiridion, *Hagae Comit.* 1667, 4.

du

du Boif. B. C. P. II, p. 225.

Heinf. B. C. P. I, p. 135.

Carpzou. B. C. P. II, p. 414.

Freifleb. B. C. p. 103.

L. 1669, -

Anon. B. C. uend. Lips. 1708, 16. Iulii p. 91.

Ienae, 1672, 12. *

Anon. B. C. uend. Lips. 1725, 3. Sept. P. II, p. II.

* vid. supra, p. 643.

COMMENTATORES

AD

LIBELLVM VVILHELMI GROTH.

Georg. Goezius.

*Guil. Grotii de Principiis Iuris Naturalis Enchiridion, cum notis Georg. Goezii, Ienae, 1669, 12. **

du Boif. B. C. P. III, p. 444.

Meyer. B. C. P. II, p. 442.

Desmarets. B. C. p. 495.

Stuf. B. C. P. II, p. 233.

Et alii plures.

Ienae, 1674, 12.

Gud. B. C. P. I, p. 128.

Ehrencron. B. C. p. 361.

Brunsen. B. C. app. v, p. 66.

Arnold. B. C. p. 181.

Et alii plures.

Ioann. Georg. Simon.

Guil. Grotii de Principiis Iuris Nat. Enchiri-

chiridion, curante *Simone*, *Ienae*, 1675, 12.

- Brunsen. B. C. Sec. II. p. 21.
 Kettner. B. C. in app. I, p. 34.
 Anon. B. C. Berolin. 1725, 16 April. Sect. I, p. 2.
 Anon. B. C. Lips. 1723, 6 Dec. p. 6.

Ienae, 1682, 12.

- VVolter. B. C. p. 420.
 Beyer. B. C. n. 867.
 Hassert. B. C. p. 125.

Io. Iacob. Mullerus.

Io. Iacobi Mulleri Institutiones Iurisprudentiae Gentium, *Ienae*, 1694, 8.

Fritsch. Cat. Libr. Lips. 1707.

Io. Iac. Mulleri in Guil. Grotii Enchiridion de Principiis Iuris Naturae Commentatio, *Ienae*, 1696, 8.

- Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 910.
 VVolter. B. C. p. 332.
 Meisner. B. C. n. 287.
 Fritsch. Cat. libr. iuridic. 1707.

Et alii plures.

Io. Iac. Mulleri Disput. de Obligatione Subditorum ad H. GR. de Iure Belli et Pacis libri II, c. 21,

4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 532.

H. GR. Epitomatores.

Holtermannus et Spinaeus.

H. GROTIVS de Iure Belli et Pacis ab *Holterm.* et *Spinaeo* Eucleatus, *Kil.* 1682, 8.

Gud.

Gud. B. C. P. I, p. 124.

Ehrencron. B. C. p. 314, 333.

Zeidler. B. C. P. I, p. 302.

Sim. Henric. Musaeus.

H. HR. de Iure Belli et Pacis Enucléatus, editus per *Sim. Henr. Musaeum*, *Kilon.* 1682, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 224.

Sim. Henr. Musaei Specimen H. GROTII de Iure Belli et Pacis, casibus fictis illustrati, *Kilon.* 1689, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 173.

Falkner. B. C. P. I, p. 52.

I. G. Simonis.

I. G. Simonis GROTIUS EROTEMATICUS, seu H. GROTIUS de Iure Belli et Pacis, in Quaestiones redactus, cum Dissert. *Ian. Klenckii* de Ciuitat., Mutationibus *Fr. et Lipsiae*, 1688, 8.

Beyer. B. C. n. 172.

Falkner. B. C. in app. p. 75.

Meisner. B. C. n. 30.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725, d. 12. Martii, n. 6069.

- 1693, 12.

Anon. B. C. Dresd. 1725, 12. Mart. n. 5815.

I. V. Bechmannus.

I. V. Bechmanni Institutiones Iuris Publici Axiomaticae, cum Analectis ad Librum I. de Iure Nat. et Gentium et H. GR. de methodo studii iuridici, 1688, 8.

Fals-

H. GR. *Inleyding tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt, uermierdert en uerbetert door Simon uon
Groeneuuegen met desselfs Annotatien, Delft,
1652, 4.*

Blacu Cat. libr.

uan der VValle, P. I, 59.

uan Zanen B. C. p. 19.

Bentef. B. C. P. I, p. 103.

Et alii plures.

H. GR. *Inleyding tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt, uermeerdert door Sim. uan Groeneuuegen
en R. Hogerbeets, Delft, 1657, 4.*

VVayen B. C. p. 267.

uan Zanen B. C. p. 15 et 18.

Coeniffen. B. C. p. 8.

Matfeld. B. C. p. 760.

H. GR. *Inleyding tot de Hollandse Rechtsge-
leertbeyt, met Antekeningen uan Groeneuuegen,
Amsterd. 1667, F.*

Groenendick. B. C. p. 21.

H. GR. *Inleyding tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt met Vermeerderingen uan Groeneuuegen,
Amsterd. 1667, 4.*

Groenendyk B. C. p. 107.

Bentef. B. C. P. I, p. 103.

H. GR. *Inleyding tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt, beuestigt met Placaten, Handuesten, Oude-
Herkomen, Rechten, Rechtsgeleerden, Sententien
uan den Houe uan Iustitie, en nette Aentekeningen
op deselue, door Mr. Simon uan Groeneuuegen,
en uorsien met een Register de Latynse uoorden en
spreekuysen, met der seluer Verklaring, waer-
Efff achter*

achter uolght R. Hogerbeets van t'aenleggen en uoluoeren de Proceffen, Delft, 1667, 4.

Castelein. B. C. p. 120.

H. GR. *Inleyding tot de Hollandse Rechtsgeleertbeyt, met byuogfels van Simon van Groeneuegen van der Made, Amsterd. 1692, 4.*

Nicol. B. C. P. I, p. 10.

Kalkoen. B. C. p. 37.

H. GR. **Florum Sparfio**
ad
Ius Iuftinianicum.

Vid. *supra*, inter Scriptores Veteres Latinos, p. 672.

H. GR. **De Imperio Summarum Potestatum circa Sacra.**

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa sacra, *Parifis*, 1646, 8.

Heyfel. B. C. p. 38.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Lutetiae Paris*. 1647, 8.

Cunon. B. C. p. 715.

Bodlei. B. C. p. 308.

Nicolai B. C. P. I, p. 12.

Laet. B. C. n. 7.

Et alii plures.

H. GR. Comment. posthumus, de Imperio Summarum Potestatum circa sacra, *Parif*. 1647, 12.

Scauen. B. C. p. 131.

H. GR.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, Comm. posth. Editio secunda emend. et ord., cum *Davidis Blondelli* Scholiis, eiusdemque Tr. de Iure Plebis in Regimine Eccles., *Parisi*. 1648, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 970. - P. III, p. 882.

Teller. B. C. p. 100.

Bodlei. B. C. p. 308.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 115.

Et alii plures.

Quoniam in sequentibus editionibus interdum sequens libellus, GROTII libro de Imperio etc. adiicitur praemittam hunc, est huius hic uero titulus :

Officium Magistratus Christiani circa S. Ministerium, qua publicum et externum, ex Praxi uet. Ecclesiae et Iudiciis Theol. Reform. adiectis 2 responsis ad tot quaesita de supplicio *Abiatabari* et institut. *Sadocbi* 1. Regum 2, 26. A. C. E. M. G., *Auristadii*, 1648, 8. *

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 882.

* *Lipenius* in Bibl. Theolog. T II, p. 216 hunc librum ascribit HVG. GROTIUS, Catalogus uero Kielmannseggianus, P. II, p. 1067, literas A. C. E. M. G. sic explicat Aut. Car. Eueruyno Min. Goudano.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, cum scholiis *David. Blondelli*, eiusque tractatus de Iure Plebis in Regimine Ecclesiastico, *Hagae Com.* 1652, 8.

Acad. Lugd. Bat. B. C. P. I, p. 115.

Oizel. B. C. P. I, p. 110.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 75.

Bentel. B. C. P. I, p. 53.

Et alii plures.

Fff 2

H. GR.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, cum *Blondelli* Iure Plebis in Regimine Ecclesiastico et de Officio Magistratus Christiani circa sacrum Ministerium, - 1660, 4.

Schubert. B. C. p. 29.

Anon. B. C. uend. Lips. 12. Martii 1725, P. I, p. 29.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, cum scholiis *Davidis Blondelli*, it. ei. Tractat. de Iure plebis in Regim. Ecclesiast. It. Officium Magistratus Christiani, *Hagae Com.* 1661, 8.

Spanhem. B. C. p. 156.

Kielmannsegg. B. C. P III, p. 872.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Knibbe B. C. p. 100.

Et alii plures.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Amstelod.* 1668, 12.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 158.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Amstelod.* 1677, 8.

van der Lith. B. C. 169.

H. GR. de Imperio Summarum Pot. circa Sacra. Acc. *David Blondellus* de Iure Plebis in Regimine Eccles. et de Officio Magistratus Christiani, *Amstelod.* 1677, 12.

Meyer. B. C. P. II, p. 698.

Beyer. B. C. n. 1118.

Tenzel. B. C. p. 16.

VVetstein. Cat. libror. uenal. 1699, p. 126.

Et alii plures.

H. GR.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, cum Opp. eius *Amstelod.* 1679, F.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 695.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra cum *Blondello* de Iure Plebis in Regimine Ecclesiastico, et de Offic. Magistratus Christ. *Francof. ad V.* 1690, 4.

Carpzou. B. C. P. I, p. 342.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 224.

Matfeld. B. C. p. 1453.

Diecmann. B. C. p. 92.

Et alii plures.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Francof. ad Viadrum.* 1691, 4.

Anon. B. C. Dresd. 1725, 12. Mart. n. 6950.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Francof. ad Viadrum*, 1699, 4.

Fritsch. Cat. nundin. A. 1707.

Anonymus.

Institutiones Iuris Imperii circa Sacra, ex HVG. GROTIUS desumptae, *Amstelod.* 1668, 12.

Spanhem. B. C. p. 204.

Beyer. B. C. n. 1117

Zimmermann, B. C. n. 279.

Institutiones Iuris Imperii circa Sacra, ex H. GR. desumptae, *Amstelod.* 1688, 12.

Rechenberg, B. C. P. II, p. 197.

Quidam Scriptores, qui hoc titulo ad alias materias usi fuerunt.

Doctrina Ecclesiae Reformatae de Summa

Fff 3

Po-

Potestâte Magistratus circa Sacra, *Ziricf.* 1666, 12.
Groschupf. B. C. p. 9.

Henr. Henniges de Summa Imperatoris Romani Potestate circa Sacra, *Norimb.* 1676, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 864.
Jacob. B. C. P. I, p. 350.

Henr. Henniges de Summa Imperatoris Romani Potestate circa Profana, *Norimberg.* 1676, 8.
Norimb. 1677, 8.

Meyer. B. C. P. II, p. 698.
Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 864.
Fritsch. cat. nundin. Lips. 1707.

Differt. de Iure Summae Potestatis circa Conscientiam ciuium, autore rectae rationis dictamine, *Col.* 1686, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1380.
Ihl. B. C. P. I, p. 3.

Osiander de Iure Maieft. circa Sacra, *Tubing.* 1667, 4.

Albert. B. C. p. 196.

HVGO GROTIUS

de

Modis, quibus ususfructus finitur.

H. GR. de Modis, quibus ususfructus finitur,
Traiecti, 1711, 4.

Matfeld. B. C. p. 814.

HVG. GROTII THEOLOGICA.

H. GR. *Adamus*, Exul.

Vid. supra, p. 686.

H. GR.

- H. GR. *Christus Patiens.*

Vid. supra, p. 687.

H. GR. *Natiuitas Christi.*

Vid. supra, p. 695.

H. GR. *Precatio Dominica.*

Vid. supra, p. 695.

H. GR. *Sacra Poemata.*

Vid. supra, p. 696.

H. GR. *Disquisitio Pelagiana.*

Remonstrantium in *Belgio Semipelagianif-*
mus, Pietate Ord. *Holland. ac VVest-Frisiae De-*
fensus per H. GR., detectus a *Gisb. Grotiano Ciuili,*
Anglo, Basil. 1616, 8.

Kuhn. B. C. p. 186.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 894.

Krauf. B. C. P. I, p. 125.

H. GR. *Disquisitio de Dogmatibus Pelagianis,*

- 8.

Oifel. B. C. P. I, p. 107.

H. GR. *Disquisitio Pelagiana, - 1622, 8.*

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 217.

H. GR. *Disquisitio, An Pelagiana sint ea Dog-*
mata, quae nunc sub eo nomine traducuntur,
Parif. ap. Hieronymum Drouart, 1622, 8.

Cordef. B. C. p. 196.

Thuan. B. C. P. I, p. 180.

Carpzou. B. C. P. I, p. 262.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1113.

Fff 4

Dis.

Disquisitio, an *Pelagiana* sint ea dogmata, quae nunc sub eo nomine traducuntur, Aut. H. GR., *Parif. Guil. Pelé*, 1640, 12.

Teller. B. C. p. 94.

H. GR. Disquisitio *Pelagiana*, *Parif.* 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 172.

H. GR. Satisfactio Christi.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae de Satisfactione Christi, aduersus *Faustum Socinum, Senensem*, *Lugd. Bat. ap. Ioan. Patium*, 1617, 8.

Cordef. B. C. p. 58.

Knibbe B. C. p. 100.

Thuan. B. C. P. I, p. 178.

Carpzou. B. C. P. I, p. 127, 148.

Et alii plures.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae de Satisfactione Christi, aduersus *F. Socinum*, *Lugd. Bat.* 1617, 4.

Oizel B. C. p. 54.

Mayer. B. C. P. I, p. 36, 51.

Spanhem. B. C. p. 57.

Brunsen. B. C. Sect. II, p. 32.

Et alii plures.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae, de Satisfactione Christi, *Lugd. Bat.* - - *Hinc aliqua ascriptis G. I. Vossius.*

Acad. *Lugd. Bat.* B. C. p. 86.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae, de Satisfactione I. Christi, aduersus *Socinum*, *Lond.* 1661, 12.

Freifleb. B. C. p. 221.

H. GR.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae, de Satisfactione Christi, *Salmurii*, 1675, 12. *

Vetstein. Cat. Libr. uend. 1699, p. 41.

Fritsch. Cat. Libr. qui profant. Lipsi. 1705.

* Vid. supra, p. 524.

Refutatio huius Libri.

Hermanni Rauenspergeri Iudicium de Libro GROTHII, de Satisfactione Christi, *Groning.* 1617, 4.

Carpzou. B. C. P. I, p. 121.

Meyer. B. C. P. II, p. 693.

Defensio huius Libri.

Gerh. Ioan. Vossii Responsio ad Iudicium *Hermanni Rauenspergeri*, de Libro ab H. GROTHIO, pro Catholica, Fide, de Satisfactione Iesu Christi, scripto, aduersus *F. Socinum*, *Lugd. Bat.* 1618, 4.

Gud. B. C. P. I, p. 47.

Roefchel B. C. P. I, p. 289.

Oizel. B. C. P. I, p. 54.

Brunsen. B. C. Sect. II, p. 32.

Et alii plures.

Ioann. Crellii Responsio.

Ioann. Crellii Responsio ad Libr. H. GROTHII, quem aduersus *Socinum* de Satisfactione Christi scripsit, *Racou.* 1623, 4.

VVolter. B. G. p. 139.

Freisleb. B. C. p. 108.

Carpzou. B. C. P. I, p. 128.

Meyer. B. C. P. I, p. 348.

Et alii plures.

Fff 5

Ioan.

Ioan. Crellii Opera ad H. GROTIJ Librum, quem de Satisfactione Christi aduersus Socinum scripsit, Irenopol. 1656, F.

Kuhn. B. C. p. 15.

Epistola Consolatoria,

ad

Beniamin. Aub. Maurerium.

Vid. supra, p. 677.

HVG. GROTIJ

CANTILENAE SACRAE,

DE

VERITATE RELIG. CHRISTIANAE,

BELGICIS VERSIBVS.

Beuys van den uuaeren Godsdienst, in Versen gestelt door HVG. de GROOT, in VI Boecken 1622, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 354.

Heinf. B. C. P. II, p. 250.

van Zanen. B. C. p. 8.

Bentel. B. C. p. 49.

Et alii plures.

HVG. de GROOT *van den uuaeren Godsdienst, mitsgaders syne aendere Gedichten en Gesangen, door G. Brand. Graeuenhaegh, 1683, 4.*

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 718.

Germanica Versio,

VERSIBVS GERMANICIS.

HVG. GROTIJVS *von der VVahrheit der Christlichen*

*eben Religion aus Hollaendischer Sprache hoch-
deutsch gegeben durch Martin Opitz, - 1631, 4.*

In extremo libri sexti haec leguntur uerba

*Gedruckt in der Fürstlichen Stadt Brieg, durch
Augustinum Gründern, 1631 in Verlegung David
Müllers, Buchbaenders in Breslau.*

In Praefatione sua Germanica, ad Senatum
Vratislauensem, haec occurrunt uerba:

*VWie nun gestrenge, hochgeehrte Herren, das
Licht der Gelehrten, HVGGO GROTIUS, dessen
Verstand und in allen dem, uuas VVissenschaft
beist durchtriebene Geschicklichkeit meines Lobes
nicht bedarff, dieses Buch aufzusetzen, sich die treue
Gunst zu seinem Vaterland, die er auch in uuaeb-
render seiner bekannten Verhaffung hierdurch
eruueisen uuollen, hat anregen lassen. Also hat
mich die Liebe und schuldige Pflicht diesem mei-
nem Vaterlande diese meine fleißige und hoffent-
lich reine Verteutschung zuzuschreiben gleichsam
genoethigt und angereizt.*

Ex fine libri sexti referam uersus HVGONIS
GROTII Belgicos quibus claudit et amorem
erga Patriam testatur, quos sic uertit, Opi-
tius:

*Nim günstig an dies Buch zu meiner Liebe Pfande,
Oder Erdsbodens Marckt, Blum aller Niederlande,
Schoen Holland, laß es seyn an meine statt bey dir,
O meine Koenigin: ich zeig' auch izt alhier
Das Hertze, wuelches ich allzeit zu dir getragen,
Vnd trag' und tragen uuill bey meinen Lebens Tagen.
Find iemand uuas er meint es sey hierinnen gut,
So dancket dem, obn den kein Mensch uuas gutes thut.*

'Fobla

*Fehlt da was oder hier, erneuet mit erbarmen.
Was für Geuoelcke deckt die Augen unsrer Armen.
Verschont uielmehr das VVerck, als daß ihr es uerlacht,
Und denckt, ach Herr es ist zu Loeuuenstein gemacht.*

Ex Praefatione ad Lectorem, ad finem libri sexti, annexa uidetur *Opitius*, notas sequenti tempore uoluiffe addere, sic enim scribit:

Güustiger Leser, die Hobeit der Sachen, daruon in diesen Büchern gebandelt uiird, uerursacht es, daß die uelche in der Theologie, Philosophie, Historien und Poesie, nicht allerdings durchtrieben sind, zuueilen auf den eigentlichen Verstand übel kommen koennen. Es erheut sich aber der Dollmetscher künsttlicher Zeit, beliebt es Gott, eine solche Erklärung darbey zu setzen, daß man an der Meynung uueiter nicht uuerde zuueiffeln dürfften. Er bekennt auch, daß er in den Reimen bisuueilen, entuueder ueegen des Autoris, der sich selbst also gestellt, oder der Niederlaendischen Sprache halber, die ihr mit Versetzung der VVoerter oftmabls ziemliche Freyheit nimbt, seine eigene Gesetze, uuelche er in uorigen Schrifften in acht genommen, um etuwas überschritten habe. Er uerhofft aber, uuie er andern ihr Urtheil und Regeln in ihren Sachen gern uergoennet, also uuerde man ihm auch in diesem uoran des VVerckes Eigenschaft nicht lieget, und er mehrentheils nicht Vrsach ist, uerzeihen.

HUGO GROTIUS von der VVahrheit der Christlichen Religion uerteutschet durch Martin Opitzen. Brieg. 1651, 4.

Gud. B. C. P. I, p. 41.

H. GR.

H. GR. *von der VVahrheit der Christlichen Religion uerteutschet durch Martin Opitzen, Breslau*

- 8.

Brunsen. B. C. Sect. I, p. 9.

Et inter *Martini Opitii Poemata* aliaque opera, iunctim excusa, Tomo tertio, *Vratislau*. 1690, 8.

Fabric. in Fragm. ad Eusebium c. 30, p. 551.

H V G. G R O T I I

L I B R I V I. (I N P R O S A)

D E

V E R I T A T E R E L I G I O N I S C H R I S T I A N A E.

H. GR. de Veritate Religionis Christianae, *Amstelodami*, 1624, 12. *

Rechenberg. B. C. P. I, p. 17.

* Catalogus hic me induxit, ut supra, p. 613. etiam hunc annum ponerem, fortasse autem legendum 1641.

H. GR. de Veritat. Relig. Christianae, *Lugd. Bat. ex officina Ioan. Maire*, 1627, -

Lipen. B. C. Theolog. p. 654.

Koecher. Praefat. ad Dissert. Epist. de Ver. Rel. Chr.

H. GR. de Veritate Relig. Christianae, editio secunda, priore auctior et emendatior, *Lugd. Bat. ex officina Io. Maire* 1629, 12.

Gunther. B. C. p. 12.

Albert. B. C. p. 98.

Koecher. Diss. Epist. de Verit. R. Christ. p. 4.

Desmarets B. C. p. 463.

H. GR. de Veritate Rel. Christianae, *Lugd. Bat. Maire*, 1633, 12.

Thuan.

Thuan. B. C. T. I. p. 167.

Albert. B. C. p. 31.

Fabricius ad Fragment. Eusebii, cap. 30, p. 551.

Suauing. B. C. p. 90.

H. GR. de Verit. Relig. Christianae, *Lugd. Bat.* 1637, 12.

Althoefer. B. C. p. 98.

H. GR. de Veritate Religionis Christianae, *Oxonii*, 1639. -

Scauen. B. C. p. 75.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. editio noua, additis Annotationibus, in quibus Testimonia. Iuxta exemplar Parisiense, *Parif. sumptibus Seb. Cramoisy, typographi Regii* 1640, 12. cum priuilegio Regis.

Cordeſ. B. C. p. 114.

Thuan. B. C. T. I, p. 167.

Canon. B. C. p. 573.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 86.

Et alii plures.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. Editio noua, additis Annotationibus, in quibus Testimonia, *Lugd. Bat. ex officina Io. Maire*, 1640, 12.

Gud. B. C. P. I, 76.

Blaeu. Cat. Libr.

Gronendyk B. C. p. 182.

Kielmannſegg. B. C. P. II, p. 1313.

Et alii plures.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. cum Annotationibus, *Parif.* 1640, 8.

Bodlei. Bibl. p. 308.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 654.

Vltraiect. Acad. B. C. P. II, p. 62.

VVayen. B. C. p. 152.

H. GR.

H. GR. in N. Testamentum et de Veritate Rel. Christ. *Amstelod.* 1641, F.

Graeu. B. C. p. 6.

H. GR. de Verit. Relig. Christ. *Amstelod.* 1641, 12.

Lipen. Bibl. Philos. T. I. p. 281.

H. GR. de Veritate Rel. Chr. inter Opera eius Theologica, *Parisiis et Amstelod.* 1644, F.

Vander Lith B. C. p. 10.

Heinf. B. C. P. I, p. 12.

Thuan. B. C. P. I, p. 156.

Carpzou B. C. P. I, p. 4.

Et alii plures.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. in Commentario eius ad Nouum Testamentum, *Parisiis* 1646, Fol.

Fabricius ad Fragment. Eusebii, c. 30. p. 550.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. *Parisiis*, 1646, 12.

Anon. B. C. Dresd. 1694, II. Junii uend. n. 1596.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. cum eiusdem Annotationibus, *Lugd. Bat.* 1647, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 176.

H. GR. de Veritate Relig. Christianae, cum eius Annotatt. in Epp. Petri, Pauli, Iudae et Apocalypsin, *Parisi.* 1648, F.

Seidel. B. C. in app. p. 34.

Schulz. B. C. p. 3.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., inter GROTH Annott. ad N. Testam., *Parisi. ap. Guil. Pelé,* 1650, F.

Cunon. B. C. p. 4.

du Prat. B. C. p. 6.

Heinf.

Heinf. B. C. p. 260.

Iacob. B. C. P. I, p. 8.

Et alii plures.

H. GR. de Verit. Relig. Christ. *Parisiis* - 1650.

Bodlei. B. C. 308.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., *Amstelod.*
1654, 12.

Stubel. B. C. p. 167.

H. GR. de Verit. Rel. Christ., inter eius Opera
Theologica, *Londini*, 1660, F.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

H. GR. Libri VI de Veritate Rel. Christ. cum
Annotationibus, *Londini*, 1660, -

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 86.

H. GR. de Verit. Rel. Christ., *Oxonii*, 1660, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 654.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. Editio nouis-
sima, in qua eiusdem Annotationes suis quae-
que paragraphis ad faciliorem usum subiectae,
Amstelod. ex officin. Elzeviriana, 1662, 12. in ora hu-
ius Editionis multaq F. B. Carpzovius de illo elogia et testimonia
manu sua annotavit, teste eius Cat. P. I, p. 278.

Lipen Bibl Theolog. p. 654.

Groschupf. B. C. p. 185.

Ant. n. B. C. Dresd. 12 Mart. 1725 uend. n. 947.

Diecmann. B. C. p. 428.

H. GR. de Veritate Rel. Christianae, *Amstelod.*
1663, 12.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 654.

H. GR.

Falcner. B. C. P. I, p. 113.

Haffert. B. G. p. 67.

*Io. Henr. Suicerus.*H. GR. Ius Belli et Pacis, in Compendium Reductum per *Io. Henricum Suicerum*, Tig. 1689, 12.

Beyer. B. C. n. 987.

Carpzou. B. C. P. II, p. 435.

Tigur. 1694, 8. *

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 910.

Carpzou. B. C. P. I, 370.

* *supra*, p. 643.*Ioannes Schefferus.*H. GR. enucleatus a *Io. Scheffero*, *Sedini*, 1693, 12.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1326.

Beyer. B. C. n. 987.

Eccard. B. C. P. II, p. 33.

Kuhn. B. C. p. 205.

*Et alii plures.**Sedini*, 1694, 12.

Carpzou B. C. P. I, p. 30. P. II, p. 435.

H. GR. enucleatus per *Io. Schefferum*, cura *Hackmanni*, - 1712, 8. *

Ryffel. B. C. p. 34.

* *Vid. supra*, p. 643.*Io. Reinh. Hedingerus**Io. Reinh. Hedingeri* Sicilimenta Philosophiæ
Iuris ad H. GROTIUM de Iure Belli et Pacis, *Gieff.*
1699, 4.*Ecc**Schu-*

Schubert. B. C. p. 29.

Beyer, B. C. n. 424.

Ryffel. B. C. p. 25.

Anon. B. C. uend. 1725, 12. Martii Cl. I. p. 29.

Sam. Frid. VVillembergius.

Sam. Frid. VVillembergii Sicilimenta Iuris
Gentium Prudentiae, ex H. GR. uariorumque ce-
leberrimorum scriptis collecta, *Lips.* 1711, 8. *

Saff. B. C. p. 243.

* Vid. supra, p. 643.

Frid. Aug. Hackmannus.

H. GR. Iurisprudentia Vniuersalis Diuina, cu-
ra *Frid. Aug. Hackmanni*, *Helmstad.* 1712, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1148.

Adr. Beyerus.

Adr. Beyeri Harmonia Struuio - Grotio-
Schnobeliana, cum Obseruat. *Io. Schulzii*, *Geda-
ni*, 1693, 4.

Beyer. B. C. n. 1067.

T A B V L A E

in

HVG. GROTHII

de

Iure Belli et Pacis Libros III.

Tabulae

Io. Philipp. Mulleri.

HVG. GROTHII Liber de Iure Belli et Pacis in
Tabb.

Tabb. redactus a *Io. Phil. Mullero, Francof.*
1664, F.

Meyer. B. C. P. II, p. 610.

Cunon. B. C. p. 55.

Roeschel. B. C. P. II, p. 2.

Matfeld. B. C. p. 62, 68.

Et alii plures.

*Io. Philippi Mulleri Tabulae in H. GR. libros
de Iure B. et P. I.* 1664, F.

Christ. B. C. p. 5.

Germanica Versio.

*Io. Philip. Mulleri Tabellen, übersetzt ins Teut-
sche, durch Io. Nic. Serlin, und dem Teutschen
Operi GROTIANO de Iure Belli et Pacis, anno
1709, in Fol. zu Franckfurth affigiret vid. p. 748.*

Tabulae

Iacobi Thomasi.

*Iacob. Thomasi Tab. in H. GR. de Iure Belli et
Pacis,* - 1670, F. *

Christ. B. C. p. 232.

Anon. B. C. Lips. 6. Sept. 1712. p. 112.

* supra, p. 630, 631.

Tabulae

Io. Paulini Olivekransii.

*Io. Paulini Olivekransii Tabulae in H. GR. de
Iure Belli et Pacis Libros, ex edit. Sim. Heinn. Mu-
saei, Kilon. 1688, F.*

Ehrencron. B. C. p. 247.

Meyer. B. C. P. I, p. 435.

Ecce 2

Desma-

Desmarets B. C. p. 66.

Matfeld. B. C. p. 68.

Et alii plures:

Kilon. 1690, F.

Obrecht. B. C. p. 43.

Christ. B. C. p. 224.

Kilon. 1706, F.

Anon. B. C. Lips. 1717, 6. Sept. p. 110.

In minorem formam redactae per *Io. Heinr. Boeclerum.*

Io. Henr. Boecleri Tabellae in minorem formam redactae. uid. Commentatio. eius de Iure Belli et Pacis supra, p. 630, 751.

Germanica Versio.

Io. Paulini Oliuekranzii Tabulae, *ins Teutsche übersetzt durch Io. Nic. Serlin, und der Teutschen edition zu Francfurt in Folio 1709, beygefüget, uid. p. 748.*

SERIES OPERIS GROTIANI

DE

IVRE BELLII ET PACIS.

Nicol. Christoph. Linckeri Series Operis GROTIANI de Iure Belli et Pacis, *Ienae*, 1688, F.

VVolter. B. C. p. 24.

Anon. B. C. uend. Lips. 1725, d. 3 Sept. P. I, p. 238.

APOLOGIA

PRO

H. GR. IVRE BELLII ET PACIS.

Ioannis Arndii, Dantiscani, Specimen de H. GR.
a Com-

a Commentatoribus Iuris Belli et Pacis aliisque immerito uapulante *Rostoccbii*, typis Nicolai Schuuiegerouii, 1712, 4.

Aemuli, quos suo tempore excitauit H. GR. ad prosequendam Iuris Naturae materiam.

Ioannes Seldenus.

Io. Seldeni, de Successione, ad Leges *Hebraeorum*, in bona Defunctorum, et in Pontificatum *Hebraeorum*, Libr. II, *Londin.* 1631, 4.

Blacu Cat. Libr.

Gud. B. C. P. I, p. 18.

Carpz. B. C. P. I, p. 109.

Londin. 1636, F.

Scauen. B. C. p. 9.

Carpzou. B. C. P. I, 28.

Falkner. B. C. P. II, p. 105.

Anon. B. C. p. 4.

Lugd. Bat. 1638, 12.

Suaring. B. C. p. 86.

Desmarts B. C. p. 504.

Ioan. Seldenus de Iure Naturae et Gentium, iuxta Disciplinam *Hebraeorum*, *Londini*, 1640, F.

du Bois B. C. P. I, p. 131.

Scauen. B. C. p. 90.

Suaring. B. C. p. 9.

Nicol. B. C. P. I, p. 8.

Et alii plures.

Ioan. Seldeni Vxor *Hebraica*, seu, Libri III, de Nuptiis et Diuortiis, ex Iure *Hebraeorum*, *Londini*, 1646, 4.

Ecc 3

Carp-

Carpzou. B. C. P. I, p. 109.

Suening. B. C. p. 28.

Scauen. B. C. p. 28.

Falkner. B. C. P. II, p. 105.

Et alii plures.

Io. Seldeni, de Synedriis et Praefecturis Iuridicis Veterum *Hebraeorum*, Libri III, *Londini*, *Pars I*, 1650, *Pars II*, 1653, *Pars III*, 1655, 4.

Diekmann. B. C. p. 50.

Blaeu. Cat. Libr.

Scauen. B. C. p. 29.

Suening B. C. p. 32.

Et alii plures.

Ioan. Seldenus de Iure Naturae et Gentium, iuxta Disciplinam *Hebraeorum*, *Oxonii*, 1665, 4.

Graeu. B. C. p. 75.

Argent. sumpt. Societat. 1665, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 262.

Mayer. B. C. P. II, p. 448.

uan der Lith B. C. p. 97

Sluf. B. C. P. V, p. 264.

Et alii plures.

Ioan. Seldeni Vxor Hebraica, *Francof.* 1672, 4.

Bentef. B. C. P. I, p. 41.

Io. Seldeni Vxor Hebraica, seu, de Nuptiis et Diuortiis Libri III, eiusdem, de Successionibus ad *Leges Hebraeorum* in bona Defunctorum, Liber singularis, in Pontificatum Libri II, *Francof. ad Viadrum*, 1673, 4.

Obrecht B. C. p. 145.

VVolser. B. C. p. 149.

Diec-

Dicmann. B. C. p. 51.

Desmarets. B. C. p. 233.

Et alii plures.

Io. Seldeni, de Synedriis et Praefecturis Iuridicis ueterum *Hebraeorum*, Libri III, *Amstelod.* 1679, 4.

Bentel. B. C. P. I., p. 41.

Io. Selden. de Iure Naturae et Gentium; iuxta disciplinam *Hebraeorum*, *Lips. et Francof.* 1695, 4.

Ehrencron. B. C. p. 78.

Desmarets. B. C. p. 203.

Witembergae, 1712, 4. *

Salf. B. C. p. 59. n. 353.

* vid. supra, p. 624.

Ioach. Hopperus.

Aflecla Ioan. Seldeni.

Ioach. Hopperi Seduardus, siue, de Vera Iurisprudencia Libri XII, It. de Institutione Principis e recensione *Herm. Conringii*, *Brunswic.* 1656, 4.

Oizel. B. C. P. I., p. 170.

* * *

Thomas Hobbefius.

Thom. Hobbef. Elementa Philosophica de Ciue, *Amstelod.* 1646, 12.

Blaeu. Cat. Libr.

Eee 4

Amsteld.

Amstelod. Elzevir, 1647, 8.

Anon. B. C. uend. 1724, 17 Ianuarii, p. 45.

Amstelod. 1647, 12.

Oizel B. C. P. I, p. 220.

Gud B. C. P. I, p. 221.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1307.

Sluf. B. C. P. II, p. 410.

Et alii plures.

Th. Hobbes. Leviathan, Lond. 1651, F.

Diecmann. B. C. p. 13.

Th. Hobbes. Elementa Philosophica de Ciue, Amstelod. 1653, 12.

Carpzou. B. C. P. I, p. 381.

Amstelod. 1657, 12.

Obrecht. B. C. p. 235.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1270.

Ehrencron. B. C. p. 361.

Thom. Hobbes. Element. Philosophiae sectio secunda, de Homine, cum Figg. London, 1658, 4.

Oizel B. C. P. II, p. 39, 84.

Ehrencron. B. C. p. 262.

Thom. Hobbes. Opera Philosophica, III voll. Amstelod. 1668, 4.

Bentel. B. C. P. I, p. 143.

Iacob. B. C. P. II, p. 54.

Sluf. B. C. P. I, p. 119.

Castelein. B. C. p. 116.

Et alii plures.

Thom. Hobbes. de Ciue, Amst. 1669, 12.

Nicol B. C. P. I, p. 15.

Sluf. B. C. P. I, p. 119.

Diecmann. B. C. p. 416.

Thom.

*Thom. Hobbesii Leuiathan, feu, Ciuitas Ecclesiastica et Ciuilis, Londini. 1676, **

Franckenstein. p. 53.

Ehrencron. B. C. p. 251.

Falkner. B. C. P. I., p. 77.

Kuhn. B. C. p. 49.

* Vid. supra, p. 625. seq.

Gallica Versio.

Elemens philosophiques du Citoyen, ou les Fondemens de la Societé Ciuile, par Hobbes., Amsteld. Blaeu, 1649, 8.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 129.

Alemann B. C. n. 3332.

Stuf. B. C. P. III, p. 418.

Hobbes Leuiathan, ou, Corps politique, - - 12.

Fritsch. Cat. Libr. Gall. Lips. nundin-1707.

Hobbes. Elemens de la Loi Guile, 12.

Fritsch. Cat. Libr. Gallic. Lips. 1704.

Belgica Versio.

Leuiathan, of, uan de Magt der Kerkelycke en VVereltlycke Regeeringe door Thom. Hobbes. uan Malmesbury, Amsterd. 1667.

du Bois. B. C. P. III, p. 545.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 824.

Ludouici. B. C. p. 76.

Kuhn. B. C. p. 169.

Anglicana Versio.

Th. Hobbes. de Corpore Politico (Anglice) Lond. 1650, 12.

E e e 5

Disc-

Diecmann. B. C. p. 465.

Decameron Physiologicon, or, ten Dialogues of Natural Phylosophy, by Th. Hobbes, Lond. 1678, 8.

Opel. B. C. p. 1678.

Refutatores Ioan. Hobbessii.

Robertus Felmerus.

Roberti Felmeri, Observaciones de Origine Dominii, contra Hobbium, Miltonum, GROTIUM, - 1653, -

Sethus VVardus.

Sethi VVardi Exercitatio in Th. Hobbii Philosophiam, cum Responsoria Appendice ad calumnias Hobbii, Oxonii, 1656, 8.

Iacob. B. C. P. I, p. 120.

Carpzou. B. C. P. I, p. 262.

Thomas. B. C. n. 4189.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 42.

Et alii plures.

Ioann. Brammball.

John Bramhall Castigations of Mr. Hobbes, his last Animaduersionis concerning Liberty and Necessity, uwith a Catching of his Leuiathan demonstrating his Principles, to be destructive to all Religion and Society, London, 1658, 8.

Kielmannsegg, B. C. P. III, p. 1016.

Ro-

Robertus Scharrockius.

Robert. Scharrock. de Officiis secundum Ius Naturae, Oxonii, 1660, 8.

Thomaf. B. C. n. 3923.

Oxonii, 1666, -

Groschupf. B. C. p. 61.

Robert. Scharrock. de Officiis Iuris Naturae, cum Notis Sam. Reyheri, Gothae, 1667, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 374.

Carpzou. B. C. P. I, p. 381.

Desmarets. B. C. p. 500.

Dflecmann. B. C. p. 428.

Et alii plures,

Londini, 1687, 8.

VVerstein. Cat. Libror. uenal. 1699, p. 363.

Stubel. B. C. p. 117.

VVil. Lucy.

Obferuations, Censures and Cōfutations, of Notorious Errours in Mr. Hobbes. his Leuiathan and other his Bookes, by VVil. Lucy, London, 1663, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 175.

Gifb. Cocquius:

Gifb. Cocquii Vindiciae pro Lege, Imperio et Religione, contra Tract. Th. Hobbesii de Ciue et Leuiathane, Vltraiecti, 1668, 12.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 1249.

Gifb. Coquii Hobbefianifmi Anatome, fiue, Apo-

Apostasia Th. Hobbesii, ex Tract. eius de Homine, Ciue, et Leuiathan, iuxta feriem locorum Theolog., *Vltraiecti*, 1680, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 719. P. III, p. 965.
Boeschen. B. C. p. 291.

Richardus Cumberlandus.

Rich. Cumberlandus de Legibus Naturae, cum Refutatione *Th. Hobbesii*, *Londini*, 1672, 4.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 118.

VVayen. B. C. p. 265.

Ehrencron. B. C. p. 78.

Iacob. B. C. P. I, p. 293.

Et alii plures.

Lubecae, 1683, 8.

Meyer. B. C. P. II, p. 419.

Diecmann. B. C. p. 314.

Schulz. B. C. p. 173.

Lubecae et Francof. 1694, 8.

d' Bois. B. C. P. III, p. 545.

Krauf. B. C. P. I, p. 118.

Stubel. B. C. p. 126.

Adamus Rechenbergius.

Adam. Rechenberg. contra *Eugenua* compendiarium in Religione Christiana nouum de uno tantum Fidei Articulo, *Lipsiae*, 1674, 12.

Meyer. B. C. P. II, p. 527.

Iac. B. C. P. I, p. 180.

Eduard. Carl. Clarendon.

A Brief and Suruey of the dangerous end pernicious

nicous Errors to Church and State in Hobbes Boock, entitled Leviathan, by Eduard Carl of Clarendon, - 1676, 4.

Ehrencron. B. C. p. 250.

I. Schaftius.

I. Schafti Magna Naturae Lex sui ipsius conseruandi, examinata, asserta et uindicata, contra abusus illi suppositos a Th. Hobbesio.

Sam. Strimesius.

Sam. Strimesii Praxiologia Apodictica, seu, Philosophia Moralis Demonstratiua, Pythanologiae Hobbesianae opposita.

Franc. Iulius Chopius.

Fr. Iulii Chopii Philosophia Iuris Vera de Potestate et Obligatione.

Otto Menckenius.

Otto Menckenius contra Thom. Hobbesii Epicureismum, - 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 467.

Io. Georgius Pritius.

Io. Geo. Pritius de Primo Falso Thom. Hobbesii, - 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 155.

Christianus Kortboldus.

Christ. Kortbold. de Tribus Impostoribus magnis

gnis, Ed. Herberto, Th. Hobbes., et B. Spinoza,
Liber, Kilon. - 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 924.

Defensores Th. Hobbesii.

Lambertus Velthufius.

Anonymi (*Lamberti Velthufii*) Dissert. de
Principiis Iusti et Decori, continens Apologi-
am pro Tract. illo *Hobbesii*, pro Ciue, *Amstelod.*
1651, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 377.

Schrader. B. C. P. I, n. 2182.

Schulz. B. C. p. 258.

Lambert. Velthufii Initia Primae Philosophiae,
It. de Deo, et Mente humana, *Traiecti*, 1662, 12.

Diecmann. B. C. p. 431.

Lamb. Velthuf. Tractatus Moralis de Naturali
Pudore et Dignitate Hominis, in quo agitur de
Incestu, Scortatione, Coelibatu, Coniugio et
Adulterio, *Traiecti ad Rhenum*, 1676, 4.

Boeschen. B. C. p. 190.

Traiect. 1677, 4.

Iacob. B. C. P. I, p. 255.

Lamb. Velthuf. Opera omnia, It. de Articulis
Fidei Fundamentalibus, et Cultu Naturali, *Re-
terod.* 1680, 4.

Boeschen. B. C. p. 299.

Iacobus Schallerus.

Iacob. Schallerus de Principiis Decori, ad
Apo-

Apologiam, pro *Hobbio* conscriptam, *Argent.*
1656, 4.

Ehrencron. B. C. p. 184.

10. *Templerus.*

Io. Templeri Idea *Leuiathanis* Theologiae,
Lond. 1673, 8.

Groschupf. B. C. p. 99.

Mentetus Rettuig.

*Menteti Rettuigi*us, de Veritate Philosophiae
Hobbefianae, contra *Vlr. Huberum*, ad *Gerh.*
Feltmannum, Epistola, - 1695, 8.

Rechenberg. B. C. P. II, p. 65.

Heinecc. B. C. p. 318.

Diecmann, B. C. p. 414.

- 1695, 12.

Ryffel. B. C. p. 86.

H. GR. Introductio

ad

Iurisprudent. Hollandicam (Belgica.)

HVGO de GROOT *Inleydinge*, tot de *Hollandse*
Rechtsgelertheit, *Hagae*, 1631, 4.

Acad. *Ultraiect.* B. C. P. II, p. 22.

Acad. *Lugd. Bat.* B. C. p. 115.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 270.

uan der VValle B. C. P. I, p. 59.

Et alii plures.

H. GR. Inleyding, tot de *Hollandse Rechtsgeleert-*
heyt, *Roterdam*, 1636, 4.

Gro-

Gronendyck. B. C. p. 158.

uan Zanen B. C. in app. n. 82.

H. GR. *Inleyding, tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt*, Hagae, 1636, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 251.

H. GR. *Inleydinge, tot de Hollandse Rechtsge-
leertbeyt*, tot Haerlem, 1636, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 355.

Carpzou. B. C. T. I, p. 325.

H. GR. *Inleyding, tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt*, tot Haerlem, 1641, 4.

Oizel. B. C. T. I, p. 148.

uan Hem B. C. p. 18.

Althoefer. B. C. p. 130.

H. GR. *Inleyding, tot de Hollandscbe Rechtsge-
leertkcyt met Aentekeningen uan S. uan Groene-
ueegen, Dordrecht*, 1644, 4.

Bodlei. B. C. p. 308.

Acad. Ultraiect. B. C. P. II, p. 22.

H. GR. *Inleyding, tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt ex recensione Simonis a Groeneueegen, Amst*
1647, 4.

Iacob. B. C. P. I, p. 261.

uan der VValle B. C. P. I, p. 59.

Myl. B. C. p. 69.

Matfeld. B. C. p. 760.

H. GR. *Inleyding tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt, met uerscheyde Annotatien, met de band ge-
schbreeuen, door de Heer Laurentius uan der Hem,*
- 1652, F.

uan Hem B. C. p. 14.

H. GR.,

H. GR. de Veritate Religionis Christianae,
Amstelod. 1666, 12.

Anon. B. C. uend. Lips. 12 April. 1675, n. 454.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., *Oxonii*, 1668, 8.

Bodlei. B. C. p. 65.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., Editio nouissima, cum Annotationibus, *Amstelod. Elzeuir.* 1669, 12.

Teller. B. C. p. 82.

Lipen. B. C. Philos. T. I, p. 231.

H. GR. de Verit. Relig. Christ., *Amstelod. ap. Elzeuir.* 1669, 8.

Dalmann. B. C. p. 314.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. Eiusdem Annotationes ad hunc librum, *Amstelod.* 1674, 12.

Oizel B. C. P. I, p. 123.

Lipen. Bibl. Theolog. T. I, p. 181. et T. II, p. 654.

H. GR. Sex Libri de Veritate Rel. Christianae,
Amstelod. 1675, 12.

Schrader. B. C. P. I, n. 3609.

Ehrencron. B. C. p. 41.

Kuhn. B. C. p. 194.

Anon. B. C. Lips. d. 3. Sept. 1725. P. I, p. 243.

H. GR. de Verit. Relig. Christ. inter criticos sacros Anglicanos Tomo IX, atque inter Theologica GROTH Opera, Tom. III, iunctim excusa.
Amstelod. 1679, F.

Fabric. ad Fragm. Eusebii c. 30, p. 550.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 17.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 654.

H. GR. de Verit. Rel. Christ., cum ipsius Annotationibus, *Amstelod.* 1680, 12.

Ggg

Nicol.

Nicol. B. C. P. I, p. 7.

Preston. B. C. P. II, p. 15.

VVetstein. Cat. Libr. uenal. 1699, p. 41.

H. GR. de Verit. Rel. Christ., cum Notis eiusdem, *Amstelodami*, 1684, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1075.

Carpzou. B. C. T. I, p. 144.

Meyer. B. C. P. II, p. 538.

Kryf. B. C. p. 32.

Et alii plures.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., *Amstelod.* 1684, 12.

Krauf. B. C. selectiff. T. I, p. 171.

H. GR. de Veritat. Relig. Christ., *Oxonii*, 1685, 8.

du Prat. B. C. p. 30.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. cum Notis, *Londin.* 1687, -

Preston. B. C. P. I, p. 31.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., *Hagae*, - 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 144.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., *Amstelod.* 1694, 8.

VVetstein. Cat. libror. uenal. 1699, p. 41.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., *Amstelod. ap. VVetstein.* 1696, 8.

Roeschel. B. C. P. I, p. 161.

Fritsch. Cat. Libr. qui prostant, Lips. 1705.

Anon. B. C. Dresd. uend. 12 Martii 1725. n. 2317.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., inter eius Opera Theologica, *Amstelod.* 1698, F.

H. GR.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. c. Notis, et ex Recens. *Io. Clerici*, et eiusdem Libr. de Eligenda inter Christianos dissentientes Sententia, *Amstelod. ap. Francisc. uan der Plats* 1709, 8.

S. Philippe B. C. P. III, p. 16.

Boeschen. B. C. p. 192.

Groschupf. B. C. p. 149.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. editio nouissima, in qua eiusdem Annotationes ipsius textus uerbis subiectae sunt. Acced. *Ernesti Salomonis Cypriani* Analecta, *Lips. ap. Io. Frid. Gleditsch*, 1709, 8.

Christ. B. C. in app. p. 48.

Anon. B. C. Lips. 1725, 3. Sept. uend. T. I, p. 210.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., Editio accuratior, quam secundum recensuit notulisque illustrauit *Io. Clericus*, cuius accessit, de eligenda inter Christianos dissentientes Sententia, Liber unus, *Amstelod.* 1717, 8. pagg. 382.

Fabricius ad Fragment. Eusebii, cap. 30, p. 551.

Krauf. Ephemorid. Rei Literar. nouae ad A. 1717.

H. GR. de Verit. Relig. Christianae, *Hagae Com.* 1718, 8.

S. Philippe B. C. P. III, p. 16.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., in qua Editione adiunctus Liber nouus, contra indifferentiam religionum, *Amstelod.* 1724, 8.

S. Philippe B. C. P. III, p. 16.

Fabricius ad Fragment. Eusebii, c. 30. p. 551.

Clerc. Bibl. choisie T. 18, p. 228.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., Editio accuratior, quam tertium recensuit notulisque illustra-

Ggg 2

stra-

strauit *Io. Clericus*; Cujus accessere, de eligenda inter Christianos dissentientes sententia, et contra indifferentiam religionum, *Libr. II, Hagae Comitum*, 1724, 12. pagg. 384.

Kraus. Ephem. rei literar. ad Ann. 1725, N. LV, p. 534.

H. GR. de Veritate Relig. Christianae, cum Annotationibus G., - 1724, -

Continuation des Memoires de Litteratures P. II.

Kraus. Ephemerides rei literarum nouae ad A. 1726, N. LXXXII, p. 805.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. Editio nouissima quam ad finem antiquissimorum codicum recensuit, mendis sollicitè purgauit, ueterum testimoniis accuratius pleniusque allegatis instruxit *Io. Christoph. Koecherus*, Philosophiae Magister, cuius quoque studio uariorum in hunc Librum notae ac dissertationes proxime sequentur, *Ienae, ap. Claude Baillar.* 1725, 8.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., editio nouissima, cura *D. E. S. Cypriani*, *Lipsiae*, 1726, 8.

H. GR. de Veritate Rel. Christianae cum Notis Variorum ex Recensione *Io. Christoph. Koecheri*, *Ienae*, 1727, 8.

* * *

Sensus sex Librorum H. GR. de Veritate Religionis Christianae, *Lugd. B.* 1627, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipp. Bibl. Theol. T. II, p. 654.

Anonymi Sex Librorum H. GR. Sensus, quos pro Veritate Religionis Christianae *Batauice* scripsit, *Parisi.* 1627, 8.

Desma-

Desmarets B. C. p. 464.

Grotii Sensus Librorum sex, quos pro Veritate Religionis scripsit, *Parisus*, 1627, 12.

Anon. B. C. uend. Helmstad. 1666, 15. Aug. n. 131, inter Libros in duodec.

Chr. Coleri

Germanica Versio in prosa.

Chr. Coleri *Meynung der Bücher H. GR. uon VVabrheit der Cbristlichen Religion*, - 1631, 12.

Eccard. B. C. P. I, p. 119. n. 1901.

H. GR. *uon Geuuißheit der Cbristlichen Religion*, Stockholm, 1651, 12.

Alemann, B. C. n. 1992.

Meynung der Bücher H. GR. uon der VVabrheit der Cbristlichen Religion, uon ihm selbst aus dem Hollaendischen ins Latein, und aus diesem ins Teutsche gezogen durch Chr. Colerum, - 1681, 12.

Carpzou. B. C. P. II, p. 366.

Valentini Musculi

Germanica Versio.

H. GROTIVS *uon der Geuuißheit der Cbristlichen Religion Sechß Bücher, mit denen Anmerkungen, darinne die heilige Schrift und Cbristliche Lehre aus der Iuden und Mahomedaner eignen Gezeugniß behauptet, und die Gottlosen aus ihrer Vernunfft, und die Heyden, Iuden und Mahometaner, aus ihren eigenen Schrifften, mit unuuisersprechlichen Gründen, ihres großen Irrtums über-*

Ggg 3

unwie-

*zu lesen uerden. Einem ieden einfältigen Christen, so der Lateinischen Sprache nicht kundig ist, zu Nutz, aus dem Lateinischen Exemplar ins Teutsche gebracht, und mit kurtzen Summarien über jedes Buch, sambt einigen nöthigen Zusatz der reinen Evangelischen Lehre, uermehret durch Valentinum Musculum. Stockholm, in Verlegung Christian Guth, Buchhändlers in Tbum in Hamburg, 1656, 12. **

* In praefatione huius ita scribit: *VWas aber an diesen Büchlein genennet, wird der uerstaendige Leser leicht koennen ermessen, uuenn er eine Teutsche Version mit den Lateinischen und mit der teutschen Dollmetschung Coleri, unter dem Titul: Die Meynung der Bücher H. GROTIJ uon der Christlichen Religion, die er Anno 1631. heraus gegeben, gegen einander halten wird. Welches Buch mir erst, wie ich meine Version schon etliche VVochen in die Buchdruckerey gegeben, und bereits 6. Bogen dauon gedruckt uwaren, zur Hand kommen: Deshalber ich mich bey einem und andern guten Freunde Raths erbohlet, uwas zu thun uuaere, obs nicht besser, ich nehme meine uieder aus der Druckerey, uueil uerhoffentlich mein hochgnaediger Graf und Herr (Magnus de la Guardie) uuürde mit Coleri Version koennen contentires seyn. Aber, uueil nunmehr die Arbeit zu uertiren geschehen, und von Coleri Version keine Exemplaria mehr zu finden, haben sie mir gerathen, fortzufahren.*

An sequentes Versiones, sint Coleri, Musculi uel Aliorum, Versiones, Lectoris iudicio relinquo.

H. GR. uon der VVahrheit Christlicher Religion, Lübeck 1696, 8.

Fritsch. Cat. librorum Theol. Nundin. Lips. 1705.

H. GR. VI Bücher uon der Geuuißheit der Christl. Religion, Frf. 1696, 8.

Rechen-

Rechenberg. B. C. P. II, p. 216.

Meißner. B. C. n. 66.

H. GR. *von der uahren Religion, uermehrt durch Valentin. Musculum, eiusd. Anmerckungen über die VI Bücher der uahren Religion*, Frf. 1696, -

Falckner. B. C. P. II, p. 53.

H. GR. *von der Geuuißheit der Christlichen Religion* - 1696; 8.

Ihl. B. C. P. I, p. 71.

H. GR. *von der Geuuißheit der Christlichen Religion*, Frf. 1698, 8.

VVolter. C. B. in app. p. 37.

H. GR. *von der Geuuißheit der Christlichen Religion*, Frf. 1708, 8.

Alemann. B. C. n. 1378.

H. GR. *von der Geuuißheit der Christlichen Religion*, - 1708, 8.

Rechenberg. B. C. in app. p. 221.

H. GR. *von der VVahrheit der Christlichen Religion*, L. 1708, 8.

Albert. B. C. p. 47. n. 93.

Gallica Versio.

H. GR. *de la Verité de le Religion Chretienne*, Amsterdam, ches Iean Blaeu, 1636, 12.

Kielmannseg. B. C. P. I, p. 221.

La Verité de la Religion Chretienne, Ouurage traduit du Latin de H. GR., a Paris de l'imprimerie des nouveaux caracteres inuentees par Pier. Moreau Escriuain, Paris. 1650, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 285.

*De la Verité de la Religion Chretienne par H. GR.,
traduit du Latin par le Sr. de Beauuoix, Paris.
1659, 8.*

du Boif. B. C. P. III, p. 76.

H. GR. *de la Verité de la Religion Chretienne, par
P. L. I. (Pere le Jeune) Paris. 1691, -*

Fabric. Annotatt. ad Fragment. Euseb. c. 30, p. 552.

*Traité de la Verité Chretienne par H. GR. avec
les Citations et les Remarques de l' Auteur meme,
traduit par P. L. I. Virecht, chez uan der VVater
1692, 12.*

Koehler. Diff. Epist. de Veritate Rel. Christ. p. 9.

*Traité de la Verité de la Religion Chretienne par
H. GR. avec les Citations et les Remarques de l' Au-
teur meme traduit par P. I. L. Virecht, 1692, 8.*

Carpzou. B. C. P. I, p. 145.

Haec eadem fortasse, quae prior.

*Traite de la Verite de la Religion Chretienne, tra-
duit du Latin de GROTIUS, avec des Remarques,
Paris 1724, 12, pagg. 315.*

Journal des Scauans ad An. 1724, p. 504.

Krauf. Ephem. Rei Liter. nouae ad A. 1724, n. 67, p.
688.

Fabric. Annotat. ad Fragm. Euseb. c. 30. p. 552.

Anglica Versio.

Ea Versio prodiit A. 1636 (*Fabritius, ad Eusebii
Fragmentum, scribit 1637*) a *Conuentrio* ut ex H.
GR. Ep. ccclxxxv ad Fratrem p. 864. uidere li-
cet, quam GROTIUS non solum ipse uidit, sed et-
iam magnis laudibus ornat, prout uidere licet ex
Ep.

Ep. cccclxi. Porro *Ioan. Albertus Fabricius* in *Bibl. Graeca*, L. V. c. VII, p. 107, vol. VII et ad *Fragmentum Eusebii* c. 30, p. 551. *Simonis Patricii* Episcopi Eliensis Versionis Anglicanae fecit mentionem cum additione Libri septimi aduersus Pontificios.

H. GR. de *Veritate Relig. Christianae, Anglice*,
- 1656, 8.

VVitten. in *Memor. Philosoph.* p. 562.

H. GR. *Truth of Christian Religion*, London,
1680, 8.

Ehrencron. B. C. p. 39.

H. GR. de *Veritate Relig. Christianae, Londin.*
1690, 8.

Fabric. ad *Fragm Euseb.* c. 30, p. 551.

Suecica Versio.

Lucem uidit An. 1637, ut ipse GROTIUS in Ep. cccc xiii, ad *Guilielm. Fratrem* p. 873, fatetur.

Danica Versio.

Danicam, a celebr. Viro *Thoma Bartholino* compositam memorat *Seuerinus VValtberus Slu-terius*, ὁ μακαρίτης in *Propylaeo historiae Christianae*, Sect. II, p. 193.

Albert. Fabric. ad *Fragment. Euseb.* c. 30, p. 552.

Belgica Versio.

H. de GROOT *van de VVaerbeyd des Ebristely-ken Godsdienst*, - 1652, 4.

VVitten in *Memor. Philos.* p. 562.

Ggg 5

H. de

H. de GROOT *uan de VVaehrbeyd des Christelycken Godsdienst*, - 1653, 12.

VVitten. in Memor. Philosoph. p. 562.

H. de GROOT *uan de VVaehrbeyd des Christelycken Godsdienst, met alle desselfs uolkomen Aenteckeningen*, Haerlem, 1667, 8.

Castelein. B. C. p. 171.

H. de GROOT *uan de VVaerbeyd des Christelycken Godsdienst*, Rotterdam, 1686, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 319.

H. de GROOT *uan de VVaerbeyd des Chrystelycken Godsdienst*, Rotterdam, 1694, 8.

VVerstein. Cat. Libr. uenal. 1699, p. 363.

Plura de *Versione Belgica* ap. *Baelium*, in *Lexico*, uoce GROTIVS, nota G.

Graeca Versio.

Graecae Versionis, a Pastore Legati Anglicani *Parisis* concinnatae, meminit GROTIVS Ep. 1000LXXXIII, ad *Vossium*, p. 389 ad A. 1638, in Ep. tamen ad Fratrem, *Guilielmum* n. ccccxi, p. 872 fatetur ipse, impressam nondum esse.

Arabica Versio.

Arabicae Versionis meminit GROTIVS Epist. 444. ad *Guilielmum*, Fratrem A. 1641. et *Pocock* Ep. ccc xxxvi. ad *Vossium* Ann. 1642. in *Vita* uero *Iobi Ludolfi* in annexis, sequens Epistola inuenitur.

Hen-

Henricus Oldenburgius
ad
Iobum Ludolfum.

(Gallice) *Parisiis*, d. 2. Dec. MDCLX.

Cl. Pocock, Oxoniae Professor, accingit se, ex consilio uere christiano, uersioni libelli H. GR. de Veritate Religionis Christianae in linguam Arabicam; *Quemadmodum et VVarnerus, qui negotia Statuum Batauiæ Generalium in aula Constantinopolitana iam curat, prope ultimam manum imposuit uersioni totius Codicis Bibliorum in linguam Turcicam, quam proxime in Hollandiam mittere secum decreuit, ut ibi typis imprimatur.*

H. GR. de Veritate Religionis Christianae, Arabice uersus per *Eduardum Pocokium** Oxoniae (I. Alb. Fabricius in Fragment. Euseb. c. 30. p. 551. scribit Londini,) 1660, 8.

Preston. B. C. P. I. p. 10.

Fabricius ad Fragm. Eusebii c. 30, p. 551.

* *Vnde lepidus error, inquit Fabricius, ad Eusebii Fragment. Iacobi Sponii et Georgii VVheleri, qui ex Arabico illo GROTIVM plagii reum agunt, in itinerariis suis, lectu aliqui dignis et amoenis. Extet illa Versio nitide scripta inter codices manu exaratos B. D. Abrahami Hinckelmanni, quos hodie seruat Ren. Ioachimus Morgenuueg, pastor orphanotrophii meritissimus in urbe Hamburgensi. uide, quae supra p. 199. diximus.*

Perfca Versio.

Perfcae Versionis ipse GROTIVS mentionem facit

facit in Ep. 1555 LXXXIII, p. 389. sequentibus uerbis: *Pontificii autem nunc Perfice, ut Mahumetistas, si Deus aspiret, faciant Christianos.*

Malabarica Versio.

In *Malabaricam* Linguam transferri curauit *Robertus Boyleus*. uid. *Francisci Buddei* Lexicon Vniuersale Historicum, sub uoce H. GROTIUS. conf. supra, p. 261, 199.

Chinensis Versio.

Chinensem Versionem memorat C. L. *Billerbeck*, Consiliarius *Cellensis*, in Praefat. ad *Abbatium*, de Veritate Relig. Christianae, *Germanice* uersum, §. VI.

Fabric. ad Fragment. Eusebii c. 30. p. 551.

COMMENTATORES

AD LIBRVM

DE

VERITATE RELIG. CHRISTIANAE,

Ioann. Heinichius.

Ioann. Heinichius de Veritate Religionis Christianae, ad H. GR., *Rintel.* 1667, 12.

Schalbruch. B. C. P. III. p. 5.

Ioannes Clericus.

Vid. supra, inter editiones de Verit. Relig. Christ. p. 809.

Erne-

Ernestus Salomon Cyprianus.

Vid. supra, inter editiones de Veritate Relig. Christ. p. 809.

Paulus Pomianus Pesarouius.

D. *Pauli Pomiani Pesarouii* illuminatus in Religionis Christianae H. GR., ut et *Ioannis Clerici*, de eligenda inter Dissidentes Christianos Sententia Liber unus. Acced. *Ioann. Canuti Linaei*, de Veritate et Excellentia Christianae Religionis Libellus, *Seruestae*, 1721, 8.

Anonymus Litera G.

Vid. supra, p. 810.

Laudandus hic quoque est labor *Io. Christoph. Koecheri* in procuranda editione accuratori de Veritate Relig. Christ. ad melius percipiendum praemisit sequ. Ep.

*Ioan. Christophori Koecheri*Historia Libelli Grotiani
de

Veritate Religionis Christianae.

Io. Christoph. Koecheri Dissertatio Epistolica Historiam Libelli Grotiani, de Veritate Religionis Christianae, complectens etc. *Ienae*, 1725, 4.

Studium hic et pium laborem *Davidis Algoenueri*, Pastoris *Vlmensis* non silebo, qui huius
aure

aurei Libelli internum pretium et thesaurum
fentiens, publice in id praelegere non ueretur,
ideoque sequenti scripto breui quidem, sed
non parum ad Historiam huius Libelli faciente,
inuitat Auditores suos.

David Algoeuers, *Predigers in Münster und
Professor Publ. Einleitungs-Discours über H. GR.,
von der VVahrheit der Christlichen Religion, Vlm,
1722, 8.*

Krauf. Ephemerid. Rei Liter. nouae ad A. 1723, n. 31.
p. 288.

Nec praetereundus hic est, *Gerhardus Noo-
dus*, qui quamuis proprie non de Veritate Relig.
Christianae scripsit, defensionem tamen, de Re-
ligione hominibus non cogendam insequenti
elegante Oratione adstruxit, plures in linguas
iam uersa.

Gerbardi Noodi Oratio, de Religione ab Im-
perio Iure Gentium Libera, *Lugd. Bat. 1706, 4.*
Schalbruch. B. C. P. I, p. 102.

An GROTIUS sequentis libri Autor sit, hoc
scriptori Catalogi *Schubartiani* relinquo, qui
sine praenomine librum sic memorauit.

GROTIUS de Dissensu Calvinistarum, *Rostock,
1625, 8.*

Schubert. B. C. n. 526.

H. GR. Schompaneas.

Vid. supra, p. 692.

HVGO

HUGO GROTIUS

de

Coenae Administratione.

Differtatio, de Coenae Administratione, ubi Pastores non sunt, *Amstelod.* 1638, 8.

Cordel. B. C. p. 71.

Differtatio de Coenae Administratione, ubi Pastores non sunt, - 1639, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 923.

Kuhn. B. C. p. 156.

H. GR. de Coenae Administratione; ubi Pastores non adsunt, *Amstelod.* - 8.

Blaeu Cat. Libr.

H. GR. Exercitatio de Coenae Administratione, ubi Pastores non sunt, It. An semper sit communicandum per symbola? *Amstelodam.* 1646, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 148.

Lipen. Bibl. Philos. T. I. p. 325.

ANON. (S. H. GR.) Differt. de Coenae Administratione, ubi Pastores non sunt. It. an semper communicandum per symbola, *Amstelod.* 1656, 8.

Iacob. B. C. P. II, p. 184.

H. GR. de Coenae Administratione, ubi Pastores non adsunt. Item, an semper communicandum per symbola? Accedunt 1) Responsio *Petau.* de Potestate consecrandi et sacrificandi, sacerdotibus a Deo concessa, deque communione usurpanda. 2) Io. *Cloppenburg.* ad posteriorem dissertationis partem, e selectis eiusdem *Cloppenburg*

penburg. Disputt. 3) *Henr. Doduelli* de Iure Lai-
corum Sacerdotali, ex sententia *Tertulliani* alio-
rumque ueterum, ad Dissert. priorem partem,
Londini, 1685, 8.

du Prat. B. C. p. 43.

Carpzou B. C. P. I, p. 166.

Lipen. Bibl. Philos. P. I, p. 128.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 934, 1148.

Et alii plures.

Io. Cloppenburgii Epistola, de Die, quo Christus,
et quo *Judaei*, agnum paschalem comederint,
cum H. GR. de utraque quaestione, sententia, *Am-
stelod.* 1643, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 178.

Lipen, Bibl. Theolog. T. II, p. 420.

Io. Capelli Ἐπίκεισις ad amicum se inter et
Ioan. Cloppenburg. epistolicam collationem de
ultimo Christi paschate σκυρωσιμω et Sabbato
Deuteroproto, qua H. GR. de utraque illa quaes-
tione sententia expenditur, *Amstelod.* 1644, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 199.

Lud. Capelli Ἐπίκεισις de ultimo Christi Pa-
schate σκυρωσιμω et Sabbato Deuteroproto cum
H. GR. de Utraque Quaestione sententia, *Am-
stelod.* 1644, 12.

Saff. B. C. p. 314.

H. GR. Catechismus Carmine.

Vid. supra, p. 693, sqq.

H. GR. Quaedam Theologica.

H. GR. Quaedam Theologica, *Amstelod.* 1640, 8.

Frankenstein. sen. B. C. n. 279.

H. GR.

H. GR. Decalogus,
de
Fide, Operibus et absoluto Reprobationis Decreto.

H. GR. Explicatio Decalogi, ut Graece extat, *Amstelod.* 1640, 8. Id. de Fide et bonis Operibus. Eiusdem Commentatio ad loca quaedam N. T. de Antichristo, et de absoluto Reprobationis Decreto, *Amstelod.* 1640, 8.

Oizel. B. C. P. I, p. 108.

Blaeu Cat. Libr.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259, 262.

H. GR. de Absoluto Reprobationis Decreto, Explicatio Decalogi, ut Graece extat, *Amstelod.* Blaeu, 1641, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 166.

H. GR. in N. T., ubi agitur de Fide et Operibus et de Antichristo. It. de Absoluto Reprobationis Decreto, - 1641, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 161.

Explicatio trium utilissimorum Locorum N. T. cap. I. *Pauli ad Ephes.*, cap. II. *Iacobi IX.* cap. III. epistola I. Ioann. in quibus agitur de Fide et Operibus, *Amstelod.* 1640, 8. Explic. Decalogi, ut Graece extat, et quomodo ad Decalogi Locos Euangelica praecepta referantur, *Amstel.* 1642, 8.

Kielmannsegg. B. C. p. 1183.

Carpzou. B. C. P. I, p. 148.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 13.

H. GR. in Decalogum, *Londini*, 1660, -

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 86.

H. GR. Baptizatorum Puerorum Institutio, et Eucharistia, cum eiusdem Annotat. ad Decalogum

Hbb

gum

gum, et Sermonem Christi, in monte habitum,
Oxonii, 1706, 8.

Schubert, B. C. p. 71.

H. GR. de Antichristo.

Commentatio ad Loca quaedam Noui Testa-
menti, quae de Antichristo agunt aut agere pu-
tantur, *Amstelod. ap. Ioann. et Cornelium Blaeu*,
1640, 8.

Cordel B. C. p. 228.

Oizel B. C. P. I, p. 108.

H. GR. de Antichristo, cum appendice, *Amstel.*

8.

Blaeu Cat. Libror.

H. GR. in Loca quaedam Noui Testamenti,
quae de Antichristo agunt, *Amstelod. Blaeu*,
1641, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 262, 148, P. II, p. 387.

Heinf. B. C. P. I, p. 88.

Thuant. B. C. P. I, p. 181.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 13.

Refutatio huius Libri.

Sam. Marefii Dissertatio de Antichristo, con-
tra nuperum Commentatorem, H. GR., *Amstelod.*
1640, 8.

Thuan, B. C. P. I, p. 181.

Hippolyti Frontonis Caracottae, seu, *Petri Mo-
linaei*, Strigil, aduersus Commentationem H. GR.
ad loca de Antichristo, *Amstelod.* 1640, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 262.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 1289.

Laurent. Cat. Libr.

De-

Defensio.

Sam. Mareſii Concordia Concors, ſeu Apologia H. GR., *Amſtelod.* 1642, 8.

Fritſch. Cat. Libror. nundin. Lipſ. 1705.

Reſponſio ad hanc Defenſionem.

Sam. Mareſii Concordia Diſcors et Antichriſtus reuelatus contra H. GR., Lib. I, II, *Amſtelod.* 1642, 8. *

Kielmannſegg. B. C. P. II, p. 1128, P. III, p. 1033.

Carpzou. B. C. P. I, p. 262, P. II, p. 387.

* *Sam. Mareſius hat faſt ſeine meiſte Zeit mit Streit-Schriſtten zugebracht. Denn, zu geſchweigen der Bücher, welche er den Papiſten und Socinianern entgegen geſetzt, ſo konten ihm ſeine eigene Glaubens-Genoſſen leicht zu nahe kommen, wie ſolches die Haendel, uelche er mit G. Voetio, Aleſſio und andern, gehabt, zur Gnüge darthun. Der Herr B. zu G. als ſich mit ihm hieun redete, ſagte, Quaelibet Eccleſia habet ſuos Calouios, habet ſuos Mareſios. Vid. Benchems Hollaerndiſcher Kirchen- und Schulen-Staat P. II, c. 4. §. 32, p. 249, 50.*

Anonym. H. GR. Papiſta, - 1642, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 243.

Iacobi Laurentii H. GR. Papizans, i. e., *Notae ad quaedam Loca in* H. GR. *appendice, de Antichriſto, Papam Rom. etc. ſpectantia, in quibus uia ſternitur ad Papiſmum Antichriſtianum,* *Amſtelod.* 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 181.

Gud. B. C. P. I, p. 68.

Kryf. B. C. p. 73.

Freiſleb. B. C. p. 125.

Et alii plures.

Iacobi Laurentii Idolum Romanum, of Vvederlegg. uan de Verdedinge des Paepſchen Pfalters, uan Bonauentura, door Fabric. uan Eyndhouen,
Hbb 2 cum

cum Dedic. ad H. GR., et Grotio antiquo nouo,
 feu, Syncretista, a se ipso dissentiente, *Amst.* 1643, 8.
 Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1161.

H. GR. *Epistola*
 ad

Iacobum Laurentium Anatomizata.

Vid. supra, p. 679.

Io. Simplicii Notae ad V. Cl. Comm. ad Cap. II,
 2. *Thess.* - 1643, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 387.

H. de GROOT *Vytlegg. uan eenige Platsen*
des N. Testam. uan den Antichrist, door D. H. et
I. B. uuederleyt, Rotterdam by Io. Naeranus,
 1649, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 898.

Cunon. B. C. p. 286.

Schulz. B. C. p. 171.

HVG, GROTIVS

ad

Consultationem Georg. Cassandri.

Georgii Cassandri Liturgia, Col. 1559, 8. *Scaligeri*
manus exhibetur passim in hoc libro.

Heinf. B. C. P. I, p. 85.

Geo. Cassandr. de Officio Pii ac Publ. Tran-
quillit. uere amantis Viri in hoc religionis diffi-
dio, sub nomine, Veranii Modesti Pacimontani,
 - 1562, 4. *Ejusd. Defensio huius libelli ac Tradi-*
tionum Eccles. uet. et SS. PP. aduersus iniquas
et importunas Ioan. Caluini criminationes, Co-
lon. 1564, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 317.

Geo. Cassandr. , de Articulis Religionis inter
 Ca-

Catholicos et Protestantés controuersis, Consultatio, - 4.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 480.

Geo. Cassandri et Georg. VVicelii, de Sacris nostri temporis controuers. Libri II, edit. ab *Herm. Conringio*, Helmstadii, 1659, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 549.

H. GR. ad Consultationem *Geo. Cassandri*, - 1641, 8.

Oifel. B. C. P. I, p. 107.

Ludouic. B. C. p. 39.

Eccard. B. C. P. II, p. 68.

Geo. Cassandri Consultatio de Articulis Religionis inter Catholicos et Protestantés, It. de Officio Pii Viri in hoc Religionis Dissidio, cum Notis H. GR., *Paris*. 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 82.

H. GR. in Consultationem *Geo. Cassandri*, et *Riueti* Critici sacri Libr. IV, *Lugd. Bat.* 1642, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 107.

du Prat. B. C. p. 30.

H. GR. Annotata in Consultationem *Ge. Cassandri*, cum necessariis Animaduersion. *Andr. Riueti*, *Lugd. Bat. ap. Elzeuir.* 1642, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 93.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 16.

H. GR. Annotata in Consultationem *Cassandri*, cum Animaduersionibus *Andr. Riueti*, inter Opera eius, *Gen.* 1644, F.

Ehrencron. B. C. p. 6.

H. GR. Annotata in Consultationem *Cassandri*, de Pace Ecclesiarum, *Roterodami*, 1646, 8.

Heins. B. C. P. I, p. 73.

Hhb 3

Re-

Responsio.

Andreae Riueti Animaduersionis in H. GR. Annotata in *Geo. Cassandri* Consultationem. Accedit Tracat., de Christianae Pacificationis et Ecclesiae reformandae uera ratione, ante LXXX. annos editus, *Lugd. Bat.* 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 172.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259.

Dornfeld. B. C. p. 182.

Andr. Riueti Examen Animaduersionum H. GR. pro suis ad Consult. (Irenic.) *Geo. Cassandri* Notis, cum Prodromo aduersus calumnias *Theoph. Bracheti Milleterii*, in Catholico reformato, *Lugd. Bat.* 1642, 8.

Kielmannsegg. H. C. P. II, p. 272.

Thuan. B. C. P. I, p. 172.

VVayen. B. C. p. 23.

Gud. B. C. P. I, p. 64.

Et alii plures.

Andr. Riueti Examen animaduersionum 'H. GR., inter Opera eius, *Gen.* 1644, F.

Ehrencron. B. C. p. 6.

Riuetus et GROTIUS ad Consultationem *Cassandri*, de Pace Ecclesiarum, *Roterodami*, 1646, 8.

Heinf. B. C. P. I, p. 73.

H. GR. Animaduersiones

in

Animaduersiones *Andr. Riueti*.

H. GR. Animaduersiones in Animaduersiones *Andr. Riueti*, - 1642, 8.

Oizel B. C. P. I, p. 107.

H. GR. Animaduersiones in Animaduersiones *Andr. Riueti*, *Amstelod.* - 8.

Blaeu Cat. Libror.

H. GR.

H. GR. Animaduerſiones in *Andr. Riuetum, Lutiae Paris.* 1642, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 387. P. I, p. 148.

Roefchel. B. C. P. I, 308.

H. GR. Animaduerſiones in Animaduerſiones *Andr. Riueti, Paris,* 1643, 8.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 75.

H. GR. *Via et Votum*
ad
Pacem Eccleſiaſticam.

H. GR. *Votum pro Pace Eccleſ. contra Andr. Riuetum,* - 1642, 8.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 75.

Gud. B. C. P. I, p. 67. 68.

Freifleb. B. C. P. I, p. 67, 68.

H. GR. *Votum pro Pace Eccleſiaſt., Amſtelod.*
- 8.

Blaau Cat. Libr.

H. GR. *Via ad Pacem Eccleſiaſticam. Votum pro Pace Eccleſiae, contra Examen Riueti, aliaque, Paris.* 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I, 172.

Heinſ. B. C. P. I. p. 73.

H. GR. *Via ad Pacem Eccleſiaſticam, Amſtelod.*
1642, 8.

Oizel. B. C. P. I, p. 107.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259.

H. GR. *Via ad Pacem Eccleſiaſt., in qua continentur Confefſio fidei ſecundum Concil. Trident. Confefſio Fidei Auguſtanae, aliaque* -
1642, 8.

VVayen. B. C. p. 132.

H. GR. *Tractatus de Vera Chriſtiana Pacificatione*
Hhb 4

cationis et Ecclesiae reformandae ratione, *Lugd. Bat.* 1642, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 987.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259.

Refutatio.

Andr. Riueti Apologeticus contra H. GR. de Voto, *Lugd. Bat.* 1643, 8.

Gud. B. C. p. 471.

Andr. Riueti Apologeticus contra GROTH Votum, et *Seyfferti* Classicum belli sacri contra H. GR.: *Lugd. Bat.* 1643, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 172.

Oizel. B. C. P. I, p. 107.

Gud. B. C. P. I, p. 68.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 84.

Et alii plures.

Responsio.

Riuetani Apologetici, pro Schismate contra Votum Pacis facti Discussio, *Irenop.* 1645, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 872, 1043.

Kuhn. B. C. p. 154.

Heinf. B. C. P. I, p. 88.

H. GR. Discussio Apologetici *Riuetani*, *Irenopolii*

Oizel. B. C. P. I, p. 107.

Riueti Responsio.

Andr. Riueti Grotianae Discussionis Dialysis, siue, Vindiciae Apologetici sui, pro uera Pace Ecclesiae, contra subdolos Mediatore, *Roterod.* 1646, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1161.

du Prat. B. C. p. 29.

Carpzou. B. C. P. I, p. 253.

Gud. B. C. p. 68.

Et alii plures.

Ionae

Ionae Schlichtingii Notae in H. GR. Votum pro Pace, *Irenop.* 1655, 8. *Irenop.* 1685, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 401.

Freisleb. B. C. p. 138.

Abrahami Calouii Vindiciae Considerationis Arminianismi, *Henr. Nicol.* oppositae, *VVittemb.* 1671, 4.

Thomas. B. C. P. II, n. 2798.

Carpzou. B. C. P. I, p. 70.

H. GR. Baptizatorum Puerorum Institutio.

H. GR. Baptiz. Puerorum Institut. Catechet. et de Eucharistia carmen, cum Syllabo Actorum Irenicorum, iuxta exemplar, *Lutet.* 1642, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1077.

H. GR. Institutio Baptizatorum Puerorum, *Londini*, 1668, 8.

Albert. B. C. p. 13.

H. GR. Baptizatorum Puerorum Institutio et Eucharistia, cum eius Annotat. ad Decalogum, et Sermonem Christi, in Monte habitum, *Oxonii*, 1706, 8.

Schubert. B. C. p. 71.

Anon. B. C. Lips. uend. 12 Martii 1725. Cl. I, in app. p. 70.

H. GR. Annotatt. in Vetus Testamentum.

H. GR. Annot. ad Vetus Testamentum T. I, II, III, *Lutetiae Paris. ap. Seb. et Gabr. Cramoisy et Amstelod. ap. Ioan. Blaeu*, 1644, F.

Cunon. B. C. p. 4.

Thuan. B. C. P. I, p. 156.

Carpzou. B. C. P. I, p. 41

Hhh s

Kiel-

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

Et alii plures.

H. GR. Annot. ad V. Testamentum, *Venetis*,
1663, F.

Iacob. B. C. P. I, p. 8.

H. GR. Annotationes ad Nou. Testam.
tum seorsim, tum iunctim editae.

H. GR. Annotatt. in Libros Euangelicorum et
uaria loca Sacrae Scripturae. Accedit Appen-
dix ad interpretationem locorum N. Testa-
menti, quae de Antichristo agunt, cum Explica-
tione Decalogi, *Amstelod. ap. Io. et Cornel. Blaeu*,
1641, F.

Cordel. B. C. p. 11.

Cunon. B. C. p. 4.

Ultraiect. Acad. B. C. P. I, p. 11.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 104.

Et alii plures.

H. GR. Annotatt. in Ep. ad Philemonem, *Am-
stelod.* 1642, 8.

Bodlei. B. C. 308.

H. GR. Annotatt. in N. Testamentum, *Parisis*,
1644, F.

Heinf. B. C. P. I, p. 12.

H. GR. Annotatt. in Ep. ad Philemonem, *Am-
stelod.* 1646, 4.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. Annotatt. in N. Testamentum, *Parisi*.
1646, F.

du Boif B. C. P. I, 518.

H. GR. Annotatt. in Acta Apostol. It. Ep. ad
Roman. Item 1 et 2 ad *Corinth.* It. ad *Philipp.* *Co-
loss.* 1 et 2, ad *Thessal.* 1 et 2, ad *Timoth.* It. ad *Ti-
tum*,

tum, Philemonem, et Hebraeos, It. Ep. Iacobi, Parisiis ap. Vid. Guil. Pelé 1646, F.

Cunon. B. C. p. 4.

Seidel. B. C. in app. p. 34.

Thuan. B. C. P. I, p. 160.

Blaeu Cat. Libr.

H. GR. Annotatt. in Ep. *Petri* I et II. It. Eiusdem Annotatt. in I Ep. *Ioa.* in Ep. *Judae* et Apocalypsin, Idem de Veritate Relig. Christianae, *Parisi.* 1648, F.

Schulz. B. C. p. 3.

Seidel. B. C. in app. p. 34.

H. GR. Annotatt. in N. Testamentum, *Parisi.* 1649, F.

Iacob. B. C. P. I, p. 8.

H. GR. in N. T. Pars III, nempe in Epp. *Petrinas* et *Ioanneas*, It. in Apocalypsin *Ioannis*, et de Veritate Relig. Christ., *Parisi. ap. Vid. Theod. Pepingue et Stephan. Maucroy, 1650, F.*

Cunon. B. C. p. 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 260.

Iacob. B. C. P. I, p. 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 4.

Et alii plures.

Abrahami Calouii Biblia Illustrata Antigrotiana, Frf. ap. VVustios, 1672, F.

Carpzou. B. C. P. I, p. 2.

H. GR. Annotationes in N. Testamentum, *Parisi.* 1664, F. vol. III.

Iacob. B. C. P. I, p. 8.

H. GR. Opera Theologica omnia.

H. GR. Opera Theologica omnia in Verus et N. Testamentum, *Parisiis et Amstelad. ap. haeredes Ioan. Blaeu, 1644, 1646, F. voll. VI.*

Castelein,

Castelein. B. C. p. 4.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

van der Lith. B. C. p. 10.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 17.

H. GR. *Annotatt. in V. et N. Testamentum, Londini, 1660, F.*

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

H. GR. *Opera omnia Theologica in III Tomos diuisa (Tom. I, Exeget. in Libr. Vet. Test., Tom. II, in Libr. Nou. Test., Tom. III, Opuscula alia Theologica, scil. de Veritate Relig. Christ., etc. continet) Amstelod. 1679, F. Vol. II,*

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 17.

du Bois. B. C. P. I, p. 75.

Carpzou. B. C. P. I, p. 26.

Kryf. B. C. p. 3.

H. GR. *Opera omnia Theologica, cum Indice locupletissimo, Amstelodami ex Offic. Boom., VVaesbergii, Borstii, Someren, VVolters, et Guilielmi van de VWater, 1698, F. **

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

* *supra*, p. 462.

Richard. Simonis *Histoire Critique du Vieux Testament, Rotterdam, 1685, 4.*

Meyer. B. C. P. I, p. 20.

Sentiments de quelques Theologiens d' Hollande sur l' Histoire du uieux Testament du P. Simon et leur Defense contre le prieur de Bolleville, Amsterdam 1685, 8.

Ehrencron. B. C. p. 38.

Response aux Sentiments, de quelques Theologiens d' Hollande, sur l' Histoire Critique du Vieux Testament, par le Prieur Bolleville, Rotterdam, 1686, 4.

Ehren

Ehrencron. B. C. p. 8.

Meyer. B. C. P. I, p. 20.

Verſa quaedam Theologica in Linguam Belgicam.

H. de GROOT *Aentekeningen ouer het Euangely van Matthaeus, uertaelt door Dauid van Hoogſtraten, Gouda, 1685, 4.*

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 13.

H. de GROOT *Aentekeningen ouer de Brieuen aen die van Rome, Korinten, Galatie, Ephesen, Philipp., Koloffen, uertaelt door Dauid van Hoogſtraten, Amſterd. 1693, 4.*

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 14.

H. GR. Liber Poſthumus de Euchariftia etc.

Hunc ipſum reperire non licuit, Librum tamen ſq.

Claudii Salmaſii, ſub falſo nomine Simplicii Verini, Epiftola ad Iuſtum Pacium, ſiue, Iudicium de libr. poſthumo H. GR., ubi tractatur de Euchariftia, Hagiopoli, typ. Theodori Eudoxi 1646, 8.

Canon. B. C. p. 286.

Thuan. B. C. P. I, p. 178.

Spanhem. B. C. p. 118.

Kielmannſegg. B. C. P. II, p. 1017. et p. 1048.

Et alii plures.

Sim-

Simplicii Verini Epist. ad *Iust. Pacium* seu *Claudii Salmasii* Iudicium de libro posthumo H. GR., *Argent.* 1654, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 362.

Iacob. B. C. P. I, p. 168.

Gudii B. C. T. I, p. 71.

Desmarets B. C. p. 437.

Et alii plures.

Simplicii Verini ad *Iustum Pacium* epistola, de libro posth. H. GR., *Argent.* 1655, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. I, p. 901.

Schrader. B. C. P. II, n. 5980.

Carpzou. B. C. P. II, p. 399.

Falckner. B. C. P. II, p. 27.

Simplicius Verinus de Transubstantiatione, ad *Iust. Pacium* contra H. GR., *Hagiapoli*, 1660, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 258. n. 996.

Simplicius Verinus de Transubstantiatione, ad *Iust. Pacium* contra H. GR., *Lugd. Bat.* 1660, 8.

Ehrencron. B. C. p. 33.

Cl. Salmasius de Transubstantiatione, contra H. GR., *Leidae*, 1666, 8.

Lipen. B. C. Theol. T. II, p. 872.

Responsio ad hunc Librum.

Iusti Pacii Reuisio Iudicii, *Salmasiani*, seu Responsoria ad Epistolam *Simplicii Verini*, de libro posthumo H. GR., *Dicaearchiae ap. Cornel. Sebastian*, 1647, 8.

Tellier. B. C. p. 141.

Carpzou. B. C. P. I, p. 199.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 938.

Krauf. P. II, p. 171.

Iusti Pacii Reuisio Iudicii siue Responsoria ad episto-

epistolam *Simplicii Verini* de libr. posthumo

H. GR., *Dicaearchiae*, 1674, 8.

Gud. B. G. P. I, p. 71.

H. GR. Epistolae Ecclesiasticae et
Theologicae.

Vid. supra, p. 680.

H. GR. Epistolae
ad

Israel. Iasium.

Vid. supra, p. 682.

H. GR. Epistolae
ad

Martin. Ruarum.

Vid. supra, p. 682.

H. GR. Conciliatio etc.

H. GR. Conciliatio Dissidentium, de Re
Praedestinaria et Gratia, Opinionum, extat
Tom. III Opp. Theol. *Amstelod.* 1679, F.

Lipen. Bibl. Theol. T. II. p. 529.

HVGO GROTIUS

de

Dogmatibus, Ritibus et Gubernatione,
Ecclesiae Christianae,

H. GR. de Dogmatis, quae Reipublicae noxia
sunt, aut dicuntur, de Ritibus et Gubernatione
Ecclesiae Christianae, extat Opp. Theolog. Tomo III,
Amstelod. 1679, F.

Lipen. Bibl. Theolog. T. I, p. 542, 572, 678.

H. GR

H. GR. Notae
ad

Iustini, Martyris Apologiam.
Vid. supra, p:664.

H. GR. Sermo Christi, in monte
habitus.

H. GR. Baptizatorum Puerorum Institutio, et
Eucharistia, cum Eiusd. Annotatt. ad Decaloga-
rum, et Sermonem Christi in monte habitum,
Oxonii, 1706, 8.

Schubert. B. C. p. 71.

H. GR. Miscellanea.

H. GR. Quaedam hactenus Inedita, et ex Belgi-
ce editis, Latine uersa argumenti Theologici,
Iuridici, et Politici, *Amstelod. ap. Elzeuir* 1652, 12.

Obrecht B. C. p. 226.

Rechenberg B. C. P. II, p. 51, 198.

Oizel. B. C. P. I, p. 321.

Frankenstein in app. p. 15.

Et alii plures.

H. GR. Argumenta Iuridica ac Theologica,
Amstelod. 1652, 8.

Hard. B. C. p. 43.

H. GR. Quaedam hactenus Inedita, argumenti
Theologici, Iuridici, et Politici, *Amstelod. ap.*
Elzeuir 1657, 12.

du Bois. B. C. P. IV, p. 835.

Volumen Opusculorum, lingua patriâ ab H.
GR., *Ioann. Vtenbogarto, Casp. Barlaeo*, aliisque
pro se suisque conscriptorum, - 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 131.

Cata-

Catalogi quidam omiffi.

- Ioann. de Laet, *Lugd. Bat.* 1650, 4.
 - Ioann. Suaningii, *Hafniae*, 1669, 4.
 - Ioann. Diecmanni, *Bremae*, 1721, 8.
 - Althoeferi, *Hamburgi*, 1727, 8.
 - Dauidis Auerbachii, *Lipsiae*, 1727, 8.
 - Anonymi, uend. 15 Auguft. *Helmftad.* 1666, 4.
 - Anonymi, uend. 12 April, *Lipsiae*, 1675, 4.
 - Anonymi, fine titulo, ut uidetur, *Hafniae*,
- 4.

Libri quidam omiffi.

Acta Synodi Dordracenae, manu *Danielis Heinfii* fcripta, F.

H. GR. Epiftolae.

Marquardi Gudii et *Claudii Sarrauii* Epiftolae, una cum Refponfis, quibus accedunt ex Bibliotheca *Gudiana*, clariffimorum et doctiffimorum Virorum, qui duobus ultimis feculis floruerunt, Epiftolae, *Andr. Alciati*, *Cafp. Barthii*, *Philip. Camerarii*, *Hieron. Cardani*, *If. Cafauboni*, *Io. Cafelii*, *Def. Erafmi*, *Tanaqu. Fabri*, *Marqu. Freheri*, *Iani Gebhardi*, *Scip. Gentilis*, *Hub. Giphanii*, *Vvil. Goefii*, *Dion. Gothofredi*, *Ioan. Georg. Graeuui*, *Ioan. Frider. Gronouii*, H. GRO-
TII, *Iani Gruteri*, *Dan. Heinfii*, *Dauid Hoefchelii*, *Goth. Iungermanni*, *Io. Kirchmanni*, *Frid. Lindembrogii*, *Iuft. Lipfii*, *Io. Meurfii*, *Marii Nizolii*, *Laur. Rhodomanni*, *Conr. Ritterbufii*, *Claudii Salmafii*, *Iofephi Scaligeri*, *Ezech. Spanhemii*, *Frid. Sylburgi*, *Iac. Auguft. Thuani*, *Laen. Torrentii*, *Marci*

Iii

Velfe-

Velferi, Io. Vouuuerii, et aliorum, ultra quinquaginta, curante Petro Burmanno, Lugd. Bat. 1711, 4.

Auerbach. B. C. n. 259.

H. GR. Christus Patiens (Germanice.)

H. GR. *Leidender Christus, Germanice uersf. per Iohann Klaium, Nurnberg, 1645, - **

Trilleri Praefat. ad Christum patientem suum, Germanice uersum. ..

* *Haec est prima Versio Germanica sed male translata.*

H. GR. Sophompaneas.

H. GR. Sophompaneas, Tragoedia et alia, *Amstelod. 1639, 12. **

Suening. B. C. p 108.

* *Haec etiam in Germanicam linguam est translata a Daniele VVilhelmo Trillero, parata iam prelo teste Praefat. Trilleri ad Christum Patientem.*

HVG. GROTIUS

de

Origine Gentium American.

Petri Albini, de Nouo Orbe, Oratio, quam habuit in suo discessu VVittembergae, acced. H. GR., de Origine Gentium Americanarum Disfertatio, VVittembergae, ap. Hanauerum, 17-- , 8.

HVGO GROTIUS

de

Iure Belli et Pacis (Belgice)

H. de GROOT *drie Boecken, uant' Recht des Oorloghs en Vredes, Amsterdam, 1657, 8.*

ARON. B. C. uend. Lips. 11 Martii 1726, p. 60, n. 333.

HVGO-

H V G O N I S G R O T I I
I N E D I T A
O R D I N E A L P H A B E T I C O .

Aeschyli Tragoediae, in 4.

Cum Annotationibus, manu H. GR. scriptis.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 259.

Anthologia, siue Florilegium Epigrammatum
Veterum, cum Indicibus, et Annot. *H. Stephani*,
Gr. ap. *H. Steph.* 1566, 4.

*Fuit olim Arn. Vinnii, et ad oram libri ascri-
ptae sunt Emendationes quam plurimae Guil.*

Canteri et H. GR.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 150.

Conf. omnino, infra, *SENECA*, Tragoedus.

Anthologia Graecorum Epigrammatum, siue
Versio *Planudeae* Συλλογῆς.

Fuisse *Is. Vossio* Librum Epigrammatum (scri-
bit Autor *Bibl. Vffembachianae* Manu-
scriptae *Halae*, 1720, Fol. editae, P. II, §. xxii. p.
537.) ineditorum, et Anthologiam integram,
Latine uersibus ab *H. GR.* redditam, indicat
Colomesius, in *Recueil de Particularites*,

p. 331, edit. *Fabricianae*, inter MSS. Codd.

Vossianos, memorans, Vn *Recueil d' Epi-*

grammes Graecques, qui ne sont point

dans l' Anthologie, copié par Gruterus, sur

un MSC. de la Bibliotheque Palatine, dont il

etoit Garde. Ac, paulo post, L' Anthologie.

soute, traduite en uers par H. GR. avec les

Epigrammes, qui n' auoient point été publiees

aussi traduites.

De hac *Anthologia* loquitur ipse GROTIUS Ep. CLXV, ad Cl. *Salmasium*, p. 312, sequentem in modum.

Vtinam et Anthologia prodiret. Nam, sola ea mora est, quo minus de edenda nostra Planudeae Συλλογῆς Versione cogitem, quia prius uelim uidere, quae abs te (Salmasio) aut ex libris, aut ex ingenii felicitate, emendata sunt, ne, corrupta Graeca intelligendo, faciam, ut nihil intelligam.

Et, Ep. LXXI, ad eundem p. 369.

*Historia Batauica, etiamsi a me simplicissime scripta, malignos reperiet interpretes. Quid, si ad nugae potius, sed non indoctas, reuertar, et edam Latine, Epigrammata Planudeae Collectionis? Sed illud remoratur, quod multa sciam abs te ex codicibus emendata, quae mendose uertisse nolim; tibi ut hoc molestiae iniungam, tot studiis occupato, ut illa ad me mittas, non audeo expectare. Conf. Ep. CLXXVII ad Cl. *Salmasium*, et Cl. *Salmasii* Ep. XII, ad H. GR., appendici edit. Lips. 1684, adiecta, p. 460.*

Arati, Solensis, Phaenomena et Diosemeia, cum scho'iis *Theonis*, item, *Procli* Sphaera, Graece et Latine, per Germanicum Caesarem, *Basil.* 1549, F. (conf. *Hyginus*.)

Hoc exemplari usus fuit H. GR., ab quo plerumque sunt ascripta et cum MSS. antiquissimis collata.

Acad. Lugd. Lugd. Bat. B. C. p. 173.

Ateorum Syntagma, ex ed. H. GR., Gr. Lat., cum figg. ex Offic. *Plant. Rapheleng.* 1660, 4.

Prae-

Praemissa libro est H. GR. *Elegia ad Guil. Martinum, Curiae Brab. a consiliis, cum ad eum Aratea sua mitteret, scripta ipsius GROTH manu.*

Schalbruch. B. C. P. I, p. 150.

Arati Phaenomena, Latinis Versibus reddita, cum figg. elegantissimis, quas expressit H. GR., tum XIV, aut XVI, annorum Puer, in Syntagmate *Arateorum*, in F.

Angl. et Hibern. Librorum MSS Catal., inter *Is. Voffii* Codd. MSS. in Anglia, p. 68, n. 2625.

Aristotelis Opera, Gr. et Lat., per *Iul. Pacium*, Geneuae, Voll. II. 1397, 8.

H. GR. *manu notata.*

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 153.

Barclaii (Ioann.) *Vindiciae publicae, pro Regibus ac Principibus, priuatae, pro Guil. Barclaiio, parente suo, aduersus Rob. Bellarminum*, Paris. 1612, 4.

Exemplar nitidissimum, H. GR. dono datum ab Autore.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 76.

Capellae (Martiani) *Satyricon, cum Notis*

H. GR., Lugd. Bat. 1599, 8.

Cum Annotat. G. I. Voffii. Idem, ibidem.

Septendecim paginae sunt collatae cum MSS.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 162.

CORPVS IVRIS IVSTIN. II. LEGES.

Diaconus (Paulus), de *Longobardorum* Origine et gestis, *Basil.* 1532, F.

Collatus est cum MSS., manu H. GR.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 224.

Diaconi (Pauli) *Historia, Editionis Basileensis.*

H. GR. manu cum MSS. collata.

Angl. et Hib. Librorum MSS. Catalogus inter *Voffianos*, p. 71. n. 2753.

Douſarum Bataviae Hollandiaeque Annales,
ap. *Plantin.* 1601, 4.

Ex Bibliotheca H. GR. et D. Heinfii, qui quaedam annotaverunt.

Heinf. B. C. P. I, p. 303.

Fulgentii (*Fabii Placiadis*, seu *Planciadis*) Mythologiae, etc. *Basil.* 1549, F. conf. *Hyginus*.

Hoc exemplari usus est H. GR., a quo plurima sunt ascripta.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 164.

Germanicus (*C. Caesar*) u. *Aratus*.

H. GROTHII, *Comparatio Rerumpp.*, *Atheniensis*, *Romanae*, et *Batauae*, MS.

Meurf. Athen. Bat. L. II, p. 207, sq. in H. GR. Vita.

H. GROTHII Epistola, ad DD. *Ouerallum*, Episc. Conuent. et *Lichtfeld.*, et altera Episcopi ad H. GR., MS.

Angl. et Hibern. MSS. Catalogus inter *Barlou.* Codd. MSS., p. 82. n. 2464.

Volumen, continens *Epistolas autographas*, et, quae pleraeque sunt ineditae, eruditorum et illustrium Virorum, ut, *Phil. Melanchthonis*, *I. Arminii*, *S. Episcopi*, *G. Vossii*, HVGONIS GROTHII, *I. Vtenbogardi*, *C. Barlaei*, *C. Vorstii*, *M. Ruarii*, *Steph. Curcellaei*, *R. Hogerbeccii*, *I. F. Gronovii*, *C. Hugonii*, *N. Heinfii*, *I. uan Vondel*, etc. in Folio.

Nicol. B. C. P. II, p. 152, inter MSS.

(EPISTOLARVM) Volumen (praemissa enim sunt

funt XII alia) XIII, Autographorum Regum, Principum, aliorumque illustris ordinis Virorum, XL Symbolis expressorum, quos inter sunt Autographa *Gustavi Adolphi* et *Christinae*, Suec. R., membranae inscripta, *Ernesti*, Hass. Landgr., etc. His accedunt Theologorum et Virorum clarorum, diuersarum religionum, Sec. XVI et XVII, Autographa, circiter cccc, insertae sunt sunt EPISTOLAE multae autographae, *Arminii ad Vtembogardum*, *G. Barlaei*, ad S. Episcopium, Ren. Cartesii, ad Profess. quendam Ultraiect., addictis figuris, calamo ductis, *Is. Casauboni* ad HVGONEM GROTIUM et Rutgersium, *Steph. Curcellaei*, ad VV. Vorstium, Sim. Episcopii, ad Greuinchonium, et huius, ad illum, *Nicol. Heinsii*, ad Marqu. Gudium, *Iusti Lipsii*, ad Ioseph. Scaligerum, uariorum *Iesuitarum*, quos inter est *Her. Rosuueidus*, ad El. Ehingerum, *A. M. Schurmanniae* ad Io. Smith, A. Riuetum, etc. Arn. Poelenburgii, ad Limbrochium, *Thomae Reinesii*, ad Sagittarium. *Conr. Vorstii*, ad Sim. Episcopium, *G. I. Vossii* ad H. GROTIUM, *I. Vtembogardi*, ad H. GROTIUM, *Ios. Scaligeri* 3 apographae ad El. Putschium. Sunt hic praeterea comneatus autographae a GROTIO, Legato Suecico, *Parif. datae*, *Phil. Caesio*, etc. quibus subscripserunt IPSE GROTIUS, eiusque Secretarius, *Is. Vossius*. Aliaque, *αυτογραφο* - Calvin. VVittemb., in laudem Melancthonis.

Mayer. B. C. P. II, p. 727, inter MSS. chartacea, F.

111 4

H, GR

H. GR. EPISTOLAS plures adhuc latitare ineditas, nec paucas sese uidisse in Bibliotheca *Gudiana*, quas in Opere GROTIANO non extare, credat, scribit *Morhof*. Polyhist. P. I.

H. GR. EPISTOLAS ineditas, ad *Christinam*, Sueciae Reginam, et *Axel. Oxenfirnam*, numero CCLX et plures, in Museo quodam feruari, certo mihi constat exploratumque est.

Ioann. Petr. Ludouicus, S. Regi *Prussiae*, a Consil. Aul., Tomum I Reliquiarum suarum suarum Manuscriptarum congeffit, quem circa Annum nouum (A. MDCCCXVIII) simul cum T. II, in bibliopolio nouo *Halensi* edet. Reperiuntur autem in illis prope 1000 Diplomata inedita, cum diuersorum eruditorum Virorum EPISTOLIS, nominatim *Lutheri*, *Melanchthonis*, *Erasmi*, *Scaligeri*, *Ioann. Sturmii*, *Conringii*, H. GROTII, *Heinsii*, *Vorstii*, *Kircheri*, *Graeuii*, *Obrechtii*, *VVetsteinorum*, *Suiceri* et aliorum.

Krausii Ephemerides Literar. nouae Germ. ad An. 1717, p. 637.

Clare perspicere quoque potest, ex H. GR. Epistola * CLXII ad *Gallos*, quae est in opere maiori Epistol. CCCXLVII, ad Hieron. Bignonium, quamque propter Epistolam *Clementinam* ad H.

* Epistolam, quae Clementis ad Corinthios inscribitur, Vir Anaphisius, ab Anglis promissam mihi iam pridem, cum Hamburgi frustra de u expectassem, nunc demum, postquam Francofurtum ueni, Viri maximi, Suecorum, Regis Cancellarii uocatu, a familia Anglicani Legati accipio.

H. Bignonium scripsit, eos plures EPÍSTOLAS inter se de hac Epistola *Clementina* scripsisse. Sic *Maderus*, in Praefatione suae editionis no- uae, sequentia GROTHII uerba, ex Epistola quadam, ad *H. Bignonium* scripta, profert. De *Phoenice*, inquit, *rem fuisse eo tempore erudi- tis creditam, nec eo argumento, uti Clementem, ut probet, sed ut ostendat, ea credita.* Ex hoc ergo breui Fragmento uideri potest, *Bignonium* cum Epistola CLXII GROTHIANA nondum fuisse contentum, sed potius expositionem deside- rasse dubiorum, quae GROTHIVS quoque, in iam relata a *Madero* Epistola sua soluere ausus est. Obiectio enim de *Phoenice* una de praeci- cipuis est obiectionibus, dolendumque, eam aut perditam, aut in Opere GROTHIANO maiori fuisse omissam.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum cir- ca Sacra, Fol. MS.

du Boif. B. C. P. I, p. 90.

H. GR. Historiae de Rebus Belgicis, Fol., Voll. II, MSS.

du Boif. B. C. P. I, p. 407.

H. GR. Mosaicae Historiae Illustratio ex Eth- nicorum scriptis. MS.

Meurs. Athen. Bat. L. II, p. 207, sq.

H. GR. de Veritate Religionis Christianae, Lugd. Bat. ex Offic. Ioann. Maire, 1627, 24. *

* *Exemplum eius, et quidem illud ipsum, qua- usus olim erat GROTHIVS, in Viri illustris D. Georgii Michaelis a Ludolph, grauissimi Camerae Imperialis VVezerlaciensis Assesso-*

ris, manibus olim fuit, qui deinceps instructissimae Bibliothecae Vffembachianae illud dono dedit. De quo Vir excellens, sequentia, summa humanitate, nos edocuit, Constat illud forma, ut loqui solent, 24ma, atque emendationes typi ab IPSIVS GROTII manu profectas, continere. Conspici ibi et alias Annotationes, initio et fini libri ascriptas, sed lectu perdifficiles. Quo pacto hinc liber inter Ludolphinas relatus fuerit, patrem suum, summum olim Virum, in fronte istius libri annotasse, Nimirum, se, cum iussu serenissimae Sueonum Reginae, Christinae, integra cista, eiusmodi editionibus adimpleta, Parisiis Stockholmiam transmittenda esset, istud exemplum, in rei memoriam transmittenda esset, istud exemplum, in memoriam, sibi seruasse.

Ioann. Christoph. Koecheri Dissert. Epistolica, Historiam Libelli GROTIANI de Veritate Relig. Chr. complectens, §. iv.

Inter alios Codd. MSS., qui Francofurti ad M. afferuantur, supplementum occurrit eorum, quae in illustrissimi Viri, Iacobi Augusti Thuani, Hist. sui temporis, Libris cxxxviii, desiderantur, et quidem ex H. GR. Aduersariis; alia manu, excerptum, supra p. 434.

Tenzelii *Monatliche Vaterredungen* p. 496.

Hygini (C. Iulii) Fabularum Liber Eiusd. Poeticon Astronomicon, Palaephatus, Fulgentius, Phurnutus, Albricus, Aratus, Proclus, Basil. 1549, F. (conf. Aratus etc.)

Hoc

Hoc exemplari usus fuit H. GR., a quo plurima sunt ascripta.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 266.

Isidorus et Isidori Chronicon, (sine ment. edit.)

Cum MSS. collatum, manu H. GR.

Angl. et Hibern. MSS. Librorum Catalogus, inter Voss., p. 71, n. 2783.

Isidorus, in F.

Ea quae in eius MS. habentur, et desunt in editione Vulcanii, manu H. GROTII, 8 Octaptychis, MS. ex Bibliotheca Vossiana.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 390.

L. Mater ff. de inofficioso Testamento,

L. Frater a Fratere ff. de Condit. indeb.

L. Eius, qui ff. de Rebus Cred.

L. Lecta eod. Tit.

L. Gallus ff. de Lib. et Posth.

L. Filius C. Familiae erciscundae.

Et aliae quaedam Iuris partes, exercitii gratia conscriptae ab H. GR.

Meurs. Athen. Bat. L. II, p. 207, 208. in Vita H. GR.

Lucanus, ex ed. H. GR., cum MS. collatus,

Manu Franc. Iunii, Fr. F.

Angl. et Hibern. Librorum MSS. Catalogus, inter Voss., p. 71. n. 2775.

Martialis, per **Hadrianum Iunium** et **Ioseph.**

Langium. Argent. 1595, 12.

Ex Bibl. Petr. Scriuerii et H. GR. cum Var. Lect. MSS.

Carpzou. B. C. P. II, p. 289, n. 203.

Orphei Hymni, qui dicuntur, cum H. GR. Notis MSS.

Meurs. Athen. Athen. Bat. L. II, p. 707, sq.

Palaephatus uid. **Hyginus.**

Pla-

Placidi Lactantii, al. *Luctatii*, item,
Lutatii, Scholia in *Statium*, Vid. *Statius*.
Poetarum Graecorum Dicta Stobaeana. Vid.
Stobaeus.

Poetarum Veterum, Tragg et Com., Graece
 et Latine, interprete H. GR., cum eiufd. No-
 tis, *Parisiis*, 1626, 4.

Passim ab EODEM connotata.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 265.

Poetarum Vet. Graecorum. Tragg. et Com.
 Excerpta GROTIANA, GR. ipsius manu e-
 mendata et aucta.

Angl. et Hib. Librorum MSS. Catalogus, inter Voff.
 p. 70, n. 2703.

Poetarum Vet. Tragg. et Com. Graecorum,
 Excepta GROTIANA II. Vossii altera, manu
Thomae Gatakeri. Horum Excerptorum me-
 minit *Gatakerus*, *Miscell.* cap. x.

Ibidem inter Voff. p. 70. n. 2703.

Poetarum Veterum Latinorum Fragmenta,
 per H. Steph. G. I. *Vossii* et H. GROTII manu
 passim notata.

Ibidem, p. 71, n. 2704.

Procli Sphaera, etc. u. *Aratus*.

Ad *Procopii* Graeca, prout edita sunt ab
Hoefschelio, Emendationes, partim e MSS,
 pleraque uero e coniectura H. GROTII e *Bibl.*
Vossiana.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 101.

Pburnutus uid. *Hyginus*.

Picbe-

Picherelli (Petri) Opuscula Theologica,
Lugd. Bat. 1629, 12.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 93.

Picherelli Opuscula Theologica, ab Andr. Rineto, ut ex eius in Exodum Commentario didici, in lucem edita, magni GROTHII manu auctiora, et collatione cum autographo.

Angl. et Hibern. Librorum MSS. Catalogus, inter Voss, p. 71, n. 2858.

Stadius; cum Placidi Lactantii Commentario, ex Bibliotheca Franc. Pithoei, per Frider. Tiliobrogam (Lindenbrog.) Parisiis, 1600, 4.

Ascripta aliqua H. GR.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 273.

*Seneca, Tragicus, cum H. GR. Notis, **

* *Bartsius* in Vitis aliquot Virorum clarorum, Londini, 1681, 4, p. 433, loquitur de Notis ad *Senecam*, Tragicum, et ad ANTHOLOGIAM GRAECORVM EPIGRAMMATVM, sed quia nusquam inveniuntur, merito referenda ueniunt inter MSS. Grotiana.

Stobaei (Ioann.) Loci Communes, Graece et Latine, Aureliae Allobr. 1609, F.

Ascripsit plurima H. GR.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 257.

Stobaei, Eclogae, editionis Geneuensis, H. GR. manu emendatae et auctae.

Angl. et Hibern. MSS. Catalogus, inter Voss. p. 70, n. 2688.

Stobaeus, GROTHII ipsius manu emendatus et auctus.

Ibidem, inter Voss. p. 70, n. 2702.

Stobaei Dicta Poetarum Graecorum, emendata

ta

ta et Latino carmine reddita ab H. GR. *Parisis*,
1623, 4.

Ipsius Grotii manu aucta et emendata.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 363.

Stobaei Excerpta, Lat. carmine reddita ab H. GR.
Accedit *Plutarchus* et *Basilii M.* de usu Grae-
corum Poetarum, *Parif.* 1625, 4.

Roeschel. B. C. P. II, p. 150.

Testamentum Nouum, Graecum, *Lugd. Bat.*
ex offic. Plant. 1591, 12.

H. GR. contulit cum Codd. MSS.

Schalbruch. B. C. P. III, p. 2.

Theonis Scholia in *Aratum*. uid. *Aratus*.

Xenophontis Commentarii Graeci, 4.

Ex Bibliotheca H. GR., qui sine dubio quaedam ascripsit.

Heinf. B. C. P. I, p. 303.

BIBLIOTHECA HOMONYMA GROTIANA.

Albertus Magnus (qui Ludou. Viui est *GROOT) Epi-
scopus Ratisbonensis A. 1265, mortuus A. 1280 complura
Opera publice edidit satisque notoria.

* Vid. *Ludou. Vines* de Disciplinis L. IV, p. 597, 200.

Gerhardi Magni * (alias GROOT) Protestatio de ue-
ridica Praedicatione, de Studio in sacris libris, conclu-
sa et proposita, quae opera tria inueniuntur inter Opera
Thom. a Kempis.

* *Vid. quae de hoc Viro eximio habet* Ioann. Franc. Bud-
deus in *Lexico Vniuersali Historico sub uoce Magnus*.

Gerardus dictus de GROOT, de Focariis et Locatione
Eccles. seu, de Focariis et Locatione Curae Pastoralis
MS.

Ultraiect. B. C. P. I, p. 94.

In Bibliotheca Vffembachiana MSta P. IV, 49, Vol.
XLIV. inuenitur etiam MS. huius Viri.

Olai Magni Historia Septentrionalis, *Basil.* 1568, F.
Lugd. Bat. 1642, 12.

du Bois. B. C. P. I, p. 370.

Groschupf. B. C. p. 95.

Historia delle Geuti et delle cose settentrionali, da Olao Magni, Venet., 1562, F.

du Bois. B. C. P. I, p. 370.

Groot (Olai de) Tonneel de Nordischen Landen cum Dith. Blefkeni, Ysland en, Groenland, Amst. 1655, 8.

Ludouic. B. C. p. 66.

Lettre Famigliari Luigi Groto Cieco d'Adria in Venetia 1601, 4.

Gud. B. C. p. 297.

Chronyck von Hoorn uerbetert en eensdeels op t' nieuwe beschreuen door D. Vedelius, desselfs West-Frisia ouergeset in Nederduitse Verse door L. de Groot, tot Hoorn, 1648, 4.

Oizel. B. C. P. II, p. 143.

*Christiani VVilhelmi GROTEN, Equ. Luneburgici, Oratio de Amnestia habita, VVittemberg. 1648, **

* *Vid. quae de hoc generoso et nobilissimo Viro scribit Bucherus in Dissertatt. et Oratt. suis, et Buddei Lexicon Vniuersale Hist. sub uoce GROTIUS.*

I. Grotius de Praedestinatioue, Hildesii - -

Zeidler. B. C. P. III, p. 261.

Chr. Abr. Grotii Hoellenuueg in Versen, Coethen, 1671, 8. ib. 1672, 8. ib. 1698, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 517.

Dornfeld B. C. p. 210.

Verzeichniß aller teutschen Poeten, sub uoce Grotius.

I. P. Grotius de Capillis & Capillamentis Veteri, - 4.

Roeschel B. C. P. II, p. 138

Constantinus de Groot Ioodse Oudheden, of Voorbereitselen tot de Bybelsche Vlysheyd, cum Figg. Amsterd. 1690, T. II, F.

Krauf B. C. P. I, p. 1.

Io, de Groot VI Seelen-Vbungen und Andachten, Hamburg, 1697, 12. Naumb. 1697, 12.

Falckner. B. C. P. II, p. 45.

Fritsch. Cat. Libr. nardin. Lipsf. 1705.

Ad.

Ad. Groot de Benedictione Sacerdotali, Lipsf. 1721, 8.
Heinecc. B. C. p. 390.

Loca ubi Grotiorum gloriose mentio fit.

Sic de ipsis loquitur *Samuel Pufendorfus* *Rer. Suevic. LXIII, § 54, ad An. 1641. Inde cum Legatis Luneburgicis Thoma Grotio, Hodenbergio et Ottone Mauderodio consultatur.*

Idem, in Vita Frid. V Vilhelmi L. XIX, §. 44, p. 1565 ad An. 1686. Sed et Luneburgici optabant, Gottorpiense quoque negotium simul expediri, Danumque eo redigi, ut non amplius talia ab ipso expectanda sint. Ac proponebat Fuchsis Otto Grotius, Duces consere, hac occasione non praesentes solum turbas componendas, sed et futura quiete et de securitate Hamburgi, ac totius circuli, cogitandum, ad quam cumprimis facta sit Gottorpiensis restitutio, qua is priorem velut limitem Daniam versus firmet.

Ibid. LXIII, §. 47. p. 1012. ad An. 1675. Ita demum in Regem Daniae Electorem et Monasteriensem Praeconsulem ac Ioann. Fridericum Dusem, conventio inibat, super medio statu praesentibus temporibus hic concedendo. Subscripserant pactum nomine Regis Daniae Fridericus Alefeld, Electoris V Vilhelmi Lente, Monasteriensis Matthias Korf Smisingius, Ducis Otto Groote et Henricus V Vizendorf. Et Lib. XLIX, §. 106. p. 1485. ad A. 1683. Vnde ab his Otto Grotius, Berolinum missus, proponebat, cum Caesar a Gallo latas conditiones duras nimium & ignominiosas, an non Gallus ad moderationem permoneri queat, saltem ut Argentoratum penes imperium maneat.

Ibidem L. XVII, §. 95. p. 1373. ad An. 1679. super eodem negotio a Luneburgicis missus Augustus Grotius Electori proponebat; Haud quaquam Dano animum esse urbem officii denuciat admonere, sed penitus sub iugum mittere. Nam isti sine paucis naues bellicas suffecisse, nec 70 machinis, 30 grandibus mortariis, ac tanto exercitu opus, fuisse. Suspicionem quoque augere, quod ea destinata ita sollicitae vicinarum notitiae subtracta fuerint, detentis quoque tabellariis. Ad id sine dubio iam effectui dandum fuisse, ni aduersus ventus naues attinisset. Interesse autem omnium vicinarum, qui, totius Germaniae, id emporium seruari, unde huius commercia magnam partem dependent.

F I N I S.

INDEX RERVM, VERBORVM

ET SCRIPTORVM.

ADMIRATIO magna Hug. Grotii apud Henricum IV. Galliae R. a quo aureo torque donatus, p. 18. apud Ludouicum XIII. Gall. R. 286. 353. 399. apud Iacobum Reg. Angliae, 23. apud Gustauum Adolphum, 304. apud Christinam Sueonum Regin, 475. 594. apud Regem Hispaniae, munia ei offerentem, 299. apud Regem Polonia- rum, 299. apud Regem Daniae, 299. apud Ducem Holsatiae, 299. apud Principem Condaeum, 16. apud Principem Auriacum, Mauritium, ante ortam Arminianorum litem, 19. apud eius fratrem Frider. Henricum. 284. apud Cardinalem Riche- lium, Grotio licet invidentem, 399. immo Grotio iniuriam illatam deprecantem, 399. apud Senatum Amsteloda- mensem, 473. apud Axe-

lium Oxensfirnam. 475. eius de Jure B. & P. liber magnis Regibus dedica- tus fuit, 749. aestimatio Grotii apud Principem, Fridericum a Nauffau, 582. 293

Aer Batauis minus salu-
bris. 440. 441

Aersenius (Franciscus) eius vita breviter recensita, 80. audax & malignus, 81. scripsit contra Armi- nianorum de Praedesti- natione sententiam, 81. ingratus erga Oldenbar- neueldium, salutis pro- curatorem, 80. scripta eius contra Arminianos. 81. eius conuicia in Ol- denbarneldium. 81. qui- bus Oldenbarneueldius sese dextre opposuit, 81.

Adamus Exul, Tragoedia Hug. Grotii. 8. editio- nes extant III 686

Adelzreiteri relatio de morte Gustavi Adolphi. 305. 312. 317

Adversarii Scriptorum H. Grotii, Feldenus. 602. Claudius Salmasius. 602. 603.

INDEX RERVM, VERBORVM

603. 604. 605. vid. Fel-
denus, Salmasius.
- Agathias* per Hug. Groti-
um, editiones III. 663.
Versio Suecica 663
- Albertus* & *Isabella* pacem
& tranquillitatem Impe-
rii moliantur, 60. causa,
60. Alberti & *Isabellae*
mandata ad Proceres
Holland. Hagae Comi-
tum tradita, 62
- Albertus (Franciscus)* Lau-
enburgicus, interfector
Regis *Gustavi Adolphi*
313. a *Jobo Ludolpho* &
Anonymo defenditur
contra *Pufendorhium*,
313. sed rationibus minus
gravibus, 313. 314. qui-
bus opponitur testimo-
nium *Pufendorffii*, 314.
315. & *Bissaccioni* alio-
rumque, 316. vindictam
apud *Lucenam* susce-
pisse *Albertum*, ob ala-
pam ipsi a Rege *Gustavo*
inflictam, refert *Pufen-
dorffius*, 315. item *Bissac-
cionus*, 316. *Adelzreite-
rus*, 317. *Jo. Baptista Bur-
gus*, 317. *Pufendorffius*,
318. *Bissaccionus* 318. i-
donea Alberti occasio
Regem *Gustavum* inter-
ficiendi refertur a *Pufen-
dorffio* 319. altera *Ludol-
phi* obiectio, 320. tertia
Ludolphi obiectio 320.
321. cui contradicitur 321
falso obiicit *Ludolphus*
& *Anonymus*, si *Alber-
tus* huiusmodi quid pa-
trasset, terrore conscien-
tiae ad *Sueonas* non
rediisset, 321. refutatur,
323. *Albertus* peracto
flagitio, confessum a *Sue-
cis* digressus est, 323. 324.
falso obiicit *Ludolphus*,
Albertum, criminis con-
uictum tutum apud *Ele-
ctorem Saxonem* rece-
ptum non potuisse sibi
promittere, 324. falso
obiicit *Ludolphus*, ictum
globi utrumque alte-
rum post alterum fieri a
Francisco non potuisse,
325. id quod reicitur,
325. 326
- Alexandri M.* fortitudo in
adeundis periculis, 340.
- Americanae* Gentis origi-
nem pertractavit *H. Grotius*
in dissertatione, contra
Isaaci Peyrerii scri-
ptum de *Praeadamitis*,
448. cuius editiones III,
718. hanc gentem non
adeo

E T S C R I P T O R V M.

adeo esse antiquam, demonstrat Grotius in illa, 448. Jo. Laetii Refutatio huius dissertationis, cuius editiones III, 718. ad quam H. Grotii Respon- sio seu Refutatio Laetii, pertinet, 719. Jo. Laetii respon- sio ad Dissertatio- nem secundam de hac materia H. Grotii, cuius extant editiones III, 719.

720

Amor in patriam, Oxenstir- nae, 346. Hug. Grotii ardens amor in patriam, 16. 22. 23. 198. 217. 247. 245. 419. 494. 291. 232. 587. 588.

Amyraldus, (*Moses*) in quem distichon quod- dam notatu dignum, 31. Defendit uniuersalem Dei gratiam in scriptis suis, 31. ideoque Armi- nianismi accusatus est, 31

Anacharsis Sententia de Nauigantibus 25

Andraeae (*Valentinus*) 28

Angliae Rex Suecis per Jo.

Barclaium arctiora vin- cula amicitiae offert 393

Anglicana Ecclesia. eam Grotius magni aestima- uit, 561. eamque ob cau-

sam Reformationem i- psius valde praedicat. 565. 567. 569. 570. quid de i- psius cultu publico Gro- tius praedicauerit, 566. 569. Grotius huic Eccle- siae sese adiungere uolu- it, 567. eamque Vxori commendauit 570

Annotationes Hug. Grotii in V. Testam. et Nov. Testam. 501. editiones IV. 833. 834. in his falso accusatur Grotii auda- cia, 501. elogium, 502. annotationum H. Gro- tii editiones II. 831. 832. ad Vetus Testamentum, ad Nouum Testamen- tum uero annotationum tum seorsim tum iun- ctim editarum editio- nes XI, 832. 833. uersio- nis Belgicae editiones II, 835

Annulus, de annulo Com- mentatio H. Grotii, 696. editiones II. *ib.*

Annales Batavi H. Grotii, ad quos condendos Grotius excitatus fuit a Jac. Aug. Thuano 434. editiones extant VI, 720. uersionis Gallicae editiones IV, 721. versio Belgica, 722.

INDEX RERVM, VERBORVM

- vide Scripta Grotii.
- Antichristus* Hug. Grotii, editiones II, 824.
- Refutatio huius libri, 824. Defensio eiusdem, 825. Responso ad Defensionem 825
- Apologia* Jo. Oldenbarneveldii, cuius extant editiones IV. 712
- Apologia* H. Grotii, quid Grotius praecipue per eam intenderit, 249. probatur, 250. in ea usus primum sermone Belgico, postea Latino, 250. titulus, 250. cur Maurerio inprimis eam miserit. 251. in ea Grotius indigne se damnatum, pronunciat, 251. Sententiae suae nullitates ostendit, 252. pertinet haec Apologia ad Jus publicum Belgicum, 252. Foedus Belgicum in ea ut *συμμαχικόν* ostendit, 252. eam Foederati Delegati pro-
scriptionibus persequuntur, 252. quod improbat, 252. interdictum, ob eam a Foederatis Delegatis editum per tutelam Regis Galliae evanuit, 252. valor huius Apologiae apud Gallos, 253. in conuentu Procerum, 253. huius Apologiae editiones extant VII. 714. 715. 716. Belgicae uersionis editiones II, 7. 16. 717
- Aratea* Hugonis Grotii, editiones II, 657. 658.
- Arca*, H. Grotii alloquium ad arcam illam, quae carcere elatus est, editiones II, 691. Iudicium, de hoc alloquio extat, 691. Versio Belgica, 691. uersus et epigrammata in arcam illam, 218. 219. uid. Epigram. Versus.
- Arabes* omnes tolerant religiones 540
- Arbitrium liberum*, homini a Deo datum 33
- Aristoteles*, eius sententias retinuit Grotius in Opere de Jure B. & P. 275. 276. 277. cur eas retinuerit, 277. ad Aristotelis doctrinas Parisiensis Academia fuit adstricta, 278. ideoque Grotius sententias Aristotelis impugnare non potuit, *ibid.*
- Arminius*, (*Jacobus*) alias Jacobus Hermani, Academicus.

ET SCRIPTORVM.

dem. Lugd. Bat. Profef-
 for, 26. aetate ineunte
 pauper, operas fervilis
 praestitit, 26. eius dotes
 animi, 26. multi, miseri-
 cordia capti, donarunt i-
 psum muneribus, 26. e
 feruitio liberatus studiis-
 se consecrauit, 26. eaque
 Senatus Amstelodamen-
 sis sumptibus continua-
 uit, 26. Academiae ab
 ipso frequentatae, 27.
 eximia eius Eruditio, 27.
 munus praeconis accipit
 a Senatu Amsteloda-
 menti, 27. succedit Fran-
 cisco Junio Lugd. Bat. 27.
 elogium eius a Scaligero,
 Spanhemio, Batefio,
 Hornbeccio, Grotio et
 Valent. Andreae, ipsi da-
 ta, 27. 28. eius constan-
 tia animi inter hostes, 28.
 errori Decreti absoluti
 reclamauit, 28. paulo le-
 nius de Praedestinatione
 scribens, ad Augustanam
 Confessionem accedere
 videbatur, 28. Arminius
 fit Profef. Lugd. Batav.
 licet Gomaro reluctan-
 te, 28. multi ipsum red-
 dere suspectum cupiunt
 dogmatum Reformatae

Religioniaduersantium,
 29. liberius sententiam
 de Praedestinatione ab-
 soluta, ut Scripturae S.
 contrariam, aperit, 29.
 a parte Supralapsario-
 rum prius stetit, 29. per-
 specta uera doctrina de
 Gratia et Reprobatione,
 contra suos disputauit,
 30. a Supralapsariis dis-
 cessit, 30. publicis scri-
 ptis suas sententias ex-
 plicare prius noluit, 30.
 a Francisco Gomaro ac-
 cusatus apud F. B. O O,
 30. inde Hagam Comi-
 tum euocatus est, 30. V
 Articulos suos scripsit ac
 defendit, 30. Initium Dis-
 sidii Arminium inter et
 Gomarum, 30. extinctus
 Arminius, 31. elogium
 eius, 31. doctrina ipsius
 a Viris doctis defensa fu-
 it, 31. Epicedia Hug.
 Grotii in Jacob. Armini-
 um, 690. Arminii Ana-
 lysis cap. IX, ad Roman.
 703. vid. Lis Gomarum
 inter et Arminium.

Arminiani, sententia eo-
 rum de Praedestinatione
 et Reprobatione, 33. Ar-
 minianos inter et Goma-

INDEX RERUM, VERBORVM

ristas exortum bellum, 36. indies succrescit, 36.
 37. Arminianorum et Gomaristarum litis compositio intenta ab Oldenbarneuelidio, 37. et a Theol. quodam Lugdunensi per allocutionem quandam proposita, 38. itemque a Reformato quodam exoptata, 38. Arminiani libellum supplicem Remonstrantiae Titulo, O. F. B. obtulerunt, 41. 703. quid in illo petierint, 41. Arminiani cur Remonstrantes fuerint dicti, 41. Arminiani simul cum Gomaristis in Belgio tolerantur Decreto F. B. O. 41. quod decretum Arminiani defendunt, Gomaristae uero impugnant, 41. Iosephus Hal-lus Vnionem Arminianos inter et Gomaristas urgebat in Synodo Dordracensi, 44. item Grotius suo testimonio, 44. nihilominus Gomaristae crudeles se gerunt, 44. Arminianorum conuentus a Gomaristarum plebe diripitur, 49. 50. Ar-

miniani in angustiam re-
 ducti, 50. a Gomaristis
 pressi Delphos concedunt, 50. ab Ecclesia Lutherana excipi satagunt, 50. qua conditione, 50. quam concesserunt Lutherani, 50. a Gomaristis excommunicacionem patiuntur Arminiani, 51. Arminiani Christianam inuicemque Religionum tolerantiam concedunt, 497. probatur ex eorum scriptis, 497. 498. testatur ipse Grotius, 498. quare concedant hanc tolerantiam, 499. Arminianorum literarum commercium cum aliis diuersarum religionum hominibus, 499.

Arminiani, turbae ob Arminianam Controuersiam excitatae, etiam in Oriente percrebescabant, 52. Nouas Arminianos inter et Gomaristas religionis opiniones parum curauit Mauritius, Princeps Auriacus, 55. a Mauritio ad F. B. Delegatos translatae sunt, 56. induciae, Hispanos in-

ET SCRIPTORVM.

inter ac Belgas, lites has magis magisque promouerunt, 56. Arminiana factionis caput Oldenbarneveldius, 80. Arminianis summum uindicatur a Prouinciis imperium circa sacra, 117. quod Gomaristæ uindicant Ordinibus Gen. 117. factio Mauritiæ contra Arminianos, 124. Synodus ob lites Armin. et Gomarist. instituitur, 124. causæ, cur Arminiani huic Synodo merito sese opposuerint, 124. 125. Arminianus Senatus, in sinctu Mauritiæ remouetur, 129. Gomaristæ surrogantur 129. Arminiani conspiratores in uincula coniiiciuntur, 129. Arminianorum conuentus in Synod. Dordracena 132. Synodo se subiicere recusant, 132. causa, 132. in Synodo non sunt auditi, 132. interdicto subsistere coacti sunt, 132. dogmata eorum damnata, 133. Arminiani concionatores depulsi, 133. Reformati surrogati, 133. Arminiani, uehiculis im-

positi, ad fines Belgii abducti sunt, 134. ad Brabantos et Antvverpienses se contulerunt, 134. excommunicatio eorum iniuste suscepta, 139.

Arianismum contendit Imperator Valens maxima cum crudelitate 150

Arndius (Josua) Theologus aequè ac Philologus celebris, 604. eius specimen errorum Salmasii in Theologia et Philologia 604

Arndius Jo. Apologia pro Hug. Grot. de Jure B. et Pace 778

Arnhemius Caesareos prope Lignicium fugat, 355

Assentatio nimis Regibus periculosa et perniciofa 148

Asterius (Justus) eius Examen Conciliorum Ratisbonensium, 361. causæ, cur improbauerit ille Conuentum Electorum Ratisbonæ ad eligendum Ferdinandum III, 361. cum ipso Grotius amicitiam coluit, 362. huius Asterii scripta Georgius Hornius Hugoni

INDEX RERVM, VERBORVM

- Grotio ascribit sub hoc Asterii nomine, 722. Guido Patinus Asterium hunc nominat Tilemannum Stellam, 723. Asterius de Pace Pragensi, cuius libri extant editiones II, 723. item uersio Gallica, 724. Refutatio huius scripti, 724. Asterii Examinis Comitiorum Ratisbonensium editiones II, 724. 725. uersio it. Germanica, 725. Refutatio huius Scripti 725
- Atheismi* falso accusatur Grotius 555
- Audacia* in sacris literis tractandis falso reprehenditur in Grotio 501
- Aulae* Suecicae commendatio 470

B.

BALAGNIACUM

- Memmi 584
- Balkanquallus*, eius epistola ad Dudleium Carletonum, 134. in qua durum Synodi Dordrac. in Arminianos iudicium accusat, 135. eius epistola ad Nantonem, Anglum, 136. ubi ostendit,

- Angliae Theologos in Gomaristarum sententiam descendere noluisse 136
- Baptisma*, de hoc Grotii poemate, editiones II, 694. uersio Belgica 694
- Baptizatorum* puerorum institutio H. Grotii, editiones III, 831
- Barbeyrac (Jean)* quid sentiat de uersione Gallica operis Grotiani per Courtin, 643. translulit in linguam Gallicam opus Pufendorffii de Jure Nat. et Gent. 757. item eiusd. tractatum de officio Hom. et Ciu. 760
- Barclaius (Jo.)* Legatus Angliae Regis in Sueciam missus 393
- Barlaei (Casp.)* Epigramma gratulatorium in liberatum Grotium, 229. it. carmen in Vxorem Grotii liberatricem, 230.
- Barlaeus Socinianismo aspergitur, 524. causae, 524. defendit Barlaeus H. Grotii scriptum de Pietate O. O. Holl. contra Nicol. Vedelium, 524
- librum edidit de Controversiis Ecclesiasticis, 524
- Bar-*

ET SCRIPTORVM.

- Barthon (Jo.)** Vice comes de Mombas. nupsit ei Cornelia, Grotio superstes filia, 574. rei militari se dedit, 574. ad Tribunalatum euectus, 574. in gratiam Vxoris in Hollandiam se recipit, 574. ubi inter primos Equitum Magistros ascitus, 574. postea captus, vix capitali periculo se subduxit 575
- Basilius M.** de usu Graec. Poetarum Hugonis Grotii editiones IV, 660
- Bataua** Respublica, de eius antiquitate scripsit Grotius, 450. cuius libri editiones V, 700. item versio Belgica, cuius editiones IV, 701. versio Gallica, 701. quid sentiendum de hoc libro, 21
- Bataua** H. Grotii, s. epithalamion Cornelio Mylio et Mariae Oldenbarneeldiae dictum 686
- Bataui.** statum eorum sub Francis fuisse liberum, Grotius minus recte asserit, 21. qua in re etiam a Coringio notatus, 21. Monachi Nussiensis hac de re testimonium, 22.
- causa, cur Grotius hanc Sententiam protulerit 22
- Batauorum** ius commercii Indici, 23. de navigationibus Batauorum, 23. eorum gloria navigationibus parta, 24. Bataui longe quoque diffitas regiones sibi reddiderunt tributarias, 24. incolisque earum certas leges praescripserunt, 24. multos Bataui thesauros compararunt suis navigationibus, 24. Batauorum lites circa discrimen capitum doctrinae, de praedest. 26. de Batauorum bellis, uid. Belgæ.
- Batesius** 26. 27
- Beaumontius (Herbertus)** 1
- Baudius,** huius elogium de Grotio 8, 598
- Becmanus (Jo. Christoph.)** in opus H. Grotii de Iure B. et P. editiones II, 766. collegit variorum notas in H. Grotium, *ib.*
- Bechmannus (Jo. Valent.)** eius Analecta in opus Grotii de Iure B. et P. 774
- Becmannus (Nicolaus)** virulenta eius scripta contra Grotium 640
- Belgæ,** Belgarum navigatio-
a 5 tio-

INDEX RERVM, VERBORVM

- tiones, 23. 24. 25. epigramma in nauigantes Belgas, 25. de rebus Belgicis H. Grot. MS. 847
- Belgarum bellum*, cum Philippo II. Hispaniae Rege per XL. annos gestum, uictoria in Belgas inclinante 56. per hoc bellum ad summum fastigium perducti sunt Belgae, 57. in hoc bello Belgae magnos thesauros sibi compararunt, 57. in eo Hispani ultra centum miliones auri consumserunt, 57. centum millia genere Hispanorum, 57. mille millia militum ex aliis nationibus consumpta fuerunt, 57. in hoc bello Belgae magnam sibi compararunt rei militaris peritiam, 58
- Belgarum bellum* uersus Americam, 60. Belgae pro libera gente uoluerunt declarari, 72. Belgas inter et Hispanos induciae, 56. uid. Induciae,
- Belgae* commerciorum sibi Indiae Orientalis libertatem reseruarunt, conditionibus pacis cum Hispan. confectis, 72. Belgarum diffidium de libera in Indiam nauigatione, 73. Belgarum commercia Republicae anima 73
- Belgarum* libertas, ualde diminuta per Philipporum iras, 57. per fauenciam Ducis Albani, 57. per agmina deuoluta Alpibus ac iugis Pyrenaeis, 57. Belgarum libertatis utilitas, 73. libertas hodierna Belgarum ab Oldenbarneuldio acquisita 165
- Belgium*, eius status a Grotio deploratus, 292. eius prouinciarum uota, et suffragia 22
- Bellefontius*. ipsum eligunt rectores Rotodamenses ad Urbis aedificandam loco H. Grotii 350
- Bellum*. bella ut plurimum a Principibus sub specie religionis geruntur, 54. probatur exemplo Philippi, Maced. Regis, 54. belli fundamentum an ex Jure naturae fit eligendum, 268. num Grotius de hoc recte sentiat 268
- Bellum* gerere Christianis non

ET SCRIPTORVM.

- non licere, falso putarunt** Erasmus, Jo. Ferus, et Mennonistae, 269. hos Grotius refutauit, 269. qua ratione, 269. 270. **Belli fundamentum ex necessitate deductum, 269. an iusta belli fit causa pro-subditis, ut ab eis arceatur imperantis iniuria** 621
Bellum Gustau Adolphi apud Lucenam 305
Beneuolentia subditorum Principi utilis, 152. quomodo paranda 153
Bellum Germaniae 344
Bergeronis historiae Scythicae compendium. 450 illud studiose legit Grotius 450
Berneggerus 681
Bernhardus, Dux Saxoniae, 343. post mortem Regis Gustau Adolphi summa imperii militaris ei confertur, 343. ipsi pileus capite deiicitur in pugna Lucensi. 343. fortiter hostem inuadit, 343. castra Caesarea prope Nordlingam impugnat, 354. cum Gallis pactionem init, 371. contenta huius pactionis, 371. 372. secreti articuli, 372. Duci stipendium a Rege Galliae promittitur, 372. donatur Duci Alfatia et praefectura Hagenoensis cum omnibus uiribus, 372. Pactio haec uero a Gallis non tenetur, 372. pensio Duci promissa non continuatur, 372. Dux Lutetiam proficiscitur, 372. aliam cum Gallo conuentionem facit. 373. reuertitur e Gallia cum magno argenti pondere, 373. tabernas Alfaticas ad deditionem cogit, 373. in urbis obfisione digitum indicem perdit, 373. qui hodie Vinariae conspicitur, 373.
Bernhardus Dux Saxon. Rhenum transit magno cum labore 373. Wertanum inuadere conatur, 374. sed lue crescente impeditur, 374. cum Hug. Grotio a Gallis suppeditamenta urget, 374. quae Rex Galliae large promittit, 374. falsam Gallorum intentionem Dux praeuidet, 375. interitum, Dux, si interi-
ri-

INDEX RERVM, VERBORVM

riret, honestum annitur, 375. Ducis minister Ponica a Gallis corrumpitur, 375. causa, 375. Duce[m] Galli pertimescunt, 375. causa, 375. Dux Rheinfeldam obsidione cingit, 378. Ducis audax consilium opprimendi Caesareos, ex improviso, 378. uictoriam a Caesareis reportat, 378. denuo Rheinfeldam obsidione aggreditur, 379. eiusque castrum capit cum reliquis urbibus syluestribus, 379. Friburgum in Brisgouia capit, 379. Brisacum urbem, fame pressam cepit. 379. 380. unde fames illa orta, 379. Caesareos ibi Dux repellit, 379. item Lotharingum haud procul a Thanna, 379. Duci auxiliares copias Galli nimis tarde submitunt, 380. licet flagitantibus Sueonum Gubernatoribus, immo et Grotio apud Regem sollicitante, 380. Dux in Burgundionibus hiemat, 400. Gallorum altercatio cum

Bernhardo de possessione urbis Brisfaci, 400. pactum Ducis Brisacense, 401. destinationes suas nummo, per id tempus cuso, prodit Gallis, 401. Galli blandientes eum in Galliam illicere audent, 402. quibus rationibus, 402. has uero Dux sagax renuit, 402. consiliis egregiis H. Grotii utitur, 403. Galli Ducem per matrimonium allicere annuntur, 403. per neptem Cardinalis Richelii, 403. uid. Maria de Vignerot. quam uero repudiat, 403. qua de causa Richelii ualde irritatur, 403. Dux in Rohanaei Ducis uiduam pronior, 405. quod coniugium Gallis periculosum uidebatur, 405. Dux Brisacum Regi Gall. cedere renuit, 405. Dux Erlachium latetiam mittit, ut morbum praetexeret, ob quem in Galliam uenire non posset, 405. Galli pecunias submitendas Duci subtrahunt, 406. Dux in ipsam Bauariam sese

fese

ET SCRIPTORVM.

sefe effundere constituit, 407. Dux morbo graui implicatur, 407. testamentum paucis uerbis condidit, 407. copias militares nemini, nisi Sueciae Reginae, sacramento teneri dicit, 407. mors eius placida, 407. laus pietatis eius, 408. seria eius poenitentia celebratur, 408. ueneno extinctus dicitur, 408. probatur, 409. morbus ipse describitur, 408. falso peste mortuus refertur, 409. uariae suspiciones de morte eius, 409. fama ueneni ex medicorum narratione reualefcit, estque uehementissima, *ibid.* Grotii, testimonium, 409. quae probatur ulterius ex aliis signis, 409. 410. uenenum sese accepisse, Dux ipse ratus est, 410. probatur ex eius uerbis, 410. 411. Dux bello suo peculiarem dominatum stabilire uoluit, 411. aetatis suae maximam partem bello transegit, 411. paene semper uictor, 411. excepta clade

Nordling. 411. uirius eius bellica admirationi est 412. elogium ipsi a Grotio datum, 412. Dux Pronepos fuit Ioannis Frederici, Electoris Saxoniae, 412. quo anno natus, 412. minimus et celeberrimus inter fratres undecim, 412. foedum ueneni scelus in morte Ducis a Richelio profectum dicitur, 412. et quidem per Medicum quendam Geneuensem, 412. epistolae, mortem Ducis citius explorantes, Basileam adueniunt, 414. Ducem Imperator per Heufnerum familiarem quendam Bernhardi, in suas partes trahere conatur, 413. Dux uero Heufnerum a Caesare corruptum non admittit, 413. Ducis exercitus in Gallorum potestatem redigitur, 415.

Bertius (Petrus) · 30.

Beza, scriptum contra illum de praedestinatione Delphis editum, 29. de Praedestinatione coram hominibus plane non loquendum esse, dixit, 39

Bi-

INDEX RERVM, VERBORVM

- Bignonius** (*Hieron.*) ei dedicauit Grotius librum de Veritate Relig. Christ. latine redditum, 262. 442. eius encomium, 442. eum Grotius magni aestimauit, 442.
- Bissaccionus**, Maiolinus, Comes Albertum Franciscum interfectorem fuisse Gustani, perspicue refert, 316. 318.
- Bodinus** controuersias de rebus fidei prohibendas esse contendit, 40.
- Boeclerus** (*Io. Henr.*) Hug. Grotii opus de Jure B. et P. studiosis commendauit, 274. opus illud continuauit, 282. 283. eius commentationum in hoc opus extant editiones V, 754. iudicium de commentationibus eius, 629. 630. Ius eius Feciale, 630. iudicium de illo, 630. eius Fabulae in Grotium, 630. iudicium de his, 630. 778.
- Bogermannus** (*Io.*) opposuit se scripto Grotii de pietate O. O. Holl. 42. cuius editiones extant III, 706. 707. sed ipsi contradicit Grotius in Pietate uindicata, 42. cui Bogermannus aliam opposuit refutationem, 42. Bogerm. Praeses fuit in Synodo Dordracensi. 132.
- Boissiffius**. apud illum Grotius innocentiam suam aperit, 235. probatur 236
- Boyleus** librum H. Grotii de Veritate Relig. Christ. in Malabaricam transtulit linguam 199
- Boineburg** 630
- Brachelius** (*Adolphus*) eiusdem relatio de morte Gustai Adolphi 307
- Brisacum** urbs a Duce Vinnariensi Bernhardo fame pressa et capta, 379. unde fames orta sit, 379. Gallorum altercatio cum Duce Bernhardo de hac urbe possidenda, 400. cui renitebatur Grotius, 401. de Brisacensi pacto ducis Vinnariensis, 401. Dux Brisacum communire contendit, 402. de Brisaco urbe tradenda Galli cum Erlachio duce in Galliam misso conueniunt, 406. Brisacum in potestatem Gallorum redigitur 414

ET SCRIPTORVM.

Britannica Ecclesia Grotio magnopere placuit, 561. probatur, 562. 563. it. ex literis Henrici de Noua Villa ad Petr. Hieronym. Barcellinum scriptis, 563. huius Ecclesiae Reformationem egregie laudat H. Grotius, 565. quid de publico huius ecclesiae cultu dixerit, 566. uid. Anglicana Ecclesia;

Buchneri (*Aug.*) elogium Grotii, alterius Galliae Scaligeri 237

Buddei (*Io. Francisci*) testimonium, Grotio datum 492

Bullionius, eum Quinque Martio sibi coniunxit ad Autoritatem Richelii imminuendam, 422. Casaliae hanc ob causam captus, 412. Principis Ar a u s i o n e n s i s commendatione iterum dimissus fuit 422. 423

Burgi (*Io. Baptistae*) relatio de morte Gustau Adolphi 308

C.

CAESAR FERDINANDVS II, contra Re-

gem Galliae arma parat, 369. causae 369. contra eum Galli arma ferre constituunt in superiore Germania, 369. cum Caesare Saxonum pacem conantur Galli impedire 370

Caesarei, eorum gaudium de morte Gustau Adolphi conceptum, 336. vid. Gustauus.

Caesareo Suecici belli expeditio 370

Calcaria Gustau Adolphi interfecti, Pontificii circumtulere 317

Calixtus laudatus 547

Calouius de salute Grotii aeterna dubitauit, 491. refutatur *ib.*

Caluinus, contra eum Scriptum quoddam Delphis editum fuit, 29. Caluinum docuisse uniuersalem Dei gratiam fatetur Moses Amyraldus, 31. absolutam Dei praedestinationem defendit, 33. illamque Labyrinthum dixit, 40. Caluini religioni Grotium affixum fuisse male urget Pontificius quidam 528. 281

Caluiniani, eos plane non cre-

INDEX RERUM, VERBORVM

- credere in Deum, propterea, quod uniuersalem Dei gratiam negantes Deum immisericordem fingunt, dixit Tile-
 nus, 34. 35. de Caluinianorum Dissensu H. Gro-
 tius, 820. an uerus sit hu-
 ius scripti autor, dubita-
 tur 820
- Camerarius** in aula Sue-
 ciae 470
- Capellae (Martiani)** opus
 cum annotationibus H.
 Grotii, 15. eius editio-
 nes VII, 665. 666. in
 MS. 843. opus hoc
 Grotius dedicauit Prin-
 cipi Condaeo 16
- Captiuitas** Oldenbarneuel-
 dii 129. cum Oldenbarn.
 duo nobiles eum libera-
 re cupientes in captiui-
 tatem deducuntur, 130.
 suspicio huius captiuita-
 tis in F. F. O. cadit 130
- Captiuitas** Hogerbecii,
 130. Ledembergii, qui se-
 ipsum in carcere iugula-
 uit 130
- Captiuitas** GROTII, 130.
 uid. Grotius
- Carcer** 129
- Caracottae** Hippolyti
 Frontonis, siue Petri
 Molinaei Strigil. aduer-
 sus Commentationem
 H. Grotii ad loca de An-
 tichristo 824
- Carletonii** Oratio ad Ord.
 General. Foeder. Belgii,
 118. 710. Belgica uersio,
 710. huius orationis re-
 futatio 710
- Carmen** H. Grotii Syluae
 nomine et inscriptum
 Thuano dedicatum, 233.
 inter uenustissima Grotii
 recensendum 233 234
- Carmen** Rutgersii Hugoni
 Grotio transmissum
 238
- Carolus** II. Magnae Brit.
 Rex, cuius elogium fi-
 situr, 564, 565. ei Petrus
 Grotius, Hugonis filius,
 Patris sui scripta dedica-
 uit 564
- Carolus** M 46
- Carpzouius** 358
- Casellii** eruditio et episto-
 lae 547
- Casaubonus (Isaacus)** H.
 Grotii intimus ami-
 cus 22 23
- Cassandri** animus pacifi-
 cus 543
- Cassandri (Georg.)** Con-
 sultatio de Articulis Ca-
 tholicos inter et Prote-
 stan-

ET SCRIPTORVM.

- stantes controuersis, 543.
 eam Grot. edidit cum annotationibus, in gratiam Vnionis amantium, 543. huius extant editiones VI. 827. ad quas notanda Andr. Riueti Respon- sio contra Hug. Grotium, cuius editiones IV, 828. eiusdem Cassandri Liturgia, 826. it. liber de officio pii ac publicae tranquillitatis uere amantis uiri in dissidiis religionis, 826. eiusdem Defensio huius libri 826
- Catechismus* H. Grotii, carmine, 693. uersio Belgica, 693. Germanicae uersionis editiones VII, 693. Anglica uersio 694
- Cato* 25
- Calumniae* in H. Grotium eiusque mortem, 486. uid. Mors Grotii, Censurae, Calumnia Riueti in Grotium eiecta, 557. itemque ab aliis, qui, eum plane a Daemone obsessum, dixerunt 557
- Censurae* de H. Grotii Religione, 490. unde pro- uenerint illae, 495. partim, ex malo Charento- nensium Sacerdotum iudicio, qui Grotium pro fidei socio nolebant agnoscere, 496. partim, quia iudicabant Sacerdotes illi, Arminianos omnes, nullo habito discrimine religiones sus- que deque habere, 497. partim ex inuidia, ob- trectatione et ambitio- ne Theologorum, 499. censurae Theologorum quorundam de religio- ne H. Grotii, 500. uid. Religio H. Grotii
- Cerifantes*, Legatus ab Oxenstirna in Galliam missus, 471. falso asseri- tur, hunc ne minimum quidem cum Hug. Grotio communicare debu- isse 471
- Chaldaeorum* Oracula 158
- Charitas* mutua inter reli- giones diuersas ab Armi- nianis conceditur, 497. probatur ex eorum scri- ptis, 497. 498. testatur ipse Grotius 498
- Charitas* H. Grotii erga hostes etiam sibi infen- sissimos, 494. 245. 280
- Cholmondeleius*, (Francisc.) eius epistola ad Alexan- drum

INDEX RERVM, VERBORVM

- drum Forresterum 569
Christianorum Discordia, 44. certamen, 45. infelicitas et miseria *ibid.*
Christianae Religionis amplitudo, 508. propagatio, *ibid.* praecipua probantur a sapientibus Paganorum, 540. eius ueritas quibus nitatur argumentis *ibid.*
Christiani persecutiones experti sunt a Carolo M. tempore usque ad nostrum seculum, 46. quibus calumniis traducantur, *ibid.* impiis calumniis per daemones onerati, *ibid.* a Iudaeis et pessime traducti et pessime tractati perpetuis etiam execrationibus deuoti, *ibid.* a Iudaeis quo nomine damnentur, *ib.* occidi possunt, non laedi, *ibid.* uexantur immerito *ibid.* precibus suis Rom. Imp. cum exercitu ex angustiis liberant, *ibid.* patientia et submissione multos sunt lucrati *ibid.*
Christiana doctrina omnibus humanis doctrinis augustior 508
Christianus IV, Rex Daniae, Grotium ad splendida uocat officia 299
Christina, Regina Sueciae, eius successio in Regnum Gustaudi, 335. omnium rerum, cognitione liberali dignarum, callentissima, literarum literatorumque amantissima, 474. *Scriptorum* H. Grotii perspicacissima existimatrix, 475. Grotio officia sua promittit, 475. ipsique dimissionem legationis petenti, per ambages respondit, 475. Grotium retinere et consiliis eum propius admouere intendit, 475. male tulit Grotii discessum, 476. quem tamen Gallus quidam, Grotio fauens, apud Reginam excusat, 476. 477. Regina Grotio discessum petenti, morem gerit, 477. singularis affectus demonstrationibus cumulatam dimittit, 478. munere ipsum solenni afficit, 478. Reginae literae ad Vxorcm Hugonis Grotii 592
Christus Patiens H. Grotii, 687.

ET SCRIPTORVM.

687. cuius editiones XIII
 687. 688. 689. Belgica
 uersio, 689. Anglica uer-
 sio, 689. Germanica
 uersio 689. 840
- Cicero* 532
- Claui* ad H. Grotii Episto-
 las 646
- Clericus* (Io.) Grotium
 Hieronymo praetulit,
 502. testantur et appro-
 bant id Obseruatores
 Halenses, 502. notae e-
 ius in librum Grotii, de
 Veritate Relig. Christia-
 nae, cuius editiones III,
 809. 810
- Clerici*, eorum nomen un-
 de ortum, 45. lites atque
 persecutiones inter Cle-
 ricos non sunt toleran-
 dae, 46. Clerici quinam
 apud Grotium fuerint
 tempore mortis, horum
 fit mentio *ibid.* Clerico-
 rum odium erga Hob-
 besium 626. 784
- Clementia* Principi com-
 mendata, ut quae ei af-
 fert amorem et securi-
 tatem, 152. regni firmi-
 tatem *ib.* et gloriam *ibid.*
- Coactio* (in religione) simu-
 latores efficit et assenta-
 tores 146. seq.
- Coena* sacra, de eius admi-
 nistratione H. Grotii dis-
 sertatio extat, eiusque e-
 ditiones IV, 821. 822. collo-
 quium de Coena sacra
 Marburgi habitum, iussu
 Philippi Landgrauii Hef-
 siae, 544. Coenae sacrae
 panis eucharisticus Del-
 phis in Euangelicorum
 coetu frangitur 50
- Coleri* (*Christoph.*) uersio
 Germanica libri H. Gro-
 tii de Veritate Relig.
 Christianae, 811. editio-
 nes III. *ibid.*
- Colloquium* Gallorum, cum
 Hugonottis Poissitii ha-
 bitum 43
- Colloquium* Marpurgense,
 inter Lutherum et Hel-
 uetiae Theologos, 139
- Colloquium.* amica huma-
 nae colloquendi ratio
 societatis humanae
 uinculum confirmat,
 532. sine hac enim nul-
 lam societatem tranquil-
 le posse consistere, Gro-
 tius duxit, 532. amicam
 confabulandi rationem
 Grotius duxit animam
 uniuersae societatis, 532
- Colloquium*, ob unionem
 Religion. Euangelica-
 rum

INDEX RERVM, VERBORVM

- rum, institutum a Rege Poloniarum et Sueonum, Vladislao IV Thorunij Prussorum, 544. it. iussu Landgrauii Hassiae Philippi, Marburgi de Coena Domini institutum, 544. it. Friderici Palatini Elect. Ducisque Wurtembergici 544
- Colonia* Vbiorum. in hac urbe Transactiones Pacis susceptae, 381. ad quas Sueones Legatos mittere noluerunt, 381. urbs haec omnis erat in Sueonas haec ob causam inimica, 381. Auugurij, Coloniam legationes mittendas urget, a Sueonibus, 382. quibus rationibus 382
- Commercia* Belgicae Reipublicae anima, 73. ius commercii Indici Batauis concessum 23
- Comitia* Ratisbonensia Electorum 360. uid. Conuentus, Asterius,
- Concinius*, alias Marefcalus Ancreus 77
- Condaeus* Princeps. eius iudicium de Richelio, Regi Galliae latum 427
- Conestagii* historia 433
- Confabulatio* amica humanae societatis uinculum, 532. uide colloquia.
- Confessio* fidei Hug. Grotii, 491. sub ea Arminianum, Socinianum et Arianum latere, Grotium falso inculpant hostes 490
- Conringius* recte notat Grotium de libero Batauorum sub Francis Statu 21
- Conscientia* ad religionem a Principe non obliganda, 145. 146. uid. Religio.
- Consolatoria* epistola Hug. Grotii ad Ben. Aub. Maurerium 677
- Consolatio* in morte filiae, uxoris, sororis 354
- Constantia* H. Grotii in afflictionibus 494. 495
- Constantinus*, Imperator, 146
- Contraremonstrantes* uid. Gomaristae.
- Contraremonstrantia* Gomaristarum, 704. secunda ipsorum Contraremonstrantia, 704. responsiones ad illam 704
- Controuersia*, inter Hollandiae eruditos de Praedestini-

ET SCRIPTORVM.

- stinatione orta 20
Controuersiae. Theologicae, nimia philosophandi libertate tractatae, interdiciuntur in Italia et Gallia, 39. in tractandis controuersis Theolog. omnis lis absit, 39. controuersiae theologicae de Praedestinatione, per Oldenbarneuidium prohibita, 39. *Controu.* theolog. a Bodino reiciuntur, tanquam euerfiones Religionis et Reipublicae, 40. *Controuersiae* Theol. de capitibus fidei secundariis ortae, salua fidei compage stare possunt, 140. *Controuers.* theol. de Gratia Dei Uniuersali et libero Arbitrio non laedere fundamentum fidei, Guil. Perkinsius asserit, 140. idem quoque sentit Pareus de *Controuersia* quoad Praedestinationem, 140. *Controuersiae* theologicae, in Ecclesia Lutherana, ortae, 140. 141. num nocent Reipublicae et tolerari possint, 141. in *Controu.* Theol. fraternita-
- tas religiose est colenda, 533. 534. 535. 536. et omnes rixae sunt euitandae *ibid.*
Controuersia, Animam rationalem non esse formam hominis, et de animae immortalitate, interdicta a Concilio Lateranensi, 39. item, de solis quiete et terrae rotatione, prohibita fuit 39
Conuentus, Electorum, iussu Caesaris, Ratisbonae, 360. eum improbauit Iustus Asterius, 360. causae 361
Corbulonis fossa 1
Cornelia, Grotii filia, 572. 574. nupsit Io. Barthoni, Vice-Comiti de Mombas 574
Cornetius, (*Cornelius*) 3
Cornetiorum gens, ex ea prognatus H. de Grot, auus H. Grotii nostri, 2. eius gentis insignia, 3. ex Gallia ea gens in Belgium translata 3
Couarruias 621
Courtin transtulit Grotii opus in linguam Gallicam, 643. iudicia de illa uersione, *ib.* uariae huius
- b 3 ius

INDEX RERVM, VERBORUM

ius uersionis editiones <i>ibid.</i> Craemburgica arx sita Delphos inter et Hagam, ex qua Grotius ortus est, 1. Craemburgicae gentis insignia 2 Crayenesta 1 Crellius (Io.) cum eo Grotius literarum commercium habuit, 499. epistola Grotii ad Crellium, 521. eiusd. Crellii sententia de merito Christi prolata 551 Crocii (Ludou.) falsa relatio de Grotii discessu e Suecia refutatur 477 Cultus Deorum gentilium impius, 157. malorum spirituum, 158. hominum <i>ibid.</i> Currus 242 Cyanus Regis Gustavi Adolphi interfecti ubi manserit 329 Cyrillus, Patriarcha Alexandrinus, commercium literarum habuit cum Io. Vtenbogardo, 52. eiusd. Cyrilli uerba notabilia de <i>αποθεωσει</i> Ecclesiae Orientalis, et pestiferis quaestionibus, in Ecclesia ortis 53	D. DAEZZLARIUS. in eius domo Grotius liberatur ex arca, qua e carcere fuerat illuc delatus 211 Daniae Rex Principem Palatinum liberare studet, 414. se, capitis pignoreposito, certaturum esse, dicebat, Britannos ad Palatinum restituendum esse nihil collaturos, 393. Dan. Rex Germanicae pacis conciliator 357 Dauenarius, Custos Grotii in captiuitate 194 Decalogus H. Grotii, cuius extant editiones V, 823 Decretum Ordin. Holl. et Westfrisiae pro pace Ecclesiastica 166 Decretum absolutum, huic reclamauit Arminius (Iac.) 28. idque libere refutauit contra Gomarum, 29. magnum uero inde ortum diffidium Gomarum inter et Arminium, 29. unde error de decreto absoluto ortus sit, 32. huic contradicit ipse Plato, 32. causae huius erroris, 32. de

ET SCRIPTORVM.

Decreto absoluto uerba facere prohibentur Mi- nistris Ecclesiae Hol- land. et Westfr. 37. De- cretum absolutum Hug. Grotii, cuius scripti edi- tiones V, 823	singulari Dei nituntur Prouidentia et sapien- tia 535
<i>Delphis Batau.</i> describitur 5	<i>Dissensio</i> magna, inter Cle- ricos aliosque homines, res nouas molientes in Hollandia orta 20
<i>Delphlandiae</i> arces deua- statae domusque illu- stres I	<i>Dissertatio</i> H. Grotii in- scripta, de Origine Gen- tium Americanarum, contra Isaaci Peyrerii scriptum de Praeadamiti- tis, 448. alteram hac de re Dissertationem scrip- psit contra Laetium, 449. in cuius frontispico Laetium, cum spissa et decumana barba eius si- stebat 449
<i>Deus</i> , eius prouidentia 33	<i>Dissidium</i> Gomarum inter et Arminium, 30. uid. his
<i>Diligere</i> proximum, ut se ipsum 45	<i>Dissidia</i> Hollandorum, cir- ca discrimen capitum doctrinae de praedestina- tione magis magisque succrescentia, 26. dissi- dia haec ad O. O. Holl. et ab his ad Mauritium Principem delata, 55. horum uero arbiter esse noluit Mauritius, 55. eiusdem fuit opinionis, <i>ibid.</i> a Mauritio ad De- legatos F. B. peruene- runt. <i>ibid.</i>
<i>Discendi</i> cupiditas immo- dica Grotii 197	b 4. <i>Dissi-</i>
<i>Disputationes</i> de rebus ad Religionem spectanti- bus rixosae sunt fugien- dae, 535. 536. nimia di- sputandi licentia et con- tumacia magnum af- fert ecclesiae damnum, 549. de ea conqueritur H. Grotius, 550. dispu- tandi morbus, 34. Di- sputationes theologi- cae intempestiuae 127. ne fiant publicae, 37. quo loco et modo fieri debeant, <i>ibid.</i> uid. Con- trouersiae l'heol.	
<i>Diodorus</i> Siculus 586	
<i>Diogenes</i> Laertius 25	
<i>Dissensiones</i> in rebus ad Re- ligionem spectantibus	

INDEX RERVM, VERRORVM

Dissidia in Religione improbantur, 535. quibus rationibus, 536. 537. ad ea consopienda Grotius maximum adhibuit studium 546

Dissidium Religionis inter Lutheranos, Reformatos et Pontificios, 546. eorum finem ualde exoptat Grotius 546

Diuinationes 157

Dochinshuda ad Albin 243

Dominium eminens. illud primum explicauit Boeclerus, in Commentatione ad Grotium de Iure B. et P. 628

Dux Saxoniae Vinariensis, uid. Bernhardus

E.

ECCLESIA Orientalis, eiusdem ἀναστάσιον egregie praedicat Cyrillus, ob pestiferas in aliis Ecclesiis quaestiones, de rebus fidei ortas 53

Ecclesia Christiana. dissidia inter Ecclesiae Doctores maxime improbantur, 538. religiosa fraternitas in Ecclesia com-

mendatur, 538. quibus rationibus, 538. Ecclesiam Christianam optime per Episcopos dirigi posse, Grotius aestimat, 559. de dogmatibus, Ritibus et Gubernatione Ecclesiae Christianae scripsit Hugo Grotius

837

Ecclesia Lutherana inter eam et Reformatorum et Pontificiorum dissidia orta, uid. 546. quorum finem anxie exoptabat Grotius 546

Ecclesiam Pontificiam dici Catholicam, absurdum putat Grotius 511

Ecclesia Hollandiae, historia et initia et progressus turbarum Ecclesiarum in Hollandia

702

Ecclesia Britannica Grotio magnopere placuit, 561. uid. Britannica Eccl.

Ecclesiastae Charentonenses Grotium ad Synaxin sacram admittere noluisse, uide 447. qui, Grotium deinde inuitantes ad illam, ab ipso repulsam tulerunt, 447. uid. Sacerdotes

Ec-

ET SCRIPTORVM.

Ecclesiae in Belgio Schisma et tumultus 20
Ecclesiae pax optata 546
 inter Lutheranos, Calvinianos et Pontificios *ibid.*
Ecclesia Graeca 508
Ecclesia Aethiopica 508
Ecclesia Moscouitarum 508
Ecclesia unica est, unicum perfectum corpus, sub uno capite Christo 508
Ecclesia Catholica 508. 511
Eduardi tempore mare clausum fuit 17
Electores Saxoniae ualde luget Gustau. Adolphum interfectum, eumque Defensorem Germanicae libertatis pronuntiat, 335. Pacem particularem Pragae facit cum Imperatore, 348. uid. *Transactio* Pragensis.
Electores Palatini, aegrotans ex moerore luctus, Gustau Adolphi mortem dolens, uitam finit 335
Electio. de electione ad Gratiam et Iram uerba facere prohibetur in Hollandia 37

Eligentis culpa est, Deus culpa caret, electio boni et mali, a Deo dependentis, homini proposita 32. 33-34
Elogia H. Grotii, uid. H. Grotius, 446. 447. elogium a Schurzfleischio ipsi datum, 503. elogium Grotii in actis eruditorum, 502. elogium a Scaligero ipsi datum, 10. a Vossio, 5. a Peirescio 444. a Gilloto. 8. *elogia* Grotii 558 567
Elogia H. Grotii. data ipsi a Maurerio, Peirescio, Bignonio, Dan. Heinsio, Salmasio, Budio, Dempstero, Maurerio, Conringio, Zieglero, Calixto, Patino, 596. 598. 599. uid. Grotius
Encomium Oxenstirnae, uid. Oxenstirna
Epigramma H. Grotii in Urbem Ostendam, 9. a Francisco Malherbio Gallica lingua expressum, 10. huius epigrammatis Scaliger (Ioseph) putatur autor, 10. epigramma hoc a Peirescio ad Ioseph. Scalig. Gallice transmissum fuit.

INDEX RERVM, VERBORVM

- it, 10. uersus gallici hu-
 ius Epigrammatis 10
Epigramma H. Grotii in li-
 tem Venetos inter et
 Pontificem Rom. de ab-
 lata Friderici I. effigie.
 cuius Autorem seipsum
 profitetur H. Grotius,
 13. eiusdem explicatio, a
 Paulo Suauī facta 13
Epigramma H. Grotii, cum
 icone ipsius, praefixum
 Operi Martiani Capel-
 lae 16
Eiusd. in Baiulum, ar-
 cae in qua Grotius iace-
 bat occultus, grauitate
 querentem 219
Eiusd. in Varium, quem
 acerbē dolebat Peiresci-
 us, cum laude Peirescii
 coniunctum, 444. it. in
 barbā Laetii longam et
 spissam, 449. it. in Laeti-
 um malē latine scriben-
 tem, 449. item in ima-
 ginem Maurerii 460
Epicedia H. Grotii in Iac.
 Arminium 690
Epigrammata in Hugonem
 Grotium, Danielis Hein-
 sii in effigiem eius, 60.
 eiusd. aliud Epigram-
 ma in laudem Grotii 599
 600
- Epigramma* in H. Grotii-
 um Pauli Flemmingii,
 601. Barthii (Casp.) 602.
 Casp. Barlaei, 601. Iani
 F. 600. epigramma in
 H. Gr. carcere nefastum
 a Iano Rutgerfio confe-
 ctum, 204. Casp. Bar-
 laei in liberatum Grotii-
 um, 229. epigramma in
 liberatum Grotium Go-
 richemi in Domo Daetz-
 lari repertum 231
Epigramma cuiusdam in
 nauigantes Belgas 25
Epigramma in Mosen A-
 myraldum 31
Epigramma Annae Pome-
 riae Vischerac, in libe-
 rationem Grotii 230. 231
Episcopus Meldicensis iniu-
 ste contendit Grotium
 fuisse Socinianum 528
Episcopi. Ecclesiam per
 Episcopos optime posse
 dirigi Grotius existima-
 uit, 559. in quibus Eccle-
 siis fuerint Episcopi in-
 troduci, 559. quo loco
 numeroque Grotius ha-
 buerit Episcopos, 560.
 probatur, 560. 561. Epi-
 scoporum autoritas et
 ius contra Iesuitas de-
 fensum 560
 Epi-

ET SCRIPTORVM.

Epistola, uid. Literae; epistolæ quæ sit natura et potior uis 646
Epistolæ Hug. Grotii, ad Gallos, editiones XII, 675. Consolatoria H. Grotii super mortem Mariae Magdal. Vxoribus Ben. Aub. Maurerii, cuius editiones II, 677. Versio item Anglica 677
Epistola de studio polit. cuius editiones III. 678. Versio Gallica, 678. it. Anglica 678
Epistolica Dissertatio de studiis recte instituendis, 678. editiones IV. *ibid.*
Epistola H. Grotii ad Iacobum Laurentium, cuius editiones II, 679. eiusd. epistolæ ad Berneggerum editiones III, 681. 682. it. ad Israelem Iaskium, quarum editiones II 681. 682. it. ad Martin. Ruarum, editiones III, 682. it. ad Simonem Episcopium, quarum editiones sunt, II, 683. it. ad Dominicum Baudium, quarum editiones IV, 684. it. ad Overallum epistola MS. 844. it. ad Christinam, Reg. Suec. MS. 846

Epistolici H. Grotii Operis maioris editiones II, 683 it. uolumen epistolarum autographarum, 844. uid. Literae.

Epitaphium in Vxorem Maurerii mortuam a Grotio elaboratum, 201 it. a Daniele Heinsio, 202

Epitaphium in Gustauum Adolphum 333

Epitaphium in mortuum Richelium H. Grotii, 425

Epitaphium R. Ben Iosis, a Iudæis ipsi positum 608

Epitaphium, H. Grotio positum, 608. it. quod sibi ipsi composuit 484

Epithalamion Hug. Grotii 686

Erasmus conditionatam Prædestinationem defendit, 33. Christiano bellum non esse gerendum, asserit in libro de milite Christiano, 269. pacis religiosæ amans, 544

Erichsonius (Iacobus) Regis Gustavi Adolphi stabularius corporis, mortem Regis, qua ratione sit confecta, retulit, 328. qui postea quoque a uulneribus conualuit, teste Vulpio,

INDEX RERVM, VERBORVM

- pio, 328. licet Schulzius
 refellat 328
Ermgarda (*de Groot*,) fi-
 lia Didrici de Groot, 3.
 nupta Cornelio Cornet-
 sio, 3. matrimonium
 non iniit, nisi sub condi-
 tione, ne liberi alio,
 quam Grotii, nomine
 appellarentur 4
Ernestus, Dux Saxoniae
 fortiter se gerit in pugna
 Lucensi, 343. Pappenhe-
 mium inuadit 343
Erpenius 437
Errores fidei unde orian-
 tur 32
Eruditorum dissidia et opi-
 niones contrariae, Reim-
 ub I. non laedunt, 139.
 140
Ethnici, uid. *Gentiles*,
Evangelica Religio, uid.
 Religio.
Eucharistia, uid. *Coena sa-*
cra; de hac Poema Gro-
 tii, cuius editiones II, 695
 liber posthumus de eu-
 charistia, H. Grot. 835.
 de quo libro posthumo
 Claudius Salmasius epi-
 stolam scripsit ad Iustum
 Pacium, editiones VI,
 835. 836. it. Responsio
 Pacii, ad hanc. Claudii
 Salmasii epistolam, cu-
 ius editiones II, 836
Euripides. eius Tragoedias
 Grotius magni aestima-
 bat, 460. eius *Phoenissae*
 per Hug. Grotium illu-
 stratae, editiones III, 661.
 662
Europae pestis, 47. motus
 ac mala unde, 45. 46. 47.
Examen Comitiorum Iusti
 Asterii s. Stellae, 361. uid.
 Asterius, et Stella. an
 Grotius autor sit huius
 scripti, 361. quis uerus sit
 autor, probatur ex epi-
 stol. Patini, 360. scrip-
 tum hoc refutare ag-
 greditur Petrus Oster-
 mannus 364
Excerpta ex Comoed. et
 Tragoed. Graec. Hng.
 Grotii, quorum editio-
 nes III, 661
Excommunicatio Arminia-
 norum, a Gomaristis
 confecta. 139. num
 eiusmodi excommuni-
 catio licita sit, 138. iniu-
 ste suscepta Gomari-
 stis excommunicatio im-
 probatur 138. 139
Excommunicatio haereti-
 corum 138
Excommunicati Armini i
 sunt

ET SCRIPTORVM.

- sunt membra ecclesiae, 159
- Exilium* H. Grotii, uid. Grotius 297
- F.
- F**ABRICIVS defendit Grotium, ob librum eius de Veritate Relig. Christ. a Sponio et Whe- lero laesum 264
- Factiones* sunt pestes Re- rumpublicarum subdi- torumque 35. 36. 37. 43. seqq. subditorum factio- nes, an Principi utiles 142
- Falckenbergius* (Mauriti- us) equestris legionis Goezianae Legatus, Re- gem Gustau. Adolph. globo uulnerasse refer- tur 310
- Famae* pericula, 247. quo- modo famae studen- dum *ibid.*
- Fatum.* Philosophorum sententias de Fato colle- git H. Grotius, cuius li- bri editiones III, 662. uersio Anglicana 662
- Feldenus*, (Io.) in Acad. Iul. Prof. Iuris et Mathes. Scriptorum H. Grotii Aduersarius, 602. quo animo ad censuram Grotii accesserit, 603. 604. testatur Salmasius, 604. eiusd. Feldeniana, 603. quibus Grasuin- celi Stricturas opposuit, 603. ad quas Feldenus respondit, 603. 632. Feldeni Commen- tatio in H. Grotii opus de Iure B. et P. cuius edi- tiones III, 749. 750
- Ferdinandus* III, Rex Ro- manorum Ratisbonae eligitur, 360. ipsi dene- gant Galli nomen Regis Romani, 363. causae 363
- Ferdinandus* II, eius obi- tus, 380. Veneno eneca- tus dicitur, 380. a quibus 380
- Ferdinandus* Vasquius 621
- Ferus* (Io.) quis et quo tem- pore fuerit, eius scripta 269
- Fidei* confessio H. Grotii, 491. uid. Confessio
- Fiducia* in Deum H. Gro- tii, 258. 259. 260. 494.
- Filiae* de morte solatium 354
- Fisci* in Belgio munus, qua- le, 19. id administravit maxima cum laude H. Grotius 19
- Florum* sparsio ad Ius Iusti- nia-

INDEX RERVM, VERBORVM

nianeum H. Grotii, editiones VIII, 672. 673. Scriptores, qui hoc titulo ad alias materias usi sunt 673

Foedus Gallos inter et Sueonas, 365. condiciones foederis huius legatis Gallicis subscribendas Oxensirna renuit, 365. causae, 365. Oxens. Hug. Grotium hanc ob causam ad Regem Galliae mittit, ne Gallorum mentes auerteret, 366. Grotio inde uehemens apud Regem eiusque amicos disputatio de hoc foedere excipienda erat, 366. quippe qui a pactis conuentis cum Loefflero desistere, nolebant, 366. dicentes, pacta sua sine exceptione fuisse inita, 366. Grotius uero contrarium egregie demonstrat, 366. cui Richelius duas denuo mouet difficultates, 366. quas uero remouet Oxensirna, 367. Rex Galliae cum Oxensirna foedus renouat, 367. tenor huius foederis, 367. 368. inconstantiam Gallorum

in hoc foedere Grotius asserit 430

Foedus cum Rege nouo Ludou. XIV. renouatur; 430. scrupulus tamen adhuc mouetur Sueonibus in formula huius foederis, 430. instrumento hoc foedus tandem gemino confirmatur 431

Foedus Ducis Vinariensis Bernhardi cum Rege Galliae, 371. quod uero a Gallis frangitur, 372. uid. Bernhardus.

Foedus Gallos inter et Anglos languide procedit, 392. plane friget 392

Foedus Belgas inter et Sueonas denuo sancitum, 418. lis ibidem inter Legatos oritur de prioritate loci, et praerogatiua honoris exoritur, 418.

419

Foedus inter Galliae Duces et Hispanos clam confectum, suadente Quinque Martio et Thuano,

422

Forcaeus Marefcallus, 375. 376. uide Grotius. Lis inter Grotium et Comitum Leicestrensem *ib.*

Fossa Corbulonis

1
For-

ET SCRIPTORVM.

Fortitudo Gustavi Adolphi
in adeundis periculis,
339. 340. Iulii Caesaris,
340. Alexandri M. 340

Franciscus Malherbius,
Gallicae linguae arbiter
atque Poeseos Princeps,
10. uersus Grotii in Vr-
bem Ostendam Gallice
transtulit, ob eleganti-
am 10

Fratres appellandi sunt et-
iam ii, qui oderunt nos
et execrantur, 45. fra-
tres appellandi etiam
hostes et persecutores *ib.*

Fraternitas religiosa, mul-
tum momenti in ea fi-
tum in controuersis ad
religionem spectantibus
533. commendatur, 538.
quibus rationibus, 539

Fridericus I. de cuius
effigie ablata litem
inter Venetos et Pontifi-
cem Rom. exortam uid.
ii. epigramma H. Gro-
tium in litem istam, ii. Gro-
tium iudicium de hac lite,
ii, et 12. autorem huius
Epigrammatis se ipsum
profitetur Grotius 13

Fridericus Henric. Frater
Mauritii Principis Arauf.
Grotio admodum fa-
uet, eumque reducere

audet, 241. Officia mul-
ta ipsi praestitit Grotius,
283. 284. probatum 284.
Henr. Frider. literae re-
sponsoariae ad Grotium,
284. eius lenitas praedi-
catur a Grotio, quae i-
psum in patriam retra-
hit, 293. mitioris regi-
minis spem et pristinae
libertatis in Republica
praebet, 294. probatur
istud ex epistol. Grotii,
294. Grotio per literas
affectum suum testatus
est, 295. ad partem Gro-
tium contrariam sese ex
metu hostium associat,
295. 296. id quod etiam
probat, 296. modera-
tione sua Belgarum sta-
tum plane fere immuta-
uit, 473. qua de re Pro-
cerum Hollandiae re-
sponsum notandum, 473
eius literae ad H. Gro-
tium. 592

Fridericus I., Elector Pala-
tinus, ex moerore super
mortem Gustavi Adol-
phi uitam finiit 335

Fridericus Palatinus, eius
restitutionem inten-
dit Angliae Rex, 393.
de morte ipsius uer-
ba

INDEX RERVM, VERBORVM

ba Balsaci notatu digna,
 393. notabilia de restitu-
 tione eius Regis Daniae
 uerba 393
Fridericus III. Elector Pa-
 latinus. eius studium ob
 unionem Religion. Eu-
 angelicarum, 544. Col-
 loquium hanc ob cau-
 sam eius instinctu habi-
 tum. 544
Fridericus (Io.) Elector
 Saxoniae, a Carolo V a-
 pud Muhlbergam cap-
 tus. 412
Fridericus, Rex Prussorum
 potentissimus, eius studi-
 um ob unionem Religi-
 onis Evangelicae lauda-
 tur, 545. Concilia, Syno-
 di, colloquia, eius instin-
 ctu ob religionem habi-
 ta 545
Frisii 21
Fruentum, eius emtio-
 nem prohibere potest
 Magistratus et impera-
 re, ad annonae carita-
 tem euitandam 379
Furstembergii, Episcopi, re-
 latio de morte Gustavi
 Adolphi, 311. falso re-
 fert, interfectorem Regis
 Gustavi fuisse Ioannem
 Schneebergium 309

G.

GALLIAE REX, eius
 foedus cum Sueoni-
 bus per Oxenstirnam ini-
 tum, 367. 368. vid. Foe-
 dus, Oxenstirna, contra
 Galliae Reg. Caesar ar-
 ma parat, 369. causae,
 369. contra Caesarem
 tamen remissius quam
 res ipsa requirebat, agit,
 369. uires suas potius
 contra Hispanos in Bel-
 gium atque Italiam diri-
 git, 369. 370. Duci Vi-
 nariensii, supplementa
 promitti c 374. sed nul-
 las mittit copias, 374. ex-
 ceptis paucis centuriis,
 374. Rex Galliae a Cae-
 sare Ferdin. II. haud a-
 lienus, 380. Legatos Co-
 loniam mittere non vult
 nisi Rex Pannoniae cun-
 ctis foedere cum ipso
 cunctis literas salui con-
 ductus impertiret, 386.
 quomodo circa bellum
 Germaniae se gesserit.
 369
Gallia, erga illam Grotii
 propensio singularis,
 290. cauillatoribus au-
 tem haud uulgaribus
 eam

E T S C R I P T O R V M.

- abundare**, Grotius affirmat 431
- Galli**. Gallorum humanitatem in externos maxime praedicat Grotius in epistola quadam ad Maurer. 238. Galli non bona fide erga Sueonas utuntur, 370. 430. Sueonas enim Gallis succumbere, exoptant, 370. Galli Grotium remouere nituntur, 370. incitant Legatum Venetorum, ut de loco honoratiore litem Grotio moueat, 370. causa, 370. Gallis Pontifex obtrudit pacis confilia, 370. Galli pacem Caesaris cum Saxoniae Elect. impedire conantur, 370. Oxenstirna cupit, ut Galli Caesarem eiusque affeclas pro hostibus declarent, 370. unaque cum Sueonibus castra contra Caesarem moueant, 371. cum Gallis pactionem inicit Dux Vinariensis, 371. hanc uero non seruant Galli 372
- Gardius Comes**, Legatus an primum locum Cardinali Mazarino concesserit, expenditur, 397. ipsi a Regina uetitum fuisse, probatur ex Pufendorfio 397
- Gassendi** uita Peirescii 3
- Gentilis**, (*Albericus*) Kalus, scripsit ante Grotium de Iure B. et Pacis, et de Iure Romanorum, 620
- Gentilium** Dii, 157. eorum sacra obscena sunt, *ibid.* eorum uaticinia aut nulla sunt aut conficta *ibid.*
- Ginettus**, Purpuratus, Pontif. Rom. nuntius 385
- Gomarur**, reluctatur uocationi Arminii, 28. defendit Praedestinationem absolutam, 28. Gomarum inter et Arminium dissidium ortum, 30. uid. Arminius.
- Gomaristae**, secuti Caluinum, statuunt praedestinationem Reprobationemque Dei absolutam, 33. eorum accusatio Arminianorum, in doctrina de Praedestinatione, 34. causam peccati Deum faciunt, 33. peiores Turcis, quia Deum sibi fingunt erga homines in misericordem, 35. eos

INDEX RERVM, VERBORVM

inter et Arminianos lis magna, uid. Lis, 36. 37. eiusmodi litis compositio per Oldenbarneeldium intenta, 37. ad eam componendam Theologi cuiusdam allocutio ad Ciues Academicos, 38. item uotum cuiusdam Reformati de componenda lite, 38. Gomaristarum scriptum, quod uocarunt Contra remonstrantiam contra Arminianos editum, 41. 704. ideo Contraremonstrantes appellati sunt 41

Gomaristae cum Arminianis simul tolerantur in Belgio, Decreto F. B. O. 41. quod uero Decretum Gomaristae impugnant, et Arminiani defendunt, 41. Gom. pertinaciter et constanter couicia in Armin. effundunt, 43. Gomaristae initio minime dogmati de Praedestinatione absoluta fuerunt addicti, 44. unionem inter Gomar. et Armin. urget Iosephus Hallus, in Synodo Dordracensi, 44. Gomaristae uniuersalem quandam urgent unionem, 44. plus fati crudeliter sese gerunt in Armin. 44. 45. Gomaristae, ob hanc crudelitatem fuerunt non Christiani, neque Sectatores Christi, 45. Gomarist. impugnatio Decreti F. B. O. 48. 49. complures Batavorum urbes resistebant huic mandato, 49. Gomaristae pertinacissimi Amselodami habitabant, 49. ad illos Grotius missus fuit, ut reconciliaret, 49. Gomaristarum plebs tumultum inter Arminianos excitauit, 49. denuo, 50. Gomaristae expositionem Bataviae et Westfrisiae Ord. plane reiiciunt ob Oldenbarneeldium et Grotium, ipsis suspectum, 51. eorum odium implacabile in Arminianos, 51. crudelitas, 52. excommunicarunt Arminianos, 51. Gomaristarum turbae, per Cyrilli, Patriarchae Alexandrini, literarum commercium etiam in Orien-

ET SCRIPTORVM.

- O**rientis regionibus percrebescunt, 52. eorum diffidia ad O. O. Holl. et ab his ad Mauritium, Principem Auriacum, perueniunt, 55. a Mauritio uere ad Delegatos F. B. remittuntur, 56. haec diffidia magis augebantur induciis Hispanos inter et Belgas, 56. Mauritius Gomaristarum caput, 80. factio eorum crescens, 124. tandem perrumpit, 128. Gomaristarum caecus ardor Religionis improbatur, 138. itemque eorum excommunicatio, 138. iniuste in Arminianos suscepta 139
- Graecarum** literarum H. Grotius maxime studiosus fuit, 462. Gramondus 77
- Grafuincelius (Theod.)** Viandicias maris liberi contra Seldenum scripsit, 17. elogium eius 603. stricturas contra Feldenum scripsit, 603. quas Grotii filii uoluit esse sacras, 603. earum editiones VI, 750. 751
- Gratiam Dei Vniuersalem** defendit Arminius contra Reformatos, 30. Caluinum eam docuisse, fatetur Moses Amyraldus, 31. unde Reformatorum de Gratia errores orti sint, 32. Arminii sententia de Gratia Dei uniuersali, 33. it. Gomaristarum, 33. controuersias de Gratia Dei Vniuersali non laedere fundamentum fidei et salutis, Perkinsius affirmat. 140
- Gratitudo** erga Deum pro beneficiis in H. Grot. laudatur 494. 240
- Gregor. Nazianzenus** 126
- Grolla** H. Grotii, s. de obfidione 717
- Grollae**, cuius editiones II, 717. Versionis Belgicae editiones II, 717
- Gronouius (Io. Frider.)** eius commentarius in Grotii opus de Iure B. et P. 635. iudicium de eo, 635. 636. editiones VII, 742. 743
- Grotius Hugo** originem traxit ex domo Crayemburgica 1. nominis eius deriuatio 2. cur Magnus fuerit appellatus 2.
- Familia** eius. Priores fami-

INDEX RERVM, VERBORVM

miliae eius Iuris publici
 assertores strenuissimi, 2.
 familiae eius insignia, 2.
 Pater, Io. de Groot, 2. 5.
 Mater, Alida ab Ouer-
 schie, 2. Auus Hugo de
 Groot, qui, ex Cornet-
 siorum gente prognatus
 primus Grotianum no-
 men assumpsit, 3. 2. Fa-
 milia Grotiana, tabulis
 incisa, 4. Frater eius,
 Guilielmus, et Soror u-
 nica Adriana, 5. primo-
 genitus erat parentum
 suorum 5
Natiuitas eius Delphis
 Bat. 5. quo anno, eodem
 scilicet, quo centum an-
 te annis Martinus Lu-
 therus 1483, natus est, 3.
 eius natalis me-
 rito semper recolend-
 us 6
Eruditio. omnes suo ae-
 uo, cum Erasmo, Bata-
 uos uiros ingeniosos su-
 perauit, 6. Iuris peritis-
 simus, 6. Reipublicae
 sui temporis Consultus
 optimus, 7. encomium
 eius, 7. aequiparatur Iu-
 stiniano 7
Aetas eius iuuenilis lau-
 datur, 7. iam ante an-

num IX, uersus pangere
 incipit, 8. in Poesi ad-
 modum felix, 8. laus ip-
 si, hanc ob causam, a
 Gilloto tributa, 8. et ab
 Urbano VIII, P. M. in
 deliciis habitus, 8. tra-
 goedia eius, Adamus Ex-
 ul dicta, 8. Epigramma
 in litem Venetos inter et
 Pontific. Rom. de abla-
 ta Friderici I effigie,
 ortam, 11. 12. Grotii de
 hac lite sententia, 12. au-
 torem huius epigram-
 matis seipsum profite-
 tur 12
Studia eius, 14. anno
 XII, in Academ. Lugd.
 Bat. missus fuit, 13. an-
 norum XI, disputauit ex
 Theologia, Mathesi,
 Philosophia, maxime-
 que in Iurisprudencia, 14
Praeceptores eius, Vten-
 bogardus et Franciscus
 Iunius, in Theologia,
 14. quod ipse fatetur
 Grotius 14. 15
Studium Philologiae
 ductu magni Scaligeri
 tractauit, 15. cuius instin-
 ctu edidit opus egregi-
 um Martiani Capellae,
 annotationibus illustra-
 tum,

ET SCRIPTORVM.

tum, 15. cui iconem cum epigrammate praefixit, 16. postea librum edidit de mari libero, 16. in gratiam societatis Indicae, cuius libri elogium, 16. cum Io. Oldenbarneuel-
 dio ad Galliae Regem Henricum M. profectus Doctor Iuris creatur anno aet. XVI, 18. ab Henrico M. munera pretiosa accepit, 18. Gallia eum a puero amare coepit, 18. Galli eum admirantur, quantumvis in hominum exterorum laudes non temere prodigi, 18. Grotius in conciliandis animis praecipuus artifex, 19. *Munia* Grotio collata, 19. Ordini Aduocatorum Fisci Hagae Comitum adscriptus, 19. ibi causas publicas cum applausu egit, 19. Fisci Hollandiae, Selandiae et Westfrisiae, aduocationem accepit, aet. anno XXIV, 19. locus in superiore Iudicum Confessu promittebatur ei, 20. *Affessura* ipsi in ciuitate oblata, 20. mu-

nus hoc certa sub conditione recusat, 20. eo tempore prodiit liber eius de Antiquitate Reipublicae Batauae, 21. quid sentiendum de illo libro, 21. amore patriae nimium abreptus scripsit librum illum, 21. id eoque a Conringio quoque notatur, 21. Batauorum statum sub Francis fuisse liberum, falso asserit, 21. causae, cur hoc protulerit, 22. *Affessuram* cum laude administruit, 22. in Conuentum Ordinum Hollandiae introductus est, 22. pars deinde confessus Curatorum Reipubl. factus 22. *Grotii* Legatio ad Regem Britanniae, propter componendas lites Belgas inter et Britannos de mari libero, 23. ubi Ius Indici commercii egregie explicauit, 23. Regis Britanniae Iacobi gratiam nactus est, 23. amicitia Hug. Grotii cum Isaaco Casaubono 23. *Grotii* Liber de Pietate OO. Hollan. contra Lubbertum,

INDEX RERVM, VERBORVM

- tum, 41. cui se Lubbertus opposuit, 41. Lubberto uero Grotius porro contradixit in libro, qui inscribitur Bona Fides Sibrandi, 41. Libro de Pietate OO. Holl. sese quoque opposuit Io. Rogermannus, 42. cui Grotius respondit in Pietate uindicata, 42. inde Grotius nouus Mercurius haereticus fingitur 42
- Grotii** Legatio, Roterodamensis Syndici, ad Gomaristas litigantes Amstelodami reconciliandos suscepta, 49. Grotius uero Gomaristis ualde suspectus, 51. Literae I. Saaci Casauboni ad H. Grot. super Artic. de Praedestinatione, 86. it. Io. Oueralli, 113. 115. H. Grot. epistola ad Ouerallum de Praedestinatione, 114. in qua sibi iudicia Anglorum de Praedestinatione expetit, 114.
- Grotii** Captiuitas per Mauritium Principem, 130. 171. eodem discrimine implicatus, ob quod Amicus eius Oldenbarne- ueldius fuit damnatus, 168. Grotius Iudices sibi constitutos, ut incompetentes non uult admittere, 168. hinc nullos, nisi Hollandicos Iudices agnoscere uult, 169. strenue sese defendere conatus est, 169. sed tamen iniuste cum reliquis criminis laesae maiestatis accusatur, 169. Grotius Clericorum in Hollandia odium in se concitauerat, 169. hinc Reipublicae et Ecclesiae aduersatus esse culpatur, 170. qua de causa defenditur, 170. contra fundamentales Regiminis status legesque peccasse arguitur 171
- Grotium** captiuum adire non permittitur Vxor, liberis, parentibus, licet aegrotantem, 172. scriptio ipsi, atrament. chartaeque subducta, interdicta fuit, 172. clam tamen ipsi calami, chartaeque et atramenti copia fuit facta 172
- Damnatur** ad carceres perpetuos, 173. publicata eius sunt bona, 173. lac-

ET SCRIPTORVM.

laesae maiestatis culpatur, a iudicibus 173.

Sententia Grotii, a pag. 173. ad 193. scil. ut carcere perpetuo attineatur, 193. et bona ipsius fisco addantur, 193. 713.

Grotius igitur in castellum Lupestenum transductus est, 193. ibi sesquienne exegit spatium, 193. querelae eius de molestiis ibi perpeffis, 194. Regis Galliae cura de Grotio liberando, 194. probatur ex epistola ad Maurer. 195. Grotius ueniam errorem non petit, licet posset liberari, 195. intercessio Regis Gall. effectu caruit, 195. Grotius promissis et ministrantatur, ut Gomaristarum sententiae accederet, 195. 196. quam uero prorsus renuit, 195. probatur ex epist. ad Maurer. 194. 195. Accessus Vxoris ipsi conceditur, 194. Grotii diligentia in carcere laudatur, 197. unde eum eleganter Rutgerfius cum Mose comparat, cuius etiam Rutgerfii tetraffichon in

arcam Grotii extat, 238
 197. Grotius dolet Hogerbecium captum, 197. qui eum saepe literis solatus est, 197. Grotium oblectat rerum saerarum meditatio, 198. scripsit is in carcere *Hymnos* de Veritate Religionis Christinae, 198. quem in finem scripserit eos, 198. contenta hymnorum, 198. opusculum hoc a Mart. Opitio Germanice editum fuit, 198. postea in uarias linguas translatum, 199. uid. *Scripta H. Grotii, Consolationem* ad Maurerium, super morte Coniugis, Mariae Magd. scribit, 199. 200. item inscriptionem in mortem illius Coniugis, 201. item *Eclogas* Stobaeanas explicauit 203

Epigramma in H. Grotium, carcere nefastum a Iano Rutgerfio confectum, 204. it. Heinffii *Elegia* ad Thuanum, 205

Liberatio Grotii e carcere Lupesten. quomodo

INDEX RERVM, VERBORVM

do euenerit, 206. Confil.
 Vxoris, quo Grotio sua-
 det, ut arcae se includat,
 208. obediens Grotius
 arcae includitur, 208.
 uxor, tempus opportu-
 num nacta, per milites
 arcam deferri curat, 209
 arca uero militibus, de
 grauitate illius uario
 modo querentibus, ual-
 de suspecta, 210. tuto ta-
 men Gorichemum naui
 transfertur, 210. exinde
 in aedibus Daezlarii de-
 posita arca, Grotius in-
 columis euadit, 211. in-
 de primum Valouicum
 in Brabantiam uenit, 211.
 ubi intra domum Geri-
 chouii se continet, 211.
 interim Grotium Lupe-
 steni quaerunt, 212. u-
 xor fugam Grotii ape-
 rit, 212. Praefectus car-
 ceris Gorichemi quaerit
 Grotium, 213. Vxor Gro-
 tii carcere includitur, 213
 salua uero tandem erui-
 titur, 213. magnum no-
 men illa, ob fidem erga
 maritum tam eximiam,
 meruit 213
Grotius liberatus, Ant-
 uerpiam profectus, do-

let anxie uxorem in cu-
 stodia relictam, 213. 214.
 laudat eius amorem, 214
 hinc in memoriam eius
 Poema exarauit ele-
 gans, 214. 215. Grotius e-
 pistolam exarat, in qua
 animi sui libertatem et
 integritatem Foederatis
 declarat, 215. ex hac epi-
 stola refutantur ii, qui di-
 cebant, Grotium liber-
 tatem quaesiuisse suam
 et inuenisse, fecisse au-
 tem, quod omnes crea-
 turae facere consuessent,
 215. indigne se e patria
 eiectum, Grotius queri-
 tur, 217. liberationem
 suam praedicat, 217.
 218. cuius in memori-
 am Versus elaborauit
 egregios, 218. item Epi-
 gramma in Baiulum, qui
 de nimio arcae pondere
 conquestus erat, 219. it.
 uersus in captiuitatem
 suam, 219. in hanc Gro-
 tii liberationem quoque
 uersus composuit Dan.
 Heinsius, 220. Erycii
 Puteani epistola gratula-
 toria sistitur 220. 221. ad
 quam Grotius respon-
 dit, 224. 225. de reliquis
 Epi-

ET SCRIPTORVM.

Epigrammatibus in Grotium liberatum et Vxorem, vid. Epigramma. Versus.

Grotius in Galliam se recipit suasu Maurerii, 231. ibique literas ad Petrum Ianinum Regis Galliae Consiliar. et ad Foed. Belg. Legat. misit, probatur 232. ibi multa de Praedestinationis dogmate perpeffus dicitur, 232. postea, per anfractus varios, Lutetiam Parisiorum peruenit, 233. ibi carmen, quod Syluam dicebat, Fr. Aug. Thuano dedicauit, 233. 234. in quo amorem Vxoris suae liberatricis praedicat, 233. Lutetiae apud Boississium, Vicum, Ianinum, Vairium, innocentiam suam aperit, 235. probatur ex epistolis eius, 236. Grotio a Vairio liberalitas regia promittitur, quod probatur, 236. Grotius ob commendatitias Maurerii literas benigne exceptus fuit in Gallia, 237. quod probant epistolae Grotii 237

Officia in Gallia a Peirescio Grotio per multa magnaue offeruntur, 237. ab eo magni aestimatur, 237. in uices Scaligeri magni affertus Galliae ab eo dicitur, 237. hinc Grotius ab Aug. Buchnero alter Galliae Scaliger nuncupatur, 237. Grotius Gallorum humanitatem eximie laudat, 238. 239. Grotius, consilio Boississii in Gallia subsistit, 239. quod probatur ex epistolis eius, 239. Grotius a Rege Galliae beneuole excipitur, quod probatur, 240. qui eum annuo donatio librarum ter millium honorauit 240. Princeps Arausionensis Grotium e Gallia in patriam reducere studet, 241. Grotius uxorem, familiam, supellectilem, ad se transuehendam curat, 241. quae saluo Lutetiam perueniunt. 241. inde communes Grotius cum Tileno aedes conducit, 242. Grotius a gesti nita, more Batauo, gaudet, 242.

INDEX RERVM, VERBORVM

243. ad studia sua se refert, 243. Regem pro expulſis preſſisque religionis cauſa ſolicitat, 243. ut ipſe teſtatur de Oldenbarneueldii liberis, 244. de Hogerbecio et Mylio, 244. de Daniele Treſelio et aliis, 244. aduerſariis quoque Grotius officia praeſtat, 245. Henrico Friderico ſuis officiis praeflo adfuit, 245. Rex Galliae miratur Grotii officia erga hoſtes ſuos, 245. multi Grotium apud Henric. Frideric. infeſtum reddere ſtudent 245
- Grotius** hac occaſione Apologeticum ſcribit, 246. cum falſo ſpargere- tur de Grotio, eum ab Ordinibus ueniam efflagi- taſſe, 246. de qua calumnia ipſe conqueritur in episto- lis, 247. falſo quoque culpatur, quaſi cum Hiſpanis contra O. O. Reipubl. periculofa iniret conſilia, 248. quam calum- niam ipſe diluere ſtudet, 248. Oblata ab Erycio Puteano munia Hiſpa- nica recuſat, 249
- Grotii** Apologia, et quid praecipue in illa ſtudue- rit, 249. uide. Apologia. in illa Sententiae ſuae nullitates imprimis o- ſtendit, 251. item Foedus Belgicum ut *συμμαχικόν* oſtendit, 252. item liberas eſſe Prouincias, 252. eam ob cauſam Foeder. Deleg. proſcrip- tionibus hunc librum perſequuntur, 252. probatur 252
- Grotii** uexationes et calumniae, quibus cum Foeder. Deleg. perſequun- tur, 253. 254. quibus ac- cedit morbus Vxoris ac Liberorum, 254. probatur, 255. 256. penſio ipſi ſubtracta, 256. probatur ex episto- lis Grotii, 256. 257. querelas inde de tot aerumnis concipit, 257. 258. eximiam tamen in iis patientiam demon- ſtrat, 258. 259. omni fo- latio deſtituitur a Cha- rentonenſibus Sacerdo- tibus Reformatis, 260. qui eum ad Synaxin ſa- cram, admittere note- bant

ET SCRIPTORVM.

bant, quia Arminianis
fauebat, 261. a qua po-
stera quoque se abstine-
bat, 261. Librum interea
de Veritate Relig. Chri-
stianae latine reddit, 261.
quod probatur ex epist.
261. 262. hunc dedicauit
Hieronymo Bignonio
262

Grotius Iuris Naturae Sci-
entiam in artem redigit,
266. hortatuque Peire-
scii, cuius beneuolenti-
am adeptus erat, repur-
gationem Iuris Nat. ag-
greditur, 266. 264. 265.
cur hoc opus suum de
Iure B. et P. inscripserit,
267. uid. Ius B. et P.
quid Grotius putauerit
de bello Christianis lici-
to, 269. eiusdem senten-
tia de incertitudine in di-
sciplinis moralibus, 275.
276. cur Aristotelicam
retinuerit doctrinam,
277. in hoc opere Groti-
us primus Politicis gla-
ciem fregit 281

Grotius in rebus momenti
grauissimi a Ministris
Gall. in consilium adhi-
betur, 283. Henrico
Friderico Officia prae-

stat dexterrime, 284. id
quod probatur, 284. a
Richelio Card. pensio
ipfi subtrahitur, 285. ideo
Galliam relinquit, 286.
interim tamen a Rege
magni aestimatur, 286.
quod probatur ex epi-
stolis eius, 286. 287. 288.
Grotius spem habet pen-
sionis continuandae,
289. erga Galliam singu-
larem ostendit propen-
sionem suam 290

Grotius in patriam regredi
decernit, 291. probatur
ex epistol. eius, 291. 292.
ad quod iter ab Vxore
impellitur, 292. quae sta-
tim etiam in patriam
transit, 293. Grotium
Friderici lenitas retra-
hit in patriam, 293. quam
ipse praedicat in epi-
stolis, 293. Amstelodamum
se confert, 295. ubi ho-
stes adhuc plurimos of-
fendit, 295. licet patro-
cinium Ord. Equestris
Ciuit. Roterodamens.
Delph. Amstelodamens.
affuerit, 295. Henric.
Frider. ad partem Gro-
tio contrariam se associ-
at, 295. causa, 295. pro-
batur

INDEX RERUM, VERBORVM

- batur 295. 296
- Grotius** Exul illustriſ, e patria ſua excedit, 297. Hamburgum ſe confert, 297. ibi ad ſplendida officia uocatur, 298. a Rege Hispaniae, Daniae, Duce Holſato, et Rege Poloniarum, 299. quae uero modeſte recuſat, 299. ut ipſe fateatur in epiſtoliſ 299
- Legati** muneri tandem a Rege Sueonum, Guſtauo Adolpho, deſtinatus, abit ex Ham- burgo 299. quod probatur ex epiſtol. 300. quam uero legationem mors Guſtaui Adolphi intercipit, 301. Grotius Histo- riam Vitae, Geſtorum- que Guſtaui condere in- tendit, ſed certas ob cau- ſas impeditur 304.
- Legati** munus Grotius in Suecia, cum dignitate conſiliarii regni Sueciae, in ſe ſuſcipit, 348. 349. cauſae, 349. 350. Rectores Urbis Roterodamen- ſis ea de re certiores red- dit, ad eligendum aſſeſ- ſorem alium, 350. qui Bellemontium in locum eius eligunt, 350. Groti- us non magis dignitate Legationiſ, quam fama doctrinae et uirtutum, inſignis, in Galliam re- uertit, 350. Grotii elec- tio diſplicet Richelio, atque aduerſariis Grotii 351. cauſa, 351. morari cogitur Grotius in Fa- no S. Dionyſii, 352. curſor mittitur ea de cauſa ad Oxenſirnam, 352. ab Oxenſirna uero defenditur in ſua Lega- tione, 352. ingreſſum ſu- um Lutetiae Pariſiorum celebrat, 352. 353. bene- uole ibi a Galliae Rege excipitur, 353. Richelius abeſt tempore ingreſſus, 353. et culpam, cur Gro- tius non ſtatim introdu- ctus fuerit, alii cauſae adſcribit, 353. Grotius ſi- liam natu minorem a- mittit 354
- Grotii** expeditio in Gallia prima inagni eſt mo- menti, propter Cladem Nordlingenſem, 354. hac occaſione quaeritur, an Grotius autor ſit ſcripti Deplorationiſ Pragen- ſis Pacis, 358. it. an ſit autor

ET SCRIPTORVM.

autor scripti Examinis Ratisbonensium Comiti-
 orum, 361. autor ho-
 rum Scriptorum Asteri-
 us, s. Tilemannus Stel-
 la fertur, 362. cum
 quo Grotius intimiorem
 coluit amicitiam, ut ipse
 fatetur in Epistolis, 362.
 363. Oxensirna Groti-
 um ad Regem Galliae
 mittit, ob conditiones
 foederis. 365. 366. de
 quo foedere uehemens
 apud Regem et mini-
 stros Grotio suscipienda
 erat disputatio, 366. uid.
 Foedus

Grotius in ea disputatione
 obiectiones et difficulta-
 tes, a Richelio ipsi pro-
 positas, dexterrime re-
 mouet, 366. hinc Groti-
 um Richelius ut Lega-
 tum Ordinarium nole-
 bat admittere, 366. Ri-
 chelius uero Oxensir-
 nam, qui eam ob cau-
 sam Regem adit Com-
 pendii, ad dimittend-
 um Grotium perduce-
 re non potest, 366. 367.
 Grotius Regem Galliae
 copiosa oratione, ad

causam communem
 amplectendam, excitat,
 368. quae oratio uehe-
 menter a Rege compro-
 batur 368
Grotium Galli remouere
 annuntur, 370. hinc
 Grotio lis mouetur, eo-
 rum instinctu, de loco
 honoratiore cum Lega-
 to Venetorum, 370. cau-
 sa, 370. refutatur 370
Lis Grotium inter et
 comitem Leicestrium,
 de digniori loco et gra-
 dibus honoris, 375. cau-
 sa, 375. Forcaeus litem
 hanc dirimere coepit,
 374. et respondit in par-
 tem Britannorum, 376.
 Grotius inde ex aula
 Gallorum reuocandus
 censetur, 378. male ha-
 buit Sueonas, Grotium,
 donec Legatus esset Sue-
 ciae, scripta Pontifici
 Romano fauentia edi-
 disse, 378. cur uero illa
 scripserit, 378. Grotius
 Sueonum Regi egregie
 uindicat Titulum Sere-
 niss. ac Potentiss. contra
 Legatum Venetorum,
 384. Legatus Veneto-
 rum autem Grotio de-
 bitum

INDEX RERVM, VERBORVM

- bitum honorem deferre noluit, 385. causa 385
- Grotius* urget, a Rege Galliae ut maturarentur Transactiones pacis, 386. Colloquium Grotii cum Chauignio de induciis, 388. res, quas Grotius a Regina Suec. de Transactionibus in mandatis habebat, a Petro Smalzio turpiter apud Gallos sunt explicatae 389
- Grotius* Richelium non accessit, 394. quare, 394. quod item Maurerius ipsi uitio uertit, 394. alius uero Scriptor hanc ob causam, Grotii pertinaciam accusat, 395. sed falso, 395. inde rationibus certis refutatur, 395. Maurerius ipse hac in re Grotium excusare uidetur, 396. Grotio nunquam fuisse concessum Richelio cedere, Saluius declarat, 398. unde odium aulae Gallicae imprimis Richelii, ortum sit, 398. 399. qua ratione Galli intenderint Grotium Sueonibus suspectum reddere, 399.
- Grotium e Gallia euocandum instat Chauignius, 399. Grotius falsas apud Gallos criminationes Batauis tribuit, 399. Chauignii lenocinia erga Grotium, 399. Grotius de sincera Gallorum fide ualde dubitat, 399. Grotius hortatur Bernhardum, ut oppidum Brisacum e faucibus Gallorum extraheretur, 401. Grotius egregias Duci Bernhardo consilii rationes suggerit, 403. quam egregie Grotius Palatini causam egerit, uide 414. 415. oratione sua eximia Regem Galliae ad liberationem Palatini commouet, 416. Grotii epicedium in mortem Richelii, 425. eius distichon in successionem Mazarini 429
- Grotius* literis testatur Sueon. Reginae Gallorum inconstantiam Foederis, 429. 430
- Amici* Grotii in Gallia, fuerunt.
- Maurerius, 431. ad hunc Grotius destinauit epistolas suas Batauis tradendum.

ET SCRIPTORVM.

dendas, 431. ut ipse fate-
 tur, 432. a Maurer. Gro-
 tius magni aestimatur,
 433. singularem Maure-
 rius, in Grotio e carcere
 liberando, adhibuit cu-
 ram, 433. uid. *Maure-
 rius*. Franciscus Aug.
 Thuanus. et Iac. Aug.
 Thuanus. uid. Thua-
 nus. Ioh. Gerhardus
 Vossius, amicus Grotii
 intimus. uid. Vossius.
 Grotius magni aestima-
 uit Salmasium, uid. Sal-
 masius. it. Bignonium,
 uid. Bignon. Grotii
 amicus quoque intimus
 fuit Patinus, 442. ut ipse
 fatetur Patinus, 443.
Fama Grotii, ob stupen-
 dam eruditionem eru-
 ditos omnes ex uariis lo-
 cis ad eum audiendum
 et uidendum allicit, 444.
 hinc Peirescius ipse ico-
 nem Grotii depingi cu-
 rat, 444. et multi nomen
 celeberrimum H. Grotii
 albis suis custodire desi-
 derant, 445. etiam ex
 Polonia ad Grotium ui-
 dendum multi conflu-
 unt 445
Grotii Humanitas et iuuan-

di promptitudo 446
Scripta, quae Grotius,
 durante legatione, edi-
 dit, 448. uid. *Scripta*.
Grotius, Poeta celebris.
 uid. Poesis et Poeta.
Stylus Grotii uarius fuit,
 461. uide *Stylus*.
Graecarum literarum
 studiosus erat Grotius,
 462. inde Hieroclem fe-
 re integrum memoriter
 recitare poterat, 464. in
 intimos Pythagoricae
 doctrinae recessus pene-
 trauit, 462. elogium
 Schurzfleischii, Grotio
 ob Graecarum litera-
 rum studium datum 462
Grotii contentio cum
 Maurerio, 465. unde or-
 ta sit, probatur, 465.
 466. Grotius uero re-
 conciliatur Maurerio
 467.
Grotium, Legatum, Oxen-
 sterna post mortem Oxen-
 sterna retinere noluisse
 falso asseritur, 468. qua-
 re, 468. 469. falso asseri-
 tur, quod Grotius Lega-
 tus Regno Suecico mi-
 nus usui fuerit, 470. fal-
 so item asseritur, cum
 Grotio Cerisantem, Le-
 gatum

INDEX RERVM, VERRORVM

gatum, ab Oxenstirna
missum, ne minimum
quidem communicasse,
471. Grotius Legatus su-
um petit dimissionem,
471. quare, 471. e Gallia
in Sueciam uocatur,
471. quare, 471. singula-
ri Reginae clementia ex-
cipitur, 472. egregium
de bene administrata Le-
gatione, testimonium
accipit, 472. dimissio-
nem suam aegre licet fe-
rente Regina, obtinet,
472. In Sueciam profici-
scens, Roterodami laeto
excipitur applausu ciui-
um, 472. licet inimici
ipsi, transire patriam
concedere nollent,
472. Amstelodamum in-
de uenit, 473. ubi hono-
rifice a Consularib. tunc
temporis excipitur, 473.
474. officia ei afferunt
soleunia, 474. itineri e-
ius nauem aptandam
curant, 474. per Ham-
burgum Lubecam pe-
tens, honorifice rufus
a magistratu excipitur,
474. inde Wisnariam
peruenit, 474. ubi Wran-
gelius, Comes Regni

Suedici, Archithalassus,
promouendo itineri
ipfius, nauem bellicam
submittit, 474. qua Gro-
tius Calnariam uenit,
Holmiam petiturus,
474. statim postea Regi-
na, Grotium aduocans,
ad colloquium admittit,
474. ubi Legationis suae
partes exponit, 474.
actionum suarum ratio-
nem reddit, 474. pro
gratia regia gratias a-
git 474
Dimissionem a ministerio
petit, 474. ad quam Re-
gina per ambages re-
spondens, Grotium re-
tinet, et consiliis suis e-
um propius admouere
decernit, 475. quod de-
cretum uero Grotio
non placet, 475. hinc ul-
terius dimissionem pe-
tit, 476. quam Regina
male fert, 476. Regina
ipsum dimittit, post-
quam Grotius ultima ad
Reginam uerba fecerat,
476. 478. cum laude ma-
xima eum dimittit, mu-
nereque donat 478
Grotii discessus ex Holmia
aeger, 478. nauim Gro-
tius

ET SCRIPTORVM.

tius transcendens Lubecam, Osnabrugam ire contendit, 478. 479. in quo itinere ad oram Cassubiae naufragium patitur, 479. inde non longe a uico Lyba, in arenam aeger descendit, 480. inde perquam incommodo curru Rostochium uehitur, 480. 482. ubi lecto, non resurrecturus, se commisit 480. *Morbis* Grotii, 480. medicum Stockmannum ad se uocat, qui uitae terminum praesagit, 480. in agone mortis constitutus, *Quistorpium* ad se uocat, 481. quo praesente, inter preces sacras, mors propinquat, 482. moritur Grotius placide, 482. quo anno 482. *Cadaver* Grotii medicis committitur, 483. intestina in templo Virgini Mariae sacro Rostochii deponuntur, 483. corpus mortuum Delphos Batau. transfertur, 484. magna ibi pompa sevelitur 484. *Nummi* in eius mortem

et memoriam eius, quorum inscriptiones notat dignae uid. 484. 485. *Calumniae* in Grotium mortuum coniectae, 486. uid. *Mors* Grotii, *Calumniae*.

Vexationes ob Arminianos uid. 494. 193. 232.

246

Confessio fidei eius, 491. sub ea Grotium ut Pontificium, Socinianum et Arminianum latere et Arianum falso asseritur

490

Virtutes Grotii tum corporis, tum animi, uid. *Virtutes*.

Symbolum eius 495. *Religio* eius. uid. *Religio* Grotii. *Censurae*, *Ossander. Sociniani*.

Grotius Pacis religiosae amantissimus, 545. item unionis Ecclesiarum Evangelicarum studiosissimus, 545. uid. *Vnio* Religion. Euangel. studium eius in dissidiis Religionum consopendis, 546. Studium eius Pacis ecclesiasticae probatur ex epistolis ipsius, 546. 547. ad hunc pacis finem.

d con-

INDEX RERVM, VERBORVM

consequendum tria
 Grotius remedia, remou-
 uendis impedimentis i-
 donea, reperiēbat 548
Primum remedium erat
 ut sectae certae se nulli
 addiceret, 548. quare,
 546. probatur, 548. inde
 infaniam haereticos faci-
 endi maxime auersa-
 batur, 549. itemque li-
 centiam disputandi ni-
 miam et contumaciam,
 549. 550.

Alterum remedium erat
 mansuetudo, 550. causa
 cur hanc sibi eligeret,
 550. 551

Tertium erat Prudentia
 Theologica, 552. uid.
 Pax religiosa.

Haeretificatio in Groti-
 um, 553. nouum mon-
 strum, quod Remon-
 strantibus, Pelagianis,
 Socinianis, Pontificiis
 imo Iudaeis ipsis adsti-
 pularetur, Grotius
 appellatur 553. sed iniu-
 ste, quod probatur et re-
 futatur 553. 554. 558

Pacem religion. fucatam
 et fallacem ipsi tribuit
 Riuetus, 554. refutatur,
 555

Qualem Ecclesiae for-
 mam sibi Grotius exopt-
 auerit, 559. Ecclesiam
 optime per Episcopos
 dirigiposse, dicebat Gro-
 tius, 559. probatur 559.
 560. Ecclesia Britannica
 Grotio magnopere pla-
 cuit, 561. uid. Eccles.
 Britann.

Grotii Liberi. quatuor re-
 liquit, filios tres et fili-
 am unicam, 572. ex filiis
 Cornelius natu maxi-
 mus, et Didricus natu
 minimus, coelibes obie-
 runt, 572. Filia eius Cor-
 nelia, cui soror *αὐθαίματος*
 mortua debet accenseri,
 573. uid. Cornelia. de his
 liberis uide testimoni-
 um Maurerii 573

Vxor eius, Maria Rey-
 gersbergia, 206. uid.
 Maria.

Corporis habitus, 581. fi-
 milis tum facie tum,
 membris, fuisse dicitur,
 Gustavo Adolpho 582

Vitae ratione usus fuit
 agresti 583. 584. quibus
 rebus uitae suae tem-
 pus praecipue impende-
 rit 584. 585

Doter animi, 582. toler-
 tia

ET SCRIPTORVM.

- tia incredibilis, 583. quas
 linguas calluerit, 583.
 memoria felici pollebat
 585. quod testatur Mau-
 rerijs 585. eius eloquen-
 tia, 585. 586. ingenium
 maturum, et iudicium
 plane admirandum, 586.
 eruditio plane incom-
 parabilis laudatur, 586.
 cum Apolline compara-
 tur, 586. 587. charitas e-
 ius in patriam, vid. a-
 mor in patriam 588
Elogium eius ob Lega-
 tiones bene administra-
 tas 591
Grotius cum Homero uo-
 mēte, a Galatone pi-
 cto, comparatur, 606.
 item cum Oraculo Del-
 phico, 588. item cum A-
 polline et eius interpre-
 te 486. epigramma ideo
 erectum, *ibid.* quinam
 uiri docti Grotio iam
 mortuo sua debeant
 606
Sapientia Grotii cum
 Solonis confertur, 608.
Grotii Scripta edita et non
 edita uid. scripta
Grotius Didricus 3
Grotius Guilielmus, Fra-
 ter H. Grotii libellum
 scripsit de Iuris Natura-
 lis Principiis, de quo 267.
 Hugonis Grotii, fratris
 sui amantissimi uenera-
 bundus Poemata ex-
 osculabatur, et studiosis-
 sime cauit, ne uel mini-
 mum ex iis intercideret
 culpa sua, 460. Poema-
 ta haec collegit et edidit,
 460. eius Enchiridion
 de Principiis Iuris Natu-
 ral. de quo III. editiones
 extant, 771. 772. Com-
 mentatores in hunc li-
 bellum fuerunt Ioh. Ge-
 orgius Simon, cuius edi-
 tiones II, 772. Io. Iacob.
 Mullerus, cuius editio-
 nes III, 773
Grotius (Petrus) Patris sui
 Hug. Grotii, opera dica-
 uit Carolo II. M. Bri-
 tann. Regi 564. filius se-
 cundus H. Grotii, 575. in
 Hollandiam a Patre mit-
 titur, 575. Praeceptores
 eius quinam, 575. studia
 eius, 575. eruditio eius
 575. uitam egit priua-
 tam, 576. a Carolo Lu-
 douico Electore Palati-
 no desideratur, 576. As-
 sessuram Cinitatis Am-
 stelod. administrauit, 576.
 ab OO. F. B. Legatus,
 576. a Daniarum Rege
 d a be-

INDEX RERVM, VERBORVM

- benignissime excipitur, 577. deinde fato dignitatibus exuitur, 577. quam ob causam, 577. postea Leodium postremo, Coloniam Agrippinam proficiscitur, 578. redit in patriam, 578. *Hagam* se conferens ibi accusatur a Procuratore fisci, 578. quare, 578. postea in uilla quadam prope Harlemum priuatam uitam agit, 579. ubi quiete mortuus, 579. quo anno aetat. 579. eius statura corporis notanda, 579. dotes animi et uirtutes 579. 580.
- Gustauus Adolphus*. Rex Sueciae. Natus fuit Holmiae, 330. quando Regimini admotus fuerit, 330. Regimen summas inter difficultates administrauit, 330. eius Pax cum Danis, 330. exiguo tempore maximam Germaniae partem, a Baltico Mari ad Alpes usque, uicit et subegit, 331. ipsi bellum a Gallis intentum imminet, 331. ob Victorias celebratur, 331. elogium, 331. 332. triumphans mortuus, 331. 332. Princeps omni laude superior, 332. elogia eius 332
- Gustauus Grotii* librum de Iure B. et P. diligenter legit, et in Suevicam transferri iubet linguam, 272. ob huius libri Grotiani elegantiam Grotium ad Legationis munus uocat, 299. quam uero Legationem mors Gustauus intercipiebat, 301. Grotii librum tanti aestimauit, ut etiam in praelio apud Lucenam fuerit 304
- Pugna* eius apud Lucenam, ubi Wallensteinius Hostem legionibus suis insequitur, 301. Salam inter et Elystrum castra in conspectu Caesareorum militum ponit, 301. conflictus quidam Salam inter Elystrum, 301. Concilium suum militare de proelio obbeundo Gustauus peragebat, 301. quod uero nonnulli dissuadent, 301. dissuasionis huius rationes, 301. 302. quibus is contradixit,

ET SCRIPTORVM.

xit, 302. se uelle scilicet
 experiri proelium, 302.
 Rex uestem suam ex-
 uens et nouam indu-
 ens, precibus ad Deum
 fufis, equum conscen-
 dens aciem instruit, 303.
 sed magna cum hoc
 proelio Regisque mor-
 te rerum commutatio
 coniuncta fuit, 303. de
 Gustavi mors quo æ-
 tatis anno 337. uul-
 nera eius 337. dubiæ
 afferuntur circumstan-
 tiæ 305. Varia Proelii
 Lucensis Series narra-
 tur 305
aliter ab Adelsreitero,
 qui refert, Regem, dum
 sua manu configit, uul-
 nus in læuo brachio
 graue accipientem mor-
 tuum esse, 306. Alber-
 tum Lauenburgicum
 Saxonem, solum cum
 solo Rege prope Regem
 uulneratum et mortu-
 um constituisse, 306. dupli-
 ci uulnere, altero per ca-
 put, in equitum Cæsare-
 orum manipulum inci-
 dens interfectus Rex di-
 citur 306
aliter a Brachelio,

(*Adolph*) qui refert, bra-
 chium Regis sclopeti
 ictu traiectum fuisse,
 quo uulnere, emanante
 largiter sanguine Re-
 gem animo linqui ince-
 pisse, 307. item Franci-
 scum Albertum, non ita
 pridem relicto Cæsare,
 Regi, ad Norimbergam
 haerenti iunctum, adfu-
 isse Regi, 307. item binis
 adhuc ictibus, uno ca-
 put, altero pectus, tra-
 iectum fuisse 307
Eodem modo quoque
 refertur istud facinus a
 Io. Baptista Burgo, 307.
 308. qui in primis refert
 ultima Regis morituri
 uerba gallica, ad Franci-
 scum Albertum dicta,
 308
aliter et optime a Pufen-
 dorffio, qui aliis scripto-
 ribus non in omnibus
 hac de re fidem tribuit,
 sed refert, Franci-
 scum Albertum adfuisse
 Regi, Regemque per tu-
 multum, ac paucis ad-
 modum præsentibus,
 præ densa tamen nebu-
 la non uidentibus, quæ
 agerentur occisum fuisse
 d 3 309.

INDEX RERVM, VERBORVM

309. 310. 312, uid, Franciscus Albertus.
Reliquias interfecti Regis Pontificii circumtul-
 lerunt 317
Inſidias uitae Regis fu-
 iſſe ſtructas, probatur ex
 Anonymo, 321. eiusmo-
 di caedem ob interfe-
 ctorem Regis incertum,
 neque Sueones, neque
 Elector Saxon. poterant
 ulciſci 324
Regem ueneno extin-
 guere Caefarei moliti
 ſunt 327
Zeuocotii uerſus in mor-
 tem Guſtaui Adolphi,
 327. cadauer Regis diu
 quaefitum, quando re-
 pertum fuerit, 328. re-
 pertum fuit cum duo-
 bus corporis ſtabulariis,
 quorum alter uiuus, al-
 ter mortuus, uiuus ad-
 hac caſum mortis Regi-
 ae retulit 328
Rex mortuus in campo
 ſpoliatus repertus fuit,
 328. hinc quaeritur, quis
 Regis thoraceum habu-
 erit, 329. ubi eius man-
 ſerit Cyanus, 329. tor-
 ques aureus Regi inter
 opima ſpolia detractus,
 329. a quonam, 329. quis

fuerit qui unum ex cal-
 caribus Regis habuerit,
 329. ubi poſtea manſe-
 rit, 329. ubi alterum fu-
 erit reconditum 330
Corpus Regis unctum
 fuit, 332. Cor Regis pon-
 deratum unius librae
 cum unciis decem fuit,
 332. Holmiae in templo
 Ordinis Equeſtris Sacel-
 lo, conditum fuit 332
Inſcriptio ſepulcro Re-
 gis inſculpta, 333. Elo-
 gia Regis, 334. glorioſae
 eius expeditiones prae-
 dicantur, 334. Immen-
 ſus apud Proteſtantes
 Luctus ob mortem Re-
 gis, 334. item apud Sueo-
 nas, Germanos, Anglos,
 Danos, Ruſſos, Helue-
 tios, Batauos, 334. 335.
 Elector Saxoniae Re-
 gem nomine Defenſoris
 Germanicae libertatis
 honorabat, 335. ſiqui-
 dem etiam in Saxoniae
 gratiam mortem ſibi
 Rex accelerauerat 335
Regis caſu Sueciae re-
 gnium grauiffimis cala-
 mitatibus ſubiectum fu-
 it, 335
Caefarcorum gaudium
 d 4 de

ET SCRIPTORVM.

de morte Regis 336. Vin-
dobonae, Monachii,
Bruxellis laetitiae signa
publice edita sunt de
morte eius 336. Madriti
ludi scenici per XII. dies
consumti sunt, 336. Ci-
ues Pragae Friedlandum
licet in fugam coniec-
tum, laetis acclamatio-
nibus excipiunt ob hanc
mortem 336

Amor subditorum in
Gustavum praedicatur,
et Gustavi in subditos,
336. probatur, 336. non
facile iniuriam iis fieri
patiebatur, 336. quo
consilio saepe uestitu si-
mulato, se a Comitibus
suis subducens, cum
pueris agrestibus de do-
minis eorum colloquia
instituit, 336. postea ue-
ro seuerissime in eos a-
nimaduertit, qui iniurii
in agrestes fuerant 337.

Peritia Regis in re mili-
tari, 337. multis sese pe-
riculis obiecit, 337. au-
dacia eius in re militari,
338. prodigus uitae
suae 338.

Pugna eius apud Mari-
achburga in Prussia,

338. ibi bis captus pug-
nans more militis sti-
pendiarii, sed nunquam
ab hoste agnitus, 338.
Baronis de Sierot ibi hu-
merum globo sclopi
transuerberauit, 338.
pugna eius cum Barone
illo narratur 338

Gustavus in magno a-
pud hostes uersatur pe-
riculo, 339. a Polonis ad
caedem trahitur, 339. a
Germano quodam uero
liberatur, 339. equus i-
pse exenteratus alia
materie intrusa statumina-
runt Ingolstadii, 339

Gustavi statura corporis
describitur 582. cui simi-
lis fuit Grotii, 582. dotes
eius corporis, 582. do-
tes mentis, 582. quas lin-
guas Gustavus caluerit,
582. pietas eiusdem se-
ria 582

Gustavus fortitudinem et
audaciam suam in ad-
eundis periculis defen-
dit contra eos, qui eum
hanc ob causam obiur-
gabant 339-340

d 4 HACK.

INDEX RERVM, VERBORVM

H.

- HACKMANNVS**, (FRID. AVG.) in Iurisprudentiam Vniuersalem Hug. Grotii 776
- Haeretici*, unde orti, 45. 46. non essent, si charitas christiana inter Ecclesiae Doctores fuisset, 45. 46. quinam fuerint dicti haeretici, 46. certa nomina ipsis fuerunt indita, 45. an sint persequendi odio ad mortem usque implacabili, 46. haeticorum persecutio in German. magnum detrimentum fecit, 47. imo toti Europae 47
- Haeretificatio*, quae in Grotium excitata fuit, 490. refutatur, 491. haeretificationis nihil in Grotium posse cadere probatur, 492. haeretificationem Grotius maxime auersatur, 549. quantum Ecclesiae damnum afferat haeretificatio, 549. a Grotio uocatur pestis Ecclesiae, 549. Haereses mansuetudine eradicari possunt, 550. haeretificatio in Grotium exercita 553
- Hallus*, (Iosephus) in Synodo Dordracensi detestatus est titulum Remonstrantium et Contraremonstrantium, Galuianorum et Arminianorum, unionemque fidei urgere ausus est 44
- Hamburgum* Grotius Exul se confert, 297. elogium eius loci, 297. ubi Grotius hospitem nactus est, ut Exul Mercatorem uan Sorgen, 297. amoenitas eius loci 299
- Hebraeorum* Ius naturae, 624. de eo liber Seldeni, qui Ius Nat. ad Iuris Noachitarum VII. capita reduxit 624
- Hedingeri* (Io. Reinh.) filicimenta Philosophiae Iuris ad Hug. Grotii Ius B. et P. 775
- Heemskerkius* (Iac.) Heemskerkiorum domus antiquitus nobilissima Hollandiae, 4. ex ea duxit H. de Groot, Auus, uxorem 4
- Heinichius* (Io.) de Veritate Relig. Christianae ad

ET SCRIPTORVM.

ad L. Hug. Grotii 818
Heinsius, (*Dan.*) eius uer-
 sus de puero Iesu anno
 aetat. XI. elaboratus, 8.
 Epitaphium eius in
 mortem Vxoris Maure-
 rii, 202. eius carmen in
 liberationem Grotii ad
 Thuanum : 205

Henniges (*Henr.*) eius
 commentatio in Groti-
 um de Iure B. et P. 634.
 iudicium de ea, 635. edi-
 diones illius III. 754

Henricus IV. Rex Galliae,
 uult Belgium inuadere,
 70. morte impeditur, 74.
 per Raualliacum, ab Hi-
 spanis conductum, inter-
 ficitur, 74. causae addun-
 tur, 74. frater interfe-
 ctoris Antvverpiae mor-
 tuus, aperuisse dicitur
 caedem, 74. testatur id
 Patinus, 74. an caedes ex
 Zelo Religionis a Ra-
 ualliaco facta, 75. de quo
 multi dubitant, 75. uera
 tamen huius caedis cau-
 sa demonstratur, per
 Reformatos ipsos, 75.
 per propositiones Ligae,
 75. quod quam ueri si-
 mile uidetur, 75. clarius
 postea demonstratur, 75.

inprimis per Manife-
 stum Condaei, 75. insti-
 gator huius caedis indi-
 catur, 76. per Zeilerum,
 76. per Perefisium, 77.
 per duces Sullanum,
 77. qui addit, ex Zeloty-
 pia factum esse, 77. per
 plures adhuc confirma-
 tur praesumptiones, 77.
 per Lancreum, 77. et
 Gramordum, 77. per
 Bulingerum, 77. con-
 iungitur opinio Patini
 cum aliis, 77. 78. Ordi-
 nes Generales Holl. ad
 concordiam perducere
 conatur, 117. eius uero
 demonstrationes ad
 hanc rem parum profici-
 unt 117

Henricus M. Galliae Rex.
 eius ius in regno succedendi,
 in controuersiam uocatum fuit, 416.
 417

Hermannii (*Iac.*) uid. Ar-
 minius.

Hortius (*Io. Nicolaus*) edi-
 dit notas in Pufendorffii
 opus de Iure naturae et
 gent. 758

Hierocles, cum H. Grotius
 memoriter fere recitare

INDEX RERVM, VERBORVM

- potuit, 462. Hug. Grotii editio 662
- Hieronymo** praetulit Grotium Clericus, 502. quod approbant Hallenses Observatores 502
- Hierosolymam** primus Romanorum Pompeius fecit tributariam 154
- Hispani**, eorum bellum cum Belgis maxime infelix, 56. 58. eorum pax et induciae cum Belgis, 56. 58. eorum sumtus in bello Castellanorum, 58. eorum impensae singulis annis ultra annuos reditus crescunt, 59. ualde territi a Principibus Bataviae uiris, 59. falsi terrores sparsi a Batauis, uti ad pacem certam Hispanos inducerent, 59. concedunt Batauis libertatem, 59. religionum oppressione Hispani se in maximam coniecerunt perniciem, 159. eorum crudelitas *ibid.*
- Historia** omnibus numeris absoluta Thuanii. uid. Thuanus.
- Historiae** Mosaicae illustratio ex Ethnicorum scriptis MS. H. Grotii 847
- Hobbesius** (Thomas) Anglus Malmesburiensis, 625. iudicium de hoc uiro, 625. eius liber de Ciue, 625. cuius editiones VII, 781. 782. uersionis Gall. editiones II, 783. iudicium de hoc libro, 625. liber eius Leviathan, editiones II, 782. uersio Gallica, 783. Belgica, 783. Anglica, 783. iudicium de hoc libro, 625. 626. Principia huius uiri non approbanda, de Iure Naturae, 626. refutauit eum Cumberlandus, 626. eius aduersarii, 629. quaenam causa sit incongruentium eius dogmatum, 627. eius Opera Philosophica, Vol. III, 782. Refutatores Hobbesii, 784. 785. 786. 787. Defensores Hobbesii, 788. 789. quis uitam eius descripserit, *ibid.*
- Hobstetter** (Andr. Adam) edidit collegium Pufendorphanum 762
- Hocur** (Mathias) 357. 358. a Saxone consultus *ibid.*
- Hol-**

ET SCRIPTORVM.

- Hollandi**, eorum status sub Frisiis ignobilis, 21. fuisse Hollandorum Comitatum sine Imperio, testatur Monachus Nussensis, 22. Hollandorum navigationes, 23. gloria illis parta, 24. Hollandi diffitas quoque regiones multas sibi tributarias reddiderunt, 24. multos Hollandi compararunt Navigationibus suis thesauros 24
- Hollandorum** diffidia circa capita doctrinae magis magisque crescentia, 26. de bellis eorum vid. Belgae. *ibid.*
- Hollandiae** OO. Decretum de tolerandis Arminianis et Gomaristis, cui se opposuit Sibrandus Lubbertus, 41. de pietate OO. Holl. Grotius scripsit, 41. cuius editiones II, 705. Belgica uersio, 705. Gallica uersio, 705. Chronicon Holland. Hug. Grotii, cuius editiones IV, 701. 702. Responsiones ad Pietatem Grotii 706
- Holtormanni** opus Grotii de Iure B. et P. enucleatum 773
- Homerus** in Aegypto fuit 605
- Homerus** a Galatone pictore pictus ut uomens, 605. cum eo comparatur Grotius 605
- Hoofdius** captiuus 254
- Horatii** Sermones magni aestimauit Grotius 461
- Hornbeccius** 27
- Hornius (Gustauus)** dissuadet liberationem Nordlingae, 354. occiditur in eo proelio 354
- Hospitalius** Mich. Cancellar. Galliae, eius uerba notata digna de Religionis Pontificiae et Protestantium Vnione, 542. item eius uerba egregia, Protestantibus Pontificios non esse debere infensos 44
- Hottomannus** 621
- Humanitas**, multum praestat in societatis humanae uinculo confirmando, 533. elogium 533
- I.
- IACOBVS**, Angliae Rex, Arminianorum doctrinae fauet, 39. Iqua de

INDEX RERUM, VERBORVM

- de re** literas humanita-
 tis plenas ad Ordd. Con-
 foed. Belg. scripsit, 82.
 tolerantiam suadens, 82.
 83. 84. 85. ex quibus li-
 teris clare perspicui pot-
 est, quam fauens ille fue-
 rit Arminianorum do-
 ctrinae, 85. 86. id quod
 eo magis elucet ex epi-
 stola Isaaci Casauboni,
 86. it. Oueralli, 112. 115.
 116. Jac. de Oldenbarne-
 ueldio supprimendo co-
 gitationes suscipit, 118.
 causae, 118. in mandatis
 dat Legato suo, ut insti-
 tueretur Synodus Nati-
 onalis, et inter prima
 principia Arminii do-
 ctrina suffocaretur, 118.
 Oratio uehementissima
 Legati Iacobi, ad Gene-
 rales O.O. Foederati
 Belgii aduersus Armini-
 anos, 118. Oldenbarne-
 ueldii causam mortis ac-
 celerat, 165. quare uero
 Oldenbarneueldium o-
 dio sit persecutus 164
Iacobitarum Historia H.
 Grotii 722
Ioheri testimonium Gro-
 tio moribundo datum,
 491. eius commentatio
 in Grotium de Iure B. et
 P. 768
Ianinus (Petrus) quis fue-
 rit, 65. encomium eius,
 66. autor pacis Lotha-
 ringicae, 65. consilijs e-
 minet, 66. optimas lite-
 ras callens, 66. Legatus
 ad FF. O. B. 66. eius
 amicitiam uberrime
 sensit Grotius in Galliam
 transiens, 232. 233. Grotio
 securitatem in Gallia
 promittit, 233. ad eum
 Grotius literas misit 235
Iconem Grotii Peirescius
 depingitur, 444. Icon
 H. Grotii cum epigram-
 mate 16
Iesuitae. a Iesuitis liber
 Grotii de Veritate Relig.
 Christ. in linguam Perfi-
 cam fuit translatus 199
Iesuitas Grotius non a-
 mat, 443. 509, quosdam
 ex eorum sociis magni
 aestimauit, 443. Iesuita-
 rum libellus, quem in-
 scripserunt Testamen-
 tum Grotii, ut ostende-
 rent, Grotium Pontifici-
 orum partibus accede-
 re uoluisse, 506. Groti-
 um uero Iesuitis non fa-
 uere, probatur ex Mau-
 re

ET SCRIPTORVM.

- rerii testimonio, 509.
 Item ex ipsius Grotii epistolis 509. 510
- Iesuitarum* artes, 509. irreuerentia in Episcopos 510
- Imago* H. Grotii, in eam Maurerii distichon 460
- Imperium* circa sacra, summarum potestatum, H. Grotii, editiones XIV, 792. Institutiones Iuris Imperii circa sacra, ex H. Grotii desumptae, Anonymi, 795. editiones II. 795. Scriptores alii, qui hoc titulo usi sunt, 795. 796. MS. H. Grotii 847
- Imperatores* Romani, Christianos nullo iudicio damnantes 155
- Induciae* Hispanos inter ac Belgas, 56. promouent dissidia in Hollandia orta, 56. ab iis Belgae desiscere uoluerunt, 56. 61. ad eas Albertus et Isabella inclinant, 60. Belgae tranquillitatis spem deponunt 61. hinc arma parant, 61. consultationes de induciis illis susceptae, per Herm. Walrauium, 61. Man-
- data Proceribus Holland. Albert. et Isabelae propter inducias data, 62. Oldenbarneuel-dii consilium de his induciis, 62. pacem suadet Oldenbarneueld, 63. causae, 63. Oldenbarneueldus Conuentum, ob inducias instituendum suadet, 62. in quo etiam plerique ad inducias inclinant, 64. exceptis Plenipotentariis Amstelodamensibus et Hornan-nis, 64. cur uero illi dissentiant, 64. Ordines F. F. pactioni nolunt consentire, nisi Mauritius se consociaret, 64. Mauritius uero ab Oldenbarneueldio eo perducitur, ut consilia cum hoste instituere noller, positis causis, 65. pacisci tamen cum hoste haud recusare uidetur, 65. Regem Galliae male habebat, posita esse fundamenta induciarum, se infcio, 66. quam ob causam Legatos ad F. F. O. mittit, 65. cui Legationi causam praebuerat Mauritius, 66. Mauriti-
- us

INDEX RERVM, VERBORVM

us eo inducere conatus est Henric. IV. Gall. Reg. ut institutum pacationis impediret, 66. causa additur, 66. Mauritius chartas publice spargendas curat, quibus prodicionis accusat eos, qui pacem suadent, 67. Legati Regis Galliae queruntur, partim, gra-
 uiter incusantes eos, quibus Rex cupiditate imperitandi Batauis laborare uideretur, partim, quod inscio Rege colloquia de induciis instituisent, 67. Rex Gall. per Legatos declarat, uel arma capessentibus se opem laturum, uel, si pacem malint, pacem confirmaturum, 67. e Foeder. Conuentu lecti quidam, qui coram Legatis Gallicis aerarii pacisque rationes expendere, 67. Oldenbarn. suadet per Legatos Regi Gall. paciscendas inducias, ob impensas bello non sufficientes, 68. nisi Rex Galliae fortasse necessaria ad bellum suppeditare uellet, 68. hanc

conditionem, ob exhausta aeraria, Rex Gall. respiciens, pacis condiciones admittit, 68. reluctantante licet Mauritio, 69. hinc quoque Mauritius nonnullos inflammabat oratione quadam, 69. quam uero Oldenbarneu. refutabat, 69. causae ad pacem firmandam inducuntur, 69. causa Oldenbarneueldii erat, quod uerebatur, Gallos, qui Veruinae iam cum Hispanis pacem iniissent, Belgio inhiaturos, 70. deinde, quod Rex Gall. strenue arma pararet, 70. tertio, quia autoritas et potentia Princ. Mauriti magis magisque belli continuatione crescere posset, pace contra ea infringere-
 tur. 71. Mauritius uero huic sententiae pacis ualde aduersabatur, 71. quem sequebatur Selandia et Batauae aliquot ciuitates, bellum suadentes, 71. Mauritius hac ratione dissuadet Batauis pacis condiciones, causis positus, 72.

ET SCRIPTORVM.

71. in his induciis paci-
 scendis uariae oriuntur
 difficultates, 72. quas ui-
 de apud Bogartum, 73.
 Induciae tandem suasu
 Oldenbarneeldii fa-
 ctae sunt, 73. quibus Bel-
 gica libertas stabilita est
 73
- Infralapfarii* quidam scri-
 ptum ediderunt contra
 Caluin. et Bezam, 29.
 cui respondit Arminius,
 instinctu Martini Lydii
 29
- Ingenii* capacitas H. Gro-
 tii, plane admiranda 586
- Inquisitio* Io. Oldenbarne-
 ueldii et H. Grotii, 71.
 editiones III.
- Inscriptio*, sepulcro Regis
 Gustau Adolphi inscul-
 pta 333
- Insignia* Familiae Cornetfi-
 orum, 3. it. Familiae
 Grotianae 2
- Intestina* H. Grotii, Rosto-
 chii in templo Mariae
 Virg. sacro deposita 483
- Inuidia* inter eruditos in
 controuerfiis Religionis
 pestis, 499. bellua im-
 manis ex testimonio O-
 uidii, 529. it. Constanti-
 ni Manassis 529
- Iosephus*, Pater Pontificius,
 370
- Iofis*, Ben. Iofis R. epita-
 phium, a Iudaeis posi-
 tum, 608. applicatur ad
 Grotium mortuum 608
- Isidori* Chronicon, cum
 MS. collatum, manu H.
 Grotii 849
- Iudaei*, an in Republica to-
 lerandi 635
- Iulianus*, Imperator, quare
 uarietatem religionum
 permiserit
- Iunius* (*Francisc.*) magi-
 ster Grotii in Theolo-
 gia, 14. eius encomium.
 27
- Iureconsulti*, hodierni, ex
 quo fonte principia hau-
 rere debeant
- Iurisprudentia* Hollandica
 H. Grotii, editiones Bel-
 gicae XIV, 789. 792
- Ius* Romanum, uaria e-
 iusdem appellatio, 622.
 illud etiam Reges Hispa-
 ni receperunt, 623. imo
 Iudaei ipsi, 623. et Tur-
 ci, 623. Iuris Rom. ae-
 quitas et amplitudo *ibid.*
- Ius* B. et P. H. Grotii. hunc
 librum scripsit Grotius
 hortatu Peirescii, 264.
 probatur, 265. 266. elo-
 gi-

INDEX RERVM, VERBORUM

gium huius libri, 266. quid in illo pertractetur, 266. cur hoc opus inscripserit Grotius de Iure Belli et Pacis, 267. 268. propositum Grotii, in hoc opere concinnando, 268. 270. scopus, 270. 273. Principibus et Ministris hoc opus confecit, 271. probatur, 271. hoc opus a Gustavo Adolpho diligenter lectum, 272. cuius iussu in linguam Suecicam est conuersum, 272. a Carolo Gustavo diligenter lectum, 272. incredibili applausu a maximis Viris acceptum, 272. in omnibus Europae Aca-
 demis lectum, 272. probatur, 272. commendatur studiosis Iurispr. ciuilibus, 273. a Boeclero imprimis, 274. elogia et iudicia de opere isthoc, 272. 273. 274. 275. Virtutes huius operis, 275. cur in eo Grotius Aristotelis Scholasticorumque sententias retinuerit, 277. 278. eius incuriae hoc tribuitur, 278. Partes huius operis indican-

tur, 279. eiusque prolegomena, quid contineant, 279. Inscriptum hoc opus Ludouico XIII, 279. fata huius operis, 280. a Pontifice Romano inter uetitos libros recensitus, 280. quare, 280. quod factum Pontificis multi Pontificiorum improbarunt. 280. 281. huius operis eruditionem ualde admiratus est Gustau. Adolphus, 300. Argumentum hoc de Iure Belli et Pacis Boeclerus continuauit et auxit, 283. Hoc opus orbi uniuerso theatrum gloriae fuit, 590. elogium, 590. editiones, 618. principem curam in hoc opus Grotius posuit, 618. elogium huius operis, 618. 619. omnes de hac materia libros antecedit, 619. cuius hortatu hoc Opus scripserit. 619. quis ante Grotium de hac materia scripserit, 619. 620. 624. 625. quibus libris usus fuerit imprimis Grotius in hoc opere concinnando, 620. 621. 622. unde Grotius

ET SCRIPTORVM.

- ea hauserit, quae de Iudaeorum doctrina immiscuit, 621. fontes in hoc opere monstrantur, ex quibus Romani iurisiurii rationesque firmissime deducuntur, 623. Iudicium Pufendorffii de hoc Opere, 639. 640. huius operis editiones, XXVII, 739. usque 744. ubi de editione quadam ab Autore ipso recondita, uid. 740. Index ad H. Grotii libros de Iure B. et P. 744
Versiones, earum editiones XV, Belgicae uersionis editiones IV, 745. Versio Suecica, 746. Anglicae uersionis editiones II. 746. Gallicae uersionis, VI, 746. 747. Germanicae, II, 747. 748. ubi elogium huius operis 748
Commentatores horumque editiones et uersiones, coniunctim LXXXVI.
Io. Feldeni editiones III, 749. 750. uid. Feldenus.
Io. Henrici Boecleri editiones V, 751. uid. Boeclerus.
Casp. Ziegleri editiones VI, 753. uid. Zieglerus.
Io. Adam. Osiandri editiones VI, 753. uid. Osiander.
Henr. Henniges editiones III, 754. uid. Henniges.
Io. Frider. Gronouius, 635. cuius editiones VII. 742. 743
Sam. Pufendorffii Elementa Iurisprudentiae Vniuersalis, quorum editiones X, 755. 756. 757. Gallicae uersionis, 757. editiones III, 757. Germanica uersio 757
Io. Georg. Simon, 636. cuius editiones V. 763
Conr. Samuel Schurzfleisch. 639. 763
Velthem. 637. cuius editiones IV, 764
*Christ. Frid. Waechtle*ri editiones VII, 765. 766.
Io. Georg. Kulpisii editiones VII, 765. 766. 639.
Io. Christ. Becmani editiones II, 766
Philipp. Reinh. Vitriarii editiones VII, 766. 768
*Io. Tesmari et Vlrici Obrecht*i editiones II, 767. 768. 637
Guil. van der Meulen editiones IV, 768
e
Io.

INDEX RERVM, VERBORVM

- Io. Wolfg. Jaegeri editio una* 768
Epitomatores in hoc Opus de Iure B. et P.
- Ianus Klenckius, cuius editiones VI,* 771
- Wilhelm. Grotius, cuius editiones III,* 771. 772
- Holtermannus et Spinaeus* 773
- Sim. Henr. Musaeus, cuius editiones II,* 774
- Io. Georg. Simon. cuius editiones II,* 774
- Io. Valent. Bechmannus cuius editio una* 774
- Io. Henr. Suicerus, cuius editiones II,* 774
- Io. Schefferus, cuius editiones III,* 775
- Io. Reinh. Hedingerus,* 775
- Sam. Frid. Willemburgius* 776
- Frid. Auguft. Hackmannus* 776
- Adr. Beyerus* 776
- Tabulae in Hug. Grotii Libr. de Iure B. et P.*
- Io. Phil. Mulleri, cuius editiones II,* 777. *uerfio Germanica* 777
- Iac. Thomafii* 777
- Io. Pauli Oliuecranfii,* 777. *cuius editiones III,* 778
- Io. Henr. Boecleri Tabulae* 778
- Series Operis Grotiani, de Iure B. et P.*
- Nicol. Christoph. Linckeri series Operis Grotiani de I. B. et P.* 778
- Apologia pro Iure B. et P. Io. Arndii* 778. 779
- Ius Iuftinianeum. in illud H. Grotii Florum fparfio, cuius editiones VII,* 673
- Ius Naturae, in eo concinnando Peirefcius Grotio fuppetias tulit, 444. quis ante Grotium de hac materia fcripferit, 619. Grotius hac de materia Scriptor optimus, 620. doctrinae eiusmodi progressus, 622. 623. Difcrepantia eruditorum in conftituendo Iuris Nat. Principio, 624. de Iure Nat. ex mente Hebraeorum fcripfit Seldenus, 624. cuius editiones XIII, 779. 780.* 781
- Iuris Naturae fcientiam Grotius in artem redegit, 266. Frater Grotii, Guilielmus, libellum de Principiis Iuris Naturalis*

ET SCRIPTORVM.

- lis scripsit, 267. an ex iure Naturae belli fundamentum sit eliciendum, 268. quid Grotius hac de re sentiat, 269. refutauit hac in re Grotius Erasimum aliosque, 269. Iuris Nat. doctrina multum conducit ad Iurisprudentiam Ciuilem, 273. id quod testatur Zieglerus, 273. Iuris Nat. doctrina ante Grotii tempora confusa, 282
- Iustini* Martyris Apologia
H. Grotii 664
- K.**
- K**LENCKIUS (*Ianus*)
Epitomator Hng. Grotii, cuius editiones VI, 771
- Koecherus*, Io. Christoph. eius historia libelli Grotiani de ueritate Relig. Christ. 819
- Kulpisius* in H. Grotius Opus re lure B. et P. editiones eius VII, 765. 766. quid in eo praestiterit, 639
- L.**
- L**AETIUS, Doctor Belgicus, in Grotium insurgit ob scriptum de Origine Gentium Americanarum, 449. cui Grotius respondet, 449. suaeque dissertationi inscriptionem praefigit in imaginem Laetii, cum barba, decumana et spissa pictam, 449. Epigramma Grotii in Laetium male latina scribentem 449
- Lamoignonii* laus 11
- Lansbergii* (*Petri*) relatio de morte Gustau Adolphi 313
- Laodamas* Homericus, eius sententia de nauigantibus 25
- Latermannus* 28
- Laurentii* (*Iac.*) Responso ad epistol. Grotii, 679. uersio Gallica, 680. eiusd. Hugo Grotius Papizans, 825. eiusd. Idolum Romanum, 825. H. Grotii epistola ad Iacob. Laurent. anatomizata, 826
- Ledenbergius* in captiuitatem ductus se ipsum iugulauit in carcere 130
- Legatio* ab Io. Oldenbarneuedio suscepta ad Reg. Gall. Henr. M. 18
- e 2 **Le-**

INDEX RERVM, VERBORVM

- Legatio* H. Grotii, ad quam a Rege Sueciae, Gustavo Adolpho, ob singularem operis de Iure B. et P. elegantiam, uocatur, 300. 301. quae uero fuit intercepta morte Regis, 301. uid. Grotius. eiusd. Legatio apud Ludou. XIII. et XIV, 591
- Legationes* Coloniam missae 386. 387
- Legatus*. Lis inter Legatum Britann. et Hug. Grotium, et Comitem Leicestrensem, de praerogatiua honoris et digniori loco, 376. 377. 381. Legatos inter Protestantium et Pontificiorum inimicitia 381
- Legatorum* praerogatiua honoris in Conciliis, ad Ecclesiam spectantibus, 381. in Conciliis Ciuilibus, 381. Legato Sueonum locus primus relinquitur, 381. uindicaturque ab Archiepiscopo Upsaliensi, 381. de praerogatiua honoris inter Legatos, ad Regem Sueciae missos, lis orta 420
- Legislatoris* non est, omnia legibus punire 144
- Leicestrius Comes, Legatus* Regis Britann. Palatini conata non approbat, 415. Lis eius cum Grotio de Praerogatiua honoris suscepta 376. 377
- Lessius*. 622
- Limnaeus*. 597
- Linckeri* Nicol. Christoph. series operis Grotii de I. B. et P. 778
- Lipsii* epistolae ad I. Grotium 2
- Lipsia* capta a Wallensteinio 301
- Lis* Venetos inter et Pontificem Rom. de ablata Frider. I. effigie, II. Litem in illam Grotii uersus 11
- Lis* Britannos inter et Belgicos Mercatores, de mari libero 23
- Lites* inter eruditos Hollandiae, de Praedestinatione, 20. istae magis magisque succrescunt 26
- Lis* Grotium inter et Comitem Leicestrensem, de praerogatiua honoris, 375. quam dirimit Forcaeus, 375. Forcaeus uero a Grotio refutatur, 376. 377
- Lis* Grotium inter et Guyetum

ET SCRIPTORVM.

- tum, de praestantia uini
et cereuisiae 460
- Lis* Gomarum inter et Ar-
minium, 30. Gomaristas
inter et Arminianos
Praecones, 34. de prae-
destinatione ortae, 35.
quae lis in toto Foeder.
Belg. in dies crescit, 36.
37. eandem Supremi F.
Belg. componere stu-
dent. 37. de qua compo-
nenda lite Oldenbarne-
ueldii sententia uid. 37
- Lis* maxime crudelis Go-
maristas inter et Armi-
nianos, 50. 51. 52. animo-
rum exacerbatio inter
eos, 82. *lis* eorum de
summarum potestatum
imperio circa sacra, Or-
dinibus iudicando, III.
accedit quoque Articulus,
de praedestinatione
III. de quo articulo in
utramque partem dispu-
tatur, III. II. utraque
pars Angliam adducit et
attract, propter Eccle-
siam Angliae florentem,
II. et propter autorita-
tem Regis, qui plane Ar-
minianorum sententiae
addictus fuit, II. quod
probat, III. II. III. Sy-
- nodus ob hanc hanc
Gomarist. instituitur, 125.
uid. Synodus. *Lis* Go-
marist. inter et Armin.
orta dicitur ex nimia di-
sputando licentia et con-
tumacia 549
- Litterae* Iacobi, Regis, ad
Ord. Foed. Belg. 84. 85
Ord. Holl. ad Elect. Pa-
latinum, ad Iacobum I.
Reg. Angliae, 91. usque
III. Henrici Frider. a
Nassau ad H. Grotium,
592
- Litterae* Christinae Reginae,
Suec. ad Hug. Grotium,
592. Caroli Ludouici
Com. Palat. Rhen. ad
Pufendorfium, 643. Isa-
aci Casauboni ad Hug.
Grotium, 86. Io. One-
ralli ad H. Grotium, 112.
fr. 115. Eryc. Puteani ad
Hug. Grotium, libera-
tum e carcere, 220. ad
quas H. Grotius respon-
sorias misit 226
- Litterae* Oldenbarneueldii
ad Coniugem et libel-
ros, 162. Battcanqualli
ad Dudleium Carleton.
Legat. Angliae, 134.
Quistorpii ad Caloui-
um de morte Grotii,
e 3 482.

INDEX RERVM, VERBORVM

482. 483. Henrici de Nona Villa (*Newton*) ad Petr. Hieronymi. Barcellinum, 563. it. ad Clericum, 568. Cholmondeleii ad Alex. Forresterrum 569. Grotii Exulis ad Foed. B. OO. 215. it. ad Crellum literae, 499 salui conductus pro Legatis Gallicis ab Imperatore missae 387
- Longolius** (*Christoph.*) 6
- Lotharingiae** Dux a Comite Rhenano in fugam coniicitur, 355. prope Crysam proelio succumbit 373
- Latichius** (*Petr.*) eius relatio de morte Gustavi Adolphi 312
- Luffonius**, vir honestus et prudens, laudatus
- Lubbertus** (*Sibrandus*,) scripsit contra Decretum Hollandorum, de Arminianis et Gomaristis tolerandis, 41. opposuit sese scripto Grotii de Pietate OO. Holl. 41. cuius scripti editiones extant III, 706. cui contradixit Grotius in libro, qui inscribitur Bona Fides Sibrandi, 41. 707. Sibrandi Responso ad Bonam Fidem, 708. Godofredi Sopingii Apologetica Responso ad Pietatem Grotii contra Lubbert. 708
- Lucanus**, Poetam hunc Grotius ualde adamauit, eumque notis edidit, 457. non raro illum exosculatus est, 457. Licet a Scaligeris non adeo commendetur, 457. Lucani per Hug. Grotium editiones XXVIII, 666, usque 670
- Lucena**, de pugna apud illam uid. Gustauus.
- Luctus** ob mortem Gustavi Adolphi, uid. Gustauus.
- Ludolphus**, (*Iobus*) contra Pufendorfium defendit Franciscum Albertum interfectorem Reg. Gustavi 313. eius obiectiones, 314. 320. 321. uid. Gustauus.
- Ludi** scenici, ob mortem Gustavi Adolphi Madriti peracti 336
- Ludouicus XIII**, uid. Galliae Rex. Filium ex Vxorē Anna Maria Hispani Regis sorore, Delphinum

ET SCRIPTORVM.

num appellatum, Lud. XIV, Regem postea factum, suscipit, 390. Sterilitas huius Regis notatur, 390. unde prouenerit, 391. ab hac liberatur, 391. suscipit alterum filium Philippum, 391. mors eius, 429. ueneni haustus causa fuit 429.

Ludouicus XIV. huius Delphini partus sine exemplo fere fuit, 390. uix enim natus dentibus fuit praeditus, 391. testatur id Grotius, 391. Rex Galliae creatur, 429. ab hoc Rege nouo Sueones renouationem Foederis efflagitabant 430.

Ludouicus, Princeps Palatinus, uid. Palatinus Princeps, quid Galliae Ministri de liberatione Palatini proposuerint, 415. sub quibus conditionibus ei concefferint liberationem, 415. Grotius et Leicestrius pro Principe cauere debebant, 416. quare, 416. quod cauendi genus uero respuebant, 416. Palatino plures custodes adduntur, 416. quare, 416. lite-

ras ob Palatinum, a Regina Sueciae Grotius Regi Gall. tradit, 416. qua occasione Grotius Palatino ignoscendum petit, 417. quibus ex causis, 417. Palatino Gallus potestatem discedendi concedit, 418. Palatini formula cautionis Regi Galliae ex custodia misisa 418

Lugdunum Batavorum, studiosorum multitudine florens, 6. studia tamen ibi cruda, 6. Lugdunensium prauum aerem prauos mores accusat Salmasius 584

Lutherus. eius dies natalis 5

Lydius (Martinus,) 29

Lysius 462

M.

MAGNOS inuidia infectatur

Magnanimitas Grotii, 18.

Manuscripta Hug. Grotii, 841. usque 854. uid. scripta Grotii inedita, emta fuerunt a Regina Sueciae, Christina, 818. in Biblio-

INDEX RERVM, VERBORVM

- bliothecam Holmien-
sem translata, 618. an ad-
huc supersint 618
- Manfuetudo*, remedium
pacis Ecclesiasticae con-
feruandae, praecipuum-
que Christianismi caput,
550. per eam scisiones
omnes et haereses era-
dicari possunt 550
- Mare liberum*. de eo liber
H. Grotii, eiusque elo-
gium, cuius editiones
XVIII, 727. Belgicae
uersionis editiones III,
735. quibus addendae
Grafuincelii uindictiae
maris liberi, 17. quarum
editiones III, 735. de ma-
ri libero quaestio exor-
ta, 16. Batauos inter et
Hispanos, 16. an mare
possit in alicuius domi-
nium uenire. 16. Grotii
Iudicium de mari libe-
ro, 16. mare non est ca-
pax imperii, 16. Hispani
dicebant, mare esse sub
imperio, 16. de mari li-
bero lites Britannos in-
ter ac Belgicos mercato-
res, 23. ad eas compo-
nendas Grotius ad Re-
gem Brit. mittitur, 23.
Scriptores de mari libe-
ro 736. 737
- Mare clausum* defendit Sel-
denus, 17. de hac contro-
uersia Grotii et Seldeni
notandum studium utri-
usque partium, 17. mare
clausum, temporibus
Eduardi, 17. Seldeni li-
ber de hoc, cuius editio-
nes IX. 733. 730
- Mare neque liberum, ne-
que clausum*, Grotius as-
ferit 17
- Mare Britannicum*. de hoc
Scriptores uid. 733. 734
- Mare Balticum*, quid Gro-
tius de eo dicat, uid. 479.
Scriptores de eo, uid.
732. 733
- Maresii* Dissertatio de An-
tichristo, contra Groti-
um, 824. eius concordia
concors, s. Apologia,
H. Grot. 825. eius con-
cordia discors, 825. iudi-
cium de hoc uiro 825
- Maria Reygersbergia*,
Vxor Grotii, 206. fami-
lia eius, 206. Pater, 206.
de prodigiosa ipsius sta-
tura, 580. elogium, 213.
518. 519. 255. 256. uid.
Grotius.
- Maria de Vignerot*, alias
Domina de Combalet,
403.

ET SCRIPTORVM.

403. eius matrimonium repudiatum fuit a Duce Vinariensi, Bernhardo, 403. fama exiit, illam cum Card. Richelio rem habuisse, 403. cum quo liberos aliquos genuisse refertur, 403. hanc ob rem iniuria affecta a femina quadam, 404. cuius iniuriæ uindictam a Regina petebat, 404. Charoto ualde exosa erat Maria de Vignerot. 404. hinc etiam ille Mariæ defensionem, quam Regina ipsi uolebat submittere, impedi-ebat, 404. ut meretrix inde prouocatur a multis, 405. testatur haec Patinus 405
Mariaeburgum in Prussia, apud urbem hanc Gustau Adolphi pugna infelix 338
Martensonus (Clemens) de Praedestinatione conditionata 26
Martialis
Maurerius (Beni. Auberius) Legatus ad Foederatos Belg. 431. intimus in Gallia Grotii amicus, 431. ad hunc Grotius episto-

las suas ad Batauos destinauit tradendas, 431. quod ipse fatetur Grotius, 432. singularis Maurerii cura in Grotio excustodia Lupesten. liberando, 433. Distichon H. Grotii imagini Maurerii subiectum, 460. Epistola Grotii consolatoria ad Maurer. 200. cuius editiones II, 677. uersio item Gallica, 677. Inscriptio Grotii in mortuam Maurerii Coniugem 201. Maurerii memoriae ab eo conscriptae, 202. amicus Grotii sanctior, 203. Grot. Galliam petenti literas commendatitias tradit, 233. quae multum efficiunt, 237. quod probatur ex epistol. Grotii, 237. Maurerium Grotius modis omnibus pro ipso in causa quadam difficili laborantem, paulo inclementius exceptit, 465. probatur id ex narratione ipsius Maurerii, 465. 466. unde haec contentio orta probatur, 466. 467. Maurerius tamen cum Grotio reconcilia-

INDEX RERVM, VERBORVM

tur 467. 468
Maurerius falso refert,
 Grotium infalutata Regina e Suecia discessisse,
 476. refutatur 476. excusatur tamen, 477. falso quoque asserit ad moribundum Grotium uariarum religionum ministros conuenisse, 488. cui repugnat tum aduentus Grotii improuisus et mors repentina, 488. tum circumstantiae etiam huic repugnat Quistorpii silentium ut testis oculati, 489. 490. tum etiam ipsa Maurerii uerba, quia non coherent, 489. Maurerio igitur in rebus ad Grotium Suecicis fides non semper est habenda

490

Mauritius, Princeps Auriacus, noluit esse arbiter dissidiorum Religionis in Hollandia, 35. Pacis inter Belgas et Hispan. condiciones cum dolo coniungere cogitat, 65. licet pacisci cum hoste non recusaret, 65. Henric. IV. Gall. Regem eo perducere conatur, ut

institutum Belg. et Hispan. pactionis impediret, 66. chartas publice spargendas curat, quibus proditionis et conspirationis cum Hispanis eos accusat, qui pacem inter Belgas suadebant, 67. pacis conditionibus, a Rege Galliae concessis, reluctatur, 69. hinc nonnullorum quoque animos paci contrarios inflammat, 69. Mauritius factionis Gomaristarum caput, 80. in principio succubuit Arminianis, de quo uid. Piafescius, 82, 117. nisi Iacobus, Rex Angliae se interposuisset, et rem distulisset, 117. nanciscitur hac ratione occasionem stabiliendi suam autoritatem, 117. teste Piafescio, 118. et Oldenbarneuldium premendi, 118. causa, 118. Mauritiu factionis incrementum, 124. causae, 124. Mauritiu instinctu O. O. Holl. Ultraiectinos excubitores opprimunt 129

Mauritius Oldenbarneuldium criminis perduel-

ET SCRIPTORVM.

- duellionis arguit, 129. eius instinctu OO. Ultra-
 iecti alios Rectores con-
 stituunt, 129. conspirato-
 res in uincula adducunt,
 129. Senatum Arminia-
 norum remouent, 129.
 Praesides patriae remo-
 uent, 129. Gomaristas
 surrogant, 129. Mauriti-
 us in captiuitatem abdu-
 cit Oldenbarneueldium,
 129. Hogerbecium et
 Ledembergium, item-
 que Grotium, 130. Reli-
 gionis Arminianae ab-
 rogatio inagnum ipsi
 peperit contemptum, 151.
 quo contemptu animad-
 uerso, moerore extin-
 guitur 152
- Mazarinus**, Cardinalis, ipsi
 dextrae manus hono-
 rem deferre, uetitum fu-
 it Comiti Gardio Lega-
 to, a Regina Suecicae,
 397. Autor rerum Galli-
 carum sub ministerio
 Cardin. Mazarini gesta-
 rum, 428. Successit Car-
 dinali Richelio, 429. in
 quam successionem
 Grotii distichon notatu
 dignum 429
- Melanchthon** conditiona-
 tam praedestinationem
 contra Caluin. defendit,
 33. Restaurator Philoso-
 phiae ante Grotium 619
- Memmius** laudatus. 243
- Memoria** felix tenaxque
 H. Grotii, 585. teste
 Maurerio 585
- Menagii** Aegidii uersus in
 Grotium, quibus, Groti-
 um nullius plane religi-
 onis fuisse, refert 556
- Menandri** Reliquiae per
 Hug. Grotium, editio-
 nes III. 664
- Meulen** (*uan der Guil.*)
 in opus H. Grotii de Iu-
 re B. et P. cuius editio-
 nes IV. 768
- Meursius** 164
- Mirabilia** ann. c. 130. H.
 Grotii, quae Belgas spe-
 ctant 685
- Miscellan.** H. Grotii, edi-
 diones IV. 838
- Molinacus** Petr. 31
- Monachorum** Officium 510
- Monetae** in Grotium cu-
 sae 484. 485
- Monstrum** Religionum
 Grotius, iniuste licet, uo-
 catur 553
- Morales** disciplinae nihil
 certi quicquam, habere
 Grotius cum Aristotele
 affe

INDEX RERVM, VERBORVM

- afferit, 275. 276. num
 recte fecerit, 276. haec
 Aristotelica sententia a
 Pufendorffio fuit refuta-
 ta, 277. cur Grotius eam
 fouerit 277
- Morhofius** defendit Groti-
 um contra iniurias, a
 Whelero et Sponio illa-
 tas, ob librum de Verit.
 Relig. Christianae 264
- Mors** laetis animis oppeti-
 tur a Christianis 597
- Mors** Gustau Adolphi, Re-
 gis Sueon. 305. uid. Gu-
 staus
- Mors** Oldenbarneeldii,
 uid. Oldenbarneeld.
 Mauritii, uid. Maurit.
 Henric. IV. Galliae,
 uid. Henric. Thuani et
 Quinque Martii uid.
 Thuan. Quinque Mart.
 Cardin. Richelii, uid.
 Richelius. Ludou. XIII,
 uid. Ludou.
- Mors** Hug. Grotii, 482. e-
 ius testis oculatus Qui-
 storpius, 481. 482. quo
 anno mortuus, 482.
 mors Grotii grauissimis
 calumniis inquinatur,
 486. falso enim refert
 Patinus, Grotium uene-
 no mortuum, 486. qui
- refutatur, 487. Patinus
 ipse de hoc dubitat, 487.
 probatur ex epistolis e-
 ius, 487. Grotii morte
 Patinus ita est affectus, ut
 prae moerore in mor-
 bum caderet, 487. falso
 refert Maurer. ad Gro-
 tium moribundum uari-
 arum religionum mini-
 stros conuenisse, 488.
 refutatur, 488. 489. Ri-
 ueti calumnia in mortu-
 um Grotium, eum scili-
 cet ad plures abiisse, sine
 scilicet poenitentia et
 imparatum abiisse, 490.
 male asseritur, Grotius
 ut Socinianus mortuus,
 491. de salute mortui
 Grotii dubitauit Calo-
 uis, 491. cui in contra-
 rium afferuntur testi-
 monia laegeri et Fran-
 cisc. Buddei, 491. 492. ad
 mortem Grotii uox tri-
 stis, a Thamo Aegyptio
 quodam audita in Insula
 Paxi, applicatur 608
- Mors** et uita Oldenbarne-
 ueldii, cuius editiones
 V, 713. 714
- Mahometani**, omnes apud
 eos religiones licet pro-
 fiteri 540
- Mul-**

ET SCRIPTORVM.

- Mulleri (Io. Philip.)* Tabular. in H. Grot. Opus de Iure B. et P. editiones II, 776. Germanica uersio 777
- Mullerus (Io.)* Grotium Iudaizare et Turcam euasurum, dixit 557
- Musculi (Valent.)* uersio Germanica libri Hug. Grotii de Veritate Relig. Christ. 811. 812. 813. editiones II.
- Musacus (Sim. Henr.)* H. Grotii opus de Iure B. et P. enucleatum edidit, cuius editiones II. 774
- Myrtillus, f. Eidyllion* nauticum H. Grotii 687
- pararunt thesauros, 24. de Nauigatione Belgarum in Indiam libera, uid 73. uid. Belgae.
- Nauigantium* uita periculosa, 25. exemplo Noae 25
- Nauigatio*, an iure naturae licita *ibid.*
- Nazianzenus* 126
- Nesenus (Guil.)* eius naufragium quo periit, 607. Lutheri luctus et uerba super mortem huius Viri 607
- Neuuton, f. Henr. de Noua* Villa, literae ad Petr. Hieronym. Barcellinum, 563. elogium ipsi a Grotio datum, 567. eius epistola ad Clericum 568
- Noodus* Gerardus, sagacissimus Iuris olim Antecessor 604. errores Salmasii aperuit, 604. eius Oratio de Religione ab Imperio, Iure Gentium libera 820
- Noae* nauigatio 25
- Nordlingam* Caesarei obsidione cingunt, 354. Suesones se ad eam liberandam coniungunt, 354. liberatio
- Nordling.* dissuadetur a Gu-

N.

- NAENIA** in Hug. Grotii Tumulum 486
- Natiuitas* Christi, carmen H. Grotii, 695. uersio Belgica 695
- Naufragium* Grotii, 494. 479. 482. comparatur cum naufragio Guil. Nefeni 606. 607
- Nauigationes* VII Hollandiae Prouinciarum, 23. 24. Nauigationibus Hollandi multos sibi com-

INDEX RERUM, VERBORVM

Gustavo Hornio, 354.
 castra impugnant Caesarea infelici successu, 354.
 Caedes Sueonum, 354.
 inter quos Gustavus Hornius, 354. ante hoc fatale proelium Sueonibus fortuna fauet, 355. sed proelium prope Nordlingam commoda haec omnia peruertit, 355. coguntur Alsatiam et Philippoburgum Gallicis concedere 355
Nummi duo, in Grotium mortuum cusi, 484. 485. quid contineant 484. 485

O.

OBRECHTVS (*Vlricus*) in Opus H. Grotii de Iure B. et P. editiones II, 767. 768
Officia Grotio oblata, 299. a Rege Christiano IV. Dan. 299. a Rege Hispaniae, per Erycium Puteanum 299. a Rege Poloniarum, 299. a Duce Holsatiae 299
Oldenbarneueldius. eius Legatio ad Gall. Regem Henr. M. 18. Procerum Holland. Assessor, 20. litem magnam, inter Ar-

minianos et Gomaristas ortam, componere studet, ideoque mandata mittenda exequitur, 37. unum ad Professores et Ecclesiastas, ne loquantur de Praedestinatione, alterum ad typographos, ne ullus huius argumenti liber prelo subiceretur, 37. Oldenbarneu. consilia Gomaristae reiiciunt, 50. 51. Oldenbarneueldio uisitio uertitur consilium de tolerandis Armin. et Gomaristis, 41. Oldenbarneueldii consilium de tolerandis Armin. et Gomaristis reiicitur 41
Oldenbarneueldii consilium de induciis Belgas inter et Hispanos, suadens Conuentum exiguum et iurisiurandi Religione obstrictum, 62. Onera belli continuandi Plenipotentariis proponit 62. Oldenbarneueld. duas Reipublicae statum conseruandi uias proponit, 63. unam protectioni sese ac tutelae Principis alicuius committendo, 63. alteram, si pri-

ET SCRIPTORVM.

prior improbaretur, pacem quaerendo, 63. Galliae tutelae se committere, dissuadet, 63. hinc pacem consulit 63
Oldenbarneueldius Mauritium eo perducit, ut colloquia cum hoste de pacificendis induciis instituere nolle, 65. Oldenbarneu. magnae auctoritatis uir, apud Mauritium propter has inducias in inuidiam cadit, 78. literae inde ternae apparuerunt, quibus iam non obscure ad caedem destinabatur, 78. Oldenbarneu. ob odium et dissidium Gomaristas inter et Arminium munus suum in Concilio Batauorum deponere constituit, 78. tum etiam, quod Princeps Mauritius eum mendacii arguerat, brachiumque contra ipsum eleuarat, 78. fretus tamen conscientiae solatio, 79. delegantur quidam rogatum, ne Rempubl. desereret, 79. Ord. Foed. eum in tutelam recipiunt contra Mauritium

aliosque, 79. Munus suum denuo suscipit, 79. hora licet infausta, 79. Oldenbarneueld. Pontificiorum Religionem in Belg. F. Rempubl. introducere conari dicitur. 80. Oldenb Arminianorum caput, 80. Rex Angliae Oldenb. premit propter iacturam Flisingiae, Brilae, etc. 118
Oldenbarneueldii consilium, in securitatem Belgii datum a Mauritio male explicatur 128. 129
Oldenbarneueldii Captiuitas per Mauritium accelerata, 129. innocentia sua fidit Oldenbarneueld. 129. Mandatum editur de Oldenbarneueldio, aliisque, iuste comprehensis, 130. saluo iure Oldenbarn. in captiuitatem haud quaquam duci debuisset, 130. Oldenbarneu. consilium de tolerandis Armin. et Gomarist. approbatur, 139. testimonio Grotii, 139. Oldenbarneu. elogium, 160 Oldenbarn. a Foed. Ordin. ad ultimum supplicium damnatur, 160.
 con-

INDEX RERVM, VERRORVM

- contra delicta, ipsi imputata, eum defendunt amici, 161. delictum, ipsi a F. F. O. imputatum, 161. Intercessionem aliorum Procerum, aliarumque nationum, 161. inprimis Regis Gall. 161. qui per Maurer. Legat. monet Ordines, ut parcerent uitae Oldenbarneueeldii, 161. uerum repulsam tulit, 162. Oldenbarneu. nuntio mortis commouetur, 162. quid dixerit, 162. Oldenbarn. admonitio ad Pastores, Lamotium et Beierum, qui ultimis eius aderant, 162. Oldenbarn. literae ad Coniugem et liberos, 162. Oldenbarneu. dictatum mortis supplicium sine motu percipit, 163. de bonis ipse, quae fisco cedere debebant, petit Iudices, 164. sed repulsam fert, 164. Allocutio eius ad populum in pegmate, 164. ultima ipsius uerba 164
Mors Oldenbarneu. caput ipsi inciditur, 164. corpus eius mortuum in templum arcis deser-
- tur 164
- Oldenbarneu.* a Meursio Reipublicae Nestor dicitur, 164. a Iacobo I. quare in odio fuerit habitus, 165. Iacobus I. mortis ei causas accelerauit 165
Oldenbarneueld. Belgis libertatem hodiernam et potentiam conciliauit, 165. inclaruit ob moderamen inter Religiones diuersas, 165. Encomium eius 165
Decretum OO. Holl. pro pace Ecclesiastica Oldenbarneueldio adiutore confectum 166
Oldenbarneueldii Inquis. 711. cuius editiones II, A. apologia eiusdem, editiones IV, 718. it. uita et mors Oldenbarneueld. editiones V, 710
Oliuekransii Io. Paul. tabulae in H. Grot. de Iure B. et P. editiones III, 778. uersio Germanica 778
Opinio, a semel concepta opinione, licet erronea, abduci non posse, magnum est maximeque detestandum uitium, 43. probatur exemplo Gomar-

ET SCRIPTORVM.

- maristarum 43
- Oracula* paganorum ambigua et falsa. 157
- Oratio*, tanquam munus necessarium soli homini data, 532. est. vineulum societatis humanae et firmamentum, 532. orationis praestantia et elogium 532
- Oratio* H. Grotii ad Consules et Senatum Amstelodamens. Editiones VI, 673. 674
- Orphei* hymni cum notis H. Grotii in MS. 849
- Ostandri* figmentum contumeliosum de Grotio, eum neminem, si bi contradicentem aequo ferre animo potuisse, 464. refutatur 464. eius testimonium de Grotio, quod scilicet ad partes Pontificiorum voluerit accedere, 506. refutatur, 516. 517. falsi testimonii loco, Grotium fuisse Pontificium, assert testamentum Grotianum a Iesuitis confictum, 517. probatur, 517. 518. Testamentum illud non verum fuisse Grotii et germanum, probatur, 518.
- falso asserit *Osiander*, Grotium, ob purpuram et galerum, accedere voluisse, Pontificiorum religionem, 516. 518. refutatur, 519. falso asserit, Grotium fuisse Socinianum, 520. 521. quod probare conatur ex ipsius Grotii ad Crellium epistola, 521. it. in epistola quadam ad Vossium, 521. refutatur, istiusque epistolae adductae ritè explicantur, 521. *Osianderi* Observationes in Opus Grotii de I. B. et P. 633. iudicium de iis, 633. 634. editiones VI, 753
- Ostenda*, urbs ualde deuastata multorumque sanguine conspersa, 10. Epigramma H. Grotii in *Ostendam*, 9. ab Hispanis capta 10
- Ostermannus* (*Petrus*) scriptum Iusti Asterii refutare aggreditur, 364. eius Corona throni regalis 364
- Ouerschia* (*Alida*,) mater H. Grotii 2
- Oxenstirna*, Cancellarius Regis Suec. Gustau. Adolph. confirmavit uoluntatem

INDEX RERVM, VERBORUM

luntatem Regis Gustavi in Grotio ad legati munus uocando, 300. 301. Oxenstirna post mortem Gustavi Adolphi nuntium ad Senatum Sueciae mittit, 344. mandata ei cum plena et liberrima potestate ex Suecia afferuntur, 344. tenor horum mandatorum, 344. encomium eius 344. 345. ab Urbano P. R. VIII, inter uiros peritissimos numeratur, 345. ex eo Gustauus R. Sueciae depromit consilia difficillimis in negotiis, 345. monet Gustauum quoties e re publica esse uideretur, 345. 346. in negotiis difficillimis uiam optimam inuenit, 346. amor eius in patriam, etiam licet premeretur, 346. exemplum huius amoris, 347. a Caesare sollicitatur ut partes Sueonum deslitteret 347

Oxenstirna spernit praemium et conditiones Caesaris speciosas, 347 accipit dignitatem Plenipotentiarum Sueciae

Supremi, 347. Principes Imperii Rom. exceptis Electoribus, agnoscunt in eo hoc munus, 348. quidam aegre ferunt hoc, 348. Praecipue occasionem dedit Saxon. Electori particularem condendi pacem Praegae, 348. Grotio munus Legati Suecici confert, 348. confirmat Grotium in Legatione sua, 352

Oxenstirnae propositiones ad OO. FF. de foederis continuatione post cladem Nordlingensem, 364. 365, ad quas uoluntatis Ordinibus erat satis, facultatis uero parum, 365. ipsi de conditionibus Foederis cum Rege Gall. ineundi dubia mouent, 365. has quidem conditiones Principes subscribunt, 365. *Oxenstirna* uero id renuit, 365. causae, 365. *Oxenstirna* Regem Galliae adit Compendii, 366. splendide ab eo excipitur, 366. Difficultates Grotio ab Richelio obiectas remouet, 367. *Oxenst.* linguae Gallicae non

E T S C R I P T O R V M.

non peritus Grotio utitur interprete, 367. cum Oxensirna Rex Galliae foedus renouat, 367. 368. tenor huius foederis, 367. 368. uid. Foedus. Oxensirna digrediens e Gallia annulo pretioso a Regina donatur, 368. negotium Gallicum uel Holmiam uel Hamburgum perducere nititur, 368. causa, 368 Oxensf. cupit ut Galliae Rex Caesarem et eius affeclas pro hostibus haberet atque una cum Sueonibus aperte contra eos castra moueret, 371. in quod Chaumontius consentit, 371. Oxensirna extra ordinem Cerisantem Legatum in Galliam loco Grotii mittit 471

P.

PALATINVS Princeps Ludouicus, uid. Ludouicus.

Palatina gens, uicaria quondam fuit Imperii Rom. administratione gauisa 416

Pappenhemius, eius femur globo pertunditur, 343. Lipsiae moritur, 343. encomium eius, 343. non fuit interfector Gustau Adolphi 327

Patinus intimus Grotii amicus, 442. probatur, 442. falso refert Grotium ueneno mortuum, 486. refutatur hac de causa, 487. Patinus Grotii morte affectus moerore nimio in morbum cadit, 481. testimonium eius de Religione Grotii incerta, 496. Grotium Pontificium fuisse falso asserit, 503. Patinus tamen Grotium a suspicionem Papismi liberat, 507

Pax Pragenfis, eam iniit El. Saxoniae cum Caesare, 336. causae, 356. Vicquefortii opinio, 356 autores huius pacis, 357. improbatur a Suecis et Gallis, 356. 357. Iusti Asterii scriptum de hac Pace, 358. quis uerus huius scripti autor sit, 358. an Hugo Grotius, 358. refutatio huius scripti, 358. defenditur a Io. Gerhar-

INDEX RERVM, VERBORVM

- hardo 359
Pax Saxoniae cum Caesare eam Galli conantur impedire 370
Pax Belgas inter et Hispanos confecta, 72. uide. Induciae Belg. inter et Hispanos.
Pacis Transactiones Coloniae Vbiorum susceptae, 381. ad has Succones Legatum transmittere nolunt, 381. postea tandem insinctu Auangurii eum mittunt 382
Pax religiosa s. ecclesiastica, magnum in ea momenti situm quoad controuersias ad religionem spectantes, 533-534. 538. *Pacis* Religiosae studium H. Grotii probatur tum rationibus ex Lumine naturae petitis, 531. 532. 533. tum ex Theologia naturali, 533. tum ex Scriptura S. 538. tum ex consensu hominum, 539. 540. partim postea exemplo Patrum ueterum, 539. 540. partim Regum et Imperatorum, tum Christianorum tum non Christianorum, 540. partim exemplo integrarum nationum, 540. uide Vnio Religion. Tria H. Grotii remedia ad pacem Religiosam conseruandam conducentia, 548. 550. 551. 552
Decretum Qrd. Holl. et Westfrisiae pro pace Ecclesiarum editiones, II, 709. H. Grotii Via et Votum ad pacem Ecclesiasticam, editiones V, 829. 830. Refutatio eiusdem libri Riueti, editiones II, 830. Responso ad Riueti refutationem, 830. Io. Schlichtingii notae in H. Grotium pro Pace 831
Peirescius (Nicol.) eius Historia Prouinciae Narbonensis, 3. multum amat Grotium eumque in locum Scaligeri Galliae assertum dicit, 237. Grotium ergo uiuendi audiendique magnum desiderium fouet, 444. quare etiam Grotii iconem depingi curauit, 444. eum magnificet quoque Grotius, 264. 444. insas Peirescii Grotius librum de Iure B. et P.

ET SCRIPTORVM.

- P.** edidit, 264. 265. ima
suppetias Grotio tulit in
hoc opere concinnando,
444. eius encomium,
264. epigramma Grotii
in Varium cum laude
Peirescii coniunctum,
444.
- Pelagiana** Disquisitio Hug.
Grotii, editiones illius
IV, 797. 798
- Pensio** Grotii a Rege Gal-
liae constituta, 240.
quae uero postea ipsi a
Richelio subtracta fuit,
256
- Pericles** 7. 579
- Persecutiones** Imperato-
rum Romanorum in
Christianos, 152. sub
Traiano, 156. sub Maxi-
miano Tyranno impiis-
simo, 156. cuius tristis
funestusque exitus in
opprimenda religione
fuit 157
- Petauius (Dionys.)** Iesuita,
quem Grotius magni
aestimauit, 443. eius iu-
dicium de Observationi-
bus H. Grotii in V. et N.
Testam. 463. quas Gro-
tius ipsi submittebat ut
iudicium de iis ferret,
504. Petauius Grotium
- ad Pontificiorum Reli-
gionem adducere uolu-
isse falso asseritur, 505.
eius elogium, 510. ei
Grotius laudem insignis
Theologi tribuit, 511.
iudicium Grotii de Pe-
tauii scriptis, 512. Grotii
uerba in literis ad Peta-
uium, rite contra Ad-
uersarios explicantur,
513
- Peyrerius (Isaacus)** eius
scriptum de Praeadamiti-
tis, 448. contra hoc scri-
psit Grotius dissertatio-
nem suam de Origine
Gentium Americana-
rum 448
- Philemonis** Reliquiae per
Hug. Grotium, editio-
nes III, 664
- Philippoburgum** fame pre-
mitur, 355. in manus
Sueonum uenit 355
- Philippi** Maced. Regis bel-
lum contra Phocenses
sub specie Religionis de-
fendendae susceptum 54
- Philippus III,** Hispan. Rex
rei militaris imperitus,
57. Regiam felicitatem
in uoluptatibus quaere-
bat, 57. ad bella cum Bel-
gis

INDEX RERVM. VERBORVM

- gis ultro haud incitatur 57
- Philippi* Landgravi Hassiae studium ob Vnionem Religion. Euangelicarum, 544. eius instinctu colloquium Marburgi de Coena Domini instituitur 544
- Philologiae* studium Hug. Grotii, 15. eiusd. Philologia in S. Codicem, 502. cuius elogium, 502. Grotii audacia in Philologia sacra falso reprehenditur, 501. iudicium de scriptis Grotii philologicis 502
- Philosophia*, quis ante Grotium uiam reformandae Philosophiae ostenderit 619
- Piasceti* testimonium de interfectore Gustavi, Alberto Francisco 316
- Piccolomineus* non fuit interfector R. Gustavi, 327
- Pietas* OO. Holl. H. Grotii, cuius editiones II, 705. Belgica uersio, 705. Gallica uersio, 705. Responsiones ad illam 706. Pietas Vindicata et Bona Fides Sibrandi Lubberti, 707. editiones II.
- Pietas*, in quibus uulgo uera pietas posita sit.
- Plato* contradicens errori de decreto absoluto, 32. elegantissima eius de praedestinatione uerba, 32
- Plenipotentarius* Sueciae supremus, uid. Oxenst.
- Plutarchus* de usu Graecorum Poetarum H. Grotii, editiones IV, 660
- Pocokii* uersio Arabica libri H. Grotii de Verit. Relig. Christ. editiones III, 817
- Poeta* Grotius, 458. uid. Grotius. in omnibus carminum generibus percelebris, 458. elogium, 457. 458. 459. Lucanum sibi Poetam adamatam elegit, 457. magni fecit Poesim Sarbieuii, 485. ualdeque aestimauit Euripidis Tragoedias et Terentii Comoedias, 461
- Poemata* H. Grotii a fratre eius Wilhelmo collecta, 460
- POEMATATA NONNVLla Hug. Grotii,
(*Syntagma* Arateorum, 657. 686
Mi.

ET SCRIPTORVM.

- Mirabilia* ann. 1620. 685 661. uid. Euripides.
Adamus Exul, Tragoedia, *Sophompaneas*, cuius edi-
 686. edition. III. tiones II, 692. 820. 840
Theocriti Idyllia 686. 658 *Catechismus* carmine, 693.
Batauia s. Epithalamium Belgica versio, 693. Ger-
 Cornelio Mylio et Ma- manica Versio, cuius e-
 riae Oldenbarneueldiae ditiones VII, 693. Ang-
 dictum 686 lica uersio 694
Myrtillus 687 *de Baptismate Poema*, 694.
Christus patiens, cuius edi- uersio Belgica 694
 tiones XIII, 687. uid. *de Eucharistia*, cuius edi-
 Christus patiens. tiones II, 695
Epicedia in Iac. Armini- *Natiuitas Christi*, 695. uer-
 um 690. sio eius Belgica 695
Cantilenae sacrae de Veri- *Phaleucus* 695
 tate Relig. Christ. Belgi- *Precatio* Dominica, 695.
 cis uersibus, 690. uid. Belgica uersio 695
 Verit. Relig. Christ. *Notae* ad Menandri et Phi-
Sylua ad Francisc. Aug. lemonis reliquias, 658.
 Thuanum, cuius editio- 695
 nes II, 690. *de Annulo*, cuius editiones
Stobaeus Grotii, 659. uid. II, 696)
 Stobaeus. *Poemata* sacra, quorum e-
Alloquium ad arcam, 691. ditiones IV, 696. 697
 de quo notatu digna *Poemata* omnia, quorum
 Boehmeri (Io. Christoph.) editiones X. 698. Versio
 uerba, 691. Versio Bel- Belgica, 699. editiones
 gica 691 illius V, 699
Poema latinum in hono- *Ponica*, eum Galli corrup-
 rem Coniugis et memo- punt ob Bernhard. Duc.
 riam Liberationis ex ar- Vinar. 375. Minister Du-
 ce Lupesten. 692. uersio cis Bernhardi 375
 Belgica 692 *Pontifex* Rom. obtrudit
Euripidis Phoenissae Hug. Gallis pacis consilia, 370.
 Grotii notis illustratae, de Pontificis Rom. Suc-
 f 4 ces-

INDEX RERVM, VERBORVM

- cessione illegitima notatu digna sunt uerba Grotii, 508. in quibus improbat illam 508. 509
Pontificium fuisse Grotium falso asseritur, 503. uid. Religio Grotii.
Pontificiorum Ecclesiam nullius esse pretii Grotius dixit, 511. absurde eam Catholicam dici, 511, 508. unionem Ecclesiae Pontific. et Protestantium commendat Michael Hospitalius 542
Populus inconstans, sine iudicio, turbae adhaeret, credulus 80
Portus. H. Grotius de Portuum inuestigatione, cuius editiones IV, 726
Posteritas rependit cuique suum decus 492
Praeadamitae. de iis scripsit Isaacus Peyrerius, 448. contra quem dissertationem scripsit Grotius de Origine gentium Americanarum, 448. de iis Grotii sententia 449
Praedestinatio. Controversia de Praedestinatione orta inter eruditos Hollandiae, 20. Praedest. absoluta ex sententia Caluini, conditionata ex sententia Erasmi, Castalionis, Philippi Melancthonis, 20. 33. de Praedest. conditionata Clemens Martensonius scripsit, 26. Praedest. absolutam reclamauit Arminius, 28. lenius paulo de ea scribens, 28. 29. clarius postea et aperte refutauit Praedestinationem absolutam, 29. Error de Praedest. absoluta unde ortus, 32. huic etiam Plato contradicit, 32. causa huius erroris, 32. error Gomaristarum, 33. sententia Arminianorum, 33. de Praedestinatione uerba facere prohibetur Ministris Ecclesiae Holland. 37. de eiusmodi argumenti libro mandatum typographis datur, ne ullus prelo subiiceretur, 37. Controu. de Praedestinat. per Oldenbarneu, interdicatur, 39. Praedestinationis Argumentum difficile est penetrandum, 39. non consultum esse de hoc Articulo cum hominibus conferre

ET SCRIPTORVM.

- re Beza affirmat, 39. Calvinus eam Labyrinthum dicit, 40. Ignatianus et Iansenistae huic controuersiae sese immiscent, 40. interdictum Oldenbarneu. ne quis de ea scriberet, 40. a Rege Galliae, 40. it. Angliae 40. Reformati praedestinationi absolutae initio non addicti fuerunt, 44. Arminianorum de Praedestinatione dogmata damnantur in Synodo Dordracensi, 133. Controuersias circa hunc articulum non uiolare Fundamentum fidei, Pareus docuit, 140. quid Grotius de hac doctrina sentiat, 530. Epistola Ecclesiastarum Remonstrantium ad externos Reformatos circa Artic. de Praedestinatione 794
- Precatio* Dominica. Poema Grotii in illam, 695. uersio Belgica 695
- Princeps* H. Grotii editio una 727
- Principi* charitas subditorum, et beneuolentia ad auctoritatem stabiliendam maxime necessaria, 149. quatenus Princeps in religionem ius habeat, subtilia ne tractet
- Principia* Iuris Naturae a uariis autoribus uariaria 444
- Procopius* Hugon. Grotii, editiones III, 663. uersio Suecica 663
- Proelium* Lucense, 305. uid. Gustaus.
- Protestantium* et Pontificiorum Unionem commendauit Michael Hospitalius et alii Pontificii, 541. 542
- Prouidentia* Dei circa Rempublicam conseruandam per summos uiros ab ipso excitatos 6. 7.
- Prudentia* Theologica, in pace Ecclesiastica conseruanda magnopere adhibenda, 552. ea usus fuit Grotius pacis ecclesiasticae studiosus 552
- Pufendorfus* (Sam.) eius relatio de morte Gustauo Adolphi, 309. Francisc. Albertum interfectorem illius refert, 313. a Lobo Ludolpho haec

INDEX RERVM, VERBORVM

hanc ob causam refuta-
tur, rationibus uero mi-
nus grauibus, 313. qua-
rum primam uide, 313.
alteram 314. et reliquas,
314. 315. Pufendorffii ue-
ro testimonia de hoc in-
terfectore uid. 318

Pufendorffius ob scripta sua
de Iure Nat. et Gent.
immortaliter meritis,
618. Commentatio eius
in Grotii Opus de Iure
B. et P. 639. quid de illo
iudicauerit opere, 639.
640. iudicium de Com-
mentatione eius in Gro-
tium, 641. 647. Haere-
seos accusatus fuit Pu-
fendorffius, 640. Ele-
menta eius Iurispruden-
tiae Vniuersalis, 641. e-
ditiones VII, 755. De Iu-
re Nat. et Gentium edi-
tiones X, 755. 756. 757.
Gallicae uersionis editi-
ones III, 757. 758. Ger-
manica uersio, 757.
Commentatio in hoc
Pufend. opus Hertii,
758. Eiusd. liber de offi-
cio Hominis et Ciuis,
cuius editiones XVIII,
758. 760. Versionis Gal-
licae editiones IV, 760.

Commentationes in
hunc librum, 761. We-
beri, cuius editiones IV,
761. Gottl. Gerh. Titii,
cuius editiones II, 762.
Hochstetteri, 762. Io.
Rodol. a Waldkirch,
762. Pagenstecheri, 762.
Rotheri 772

Puteani Erycii Epistola
Gratulatoria ad Groti-
um liberatum e carce-
re 220

Q

QUINQUEMARTIVS
magnus Stabuli Prae-
fectus in Gallia spectacu-
lum triste exhibuit, 422.
animi corporisque do-
tibus insignis, 422. in in-
timam Regis beneuo-
lentiam admittitur, 422.
Richelium odisse coe-
pit, 422. quare, 422. ide-
oque eum deturbatu-
rum intendit, 422. per-
suadet Ducibus, ut cum
Hispano foedus inirent,
422. quod etiam clam
confectum, 422. hanc ob
nem ipsi Narbone ma-
rus iniiciuntur, 422. eo
die, quo Rex ipsum am-
plexi-

ET SCRIPTORVM.

- plexibus et oculis dignatus fuerat, 422. Lugdunum deductus, ultimo supplicio afficitur, 423. caput postea ipsi incisum 424
- Quistorpius*, Prof. Rostoch. eum Grotius in agone mortis constitutus ad se uocat, 48r. adeoque testis est oculatus mortis Grotii, 48r. uid. Mors Grotii. *Quistorpii* epistola ad Calouium de morte H. Grotii 482. 483
- R.**
- R**ABBI. 560
- Rationi* in rebus sacris non obtemperandum 42
- Ratisbonam* Caesar post cladem Nordlingensem conuocat Electores, 360. causae, 360. ibi eligitur Ferdinandus III, Rex Romanorum, 360. Ratisbonensium Comitiorem, Examen Iusti Asterii. 36r
- Raualliacus*, interfector Regis Galliae Henrici IV. 75. 76. causae examinantur et clare demonstrantur. 429
- Reformatos* inter et Lutheranos unionem commendauit Benthemius, 543. Reformati initio dogmati de Praedestinatione erroneo non additi fuerunt 44
- Reformatorum* sacra in Belgium introducta 26
- Religio*, pileus omnium statuum capitibus aptissimus, sub quo bellicosum et infatiabile caput Principis abditum latet, species uero sanctae pietatis et religiosi zeli externe oculis tantum sistitur 53
- Religionis* larua a multis Principibus superinducta, 54. falsi praetextus Religionis Principum in defendenda religione, 54. sub specie Religionis bella plurima geruntur, 54. quod probatur exemplis Philippi Maced. Reg. 54. Belgarum 55
- Religionis* capita, in iis uarij dissensus et dissidia, 139. uid. *Controuers. Theol.*
- Religionis* diuersae tolerantia, in Republica, proba-

INDEX RERVM, VERBORVM

batur, 139. id quod etiam animaduertit Valentinianus, Imperator, teste Ammiano Marcellino, 142. diuersas religiones ad stabiliendum Imperium Aegypti excogitarunt, 142. item Midas, 142. qui Phrygiam religionibus diuersis impleuit, 142. iisque introductis felix fuit, 142. Iulianus Christianorum Antislites dissidentes monuit, ut unusquisque Religioni suae seruiret intrepidus, 142. Religiones diuersas posse tolerari, probatur ex testimonio Grotii, 139. exemplo colloquii Marburgensis Lutherum inter et Heluetiae Theologos 139

Religionis diuersae sectae tantum prohibendae, quae sunt noxiae, 143. obiectio contra hanc thesin refutatur, 143. Princeps Religionum diuersarum lites cohibeat, 143. 144. Diuersae Religiones qua ratione possint e Republ. aboleri, 144. Nulla religio a

Principe potest abrogari, 147.

Religionis Coactio. nulla conceditur Principi, 144. quod egregie demonstrauit Ambrosius Valentiniano Imperatori, 145. qui religionem idololatricam introducere uoluit, 145. patet istud quoque ex Valentis, Gratiani, et Valentiniani, mandato ad Episcopos Asiaticos, quo praecipitur, ut fidem suam retineant, 145. testatur quoque istud disputatio Episcoporum cum Constantino Imperatore, 146. qua de re egregium Bodiui iudicium, 146. Coactio ad Religionem est fons omnis simulationis in Religione et dissimulationis cultus, 147. quae dissimulationes et simulationes Reipublicae sunt perniciosae, 448. 147. 148. 149. affectum, et amorem Principum tollunt. 149. inquam ipsam regni ruinam pariunt, 150. Valentinus Religionis suppressione regnum uitamque in casum

ET SCRIPTORVM.

sum dedit, 150. Valens Arminianam Religionem unicam in regno contendit, 150. inde uero multa suborta sunt bella, 151. et Valentis oppressio Religionum infautum consequitur exitum, 151. Religionis Arminianae abrogatio magnum peperit contemptum 151

Religionis diuersae tolerantia Principem reddit florentem, 153. conuenit Reipublicae, 152. floret in Regno Turcico, 152. de Solymani tolerantia Relig. iudicium, 152. Imperatores Ethnici neminem ui ad religionem suam coegerunt, 154. Iudaeis quoque a Pompeio uictis, concessa fuit libertas religionis, 154. quae uero postea decrescebat, 155. Religionum diuersarum tolerantiam mutuam concedunt quoque Arminiani, 497. probatur id ex eorum scriptis, 497. Grotius ipse concedit, 498. probatur, 499. Religionum diuersarum

tolerantiam et mutuam in iis charitatem urgent Arminiani, 497. probatur 497

Relig. diuers. tolerantia probatur uariis argumentis, tum ex lumine naturae petitis, 531. 532. 533. tum ex Theologia naturali, 533. 534. 535. 536. tum ex Scripturae Sacra, 538. 539. tum ex consensu hominum, 539. et quidem partim ex consensu Patrum ueterum, 539. 540. partim ex consensu Regum et Imperatorum. 540. tum ex consensu integrarum nationum, 540. item ex ueterum Philosophorum sententiis, 541. ubi imprimis Themistii uerba ad Imperat. Valentem notanda 541

Religio Christiana. saeuitia Roman. Imperatorum in illam agitata, 155. eorum coactio crudelis Ecclesiae Gallicae ad Religionem Ethnicam, 155. quam ualde exprobrat Tertullianus 156

Religionis dissidia in Hollandia ad Principem Maur-

INDEX RERVM, VRBEORVM

- Mauritium** delata, 55.
 quorum uero ille arbi-
 ter esse noluit 55
- Religionis** Zelus nimium
 exactus, quantum fece-
 rit detrimentum Religi-
 oni uerae, 47. an sit cau-
 sa iusta perfequendae
 religionis, 47. quantum
 noceat Reipublicae, 47.
 cruenta exinde secuta
 sanguinis profusio, 47.
 bellorum fuscitabulum,
 48. quotidie adhuc cre-
 scit 48
- Religionum** mutationes et
 conuerfiones, cum ma-
 gno periculo, sunt con-
 iunctae, imo nullae fere
 religionis mutationes
 ex uero impulsu con-
 scientiae proficiscuntur,
 53. qua ratione mutatio-
 nes illae possint euitari,
 53. unde uero oriantur
 hae Religionis mutatio-
 nes, 53. scilicet, dum su-
 perbia, auaritia, ambi-
 tio hominum, in res fi-
 dei se coeperunt insinu-
 are 53
- Religio** Romana, ualde fuit
 eneruata, per op-
 pressionem Christiana-
 rum religionum nimi-
 um exactam, 157. imo
 plane eradicata fere, 157.
 teste Athanasio, 157. The-
 odoreto 158
- Religiosa** fraternitas, uid.
 Pax religiosa.
- Religionum** diuersarum
 Vnio a Pontificiis com-
 mendata, 541. de qua
 notatu digna sunt uer-
 ba Michaelis Hospitalii
 541-542
- Religio** Euangelica, uid.
 Vnio.
- Religio** H. Grotii. Censu-
 rae et calumniae de in-
 certitudine Religionis
 eius, 490. Andreae Ri-
 ueti, 490. Calouii, 491.
 quae refutantur, 492.
 493. unde illae peruene-
 rint, 495. uid. Censurae.
 incertitudinem Relig.
 Grotii obseruare uult
 Patinus, 496. Grotius
 Religioni Arminianae
 addictus, 496. Grotium
 fuisse Iudaeum aut So-
 cinianum, negatur in
 Actis Eruditorum, 502.
 Religioni Pontificiae
 Grotium fuisse addi-
 ctum, falso refertur, ex
 Patino, 503. 504. ex
 Henrici Valesii oratione
 in

ET SCRIPTORVM.

in obitum Petauii Iesuitae, 505. Petauius Grotium ad Pontific. Religionem uoluisse adducere dicitur, 505. Grotium proinde etiam uoluisse partibus Pontificiorum accedere falso probare conatur Osiander, 506. contrarium demonstratur, 506. tum ex Patini epistolis, 506. 507. ex ipsius Grotii epistolis, 507. in quibus Pontificis Romani successionem maxime improbat, 508. 509. et Iesuitis et Monachis minime fauere perspicitur, 509. 510. Pontificiorum Ecclesiam etiam nullius esse pretii, scribit, 511. item absurdum esse, quod dicatur illa Catholica, 508. 511. Henrici Valesii uerba adducta recte expenduntur, et plane, ut dubia explicantur, 514. causae adducuntur, cur Grotius Pontificiae Religionis sese associare noluerit, 514. Henrici Valesii uerba, quibus aduersarii Grotii religionem Pontificiam proba-

re conantur, ut ridicula plane reiciuntur, 515. 516. testamentum illud Grotianum argumenti loco ab Osiandro productum reicitur, 518. qua ratione, 518. quia conditor huius testamenti incertus, 517. argumentum Osiandri a Purpura et Galero desumptum etiam esse inualidum, probatur, 518. 519. falso asserit Osiander, Grotium fuisse Socinianum, 520. 521. quod probare conatur ex epistolis Grotii ad Vossium et Crellium, 521. 522. item ex Patino, 522. falso asserit Osiander argumenti loco familiaritatem Ruari cum Grotio, et commercium eius literarum cum Socinianis, 523. quia Grotius nunquam cum Socinianis consentire uoluit, 523. quod probatur ex eius epistolis, 524. item ex testimonio ipsius Ruari, 524. falso quoque Osiander producit Patini epistolam, 524. probatur, 524. hanc ob causam

INDEX RERVM, VERBORVM

- Sam** quoque Grotium defendit Stellingfletius, 525. quod probatur testimonio Clerici, 526. 527. 528. minus commode etiam Episcopus Meldicensis Grotium ut Socinianum refert 528
- Relig.** Calvinianae Grotium fuisse addictum, male asserit Pontificius quidam, 281. 528. Grotius nullius Religionis sectae addictus, 529. Grotius pacis Religiosae studiosus 545
- Religio Grotii.** probatur tum ex lumine naturae, 531. 532. 533. tum ex Theologia naturali, 533. 534. 535. 536. 537. tum ex Scriptura sacra, 538. 539. Religio Grotii, Prudentum religio fuit dicta, 555. postea Grotiana, 555. plurimi nesciunt, cui Religioni Grotius fuerit addictus, 555. Atheismo Grotius aspergitur, 555. sed iniuste, 555. repugnat enim liber eius de Veritate Relig. Christ. 555. falso asserit Menagius, Grotium nullius plane fuisse religionis 556.
- Gisbertus Grotium** uocat hominem uariae Religionis, 556. Ioh. Mullerus Turcam et Iudaeum 557
- Remonstrantes,** uid. Arminiani. eorum et contra-remonstrantium unionem commendauit Iosephus Hallus 542
- Reprobationis** doctrinam Arminius refutauit contra Reformatos, 30. causa huius erroris de reprobatione absoluta 32
- Respublica,** circa conseruationem illius singularis Dei Prouidentia uiros summos excitans, 6. 7. Reipublicae diuersae religiones non nocent, 141. 150. uid. Religio diuers.
- Rex Galliae** Grotio fauet, 286. 287. arma parat contra Gustauum Adolphum 331
- Rex Sueciae,** uid. Gustauus.
- Reygersbergius (Petrus)** pater Vxoris Grotii, 206. quis fuerit, 206. fata eius 206
- Richelius.** Cardinalis, subtrahit H. Grotio] pensionem

ET SCRIPTORVM.

onein constitutam, 256. 285. quod male Cardinali explicatur, 285. eius igitur imbecillitas notatur a Priolo, 285. Poetae, licet maxime vulgares, multis sumtibus conducuntur ad laudem Richelii et facta eius effe-
 renda ad coelum usque, 285. 286. Richelio displicet electio Grotii, uid. Grotius. Richelium Grotius non accedit, 394. quare, 394. Legatis nolebat Richelius primum locum concedere, 394. Richelio cedere Grotio nequaquam fuisse concessum, testantur uerba Saluii, 398. Richelii irritatur ob repudiatum neptis suae a Duce Vinariensi matrimonium, 403. cum qua Richeliius rem habuisse dicitur, 403. quae fama post mortem eius magis magisque crescebat, 403. Richelium deturbare audet Quinque Martius, una cum Aurelianiensi, et Bullionio, 422. Richeliius supplicium Quinque Martii accele-

rat et Francisc. Aug. Thuani, 423. Richelii mors, 425. eius morbus, 425. Regi haud opportune ferendus Richeliius, 425. quo die mortuus, 425. Grotii uerba in mortuum Richelium, 425. eiusque epicedium quod ipsi succinebat apud Maurerium, 425. malum de eius uita testimonium Vict. Sirii, 425. libellus famosus in Richel. editus, 426. in quo comparatur cum Saule belligerose, 426. 427. et in quo, cum sanguinis Richelii morboffi effusione comparatur effusus per eum in Germania et Gallia sanguis, 427. malefacta sua faterur Richeliius moribundus et agnoscit, 427. Principis Condae iudicium de Richelii, 427. circa finem uitae Richeliius nunquam sine moerore fuit, 428. multum sanguinis effudit Richeliius, 427. 428. eius cupiditas summae in regno potentiae, et uitia eius plurima, 428. successit ipsi

Ma-

INDEX RERVM, VERBORVM

- Mazarinus, 429. in quam
 successionein Grotii Di-
 stichon notandum 429
- Riuetus* Grotii Aduersarius
 perpetuus, 490. eius ca-
 lumniae in Grotium
 mortuum, 490. refutan-
 tur, 491. eius iudicium
 de Theologia Grotii,
 500. falso tribuit Grotio
 studium pacis Ecclesia-
 sticae fucatum et fallax,
 554. Riueti calumnia, in
 Grotium coniecta, qua
 ab eo Nugo dicitur Gro-
 tius, 557. Riueti animadu-
 uersiones in H. Grotii
 Annotata ad Georg. Cas-
 sandri Consultationem,
 828. editiones IV, 828.
 quibus iterum opposuit
 Grotius animaduersiones,
 quarum editiones
 IV, 828. 829. Riueti A-
 pologeticus contra H.
 Grotium de Voto, cuius
 editiones II, 830. Re-
 sponso ad hunc librum,
 cuius editiones II, 830.
 Riueti Vindiciae Apolo-
 getici, pro uera Pace Ec-
 clesiae, contra subdolos
 Mediatorez 830
- Rostochii* Grotius mortuus,
 483. ibique in templo
- Virgini Mariae facta
 intestina Grotii deposita
 sunt 483
- Roterodamum* in publi-
 cum Hollandiae aerari-
 um, plusimum confert,
 20
- Ruarus (Martinus)* cum
 eo Grotium familiarita-
 tem coluisse, refert Ofi-
 ander, 520. quis fuerit?
 522. Socinianarum Con-
 trouersiarum maxime
 gnarus, 522. eius noti-
 tia Antiquitatum Sacra-
 rum, 522. elogium, 522.
 Eius epistolae, a Dauide
 filio editae 523. Vir Hae-
 braicarum, Graecarum
 Latinarum quo litera-
 rum notitia celebris 523.
 cum ipso Grotius insti-
 tuit literarum commer-
 cium 523
- Rutgersii (Iani)* Epigram-
 ma in Hug. Grotium ca-
 ptiuum et liberatum,
 204. eius carmen, Gro-
 tio missum, in quo i-
 psum cum Mose com-
 parat, 238. eius tetrasti-
 chon in Cistam Grotii
 iberati 238
- Sab-*

ET SCRIPTORVM.

S.

Sabbathi memoria 140

Sacerdotes Hollandiae litigantes, et in praedicando tempus spinosis quaestionibus terentes, 35. 36

Sacerdoti plus competit consolatio, institutio, exhortatio, etc. quam V. et N. Testam. Oraculorum explicatio 37

Sacerdotes litigantes, 46. 47. 52.

Salmasius, eius encomia Grotio impertita, 439. intimus Grotii amicus, 439. magni ab eo aestimatur, 439. obtreccionibus Batauorum exponitur, 439. quam ob causam Grotius ipsum consolatur, 439. propter has Obtrecciones.

Salmasius Batauiam relinquere uolebat, 440. item propter aerem minus salubrem, 440. male Salmasius de Grotio loquitur, 441. Aduersarius fuit Scriptorum Grotii, 602. probatur, 602. 603. si et contemptum de Gro-

tio scribat, omnia tamen ipse ex Grotii scriptis desumfit, 604. probatur, 604. cum tamen Salmasius Grotium diuinis ornet laudibus, 604. unde constat, 604. Errores Salmasii in Theologia et Philologia edidit Arndius, 604. iniustus tamen Gr. obtreccator fuit, 604. 605. Salmasius neminem quemquam sibi contradicentem ferre potuit, 605. eius fastus singularis, 605. probatur, 605. memoria eius eximia 605

Sarbieui (*Matth. Casimiri*) Iesuitae Poloni, Poetae Lyricam Grotius magni aestimauit, 458. Versus de hoc Sarbieuio, 458. elogium Grotii huic uiro datum, 458

Sarrauius 455

Savedrae memorabilia uerba in Gustau. Adolphum triumphantem, 331

Saxonia. in gratiam illius Gustauus Adolphus mortem sibi accolerat, 335. pax Saxoniae cum Caesare 370

g 2

Saxo-

INDEX RERVM, VERBORVM

- Saxoniae* Elect. Gustauum Adolphum nomine Defensoris Germanicae libertatis honorat 335
- Saxoniae* Dux, uid. Dux.
- Scaliger*, eius ductu H. Gr. Philologiae studium coluit, 15. Elogium, Arminio ab eo datum, 27. it. Grotio 10
- Scargil*, principia Hobbesii defendit
- Scharrockius* (Robert.) contra Hobbesium scripsit 785
- Schefferi* (Io.) Grotius enucleatus, 775. editiones III.
- Schismaticae* Ecclesiae, quae a Pontificiis sita dicantur 509
- Schlichtingii* (Ionae) notae in Hug. Grotium pro Pace 831
- Schnebergium* (Io.) fuisse interfectorem Gustau, Regis Suec. falso asserit Furstenbergius 326
- Schoockius* librum edidit de Iure Naturae 637
- Scholasticorum* ignorantia et barbaries 440
- Schurzsteischii* iudicium de Grotio Theologo, 501. eius commentatio in H. Grot. de Iure B. et P. 639. 763
- SCRIPTA H. GRO'TII,**
edita ex Scriptoribus ueteribus Graecis.
- Arateorum* Syntagma Ed. I. 657
- Theocriti* Idyllia, quorum editiones II, 658
- Stobaeus*, cuius editiones III, 659
- Plutarchus* et *Basilus M.* de usu Graec. Poetarum, 660. editiones IV, 660
- Excerpta* ex Tragoed. et Comoed. Graecis, editiones III, 661
- Euripidis* Phoenissae editiones III, 661
- de Fato* Philosophorum sententiae, editiones III, 662. Versio *Anglica*, 662
- Hieroclis* editio, 662. 663
- Procopius* et *Agathias*, editiones III, 663. uersio Suecica 663
- Iustini Martyris* Apologia 664
- Menandri* et *Philemonis* Reliquiae, quarum editiones II, 664
- EX LATINIS.**
- Martiani Capellae* Satyricon, cuius editiones III, 666
- Lucanus*, cuius editiones XXVIII, 666. 670. 437
- Notae*

ET SCRIPTORVM.

- Notae in Tacitum*, editio-
nes VI, 672
- Florum sparsio* ad Ius Iusti-
nianeum, cuius editio-
nes VII, 672. 673. scri-
ptores, qui hoc titulo ad
alias materias usi sunt,
673.
- Oratio H. Grotii ad Con-
sules, et Senatum Amste-
lodamensem*, 673. edi-
tiones V, 673. 674.
- EPISTOLAE HVG.
GRO'TII**
- tum seorsim tum iunctim
editae. uid. *Epistolae*
Grotii.
- Epistolae ad Gallos*, Editio-
nes XII, uid. *Epistolae*.
- POEMATA GRO'TII**,
tum seorsim, tum iunctim,
edita, uide *Poemata*
Grotii.
- OPERA H. GRO'TII
HISTORICA**,
- Antiquitas Reipublicae*
Batauae, quando eam
scripserit, 450. quare 450-
scopum ipse Grotius in-
dicat, 451. eius editiones
V. 700. uersio *Belgica*
edit. IV, 701. *Gallica*
uersio 701
- Chronicon Hollandiae*, 701.
editiones eiusdem IV,
701. 702
- Pietas Hollandiae*, editio-
nes eiusd. II, 705. uersio
Belgica, 705. *Gallica*,
uersio, 705. uid. *Pietas*.
- Grollae obsidio*, cuius edi-
nes II, uersio. *Belgicae*,
editiones II, 717
- Tacitus* 671
- de Origine Gentium Ame-
rican.* editiones III, 718
840
- H. Grot. Iornandes, Isido-
rus, Paulus Warnefri-
dus* 663
- Annales et Historiae Bat.*
encomium huius libri,
452. contenta eiusdem,
452. ob Styli breuitatem
attentum requirit lecto-
rem, 453. multo labore
fuisse concinnatum ipse
fatetur Grotius, 453. 454.
pro annalibus his Sarra-
uius librarum Gallica-
rum duo millia perfol-
ere uoluit uiduae Gro-
tiana, 455. praestantia
horum annal. commen-
datur a Patino, 455. a
Vicquefortio, 456. hu-
ius operis continuatio
minus commendanda,
exiit sub Neullii nomi-
ne, 456. uid. *Annales*.
*Annalium horum edi-
tio-*

INDEX RERVM, VERBORVM

- tiones VI, 721. uersionis
Gallicae editiones II,
 uersio *Belgica*, 722
Iacobitarum Historia 722
IN MATHESI,
H. Gr. de Portuum inuesti-
 gandorum ratione, 725.
 editiones IV, 726
IN PHYSICIS
 quo referuntur
Sententiae Philosophorum
 de Fato, 662. uid. *Fatum*.
POLITICO IURIDICA.
H. Grotii Princeps 727
Mare liberum, cuius editio-
 nes *VXII*, 727. *Belgicae*
 uersionis editiones III,
 730. 731
de Iure B. et P. uid. *Ius B.*
 et *P. H. Grotii*.
Introductio ad Iurispre-
udentiam Hollandicam,
 cuius editiones *Belgicae*
XIV, 789. usque 792
Hug. Grot. de Imperio sum-
marum Potestatum circa
sacra, 792. editiones
XIV.
H. Gros. de modis, quibus
Vsus fructus finitur 796
THEOLOGICA HVG.
 Grotii scripta.
H. Gr. Adamus Exul. Edit.
IV, 796
Christus patiens, Edit.
XIII, Germ. II. ib. et 840
Belg. 689. *Anglica ib.*
Precatio Dominica 797
Sacra Poemata IV, 797
Disquisitio Pelagiana,
 797. editiones eiusdem
IV. 797. 798
Satisfactio Christi, cuius e-
 ditiones *V*, 798. cum
Refutatione eiusdem
Hermanni Rauensber-
geri, 799. *Defensionem*
 uero eiusdem libri uid.
 799
H. Gr. Cantilenae sacrae de
Veritate Relig. Christianae,
Belgicis *Vertibus*,
 editiones *II*, 800. uersio-
 nis *Germanicae*, editio-
 nes *IV*, 801. 802. 803. *O-*
pitii uersio *ibid.*
H. Grotii libri VI, de Veri-
tate Relig. Christianae,
 in *Prosa, Latinae* editio-
 nes *LIV*. 803. usque *811*,
Versio eiusdem *Germa-*
nica Cbr. Colert, cuius e-
 ditiones *III*, et *Versio*
German. Val. Musculi,
811. 812. aliorum uersio-
 nes *Germanicae* qua-
 rum editiones *II*, 813.
Versio Gallica, 813. edi-
 tiones eiusdem *VII*. *Ver-*
sio-

ET SCRIPTORVM.

- fionis Anglicae editiones.*
 IV, *Suecica* uersio, 815.
Danica uersio, 815. *Bel-*
gicae uersionis editiones
 V, 815. 816. *Graeca* uer-
 sio 816. *Arabica* uersio
 816. eiusd. editiones IV;
 199. 817. *Persica* uersio
 817. *Malabarica*, 818.
Chinensis, 818
- COMMENTATORES**
 ad librum de Veritate Re-
 lig. Christ. sunt.
- Heinichius* (Io.) 818. *Cle-*
ricus, 818. *Ernestus Sak-*
Cyprianus, 819. *Paulus*
Pomianus Pesarouius,
 819. *Anonymus litera G.*
 819. *Koecherus* *ibid.*
- Historia* libelli Grotiani de
 Veritate Relig. Christ.
 Io. Christ. Koecheri, 819
- David Algoeuuers*. *Einlei-*
tungs. Discours uber H.
 Gr. von der Wahrheit
 der Christl. Relig. 820
- H. Grotius de Dissensu* Cal-
 uinistarum 820
- Ei. *Sophompaneas*, 692. 840
- H. Gr. de Administratione*
Coenae S. Dissert. edit.
 IV, 821. 822
- Ei. *Catechismus*. carini-
 ne 822
- Quadam Theologica*, 822
- Ei. *decalogus*, de Fide,
 Operibus, de absoluto
 Reprobationis decreto,
 823. cuius edit. VI, 823.
 Ei. de *Antichristo*, cuius
 editiones II, 824. Refu-
 tarunt hoc scriptum.
 Sam. Marefius, 824. it.
 Hippol. Fronto. Ca-
 racotta, s. Petr. Moli-
 naeus, 824. defendit il-
 lud Marefius 825
- H. Gr. ad Iacobum Laurenti-*
tium epistola anatomi-
zata 826
- Ei. *animaduersiones* ad
 Consultationem Georg.
 Cassandri, quarum edi-
 tiones VI, 827. quibus
 opposuit Riuetus anim-
 aduersiones suas, edi-
 tiones IV, 828
- H. Gr. Animaduersiones* in
 Animaduersiones. An-
 dreae Riueti, editiones
 III, 828. 829
- H. Gr. Via et Votum* ad Pa-
 cem Ecclesiasticam, 829
 editiones V, 829. 30. cui
 Refutatio Riueti oppo-
 nitur, 830. ad quam Re-
 sponso H. Grotii occur-
 rit 830. editionibus II,
 cui denuo opponitur
 Responso Riueti, 830
- g 4
- H. Gr.

INDEX RERVM, VERBORVM

- H. Gr. Baptizatorum** Puerorum institutio, editiones III, 831
- Ei. *Annotationes* in Vetus Testamentum, quarum edit. in *Venet.* 832
- Ei. *Annotationes* in Nou. Testamentum tum seorsim, tum iunctim editae, 832. editiones XI, 832. 833. Obseru. de his Annotationibus in V. et N. Testam., quod Grotius multos Scripturae locos passim, ex Hierocle aliisque, Graecis perelegantius illustrauit, 462. quando editae sint, 463. Petauii iudicium de iis, 463. Grotius enim Petauio submisserat, ut iudicium de Annotat. istis ferret, 504. Elogium harum Annotationum ex Actis Eruditorum vid. 502. in his annotationibus Grotius saepissime Socini uitulo arauit, iudicio Osiandri 520
- H. GR. OPERA THEOLOGICA** omnia, edit. IV, 833. 834. Versa quaedam Theologica in linguam Belgicam, editiones II, 835
- H. Grot. liber posthumus** de Eucharistia, 835. de quo libro uideatur iudicium *Claudii Salmafii* 835. 836. Iusti Pacii editiones II, 836. 837
- H. Grotii Conciliatio** 837
- H. Grot. de Dogmatibus,** Ritibus et Gubernatione Ecclesiae Christianae 837
- H. Grot. Notae** ad Iulini Martyr. Apologiam 638
- Ei. *Sermo Christi*, in monte habitus 838
- Ei. *Miscellanea*, editiones III, 838
- H. Grotii Christus** patiens Germanice 840
- H. GROTII SCRIPTA** inedita.
- Aeschyli* Tragoedia 841
- Anthologia* 841
- Anthologia* Graecorum Epigrammatum 841
- Arati Solensis* Phaenomena, et Diosemeia, 842. 843
- Arateorum* Syntagma, 842
- Aristotelis* Opera 843
- Martiani Capellae* Satyricon, cum notis H. Gr. 843
- Aristotelis* Opera 843
- Barclai* Vindiciae 843
- Diaconus (Paulus)* de Longobardorum Origine et Ge-

ET SCRIPTORVM.

<i>Gestis</i>	843	<i>Martialis</i>	849
<i>Diaconi (Pauli) Historia</i>	843	<i>Orphei Hymni, cum notis</i>	849
		<i>H. Grotii MSS.</i>	849
<i>Doufarum Bataviae Hol-</i>		<i>Placidi Lactantii, al. Lucretii</i>	
<i>landiaeque Annales,</i>	844	<i>opera, Scholia in Statium</i>	850
<i>Fulgentii Mythologiae</i>	844	<i>Poetarum Graecorum Sto-</i>	
<i>H. Gr. Comparatio Rerum</i>		<i>baeana dicta</i>	850
<i>publ. Atheniensis, Ro-</i>		<i>Poetarum ueterum Tra-</i>	
<i>manaet Batauae, MS.</i>	844	<i>goed. et Comœd. Dicta,</i>	
<i>H. Grot. Epistola ad DD.</i>		<i>Graec. et Lat. interprete</i>	
<i>Ouerallum</i>	844	<i>H. Gr. 880. ipsius manu</i>	
<i>Volumen Epistolarum au-</i>		<i>aucta,</i>	850
<i>tographarum</i>	844	<i>Poetarum Veter. Latin.</i>	
<i>Volumen earundum</i>	845	<i>fragmenta per H. Ste-</i>	
<i>Epistolae ineditae ad Chri-</i>		<i>phan. G. Voff. et H. Gr.</i>	
<i>stinam, Suec. Regiam,</i>		<i>manu aucta</i>	850
<i>et Axel. Oxenst.</i>	846	<i>Picherelli Opuscula The-</i>	
<i>H. Gr. de Imperio summa-</i>		<i>ologica ab Andr. Riueto</i>	
<i>rum Potestatum circa</i>		<i>edita, magni Grotii ma-</i>	
<i>facta, MS.</i>	847	<i>nu aucta</i>	851
<i>H. Gr. Historiae de rebus</i>		<i>Statio, adscripta, quae-</i>	
<i>Belg.</i>	847	<i>dam ab H. Grot.</i>	851
<i>H. Gr. Mosaicae historiae</i>		<i>Seneca Trag. cum notis H.</i>	
<i>illustratio ex Ethnico-</i>		<i>Grot.</i>	851
<i>rum scriptis</i>	847	<i>Stobaei (Io.) Loci Com-</i>	
<i>H. Gr. de Veritate Relig.</i>		<i>munes, adscripsit Hug.</i>	
<i>Christianae, MS.</i>	847	<i>Grot. plurima</i>	851
<i>Hygini scripta</i>	848	<i>Stobaei Eclogae, H. Grot.</i>	
<i>Isidori Chronicon</i>	849	<i>manu auctae</i>	851
<i>Isidorus in F.</i>	849	<i>Stobaeus Grotii manu au-</i>	
<i>Leges ab H. Grotio illustra-</i>		<i>ctus</i>	851
<i>tae, ineditae</i>	849	<i>Stobaei dicta Poetar. Graec.</i>	
<i>Lucanus ex edit. H. Grotii</i>		<i>latino carmine a Grotio</i>	
<i>cum MSS. collatus</i>	849	<i>reddita, manu ipsius H.</i>	
		<i>Grot.</i>	

INDEX RERVM, VERBORVM

- Grot.** 851
Stobaei excerpta, latino carminae reddita ab H. Grot. 852
 in *Festamentum* N. Gr. multa contulit Grot. 852
Theonis Scholia in Aratum 852
Xenophontis Commentarii in quibus Grotius plurima adscripsit, 852. huc usque in ed.
Scriptura S. in ea explicanda Grotii reprehenditur audacia nimia, 50L. sed falso, 50P. secundum normam Scripturae enim Grotius unice se gerere studuit 548
Scriptum quoddam contra Calvin. et Bezam ad cap. IX. Rom. editum, 29. cui respondebat Arminius, instinctu Martini Lydii 29
Scythicae historiae compendium 450
Sectae. inuentio sectarum in Ecclesia magnum detrimentum 548
Seditio vulgi, 49. eius origo progressus 33
Seldenus (Io.) de mari clauso, contra Hug. Grotium de mari libero, 17. contra eum scripsit Graswin-
 celius structuras, s. maris liberi uindicias. 17. quas etiam Seldenus refuta-
 uit, 17. eius liber de Iure naturae, ex mente Hebraeorum, 624. opus uero admodum imperfectum, 625. it. de Synedriis Hebraeorum, et de Uxore Hebraea, 625. Ius naturae minus philosophice tractare uidetur, 625. de Mari clauso editiones IX, 735
Seneca Tragicus cum notis H. Grotii MSS. 851
Sententia F. OO. in Grotium lata, 173. uid. Grotius. it. Io. Oldenbarneveldii, H. Grotii, Ledemburgii et R. Hogerbecii, editiones IV, 713
Seruitus, an possit mari imponi 16
Simonis (Io. Georg.) Animaduersiones et notae in H. Grotii opus de Iure B. et P. 636. iudicium de iis, 636. editiones earum V, 763. eius Grotius Erotematicus, s. H. Grotius de Iure B. et P. in Quaestiones redactus, editiones II, 774. eius l.

ET SCRIPTORVM.

- netae in Guil. Grotii en-
chiridion, editiones II,
772.
- Simulatio*, uid. Assentatio.
in simulatione officii la-
tent priuatorum occul-
tissimae insidiae, 148. te-
ste Cicerone et Plinio,
148. simulationis perni-
cies 148
- Sirmondum* (Iac.) Iesuitam
Grotius magni aestima-
uit, 443. elogium eius
510
- Societas* humana, eius ne-
cessitas probatur, 532. ex
amica humanaque col-
loquendi ratione orta,
532. societates humanae
nulla re, quam lingua
prudenterque sermone,
colligantur, 532. uincul-
um eius et firmamen-
tum est oratio. 532. ani-
mam Societatis huma-
nae, Grotius dicebat esse
amicam confabulatio-
nem 532
- Sociniani*. contra eorum
doctrinam serio egit
Barlaeus, 524. eam di-
xit pestem et interitum
fidei Christianae 525
- Socinianismo* aspergitur
Barlaeus, 524. quare, 524.
- it. Grotius, sed falso, 520.
Socinianorum enim re-
bus Grotius minime in-
dulsit, 524. sed scripsit
contra eos 524
- Sophompaneas* H. Grotii,
editiones II, 692. 820.
840
- Soranzius* (Ia.) Veneto-
rum Legatus 331
- uan Sorgen*, Hospes Grotii
Exulis in urbe Hambur-
go 297
- Spanhemius*, Frider. 27
- Spinacius* collegit notas ua-
riorum in Grotium 773
- Starckmasti* iudicium de
commentario Boecleri
in Grotium 629
- Stella*, (Tilemannus) uid.
Asterius, eius Panegyri-
cus, Cardin. Richelieu di-
ctus 723
- Stellingfleetius*, Episcopus
Worcestrensis, 825. e-
logium eius, 825. eius li-
ber de Defensione Do-
ctrinae Trinitatis, 525.
masculè defendit Groti-
um contra Sociniani-
smum, 525. quod proba-
tur testimonio Clerici
526
- Stockmannus* Grotii Rosto-
chii morbo confecti,
me.

INDEX RERUM, VERBORVM

- medicus 480
Stobaeus H. Grotii, editiones III, 659. 660. in MS. 851
Schreuelius, medicus factus.
Studia. de studiis recte instituendis Differtatio H. Grotii, editiones, IV, 678. de Studio Politico Grotii epistola, editiones eius IV, 678. uersio Gallica, 678. Anglica uersio, 678.
Sueones, *Suecia*. Sueciae Regnum, casu Gustaui Adolphi multis calamitatibus subiectum, 335. Successio in regnum Sueciae Christinae, 335. autoritas ministrorum huius regni ualde debilis, 335. tenuitas eiusdem aerarii magna, 335. Foedus Sueonum cum Gallis, 367. 368. Galli non bona fide erga Sueones utuntur, 370. Sueones Britannis an superiorem locum habeant, 376. ex formula foederis hoc perspicitur, 377. Sueonum Reginae Veneti in pace concilianda desse nolunt, 383. Sueonum Regibus uindicat Grotius titulum Serenissimorum et Potentiss. 384. Spes Sueonibus datur de societate cum Britannis constituenda. 391. per Legatum Leicestrium, 392. cum Sueonibus Angliae Rex arctiora adstringere intendit amicitiae uincula, 393. Sueones uero modeste declinarunt hoc 393
Sueonum Rex, uid. Gustauus.
Supplementum Historiae Aug. Thuani, Francofurti ad Moenum, alia manu excerptum asseruatur 434
Suicerus (*Io. Henr.*) eius in H. Grot. Ius B. et P. compendium, editiones II, 775
Sylua, carmen Grotii ad Aug. Thuanum, editiones II, 690
Symbolum H. Grotii, 495. monoslichico quodam inclusum 495
Synaxis sacra. ad eam Charentonenses Sacerdotes Grotium noluerunt admittere, 447-448. qui uero postea eum iuuiantes

ET SCRIPTORVM.

tes repulsam tulerunt 448
Synodus Dordracensis, ob
 litem Arminianos inter
 et Gomaristas instituta,
 124. huic sese Arminiani
 opposuerunt, 124. eam
 impediendam curarunt
 Ultraiectini, Leidenfes,
 Harlemenses, 125. ad
 quam impediendam Au-
 tores, fuerunt Oldenbar-
 neueldius, Io. Vtenbo-
 gardus, Adolphus Valle-
 us, Aegidius Ledember-
 gius, 125. it. H. Grotius,
 125. qui cuique Ecclesi-
 ae id iuris esse, contende-
 bant, ut pro arbitrato
 suo pastores sibi legeret,
 125. id quod etiam urge-
 bant Hollandiae Recto-
 res, Traiectini quoque
 et Transfulani, qui, plus
 nocumenti quam emo-
 lumentum, Synodum esse
 allaturam, credebant,
 125. non frustra autem
 sese opposuerunt, 125.
 an Synodus Dordrac.
 comparanda sit cum Hi-
 erosolymitana, 124. in-
 gens uero differentia in-
 ter eas, 126. rationes,
 126. quid de Synodo e-
 iusmodi Nazianzenus

fentiat, 126. Synodi per-
 nicies egregie per simile
 demonstratur, 126. 127.
 Neque Concilia, neque
 Synodi, afferunt aliquid
 boni. 127. Scriptura S.
 enim primaria fidei ca-
 pita decedit, 127. secun-
 daria decidi possunt per
 Principem territoria-
 lem, 127. 128. per Politi-
 cos et Theologos pru-
 dentes, 128. quomodo
 fieri possit 128. hac ratio-
 ne multae Scissiones im-
 pediri possunt in Eccle-
 sia, 128
Synodus Nationalis, cur ita
 dicatur, 131. singulis Pro-
 uinciis ius et imperium
 circa sacra adimitur in
 ea, 131. quod demonstra-
 tur ex responsis datis
 Ordinibus General. Pro-
 uinc. XIII, ab Auriaco
 Principe Wilhelmo, 131.
 quinam conuenerint ad
 Synodum illam, 131. 132.
 Huic Synodo interfuit
 Archiepiscopus Londi-
 nensis, Legatus Angliae
 Regis, 132. Galliae Rex
 neminem misit ad hanc
 Synodum, 132. et sub
 poena capitis, ad eam
 pro-

INDEX RERVM, VERBORVM

proficisci interdixit, 132. a parte Arminianorum XIV homines affuerunt, 132. Ioannes Bogermannus Praeful huius Synodi. 132. quid Arminiani proposuerint, 132. Arminiani Synodo huic sese obittere noluerunt, 132. ratio, 132. Arminiani non auditi fuerunt. 132. interdicto subsistere sunt coacti, 132. Synodus plures conclusiones aduersus Arminianorum dogmata sancit, 132. damnauit, 133. V Artic. de Praedest. damnauit, 133. Arminianos Reformati quibus argumentis impugnant, 133. Concionatores Armin. e suis cathedris sunt deiecti, 133. Reformati substituti, 133. licet plebe Arminianorum tumultuante, 133. Decreto Synodi, Armin. uehiculis impositos ad fines Belg. fuisse abductos dicitur, 134. 135. Iudicia Theologorum quorundam Britann. de processu iniquo contra Arminianos, 134. Goclenii iu-

dicitum de hoc, 134. Synodus ad fabricam Canonum accedit, 134. cui clausula quaedam dura admodum adiecta fuit, 134. et Arminianis et Britann. Theologis crudelissima uisa, 134. in quam sententiam extat Epistola Balcanqualli ad Dudleium Carletonum, 134. Angliae Theologi in sententiam Gomari descendere nolunt, 136. de his Balcanqualli sententia, 136. Damnata Remonstrantium doctrina in Personas quoque censura fuit lata, 137. quibus de rebus fuerint culpati, 137. in hanc Synodum nummus aureus cufus ab O. F. 137. cuius inscriptio, 137. Remonstrantes scripto quodam se defenderunt, 137. iniquum synodi processum demonstrarunt, 137. de quo ingenua extat Theologi Angli confessio, 137. 138. Synodum Dordrac. Rex Galliae pro legitima non agnouit 260

TA-

ET SCRIPTORVM.

T.

TABOR (*Io. Ott.*) 604

Tabulae Boecleri in Opus
Grotii de Iure B. et P.
630. Iudicium de his,
630. *Thomasi (Iac.)* Ta-
bulae in Opus Grot. 631.

777

Tacitus, H. Grotii notae in
Tacitum, cuius editio-
nes VI, 671. 672

Tempus uitae quomodo
Grotius transegerit, 495.
omae illud quam opti-
me collocavit 495

Tempus multa sanat, 579
iras lenit, *ibid.* tempori
parendum. tempora
praua et exulcerata *ib.*

Tenzelius defendit Groti-
um a Sponio et Whele-
ro, ob librum de Verita-
te Relig. Christ. iniuriis
affectum 264

Terentii Comoediae a Gro-
tio magni aestimatae
461

Tesmari (Io.) Commenta-
tio in opus Grotii de Iu-
re B. et P. cuius editio-
nes VII, 765. 766

Testamentum Grotianum,

libellus a Iesuitis editus,
in quo ostendere uolue-
runt, Grotium fuisse
Pontificium, 506. non
fuit utique uerum et
germanum Grotii testa-
mentum, 518. probatur
518

Testimonium Hug. Grotii
ob egregie administra-
tam Legationem 472

Themistii uerba, Valenti
Imperatori, in Orthodo-
xos saeuituro, opposita
541

Theocriti Idyllia per Hug.
Grotium, editiones IV,
658. 659

Theologia Grotii, de hac iu-
dicium minus hone-
stum Riueti, 500. it. Lub-
berti, 500. 501. it. Ano-
nyni cuiusdam, 501. au-
dacia Grotio in sacris li-
teris tractandis falso ob-
iicitur, 501. elogium ue-
ro Theologi, a Schurz-
fleischio ipsi datum, ex-
tat 503

Theologiae Doctoribus
commendatur religiosa
fraternitas, 538. rixae eo-
rum improbantur, 538.
quibus rationibus 538

Thuanus Franciscus Augu-
stus,

INDEX RERVM, VERBORVM

- stus, cum** *Quinque Martio*, ad auctoritatem *Richelii* minuendam, clam cum *Hispanis* foedus inire *Ducibus* persuadet, 422. ipsi *Narbone* hanc ob rem manus iniiciuntur, 422. *Thuanus* *Lugdunum* deductus, *Richelii* causa ultimo supplicio damnatur, 423. capite plexus, 423. omnium luctu comploratur, 423. ex illustri familia natus, 423. parens eius, 423. causa, cur in ipsum ita fuerit faecutum, 423. de quo *Patini* uerba, 423. 424. eius sororis uerba notatu digna apud tumulum *Richelii*, 424. intimam cum ipso coluit *Grotius* amicitiam, 433. probatur, 436. 437. ipsi *Grotius* *Syluam* suam dedicauit 733
- Thuanus* (*Iac. Aug.*) *Parens* *Franc. Aug. Thuani*, 423. *florentiss.* *Rerum Gallicarum* *Scriptor*, 423. eius officium, 423. encomium, 423. unius silentii reus morte damnatus fuit, 423. de *Antonio, Richelii* *Patre*, liberius paulo scripsit, 423. quod testatur *Guido Patinus*, 423. 424. intima eius cum *Grotio* amicitia, 423. 433. multa ipsi *Grotius* praestitit officia in conscribenda sui temporis historia. 434. supplementa historiae *Thuanae*, alia manu exarata *Francofurti* ad *Moennum* asservantur, 434. *Historia Thuani* a *Grotio* magni aestimata fuit, ad quam condendam eum excitauerat, 434. 435. *Thuanus* excitauit *Grotium* ad *Annales suos* *Batauos* econdendos, 434. *Thuanus* *Grotium* monet, ne *litibus* *Gomaristarum* sese immiscat, 435. probatur, 435. 436
- Thomasius* (*Iac.*) eius tabulae in *Hug. Grotium* de *Iure B. et P.* 777
- Thomasius* (*Christianus*) eius iudicium de opere *Grotiano*, 638. eius praefatio, operi *Grotiano* praefixa, 644. iudicium eius de commentatoribus *H. Grotii*, 629. 638. *Tho-*

ET SCRIPTORVM.

Thorax, thoracem Regis
Gustavi interfecti habuit
Piccolomineus 328
Tilenus, Arminiantis, ob
dogma de Praedestinati-
one a Ministris Ecclesiae
Sedanensis expulsus, 34.
• mortuus Lutetiae Paris.
34. Mahometi opinio-
nem maluit amplecti,
quam Caluini, de Prae-
destinatione, 34. cuius
causa additur 34
Titius (*Gottl. Gerb.*) edidit
obseruationes in Pufen-
dorffii opus de officio
Hom. et Ciu. 761
Tituli Regum hereditari-
orum et electorum qua-
les sint 384
Torques aureus Regis Gu-
stavi Adolphi spoliatus a
Schnebergio 329
Tragœdia H. Grotii Ada-
mus Exul, cuius editio-
nes III, 686. 8
Transactio pacis Pragen-
sis, uideatur Pax Pra-
genf.
Trinitas. defensionem hu-
ius doctrinae scripsit
Stellingfletius, in grati-
am Grotii 526
Tumultus, a plebe Gomari-
starum inter Arminianos

Amstelodami in domo
Remi Episcopii excita-
tus, 49. denuo 50
Tumulus H. Grotii, nehia
ad tumulum Grotii, 485.
486
Turcae religiones diuersas
permittunt 153

V.

VAIRIVS, Procancellarius
Regni Galliae, a-
pud eum Grotius bene-
uolentiam inuenit, in
Galliam confugiens,
235. Vairius Grotio libe-
ralitatem Regis Gall.
promittit 235
Valens, Imperator, unicam
Arianam religionem
in suum imperium
contendit inducere, 150.
frustra ipsum hac de
causa dehortatur The-
mistius, 150. Crudelitas
eius in abrogandis reli-
gionibus erga Antiochi-
ae Presbyteros et Con-
fessores, 150. ex qua re-
ligionis oppressione
bella multa oriuntur,
151. funestumque crude-
litas illa consequitur eix-
tum, 151. misere Valent
igne

INDEX RERVM, VERBORUM

- igne perit, ab hostibus in ipsum coniecto
151
- Valesius (Henricus)* eius verba in Orationem Obiitum Petauii, in quibus Grotium Pontificiae Religionis addictum fuisse refert, 505. quae postea rite explicantur, ne imminuant Grotianae Religionis fidem, 513. 514. ratio ipsius, qua probat, Grotium fuisse Pontificium, ut maxime ridicula, dubia et ambigua, demonstratur et reiicitur 514. 515
- Vasquius (Ferdin.)* 621
- Vaticinia* apud gentes quales fuerint 157
- Velthemius, (Val.)* in Opus H. Grotii de Iure B. et P. editiones eiusd. IV, 764. 637
- Velthufus* 788
- Venetus (Paulus)* eius epistolae 13
- Veritas* Religionis Christianae. de ea Grotii liber, quem dedicauit Hieronymo Bignonio, 442. 262. in varias linguas translatus, 199. uide *Scripta H. Grotii*, a le-
- fuitis in Persicam, a Pocokio et VVatsonio in Arabicam, et annitente Boyleo, in Malabaricam, 199. latine reddidit Grotius, 261. encomium huius libri, 589. 263. notis eum Grotius illustrauit, 263. falso refertur a Sponio et VVhelero, Grotium ex libris Arabicis sua de Veritate Relig. Christ. argumenta sumsisse, 263. contra quam iniuriam eum defendit Morhofius, Fabricius, Tenzelius, 264. uiuo Grotio hic liber ter recusatus, 264. in hoc libro Grotius recondita quaeque ad religiosam fraternitatem et eius uinculum facientia, perquirat, 533. per hunc librum Grotius, diuini Nominis Vindex immortalitatem sibi conciliauit, 589. liber hic omnes quatuor terrarum orbis partes transuolauit, 589. Cantilenae factae H. Grotii de Veritate Relig. Christ. 589. 690. illae nautis, totum uastum orbem terrarum circumuagantibus, in toto

ET SCRIPTORVM.

- to mundo inclaruerunt, 590. uid. de editionibus horum librorum Grotii, *Scripta* Grotii.
- De Veritate-Religionis multos in Arabica lingua libros extare, testatur Iac. Sponius, 263. Liber quidam de Ver. Relig. Christ. Arabica lingua aduersus Muhamedanos et Iudasos conscriptus 263
- Veritas* reticenda non est uel in ipso mortis periculo, 492
- Versus*, Dan. Heinsii de puero Iesu, 8. H. Grotii in Urbem Ostendam, 9. iidem Gallice translati, 10. Hug. Grotii in effigiem Frider. I. ablatam 12. sub icone Hug. Grotii, 16. *Versus* in Belgas nauigantes, 25. in Mosen Amyrakum, 31. uid.
- Epigrammata*, Heinsii uerius in Hug. Grotium, ad Iac. Aug. Thuanum, 205. *Versus* Grotii in Arcam, 218. *Versus* in Baiulum, querentem de grauitate arcae 219
- Versus* Grotii in captiuitatem suam, 219. Dan. Heinsii de Hug. Grotii liberatione e carcere, 220. Casp. Barlaei in liberatum Grotium, 229. et in liberatricem Vxorem Grotii, 230. uersus gratulatorii Annae Pomeriae Vischeræ in H. Grotium liberatum, 230 231. uersus in liberationem Grotii, Gorichemi in aedibus Adriani Daceleri, sub insignibus orbium uitreorum in fenestris inscripti, 231. tetra-stichon Rutgersii in cistam Grotii, 238. Zeuecotii in mortem Gustauui Adolphi, 327. uid. Carmen.
- Versus* in Casimirum Sarmieuium 458. Aegidii Menagii in Grotium, quibus, cum nulli plane religioni addictum fuisse asserit, 556. Iani F. ad Hug. Grotium 601
- Verulamius* (Francisc. Bac.) restaurator Philosophiae ante Grotium, 619
- Victoriae* (Francisc.) Hispani, O. D. G. Relectiones, 620. his Grotius, in opere suo de Iure B. et P. concinnando, usus est

INDEX RERVM, VERBORVM

620. quoniam sit usus harum Relectionum, 620.
 621. quidnam contineant, 621. rarissimae, 621. magno pretio uenditae, 621. magna illis elogia sunt tributa, 621. quoniam fuerint discipuli huius uiri 621
- Virtutes* H. Grotii, tum animi, tum corporis, 258. 583. eius fiducia in Deum, 258. 259. 260. 494. constantia in afflictionibus. 494. 195. amor et officia in patriam, 494. 16. 22. 23. 198. 217. 247. 245. 419. 494. charitas et amor, etiam erga hostes sibi infensissimos, 494. 245. 280. Gratitude erga Deum pro beneficiis, 494. uirtutes corporis, 583. Grotius uir placidissimi ingenii, 530. contentiones et rixas in Dei coetu uel maxime abhorrens, 531. studium eius humanitatis, 532. pacis religiosae et concordiae Christianae amantissimus, 545. 546. uirtutes aliae animi uid. 588. uid. *Grotius*.
- Vischeræ* Annae Pomeriae carmen gratulatorium in liberationem Grotii, 230. 231. e Belgico latine redditum 231
- Vita* aulica Grotio minime arridet 470
- Vita* et mors Oldenbarneuedii, editiones V, 713. 714
- Vitriarius* (*Philip. Reinb.*) in opus Grotii de iure B. et P. editiones VII, 766. 767
- Vladislaus* IV, Polon. et Sueon. Rex, eius studium in promouenda pace Ecclesiastica 544
- Voetius* (*Gisb.*) Grotium uariae religionis hominem dixit 556
- Voluntates* defunctorum non sunt uiolandae 493
- Vorstii* (*Conr.*) Catalogus errorum Sibrandi Lubberti, 703. eius oratio Apologetica, in Confessu O. O. Holl. et Westfrisiae habita, 703. specimen conscientiae, caudoris, simplicitatis et pietatis Vorstii, in loco de immensitate, seu omnipraesentia, essentiae Dei 703
- Vossius*

ET SCRIPTORVM.

Vossius (*Gerardus Io.*) ut amicus Grotii intimus, a partibus illius stetit in libris sui temporis agitata, 437. Vossio hinc Grotius filium suum literis erudiendum tradidit, 437. probatur, 437. Vossius, ob intimam Grotii amicitiam, multos sibi creavit inimicos, 437. Maurerius quoque filios suos Vossio erudiendos tradidit, 437. Vossii integritas, a Grotio laudata, 438. Vossius Grotium Parisiis uisitauit 499

Vox tristis, quae olim praeternauianti In sulam Paxin Thamo homini Aegyptio acclamauit, Magnum Pana expirasse, ad Grotium applicatur 608

Vrbanius VIII, P. R. Oxenstirnam inter uiros pestifissimos numerat, 345. in deliciis habuit Hug. Grotium 8

Vsusfructus, de modis, quibus ususfructus finitur. H. Grotii liber 796

Vtenbogardo multum debet H. Grotius in Theo-

logiae studio, ut magistro, 14. laudatur a Grotio, 15. dogmati Remonstrantium addictus fuit, 15. cum Cyrillo Patriarcha Alexandrino commercio literarum habuit 52

Vxor H. Grotii, in honorem illius poema latinum scripsit, 692. uersio eiusd. Belgica 692

W.

WAECHTLERVS in Hug. Grotium, de Iure B. et P. editiones edit. II, 764

Wagenfelsii (*Io. Christoph.*) annotata in eos Grotii locos, quos ex Rabbiorum monumentis passim indicauit. 631

Wallensteinus globo tangitur, 343. Saxoniam, Lipsiamque in illa, capit, 301. hunc insequabatur Gustau. Adolph. legionibus suis 301

Walrauius, ob consultationes de induciis Belgas inter et Hispanos, Hagam Comitum, iussu Archiducum, missus 61

h 3 *Wat*

INDEX RER. VERB. ET SCRIPTORVM.

Watsonius librum Hug.

Grotii de Veritate Religionis Christianae, in linguam Arabicam transtulit 199

Weberus edidit Pufendorffii tractatum de officio Hom. et Ciuis 761

Weigelius (*Erhardus*) quid sua serit Pufendorffio 641

Willembergius (*Sam. Frid.*) eius Sicilimenta Iuris Gentium Prudentiae, ex Hug. Grotii scriptis collecta 776

a *Wood* (*Antonius*) laudat Hobbesium, 627

Wormius (*Olaus*) calcas Regis Gustavi Adolphi spoliatum in Museo suo asseruauit 330. 339

Wrangelius, Comes, Regni Suec. Archithalassus, Grotio, in Sueciam tendenti, nauem bellicam, continuando eius itineri submittit 447

Z.

Zelus Religionis nimium exactus, et an iuste possit exigi, 47. an sit causa iusta persequendae religionis alius, 46. 47. per illum prope memoria Religionis fuit sublata. 47. per zelum nimium totius Reipubl. spes saepe effertur. 47. cruenta exinde sanguinis multorum profusio, 48. multorum bellorum cinilium suscitabulum fuit, 48. quotidie adhuc succrescit, 48. tandem Zelus falsus, quamdiu pro Dei honore de Zelo dominabitur error 48

Zenecotii uersus in mortem Gustavi Adolphi, 337

Zieglerus (*Casp.*) Animaduersiones eius in Grotium, 632. iudicium de iis, 632. editiones earum VII, 752. 753

CORRIGENDA.

IN, *redundat*, 8. lin. 18. *commercio pro commercio*,
uti lege pro ut, lin. 12. 24. 468. lin. 20. *libris pro li-*
causa pro cansa, 70. lin. 16. *beris*, 589. *Poematibus*
bien pro pien, 83. lin. 13. *pro Poematis*, 644. lin. 21.
solos pro solas, 136. lin. 14. *naigationibus*, 589. lin. 6.
arce pro arte, 260. lin. 16. *neccessaria*. 637. lin. 14. *So-*
innocentis studium, lin. 14. *phompancas pro Schompa-*
 291. *accuratiora pro accu-* *neas*, 820. *probe*, 536. lin.
ratoria. 329. lin. 7. *Bohe-* 5. *pro robe*. A. CIO IC XVII.
miae pro Boiohemiae, 392. *pro cio ic xvii*. 38. lin. 5.
 lin. 2. *fuerant pro fuerat*, *progressum et finem*, lin. 18.
 419. lin. 25. *Augustus pro* 710. *animaduerfones pro*
Aupustus. 423. lin. 13. *pau-* *animaduerfionis*, 828. lin. 2.
lo pro panlo, 441. lin. 9.

OMITTENDA.

pro, in ordinem digesta 663. lin. 12.

Osterreichische Nationalbibliothek

+Z180005809

